

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૪૮૮૭ ગ્રાંક

પુસ્તકનું નામ જૈન ડાલ્યમાના-૨

વિષય ૬ - ૧૪૨,

PEOPLE'S EDITION.

Rajchandra Jain Kavya Mala.

Selections from old Gujarati Jain Poets.

PART SECOND.

COMPILED AND PUBLISHED BY
MANSOOKHLAL RAVJIBHAI MEHTA,

FIRST EDITION.

AHMEDABAD:
PRINTED AT THE 'SATYA VIJAYA' PRINTING PRESS, BY
SANKALCHAND HARILAL SHAH.

[*All rights reserved.*]

BOMBAY-1913.

Price Re. 1-0-0.

ख्यातिं गमयाति सुजनः सुकाविविदधाति केवलं काव्यम् ॥
पुष्पाति कमलम्भो लक्ष्म्या तु रविर्नियोजयति ॥

—भोजप्रबन्धः

સામાજિક આવૃત્તિ.

રાયચંદ્ર-જૈનકાવ્યમાલા.

પ્રાચીન ગુજરાતીજૈનકાવ્યસાહિત્યનો સંગ્રહ.

ગુરુદય ૨ જો.

સંગ્રહ કરી પ્રગટ કરનાર,
મનસુખલાલ રવજીભાઈ મેહતા.

પહેલી આવૃત્તિ.

અમદાવાદ,
'સત્યવિજય' પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં સાકલચંદ હરીલાલ શાહે છાપ્યું.

(સર્વ હક સ્વાધીન.)

ક્રમ સં ૧૯૧૩. પ્ર-૫૦૦ સંવત્ ૧૯૭૦.

કિન્નર રૂપિયો એક.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
રામદાવાદ
ગુજરાતી પ્રોપીરાઈટ્સ-સંગ્રહ
૩૧-૧૨-૨૦૨૧

૪૮૮૭

“સારો કવિ તો માત્ર કાવ્યને જ રચે છે, પણ તેને પ્રખ્યાતિ પમાડનાર તે સુંજત ન છે. જળ કમળનું પોષણ કરે છે, પણ તે કમળને પ્રદુષિત કરવું એ સૂર્યનું કામ છે ”

—ભોજપ્રખાન્ધ.

અર્પણ.

શ્રીયુત કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરી,

એમ. એ. એલ્. એલ્. બી.

જજ, સ્મોલ કોઝીસ કોર્ટ,

મુંબઈ.

પૂજ્યારાધક ભાઈશ્રી;

આપનો અને મારો પરિચય સહજ કારણવશાત્ થયો હતો, બહુજ થોડા સમયમાં એ પરિચયમાં સ્નેહભાવ-વાતસલ્ય ભાવ અંતર્ગત રહેલો પરસ્પર અનુભવમાં આવવા લાગ્યો. એ અનુભવ નૈસર્ગિક જણાયો-કુદરત કળાની કૃતિરૂપ જણાયો. શાસ્ત્રકારોની પરિભાષામાં જેને 'સ્નેહાનુબંધીય સ્નેહ' કહે છે તે સ્નેહ એ હોવાયોગ્ય છે કે કેમ એ મારો રોજનો મન-પ્રત્યે પ્રશ્ન છે.

જે વિશેષણપૂર્વક હું આજે આપને સંબોધું છું તે વિશેષણ જૂના જૂના વખતથી આપણા પૂર્વજોએ નિશ્ચિન ગાયું છે-ગોખ્યું છે. 'પૂજ્ય-આરાધકતા' એ વિશેષણ આપને યોગ્ય છે એમ મને લાગ્યું. 'વેદવાતા-વરણ' માં ઉછરેલ વ્યક્તિ 'જૈન વાતાવરણ' માં ઉછરેલ વ્યક્તિના પ્રયત્નો પ્રત્યે પ્રમોદ ભાવ શા કારણે ધરાવી શકે એનો ખ્યાલ કરતાં મને એમ ધ્યાનમાં આવ્યું કે જે તેમાં 'પૂજ્ય આરાધકતાનો ગુણ હોય તો તેમ થઈ શકે. જૈન મહંતોની કૃતિઓ પણ પૂજ્ય હોય તો તેને આરાધવાયોગ્ય ગણી આરાધવીજ જોઈએ એવો ભાવ આપને વિષે સ્થિર થયેલો દેખી, આપને આજે તે વિશેષણથી સંબોધી પ્રાચીન જૈન મહંતોની કૃતિઓના આ એક સંગ્રહની સાથે આપને પૂછ્યા વિના અર્થાત્ શિષ્ટાચાર સાચવ્યા વિના આપનું નામ જોડું છું. આ સંગ્રહના પ્રથમ ગુચ્છક સાથે આપના અંગત મિત્ર અને ગુજરાતના એક સુંદર પુત્ર સહગત ગોવર્ધનરામભાઈનું નામ મેં જોડ્યું હતું. આ બીજા ગુચ્છક સાથે આપનું નામ જોડું છું. મને તેવી સંકલના ગોઠવવાનું ઠીક લાગ્યું એટલે મેં તેમ કર્યું.

મનસુખલાલ.

પ્રસ્તાવના.

આ પ્રાચીન જૈન કવિઓની કૃતિઓના સંગ્રહના બીજા ગુચ્છકની પ્રસ્તાવના દુકમાંજ લખવાના હું સંયોગોમાં છું.

આજથી પાંચ વર્ષપર પ્રાચીન જૈન કવિઓની કૃતિઓને પ્રકાશન આપવાનો વિચાર મેં કર્યો ત્યારે મારા મનને એમ હતું કે, આ દિશામાં હું કંઈક ઠીક રીતે પ્રયત્ન કરી શકીશ; પણ મનુષ્ય ધારે છે કંઈ અને થાય છે કંઈ. અનુભવી પુરૂષોએ ઠીકજ કહ્યું છે કે,

માણસ જાણે મેં કરું, કરતલ બીજા કાય;

આદર્યા અધવચ રહે, અને હરિ કરે સો હોય.

ગુર્જર જૈન કાવ્યોના પ્રકાશનના મારા આ વિચારને મારી શરીરપ્રકૃતિએ ધીમે ધીમે ધક્કો મારવા માંડ્યો; એટલે સુધી ધક્કો મારવા માંડ્યો કે, મને એક વખત એમ પણ અનુભવરૂપ લાગ્યું હતું કે, આ બીજા ગુચ્છક કદાચ જગત્ આગળ નહીં પણ આવી શકે; તો પણ પ્રભુ કૃપાએ એટલું સાઈ થયું કે, શરીરપ્રકૃતિએ કંઈક અનુકૂળ દિશા ગ્રહણ કરી; અને તેથીજ આ ગુચ્છક જગત્ આગળ આવે છે. આ દિશામાં ભવિષ્યમાં મારાથી પ્રયત્ન થઈ શકશે કે નહીં તેની મને મારી હાલની શરીરપ્રકૃતિ ખબર દે તેમ નથી.

પ્રથમ ગુચ્છકમાં શ્રીમાન્ આનંદધનજીનું ચરિત્ર મેં ભાષાદૃષ્ટિએ આપ્યું હતું. જે સમાજમાં સારા અંશે રસોત્પાદક થયું હતું એમ મને ખાત્રી મળી હતી. એજ શૈલીએ આ બીજા ગુચ્છકમાં મારે શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનું જીવનચરિત્ર આપવા તીવ્ર ઇચ્છા હતી. આ ગુચ્છક લગભગ ચાર વર્ષ થયાં છપાઈ પડી રહેલો હતો, છતાં શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજી વિસ્તૃત ઐતિહાસિક અને માનસશાસ્ત્રીય જીવનચરિત્ર લખવાની આકાંક્ષાથી આજ સુધી બહાર પાડ્યો નહોતો. ચાર વર્ષ સુધી પ્રયત્ન આકાંક્ષા રાખવા છતાં મારી શરીરપ્રકૃતિએ શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનું તેવું ચરિત્ર છેવટ સુધી લખવા યોગ્ય બળ ન આપ્યું. શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનું આવું ચરિત્ર લખાવાને માટે મારી પાસે જે વિચારો એકત્રિત થયા છે તે ઉપરથી મને ભરૂંસો હતો કે, માંડે લખેલું ચરિત્ર સમાજને કદાચ કંઈક નૂતનતા દર્શાવનાર થઈ

પડશે; છતાં જ્યારે નજ લખાયું ત્યારે પછી છેવટે મારે આ ગુચ્છક વિના વિસ્તૃત ચરિત્રે બહાર પાડવો પડે છે.

આમ છતાં, રા. ભાઈ મોહનલાલ દલીયંદ દેશાઈ બી. એ. એલ. બી. એ શ્રીમાન્ દેવચંદ્રજીનું જે સંક્ષિપ્ત જીવનચરિત્ર લખ્યું છે તે આમાં દાખલ કરું છું. ભાઈ મોહનલાલે એ મહત્પુરૂષના જીવનની જે લઘુરૂપ રેખા દોરી છે તે અવશ્ય ઐતિહાસીક માર્ગદર્શક તો છેજ. ભાઈ મોહનલાલની પેઠે આપણા જૈન સંતાનો આવી લોકોપકારક દિશાઓમાં પ્રયત્નો કરવાં તત્પર થાય એટલું જ હું ઇચ્છું છું.

મારા તરફથી પ્રકટ થયેલ ગુર્જર જૈન કાવ્યોના સંગ્રહરૂપ “રાયચંદ્ર જૈન કાવ્યમાલા” ના ગુચ્છક ૧ લાની અંદર ગુજરાતી ભાષાના જન્મ સાથે જૈનિયોનો સર્વથી પ્રથમ સંબંધ છે એવી મારી માનીનતા મેં ચર્ચા હતી. મારી આ માનીનતા રાજકોટ ખાતે મળેલી ત્રીજી ગુર્જર સાહિત્ય પરિષદમાં અને જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં ચર્ચાઈ હતી. મારી આ માનીનતા હજી કાયમ છે; એટલુંજ નહીં પણ મારી તે માનીનતા દઢ કરાવનારાં કેટલાંક કારણો મને ત્યાર પછી મળ્યાં છે.—જે કે એ ખરૂં છું કે મેં જેમ પ્રથમ ગુચ્છકમાં કહ્યું હતું કે “ગુર્જર ભાષાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવા યોગ્ય છે,” એમ મારે કહેવું જોઈતું નહોતું. મારે એમ કહેવું જોઈતું હતું કે તેની ખીલવણીમાં જૈનિયોએ સૌથી પ્રથમ અને મુખ્ય ભાગ ભજવ્યો છે.

સદ્ગત ગોવર્ધનરામભાઈ તથા શ્રીયુત કેશવલાલભાઈએ જે દષ્ટિએ જૈન ગુર્જર સાહિત્ય અવલોક્યું છે તે દષ્ટિએ જો અવલોકવામાં આવે તો મારી આ માનીનતા સત્ય જણાયા વિના નહીં રહે એમ હું અત્યાર સુધી માનું છું. મારે મારી આ માનીનતા સંબંધમાં આ પ્રકાશનની સાથેજ વિશેષ ઉદ્ઘાપોહ કરવાની ઇચ્છા હતી. પરંતુ મારી તે ઇચ્છા અત્યારે તો ઇચ્છા-રૂપેજ રહી છે—અમલ રૂપે બહાર આવી નથી.

આ ગુચ્છકમાં જે પુરૂષોના કાવ્યોનો સંગ્રહ દાખલ કર્યો છે તેના સંક્ષિપ્ત જીવન ચરિત્રો તથા કંઠજી શમ્ભુદાનો કોષ અને સમજાવતી આપવાની મારી ધારણા હતી તે પણ શરીરના કારણથીજ પાર પડી નથી તે માટે દિલગીર છું.

મનમુખલાલ રવજીભાઈ મેહતા.

તા. ૧-૧૨-૧૯૧૩.

જૈનકવિતા.

શ્રીયુત મનસુખલાલ રવજીભાઈ મહેતાની જૈનસાહિત્યસેવા સાક્ષર વર્ગને સુવિદિત છે, “ સનાતન જૈન ” ના તંત્રી તરીકે સમગ્ર જૈનકોમને હિતકર થઈ પડે એવા લેખો લખી સમગ્ર જૈનકોમની સેવા બજાવવાને વ્યાજખી રસ્તો ખીજાં જૈનપત્રોને તેમણે બતાવ્યો છે. માગધી ભાષાના અભ્યાસની અને યુનિવર્સિટીમાં જૈનસાહિત્ય દાખલ કરાવાની ચર્ચા પ્રથમ તેમણે ઉપાડી હતી. જૈન કાવ્યદોહન પ્રગટ કરવાની પહેલ પણ તેમણેજ કરી છે. શરીર આરોગ્ય નહિ હોવા છતાં તેઓ જૈનસાહિત્યની બની શકતી સેવા બજાવ્યે જાય છે એ નજરે જોયા પછીજ આટલું લખવાનું મન થયું છે. તેમના તરફથી પ્રગટ થતા જૈન કાવ્યદોહન માટે જૈનકવિતા વિષેના મારા આગલા વિચારો કે જે વિચારોમાં હજી ફેરફાર થયો નથી તે આ નીચે દર્શાવું છું.

જૈનસાહિત્ય વિષે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના પ્રમુખ સ્થાનપરથી સાક્ષરમંડનમણિ ગોવર્ધનરામભાઈએ તેમજ સાક્ષર શિરોમણિ કેશવલાલ ભાઈ ધ્રુવે યોગ્ય વિવેચન કર્યું છે. એવા નિષ્પક્ષપાત ત્રાહિત વિદ્વાનોના અભિપ્રાયને લીધે જૈનેતર વિદ્વાનો જૈન સાહિત્યપ્રતિ સહાનુભૂતિ બતાવવા લાગ્યા છે અને એ સાહિત્ય તરફ જરા જરા ડોકીકાં કરવા લાગ્યા છે એ માટે જૈનો ઉક્ત બંને વિદ્વાનોના આભારી છે.

કવિ દલપતરામે કાવ્યદોહનની પ્રસ્તાવનામાં જુદા જુદા કવિઓના સંબંધમાં કંઈક કહ્યું છે. તેમનાં નામ માત્ર પણ સંભાર્યાં છે. ત્યારે જૈન કવિઓ સંબંધી એક અક્ષર પણ લખ્યો નથી. કાવ્યદોહનના ૧ લા ભાગમાં જ્યારે ત્રીશ કવિની કવિતાઓ લીધી છે ત્યારે તેમાં માત્ર એકજ જૈન કવિતા દાખલ થવાને ભાગ્યશાળી થઈ છે. તેજ પ્રમાણે કાવ્યદોહનના બીજા ભાગોનું સમજી લેવું. આપણે એમ માનીએ કે જૈન કવિની કવિતાઓ કે અંથોની કોઈ પણ વિશેષ હસ્તલિખિત પ્રતો તેમના હાથમાં આવી નહિ હોય; પરંતુ તેમ નથી. તેઓશ્રી કાવ્યદોહનના પૃ. ૧૫૩ મે જણાવે છે કે “ બીજા હિંદુઓ કરતાં જૈનના જતિઓએ રચેલા ગુજરાતી ભાષાના

અંથો ધણા છે પણ તેમાં માગધી ભાષાના તેમ ખીજા તરેહવાર શબ્દો આવે છે માટે અમે ઝાઝી કવિતા તેઓની લીધી નથી, ” આ લખાણ એમ બતાવે છે કે જૈન કવિની કવિતા સમજવા તે વખતે વિશેષ પ્રયત્ન થયો નથી.

જૈન કવિઓ સિવાય ખીજા કવિઓનાં કાવ્યોમાં અન્ય દષ્ટિએ તરેહવાર શબ્દો હોવા છતાં તે કાવ્યોના સંશોધકોએ એ કાવ્યોને પ્રસિદ્ધિ આપી એનું કારણ એ હોય શકે કે એ કાવ્યો તેમના ધર્મને લગતાં અગર પરિચિત હતાં. એ સંશોધકોમાંથી કોઈ જૈન નહોતા. વળી એ પણ બનવા જોગ છે કે “ જૈન ” પોતાનો કુળધર્મ ન હોવાથી પોતાના રવાભાવિક ધર્મ સંસ્કારોને લીધે ઝટ લઈને ન સમજી શકાય એવાં જૈન કાવ્યોની એ સંશોધકોએ કદાચ ઉપેક્ષા પણ કરી હોય.

સાહિત્યના ઉપાસકોએ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે પ્રાચીન કાવ્યમાળા અને અન્ય કાવ્યદોહનાદિમાં જૈન સિવાય ખીજા જે જે કવિઓનાં કાવ્યો પ્રગટ થયાં છે તેમાં શબ્દાદિ પરત્વે સમયોચિત ફેરફાર સંશોધકોએ કર્યો છે; તેવોજ ઉચિત ફેરફાર સંશોધકો ધારત તો જૈન વિદ્વાનોને આમંત્રી તેઓની સહાયતા વડે કરી શકત.

કવિશ્વર દલપતરામ એમ પણ એક ઠેકાણે લખે છે કે “ ચારસે વરસ ઉપરના અને આ વખતના (સને ૧૮૭૨ ના) ગુજરાતના કવિઓની ભાષામાં કંઈ વધારે ફેરફાર થયેલો નથી, પરંતુ સ્વ. સાક્ષર નવલરામભાઈ લખે છે કે “ ધણાના ધારવામાં એમ છે કે ગુજરાતી ભાષા હાલ જેમ બોલાય છે તેમ નરસિંહ મહેતાના વખતથી બોલાતી આવે છે. પણ એ દેખીતીજ ભૂલ છે. એટલાં વર્ષ સુધી ભાષા વિકાર ન પામે એ જનસ્વભાવ અને સઘળા દેશની ભાષાઓના ઇતિહાસથી ઉલટું છે. ” સંશોધકોએ નરસિંહ મહેતાનાં કાવ્યો સુધારીને પ્રગટ કર્યા જણાય છે.

રાણુકદેવી અને રાખેંગારના બોલાતા દુહાઓમાં મૂળ કરનાં કેટલો બધો ફેરફાર થઈ ગયો છે તે નીચેના દુહાઓ પરથી જણાશે. જે કે મૂળ દુહા પણ સં. ૧૩૪૫ માં રચાયેલા એક ગ્રંથમાંથી લીધા છે. તેથી ઈ. સં. ના ૧૧ મા શતકમાં બોલાતા ખરેખર દુહા તો તેથી પણ જૂની ભાષામાં બોલાતા હશે.

રાણા સવ્વે વાણિયા, જે સહુ વડુદ સેદિ;
 કાંડુ વણિજકુ માણિડિ, અમ્મીણા ગઢ હેદિ
 તઈ ગડુઆ ગિરનાર, કાંડુ મણિ મત્સર ધરિડિ;
 મારીતાં રાખેંગાર, એક સિંહર ન ઢાલિડિ.
 હાન ખોલાય છે તે-અમારા ગઢ હેદ, કાણે તંબુ તાણિયા;
 સધરો મોટો શેદ, ખીજ વર્તાડિ વાણિયા.
 ગોઝારા ગિરનાર, વળામણુ વેરીને કિયો;
 મરતાં રાખેંગાર, ખરેડી ખાંગો નવ થયો.

આચાર્યશ્રી શ્રીહેમચંદ્રાચાર્યના અપભ્રંશભાષાના વ્યાકરણમાંથી ઉદાહરણુ લઈએ.

દેલા મઈ તુહુ વારિયા, મા કુર દીહમાણુ;
 નિદ્રાએ ગમિહિ રત્તડી, દડવડ હોહિ વિહાણુ.
 પલણે મુંજ મૃણાલવઈ, જીવણુ ગિડિ મઝાર;
 જઈ સકર સયખંડ ચિય, તોય સમિટી ભૂરિ.

સંશોધકે એ દોહા સમગ્રય તેવી ભાષામાં નીચે ચુજળ લખ્યા છે.

દોહા મેં તને વારિયો, મા કર લાંબું માન;
 નિદ્રાએ રાત્રી જશે, ઉતાવળું થશે વહાણું.
 મુંજ લણે હે મૃણાલવતિ, જોતન ગયું ઝુરેમાં;
 જદિ સાકર શતખંડ થઈ, તોય ઘણી મીઠી.

અનબ્યાસ, જિવ્હાદોષ, સરળતા તરફ વલણુ ઇત્યાદિ કારણોથી ભાષા વિકાર પામતી જાય છે અને વિશેષ વિકારે જ્યારે જૂનું લખાણુ કે કવિતા સમજી શકાય નહિ ત્યારે તેમાં સંશોધકો કે વાચકો દેશ કાળ મુજબ યોગ્ય સુધારો કે ફેરફાર કરે એમાં નવાઈ નથી. એવો ફેરફાર ઉપર આપેલા દુહાઓમાં આપણે જોયો. તો જો કાંઈ વિદ્વાને જૈન કવિતા હાથમાં લીધી હોત તે જૈનેને તેનું સંશોધન કરવાને ખોલાવ્યા હોત તો શું આજે ગુજરાતી સાહિત્યનું એક અંગ જે જુદું પડી ગયું જણાય છે તે શું એકત્ર સાહિત્યમાં લખી ગયા વગરનું રહેત કે ?

ગુજરાતમાં જ્યારે કાવ્યદોહનાદિ પુસ્તકો રચાયાં ત્યારે જૈન કવિઓએ ગુજરાતી ભાષાની બળવેલી સેવા સંબંધે કદાચ અજણપણે ઉપેક્ષા દાખવ્યા છતાં આપણે સારી રીતે જોઈ શક્યા છીએ કે ગુજરાતી સાહિત્ય

પરિષદની બંને બેઠકામાં માનવંત પ્રમુખ સાહેબો તરફથી જૈનોની યોગ્ય કદર થઈ છે.

૨૫. સાક્ષરશ્રી ગોવર્દનરામભાઈના ભાષણમાંથી ઉતારો કરિયે.

“ શતક ૧૪ મું—ગુજરાતમાં તેજસિંહના એક ગ્રંથ વિનાના સર્વ ગ્રંથો માત્ર જૈન સાધુઓના રચેલા છે. એ ગ્રંથો પણ મોટા ભાગે ધર્મ-સાહિત્યના અને સંસ્કૃત સાથે પ્રાકૃતમાં પણ છે. એ સાધુઓએ તેમના ગચ્છોનો આશ્રય પામી આટલો સાહિત્યવૃક્ષ ઉગવા દીધો છે ” ઇત્યાદિ.

“ ગુજરાતી સાહિત્યનું મૂળ પ્રથમ રોપાયું તે વેળા દિલ્હીના બાદશાહો, ગુજરાતના સુબાઓ અને નાના સરદારોનો વિગ્રહ આ યુગના આરંભથી ૧૩૫૦ સુધી ચાલ્યો અને તેનો ક્ષોભ ઝાલાવાડ, જુનાગઢ, ગોંડળ વગેરે કાઠિયાવાડના ગામોમાં અને બાકીના ગુજરાતમાં ચાલી રહ્યો હતો. તેવામાં જૈન ગચ્છોના ચાર પાંચ સાધુઓ ઉક્ત ગુજરાતી સાહિત્યના એકલા આધારભૂત હતા. તે પછીના પચીસેક વર્ષમાં.....પણ બીજા પાંચેક જૈન સાધુઓ એવા આધારભૂત હતા. ”

“ જૈન સાધુઓ જેટલી સાહિત્યધારા ટકાવી શક્યા તેનો કાંઈ અંશ પણ અન્ય વિદ્વાનોમાં કેમ ન દેખાયો ? તેઓ ક્યાં ભરાઈ બેઠા હતા. ”

“ જૈન ગ્રંથકારોની ભાષા તેમના અસંગ જીવનના બળે શુદ્ધ અને સરળ રૂપે તેમના સાહિત્યમાં સ્પૂરે છે, ત્યારે આખા દેશના પ્રાચીન બીલ આદિ અનાય જાતિઓ અને રાજકર્તા મુસલમાન વર્ગ એ ઉભયના સંસર્ગથી બ્રાહ્મણ વાણિયાઓની નવી ભાષા કેવી રીતે જૂદું ધાવણ ધાવી બંધાઈ એ પણ તેમના આ ભ્રમણના ઇતિહાસથી સમજાશે. એ સાધુઓની અને આ સંસારીઓની ઉભયની ગુજરાતી ભાષા જુદે જુદે રૂપે બંધાવા પામી. ”

“ શતક ૧૫ મું (ઉત્તરાર્ધ). પાટણ નગરમાં જૈન સાધુઓ પ્રથમની પેઠે પાછા સંસ્કૃત-પ્રાકૃતમાં સાહિત્યને રચાવા લાગ્યા હતા અને રાજકીય સ્થાન મટી એ પણ તે કાળે તીર્થ નહિ તો તીર્થ જેવુંજ આ સાધુઓએ કરેલું જણાય છે. ”

Imperial Gazetteer of India ની ૧૯૦૭ ની આવૃત્તિમાં Jainism વિષે નીચે પ્રમાણે લખે છે:—

“ જૈન ધર્મ સંબંધી સાહિત્ય વિશાળ તેમજ ગહન છે. તેની શોધ બહુ થોડી થયેલી છે અને તે પણ થોડુંક થયાં એટલે તે ધર્મ સંબંધી ઇતિહાસ યોજવા પૂર્વે ભાષાંતર અને શોધખોળ રૂપે હજી ઘણું કરવાનું છે. એ સાહિત્ય એક તો વિશાળ રહ્યું, બીજું ગહન રહ્યું અને એ અંગે જોઈતી શોધખોળો અધુરી એથી એમાં તરતોનું વાસ્તવિક સ્વરૂપ શું છે એ સંબંધી અજ્ઞાનતા રહે એ સ્વાભાવિક છે. તેથી પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનોની શુભ લાગણી જૈન સાહિત્ય જીતી શક્યું ન હોય તો તેમાં આ અજ્ઞાનતા કદાચ એક કારણ ગણી શકાય.

બીજી સાહિત્ય પરિષદના વિચારવંત અને વિદ્વાન પ્રમુખશ્રી કેશવ-લાલ હર્ષદરાય ધ્રુવેશ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વગેરે જૈન પંડિતોના સાહિત્ય વિષે જે યોગ્ય ઇસારા કર્યા છે તે તો હજી તાજ છે. તેથી વિસ્તારભયથી અહીં નહિ ઉતારતાં સર્વ સામાન્ય તેઓનાં થોડાંક શબ્દો આપીશું તે બસ થશે.

“ વાસ્તવિક રીતે ગુજરાતી ભાષાના ત્રણ યુગ છે. ઇસ્વીસનના ૧૦ મા ૧૧ મા શતકથી ૧૪ મા શતક સુધીનો પહેલો યુગ; ૧૫ મા શતકથી ૧૭ મા શતક સુધીનો બીજો અને તે પછીનાં શતકોનો ત્રીજો. પહેલા યુગની ભાષાને અપભ્રંશ કે પ્રાચીન ગુજરાતી નામ આપવું ઘટે છે. બીજા યુગની ગુજરાતી...ને મધ્યકાલીન ગુજરાતી કહેવી યોગ્ય છે. ત્રીજા યુગની ગુજરાતીને અર્વાચીન ગુજરાતી સંજ્ઞા આપવામાં મતભેદ હોયજ નહિ. પહેલાં પાંચ શતકોની ભાષા ગુજરાતી છે તેની પ્રતીતિ સાડ કાલ-ક્ષેપનો ઉપાલંભ વહેરીને પણ શતકવાર ઉદાહરણ આપવાની જરૂર છે. એ પાંચ શતકના સાહિત્યને ગેરઘનિસાડ થયો છે. કેમકે મધ્યકાલીન ગુજરાતીનેજ પ્રાચીન કાવ્ય ત્રિમાસિક અને પ્રાચીન કાવ્યમાલાના અભિમત તંત્રી ગુજરાતી ગણવા ના પાડે છે, ત્યાં પ્રાચીન ગુજરાતીનો તો ધડોળ થવો કેવો ? માતપિતા મોટાં છોકરાંને ઇનકાર કરી નાવારસ ઠેરવે ને ન્હાના બાળકનેજ કબુલ રાખે તેના જેવું આ તો થાય છે. અવમાનિત સાહિત્યની શોધખોળ થતી નથી. અભ્યાસ થતો નથી, ચર્ચા થતી નથી ને ગુજરાતી અગુજરાતીની યોગ્યતા તપાસાયા વગર અવળું વેતરાયાં જાય છે. વગર ઓળખ્યે અથવા ભૂલમાં ભુટકાઈ અજ્ઞાનના અંવારામાં પ્રકાશની રાહ જોયા વગર આપણે આપણા સાહિત્યવડની જમીનમાં ઉંડી ઉતરેલી વડવાપઓ વાઢી નાંખવા પ્રવૃત્ત થઈએ છીએ. ”

જૈન કવિઓએ ઘણું ભાગે રાસ, સજ્જાય, સ્તવનો લખ્યાં છે. આ-
શરે સાડા ત્રણસેં રાસ તો હાથ આવ્યા છે. એથી વિશેષ જે હજી લંડા-
રમાં પડ્યા હોય ને પ્રસિદ્ધિમાં ન આવ્યા હોય તે તો જૂદા. આ બધા
રાસ વડે કેટલાં કાવ્યદોહનનાં પુસ્તકો લરાય તેનો વિચાર કરવા યોગ્ય
છે. અત્યાર સુધી ગુજરાતી ભાષા જાણનારાઓ એમ માનતા હતા
કે ગુજરાતી ભાષામાં પ્રથમ કવિતા લખનાર નરસિંહ મહેતા એકલાજ
હતા. પરંતુ બંને પરિપક્વના માનવંત પ્રમુખ સાહેબોના ભાષણો ઉપરથી
સર્વેના જાણવામાં આવ્યું હશે કે નરસિંહ મહેતા પહેલાં પણ અમુક શતક
સુધીની ભાષાને ગુજરાતી ભાષા કહી શકાય છે અને તે શતકોમાં ખીજા
કવિઓ તથા લેખકો થઈ ગયા છે.

થોડી મહેનતે સમજી શકાય એવી જૈન સાધુની જૂનામાં જૂની જે
કવિતા અત્યારે મળે છે તે મુનિશ્રી વિજયભદ્રની છે. કદાચ વિજય
ભદ્ર એ સંજ્ઞિત અથવા પર્યાયવાચક નામ પણ હોય. વિજયભદ્ર પહેલાંની
કેટલાક શતકની ગુજરાતી કવિતાનાં થોડાં ઉદાહરણો શ્રીયુત કેશવલાલ
ભાઈ તરફથી આપવામાં આવ્યાં હતાં. સં. ૧૩૨૭ માં રચાયેલા
“સમક્ષેત્રી રાસ” કે સં. ૧૩૪૭ માં રચાયેલા “પ્રબંધ ચિંતામણિ” ગ્રંથ
કે તેજ અરસામાં રચાયેલા રત્નસિંહસૂરિના “ઉપદેશમાળા” નામે ગ્રંથમાંથી
કંઈ ઉદાહરણો આપી શકાય. અહીં વિજયભદ્ર મુનિથી જૈન રાસોની શરૂ-
આત ગણી વિશેષ ભાગે રાસો વિષે કંઈકે કહેવા ઈચ્છું છું, વિજયભદ્ર કે
ઉદયવંત મુનિ નરસિંહ મહેતા પહેલાં આશરે સોએક વર્ષ ઉપર થયા હતા.
નરસિંહ મહેતા જ્યારે સં. ૧૫૦૦ માં હતા એમ કાવ નર્મદાશંકર
કહે છે ત્યારે વિજયભદ્ર મુનિ સં. ૧૪૧૨ માં હતા એમ જ્ઞાતમ-
દાસ કહે છે.

કવિતાઓના જે જે ગ્રંથો છેલ્લાં પાંચ સાત શતકોમાં જૈન કવિ-
ઓએ લખ્યા છે તેમાંના ઘણાખરાને તેમણે “રાસ” નામ આપ્યું છે.
‘રાસ’ શબ્દ પ્રથમ શ્રીમદ્ ભાગવતમાં જોઈ શકાય છે. રાસમાં જૂદી જૂદી
નીતિની અને ધર્મની વાતો સમજાવવા માટે મહા પુરુષોનાં ચરિત્રો કથા-
રૂપે આપ્યાં છે; પરંતુ પોતાની કવિતાના ગ્રંથોને રાસ કહેવાનું શું ખાસ
કારણ હશે તે વિચારવા જેવું છે. હાલના પુષ્ટિમાર્ગ વૈજ્ઞાનિક ધર્મમાં ‘રાસ’

શબ્દ પરિચિત છે. રાસ શબ્દના પરિચય વાળો એ પુષ્ટિમાર્ગ તો ગુજરાતમાં ઉત્તર હિંદમાંથી ૧૬ મા સૈકાની આખરે આવેલો જણાય છે. નરસિંહ મહેતા જે વૈષ્ણવ ધર્મ પાળતા હતા તે તો વિષ્ણુસ્વામિવાળો વૈષ્ણવ પંથ હતો એમ કવિ નર્મદાશંકર કહે છે. ત્યારે જૈન કવિઓએ કવિતામાં કરેલાં મહા પુરૂષોનાં વર્ણનોને રાસ નામ શા વાસ્તે આપ્યું હશે તે વિચારવા જેવું છે.

જૈન કવિઓના રાસોમાં જૂદે જૂદે સ્થળે નજર કરતાં નવરસયુક્ત વર્ણનો જોવામાં આવે છે. કોમ્પ કોમ્પ સ્થળનાં વર્ણનો રસ અને અલંકારથી, છલકાર્ષ્ જાય છે. રસનાં આલંબન, ઉદ્દીપન, વિલાવ, વગેરે સાધનોનો જ્યાં જોવો ઘટે તેવો ઉપયોગ કરી એ વર્ણનો વાંચવામાં આનંદ આવે એવાં રસભરિત કર્યાં છે. આવાં રસવાળાં રસિક વર્ણનોને તેમણે રાસ નામ આપવાનું યોગ્ય ધાર્યું હોય તેમ અનુમાન થઈ શકે છે. કાવ્યનો આત્મા રસ છે અને તેથી રસિક કાવ્યને રાસ નામ આપવું એ યોગ્ય પણ છે. સાહિત્ય શબ્દનો ખરો અર્થ આપતી વેળા ઉદાહરણ તરીકે એક કાષ્ઠમાં રસાલંકાર વગેરે એવી મતલબે લખવામાં આવ્યું છે. તો તે અર્થ લક્ષમાં રાખવાથી સ્પષ્ટ જણાશે કે જૈન કવિતાઓને ગુજરાતી ભાષાનું સાહિત્ય કહેવું એ એક આવશ્યક બાબત છે. સાહિત્યનો ખરો અર્થ એમાં સાર્થક થાય છે.

પ્રેમાનંદ વગેરે અન્ય કવિઓએ જૂદાં જૂદાં આખ્યાન કે કથાવર્ણનો લખ્યાં છે. તેવાં વર્ણનોથી ભરપુર તેના પહેલાં સામાન્ય રીતે લખાયેલા આ રાસાઓ પણ છે. મૂળ એક વાતને લઈ વિસ્તારથી તેનું વર્ણન કરી અનેક ભવ્ય તથા ચમત્કારિક પ્રસંગોનાં વર્ણનો આપી, અંતે નીતિધર્મનો વિજય સ્થાપી, પાત્રોનું પરમ મંગલ સમાપ્તિમાં દાખવી રાસ પૂરો કરવામાં આવે છે.

જૈન રાસોની કવિતા તત્ત કે છંદમાં લખવામાં આવી નથી, પણ અમૂક મેળમાં તાલ સહિત ગવાય અને તેમાં કોમ્પ રાગ રાગિણીની છાયા આવે એવી દેશીઓમાં રચાયેલી હોય છે. પ્રેમાનંદે જ્યારે કડવાં અને દયારામે જ્યારે મીઠાં એમ લખ્યું છે ત્યારે જૈન કવિઓએ પ્રથમથી તે આજ સુધી ઢાળ એ એક શબ્દ વાપર્યો છે. કડવાં પછી જેમ વલણ

આવે છે તેમ ઢાળ પૂરી થતાં કેટલાક રાસમાં દોહરા કે સોરઠી દોહરા આવેલા હોય છે.

મંગળાચરણમાં પ્રથમ દરેક રાસમાં જિનેંદ્રદેવની, પછી સરસ્વતી દેવીની તથા ગુરૂની સ્તુતિ કરી કેનો રાસ લખાય છે ને ધર્મનીતિની કંઈ બાબતનો મહિમા બતાવવા લખાય છે તે જણાવ્યું હોય છે. ઘણું કરીને દરેક ઢાળમાં છેડે કવિનું નામ આવે છે. રાસ પૂરો થતાં કેટલાક રાસમાં તો તે રાસ કવિએ કંઈ સાલમાં કંઈ તિથિએ કયે વારે કયા ગામમાં રહી રચ્યો તે તથા કવિના ગુરૂઓનું પેઢીનામું પણ આપવામાં આવ્યું હોય છે.

ગુજરાતમાં મુસલમાની રાજના આરંભનો કાળ તદ્દન અંધાધુંધીનો ને જીલમ ત્રાસનો હતો. એ કાળમાં લોકો સંસ્કૃતાદિ ભાષાઓ ભણે કે ઉંચું તત્ત્વજ્ઞાન મેળવવામાં વખત ગાળે એવી કશી જોગવાઈ કે શાંતિ નહોતી. ધર્મ પુસ્તકો લંડારામાં ભરી સંતાડી મૂકવામાં આવ્યાં હતાં. એવા વખતમાં સામાન્ય જીવોના હિતને માટે રાસ રચવામાં આવ્યા હોય એમ જણાય છે. અંધાધુંધીના વખતમાં પણ જૈન સાધુઓ જાગ્રત રહ્યા હતા એવું એ રાસો આદિની રચનાથી જણાય છે. એ રાસોમાંના ઘણા મોટા ભાગનું વસ્તુ (plot) મૂળ સંસ્કૃત કાવ્યો કે આગમ સૂત્રો કે એ સૂત્રોની ટીકા ઉપરથી લીધેલું એ તો નિઃસંદેહ લાગે છે. અંધાધુંધીના વખતમાં જૈન લોકોએ જોયું કે સામાન્ય જીવો મૂળ માગધી કે સંસ્કૃતનો અભ્યાસ કરી તે ઉપરથી ધર્મબોધ લઈ શકે તેમ નથી. માટે તેઓ સમજે અને સરળતાથી શીઘ્ર બોધ પામે તો સારું. એવી સ્વપર હિતબુદ્ધિએ, ધર-બાર તજ ત્યાગી થયેલા એ સંયમીઓએ સંસ્કૃત કાવ્યો તથા સૂત્ર ટીકા-માંની-આખ્યાયિકાઓને રાસ રૂપે દેશ ભાષામાં ઉતારી.

જૈન ઉપાશ્રયોમાં આજે પણ ચોમાસાના દિવસોમાં તેમજ ઉનાળાના ભાંખા દિવસોમાં બપોરે ઘણે સ્થળે સાધુ, આર્યા કે શ્રાવકો રાસ લલકારીને વાંચે છે અને શ્રોતાઓ ધ્યાન દઈને સાંભળે છે. સામાન્ય જીવોના લાભ માટે ધર્મનીતિનું શિક્ષણ આપનારા આવા રાસો દેશ ભાષામાં રચનાર સાધુ મુનિઓએ છેલ્લાં પાંચ શતકનો સમય જોતાં શ્રાવકસમૂહ ઉપર બહુ ઉપકાર કર્યો છે.

.કવિતા જેવી ચીજ સારા રાગથી ને હલકથી ગવાતાં ઘણાને પ્રિય

અર્થ પડે છે. ગાયન એ પાંચમો વેદ ગણાય છે. ગાયનથી ચિત્ત લય પામે છે. તો કવિતા તરફ રૂચી કરાવી નીતિને રસ્તે દોરવાનું કામ રાસો વડે કરવાને જૈન લેખકો લલચાવે તેમાં નવાઈ નથી. કેટલાક રાસમાં કવિઓએ તર્ક અને કલ્પના શક્તિને સારી રીતે સરાણે ચડાવી હોય એમ જણાય છે. કોઈ કોઈ રાસમાં એવું પણ જોઈ લેવાય છે કે વાર્તા કથનમાં ચમત્કારિક અને મંત્રતંત્રની કે દેવતાઈ વાતોનાં વર્ણન કરવા જતાં પાનાં ને પાનાં ભરી દીધાં હોય છે અને તેમાં રાસનો વિશેષ ભાગ રોકાઈ જવાથી સુબોધક ભાગ કાં તો દબાઈ જાય છે ને કાંતો અલ્પ ભાગમાં આવે છે. દરેક રાસમાં મુખ્ય પાત્ર સંસાર છોડી સાધુપણું અંગીકાર કર્યાની વાત આવે છે; અને છેલ્લે તેણે સ્વર્ગ મોક્ષના સુખની પ્રાપ્તિ કર્યાનું રાસ ઉપરથી જોઈ લેવાય છે. મોક્ષના મોતી જેવા મહાપાત્રતેજ કવિ મૂળ ગ્રંથોમાંથી મુખ્ય પાત્ર તરીકે રાસમાં પસંદ કરે છે. ખરેખર સહવર્તનશાળી ચિત્રાનેજ જનસમૂહ આગળ ખડા કરી તેના દૃષ્ટાંતથી શ્રોતાઓને સહયુક્તી બનાવવાનો એ કવિઓનો શ્રમ સ્તુતિપાત્ર છે.

ગુર્જરી કવિતાના પવિત્ર પ્રદેશમાં જૈન કવિઓ સારી રીતે દીપી ઉઠ્યા છે. તેમની કવિતાઓએ અનેક દાખલા દૃષ્ટાંતો આપી દાન, શીલ, તપ, ભાવના, અહિંસા, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય વગેરે આપ્યોનો મહિમા વધારવા સારો શ્રમ લીધો છે. એકલું અમુક દેવનું વર્ણન કે અમુક ધામનું વર્ણન કે અમુક અવતારનું વર્ણન લઈ માત્ર તે માટેજ રાસો રચાયા હોય એવું જણાતું નથી, પણ ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતો તરફ જનસમૂહને તાણી શકાય તેવાં પાત્રો પસંદ કરી તે તરફ શ્રોતાઓને વાળવાની તજવીજ કરવામાં આવી છે. રાસાનું સામાન્ય સ્વરૂપ એ પ્રમાણે છે. બાકી તેમાં કોઈ કોઈ અપવાદ પણ છે.

વિમળ મંત્રીનો રાસ, કુમારપાળનો રાસ વગેરે રાસો વાંચવાથી કેટલુંક ઐતિહાસિક જ્ઞાન પણ થાય છે. વલ્લભીપુરના રાગ શિલાદીત્યના દરબારમાં પણ જૈન પંડિતો વાદવિવાદ કરતા. વનરાજ આવડાથી માંડીને ઠેક વિશળદેવ વાઘેલા સુધીનો ઇતિહાસ તપાસીએ તો તેમાં પણ જૈન સાધુઓ અને જૈન મંત્રીઓ થોડે થોડે કાળે દર્શન દેતા જણાય છે. પોતાના પ્રબળ સમયમાં તેમણે સાહિત્યની અભિવૃદ્ધિ માટે ને ધર્મનીતિના સિદ્ધાંતોના પ્રસાર માટે શ્રમ લીધો સ્પષ્ટ થાય છે.

અસલનાં બધાં લખાણો સળંગ લીટીમાં ને બાળબોધ જૈન લિપિમાં લખાયેલાં છે. દેવનાગરી કે બાળબોધ અક્ષરો અને જૈન (માગધી) અક્ષરોમાંના થોડાક અક્ષરો વચ્ચે કેટલોક તફાવત છે. આશરે અક્ષરોની ૩૪ સંખ્યા તદ્દન મળતી છે. જોડાક્ષરોમાં પણ કોઈ કોઈ સ્થળે તફાવત જણાય છે. તેથી જૈનના રાસ તથા શાસ્ત્રો વગેરે જે લિપિમાં લખાયેલા છે તે લિપિને જૈન લિપિ કહેવી એ વધારે હીક લાગે છે.

લોલ, હાં, હો રાજ, લલના, સલુણાં, રેલાલ, આ છે લાલ વગેરે પાદપૂજાર્થ શબ્દોનો જૈનોએ દેશીમાં જરૂર પડતાં બહુ છુટથી ઉપયોગ કર્યો છે. રાસો સિવાય જૂદા જૂદા ધાર્મિક ને નૈતિક વિષય ઉપર સઝાય, સ્તવન, લાવણી ઇત્યાદિની રચના પણ જૈનોએ કરી છે. કવિતા તરફ તેમનું વલણ વિશેષ છે. એક વિદ્વાન કહે છે કે “એકલા કાવ્યમાં સાહિત્યનો સમાવેશ થતો નથી છતાં કાવ્ય એ એક સાહિત્યની સુંદર કલા છે. તેનો પ્રદેશ અતિ વિસ્તીર્ણ છે. કવિઓનાં જીવન કવિતામય હોય, કવિતામાં આસક્ત હોય, રસમાં ઝળકાળાયેલાં હોય છે. કવિઓના હૃદયલાવોના ઝરણોનું વહન સાહિત્યના પ્રદેશને ફળદ્રુપ કરે છે...મધ્યકાળના ગુર્જર કવિઓએ આપણી પ્રજાનાં જીવન રચવામાં તેમજ પ્રારબ્ધ ધડવામાં કેટલી બધી અસર કરી છે ? ” કાવ્યના આવા માહાત્મ્યને લીધે જૈન કવિઓએ રાસોને પ્રથમ પસંદગી આપી જણાય છે.

એમ. એ. ની પરીક્ષામાં “ગુજરાતી” લઈ પાસ થનારા વિદ્વાનોને માટે જે જે ગુજરાતી પુસ્તકો પસંદ કરવામાં આવ્યાં હતાં તેમાં જૈન કવિ નેમવિજયનો રચેલો “ શીલવતીનો રાસ ” પણ હતો. તે રાસ યોગ્ય પ્રસ્તાવના સહિત રા. બા. હરગોવિંદદાસ કાંટાવાળાએ પ્રાચીન કાવ્યમાળાના એક અંક તરિકે પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. તેવા વિશેષ અંકો નીકળ્યા હોત તો અથવા અંતિહાસિક ગદ્ય ગ્રંથો જે રાસોને નામે ઓળખાય છે તેનો સંગ્રહ કરવામાં ફૂરબસ સાહેબ જેવા ઉત્સાહી યુરોપિયન અહુસ્થનો જોગ મળી ગયો હતો તેણે જૈન રાસોની પ્રસિદ્ધિમાં તેવો કોઈ જોગ મળ્યો હોત તો આજે જૈન સાહિત્ય તરફ ગુજરાતના તથા બીજા દેશના સાક્ષરો કાંઈ જુદીજ ખુશીથી જોતા હોત.

“ સનાતન જૈન. ” માસિકમાં જૈનોનાં જૂનાં ગદ્ય લખાણોના

જે ચાર નમુનાઓ પ્રગટ થયા છે. તે સિવાય તે પત્રના વિદ્વાન તંત્રી અને આ સંગ્રહના પ્રસિદ્ધ કર્તા રાં મનસુખભાઈ તરફથી શ્રી “ રાયચંદ્ર જૈનકાવ્યમાળા ” નો પ્રથમ ગુચ્છક બૃહત્ કાવ્ય દોહનની શૈલીએ પ્રગટ થયો છે. આ સિવાય કોઈ કોઈ ગ્રહસ્થો તથા જૈન સંસ્થાઓ તરફથી જૈન સાહિત્ય પ્રગટ થતું રહે છે. શ્રાવક ભીમશી માણેક મુખ્યધવાળા તરફથી એ દિશામાં સ્તુતિપાત્ર પ્રયત્ન થયો છે. તથાપિ કહેવું જોઈશે કે જૈનોનો પ્રયત્ન બીજી કોમના પ્રમાણમાં કંઈજ નથી ને તેથી જૈન સાહિત્ય તરફ બીજાઓનું લક્ષ ન ગયું હોય તો તેમાં જૈનોનો કાંઈ એછો વાંક નથી. જૈનો પણ ઇપકાપાત્ર છેજ. ઉધધને ભંડારો બળાવી દઈ પુસ્તકો છુપાવવાનો આ કાળ નથી.

સ્થાનકવાસી જૈનોના મુનિ ધર્મસિંહજી, જેઠમલજી, ખોડીદાસજી, તિલકચંદજી ઉમેદચંદજી વગેરે કેટલાક મુનિઓએ રાસ તથા કવિતા લખ્યાનું જણાય છે. પરંતુ સ્થાનકવાસી શ્રાવકોનો શાસ્ત્રો, ગ્રંથ કે તેવાં લખાણો પ્રકાશમાં લાવવાનો કશો ઉત્સાહ જોવામાં આવતો નથી. સાહિત્યવિષયમાં તેઓએ પોતાની શક્તિ દેખાડી આપવી જોઈએ.

શાસ્ત્રી વૃજલાલ કાળીદાસ લખે છે કે “ હમણાં જૈન લોકો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે બોલતા નથી, પણ એમનાં ધર્મપુસ્તકોમાં તો જૂની ગુજરાતી ભાષા પ્રમાણે લખાય છે, કારણ કે તેઓ જૂનાં પુસ્તકોનો ઉતારો કરતાં નવાં પુસ્તકોમાં ભાષા અદલતા નથી...જૂની ગુજરાતીના લેખમાં જૈન અને વેદધર્મી લોકોએ એક ધારા પ્રમાણે પુસ્તકોમાં દેવનાગરી લિપિ લખી છે; પણ નવી ગુજરાતીમાં વેદધર્મી લોકોએ લેખમાં બેદ પાડ્યો છે, જૈન લોકો તો અદ્યાપિ પ્રાચીન ધારા પ્રમાણે લખે છે ” શાસ્ત્રીજીના લખવા મુજબ રાસનું લખાણ લખાયેલું જોઈ લેવાય છે.

હાલ આપણે જેને ગુજરાત દેશ કહીએ છીએ તે અસલનો ગુજરાત દેશ નથી. સાક્ષર શ્રી દેવદત્ત ભાંડારકર કનોજ એ અસલ ગુજરાતની રાજધાની હતું એમ કહે છે. ઉત્તરમાં ગુજરાતનો વિસ્તાર વિશેષ હતો. અમદાવાદથી તે ઉત્તરમાં ઠેઠ વિકાનેર સુધી ચાતુર્માસ કરનારા તે કાળના જૈન સાધુઓએ રાસોનો વિશેષ ભાગ રચ્યો જણાય છે. વિકાનેર, સોજત પાલી, મારવાડ, મેડતા, સાદડી, નાગોર, પાલજીપુર, અણહિલપુરપાટણ, અ-

મદાવાડ, ખંખાત વગેરે ગામેમાં રહી રાસ રચ્યાનું અમુક અમુક રાસમાં કવિઓ જણાવે છે. બિકાનેર સુધી ગુજરાતી ભાષા તે કાળે સારી રીતે સમજાતી એમ તે ઉપરથી જણાય છે.

મેજર ઉપેન્દ્રનાથ બાસુ પોતાના નિબંધમાં જણાવે છે કે “ઉત્તર હિંદમાં બોલાતી ભાષાઓમાં ગુજરાતી જેટલી કઠોર પણ હિંદુસ્તાનની ખીજ ભાષા તેટલાજ જુદી જુદી જાતના લોકો તથા જુદો જુદો ધર્મ પાળનારા માણસોમાં બોલાતી નથી.....હિંદુ, પારસી, મુસલમાન અને જૈન એ ચાર સંપ્રદાય પાળનારા લોકો ગુજરાતીનો ઉપયોગ કરે છે. માત્ર સંસારી વિષય નહિ પણ તેમનાં ધાર્મિક પુસ્તકો સુદ્ધાં એ ભાષામાં લખાયેલાં છે તેથી જુદા જુદા લોકોને હાથે ગુજરાતી ભાષાની જુદી જુદી રીતની મૂર્તિ ધડાઈ છે.”

કેટલાકો વિદ્વાનો એમ કહે છે કે જૈન ગદ્યપદ્ય તો માત્ર તેમના ધર્મનેજ લગતું હોવાથી તેમના તરફ ભાષાના અભ્યાસીઓનું લક્ષ ખેંચાયું નહિ. મેજર ઉપેન્દ્રનાથ બાસુ લખે છે કે “ગુજરાતમાં ઘણા જૈનો વસે છે.....એક વખત એવો હતો કે જ્યારે જૈન સંપ્રદાયીઓને સંસ્કૃત ભાષાનું બહુ સારું જ્ઞાન હતું. તેમનાં બનાવેલાં સંસ્કૃત પુસ્તકો હજી સુધી પ્રચલિત છે. તેમાંના ઘણાઓ ગુજરાતીમાં કવિતાઓ બનાવી અમર થઈ ગયા છે. પરંતુ તેમની બધી કવિતા તેમના ધર્મને લગતી હોવાથી તેના નમુના અત્રે આપવાની જરૂર નથી, ” હું નમ્રતાપૂર્વક પૂછવાની રજા લઉં છું કે શું નરસિંહ મહેતાની, દયારામની કે ભાલજીની કવિતાઓ ધર્મવિષયક નથી ? મેજર સાહેબ પોતાના ઉપદ્રા લખાણના વિરોધાભાસ જેવું એક લખાણ તેજ નિબંધમાં આપે છે “ ઘણું ખરું સંસ્કૃત કવિઓનું અનુકરણ કરી અસલના ગુજરાતી કવિઓ પોતાની કવિતા રચી ગયા છે અને તેમાં ઘણો ભાગ ધર્મ સંબંધી છે. આપણા દેશમાં ધર્મ-ભાવનું પ્રબળ હોવાથી જેઓ ધર્મ સંબંધી કવિતા લખે છે તે બધાને પ્રિય તથા પૂજ્ય થઈ પડે છે. એટલુંજ નહિ પણ તેથી તેઓ અમર થઈ જાય છે. ” આ લખાણ વાંચ્યા પછી સ્પષ્ટ જણાશે કે ધર્મવિષયે લખાયેલી જૈન કવિતાઓને કઠોર પણ રીતે ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બાતલ કરી શકાય તેમ નથી.

કોઈ પણ સંમાન્ન વિદ્વાને જૈન ગુજરાતી સાહિત્યને અત્યાર સુધી પૂરતો ઇનસાફ આપ્યો નહિ તેથી તે બાબત જનસમૂહનું લક્ષ ખેંચાયુંજ નહિ, સર્વને બદલે સવિ, નગરીને બદલે નયરી વગેરે શબ્દપ્રયોગો જોઈ જૈન સાહિત્યનો ગુજરાતી ભાષાના સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર કરવો એ કોઈ પણ રીતે ન્યાયી ગણાશે નહિ. આજે થોડું ભણેલાઓ અથવા તો ગુજરાતી પાંચ ચોપડી ભણી ઘેર ને નિશાળે કે કોલેજોમાં બધો વખત ઇમ્પ્રોજન શીખેલા મોટી ઉપાધિ ધારણ કરનારામાંના કેટલાક, હાલના લેખકોનાં અધરાં લખાણો સમજી શકતા નથી, તેથી શું આપણે એ લખાણની ભાષાનો ગુજરાતી સાહિત્યમાં બહિષ્કાર કરીશું? બેશક, આપણે તેને સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કહીશું; પણ તે ગુજરાતી નથી અને તેને હાથ પણ અડાડવો નહિ એમ તો કહીશું નહિ. સંસ્કૃતમય ગુજરાતી કરતાં તો જૈન ગુજરાતી ઝટ સમજાય તેવી છે, તો તેનો મારા મત મુજબ સાહિત્યમાંથી બહિષ્કાર થઈ શકે નહિ.

પંડિત વિલ્કમ જોન્સન સંસ્કૃતમાં શેક્સપીયર જેવાં નાટકો હોય એમ પ્રથમ માની શકતોજ નહોતો, પણ પ્રયત્નથી જ્યારે તેના જાણવામાં આવ્યું ત્યારે તે છકજ થઈ ગયો. તેમ 'જૈનોની કવિતા તો સમજાય તેવી નથી, તેમાં પ્રેમાનંદ કે દયારામ જેવી ખુબી ક્યાંથી હોય' એવી ભ્રમજનક વિચાર પદ્ધતિને જો સાક્ષરોના શિરોભાગમાં સ્થાન નહિ મળે તો તેઓને જૈન સાહિત્યમાંથી ઘણું જાણવાનું મળશે.

આજથી આશરે સવા છશે વર્ષ ઉપર ૫૪૦ ગાથાનો ઉપદેશમાળા નામે ગ્રંથ છપ્પય છંદને ઢાળે રચાયો છે. તે વખતની ભાષા કેવી હતી? જૂની ગુજરાતી કેવી હતી તે બતાવવા અને રાસોમાંની ભાષા તેવી નથી પણ આજની ગુજરાતી જાણનારા સહેલાઈથી સમજી શકે. કેવી છે (ને ઘણા ખરા રાસોની તો સાધારણ ગુજરાતી ભાષા) એવું કહેવા માટે એ ગ્રંથનો પહેલો ને છેલ્લો છપ્પો આ નીચે આપેલ છે.

વિજય નરિંદ જિહ્વિંદ, વીર હથિંહિં વય લેવિણ.

ધમ્મદાસ ગણિ નામિ ગામિ નયરિહિં વિહરઈ પુણં.

નિય પુત્તહ રણસીહરાય પડિઓહણ સારિહિં,

કરઈ એસ ઉવએસ માલ જિણ વયણ વિચારિહિં,

સય પંચ વ્યાલ ગાહારયણ મણિકરંડ મહિયલિ મુણઉ.

સુહભાવિ સુદ્ધ સિદ્ધંત સમ સવિસુસાહુ સાવય ગુણઉ. ॥૧૧॥

ખેશક આવી કવિતા સમજવી મુશ્કેલ પડે એ ખરી વાત, પણ રાસોનો જે સંગ્રહ હાથ લાગ્યો છે તેમાંના ઘણા ખદા ૧૬ મા ૧૭ મા કે-૧૮મા સૈકામાં લખાયેલા હોય તે સૈકાની ગુજરાતી ભાષામાં સરળતાથી લખાયા છે.

ઉપલા છપ્પાનો અર્થ એવો થાય છે કે વિજય નામના નરેન્દ્રે વીર-જિનેન્દ્રના હાથથી વ્રત લીધું (દીક્ષા લીધી). ત્યાર પછી તેમનું નામ ધર્મદાસ ગણિ પડ્યું. તેઓ ગામ, નગર સર્વે ઠેકાણે વિહાર કરવા લાગ્યા પોતાના પુત્ર રણસિંહને પ્રતિભોધવા (સમજાવવા) સારૂ તેમણે જિનવચન વિચાર મુજબ આ ઉપદેશમાળા રચી. મણિરત્નના કરંડીઆ જેવી ૫૪૦ ગાથા રચી તેનું સર્વે સાધુ તથા શ્રાવક શુદ્ધ સિદ્ધાંત સમ તેને જાણી વિશુદ્ધ ભાવથી શ્રવણ કરો. હવે છેલ્લી ગાથા તપાસિયે.

ઘણિ પરિ સિરિ ઉવએસ માલ કહાય,

તવ સંજમ સંતોષ વિણય વિજ્ઞાન પહાણય.

સાવય સંભરણુથ અથ્થ પય છપય ઇંદિહિં,

રમણસિંહ સૂરીસ સીસ પભણુઘ આણુંદિહિં,

અરિહંતઆણુ એણુ દિણુ ઉદય ધમ્મ મૂલ મથ્થઈ હઉં.

બો ભિવિય ભત્તિ સત્તિહિં સહલ સહય લછછી લીલા લહાઉં,

આનો અર્થ એવો થાય છે કે આ પ્રમાણે શ્રી ઉપદેશ માળા કથા-નકમાં તપ, સંજમ, વિનય, વિદ્યા પ્રધાનક વાતો શ્રાવકો સાંભળે માટે અર્થ પદ છપ્પય છંદમાં રત્નસિંહ સૂરિના શિષ્યે આનંદથી કહ્યું ઇત્યાદિ.

જૂની ગુજરાતીનું મૂળ સ્વરૂપ બતાવનારો આ ગ્રંથ છે. તેની સાથે તથા આજની ગુજરાતી સાથે વિજયભદ્ર મુનિના ગોતમ રાસને સરખાવતાં ગોતમ રાસને ગુજરાતી ભાષાના પહેલા રાસ તરીકે ગણવો એ વધારે ઠીક થઈ પડશે. ગોતમ રાસની ભાષા બતાવવા અર્થે થોડીક કડીઓ અહીં લઈએ:-

તાણુ પુત્ત સિરિ ઇંદ્રભૂઈ ભૂવજય પસિદ્ધો,

ચઉદ્ધ વિજ્ઞા વિવિદ્ધ રૂવ નારિ રસ વિદ્રો;

વિનય વિવેક વિચારસાર ગુણગણહ મનોહર,
સાત હાથ સુ પ્રમાણુ દેહરૂપે રામાપર.

* * * *

દેવે સમવસરણુ તિહાં કીજે, જીણુ દીઠે મિથ્યા મતિ ખીજે;
ત્રિભુવન ગુરૂ સિંધાસણે બેઠો, તતખિણુ મોહદિગંતે પછઠો.
ક્રોધમાન માયા મદપુરા, જાએ નાઠા જીભ દીને ચૈરા;
દેવ દુદુભી આકાશે વાજે, ધર્મ નરેસર આવીઓ ગાજે.
કુસુમ વૃષ્ટિ વિર એ તિહાં દેવા, ચઢિસઠ ઇંદ્રજા માગે સેવા;
ચામર છત્ર શિરો વરિ સોહે, રૂપે જીનવર જગ સંમોહે.
ઉપસમ રસ ભરભરિ વરસંતો, યોજનપાણિ વખાણુ કરતા;
જાણિએ વર્ધમાન જીન પાયા. સુરનર કિનર આવે રાયા.

* * * *

તવ ચડિઓ ધણુમાણુ ગજે, ઇંદ્રભૂષ બૂદેવતો;
હુંકારો કરી સંચરિઅ, કલણુસુ જીનવર દેવતો.
યોજન ભૂમિ સમોસરણુ, પેખે પ્રથમા રંભતો;
દહ દિસે દેખે વિવિધ વધુ, આવતી સુર રંભતો.
મણિમય તોરણુ દંડધજ, કાસીસે નવ ઘાટનો;
વયર વિવર્ણત જંતુ ગણુ, પ્રાતિહારજ અઠતો.
સુરનર કિનર અસુરવર, ઇંદ્ર ઇંદ્રાણી રાયતો;
ચિતે ચમકિય ચિંતવે એ, સેવંતા પ્રભુ પાયતો.
સહસકિરણુ સમવીર જીણુ, પેખવે રૂપ વિશાલતો;
એહ અસંભવ સંભવે, સાચો એ ઇંદ્ર જાળતો.
તવ બેલાવે ત્રિજગગુરૂ; ઇંદ્રભૂષ નામેણુતો;
શ્રીમુખે સંશય સામિસવે, ફેડે વેદ પચેણુતો.
માન મેલ્લી મદ દેલી કરી, ભક્તિએ નામે શીસતો;
પંચ સયાં શું વૃત લીઓએ, ગાયમ પહેલો સીસતો.

* * * *

જીમ સહકારે કોયલ ટહુકે, જીમ કુસુમહવને પરિભળ મહકે,
જીમ ચંદન સોગંધ નિધિ;

જીમ ગંગાજળ લહેરે લહકે, જીમ કણુયાયત્ર તેજે ઝળકે,
 તીમ ગોયમ સોભાગ નિધિ.
 જીમ માનસ સર નિવસે હંસા, જીમ સુરવર શિરે કણુયતવતંસા,
 જીમ મહુયર રાજીવ વને;
 જીમ રયણાયર રયણે વિલસે, જીમ અંબર તારાગણુ વિકસે,
 તીમ ગોયમ ગુણુ કેલિવનિ.
 પુનિમ દિન જીમ સસિહર સોહે, સુરતર મલિમા જીમ જગમોહે,
 પૂરવ દિસિ જીમ સહસકરો;
 પંચાનને જીમ ગીરીવર રાજે, નરવર્ધ ધરજીમ મયગત્ર ગાજે,
 તીમ જીન સાસન મુનિપવરો.
 જીમ સુર તરવર સોહે સાખા, જમ ઉત્તમ મુખે મધુરી ભાષા,
 જીમ વન કેતુકી મહ મહેએ;
 જીમ ભૂમિપાત ભૂય બળ યમકે, જીમ જીણુ મંદિર ઘાટે રણુકે,
 ગોયમ લબ્ધી મહગહેએ.
 ચિંતામણિ કરે ચંડિયું આજ, સુરતર સારે વંછિત કાજ,
 કામ કુંલ સો વસિ હુવો એ;
 કાખ ગવિ પૂરે મન કામી, એ અષ્ટ મહાસિદ્ધિ આવે ધામી,
 સામી ગોયમ આણુસરેએ.

* * * *

ચઉદ હસય આરોત્તર વરિસે, ગોયમ ગણુધર કેવળ દિવસે;
 કિયો કવિત ઉપગાર કરો;
 આદિહી મંગળ એહ લણીજે, પરવ મહોત્સવ પહિલો દીજે,
 રિદ્ધિ વૃદ્ધિ કલ્યાણુ કરો.
 ધન માતા જેણે ઉચરે ધરિયા, ધનપિતા જીણુ કુળે અવતારિયા,
 ધન સહસગુર જીણુ હીખિયા એ;
 વિનયવંત વિદ્યાલંકાર જસુગુણુ પુહવી ન લભે પાર,
 વડ જીમ શાખા વિસ્તરોએ.

વિક્રમના ૧૫ મા તથા ૧૬ મા સૈકામાં લખાયેલા કેટલાક જન
 રાસોની ટીપ આ નીચે આપી છે:—

| | | | | |
|----|--------------------|----------|----------|---------------------|
| ૧ | ક્ષેમ પ્રકાશ | સંં ૧૪૧૦ | આસપાસ | કર્તા જયનંદસૂરિ. |
| ૨ | ભરત બાહુબલિ રાસ | | „ | „ ગુણરત્નસૂરિ. |
| ૩ | શીલરાસ | સંં ૧૪૧૧ | | „ વિજયભદ્ર(હિદયવંત) |
| ૪ | હંસરાજ વચ્છરાજ રાસ | સંં ૧૪૧૧ | | „ „ „ |
| ૫ | ગૌતમ રાસ | સંં ૧૪૧૨ | | „ „ „ |
| ૬ | શાંત રાસ | સંં ૧૪૬૦ | આસપાસ | „ મુનિસુંદર. |
| ૭ | ભરત બાહુબલિ રાસ | વિં ૧૫ | મેા સૈફો | „ સેજવર્ધન. |
| ૮ | સુદર્શન શેઠ | ૧૫૦૧ | | „ મુનિસુંદર. |
| ૯ | ગુણાવલી | ૧૫૧૪ | | „ ગજકુશળ. |
| ૧૦ | ધનાચરિત્ર | ૧૫૧૪ | | „ મતિશેખર. |
| ૧૧ | સિદ્ધચક્ર રાસ | ૧૫૨૧ | | „ જ્ઞાનસાગર. |
| ૧૨ | ચિત્રસેનપદ્માવતી | ૧૫૨૨ | | „ ભક્તિવિજય. |
| ૧૩ | શ્રીપાળ રાસ | ૧૫૩૧ | | „ જ્ઞાનસાગર. |
| ૧૪ | સિંહાસન ખત્રીસી | ૧૫૩૬ | | „ હીરકુશળ. |
| ૧૫ | કુરગકુ | ૧૫૩૭ | | „ મતિશેખર. |
| ૧૬ | મદનરેખા | ૧૫૩૭ | | „ |
| ૧૭ | સાર શીખામણુ | ૧૫૪૮ | | „ જયસુંદર શિષ્ય. |
| ૧૮ | વસુદેવ | ૧૫૫૭ | | „ હર્ષકુશળ. |
| ૧૯ | શ્રીપાળ | ૧૫૫૭ | | „ લગ્નિધસાગર. |
| ૨૦ | ખોહનો રાસ | ૧૫૬૦ | આસપાસ | „ લાવણ્યસમય. |
| ૨૧ | વજ્રસ્વામી | ૧૫૬૩ | | „ ધર્મદેવગણિ. |
| ૨૨ | ઋષિદત્તા | ૧૫૬૯ | | „ દેવકુલસિંહ. |
| ૨૩ | ગૌતમ સ્વામીનો રાસ | ૧૫૭૦ | આસપાસ | „ લાવણ્યસમય. |
| ૨૪ | ગૌતમ પૃથ્વી રાસ | „ | „ | „ |
| ૨૫ | પ્રદેશી રાજ | ૧૫૮૦ | | „ મહજસુંદર. |
| ૨૬ | સુડા સાહેલી | ૧૫૮૫ | | „ „ |
| ૨૭ | ચંદરાજ | ૧૫૮૬(?) | | „ મોહનવિજય(?) |
| ૩૮ | વસ્તુપાળ તેજધાળ | ૧૫૯૭ | | „ પાર્શ્વચંદ્ર. |

સંં ૧૬૩૮ ની આસો વદ ૬ ના રોજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસ-
માંથી થોડી લીટીઓ આ નીચે આપી છે.

સંવત્ ૧૬૩૮ ના આશી વદ ૬ ના રાજ રચાયેલા શાલિભદ્રના રાસની એક જૂની હસ્ત લિખિત પ્રત મારા હાથમાં આવતાં પહેલી તથા છેલ્લી ઢાળ નમુના તરિકે આપું છું, તેમાં વપરાયેલા જે શબ્દો આ જે સમજવા જરા મુશ્કેલ પડે તેવા જણાયા તે નીચે પ્રુટનોટમાં સમજાવનાં મેં યથામતિ યત્ન કર્યો છે. લખાણ સઘળું સળંગ લીટીબંધ જૂની ઢબ પ્રમાણેનું હોવા છતાં આજની રીતે લખી મોકલ્યું છે, જે કે તેમ કરતાં છતાં શબ્દોની જોડણીમાં મેં જરાપણ ફેરફાર કર્યો નથી,

આજથી આશરે અઠી હજાર વર્ષપર મગધ દેશમાં રાજગૃહી નગરીમાં શ્રેણિક નામનો રાજા રાજ કરતો હતો. તે વખતે તે નગરીમાં અત્યંત સમૃદ્ધિવંત શાલિભદ્ર નામે શેઠ વસતો હતો. તેના આગલા જન્મથી માંડીને ઠેક તે દીક્ષા લઈ સાધુવ્રત પાળી સ્વર્ગે ગયા ત્યાં સુધીનું વર્ણન આ રાસમાં આપવામાં આવ્યું છે.

જે પ્રત મને મળી છે તે ઉતાર્યાની મિતિ સંવત ૧૭૬૨ ના ભાદરવા વદ ૧૦ ની છે એમ તેના છેલ્લા પૃષ્ઠની છેલ્લી લીટીએ ઉપરથી જણાય છે.

જૂની ગુજરાતી.*

- સાસન નાયક ૧સમરિયમ, વર્ધમાન જિનચંદ;
 ૨અલિય વિધન ૩દૂરમ ૪હરમ, ૫આપમ પરમાણુદ. ૧
 સહુકો જિનવર સારિખા, ૬પણિ ૭તીરથધણી વિશેષ;
 ૮પરણી જઈ ૯તમ ૧૦ગાધયમ, લોક નીતિ ૧૧સંપેષ. ૨
 દાન સીલ તપ ભાવના, ૧૨શિવપુર ૧૩મારિગ ૧૪ચાર;
 સરિખા છમ ૧૫તઉ પિણુ ઇહાં, દાન ૧૬તણુઉ અધિકાર. ૩

* યતિવર્ગ પાસે જૂની ગુજરાતીનાં ઘણાં લખાણો મળી આવે છે. પરંતુ તે તેઓ પ્રગટ કરતા નથી તેમ ખીજને આપતા પણ નથી. જૂનું પડીમાત્રાનું લખાણ એકદમ સરળતાથી વાંચી પણ શકાતું નથી તથાપિ લખાણાશ્રીઓને એ લખાણો ઉપયોગી થાય એવા હેતુથી કેટલાંક પાનાં ઉતારી લીધાં છે. મગધ દેશમાં આશરે અઠી હજાર વર્ષપર થઈ ગયેલા જૈન સાધુ શાલિભદ્ર મુનિની હકીકત આ કવિતા૩૫ લઘુ ગ્રંથ (રાસ)માં છે. ૧ સમરીએ ૨ દોષ ૩ દૂરે ૪ હરે ૫ આપે ૬ પણ ૭ તીર્થનાયક એટલે શાસનનાયક શ્રી મહાવીર જીનેશ્વર. ૮-૯-૧૦ જે પરણે તેને ગાધ્યે ૧૧ સંપેષ-જુઓ. ૧૨ મોક્ષનગર ૧૩ માર્ગ ૧૪ ચાર ૧૫ છે તોપણ ૧૬તણુ.

સાલિભદ્ર સુખ સંપદા, ૧૭ પામઘ દાન ૧૮ પસાય;
 ૧૯ તાસુ ચરિત ૨૦ વિખાંણતાં, ૨૧ પાતિક દૂરિ ૨૨ પલાય. ૪
 તાસ ૨૩ પ્રસંગઘ જે થઈ, ૨૪ ધનાની ૨૫ પિણ વાત;
 સાવધાન થઈ ૨૬ સાંભલઉ મત ૨૭ કરિજ્યો વ્યાધાત. ૫

હાલ ૨૮ ચઉપઈની.

મગધદેસ શ્રેણિક ભૂપાળ, ૨૯ પોતઘ ન્યાય ૩૦ કરઘ ૩૧ ચઉસાલ;
 ભાવભેદ ૩૨ સુધા ૩૩ સરદહઈ, જિનવર આણુ અખાંડિત ૩૪ વહઈ. ૧
 ૩૫ નિતુ નવલી કરતી ૩૬ ખેલણા, માનીતી રાણી ૩૭ ચેલણા;
 કાઈ ન લોપઘ જેહની ૩૮ કાર, ૩૯ મંત્રીસર ૪૦ છઘ ૪૧ અભયકુમાર. ૨
 આ જૂની ગુજરાતીના નમુનાઓ મેં એટલા માટે આપ્યા છે કે,
 જૈનકવિઓદ્વારા ગુર્જર કાવ્યની ખીલવણી કેવા પ્રકારે થવા પામી હતી.

જો શ્રીયુત મનસુખભાષની આ શ્રેણીદ્વારાએ ગુર્જર જૈનસાહિત્ય
 પ્રકટ થતું રહેશે, તો જૈનનો કાવ્યભંડોળ ફટલો મોટો છે તે ગુર્જરસાહિત્ય
 સૃષ્ટિ જોધને આશ્ચર્ય પામ્યા વિના નહીં રહે. મને સંપૂર્ણ ભરંસો છે કે
 શ્રીયુત મનસુખભાષનો આ પ્રયત્ન જૈન અને જૈનેતર સાહિત્ય સૃષ્ટિમાં અ-
 વશ્ય સત્કાર પામ્યા વિના નહીં રહે. અમદાવાદ તા. ૨૪-૧૧-૧૯૧૩.

યોપટલાલ કેવળચંદ શાહ.

૧૭ પામે ૧૮ પ્રસાદ. કૃવા-દાન વડે સુખસંપદા પામે. ૧૯ તેનું
 ૨૦ વખાંણતાં. આમાં ખા માથે અનુસ્વાર છે તે રહેવા દીધું છે. મળેલી
 પ્રત મુજબ લખ્યું છે. મળેલી પ્રતમાં સળંગ લખાણ છે પણ શબ્દો તથા
 કવિતાનાં ચરણો છુટાં પાડીને લખવાનું મને યોગ્ય લાગ્યાથી મેં તેમ કર્યું
 છે. ૨૧ પાપ ૨૨ જાય ૨૩ તે પ્રસંગે ૨૪ ધનો એ શાલિભદ્ર શેઠનો
 બનેલી થતો હતો. તે બંનેએ સંસાર સાથે છોડી જૈન સાધુની દીક્ષા લીધી
 હતી. ૨૫ પણ ૨૬ સાંભળો ૨૭ કરશે નહિ. ૨૮ ચોપાઈ ૨૯ પોતે
 ૩૦ કરે ૩૧ સારી રીતે ૩૨ શુદ્ધ-સારાં ૩૩ શ્રદ્ધા રાખે ૩૪ ધારણુ કરે
 ૩૫ નિત્ય ૩૬ રમત ૩૭ શ્રેણિકની માનીતી રાણીનું નામ ચેલણા હતું.
 ૩૮ આચાર ૩૯ મંત્રીશ્વર ૪૦ છે ૪૧ અભયકુમાર તે શ્રેણિકનો પુત્ર
 હોઈ પ્રધાન પણ હતો.

દેવચંદ્ર.

૧. જન્મ, દીક્ષા આદિ સંબંધી વિગતોનો અભાવ.

ઉક્ત મહાત્મા ક્યાં, ક્યારે જન્મ્યા, માત પિતા કોણ હતા તથા દીક્ષા ક્યારે લીધી હતી, સમાધિસ્થ ક્યારે થયા, તે સંબંધી બીજકુલ વિગતો મળતી નથી. તેઓ અધ્યાત્મરસિક અને મહાન્ અદ્ભુત જ્ઞાનશાળી હતા તે વિષે બીજકુલ સંદેહ નથી તેની. ખાત્રી તેમની વિદ્યમાન કૃતિઓ છે કે જે દરેકનું સૂક્ષ્મ પરિશીલન કરવાથી તુરતજ જણાઈ આવે છે.

૨. ગચ્છ અને ગુરૂપરંપરા.

તેઓ ખરતરગચ્છને વિભૂષિત કરતા હતા. તેમની ગુરૂપરંપરા નીચે પ્રમાણે છે.

કોટિક—ખરતરગચ્છ*જિનચંદ્રસૂરિ.

પુણ્યપ્રધાનોપાધ્યાય

સુમતિસાગરોપાધ્યાય

સાધુરંગ

રાજસાગરવાચક

જ્ઞાનધર્મપાઠક

દીપચંદ્રપાઠક

દેવચંદ્રજી

૩ સમયનિર્ણય.

ક્યારે દીક્ષા લીધી, ક્યારે સમાધિસ્થ થયા વગેરે હકીકત હમણાં જે જે સાધનો ઉપલબ્ધ છે તેપરથી બીજકુલ મળી શકતી નથી. જે મળે છે તે પરથી એટલુંજ કહી શકાય કે અમુક સમયમાં વિદ્યમાન હતા.

*ખરતરગચ્છના ૬૧ મી પાટ આવેલા છઠ્ઠા કે ૬૫ મી પાટ આવેલા સાતમા જિનચંદ્ર તે તપાસવાનું રહે છે.

આગમસારોદ્ધાર નામનો ગ્રંથ તેમણે સં. ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ્ધ ૩ ને મંગળવારે પૂરો કર્યો છે એમ તેમણે છેલ્લે પ્રશસ્તિ કરીને કથેલ છે. અને શ્રી ચંદ્રવિજયજીએ પોતાનો ગુરુ શ્રી ઉત્તમવિજય નિર્વાણ સંબંધી લખેલા ઢાળખંધમાં એવું દર્શાવ્યું છે કે:—

| | |
|---------------------------------------|------------|
| ભાવનગર આદિશે રહ્યા, લવિહિત કરે, | મહારા લાલ. |
| તેડાવ્યા દેવચંદ્રજીને હવે આદરે, | મહારા લાલ. |
| વાંચે શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે ભગવતી, | મહારા લાલ. |
| પન્નવણા અનુયોગદ્વાર વળી શુભમતિ, | મહારા લાલ. |
| સર્વ આગમની આજ્ઞા દીધી કરે દેવચંદ્રજી, | મહારા લાલ. |
| જાણી યોગ્ય તથા ગુણ-ગણના વદંજી. | મહારા લાલ. |

આ પ્રસંગ શ્રી ઉત્તમવિજયજીએ સંવત્ ૧૭૬૧ ના વૈશાખ શુદ્ધ ૬ ને દિને લીધેલી દીક્ષા પછીનો છે, અને તે સંવત્ ૧૭૬૯ માં છે. શ્રી ઉત્તમવિજયજી ભાવનગર આવી દેવચંદ્રજીને બોલાવે છે, અને તેમની પાસે શ્રી ભગવતી સૂત્ર, પન્નવણા (પ્રતાપના) સૂત્ર, અનુયોગદ્વારસૂત્ર પોતે ભણે છે. તે જાણી રહ્યા પછી શ્રી દેવચંદ્રજી ઉત્તમવિજયજીને યોગ્ય અને ગુણથી ભરપૂર જાણી સર્વ આગમની આજ્ઞા આપે છે.

આ ઉપરથી જાણાય છે કે શ્રી દેવચંદ્રજી સંવત્ ૧૭૭૬ થી તે સંવત્ ૧૭૮૯ સુધી વિદ્યમાન હતા.

તેમની કૃતિઓ.

૧ સંસ્કૃત.

નયચક્રસાર—આ ગ્રંથ મહાવાદિસૂરિના નયચક્ર કે જેમાં સત્તાશી નયોનું વર્ણન છે. તે સામાન્ય પુરૂષને સમજી શકાય તેમ નથી, તેથી તેમાંથી ઉદ્ધૃત કરીને લખેલ છે. આ ઉદ્ધૃત અથવા સારરૂપે નયના ગ્રંથમાંથી નયનું બહુ સારું સ્વરૂપ સમજી શકાય છે.

જ્ઞાનસારપર જ્ઞાનમંજરી નામની ટીકા—૨યી સંવત્ ૧૭૮૬ કાર્તિક માસ શુદ્ધ ૫ નવાનગર. મૂળ ગ્રંથ શ્રીમહા યશોવિજયજી કૃત અષ્ટક જૂદા જૂદા વિષયોનું સારભૂત રહસ્ય બતાવનાર છે, તે પર શ્રી દેવચંદ્રજીએ ટીકા લખી છે. આ પરથી જાણાય છે કે શ્રીમહા યશોવિજયજી (તપાગચ્છ) ના ઉપર તેમનો બહુ પ્રેમભાવ હતો, કારણ કે તેને ટીકા-

માં તેમના સંબંધે મહાન વિશેષણો આપેલ છે. આ અપ્રગટ છે તે પ્રગટ થવાની બહુ જરૂર છે.

૨ ગુજરાતી.

આગમસારોદ્ધાર. (આગમસાર)—૨૨મી સંવત ૧૭૭૬ ફાગણ શુદ્ધ ૩ ભોમવાર અને તે દુર્ગાદાસ માટે મોટા કેટલામાં ચોમાસું રહીને કર્યો. અને શ્રીમદ્ ઉમાસ્વાતિકૃત તત્ત્વાર્થાધિગમ સૂત્રના અનુપમ સંક્ષિપ્ત સાર—ઉપસંહારરૂપે—સહાયરૂપે છે, અને તેમાં ઉત્તમ રીતે જૈન દર્શનનો સાર સ્પષ્ટતાપૂર્વક સમજી શકાય છે. આ ગ્રંથ ગદ્યાત્મક છે.

મુનિની પંચભાવના—શ્રુતભાવના, તપભાવના, એકતત્ત્વભાવના, અને સત્ત્વભાવના એ પાંચ મુનિની ભાવના ઢાળ અને દુહારૂપે પદ્યમાં સુરમણીય રીતે રીતે પ્રતિપાદિત કરી છે. આ પણ ઉક્ત ગ્રંથમાં સામેલ છે. આ જોસલમેરમાં વર્ધમાન શેઠના આગ્રહથી બનાવેલ છે. અને બૃહ-ત્કલ્પસૂત્રમાંથી યોજેલ છે.

અધ્યાત્મગીતા—આમાં અધ્યાત્મ શું છે, આત્માનું શું છે, આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ કંઈ રીતે પ્રાપ્ત કરી શકાય વગેરે ઉત્તમ રીતે વિવેચન કર્યું છે. આ ઉક્ત ગુકામાં અર્થ સાથે જોડેલ છે. આને લીંબડી ગામમાં રચેલ છે.

અષ્ટપ્રવચન માતાની સજ્જાયો—પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ મળી આઠને સિદ્ધાંતની માતા કહેલ છે, અને તે દરેક મુનિએ શુદ્ધ રીતે પાલવાની છે, આનું સ્વરૂપ ધણા ધાર્મિક અને રહસ્યમૂત વચનોમાં સજ્જાયોમાં સમાવેલું છે અર્થસહિત રા. મનસુખલાલ હરિલાલ કૃત ‘નવપૂજાદિ સંગ્રહ’માં પ્રગટ થયેલ છે. આ નવાનગરમાં રચાયેલ છે.

પ્રસન્નતાની સજ્જાય—આમાં પહેલાં રૂપક આપી વસુદેવ હુંડી નામના અતિ પ્રાચીન જૈન ગ્રંથને આધારે મુનિની ગુણભાવના ભારી છે. રચના લીંબડીમાં કરી છે. આ પણ ઉક્ત ‘નવપૂજાદિ સંગ્રહ’માં અર્થ વગરની પ્રકટ થયેલ છે.

વર્તમાન ચોવીસી—શ્રી ઋષભાદિ વર્તમાન ચોવીશ તીર્થંકરોમાંના દરેક ઉપર એક એક સ્તવન એમ ચોવીશ સ્તવન છે. આનો બાળાવબોધ

પણુ શ્રીમદ્ દેવચંદ્રે સ્વોપજ રચેલ છે એમ કહેવાય છે. આ સ્વર્ગસ્થ શેઠ ભીમશી માણેકે છપાવેલ છે, તેમાં નય, નિક્ષેપ આદિ અનેક સૂક્ષ્મ આખતો દરેક સ્તવનમાં ખતાવેલ છે, તેથી તત્ત્વના ગ્રાહક દરેક જૈને તે વાંચવાની સાથે બહુ મનન કરવા યોગ્ય છે.

અતીત જિન સ્તવન ચોવીશી:—આ ચોવીશ સ્તવનો પણ તત્ત્વના રહસ્યથી પૂર્ણ છે. આને વિશેષ સ્પષ્ટતાથી મનન કરી શકાય. તેને માટે તેના અર્થ કરી રા. મનસુખલાલ હરિલાલે પોતાના ‘સુમતિ પ્રકાશ’ નામના હમણાંજ બહાર પાડવાના ગ્રંથમાં પ્રકટ કરેલ છે.

વીશ વિહમાન જિન સ્તવન:—શ્રી સીમંધર આદિ મહાવિદેહાદિ ક્ષેત્રમાં વિચરતા વીશજિન ભગવાનોપર વીશ સ્તવન કરેલ છે, આ પણ અર્થ સાથે ઉક્ત ગ્રંથમાં બહાર પડવાના છે.

ધ્યાનમાળા:—આમાં ધ્યાનનો વિષય તેના પ્રકાર સાથે સારી રીતે ચર્ચાયો છે.

સ્નાત્ર પૂજા:—આ પૂજા પ્રચલિત છે, અને પ્રભુનું સ્નાત્ર કરવામાં જે ઉચ્ચલાવના પ્રકટ થવી જોઈએ તે દ્રવ્ય અને લાવથી આમાં જણાવેલ છે.

નવપદ પૂજા:—આ પૂજા હમણાં જે સ્વરૂપમાં છે તેવું સૂક્ષ્મ નિરીક્ષણ કરતાં તેમાં ત્રણની કૃતિઓનું સંમિશ્રન છે. ૧ શ્રીમદ્ યશો વિજય ૭ ૨. શ્રી જ્ઞાન વિમલસૂરિ ૩, શ્રી દેવચંદ્રજી પ્રથમના બે સમકાલીન હતા એ નિર્વિવાદ છે, શ્રી દેવચંદ્રજી તે વખતે હતા કે નહિ તે તેમનું ચરિત્ર યોગ્ય ઉપલબ્ધ થતું ન હોવાથી કહી શકાતું નથી.

છુટક સ્તવન સંજ્ઞાય—ધણાં હશે પણ હાલમાં ત્રણ ઉપલબ્ધ છે, ૧ શ્રી વીરપ્રભુનું દિવાલીનું સ્તવન તેમાં વીરવિરહ બહુ કરુણાર્દ્ર રીતે વર્ણવેલ છે. ૨ ‘સમકિત નવિ લહ્યુંરે’—એ સંજ્ઞાય છે તેમાં પ્રથમ સમકિત અને પછી ક્રિયા એમ પ્રતિપાદન કરેલ છે. ૩ ‘આજતો લાહો લીજીએ, કાલ કોણે રે દીડી’ એ નામની વૈરાગ્યોત્પાદક સંજ્ઞાય છે.

આવી રીતે જે કૃતિઓ ઉપલબ્ધ થઈ શકી છે તે અહીં રેખાકેપે મોંઘેલ છે, બીજી જે કંઈ હોય તો તે તુરત પ્રકટ થવાની જરૂર છે.

૫ કવિ અને જ્ઞાની.

ઉપરની દર્શાવેલી સર્વ કૃતિઓ વિચારતાં જે છાપ હૃદયને પડે છે, તે એ છે કે તેઓશ્રી શુદ્ધ અંતરાત્માના સ્વરૂપે હતા. જે જે વાણીરૂપે હૃદયને આવિર્ભાવ નીકળેલો જોઈએ છીએ, તે વિચારતાં સ્પષ્ટ જણાય છે કે તેઓશ્રી અહ્લુત, વિર, અધ્યાત્મજ્ઞાની હતા. પોતાના સમયમાં ગચ્છભેદ, ગચ્છના ઝઘડા ધણા હતા તે તેમના અંદ્રાનન જિનના સ્તવન-માં આબેહુલ્ય જણાવે છે, છતાં તે પર પોતાને કંઈ જ આવતાં પોતાને શુદ્ધ સ્વરૂપના શોધકને કયો માર્ગ ઈષ્ટ છે તેના ઉત્તરમાં તટસ્થતા, અક-પાયતા, શુદ્ધ આત્મધર્મમાં રમણુતા એ માર્ગ સ્વીકાર્યો છે. જ્ઞાનની ઉત્તમ ક્રોટિ તો દરેક સ્થલે જનજવલ્યમાનજ રહે છે. પોતાના સમયની સ્થિતિ અને પોતાની આંતરિક ભાવસ્થિતિ તો તેમના કાવ્યના રહસ્યને ખોજ-નારને તુરતજ માલૂમ પડી આવે છે, અને તેપર લખવા ધારે તો ઘણું જણાવી શકે તેમ છે.

૬ તેમના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર.

ગુરૂ પ્રત્યે ચરિત્રનાયક બહુ પ્રેમ, ભક્તિ, બહુમાન, આજ્ઞાધારકતા રાખતા, અને તેમની સાથે રહી પોતે ઘણું સ્થળે વિહાર કરેલ છે, અને ગુરૂએ સંવત્ ૧૭૮૮ માં શત્રુંજય પર શ્રી કુંથુનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠા અને સમોવસરણની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. તેમજ અમદાવાદમાં સહસ્ત્રરૂણાની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. શ્રી દેવચંદ્રજીએ પોતે સંવત ૧૭૯૪ માં શત્રુંજયપર પ્રતિષ્ઠા કરી છે એવું શિલાલેખ પરથી જણાય છે.

૭ વિહાર.

શ્રી દેવચંદ્રજી પોતાના ગુરૂ શ્રી દીપચંદ્ર પાઠક સાથે શત્રુંજય, અમદાવાદ, ઘણું સ્થળે વિહાર કરેલ છે; તેમની કૃતિઓપરથી જણાય છે કે જેસલમીર, મોટા કોટા, અમદાવાદ, નવાનગર, પાલીતાણા, લીંબડી ભા-વનગર વગેરે વગેરે સ્થળે ચોમાસાં તથા વિહાર કરેલ છે. તેમાં પણ લીંબડી એક શાંતિસ્થાન પોતાનું હોય નહિ તેમ ત્યાં ઘણા વખત સુધી રહી ચોમાસાં કરી શાંતિના ફલરૂપે પોતાની કૃતિઓ કરી છે લીંબડીમાં

પોતાનો પુસ્તકભંડાર હોતો એમ કહેવાય છે, તેથી ત્યાં ખોજ કરતાં તેમની કૃતિઓ અને તેમણે સંગ્રહેલ વિરલ પુસ્તકો મળી આવે તેમ છે.

૮ સમકાલીન જૈન વિદ્વાનો.

શ્રી સત્યવિજય પન્યાસના શિષ્ય પરંપરાના જિનવિજય, તેના શિષ્ય ઉત્તમવિજય ગણી, આ વખતે વિદ્યમાન હતા, એટલુંજ નહિ પણ ઉત્તમવિજય શ્રી દેવચંદ્રજી પાસે લખ્યા હતા. નયવિજય ગણિ (અધ્યાત્મ કલ્પદ્રુમ ચોપાઇ રચનાર,) પ્રખ્યાત કવિ ચંદ્રાસાના કર્તા મોહનવિજય, અને રાસાપ્રમંથકર્તા શ્રી ઉદયરત્ન પણ સમકાલીન હતા. આ દરેકની સાથે શ્રી દેવચંદ્રજીને સરખાવતાં તે તદ્દન ભિન્નજ પડે છે. કારણ કે જેવી જ્ઞાનની નિમંલતા, અને અધ્યાત્મની રસિકતા દેવચંદ્રજીમાં ઝળકાટ મારે છે તેવી અન્યમાં નથી.

૯ ઉપસંહાર.

ઉપરોક્ત જેટલું મળી શક્યું તેટલું લખવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે, તેથી શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજીના આંતરિક જીવનને ખીલકુલ ન્યાય આપી ન શકતાં બાહ્યથી જેટલું જાણી શકાય તેટલું અત્ર નાંખું છે. દોષ, રુખ્ણન આદિ સંબંધે મિચ્છામિદુક્કડ લઉં છું, તેમાં સુધારો કરનારનો તથા આ ચારિત્રમાં વિશેષ વધારો કરનારનો આ લેખક અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનશે.

પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ. વીર સં- ૨૪૩૭ }
વૈશાખ શુદ્ધિ પંચમી

ગુરૂચરણોપાસક
મોહનલાલ દલીચંદ દેસાઇ.
બી. એ. એલ્એલ્, બી,

અનુક્રમ.

પાંડત્ર શ્રી દેવચંદ્રજી.

| | | | | | |
|-----------------|-----|-----|-----|-----|---------|
| ચતુર્વિંશતિ | ... | ... | ... | ... | ૧-૨૦ |
| શ્રી વીરવિજયજી. | | | | | |
| ધર્મિલકુમાર | ... | ... | ... | ... | ૨૧-૨૩૩ |
| ચંદ્રશેખર | ... | ... | ... | ... | ૨૩૩-૪૧૬ |

રાયચંદ્રજૈનકાવ્યમાલા.

ગુચ્છક ૨ જો.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી.

પંડિત શ્રી દેવચંદ્રજી ખરતર ગચ્છને વિષે ૧૭૦૦ ના સંકાની લગભગમાં થયા છે.
તેઓશ્રીના ગુરૂશ્રીનું નામ દિપચંદ્રજી હતું.

ચતુર્વિંશતિ.

સ્તવના ૧ લી.

(નિદ્રાથી વેરાણુ હુઈ રહી.- એ દેશી.)

ઋપભ જિણુંદશુ પ્રીતડી, કિમ કાજે હો કહો ચતુર વિચાર;
પ્રભુજી જઈ અલગા વસ્યા, તિહાં કિણે નવિ હો કો વચન ઉચ્ચાર. ઋપભ૦ ૧.
કાગલ પણુ પોહોંચે નહિ, નવિ પોહોંચે હો તિહાં કો પરધાન;
જે પોહોંચે તે તુમ સમો, નહિ ભાપે હો કાઈનું વ્યવધાન. ઋપભ૦ ૨.
પ્રીતિ કરે તે રાગીયા, જિનવરજી હો તુમે તો વીતરાગ;
પ્રીતડી જંહ અરાગીથી, ભેલવવી હો કોઈપ્રત્તર માગ. ઋપભ૦ ૩.
પ્રીતિ અનાદિની વિપ ભરી, તે રીતે હો કરવા મુઝ ભાવ;
કરવી નિર્વિપ પ્રીતડી, કિણુ ભાતે હો કહો અને અનાવ. ઋપભ૦ ૪.
પ્રીતિ અનંતી પરથકા, જે તોડે હો તે જોડે એહ;
પરમ પુરૂષથી રાગતા, એકત્વતા હો દાખી ગુણુ ગેહ. ઋપભ૦ ૫.
પ્રભુજીને અવલંબતાં, નિજ પ્રભુતા હો પ્રગટે ગુણુરાશ;
દેવચંદ્રની સેવના, આપે મુઝ હો અવિચલ સુખવાસ. ઋપભ૦ ૬.

સ્તવના ૨ છ.

(દેખો ગતિ દેવની રે.—એ દેશી.)

જ્ઞાનાદિક ગુણ સંપદા રે, તુઝ અનંત અપાર;
 તે સાંભલતાં ઉપની રે, કચિ તેણે પાર ઉતાર,
 અજિત જિન તારજો રે, તારજો દીન દયાળ. અજિત૦ ૧.
 જો જો કારણ જોહનાં રે, સામગ્રી સંયોગ;
 મળતાં કારજ નીપજો રે, કર્તા તણે પ્રયોગ. અજિત૦ ૨.
 કાર્ય સિદ્ધિ કર્તા વસુ રે, લહિ કારણ સંયોગ;
 નિજ પદ કારક પ્રભુ મિલ્યા રે, હોય નિમિત્તલ ભોગ. અજિત૦ ૩.
 અજકુલ ગત કેસરી લહે રે, નિજપદ સિંહ નિહાળ;
 તિમ પ્રભુ ભકતે ભવિ લહે રે, આતમ શક્તિસંભાળ. અજિત૦ ૪.
 કારણ પદ કર્તાપણે રે, કરી આરોપ અભેદ;
 નિજપદ અરથી પ્રભુ થકા રે, કરે અનેક ઉમેદ. અજિત૦ ૫.
 જોહવા પરમાતમ પ્રભુ રે, પરમાનંદ સ્વરૂપ;
 સ્યાદવાદ સત્તા રસી રે, અમલ અખંડ અનુપ. અજિત૦ ૬.
 આરોપિત સુખ ભ્રમ ટળ્યો રે, ભાસ્યો અવ્યાખ્યાય;
 સમર્થ અભિલાષીપણું રે, કરતા સાધન સાધ્ય. અજિત૦ ૭.
 ગ્રાહકતા સ્વામિત્વતા રે, વ્યાપક ભોક્તા ભાવ;
 કારણુતા કારજતા દશા રે, સકલ અર્થું નિજભાવ. અજિત૦ ૮.
 શ્રદ્ધા ભાસન રમણુતા રે, દાનાદિક પરિણામ;
 સકલ થયા સત્તારસી રે, જનવર રિસણ પામ. અજિત૦ ૯.
 તિણે નિર્વામક માલણો રે, વૈઘ ગોપ આધાર;
 દેવચંદ્ર સુખસાગર રે, ભાવ ધરમ દાતાર અજિત૦ ૧૦.

સ્તવના ૩ છ.

(બળુરા દોલા—એ દેશી.)

શ્રી સંભવજિન રાજછ રે, તાહરં અકલ સ્વરૂપ. જિનવર પૂજે;
 સ્વપરપ્રકાશક દિનમણિ રે, સમતા રસનો ભૂપ. જિનવર૦ ૧.
 પૂજે પૂજે રે ભવિક જિન પૂજે, પ્રભુ પૂજ્ય. પરમાનંદ. જિનવર૦ એ અંકગી.

| | | |
|--|--------|----|
| અવિસંવાદ નિમિત્ત હો રે, જગત જંતુ સુખ કાજ; | જિનવર૦ | |
| હેતુ સત્ય બહુ માનથી રે, જિન સેવ્યાં શિવરાજ. | જિનવર૦ | ૨. |
| ઉપાદાન આતમ સહી રે, પુષ્ટાલંબન દેવ; | જિનવર૦ | |
| ઉપાદાન કારણપણે રે, પ્રગટ કરે પ્રભુ સેવ. | જિનવર૦ | ૩. |
| કાર્ય ગુણ કારણપણે રે, કારણ કાર્ય અનુપ; | જિનવર૦ | |
| સકલ સિદ્ધતા તાહરી રે, માહારે સાધનરૂપ, | જિનવર૦ | ૪. |
| એકવાર પ્રભુ વંદના રે, આગમ રીતે થાય; | જિનવર૦ | |
| કારણ સત્યે કાર્યની રે, સિદ્ધિ પ્રતીતિ કરાય. | જિનવર૦ | ૫. |
| પ્રભુપણે પ્રભુ આલખી રે, અમલ વિમલ ગુણ ગેહ; | જિનવર૦ | |
| સાધ્યદૃષ્ટિ સાધકપણે રે, વંદે ધન્ય નર તેહ. | જિનવર૦ | ૬. |
| જન્મ કૃતારથ તેહનો રે, દિવસ સકલ પણ તાસ; | જિનવર૦ | |
| જગત શરણુ જિન ચરણને રે, વંદે ધરિય ઉદ્ધાસ | જિનવર૦ | ૭. |
| નિજ સત્તા નિજ ભાવથી રે, ગુણ અનંતનું ઠાણુ; | જિનવર૦ | |
| દેવચંદ્ર જિન રાજજી રે, શુદ્ધ સિદ્ધ સુખ ખાણુ. | જિનવર૦ | ૮. |

સ્તવના ૪ થી.

(અઘચરિજ પદ પૃથકે.-એ દેશી.)

| | | |
|---|-------|----|
| કયું જાણું કયું બની આવાડી, અભિનંદન રસ રીતિ હો મિત્ત; | | |
| પુદ્ગલ અનુભવ ત્યાગથી, કરવી જસુ પરતીત હો મિત્ત. | કયું૦ | ૧. |
| પરમાતમ પરમેશ્વર, વસ્તુગતે તે અલિપ્ત હો મિત્ત; | | |
| દ્રવ્યે દ્રવ્ય મિલે નહીં, ભાવે તે અન્ય અવ્યાપ્ત હો મિત્ત. | કયું૦ | ૨. |
| શુદ્ધ સ્વરૂપ સનાતનો, નિર્મલ જે નિઃસંગ હો મિત્ત; | | |
| આતમ વિભતિ પરિણમ્યો, ન કરે તે પરસંગ હો મિત્ત. | કયું૦ | ૩. |
| પણ વાણું આગમબંધ, મિલવું તુમ પ્રભુ સાથ હો મિત્ત; | | |
| પ્રભુ તો સ્વસ્થપતિમયી, શુદ્ધ સ્વરૂપનો નાથ હો મિત્ત. | કયું૦ | ૪. |
| પર પરિણામિકતા અદે, જે તુજ પદગલ ભંગ હો મિત્ત; | | |
| જડ ચલ જગતી આનો, ન થયે તુજને ભાગ હો મિત્ત. | કયું૦ | ૫. |
| શુદ્ધ નિમિત્તિ પ્રભુ ગ્રહો, કરી અશુદ્ધ પર હેય હો મિત્ત; | | |
| આન્માલંબી ગુણ લહી, સહુ સાધકનો ધ્યેય હો મિત્ત. | કયું૦ | ૬. |
| જિમ જિનવર આલંબને, વધે સર્વ એક તાન હો મિત્ત; | | |

તિમ તિમ આત્માલંબની, અહે સ્વરૂપ નિદાન હો મિત્ત. કયું ૭.
 સ્વસ્વરૂપ એકત્વતા, સાર્થ પુર્ણાનંદ હો મિત્ત;
 રમે ભોગવે આતમા, રત્નત્રયી ગુણુ વૃંદ હો મિત્ત. કયું ૮.
 અભિનંદન અવલંબને, પરમાનંદ વિલાસ હો મિત્ત;
 દેવચંદ્ર પ્રભુ સેવના, કરિ અનુભવ અભ્યાસ હો મિત્ત. કયું ૯.

સ્તવના ૫ મી.

(દેશી કડખાની.)

અહો શ્રી સુમતિ જિન શુદ્ધતા તાહરી, સ્વગુણુ પર્યાય પરિણામ રામી;
 નિત્યતા એકતા અસ્તિતા ઇતરયુત, ભોગ્ય ભોગી થંકા પ્રભુ અકામી. અહો ૧.
 ઉપજે વ્યયલહે તહવિતેહવો રહે, ગુણુ પ્રમુખ બહુલતા તહવિ પિંડી;
 આત્મભાવે રહે અપરતા નવિ અહે, લોક પ્રદેશ મિત પણુ અખંડિ. અહો ૨.
 કાર્ય કારણપણુ પરિણામે તહવિ ધ્રુવ, કાર્ય ભેદે કરે પણુ અભેદી;
 કર્તૃતા પરિણામે નવ્યતા નવિ રમે, સકલવેત્તા થંકા પણુ અવેદી. અહો ૩.
 શુદ્ધતા શુદ્ધતા દેવ પરમાત્મતા, સહજ નિજ ભાવ ભોગી અયોગી;
 સ્વપર ઉપયોગી તાદાત્મ્ય સત્તારસી, શક્તિ પ્રયુજતો ન પ્રયોગી. અહો ૪.
 વસ્તુ નિજ પરિણુતે સર્વ પરિણામકા, એટલે કોઈ પ્રભુતા ન પામે;
 કરે જાણે રમે અનુભવે તે પ્રભુ, તત્ત્વ સ્વામિત્વ શુચિ તત્ત્વ ધામે. અહો ૫.
 જીવ નવિ પુગ્ગલી નૈવ પુગ્ગલ કદા, પુગ્ગલાધાર નહીં તાસ રંગી;
 પરતણો ઇશ નહીં અપર અશ્ચર્યતા, વસ્તુ ધર્મે કદા ન પરસંગી. અહો ૬.
 સંત્રહે નહીં આપે નહીં પરભણી, નવિ કરે આદરે નપર રાખે;
 શુદ્ધ સ્યાદ્વાદ નિજ ભાવ ભોગીજિંકે, તેહ પરભાવને કેમ આપે. અહો ૭.
 તાહરી શુદ્ધતા ભાસ આશ્ચર્યથી, ઉપજે રચિ તેણે તત્ત્વ ઇહે;
 તત્ત્વરંગી થયો દોષથી હિભયો, દોષ ત્યાગે હલે તત્ત્વ લીહે. અહો ૮.
 શુદ્ધમાર્ગે વધ્યાસાધ્ય સાધન સધ્યો, સ્વામી પ્રતિષ્ઠદે સત્તા આરાધ્ય;
 આત્મ નિષ્પત્તિ તિમ સાધના નવિ ટકે, વસ્તુ ઉત્સર્ગ આતમ સમાધ્ય. અહો ૯.
 માહરી શુદ્ધ સત્તા તણી પૂર્ણતા, તેહનો હેતુ પ્રભુ તુહિ સાચો;
 દેવચંદ્રે સતત્યો મુનિગુણુ અનુભવ્યો, તત્ત્વ ભકતે ભવિક સકલ રાચો. અહો ૧૦.

સ્તવના ૬ ઠી.

(હું તુજ આગલ શી કહું કેશરીયાલાલ.—એ દેશી.)

શ્રી પદ્મપ્રભ જિન ગુણ નિધિ રે લાલ, જગતારક જગદીશરે વાલ્હેસર;
જિન ઉપગાર થકી લહે રે લાલ, ભવિજન સિદ્ધિ જગીશ રે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૧.
તુજ દરિસણુ મુજ વાલહું રે લાલ, દરિસણુ શુદ્ધ પવિત્ર રે; વાલ્હેસર;
દર્શન શબ્દ નયે કરે રે લાલ, સંગ્રહ એવંભૂત રે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૨.
બીજે વૃક્ષ અનંતતા રે લાલ, પ્રસરે ભૂજલ યોગ રે; વાલ્હેસર;
તિમ મુજ આતમ સંપદા રે લાલ, પ્રગટે પ્રભુ સંયોગ રે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૩.
જગત જંતુ કારજ રૂચી રે લાલ, સાધે ઉદયે ભાણુ રે; વાલ્હેસર;
ત્રિદાનંદ સુવિલાસતા રે લાલ, વાઘ જિનવર જાણુ રે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૪.
લખ્ધિ સિદ્ધિ મંત્રાક્ષરે રે લાલ, ઉપજે સાધન સંગ રે; વાલ્હેસર;
સહજ અધ્યાતમ તત્વતા રે લાલ, પ્રગટે તત્વી રંગ રે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૫.
લોહ ધાતુ કંચન હુવે રે લાલ, પારસ કરસન પામી રે; વાલ્હેસર;
પ્રગટે અધ્યાતમ દશા રે લાલ, વ્યક્ત ગુણી ગુણુ ગ્રામ રે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૬.
આતમ સિદ્ધિ કારજ ભણિ રે લાલ, સહજ નિયામક હેતુ રે; વાલ્હેસર;
નામાદિક જિનરાજનાં રે લાલ, ભવસાગર માંહે એતુ રે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૭.
અંભન ઈન્દ્રિય યોગનોરે લાલ, રક્ત વરણુ ગુણુ રાય રે; વાલ્હેસર;
દેવચંદ્ર વૃદ્ધે સ્તવ્યો રે લાલ, આપ અવર્ણુ અકાયરે. વાલ્હેસર. તુજ૦ ૮.

સ્તવના ૭ મી.

(હો મુંદરતપ સરિખો, જગ કો નહીં. એ દેશી.)

શ્રી સુપાસ આનંદમે, ગુણુ અનંતનો કંદ હો; જિનજી૦
જાનાનંદે પૂરણો, પવિત્ર આરિત્રાનંદ હો. જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૧.
સંરક્ષણુ વિણુ નાથ હો, દ્રવ્ય વિના ધનવંત હો; જિનજી૦
કર્તા પદ કિરિયા વિના, સંત અજ્ઞેય અનંત હો. જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૨.
અગમ અગોચર અમરતું અવ્યય ઋદ્ધિ સમૂહ હો; જિનજી૦
વર્ણુ ગંધરસ કરસવિણુ, નિજ ભોક્તા ગુણુ વ્યૂહ હો. જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૩.
અક્ષય દાન અચિંતના, લાલ અયત્ને ભોગ હો; જિનજી૦
વીર્ય શકિત અપ્રયાસતા, શુદ્ધ સ્વગુણુ ઉપભોગ હો. જિનજી૦ શ્રીસુપાસ૦ ૪.

એકાંતિક આત્યંતિકો, સહજ અકૃત સ્વાધીન હો; જિનજીવં
 નિરૂપચરિત નિર્દ્વંદ્વસુખ, અન્ય અહેતુક પીનહો. જિનજીવં શ્રીસુપાસં ૫.
 એક પ્રદેશે તાહરે, અવ્યાબાધ સમાય હો; જિનજીવં
 તસુ પર્યાય અવિભાગતા, સર્વાકાશ ન માય હો. જિનજીવં શ્રીસુપાસં ૬.
 એમ અનંત ગુણનો ધણી, ગુણ ગુણનો આનંદ હો; જિનજીવં
 ભોગર ભણુ આસ્વાદ યુત, પ્રભુ તું પરમાનંદ હો. જિનજીવં શ્રીસુપાસં ૭.
 અવ્યાબાધ રૂચિ થઈ, સાધ અવ્યાબાધ હો; જિનજીવં
 દેવચંદ્ર પદ તે લહે, પરમાનંદ સમાધ હો. જિનજીવં શ્રીસુપાસં ૮.

સ્તવના ૮ મી.

(શ્રી ત્રેયાંસ જિન અંતરન્તમી.-એ દેશી.)

શ્રી ચંદ્રપ્રભ જિનપદ સેવા, હંવાએ જે દલિયાજી;
 આતમ ગુણ અનુભવથી મલિયા, તે ભવ ભયથી ટલિયાજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૧.
 દ્રવ્ય એવ વંદન નમનાદિક, અર્ચન વલી ગુણપ્રાપ્તિ;
 ભાવ અભેદ થવાની ઇલા, પરભાવે નિઃકાંમત. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૨.
 ભાવ એવ અપવાદે નૈગમ, પ્રભુ ગુણને સંકલ્પજી;
 સંત્રલ સત્તા તુલ્યારોપે, ભેદાભેદ વિકલ્પજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૩.
 વ્યવહારે બાહ્ય માન જ્ઞાન નિજ, ચરણે જિન ગુણ રમણજી;
 પ્રભુ ગુણ આલંબી પરિણામે, ઋણુપદ ધ્યાન સ્મરણજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૪.
 શબ્દે શુક્લ ધ્યાનારોહણ, સમભિરૂઢ ગુણ દશમેજી;
 બીજ્ય શુક્લ અવિકલ્પ એકત્વે, એવ ન તે અમમેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૫.
 ઉત્સર્ગે સમકિત ગુણ પ્રગટયા, નૈગમ પ્રભુતા અંશેજી;
 સંત્રલ આતમ સત્તા લંબી, મુનિપદ ભાવ પ્રશંસેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૬.
 ઋણુસૂત્રે જે શ્રોણુપદસ્થે, આતમ શક્તિ પ્રકાશેજી;
 યથાખ્યાત પદ શબ્દ સ્વરૂપે, શુદ્ધ ધર્મ ઉદ્ધામેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૭.
 ભાવ સયોગિ અયોગિ શૈલેશે, અંતીમ દુગ નય બાણેજી;
 સાધનતાએ નિજ ગુણ વ્યક્તિ, તેહ સેવના વખાણેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૮.
 કારણ ભાવ તેહ અપવાદે, કાર્ય રૂપ ઉત્સર્ગેજી;
 આતમભાવ તે ભાવ દ્રવ્ય પદ, બાહ્ય પ્રવૃત્તિ નિસર્ગેજી. શ્રીચંદ્રપ્રભં ૯.
 કારણ ભાવ પરંપર સેવન, પ્રગટે કારજ ભાવેજી;

કારજ સિદ્ધે કારણતા વ્યય, શુચિ પરિણામિક ભાવોજી. શ્રીચંદ્રજી ૧૦.

પરમં ગુણી સેવક તન્મયતા, નિશ્ચય ધ્યાને ધ્યાવેજી.

શુદ્ધાત્મ અનુભવ આસ્વાદી, દેવચંદ્ર પદ પાવેજી. શ્રીચંદ્રજી ૧૧.

સ્તવના ૯ મી.

(થારા મહેલા ઉપર મેહ, ઝડપે વીજલી હો લાલ.--એ દેશી.)

| | |
|--|-------------|
| દોહા સુવિધિ જિણુંદ, સમાધિરસે ભર્યો હો લાલ, | |
| ભાસ્યું આત્મસ્વરૂપ, અનાદિનો વિસર્યો હો લાલ; | અનાદિનો ૦ |
| સકલ વિભાવ ઉપાધિ, થકી મન ઓસર્યો હો લાલ, | થકી ૦ |
| સત્તા સાધન માર્ગ, ભણી એ સંચર્યો હો લાલ. | ભણી ૦ ૧. |
| તુમ પ્રભુ જાણુગ રીતિ, સરવ જગ દેખતા હો લાલ, | સરવ ૦ |
| નિજ સત્તાએ શુદ્ધ, સહુને લેખતા હો લાલ; | સહુને ૦ |
| પર પરિણતિ અદ્રેષ, પણે ઉવેખતા હો લાલ, | પણે ૦ |
| ભાગ્યપણે નિજ શક્તિ, અનંત ગવેખતા હો લાલ. | અનંત ૦ ૨. |
| દાનાદિક નિજ ભાવ, હતા જે પરવશા હો લાલ, | હતા ૦ |
| તે નિજ સનમુખ ભાવ, ઝડીલહી તુઝ દશા હો લાલ; | ઝડી ૦ |
| પ્રભુનો અદભુત યોગ, સ્વરૂપ તણી રસા હો લાલ, | સ્વરૂપ ૦ |
| ભાસે વાસે તાસ, જનસ ગુણ તુઝ જિસા હો લાલ. | જનસ ૦ ૩. |
| મોહાદિકની ધૂમિ, અનાદિની ઉતરે હો લાલ, | અનાદિની ૦ |
| અમલ ન્યામંડ અલિપ્ત, સ્વભાવજ સાંભરે હો લાલ; | સ્વભાવજ ૦ |
| તત્ત્વ રમણુ શુચિ ધ્યાન, ભણી જે આદરે હો લાલ, | ભણી ૦ |
| તે સમતારસ ધામ, સ્વામી મુદ્રા વરે હો લાલ. | સ્વામી ૦ ૪. |
| પ્રભુ છા ત્રિભુવન નાથ, દાસ હું તાહરો હો લાલ, | દાસ ૦ |
| કરુણાનિધિ અલિલાપ, અછે મુઝ એ ખરો હો લાલ; | અછે ૦ |
| આત્મવસ્તુ સ્વભાવ, સદા મુઝ સાંભરો હો લાલ, | સદા ૦ |
| ભાસન વાસન એહ, ચરણુ ધ્યાને ધરો હો લાલ. | ચરણુ ૦ ૫. |
| પ્રભુમુદ્રાને યોગ, પ્રભુ પ્રભુતા લખે હો લાલ, | પ્રભુ ૦ |
| દ્રવ્ય તણે સાધર્મ્ય, સ્વસંપતિ ઓલખે હો લાલ; | સ્વસંપતિ ૦ |
| ઓલખતાં બહુ માન, સહિત રૂચિ પણુ વધે હો લાલ, | સહિત ૦ |
| રૂચિ અનુયાયી વીર્ય, ચરણુ ધારા સર્ધે હો લાલ. | ચરણુ ૦ ૬. |

ક્ષાયોપશમિક ગુણુ સર્વ, થયા તુઝ ગુણુ રસી હો લાલ, થયા૦
 સત્તા સાધન શક્તિ, વ્યક્તતા ઉલ્લસી હો લાલ; વ્યક્તતા૦
 હવે સંપૂરણુ સિદ્ધ, તણી શી વાર છે હો લાલ, તણી૦
 દેવચંદ્ર જિનરાજ, જગત આધાર છે હો લાલ. જગત૦ ૭.

સ્તવના. ૧૦ મી.

(આદર છવ દશમા ગુણુ આદર.—એ દેશી.)

શીતળ જિનપતિ પ્રભુતા પ્રભુની, મુઝથી કહિય ન જાયછ; અનંતતા નિર્મલતા પૂર્ણતા, જ્ઞાન વિના ન જણાયછ. શીતળ૦ ૧.
 ચરમજલધિ જલમિણે અંજલી, ગતિ ઝીપે અતિવાયછ; સર્વ આકાશ ઓલધે ચરણે, પણ પ્રભુતા ન ગણાયછ. શીતળ૦ ૨.
 સર્વ દ્રવ્ય પ્રદેશ અનંતા, તેહથી ગુણુ પર્યાયછ; તાસ વગેથી અનંત ગુણુ પ્રભુ, કેવળજ્ઞાન કહાયછ. શીતળ૦ ૩.
 કેવળ દર્શન એમ અનંતું, ગ્રહે સામાન્ય સ્વભાવછ; સ્વપર અનંતથી ચરણુ અનંતું, સમરણુ સંવર ભાવછ. શીતળ૦ ૪.
 દ્રવ્ય ક્ષેત્રને કાલ ભાવ ગુણુ, રાજનીતિ એ ચારછ; તાસ વિના જડ ચેતન પ્રભુની, કોઇ ન લોપે કારછ. શીતળ૦ ૫.
 શુદ્ધાશય ચિર પ્રભુ ઉપયોગે, જે સમરે તુજ નામછ; અવ્યાબાધ અનંતું પામે, પરમ અમૃત સુખધામછ. શીતળ૦ ૬.
 આણી ઇશ્વરતા નિર્ભયતા, નિર્વાંચકતા ફપછ; ભાવ સ્વાધિન તે અવ્યય રીતે, ઇમ અનંત ગુણુ ભુપછ. શીતળ૦ ૭.
 અવ્યાબાધ મુખ નિર્મળ તે તો, કરણુ જ્ઞાને ન જણાયછ; તેહજ એહનો જાણુગ ભોક્તા, જે તુમ સમ ગુણુ રાયછ. શીતળ૦ ૮.
 એમ અનંત દાનાદિક નિજગુણુ, વચનાતિત પંકુરછ; વાસન ભાસન ભાવે દુર્લભ, પ્રાપતી તો અતિ દુરછ. શીતળ૦ ૯.
 સકલ પ્રયદાપણે ત્રિભુવન ગુર, જાણું તુઝ ગુણુ આમછ; બીજું કાંઈ ન માગું સ્વામી, એહિજ છે મુઝ કામછ. શીતળ૦ ૧૦.
 એમ અનંત પ્રભુતા સદ્દેહતાં, અર્થે જે પ્રભુ રૂપછ; દેવચંદ્ર પ્રભુતા તે પામે, પરમાનંદ સ્વરૂપછ. શીતળ૦ ૧૧.

સ્તવના. ૧૧ મી.

(પ્રાણી વાણી જિનતણી.—એ દેશી.)

શ્રી શ્રેયાંસ પ્રભુ તણો, અતિ અદ્ભુત સહનનંદ રે;
 ગુણુ એકવિધ ત્રિક પરણુમ્યો, એમ ગુણુ અનંતનો વૃંદ રે;
 મુનિચંદ જિણુંદ અમંદ દિણુંદ પરે, નિત્ય દીપતો સુખકંદ રે. એ આંકણી. ૧.
 નિજ જ્ઞાને કરી જોયનો, જ્ઞાયક જ્ઞાતા પદ ઇશરે;
 દેખે નિજ દર્શન કરી, નિજ દસ્ય સામાન્ય જગીશ રે. મુનિચંદ૦ ૨.
 નિજ રમ્યે રમણુ કરો, પ્રભુ આરિત્રે રમતા રામ રે;
 ભોગ અનંતને ભોગવો, ભોગે તેણે ભોક્તા સ્વામ રે. મુનિચંદ૦ ૩.
 દેવ દાન નિત દીજતે, અતિ દાતા પ્રભુ સ્વયંભવ રે;
 પાત્ર તુમ્હે નિજ શક્તિના, આલક વ્યાપકમય દેવ રે. મુનિચંદ૦ ૪.
 પરિણામિક કારજ તણો, કર્તા ગુણુ કરણે નાથ રે;
 અક્રિય અદ્વય સ્થિતિમયી, નિકલંક અનંતી આથરે. મુનિચંદ૦ ૫.
 પરિણામિક સત્તા તણો, આવિર્ભાવ વિદ્યાસ નિવાસ રે;
 સહજ અકર્ત્રિમ અપરાથયી, નિર્વિકલ્પ ને નિઃપ્રયાસ રે. મુનિચંદ૦ ૬.
 પ્રભુ પ્રભુતા સંભારતાં, ગાતાં કરતાં ગુણુગ્રામ રે;
 એવક સાધનતા વરે, નિજ સંવર પરિણુતિ પામ રે. મુનિચંદ૦ ૭.
 પ્રગટ તત્વતા ધ્યાયતાં, નિજ તત્વનો ધ્યાતા થાય રે;
 તત્વરમણુ એકાગ્રતા, પ્રણુ તત્વે એહ સમાય રે. મુનિચંદ૦ ૮.
 પ્રભુ દીંડ મુઝ સાંભરે, પરમાત્મ પૂર્ણાનંદ રે;
 દેવચંદ જિનરાજના, નિત્ય વંદો પય અરવિંદ રે. મુનિચંદ૦ ૯.

સ્તવના ૧૨ મી.

(પંથોડા નિહાલુરે બીજા જિન તણો રે.—એ દેશી.)

પૂજનાતો કાજિ રે આરમા જિનતણી રે, જસુ પ્રગટ્યો પૂજ્ય સ્વભાવ;
 પરકૃત પૂજા રે જ દરજ્જે નહીં રે, સાધક કારજ દાવ. પૂજના૦ ૧.
 દ્રવ્યથી પૂજા રે કારણુ ભાવનું રે, ભાવ પ્રશસ્તને શુદ્ધ;
 પરમ ઇષ્ટ વક્ત્રભ ત્રિભુવન ધણી રે, વાસુપૂજ્ય સ્વયંશુદ્ધ. પૂજના૦ ૨.
 અનીશય મહિમા રે અતિ ઉપગારતા રે, નિર્મલ પ્રભુ ગુણુ રાગ;

સુરમણિ સુરચટ સુરતરુ તું છતે રે, જિત રાગી મહાભાગ. પૂજનાં ૩.
 દર્શન જ્ઞાનાદિક ગુણ આત્મના રે, પ્રભુ પ્રભુતા લયલીન;
 શુદ્ધ સ્વરૂપી રૂપે તન્મયી રે, તસુ આસ્વાદન પીન. પૂજનાં ૪.
 શુદ્ધ તત્વ રસ રંગી ચેતના રે, પામે આત્મસ્વભાવ;
 આત્માલંબી નિજ ગુણ સાધતો રે, પ્રગટે પૂજ્યસ્વભાવ. પૂજનાં ૫.
 આપ અકર્તા સેવાર્થી હુવે રે, સેવક પ્રણ સિદ્ધિ;
 નિજ ધન ન દીધે પણ આશ્રિત લહે રે, અક્ષય અક્ષર રિદ્ધિ. પૂજનાં ૬.
 જિનવર પૂજા રે તે નિજ પૂજના રે, પ્રગટે અન્વય શક્તિ;
 પરમાનંદ વિહારી અનુભવે રે, દેવચંદ્ર પદ વ્યક્તિ. પૂજનાં ૭.

સ્તવના ૧૩ મી.

(દાસ અરદાસ શી પેરે કરેછ. -- એ દેશી.)

વિમલજિન વિમલતા તાહરીછ, અવર બીજે ન કલાય;
 લઘુ નદી જિમ તિમ લંઘીયેછ, સ્વયંભુરમણ ન તરાય. વિમલજિન ૧.
 સદલ પુઠવી ગિરિ જલ તરેછ, કાષ્ઠ તોલે એક હથ્થ;
 તેહ પણ તુજ ગુણ ગણુ ભણીછ, ભાખ્યા નહિ સમરથ. વિમલજિન ૨.
 સર્વ પુદ્ગળ નભ ધર્મનાછ, તેમ અધર્મ પ્રદેશ;
 તાસ ગુણુ ધર્મ પળવ સાદુછ, તુજ ગુણુ એકતણે લેશ. વિમલજિન ૩.
 એમ નિજ ભાવ અનંતનીછ, અસ્થિતા કેટલી થાય;
 નાસ્થિતા સ્વપર પદ અસ્થિતાછ, તુજ સમકાલ સમાય. વિમલજિન ૪.
 તાહરા શુદ્ધ સ્વભાવનેછ, આદરે ધરી બહુ માન;
 તેહનં તેલીજ નીપજેછ, એ કાષ્ઠ અદ્ભુત તાન. વિમલજિન ૫.
 તુમ્હ પ્રભુ તુમ્હ તારક વિહુછ, તુમ સંભા અવર ન કાય;
 તુમ દરિસણુ થકા હું તર્યોછ, શુદ્ધ આલંબન હોય. વિમલજિન ૬.
 પ્રભુ તણી વિમલતા આલખીછ, જે કરે થિર મન સેવ;
 દેવચંદ્ર પદ તે લહેછ, વિમલ આનંદ સ્વયમેવ. વિમલજિન ૭.

સ્તવના ૧૪ મી.

(સ્ત્રીકી હો પ્રભુ સ્ત્રીકી જગગુરુ તુઝ. -- એ દેશી.)

મૂરતિ હો પ્રભુ મૂરતિ અનંત જિણુંદ, તાહરી હો પ્રભુ તાહરી મુઝ વચણે વરીછ.

- સમતા હો પ્રભુ સમતા રસનો કંદ, સહેજે હો પ્રભુ સહેજે અનભવ રસ લસીજી. ૧.
 ભવદવ હો પ્રભુ ભવદવ તાપિત જીવ, તેહને હો પ્રભુ તેહને અમૃત ધન સમીજી;
 મિથ્યા વિષ હો પ્રભુ મિથ્યા વિષની ખીવ, હરવા હો પ્રભુ હરવા જાંગુલિ મન રમીજી. ૨.
 ભાવ હો પ્રભુ ભાવ ચિંતામણી એહ, આતમ હો પ્રભુ આતમ સંપતિ આપવાજી;
 એહિજ હો પ્રભુ એહિજ શિવસુખ ગેહ, તત્વ હો પ્રભુ તત્ત્વાલંબન થાપવાજી. ૩.
 જન્યે હો પ્રભુ જન્યે આશ્રવ ચાલ, દીઠે હો પ્રભુ દીઠે સંવરતા વધજી
 રત્ન હો પ્રભુ રત્નત્રયી ગુણુમાલ, અધ્યાતમ હો પ્રભુ અધ્યાતમ સાધન સધેજી. ૪.
 મીઠી હો પ્રભુ મીઠી સ્વરત તુઝ, દીડી હો પ્રભુ દીડી રૂચિ બહુ માનથીજી;
 તુઝ ગુણુ હો પ્રભુ તુઝ ગુણુ ભાસન યુક્ત, સેવે હો પ્રભુ સેવે તમુભવ ભય નથીજી. ૫.
 નામે હો પ્રભુ નામે અદ્ભુત રંગ, હવણા હો પ્રભુ હવણા દીઠે ઉદ્ધસેજી;
 ગુણુ આસ્વાદ હો પ્રભુ ગુણુ આસ્વાદ અભંગ, તન્મય હો પ્રભુ તન્મયતાએ જે ધસેજી. ૬.
 ગુણુ અનંત હો પ્રભુ ગુણુ અનંતનો જંદ, નાથ હો પ્રભુ નાથ અનંતને આદરેજી;
 દેવચંદ્ર હો પ્રભુ દેવચંદ્રને આનંદ; પરમ હો પ્રભુ પરમ મહોદય તે વરેજી. ૭.

સ્તવના ૧૫ મી.

(સકલ સંસાર અવતાર એ હું ગાયું.—એ દેશી.)

- ધર્મ જગનાથનો ધર્મ સુચિ ગાઠયે, આપણો આતમા તેહવો ભાવિયે;
 જાતિ જસુ એકતા તેહ પલટે નહીં, શુદ્ધ ગુણુ પગજવા વસ્તુ સત્તામયી. ૧.
 નિત્ય નિરવયવ વલિ એક અક્રિયપણે, સર્વ ગત તેહ સામાન્ય ભાવે ભણે;
 તેહથી ઇંતર સાવયવ વિશેષતા, વ્યક્તિભેદ પડે તેહની ભેદતા. ૨.
 એકતા પિંડને નિત્ય અવિનાશતા, અસ્તિ નિજ ઋદ્ધિથી કાર્ય ગત ભેદતા;
 ભાવ શ્રુત ગમ્ય અભિલાષ્ય અનંતતા, ભવ્ય પર્યાયની જે પરાવર્તિતા. ૩.
 ક્ષેત્ર ગુણુ ભાવ અવિભાગ અનેકતા, નાશ ઉત્પાદ અનિત્ય પર નાસ્તિતા;
 ક્ષેત્ર વ્યાપ્યત્વ અભેદ અવ્યક્તતા, વસ્તુ તે રૂપથી નિત્ય અભવ્યતા. ૪.
 ધર્મ પ્રાગ્ભાવતા સકલ ગુણુ શુદ્ધતા, ભોગ્યતા કર્તૃતા રમણુ પરિણામતા;
 શુદ્ધ સ્વપ્રદેશતા તત્વ ચતન્ન્યતા, વ્યાપ્ય વ્યાપક તથા આણ આહક ગતા. ૫.
 સગ પરિહારથી સ્વામી નિજ પદ લહ્યું, શુદ્ધ આર્ત્તિક આનંદ પદ સંપ્રહ્યું;
 જહવિ પરભાવથી હું ભવોદધિ વશ્યો, પરતણો સંગ સંસારતાયે અસ્યો. ૬.
 તહવિ સત્તા ગુણુ જીવ એનિર્મલો, અન્ય સંસ્કૃતિ જિમ પ્રિટક નવિ શામલો;
 જે પરાપાધિથી દુષ્ટ પરિણતિ અહીં, ભાવ તાદાત્મ્યમાં માહર તે નહીં. ૭.

તિણે પરમાત્મ પ્રભુ ભક્તિ રંગી થઈ, શુદ્ધ કારણ રસે તત્ત્વ પરિણુતિમયી;
 આત્મપ્રાહ્લક થયે તજે પર પ્રહણુતા, તત્ત્વ ભોગી થયે ટલે પર ભોગ્યતા.
 શુદ્ધ નિઃપ્રયાસ નિજભાવ ભોગી યદા, આત્મક્ષેત્રે નહિં અન્ય રક્ષણુ તદા;
 એક અસહાય નિરસંગ નિર્દ્વેદતા, શક્તિ ઉત્સર્ગની હોય સહુ વ્યક્તતા.
 તેણે મુઝ આત્મા તુઝ થકી નીપજે, માહરી સંપદા સકલ મુઝ સંપજે;
 તિણે મન મંદિરે ધર્મ પ્રભુ ધ્યાયે, પરમ દેવચંદ્ર નિજ સિદ્ધિ સુખ પાઠ્યે. ૧

સ્તવના ૧૬ મી.

(માતા કિહાં છે રે.—એ દેશી.)

જગત દિવાકર જગત કૃપાનિધિ, વાહ્યા મારા સમવસરણુમાં ઘેરા રે;
 ચંદ્રિમુખ ચંદ્રવિહુ ધર્મ પ્રકાશે, તે મેં નયણે દીઠા રે. ભવિક૦
 ભવિક૦ જન હરખો રે, નિરખી શાંતિજિણુંદ.
 ઉપશમ રસનો કંદ, નહિ ઇણ સરખો રે. એ આંકણી.
 પ્રાતિહારજ અતિશય શોભા વાહ્યા, તે તો કલિય ન જનવે રે;
 ધુક બાલકથી રવિ કરભરનું, વર્ણન કલિપરે થાવે રે. ભવિક૦
 વાણી ગુણ પાંત્રીશ અનોપમ વાહ્યા, અવિસંવાદ સરખે રે;
 ભવ દુઃખ વારણ શિવ મુખ કારણ, સુધા ધર્મ પ્રરખે રે. ભવિક૦
 દક્ષિણ પશ્ચિમ ઉત્તર દિશિ મુખ વાહ્યા, હવણા જિન ઉપગારી રે;
 તસુ આલંબન લલિય અનેકા, તિહાં થયા સમકિત ધારી રે. ભવિક૦
 ખટનય કારજરખે હવણા વાહ્યા, સગ નય કારણ હાણી રે;
 નિમિત્ત સમાન થાપના જિનજી, એ આગમની વાણી રે. ભવિક૦
 સાધક ત્રીન નિક્ષેપા મુખ્ય વાહ્યા, જે વિણુ ભાવ ન લલિયે રે;
 ઉપકારી દુગ ભાખ્યે ભાખ્યા, ભાવ વંદકનો અહીયે રે. ભવિક૦
 હવણા સમવસરણુ જિનસેતી વાહ્યા, જે અભેદતા વાધી રે;
 એ આતમના સ્વસ્વભાવ ગુણ, વ્યક્તિ યોગ્યતા સાધી રે. ભવિક૦
 ભણું થયું મેં પ્રભુ ગુણ ગાયા વાહ્યા, રસનાનો ફળ લીધો રે;
 દેવચંદ્ર કહે માહરા મનનો, સકલ મનોરથ સીધો રે. ભવિક૦

સ્તવના ૧૭ મી.

(ચરમ જિનેસર.—એ દેશી.)

શમવસરણુ ઘેસી કરી રે, બારહ પરપદ માંહિ,
 વસ્તુ સ્વરૂપ પ્રકાશતા રે, કરણા રજગ નાહો રે. કુંથુજિનેસર.

નિર્મલ તુઝ મુખ વાણી રે, જે શ્રવણે સુણે;
 તેહિજ ગુણ મહિ ખાણી રે, કુંથુજિનેસર. એ આંકણી.
 ગુણ પર્યાય અનંતતા રે, વલી સ્વભાવ અગાહ;
 નય ગમ ભંગ નિક્ષેપના રે, હેયાદેય પ્રવાહ રે. કુંથુજિનેસર ૨.
 કુંથુનાથ પ્રભુ દેશના રે, સાધન સાધક સિદ્ધિ;
 ગૌણ મુખ્યતા વચનમાં રે, જ્ઞાન તે સકલ સમૃદ્ધિ રે. કુંથુજિનેસર ૩.
 વસ્તુ અનંત સ્વભાવછે રે, અનંત કથક તસુ નામ;
 આહક અવસર યોગથી રે, કહેવે અર્પિત કામો રે. કુંથુજિનેસર ૪.
 શેષ અનર્પિત ધર્મને રે, સાપેક્ષ શ્રદ્ધાયોગ;
 ઉભય રહિત ભાસન હવે રે, પ્રગટે કેવલ યોગ રે. કુંથુજિનેસર ૫.
 છતિ પરિણતિ ગુણ વિર્તાના રે, ભાસન ભોગ આનંદ;
 સમકાલે પ્રભુ તાહરે રે, રમ્ય રમણ ગુણ વૃદ્ધો રે. કુંથુજિનેસર ૬.
 નિજ ભાવે શી અસ્તિતા રે, પરનાસ્તિત્વ સ્વભાવ;
 અસ્તિપણે તે નાસ્તિતા રે, સીય તે ઉભય સ્વભાવો રે. કુંથુજિનેસર ૭.
 અસ્તિભાવ જે આપણો રે, રૂચિ વૈરાગ્ય સમેત;
 પ્રભુ સન્મુખ વંદન કરી રે, માગિશ આતમ હેતો રે. કુંથુજિનેસર ૮.
 અસ્તિ સ્વભાવ રૂચિ થઈ રે, ધ્યાતો અસ્તિ સ્વભાવ;
 દેવચંદ્ર પદ તે લહે રે, પરમાનંદ જમાવો રે. કુંથુજિનેસર ૯.

સ્તવના ૧૮ મી.

(રામચંદ્રકેળાગમે, આંખોમોરી રહ્યો રે.—એ દેશી.)

પ્રણામો શ્રી અરનાથ, શિવપુર સાથ ખરોરી;
 ત્રિભુવન જન આધાર, ભવનિસ્તાર કરોરી. ૧.
 કર્તા કારણ યોગ, કારજ સિદ્ધિ લહેરી;
 કારણ ચાર અનૂપ, કાર્યોથી તેહ અહેરી. ૨.
 જે કારણ તે કાર્ય, થાએ પૂર્ણ પહેરી;
 ઉપાદાન તે હેતુ, માટી ઘટ તે વહેરી. ૩.
 ઉપાદાનથી બિન જે વિણું કાર્ય ન થાયે;
 ન હુવે કારજ રૂપ, કર્તાને વ્યવસાયે. ૪.
 કારણ તેહ નિમિત્ત, ચક્રાદિક ઘટ ભાવે;

| | |
|---|-----|
| કાર્ય તથા સમવાય, કારણ નિયતને દાવે. | ૫. |
| વસ્તુ અભેદ સ્વરૂપ, કાર્યપણું ન ઓછેરી; | |
| તે અસાધારણ હેતુ, કુભેસ્થાસ લહેરી. | ૬. |
| જેહનો નવિ વ્યાપાર, ભિન્ન નિયત બહુ ભાવી; | |
| ભૂમિકાલ આકાશ, ઘટ કારણ સદ્ભાવી. | ૭. |
| એહ અપેક્ષા હેતુ, આગમ માંહી કહોરી; | |
| કારણ પદ ઉત્પન્ન, કાર્ય થયે ન લહોરી. | ૮. |
| કર્તા આત્મ દ્રવ્ય, કારજ સિદ્ધિ પણોરી; | |
| નિજ સત્તાગત ધર્મ, તે ઉપાદાન ગણોરી. | ૯. |
| યોગસમાધિ વિધાન, અસાધારણ તેહ વહેરી; | |
| વિધિ આચરણા ભક્તિ, જેણે નિજ કાર્ય સંધરી. | ૧૦. |
| નરગતિ પદમ સંધયણ, તેહ અપેક્ષા જાણો; | |
| નિમિત્તાશ્રીત ઉપાદાન, તેહને લેખે આણો. | ૧૧. |
| નિમિત્ત હેતુ જિનરાજ, સમતા અમૃત આણી; | |
| પ્રભુ અવલંબન સિદ્ધિ, નિયમા એહ વખાણી. | ૧૨. |
| પુષ્ટ હેતુ અરનાથ, તેહને ગુણથી હલિયે; | |
| રીઝ ભક્તિ બહુ માન, ભોગ ધ્યાનથી મલિયે. | ૧૩. |
| મોહોટાને ઉત્સંગ, બેહાને શી ચિંતા; | |
| તિમ પ્રભુ ચરણ પસાય, એવક થયા નિચિંતા. | ૧૪. |
| અરપ્રભુ પ્રભુતા રંગ, અંતર શક્તિ ચિકાશી; | |
| દેવચંદ્રને આનંદ, અક્ષય ભોગ વિહારી. | ૧૫. |

સ્તવના ૧૯ મી.

(દેખી કામની હોય.—એ દેશી.)

| | | |
|--|-----------|----|
| મહિનથ જગનાથ, ચરણ યુગ ધ્યાન્ય રે | ચરણ૦ | |
| શુદાતમ પ્રાગભાવ, પરમ પદ પાછ્યે રે | પરમ૦ | |
| સાધક કરક પડક, કરે ગુણ સાધના રે | કરે૦ | |
| તેહલિજ શુદ્ધ સ્વરૂપ, થાયે નિરાખાધના રે | થાયે૦ | ૧. |
| કર્તા આત્મ દ્રવ્ય, કારજ નિજ સિદ્ધતા રે | કારજ૦ | |
| ઉપાદાન પરિણામ, પ્રયુક્તા તે કરણતા રે | પ્રયુક્ત૦ | |

- પુષ્ટ પુષ્ટ માંહી તિલ વાસક વાસના રે, નવિ પ્રવંસક દુષ્ટ. આલંગડી૦ ૩.
 દંડ દંડ નિમિત્ત અપુષ્ટ ઘડા તણો રે, નવિ ઘટતા તસુ માંહી:
 સાધક સાધક પ્રવંસકતા અછે રે, તિણે નહીં નિયત પ્રવાહ. આલંગડી. ૪.
 પટકારક પટકારક તે કારણ કાર્યનાં રે, જે કારણ સ્વાધિન:
 તે કર્તા તે કર્તા સહકારક તે વસુ રે, કર્મ તે કારણ પીન. આલંગડી૦ ૫.
 કારણ કારણ સંકલ્પે કારક દશા રે, છતિ સત્તા સદ્ભાવ:
 અથવા અથવા તુલ્ય ધર્મને જોયવે રે, સાધ્યારોપણ દાવ. આલંગડી૦ ૬.
 અતિશય અતિશય કારણકારક કરણતા રે, નિમિત્ત અને ઉપાદાન:
 સંપ્રદાન કારણ પદ ભવનથી રે, કારણ વ્યય અપાદાન. આલંગડી૦ ૭.
 ભવન ભવન વ્યયવિણું કારજ નવિ હુવે રે, જિમ દપદે ન ઘટત્વ:
 શુદ્ધાધાર શુદ્ધાધાર સ્વશુણુનું દ્રવ્ય છે રે, સત્તાધાર સુતત્વ. આલંગડી૦ ૮.
 આતમ આતમ કર્તા કારજ સિદ્ધતા રે, તસુ સાધન જિનરાજ:
 પ્રભુ દીઠે પ્રભુ દીઠે કારજ રચિ ઉપજે રે, પ્રગટે આતમ સમાજ. આલંગડી૦ ૯.
 વંદન વંદન સેવન નમન વલિ પૂજના રે, સમરણ સ્તવન વલી ધ્યાન:
 દેવચંદ્ર દેવચંદ્ર કિંજ જિન રાજની રે, પ્રગટે પ્રણી નિધાન. આલંગડી૦ ૧૦.

સ્તવના ૨૧ મી.

(પીછાહારી પાલ, ઉભા દોય રાજવી રે.—અ દેશી.)

- શ્રી નમિ જિનવર સેવ, ધનાધન ઉનમ્યો રે ધનાધન૦
 દીઠાં મિથ્યાજ્ઞેર, ભવિક ચિતથી ગમ્યો રે ભવિક૦
 શુચિ આચરણા રીતિ તે, અષ્ટ વર્ધ વડાં રે તે૦
 આતમ પરિણુતિ શુદ્ધ, તે વીજ ઝણુકડા રે તે૦ ૧.
 વાજે વાય સુવાય, તે પાવન ભાવના રે તે૦
 ઈદ્ર ધનુષ ત્રિક યોગ, તે ભક્તિ ઇકમના રે તે૦
 નિર્મલ પ્રભુ સ્તવ ઘોષ, ધ્વની ધન ગર્જના રે ધ્વની૦
 તૃષ્ણા ગ્રીક્ષ્મ કાલ, તાપની તર્જના રે તાપની૦ ૨.
 શુભ લેસ્યાની આલિ, તે બગ પંક્તિ બની રે તે૦
 શ્રેણી સરોવર હંશ, વસે શુચિ ગુણ મુનિ રે વસે૦
 ચઉગતિ મારગ બંધ, ભવિકજન ધર રહ્યા રે ભવિક૦
 ચેતન સમતા સંગ, રંગમેં ઉમથ્યા રે રંગમેં૦ ૩.

| | |
|--|-----------|
| સમ્યક્દષ્ટિ મોર, તિહાં હરખે ધણું રે | તિહાં૦ |
| દેખી અદ્ભુત રૂપ, પરમ જિનવર તણું રે | પરમ૦ |
| પ્રભુ ગુણનો ઉપદેશ, તે જલધારા વહી રે | તે૦ |
| ધરમ રૂચિ ચિત્ત ભૂમિ, માંહિ નિશ્ચલ રહી રે | માંહિ૦ ૪. |
| આતક શ્રમણુ સમૂહ, કરે તવ પારણો રે | કરે૦ |
| અનુભવ રસ આસ્વાદ, સકલ દુઃખ વારણો રે | સકલ૦ |
| અશુભાચાર નિવારણુ, તૃણુ અકૂરતા રે | તૃણુ૦ |
| વિરતિ તણા પરિણામ, તે બીજની પૂરતા રે | તે૦ ૫. |
| પંચ મહાવત ધાન્ય, તણા કર્પણુ વધ્યાં રે | તણા૦ |
| સાધ્ય ભાવ નિજ થાપી, સાધનતાએ સધ્યા રે | સાધનતા૦ |
| ક્ષાયિક દરિશન ગ્યાન, ચરણુ ગુણુ ઉપના રે | ચરણુ૦ |
| આદિક બહુ ગુણુ સસ્ય, આતમ ધર નીપના રે | આતમ૦ ૬. |
| પ્રભુ દરિસણુ મહામેહ, તણે પરવેશમેં રે | તણે૦ |
| પરમાનંદ સુભિક્ષ, થયા મુઝ દેશમેં રે | થયા૦ |
| દેવચંદ્ર જિનચંદ્ર, તણો અનુભવ કરો રે | તણો૦ |
| સાધિ અનંતો કાળ, આતમ સુખ અનુસરો રે | આતમ૦ ૭. |

સ્તવના ૨૨ મી.

(પદ્મપ્રભ જિન જઈ અલગા વશ્યા.—એ દેશી.)

| | |
|---|----------|
| નેમિ જિણેસર નિજ કારજ કરચું, છાંડ્યો સર્વ વિભાવો જી; | નેમિ૦ ૧. |
| આતમશક્તિ સકલ પ્રગટી કરી, આસ્વાદો નિજ ભાવો જી | નેમિ૦ ૧. |
| ગણુલ નારીરે સારી મતિ ધરી, અવલંબ્યા અરિદતો જી; | નેમિ૦ ૨. |
| ઉત્તમ સંજેરે ઉત્તમતા વધે, સંધે આનંદ અનંતો જી. | નેમિ૦ ૨. |
| ધર્મ અધર્મ આકાશ અચેતના, તે વિગતિ અગ્રાણો જી; | નેમિ૦ ૩. |
| પુદ્ગલ ગ્રહવેરે કર્મ કલંકતા, વાધે બાધક બાણો જી. | નેમિ૦ ૩. |
| રાગી સંજે રે રામ દશા વધે, થાયે તિણે સંસારો જી; | નેમિ૦ ૪. |
| નીરાગીથી રે રામનું જોડવું, લહીએ ભવનો પારો જી. | નેમિ૦ ૪. |
| અપ્રશસ્તારે ટાલિ પ્રશસ્તતા, કરતાં આશ્રમ નામે જી; | નેમિ૦ ૫. |
| સંવર વાધે રે સાધે તિજજીરા, આતમભાવ પ્રકાસે જી. | નેમિ૦ ૫. |

નેમિ પ્રભુ ધ્યાને રે એકત્વતા, નિજ તત્વે એક તાનો જ;
 શુદ્ધ ધ્યાને રે સાધિ સુસિદ્ધતા, લલિયે મુક્તિ નિદાનો જ. નેમિ૦ ૬.
 અગમ અરૂપી રે અલખ અગોચર, પરમાત્મ પરમીસો જ;
 દેવચંદ્ર જિનવરની સેવના, કરતાં વાઘે જગીસો જ. નેમિ૦ ૭.

સ્તવના ૨૩ મી.

(૬૮ખાની--દેશી.)

સહજ ગુણ આગરો, સ્વામી સુખ સાગરો,
 જ્ઞાન વૈરાગ્યરો પ્રભુ સવાયો;
 શુદ્ધતા એકતા, તીક્ષ્ણતા ભાવથી,
 મોહ રિપુ છિતિ જ્ય પડહ વાયો. સહજ૦ ૧.
 વસ્તુ નિજ ભાવ, અવિભાસ નિકલંકતા,
 પરિણતિ વૃત્તિતા કરી અભેદે;
 ભાવ તાદાત્મ્યતા, શક્તિ ઉદ્ધાસથી,
 સતિત યોગને તું ઉચ્છેદે. સહજ૦ ૨.
 દોષ ગુણ વસ્તુની, લખિય યથાર્થતા,
 લહિ ઉદાસીનતા અપર ભાવે;
 ધ્વસિ તળજન્યતા, ભાવ કર્તાપણું,
 પરમ પ્રભુ તું, રમ્યો નિજ સ્વભાવે. સહજ૦ ૩.
 શુભ અશુભ ભાવ, અવિભાસ તહકીકતા,
 શુભ અશુભ ભાવ, તિહાં પ્રભુ ન કીધો;
 શુદ્ધ પરિણામતા, વીર્ય કર્તા થઈ,
 પરમ અકીયતા, અમૃત પીધો. સહજ૦ ૪.
 શુદ્ધતા પ્રભુ તણી, આત્મભાવે રમે,
 પરમ પરમાત્માતા, તાસ થાયે;
 મિશ્ર ભાવે અછે, ત્રિગુણની ભિન્નતા,
 ત્રિગુણ એકત્વ તુઝ ચરણ આપે. સહજ૦ ૫.
 ઉપશમ રસ ભરી, સર્વ જન શંકરી,
 મૂર્તિ જિનરાજની આજ ભેટી;

કારણે કાર્યનિષ્પત્તિ શ્રદ્ધાન છે,
તિણે ભવ બ્રમણની બીડ મેટી. સહજ૦ ૬.
નયર ખંભાયતે, પાર્શ્વ પ્રભુ દર્શને,
વિકસતે હર્ષ ઉત્સાહ વાધ્યો;
હેતુ એકવતા, રમણ પરિણામથી,
સિદ્ધિ સાધક પણા આજ સાધ્યો. સહજ૦ ૭.
આજ કૃત પુણ્ય, ધન્ય દાહ મારો થયો,
આજ નર જનમ મેં સફલ ભાવ્યો;
દેવચંદ્ર સ્વામી ત્રેવીશમાં વંદીયો,
ભક્તિભર ચિત્ત તુઝ ગુણ રમાવ્યો. સહજ૦ ૮.

સ્તવના ૨૪ મી.

(કટખાની—દેશી.)

તાર હો તાર પ્રભુ, મુઝ સેવક ભણી, જગતમાં એટલું સુજ્જશ લીજે;
દાસ અવગુણ ભર્યો, બાણી પોતા તણો, દયાનિધી દીન પર દયા કીજે. તાર૦ ૧.
રાગદોષે ભર્યો, મોહ વૈરી નડ્યો, લોકની રીતિમાં ઘણુંયે રાતો;
કાંધવશધમધમ્યો, શુદ્ધ ગુણ નવિરમ્યો, ભમ્યો ભવમાંહિ હું વિષય માતો. તાર૦ ૨.
આદ્યું આચરણ, લોક ઉપચારથી, શાસ્ત્ર અભ્યાસ પણ કાંઈ કીધો;
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વસિ, આત્મ અવલંબવિનુ, તેહવો કાર્ય તિણે કો ન સીધો. તાર૦ ૩.
સ્વામી દરિસણુ સમો, નિમિત્તલહી નિર્મલો, જે ઉપાદાન એ શુચિ ન થાશે;
દોષ કો વસ્તુનો, અહવાઉઘમ તણો, સ્વામી સેવા સહી નિકટ લાશે. તાર૦ ૪.
સ્વામી ગુણ ઓલખી, સ્વામીને જે ભજે દરિસણુ સુદ્ધતા તેહ પામે;
જ્ઞાન ચારિત્ર તપ, વીર્ય ઉદ્ધાસથી કર્મ છૂપી વસે મુક્તિ ધામે. તાર૦ ૫.
જગતવત્સલ, મહાવીર જિનવર સુની, ચિત્ત પ્રભુચરણને શરણ વાસ્યો;
તારજે બાપજી, ઐરદ નિજ રાખવા, દાસની સેવના રણે જોશે. તાર૦ ૬.
વીનતિ માનજે, શક્તિ એ આપજે, ભાવ સ્યાદ્રાદતા શુદ્ધ ભાસે;
સાધિ સાધકદશા, સિદ્ધતા અનુભવી, દેવચંદ્ર વિમલ પ્રભુતા પ્રકાસે. તાર૦ ૭.

કળશ.

ચોવીસે જિનગુણુ ગાધયે, ધ્યાધયે તત્ત્વસ્વરૂપો જી;
પરમાનંદ પદ પાધયે, અક્ષય જ્ઞાન અનૂપો જી. ચોવીસ૦ ૧.

| | |
|---|------------|
| ચવદહસેં ખાવન ભલા, ગણુધર ગુણુ ભંદારો જી; | |
| સમતામયિ સાહુ સાહુણી, સાવય સાવઈ સારો જી. | ચોવિસેં ૨. |
| વર્ધમાન જીનવર તણો, શાસન અતિ સુખકારો જી; | |
| ચઢિવિહ સંધ વિરાજતાં, દૂસમ કાલ આધારો જી. | ચોવીસેં ૩. |
| જિન સેવનથી જ્ઞાનતા, લહે હિતાહિત બોધો જી; | |
| અહિત ત્યાગ હિત આદરે, સંયમ તપની શોધો જી. | ચોવિસેં ૪. |
| અભિનવ કર્મ અગ્રહણતા, જીર્ણ કર્મ અભાવો જી. | |
| નિઃકર્મણે અપ્રાધતા, અવેદન અનાકુલ ભાવો જી. | ચોવિસેં ૫. |
| ભાવરોગના વિગમથી, અચલ અક્ષય નિરાપ્રાધો જી; | |
| પુર્ણાનંદ દશા લહી, વિલસેં સિદ્ધ સમાધો જી. | ચોવિસેં ૬. |
| શ્રી જિનચંદ્રની સેવના, પ્રગટે પુણ્ય પ્રધાનો જી; | |
| સુમતિ સાગર અતિ ઉલ્લસેં, સાધુરંગ પ્રભુધ્યાનો જી. | ચોવિસેં ૭. |
| સુવિહિત ગચ્છ ખરતરવર, રાજ સાગર ઉવઝાયો જી; | |
| જ્ઞાન ધર્મ પાઠક તણો, શિષ્ય સુજસ સુખદાયો જી. | ચોવિસેં ૮. |
| દીપચંદ્ર પાઠક તણો, શિષ્ય સ્તવે જિનરાજે જી; | |
| દેવચંદ્ર પદ સેવતાં, પુર્ણાનંદ સમાજે જી. | ચોવિસેં ૯. |

ધીત શ્રી દેવચંદ્રજી કૃત ચતુર્વિંશતિ સમાપ્ત.



શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી આ સૈકાના પ્રારંભની લગભગમાં વિદ્યમાન હતા. તેઓ નામગી-
ગચ્છમાં થયા છે. તેઓના ગુરુશ્રીનું નામ શ્રીમાન્ શુભવિજયગણિ હતું.

ધમ્મિલ કુમાર.

દ્રુતવિલંબિતવૃત્તમ્.

સકલશાસ્ત્રમહોદધિપારગં, સમરસૈકમુધારસસાગરં;
મુખકરં શુભવિજયનામકં, મનસિ મંત્ર મિમં પ્રજપામ્યહમ્. ૧.
કમલભૂતનયામભિનમ્ય તાં, કવિજનેષ્ટમનોરથદાયનીં,
રસિક પ્રાકૃતવંધ્ય કથામિમાં, વિરચયામિ વ્રતોદયહેતવે. ૨.

દોહરા.

શ્રી શંખેશ્વર પાસજી, જે જગમાં વિખ્યાત:
સમરી અમરી પરવરી, સુરી પદ્માવતિ માત. ૧.
વિજયવતિ વિજયાભિધા, માતથી અધિક રનેહ;
નિત્ય રહે હૃદયાંતરે, વિર્યભૂત મુજ દેહ. ૨.
નામ પદારાદિક સુણિ, પૂરણ પ્રગટે પ્રીત;
મુજ પદ્માવતી નામની, શંકાશંકિત ચિત્ત: ૩.
તેહ તણા સુપસાયથી, રચના રચણું સાર;
વસુદેવ હિંડે કલ્યા, સુંદર જે અધિકાર. ૪.
વિરજિણુંદ સમોસર્યા, ગુણશિલચૈત્ય મજાર;
આરે પરમદા આગલે, ભાંખે વ્રત આચાર. ૫.
સમકિતવંતને મુક્તિનો, મારગ દોય પ્રકાર;
દેશવિરતિ આવક તણો, સર્વ વિરતિ આણગાર. ૬.

- ચરણ રથે ધોરી બેહુ, દોરી બહુ શ્રુત હાથ;
જાનિ નર જો આગુઓ, તો સવિ સુખિયો સાથ. ૭.
- મારગમન સાધન વિધિ, સદગુરુ વચન પ્રમાણ;
ઉત્સર્ગને અપવાદથી, બિહુ ભેદે પચ્યખખાણ. ૮.
- આશનિરાશિ ભાવધિ, તપ ક્રિયુ પ્રણવંત;
સ્વાદવાદ સિદ્ધાંતમાં, સાચે નહિ એકાંત. ૯.
- આશીભાવે તપ ક્રિયુ, આંખિલનું ખટમાસ;
આ ભવમાં ધમ્મિલ કુંચર, પામ્યો ઋદ્ધિ વિલાસ. ૧૦.
- પ્રેમ પૃષ્ઠે પરખદા, કુણુ ધમ્મિલ કુમાર;
જગત ગુરુ કરુણાનિધિ, ઉપદેશે અધિકાર. ૧૧.

ઢાલ ૧ લી.

(દેશી રસિયાનિ.)

- સયલ દ્વીપસાગર એવિત સદા, સમગ્રત સોવન થાલ; સલ્લણાં
જંગુદ્વીપ મનોહર દ્વીપમાં, મોહોટા મેરુ વિચાલ. સલ્લણાં ૧.
- જિનવચનામૃત પ્રેમ પીજ્યે; એ આંકણી.
- આલીશ જોજન ઉપર ચુલિકા, મહિપતિ મુકુટ વિભ્રાજ; સલ્લણાં
ધરી ધૈર્ય ઉભો રહિ જોયતો, ચારે આંધવનું રાજ્ય; સલ્લણાં જિન ૨.
- નૈપથ રોપ વશે રાતો રહે, મદભર છાક્યો નીલવંત; સલ્લણાં
સેર મહિધરની મરજનદથી, પીતરી પણ ના જુઝંત, સલ્લણાં જિન ૩.
- ચાર દિશિ વિદિશિ મેરુથકી, સુર નર વસતિ વિખ્યાત. સલ્લણાં
સાતે ક્ષેત્ર યથા સાધન તણાં, તેમ વસતીનાં રે સાત. સલ્લણાં જિન ૪.
- દક્ષણ દિશિ જલધિ તટ લવણુને, ધનુષ ચઢિત આકાર સલ્લણાં
ખેત્ર ભરતમાં તારથ ધરમનાં, વિચરંતા અણગાર. સલ્લણાં જિન ૫.
- પુરવ દેશ મનોહર તેહમાં, નામે નયર કુશાર્ત; સલ્લણાં
હરી નગરી હલકી ઉંચી રહી, વલિય વિશેષે રે વાત. સલ્લણાં જિન ૬.
- વાપીવપ્ર વિહાર વર્ણુ ધણા, વાઘેશ્વરીના પ્રાસાદ. સલ્લણાં
વાચ્યંયમ વનિતા વન વાટિકા, વિદ્યા વિશુદ્ધના વાદ. સલ્લણાં જિન ૭.
- વાદા વિપ્ર વણિક વેશ્યા વસે, વારણ વાજ ને વીર. સલ્લણાં
વારી વૈદ્ય વિવેકી વિનયી છે, વાહિની વેહેતાં રે નીર; સલ્લણાં જિન ૮.

વેસર વસ્ત્ર વિત્ત ને વહિકા, સજ્જન સુખિયા રે ખાસ; સલ્લણાં
રાજન જિતશત્રુ તે નયરનો, ધારણી રાણિ રે તાસ. સલ્લણાં જિન૦ ૧૮.
નામે સુરેન્દ્રદત્ત શ્રેષ્ઠી વસે, તે નગરે ધનવંત; સલ્લણાં
નારી સુભદ્રા સતિય શિરોમણિ, પ્રીતમ પ્રીતિ અત્યંત. સલ્લણાં જિન૦ ૧૦.
સુખીયાં દેવદુગુડુકની પરે, પાલંતા ધરવાસ. સલ્લણાં
પણુ એક સુત વિણુ ધર શોભે નહિ, જે બહુ સજ્જનદાસ. સલ્લણાં જિન૦ ૧૧.
રડતાં વહતાં પડતાં રજભર્યાં, માયને ખોલે રે બાલ; સલ્લણાં
હૃદય મુખે કંઈ વળગ્યાં રહે, જનક જીએ ઉજમાલ. સલ્લણાં જિન૦ ૧૨.
ભોજન વેલા ભેલાં રસવતી, જમતાં રમતાં તે જાય; સલ્લણાં
આચ્છવ નાતિજમણુ જન શંસતાં, પુણ્ય પનોતી રે માય. સલ્લણાં જિન૦ ૧૩.
એમ ચિંતવતાં દોય દંપતિ, કુળ દેવીને પૂજાય; સલ્લણાં
દેવી કહે જિનધર્મ પસાયથી, પુત્રાદિક સુખ થાય. સલ્લણાં જિન૦ ૧૪.
સદ્ગુરુ સંગે ધર્મને સેવતાં; જનમ્યો નંદન એક; સલ્લણાં
વિદ્યાવંત પુરુષને હૃદયમાં, જિમવર પ્રગટેરે વિવેક. સલ્લણાં જિન૦ ૧૫.
ધમ્મિલ નામ હવ્યું આચ્છવ કરી, ભોજન સાજન સાર; સલ્લણાં
જેમ ગિરિક દરમાં સુખભર વધે, નિર્ભય કેશરીબાલ. સલ્લણાં જિન૦ ૧૬.
પંચ ધાવશું ધમ્મિલકુંવર તે, તેમ ઘડિવંતો રે નિત્ય; સલ્લણાં
માતા મુખ જેતી હુલસાવતી, ગાવતી મંગળ ગીત. સલ્લણાં જિન૦ ૧૭.
આઠ વર્ષનો કુંવર હુએ યદા, જનકે મૂક્યો નિશાલ; સલ્લણાં
પુરુષ કલા બહુતેર નિપુણ ભણ્યો, સુંદર રૂપ રસાલ. સલ્લણાં જિન૦ ૧૮.
વિદ્યામંત્ર વિધાન કુશલ હુએ, સદ્ગુરુ વિનયે ઉપદેશ; સલ્લણાં
માત પિતા ભૂપતિ મન રંજતો, પામ્યો યૌવન વેશ. સલ્લણાં જિન૦ ૧૯.
નવતત્ત્વાદિક ભાષ સકલ ભણ્યો, જૈન મુનિની રે પાસ; સલ્લણાં
ભાવ વિશુદ્ધે જિન પૂજા કરે, શ્રદ્ધાસંયુત વાસ. સલ્લણાં જિન૦ ૨૦.
રાસ ભલો શ્રી ધમ્મિલ કુંવરનો, તેની પેહેલી રે ઢાલ; સલ્લણાં
શ્રી શુભ વીર રસિક આતાજન, સુણજે થઈ ઉજમાલ. સલ્લણાં જિન૦ ૨૧.

દોહરા.

લક્ષ્મી ગર્ભાંત ધરે વસે, ધનવસુ નામે એક;
તેણે નગરે વ્યવહારીયો, ધર્મ ટેક અતિ રેક.

૧.

| | |
|---|----|
| ધનદત્તા તસ વલ્લભા, પુત્રી પાવન અંગ; | |
| નામે યશોમતી ગુણવતી, સુમતી સહેલી પ્રસંગ. | ૨. |
| લાવણીય રૂપ અલંકરી, ચોશઠ કલા નિધાન; | |
| તેહિજ ગુર પાસેં ભણે, તત્વજ્ઞાન વિજ્ઞાન. | ૩. |
| ધમ્મિલ કુંવરને દેખીને, સા પામી વ્યામોહ; | |
| ભણવું ગણવું નવિ રૂચે, વેધકને વિચ્છોહ. | ૪. |
| એક દીપકથી ગેહમેં, સર્વ પ્રગટ નિધિ હોય; | |
| નેહ છુપાયો નહિં છુપે, જિહાં દ્રગદીપક દોય. | ૫. |
| વાત લહી સખીયો કહે, શેહની આગલ એમ; | |
| ધમ્મિલ રંગી તુમસુતા, બીજે વરવા નેમ. | ૬. |

ઢાલ ૨ છ.

(પાપરચાનક અગીઆરમું રાગ રે—અ દેશી.)

| | |
|---|----|
| ધનવસુ વાત એ દિલમાં લાવે રે, સુરેંદ્રદત્ત તેણે ધર જાવે રે; | |
| વાત સુણાવી વચન તે લીધું રે, ધમ્મિલ કુંવર તિલક શિર કીધું રે. | ૧. |
| બેહુ ધર વિવાહ આચ્છવ થાય રે, એક એકનેધર જમવા જાય રે; | |
| આચ્છવ મહોચ્છવ સાજન મેનારે, ભેશી સાધે લગનનીવેળા રે. | ૨. |
| ચોરી બાંધી સુંદર હામે રે, વરકન્યા પરણાવ્યાં પ્રેમે રે; | |
| બહુ ઝલ્લિ વિસર્જન કીધાં રે, નિજ ધર માંહે પોંખી લીધાં રે. | ૩. |
| વર આવાસેં વસીયાં પ્રીતે રે, સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગની રીતે રે; | |
| કેતા દિનરસસુખ ભર જાતારે, પુણ્યાર્થી ધમ્મિલ ધર્મે રાતા રે. | ૪. |
| અધ્યાતમ રસ ભણતા માંહે રે, પુસ્તક લાથથકી નવિ છાંટે રે; | |
| સાધર્મિયું બેઠક ભલી રે, પોસહ પટિકમણીની ટોલી રે. | ૫. |
| વણિજ ક્રિયા જુઠે વ્યવહાર રે, માલની જલ યશોમતી નાર રે; | |
| તે કીધા સધળો પરિહાર રે, આમધ્યાની હુઆ વતધાર રે. | ૬. |
| નારી વંછે વનજલ કીડા રે, કુંઝર કહે એકંદ્રી પીડા રે; | |
| સા કહે ચાલો આજ કિન્નણીરે, કુંઝર કહે નહીં એ જિનવાણી રે. | ૭. |
| છે ભેલા ખટરસ પાક રે, આજ નવિ ધાર્યા ધૂત શાક રે; | |
| વંછે સા કનકાવત્રી હાર રે, લ્યો માળા ને ગણો નવકાર રે. | ૮. |

- વેહેપારી આવે ધરમાર રે, બોલાવે ભોળા અણુગાર રે;
 પૃછે સખીયો યશોમતી કેમ રે, પ્રીતમ તુજ પાલે છે પ્રેમ રે. ૯.
 બોલે સા મુજ પીયુ સંયોગ રે, પારવતી ને શંકર યોગ રે;
 જન્મ ગ્રાહે સા ભોજન લાવે રે, આક તણાંકુળ શિવ મંગાવે રે. ૧૦.
 સામગ્રી સંભોગની બ્યાવે રે, તવ એક પાદે ભોગ ધરાવે રે;
 અંગે ગ્રાહે જન્મ શણુગાર રે, તવ આપે પન્નગ બેચાર રે. ૧૧.
 ગ્રાહે વિલેપન ભસ્મ ચઢાવે રે, ગીત ગાન સર ગાલ બળવે રે;
 વાહનવેલા સાંઠ પ્રયાણ રે. મંદિર માગે વસે સમશાન રે. ૧૨.
 પરનારી દેખીને રાચે રે, બીલડી પૂઠે નાગો નાચે રે;
 ધરી અધોગ હૃદયથી ઉવેખા રે, એ વર ગૌરી અમરતે દેખી રે. ૧૩.
 યાગ ઘણાં જન ધર ધૂંમાવે રે, રહોરહો ગૌરી મા કહી ગાવે રે;
 પણુ પતિ દેખી મન લગ્નવે રે, કૃપેં પડતી દુઃખ સમાવે રે. ૧૪.
 એમ સુણી સખીયો કરતી વાત રે, વાત લહે ધમ્મિકની માત રે;
 શેઠની આગે વાત પ્રકાશી રે, પુત્ર લલો પણુલોકમે હાંસી રે. ૧૫.
 આ સંસાર તણાં આચાર રે, જાણે નહીં નીતિવ્યવહાર રે;
 પંડિત મુરખ કહી લોક તે ગાવે રે, ધરનો ભાર તે કાણુ જિહાવે રે. ૧૬.
 પુત્ર વિના અહેનિશ દુઃખ ધરતારે, પુત્ર થયે પણુ નહીં શીતલતા રે;
 તે માટે જુગટીઆ ટાલે રે, રહેતાં તે સંસારે ભોલે રે. ૧૭.
 ધમ્મિક કુંવનો રાસ રસાળ રે, ત્યાં એ બોલી બીજી દાગ રે;
 એકવરગી સંસારે દુઃખીઆરે, શ્રી શુભવીર ત્રિવર્ગે સુખીઆરે. ૧૮.

દોહરા.

- શેઠ કહે મુણુ સુંદરી, તેં સાચી કહી વાત;
 પણુ સંગતેં વ્યસનીતણી, ગુણી જનનેં ગુણુધાત. ૧.
 મંસ પ્રસંગે દયા નહીં, મંદિરાએ યશનાશ;
 કુલક્ષય વેશ્યા સંગતેં, હિંસા ધર્મ વિનાશ. ૨.
 મરણુ લહે ચોરી થકી, સર્વનાશ પરદાર;
 જુગટીયાની સોખતેં, ધરધનનો અપહાર. ૩.
 નલદમયંતી હારીયાં, રાજ્ય કાજ સુખવાસ;
 પાંડવ હાર્યાં દ્રૌપદી, વળી વસિયા વનવાસ. ૪.

નીચ જુગટીયા જાતની, સંગતિ ન ધટે નાર;
જાંચ પ્રસંગે પામીયે, સુખ સંપદ સંસાર.

૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચોરી વ્યસન નિવારીય.—એ દેશી.)

મૃગનયની મન સહચરી, સંસારે' રે નીચ સંગતિ ટાલ કે;
ઉંચ નીચ સંગતિ તણાં, ફલ ઉપર રે દૃષ્ટાંત નિહાલ કે. ૧.
ઉંચ પ્રસંગી સુખ લહે.—એ આંકણી.

વાયસ સંગી હંસને, નૃપ મારી રે કહે બિજલ કાક કે;

હંસ કહે હું હંસલો, મુજ પ્રગટ્યા રે નીચ સંગ વિપાક કે.

ઉચ્ચ ૨.

વલીય વિશેષે સાંભળો, સૂઝનો રે સુંદર અધિકાર કે;

એક નગરે એક રાજ્યો, વઢાશ્વે રે ગત અટવી મઝાર કે.

ઉચ્ચ ૩.

બીલની પાલી નેં પરિસરે, નૃપ ઉભો રે શીતલ તરછાંડી કે;

ઉંચતર એક પાંજરે, શુક ભણીયો રે રેહંતો તે માંડી કે.

ઉચ્ચ ૪.

ઉભો રણમાં એકલો, ભૂપણ્યુત નૃપ રે પકડ્યો આણી વેલા કે;

ધાઇ આવો સખરા મળી, શુક બોલે રેથાઓ લક્ષ્મી ભેલા કે.

ઉચ્ચ ૫.

સાંભળી નાંઠો નરપતિ, ભયચિત્તે રે રણમાંહે તેલ કે;

આશ્રમ તાપસનાં લહી, જઇ પેઠો રે કુલપતિને ગેલ કે.

ઉચ્ચ ૬.

તિહાં પણ પોપટ પાંજરે, કહે ઉઠો રે તાપસ શિરદાર કે;

આપણે પુણ્યે આવીયો, નૃપ એકલો રે કુલપતિને દાર કે.

ઉચ્ચ ૭.

આ અવસર ભક્તિ કરો, દીયો આસન રે પંખા જલપાન કે;

મરણુ કરી ફરી અવતરે, ગયો અવસર રે નાવે નિદાન કે.

ઉચ્ચ ૮.

સાંભળી સન્મુખ મુનિવરા, આવી તેડી રેલાવ્યા બહુ માન કે;

ભક્તિ કરે જલ ફલ તણી, તાપસિણી રે ગાવે ગીત ગાન કે.

ઉચ્ચ ૯.

સૈન્ય પુઠે આવી મળ્યું, નૃપ પૃછે રે, કુલપતિને એમ કે;

સખરકુલે શુક પેખીયો, આ શુકમાં રે, વચનાંતર કેમ કે.

ઉચ્ચ ૧૦.

તવ પંજર શુક બોલીયો, રાય સુણીએ રે એક વનતર જોય કે;

કીરજુગલ માંહે વસે, તસ અંગજરે અમેં આંધવ દોય કે.

ઉચ્ચ ૧૧.

માતપિતાસુ બેહુ જણા, અમેં રમતા રે તર સરોવર પાલ કે;

પારંધી પાપીએ ઝાલીયા, એક વેચ્યો રે જઇ બીલની પાલિ કે.

ઉચ્ચ ૧૨.

શબરથી ચોરી શીખીયો, મુજ લીધા રે કુલપતિએ આંહી કે;
સાધુની સંગતે શીખીયો, વિનયાદિક રે નીતિશાસ્ત્ર ઊઝાહી કે. ઉચ્ચ ૧૩.

તથા ચોક્તં.

માતા પીકા પિતા પીકો, સેરાતી શ્રૈવ પક્ષિણ:

અહં મુનિભિરાનીતઃ સ ચ નીતો ગવાશનૈ:

૧

ગવાશનાનાં સ ગિરઃ શ્રૃણોતિ, અહં ચ રાજન્ મુનિપુંગવાનાં
પ્રત્યક્ષમેતદ્ ભવતાપિ દૃષ્ટં, સંસર્ગજા દોષગુણા ભવંતિ.

૨

પૂર્વ ઢાલ.

દુર્જન પણ સગજન હોવે, નિત્ય રહેતાં રે સાધુની પાસ કે;
લિંબાદિક અંદન હોવે, મલયાગર રે સુગંધિત વાસ કે. ઉચ્ચ ૧૪.
શેઠનાં વચન સુણી ધર્યાં, સુભદ્રા રે દિલમાંહિં પ્યાય કે;
પુત્ર પિતાએ બગાડીયો, પણ દુનીઆં રે ઝીતી નવિ જાય કે. ઉચ્ચ ૧૫.
માએ પુત્ર બળાવીયો, જુગટીઆને રે ટોલેં ધરી પ્રીત કે;
બાપ પીએ બેલેં તિહાં, વીસારી રે બણવાની રીત કે. ઉચ્ચ ૧૬.
હસન રદન ને બેલવું, કામ ક્રીડા રે ગતિ લક્ષણ લિધ કે;
ઠંદાણુ શયન નિદ્રાશને, આણુશીખી રે આવે પર સિદ્ધ કે. ઉચ્ચ ૧૭.
કામ દિન વનક્રીડા કરે, તરે ઊપર રે હિંચોલા ખાટ કે;
જલક્રીડા જુવંટે રમે, વેશ્યા ઘર રે વસી ગીતને નાટ કે. ઉચ્ચ ૧૮.
ગસ રસિક ધમ્મિલ તણો, તિહાં ત્રીજી રે એ સુંદર ઢાલ કે;
શ્રી શુભવીર કહે સદા, શ્રોતા ઘર રે હોજને મંગલમાલ કે. ઉચ્ચ ૧૯.

દોહરા.

વસંતસેના વેશ્યા વસે, તેણે નગરેં ધનવંતઃ
પુત્રી વસંતલિલકાલિધા, છે તસ બહુ ગુણવંત. ૧.
રૂપકલા રતિ આગલી, લવણિમ બહુ વિજ્ઞાન;
નાટક ગીતસ્વરેં કરી, મેનારંભ સમાન. ૨.
મુખ મોહે પૂરણ શશી, અધર પર્વાલારંગ;
મૃગનયની કુંભસ્તની, ભૂપણ ભૂષિત અંગ. ૩.

એકદિન તસ મંદિર ગયો, ધમ્મિલ મિત્રની સાથ;
 વસંતતિલકા લઘ ગઘ, ચિત્રશાલિ અદિ હાથ. ૪.
 જુગટીઆ ધન હારતા, રમતાં છૂતેં જેહ;
 ધનપતિની શી વારતા, ખાલી ગયા નિજજેહ. ૫.

ઢાલ ૪ થી.

(થાંપર વારિ માકા સાહિબા, કંબલમત જનજ્યો.—એ દેશી.)

ચતુર ચિત્રામણુ ચાતુરેં, ચિતરી ચિત્રશાલી;
 ચમકે નરચિત ચિંતવી, ચતુરાં ચરચાલી. ૧.
 વિનયવતી વારાંગના, વચને વિધાણો;
 વિકસિત વનજ વનાશ્રયેં, અલી જ્યું લપટાણો. વિનયવતી૦ ૨.
 વિકરયો કુંવર વિહાંચસેં, વચે વીજલી ભાલી;
 લલિત લીલાવતી લીલમાં, લાધી લટકાલી. વિનયવતી૦ ૩.
 લંબી વેણુ વિલોકાનેં, ભૂમિ ભોરિંગ પેટો;
 લંકે કાટ તટ કેસરી, વનમાં જઈ જેટો. વિનયવતી૦ ૪.
 પાણી ચરણુ સુક્રમાલતા, જલ કમલ તે દેખી;
 રંભા લધુ ઊંચી ગઘ, જુવે સુર અનિમેખી. વિનયવતી૦ ૫.
 દલમંડળુ ગજરાજ છે, સોહે રાજદુવાર;
 પણુ નખલો એક લક્ષણેં, નાખે શિર છાર. વિનયવતી૦ ૬.
 દંત તણો ચૂંડ કીચો, હેચે મોતીનો હાર;
 હસ્તીગતિ હરિ નારિચેં, દુઃખભર ધરે છાર. વિનયવતી૦ ૭.
 ધરી શણુગાર વિનોદની, કરે વાત વિલાસી;
 મોહની મંત્ર મિશેં ઘડી, ધાતેં ઇલાં વાસી. વિનયવતી૦ ૮.
 કુંવર તે દેખી મોહિયો, નવેનિત્ય શણુગાર;
 પંચવિષય સુખ ભોગમાં, ભૂલ્યો ઘરખાર. વિનયવતી૦ ૯.
 વાત સુણી માતા ઘણું, મનમાં હરખાણી;
 આઠ હજાર દીનાર સા, મોકલે નિત જાણી. વિનયવતી૦ ૧૦.
 વસંતતિલકા કુંવરશું, લાગી અતિ પ્રીત;
 માંસ નખે જલમાછલી, તસ સરસી પ્રીત. વિનયવતી૦ ૧૧.

- ખાનપાન કીડારસેં, જુએ નાટકશાલ;
ગીત વિનોદ વિલાસમાં, વીત્યો બહુ કાલ. વિનયવતી૦ ૧૨.
- જનની ધર તેડું કરેં, પણ કુંવર ન આવે;
દ્રવ્ય ન મોકલે ધરથકા, પણ તે મંગાવે, વિનયવતી૦ ૧૩.
- નારી કહે નિજ કંથને, ધર ખાલી કીધું;
પુત્રેં માય ને બાપને, સુખ ઘડીય ન દીધું. વિનયવતી૦ ૧૪.
- શેઠ કહે સુણુ સુંદરી, હવે કાંઈ વિમાસો;
ઝાઝી ચિંતા શી કરો, નાખી અવળો પાસો. વિનયવતી૦ ૧૫.
- જિંચ નીચ દષ્ટાંતથી, મેં તુજ સમજાવી;
પણ સમજે નહીં નારીની, જાતિ હદમેં આવી. વિનયવતી૦ ૧૬.
- બાળક નારી મૂરખા, યોગી હડવાલા;
પંડિત સૌ સાથેં મલે, નહીં કૃપણુ દયાલા. વિનયવતી૦ ૧૭.
- પુત્રથી સ્વર્ગગતિ નહીં, મૃગતૃષ્ણા છડો;
સાસુ વદ્ધ અમ સાયસ્યું, કરો ધર્મ અખડો. વિનયવતી૦ ૧૮.
- એમ ચિંતિ જિનમંદિરેં, કરે પૂજા ત્રિકાલ;
સામાયિક સમતા ધરી, ગણતા નવકાર. વિનયવતી૦ ૧૯.
- શેઠ શેઠાણી બહુ ધન, સાત ખેતરેં વાવેં;
વિનયે વદ્ધની જામતેં, પરજોડ સધાવે. વિનયવતી૦ ૨૦.
- મૃત કારણ તેહનાં કરી, સમતામાં રહેતી;
નારી યશોમતી મહાસતી, પતિવાતો સહેતી. વિનયવતી૦ ૨૧.
- ધમ્મિલ જે જે મગાવતો, તે તે સા આપે;
ધન ધરવાખરી સહુ ગાઇ, વ્યસનીને પાપેં. વિવયવતી૦ ૨૨.
- સર્વ આલૂણુ અંગનાં, વેશ્યા ધર દેતી;
અક્ષા પાછાં મોકલે, તે પાછાં લેતી. વિનયવતી૦ ૨૩.
- ધર હાટ આદેં વેચીને, ધન પેતેં લેતી;
નારી યશોમતી સોચતી, પીયર જઈ રહેતી. વિનયવતી૦ ૨૪.
- માએં દુઃખ ભર આંસુએં, બેટી નવરાવી;
પૂરણુ પ્રેમ હૃદય ધરી, આપેં બોલાવી. વિનયવતી૦ ૨૫.

| | |
|--------------------------------------|--------------|
| ધર્મરૂચિ મુનિ પાસથી, લહે જ્ઞાનવિચાર; | વિનયવતી૦ ૨૬. |
| સરખી સરેલી સાથ શું, ધરે શીલ આચાર. | |
| પતિ નજરેં સતીયો કરે, શોલે શણગાર; | વિનયવતી૦ ૨૭. |
| પિતૃધરે મોટો ભલો, શીલાલંકાર. | |
| દૈવતમંત્ર એ નારીને, દેવવંદિત સાધ; | વિનયવતી૦ ૨૮. |
| કંઠ વિના શેં આ ભવેં, જગ શોભા વાધ. | |
| અરિ કેસરી નૃપગેહિની, રાણી ચંપકમાલા; | વિનયવતી૦ ૨૯. |
| શીયલસુધારસ શીંચતેં, શમી પાવકળવાલા. | |
| ધમ્મિલરાસેં દાલ એ, ચોથી ઉપદેશી; | વિનયવતી૦ ૩૦. |
| વીર કહે વેરયા ધરેં, હવે વાત બની શી. | |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| અક્ષા ભૂપણુ દેખીને, ચિત ચિતે તેણિવાર; | ૧. |
| ધમ્મિલ ધર નિર્ધન થયું, હવે કાઢું ધરખાર. | |
| વસંતતિલકા તેડીનેં, સમન્નવે સા એમ; | ૨. |
| તુજ સ્વામી નિર્ધનથયો, તેણે હવે છડો પ્રેમ. | |
| ધક્ષુ ખંડ જે રસ ભરયા, તે ચૂસે નર નાર; | ૩. |
| રસ રહિત અતેં જોકે, તસ પશુ કૃત આહાર. | |
| ધનપતિ સાથેં પ્રીતડી, કરવી કુલવટ રીત; | ૪. |
| નિર્ધન નરનેં પરિહરી, અંવરશું કીજે પ્રીત. | |
| વલતું પુત્રી એમ કહે, માત સુણો એકવાત; | ૫. |
| પ્રીત કરી નવિ પરિહરે, નારી ઉત્તમ જાત. | |
| ખીર નીર જ્યું પ્રીતડી, બંધાણી છે માય; | ૬. |
| ત્રિકરણુ યોગેં તે હવે, કેમ કરી છોડી જાય. | |
| અવર પુરુષશું આ ભવેં, માત મેં કાધા નીમ; | ૭. |
| સુખ દુઃખ સંપદ આપદા, એ નરસાથે સીમ. | |
| વસંતસેના સાંભલી, કપટે માન કરાય; | ૮. |
| પુત્રી વિલુદ્ધી એહનેં, કરવો કાય ઉપાય, | |

ઠાળ ૫ મી.

(વાલ્હોજી વાયેછે વાંસલીરે—એ દેશી.)

- અકાચ્યં આચ્છવ માંડીયો રે, દેવમાનતિને ઉદ્દેશ
જમવા તેડે કુમારિકા રે, એકસો આઠ બાલે વેશ. ૧.
નાટક દેખો દુનીયાં તણું રે, મધુ બિંદુ સમો સુખ લેશ; નાટક૦
વેશ્યા જાતિને નોહોતરી રે, પીરસે ભોજન પકવાન્ન;
તબોલ દેધ વીસજર્જી રે. બાલકાને શ્રીફલ પાન. નાટક૦ ૨.
તવ પુત્રી સાથે કુમારને રે, પાય કેપ્રી મદિરા જાત;
સૂતાં થઈ અચેતન બેહુ જણું રે, જ્યારે રહી પાછલી રાત. નાટક૦ ૩.
કુંવર ઉપાડી ગાડી ઠગ્યા રે, વિશ્વાસી દાસી સાથ;
પુર બાહિર દૂર વનાંતરે રે, ભોયેં નાખ્યો ઝાલી હાથ. નાટક૦ ૪.
દાસી પાછી ગઈ મંદિરે રે, અકા આગલ કહી વાત;
રાત ગઈ સહુ નિદ્રા ભરે રે, રવિ ઉદય થયો પ્રભાત. નાટક૦ ૫.
જાગી વસંતતિલકા કહે રે, માતા મુજ સ્વામી કયાંહ;
સા કહે નિર્ધન નાશી ગયો રે, શી શકીતરવર છાંહ. નાટક૦ ૬.
સાંભલી સા ધરણી ઢલી રે, લહીં મૂર્છા થઈ નિરાશ;
અકા દાસી ટોલેં મલી રે, જોઈ નાકેં શ્વાસોશ્વાસ. નાટક૦ ૭.
શીતલ વાયુ ચંદન જલે રે, વળી ચેતના રોતી તેહ;
બાલે પતિ પરદેશી થયો રે, હવે રણુ વન સરખું ગેહ. નાટક૦ ૮.
આચ્છવ કીધો કપટેં કરી રે, મુજ કંતને કાઢણુ હેત;
તો મેં નિયમ લીધો હવે આજથી રે, મળવા મોહન સંકેત. નાટક૦ ૯.
મેલે ખેલેહીંચોલેન હીચીએ રે, નવિ કરશું સરસ આહાર;
જીરણુ વસ્ત્રેં તનું ઢાંકશું રે, તજ્યાં સ્નાન અને શણુગાર. નાટક૦ ૧૦.
ધેર વસંતતિલકા રહે રે, હવે ધર્મિમલનો અધિકાર;
કર્મે નડ્યો ને ભૂયેં પડ્યો રે, વનખડે પશુ અવતાર. નાટક૦ ૧૧.
ઉતરી કેપ્ર તવ ઉઠીયો રે, ચિત્રભાનુ ચઢ્યો ધડી ચાર;
કાયા દીઠી કચરે ભરી રે, ઉતારી લીધો અલંકાર. નાટક૦ ૧૨.
અકાચ્યં મુજ કાઢ્યો રે, ચિતે ધિગવેશ્યા વિલાસ;
પૂરણુ દ્રવ્યે પાચે પડે રે, નવી બેસે નિર્ધન પાસ. નાટક૦ ૧૩.

- વેશ્યા વાધ અગ્નિનૃપને અહીરે, એ નધરે ડિણ્ણુશ્યું પ્રેમ;
તાતે દ્રવ્ય ન તોલીયું રે, તેણે કીધું કારજ એમ. નાટક૦ ૧૪.
ચિતવતો નિજ ગેહું ગયો રે; નવિ દીઠાં માત નેં તાત;
પૂછતાં એક વિષ્ણુ તે બોલીયો રે, સુણુ સુંદર શેઠની વાત. નાટક૦ ૧૫.
શેઠનો પુત્ર વેશ્યા ધરેં રે, ખાતાં ધન નીકું જનમ;
માત પિતા સુત દાહથી રે, પોહોતાં પરલોકેં તામ. નાટક૦ ૧૬.
ધમ્મિલ નારી જશોમતી રે, ધરણ્યણુ ભરીયાં તાસ;
સ્નાન કરી સાસરીયા તણું રે, ગઈ પીલર માયની પાસ. નાટક૦ ૧૭.
એમ નિસુણી ક્ષીણવજ્રહત રે, લહી મૂર્છા અંતર ઝલ;
ચેતવલે નયરથી નીકલ્યો રે, જઈ બેઠો સરોવર પાલ. નાટક૦ ૧૮.
સ્નાન કરી માત પિતા તણું રે, નિર્મલ શીતલ જલ પીધ;
કાલ સમા વડપાદપ તલેં રે, સ્વતો ક્ષણુ નિદ્રા લીધ. નાટક૦ ૧૯.
ધમ્મિલ રાસેં એ પાંચમી રે, નીચ સંગતિ ફલની ઢાલ;
વીર કહે ઉગ્ર સંગતિ રે, પામે સુખ ઋદ્ધિ રસાલ. નાટક૦ ૨૦.

દોહરા.

- ક્ષણુ નિદ્રા લહી જગીયો, પડીયો ચિંતા ઝલ;
ક્ષણુ રોતો ક્ષણુ શોચતો, ઝલી તરવર ઝલ. ૧.
નિર્ધનને ભવિત કિયું, નિર્ધન મૃતક સમાન;
ધમ્મિલ ચિંતવતો ગયો, જિહાં છે જીરણુ બિધાન; ૨.
વનપાલક સ્વતો તિહાં, લેઈ તસ તરવાર;
વનદેવે તે અપહરી, કરતાં શિર સંહાર. ૩.
ચપ ખડકી અગ્નિ કરી, પેઠો જઈ એકાંત;
વનદેવે શીતલ કરી, પામ્યો બેઠ અત્યંત. ૪.
કાલ ફૂટ સુર સેહરો, તર શિર નિપતન જાત;
ધૂલ તલાઈ સુર કરે, કરતાં ઝંપાપાત. ૫.
એમ ધણુ મરવા તણુ, ચિતે અવર ઉપાય;
તવ તે કોપી સુર કહે, મા મા સાહસ કરાય. ૬.
ચિતે હજી આગલ કિશ્યા, દેશે દેવ કલેશ;
વારે છે મુજ દેવતા, કરતાં મરણુ ગિદેશ. ૭.

| | |
|--|----|
| એમ ચિંતવતો તે ગયો, સ્નિગ્ધ વનેં સુખ કાજ; | |
| તિહાં તરતલ દીપે દેશના, દીઠા એક મુનિરાજ. | ૮. |
| જંગમ તીરથ ભૂતલેં, કરતા ભવિ ઊપગાર; | |
| જ્ઞાન દિશાએં જાગતા, કર્મવૈદ્ય અણગાર. | ૯. |

ઢાળ ૬ ક્રી.

(મન મલવા મુજ અલગ્યો—એ દેશી.)

| | |
|--|---------------|
| મુનિવાણી રસ માલતી, ચૂસંતા અલિ લોક રે; | |
| વૃક્ષ અશોક તર તલેં, સુર નર નારીના થોક રે. | મુનિવાણી૦ ૧. |
| બેઠા હેમ સિંહાસનેં, અડગદત્ત મુનિરાય રે; | |
| ધમ્મિલ દેખી વિનયથી, વંદે ગુરના પાય રે. | મુનિવાણી૦ ૨. |
| બેઠા યથોચિત થાનકેં, કહે મુનિ ધર્મ રસાલ રે; | |
| ધર્મ કરે નરભવ લાહી, છંડી મોહ જંગલ રે. | મુનિવાણી૦ ૩. |
| માહે મૂળ્યા મત દિરો, છોડી પંથ ગમાર રે; | |
| મોહની મદિરા છાકશી, રાગ દિશા સંસાર રે. | મુનિવાણી૦ ૪. |
| રાગે વાઘા નર ચલેં, છંડી ધર પરદેશ રે; | |
| નંદી સોવનકાર જ્યું, જલતા જ્વલન પ્રવેશ રે. | મુનિવાણી૦ ૫. |
| વિપલદાણુ કૂંપે પડે, ગિરિ શિરેં જંપાપાત રે; | |
| એકાદશ ગુણદાણુથી, પડીયા હેહલ જનત રે. | મુનિવાણી૦ ૬. |
| દષ્ટિ રાગેં આંધળા, નહી નિજપરનો વિચાર રે; | |
| અતિ રાગધંભો થયો, વિજયપાલ ભૂપાલ રે. | મુનિવાણી૦ ૭. |
| પ્રેમેં પૂછે પરપદા, સ્વામી તેહ કહે વાત રે; | |
| પુરી મતાલ પુર ભૂપતિ, રંભા રાણી શું જનત રે. | મુનિવાણી૦ ૮. |
| શેઠ મુતા પદમાવતી, દીડા રૂપ નિધાન રે; | |
| રાયવાડી જનતાં થકાં, લાગ્યું તેહયું ધ્યાન રે. | મુનિવાણી૦ ૯. |
| શેઠધરેં માગું કરી, રાગ પરખો તેહ રે; | |
| નાવે રાજ કચેરીયેં, લાગો તાસ સનેહ રે. | મુનિવાણી૦ ૧૦. |
| દિન કેતે પદમાવતી, મરણુ લહે શલ રાગેં રે; | |
| વિજયપાલ ઘેહેલો થયો, અંતરદાહ વિયોગેં રે. | મુનિવાણી૦ ૧૧. |

| | |
|--|---------------|
| દહન કરવા નવિ દીપ્તિ, બેઠો મૃતકની પાસ રે; | |
| કહે મંત્રીએ મરણ ગધ, મંત્રા રાણીની આશ રે. | મુનિવાણી૦ ૧૨. |
| નૃપ કહે તુજ માતાપિતા, મરશે સુત પ્રિયા જાત રે, | |
| જીવે રાણી અમ તણી, કાઠી વરસ કરો વાત રે. | મુનિવાણી૦ ૧૩. |
| મંત્રી કહે તુમેં રીશવી, દૂર રહેા નરનાહ રે; | |
| મંત્રી રાયને છેતરી, દીધા અગ્નિદાહ રે. | મુનિવાણી૦ ૧૪. |
| કહી સ્વર્ગે સા ગર્ભ, નિયમ લીયે નૃપ તામ રે; | |
| વિણુ દીઠે પદમાવતી, ન લીએ ભોજન નામ રે. | મુનિવાણી૦ ૧૫. |
| દિન દશ વીતે મંત્રિયેં, તવ એક બુદ્ધિ ઉઠાય રે; | |
| વિપ્ર વધામણી મોકલ્યો, સુણી નૃપ હર્ષિત થાય રે. | મુનિવાણી૦ ૧૬. |
| પૂછ્યો દિજ કહે સ્વર્ગમાં, વિલસે સુખ વિશેષ રે; | |
| થોડા દિનમાં આવશે, પણ વંછે તુમ લેખ રે. | મુનિવાણી૦ ૧૭. |
| મુદિત મને મલીપતિ સુણી, ભોજન કીધ સનેહ રે; | |
| લેખ લખી દેઈ પાઠવ્યો, વળી કહે દિન તેહ રે. | મુનિવાણી૦ ૧૮. |
| આવી રાયને કર દીધે, પ્રલ નારિંગ રસાલ રે; | |
| ખાવા રાણીએ મોકલ્યાં, તુમ પર ભક્તિ વિશાલ રે. | મુનિવાણી૦ ૧૯. |
| રીજ્યો ભૂષણ તસ દીપ્તિ, પસરી ધર ધર વાત રે; | |
| રાજા પાસેં આવિયો, દિજ એક ધૂરત જાત રે. | મુનિવાણી૦ ૨૦. |
| લેખ દીપ્તો નૃપ વાંચીયો, હું તુમ દાસી રાય રે; | |
| આવણુ ન દીપ્તિ સાહેલીયો, વરસ સમા દીન જાય રે. | મુનિવાણી૦ ૨૧. |
| કાઠી ધન ખેહેરામણી, મેં કાધી સુર લોક રે; | |
| દેવું આપી આવશું, મોકલજો ધન રોક રે. | મુનિવાણી૦ ૨૨. |
| મંત્રીને કહે ધન દીધો, ભૂપણ કંચુઓ ચીર રે; | |
| મંત્રી કહે નૃપ વિપ્રએ, કીએ પથે જશે ધીર રે. | મુનિવાણી૦ ૨૩. |
| નૃપ કહે પૂર્વે દિજ ગયો, તે મારગેં કરો એહ રે; | |
| મંત્રિ કહે અગ્નિવિદ્યેં, તેણિવિધિ જાશે સંદેહ રે. | મુનિવાણી૦ ૨૪. |
| મંત્રી ધૂર્તને લેધ ચલ્યો, બાહિર બાંધી નિશ્ચર રે; | |
| અગ્નિમાંહે પ્રજ્વલીયો, વેહેલા આવજો ભટ રે. | મુનિવાણી૦ ૨૫. |

| | |
|--|---------------|
| કેતા વાસર અંતરે, નૃપ આગ્રહથી તામ રે; | |
| કિંચ વરણુ રૂપ વયસમી, વેશ્યા પદમા નામ રે. | મુનિવાણી૦ ૨૬. |
| શીખાવી વનમાં ધરી, મંત્રી દેત વધાઇ રે; | |
| રાજન સન્મુખ આવતો, લેઇ સકલ સજ્જન્ય રે. | મુનિવાણી૦ ૨૭. |
| હોંશે હસ્તી શિરેં ચઢી, કિતરીયા દરબાર રે; | |
| પુષ્ટિ અમૃત આહારથી, ચિતે ચિત મઝાર રે. | મુનિવાણી૦ ૨૮. |
| અર્ગની વાતો પૂછતાં, સા કહે ભૂપને તેમ રે; | |
| મંત્રીયે જેમ શીખવી, ચતુર તે ભૂલે કેમ રે. | મુનિવાણી૦ ૨૯. |
| અખ વિલસંતા રસ ભરે, ભમશે બહુ સંસાર રે; | |
| રાગ વિરાગેં કેવલી, સિદ્ધિ વધ ભરતાર રે. | મુનિવાણી૦ ૩૦. |
| ધમ્મિલ કુંવરના રાસની, છટ્ટી ઢાલ રસાલ રે; | |
| શ્રી શુભવીર રસિક જનો, સુણુજી થઇજિજ્ઞાલ રે. | મુનિવાણી૦ ૩૧. |

દોહરા.

| | |
|--|----|
| પૂછે સાધુ કુમારને, કેમ સાહસિક કરાય; | |
| પ્રાણી કુમરણેં કરી, નડિયા દુર્ગતિ જનય. | ૧. |
| કુંવર કહે સ્વામી ચુણો, હું દુઃખનો ભંડાર; | |
| કૃપની છાયા કૃપમેં, નવિ પામે વિસ્તાર. | ૨. |
| સાધુ કહે શું દુઃખ અછે, કહો વિવરીને કુમાર; | |
| બાર વેચાએ બોલતાં, શિર હોયે હલકો ભાર. | ૩. |
| કુંવર કહે મુજ દુઃખનેં, કણુ કિહરણુ સમથ; | |
| જલધિ જલમાં રૂપતાં, કહો કોણુ જાણે હથ. | ૪. |
| વિરલા પર દારજ કરા, વિરલા પાણે નેહ; | |
| વિરલા ગુણુ કાઢ્યા અહે, પર દુઃખે દુઃખીયા જેહ. | ૫. |
| આ ભવ દુઃખ ન પામીયો, પર દુઃખ હરણુ ન ધાત; | |
| દુઃખ દેખી દુઃખ નવિ ધરે, તે આગલ શી વાત. | ૬. |
| કહે મુનિમેં દુઃખ દેખીયું, હું દુઃખ હરણુ સમથ; | |
| દુઃખ દેખી દુઃખીયા અમેં, ભાંખો નિજ પરમથ. | ૭. |

ઢાળ ૭ મી.

(રામચંદ્રકે ખાગ, આંખો મોહોરી રહોરી.—અ દેશી.)

- કુંવર કહે મુજ આજ, સુરતર તુંહી કલ્યો રીઃ
 દુઃખદાયક મહારાજ, નાટી વેઘ મલ્યો રીઃ ૧.
- નયર કુસારત નિવાસ, હું સુત શેઠ તણો રીઃ
 જાન કલા વિજ્ઞાન પાઠક પાસ ભણ્યો રીઃ ૨.
- વસીયો વેસ્યા ગેહ, તેહથું નેહ કસ્યો રીઃ
 ખાઈ ઘર ઘર વાત, મુજ વનમાંડી ધસ્યો રીઃ ૩.
- બન્યો હસેં પ્રભાત, નિજમંદિરીએ ગયો રીઃ
 મરણ લલ્લાં મા ખાપ, સાંભલી દાહ થયો રીઃ ૪.
- મરણ ઉપાય મેં કીધ, દુઃખભર વન હરણે રીઃ
 વાર્યો દેવેં તામ, આવ્યો તુમ ચરણે રીઃ ૫.
- લોહ ચમક દષ્ટાંત, તેં મુજ ખંચી લંથો રીઃ
 નયન સુધાજનરૂપ, દર્શન દેવેં દીયો રીઃ ૬.
- હજીય લગેં માહારાજ, વેસ્યા ચિત્ત વસી રીઃ
 નવિ પલટાએ રંગ, સોવનરખ રસી રીઃ ૭.
- કરી એણેં દુર્જન રીત, પણ મેં ભાવેં ભજી રીઃ
 સાચો કીધ સનેહ, પરણી દૂર તજી રીઃ ૮.
- મુજથી અધિકું દુઃખ, કહો કેમ નાથેં લહુ રીઃ
 મુજ દુઃખ ખમીયું નબ્બય, તોતુમેં કેમ સહું રીઃ ૯.
- તવ ખાલે મુનિરાજ, વીતી વાત જિસી રીઃ
 સાંભલ શેઠ કુમાર, કહીએં તેહ તસી રીઃ ૧૦.
- સયલનયર શણગાર, શોભા તાસ હરી રીઃ
 વસુમતી તિલક સમાન, નયરી શંખ પુરી રીઃ ૧૧.
- તીન જગત વિખ્યાત, શક્તિ ત્રણ ભણી રીઃ
 સાધન તો ત્રણ વર્ગ, સુંદર નામ ઘણી રીઃ ૧૨.
- દક્ષા રૂપ નિધાન, મુલગા સીયલેં સતી રીઃ
 રાણી મુલસા નામ, લાવણિમ શીઅલવતી રીઃ ૧૩.

| | |
|--|-----|
| તાસ ઉચ્ચરસરહંસ, કુલ અવતંસ શિરેં રી; | |
| નામ અગદત તાસ, યોચ્ચ સાથ ધરે રી. | ૧૪. |
| ભુદ્ધિ ઊઘમ ગુરુ જોગ, વિદ્યા સર્વ ભણ્યો રી; | |
| કલા યોહોંતેર સીધ, પણ એક દોષ હણ્યો રી. | ૧૫. |
| ચોરી કરે પુરમાંડી, વ્યસની સર્વ થયો રી; | |
| ન્યાય ધર્મ ગુચ્છિ માર્ગ, દુષ્ટથી દૂર ગયો રી. | ૧૬. |
| રત્ન કલંકિત કીધ, જ્યવિધિ સૃષ્ટી કાપ્યો રી; | |
| કંતલેં કંટક કીધ, ચંદ્ર કલંક દીધો રી. | ૧૭. |
| સમસંજોગેં વિજોગ, દુર્ભાગ રૂપેં ધર્યો રી; | |
| નિર્ધન પાંડિત વિપ્ર, જલનિધિ ખાર કર્યો રી. | ૧૮. |
| ધનવતી કૃપણુ સ્વભાવ, લક્ષ્મી મોચ્ચ ધરેં રી; | |
| ધર્મી સુત ધન હીન, નારી નીચ વરે રી. | ૧૯. |
| રાજ કર્યેરી મધ્ય, પુર વ્યવહારી ઘણા રી; | |
| ગાલે ભૂપ સમક્ષ, અવગુણ કુંચર તણા રી. | ૨૦. |
| સાંભળી ચિતે રાય, પુત્ર કુપુત્ર હુચ્ચો રી; | |
| દાઠે દાઝે દેહ, ચુંદર તેથી મુચ્ચો રી. | ૨૧. |
| માત પિતા કુલલાજ, નાહીં મરજનદ કરી રી; | |
| વ્યસને વંઠ્યો જોહ, તે કુલ કુચ મશી રી. | ૨૨. |
| ધનપતિ સુતનેં કાજ, દેવને માની લીધે રી; | |
| અવિનિત પ્રગટે પુત્ર, સુખવન દાહ દીધે રી. | ૨૩. |
| સુત જનની હુલરાય, મોહોટા જનમ હુવે રી; | |
| શત્રુથી અધિકા થાય, તાતનું નામ ખુવે રી. | ૨૪. |
| મધુર અશન તજે માય, સુતના રોગ ભયે રી; | |
| કુવચન જીવિતશક્ત, થાયે મોટા થયે રી. | ૨૫. |
| મૂઢ પ્રાણી ગમાર, ફૂડાં કપટ કરી રી; | |
| વચ્ચી લોક અનેક, તસ ધન લેત હરી રી. | ૨૬. |
| ખાય પીચે નહીં પેટ, દેશ વિદેશેં કરે રી; | |
| દાન ધરમ કરી દૂર, મદિર માલ કરે રી. | ૨૭. |

| | |
|--|-----|
| ભાગવે ધન ધરપુત્ર, મા મલ મૃત્ર ધ્રુવે રી; | |
| વદ્ધ પરણી સુખ જોઈ, છોડો વાલી રૂવે રી. | ૨૮. |
| પરિજન સેવે પાય; જળ લગેં સુત ન ધરે રી; | |
| જનમે નાંદન જનમ, સજ્જન જાય ધરે રી. | ૨૯. |
| નરથી સુખી પશુ જાત, સુખ ભર વનમાં રમે રી; | |
| નહિ સુત ચિંતા કાંઈ, બાલકવય નિર્ગમે રી. | ૩૦. |
| ચાકરી દાસ કરંત, વાહને સુત વિચરે રી; | |
| વદ્ધ હોવે મા બાપ. ચિંતે કિમ ન મરે રી. | ૩૧. |
| અશનમાત્ર ગુણ જાણુ, ચાંપો પણુ ન ચરે રી; | |
| ગંડલ મંડલ જાત, રચણી ચાકી ભરે રી. | ૩૨. |
| બાલક વ્યાલક તુલ્ય, પ્રગટે પુત્ર તિસ્યો રી; | |
| માત પિતા દુઃખદાય, કાણિક રાય જિસ્યો રી. | ૩૩. |
| રાજ્ય વિધન પુરઘાત, એક દિન જીવ હરે રી; | |
| મણિએ વિભૂષિત નાગ, કુણુ જન રાખે ધરે રી. | ૩૪. |
| એમ ચિંતી નર રાય, કહે પ્રજાને તદા રી; | |
| કરશું અમેં જાગેં ગેહ, જેમ સુખ વરતે સદા રી. | ૩૫. |
| ધર્મિલ રાસેં રસાલ, સાતમી હાલ કહી રી; | |
| વિશ્વમાંહેં શુભ વીર, ગુણથી ખ્યાતિ લહી રી. | ૩૬. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| કોપ કહિણુ રાજા હવે, તેડી કુંવરને ત્યાંહી; | |
| કહે સુત ચાહું સુખ ભણી, નહીં તુજ શીતલ છાંહી. | ૧. |
| તું શિક્ષાનેં અયોગ્ય છે, મુજ કુલ કીધ કલંક; | |
| કમહી ન હોવે પાંસરો, વૃશ્ચિક કંટક વંક. | ૨. |
| મેં જાણ્યું આ રાજ્યમાં, પુત્રપ્રદીપ અનુહાર; | |
| સોમણુ તેલે અગ્નિ વિણું, તુંહી છતે અંધકાર. | ૩. |
| આશા દીવા જો બલે, બારે રવિ ઊગંત; | |
| અંધાઈ છે તસ ધરે, જસ ધર પુત્ર ન હુંત. | ૪. |
| પણુ એ જૂહી વારતા, જસ ધર વહિલ પુત્ર; | |
| માત પિતા ધરમાં રૂએ, વંહ્યુંતસ ધરસૂત. | ૫. |

અન્યાયો વ્યસને ભર્યો, જા રે નજરથી દૂર;
જ્યા અમે આંખું મોકલું, આવળે તામ હજૂર. ૬.
હુકમ લહી વિલખો થયો, આવ્યો સહચર પાસ;
ભાઈ સખાએ હવે તુમો, તાતે કીધ નિરાશ. ૭.
વાત સુણી તે ચિંતવેં, થાનક ભૂષ્ટ કુમાર;
શંકર કંઠથી ઉતર્યો, પામે અહિ અપકાર. ૮.
પ્રાણી પાણી આપ્યું, રાખી સકે તો રાખ;
રતીભર પાણી ઊતર્યું, ન ચઢે ખરચે લાખ. ૯.
નૃપ અપમાને લોકમાં, ન કરે કાંઈ સલામ;
રાંકને રેહેવા ઝૂંપડાં, પણ નહીં એહને ઠામ. ૧૦.
સમ સંપી સહુ ધર ગયા, નૃપ સુત જનની પાસ;
માએ પણ ન યોલાવિયો, ગયો પ્રણમી આવાસ. ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સીરોહીનો સાહુ હો કે ઊપર યાદ પુરી—એ દેશી.)

મન સંકલપી હો કે નયરથી નીકલ્યો, રાતની વેલા હો કે કાંઈ ન અટકલ્યો;
રતિપતિ મંદિર હો કે જઈને ઉતર્યો, દેશી નિમિત્તિએ હો કે ભોજને નોતર્યો. ૧.
અશન કરીને હો કે પૂછે વાત મિશે, ઉદયઅમારો હો કે કહીએ કેઈ દિશે;
કહે નૈમિત્તિક હો કે જાવું પૂરવ દિશિ, કાશીદેશે હો કે નયરી વણારસી. ૨.
લાખનું જૂથણ હો કે સાંભળી તાસ દીએ, ચાલ્યા અગડદત્ત હો કે રચણી પાછલીએ;
ખેડા પાટણ હો કે નયરને ગામ ધણાં, વન સર જેતો હો કે કૌતુક તેહ તણાં. ૩.
એક ગિરિ શિખરે હો કે ચઢીએ કૌતુકસે, દેખે દેવલ હો કે વજરા માત વસે;
દીડા દોનર હો કે જાપ ધ્યાન ધરતા, અગનિકુડે હો કે હોમ હવન કરતા. ૪.
કુંવરને ઉડી હો કે દોઅ ઝુલાર કરે, બોલે તુમચે હો કે આવે કાજ સરે;
ઢાલ ખર્જ કર હો કે આકૃતિ ક્ષત્રિ ખરો, કુંઆર કહે મુજ હો કે સરિખું કામધરો. ૫.
તે કહે ગુરુદત્ત હો કે વિદ્યા સાધ્ય કરે, ઊત્તમ નર વિણુ હો કે ન રહે ધ્યાન ખરે;
કુંવર કહે મુજ હો કે ઉમે ખર્જ ધરે, નહીં તુમ પીડા હો કે સાધી ચિત્ત ખરે. ૬.
સાધનપૂરે હો કે વજરા મા અતિસે, પ્રગટ થઈને હો કે બોલે વચન ધસે;
સુણુને સાધક હો કે ખેડા ગામ ધણી, શત્રુ લોકે હો કે તુમચી લાજ હણી. ૭.

દોય સહોદર હો કે જનની એક જણ્યા, બદરી કંટક હો કે સરિખા નીતિ બણ્યા;
 સુમતિ દુર્મતિ હો કે લોક વિખ્યાત થયા, શત્રુ પરાબવેં હો કે જસુના પાર ગયા. ૮.
 મથુરાં વનમાં હો કે ભેગી સિદ્ધ મલે, બહુ ગુણુ દરીયો હો કે ભરીયો મંત્ર બલેં;
 ચોસઠ ભેગણી હો કે જોહને પાય પરી, તસ એક ચેલો હો કે નામેં નખોધપુરી. ૯.
 વ્યસની જોહો હો કે અવિનય દોષ ભર્યો, ગુરુનો દેષી હો કે લોકેં દૂર કર્યો;
 તેહની પાસેં હો કે દુર્મતિ નિત્ય સુખે, ભંગી ભેલા હો કે ગુરનાં છિદ્ર જુએ. ૧૦.
 સરિખેં સરિખી હો કે જગમાં જોડી બલેં, મરખેં મરખ હો કે ચતુરેં ચતુર મલેં;
 ગર્દભ ભૂકે હો કે મંડલ તામ રમે, ખર સુખ ચાટે હોકે વટલ્યો કુણુ જુએ. ૧૧.
 ચેલો ગુરથી હો કે નિત્ય ઇલભેદ રમે, ગુર સેવાએં હો કે આવે તે ન ગમે;
 વચન વિધાતીં હો કે ગુરને નિત્ય દમે, રાહુ નડતો હો કે જગ દિરાજ ખમે. ૧૨.
 અમીય શીતલતા હો કે ન લહે રાહુ કિમે, ગુર તસ દૂરેં હો કે રાખે પ્યાન સમે;
 સુણુ તું સુમતિ હો કે તેં ગુર સેવ લહી, સાચી ભક્તિ હો કે સેવ્યા પાસ રહી. ૧૩.
 તેણે દુજ દીધી હો કે વિદ્યા દોય ખરી, તેં પણ લીધી હો કે ગુરનેં પાય પરી;
 મોહની સિદ્ધિ હો કે ગુરનેં વચન બની, વિદ્યા ખીજ હો કે શત્રુ પરાજયની. ૧૪.
 સિદ્ધ કરે વા હો કે ગુર્યેં મોહલિયો, વિનયેં સાધી હો કે વચને સાંકલિયો;
 મેં દુજ સિદ્ધિ હો કે આપી તેહ તણી, ચિત્ત પ્રસન્ને હો કે જા તું ગેહ બણી. ૧૫.
 પણ દુર્મતિનેં હો કે સિદ્ધિ નહોય ખરી, ગુર્યેં નદીધં હો કે લીધં ચોરી કરી;
 એમ કહી દેવી હો કે જાય અદસ્ય થઇ, ભોજન કરતાં હો કે ત્રાસ્યેં એકાંત જઇ. ૧૬.

॥ યદુક્તં ॥ લોભી મછરી ભોગભૂષણપરો નીચપ્રસંગી સદા,
છીદ્રાન્વેષકસદ્ગુરોરવિનયી દેષી ગુરુણામપિ ॥
भूर्त्तोऽसत्यमजल्पलंपटखलः दुष्ट कर्मागानुमः,
स्तेषांयंत्रकमंत्रसाधनविधिः सिद्धयतिनो कर्हिचित् । १ ।

પૂર્વકાલ.

સુમતિ સાધકેં હો કે બહુ ઉપકાર લીયો, અગડદત્તનેં હો કે મોહની મંત્ર દિયો;
 લેઇ ચલ્યા હો કે કરી તસ પાય નતિ, અતુકમેં આવ્યો હો કે પુરી અમરાવતી. ૧૭.
 તે પુર પરિસર હો કે મુનિ ઉપદેશ દીએ, તિહાં જઇ પ્રણમી હો કે ધર્મપિયૂષ પીએ;
 શીતલતાએં હો કે આતમ ઉપશમિયો, ખેટક ચોરી હો કે હિંસા નિયમ લિયો. ૧૮.

નૃપસુત ગુરને હો કે કહે મુજ ઉદ્ધર્યો, નિયમ દીયતાં હો કે પંથ સખાએં કર્યો;
મુનિ નમી આલ્યા હો કે પામ્યા પ્રેમ વશી, કાશી દેશેં હો કે નયરી વણારશી. ૧૧.
ધર્મિલરાસેં હો કે આઠમી ઢાલ કહી, મરખપ્રેમેં હો કે વિખ ભખે નહીં;
શ્રી શુભ વીરની હો કે વાણી અમૃતસી, સજ્જન વિનયી હો કે કંચન લેત કશી. ૨૦.

દોહરા.

અગડદત થાકો ગયો, સુર સરિતાનેં તીર;
પંથ પિપાસા શ્રમ ટલ્યો, પીતાં નિર્મલ નીર. ૧.
પટ દરશન ફરસન જલે, ગંગાતીરથ રૂપ;
મુનિવર કોઈ મુગલિ ગયા, માને સુર નર ભૂપ. ૨.
એક વારણ બીજી અશી, નામેં નદીયો દોય;
મધ્ય વશીય વરાણશી, નગરી ગુણથી ભેય. ૩.
ભાગ્ય ઝિદય ભેવાભાળી, કુંવરેં કાધ પ્રવેશ;
નાનાવિધ કૌતક જુવે, ફરતો સુંદર વેશ. ૪.
મહ એક મોટો દેખીયો, જિહાં ભણે છાત્ર અનેક;
જ્ઞાનકલા રસ વસ ગયો, તિહાં ધરી વિનય વિવેક. ૫.
ત્રિપાધ્યાય કલાનિધિ, પવનચંડ છે નામ;
કર ભેડી બેઠો તિહાં, ધુર કરી તાસ પ્રણામ. ૬.

ઢાળ ૬ મી.

(કીડા કરી ઘર આવીયો—એ દેશી.)

પાહક પ્રેમ રસેં કહે, છાત્રનેં કરીઅ વિદાય રે;
કહો કોણુ દેશથી આવીયા, નામ કિશું તુજ લાય રે. પાહક ૧.
શે કારણુ ઇહાં આવીયા, કોણુ તુજ ઊત્તમ વંશ રે;
પ્રેમેં તેહ પ્રકાશીયેં, જેમ હીસેં અમ હંસ રે. પાહક ૨.
મૂલ થકી વિવરી કહો, કુંવરેં નિજ અવદાત રે;
મુણી પાહક વલતું કહે, વસ મુણો એક વાત રે. પાહક ૩.
માત પિતા તજવે કરી, રૂપું ન કાધું કાજ રે;
નાત સજ્જન પુર લોકમાં, નાવી કશી તુજ લાજ રે. પાહક ૪.
ક્રમ નખ કાંતિ પીતર તણી, જાણી તીર્થ સમાણી રે;
ઊત્તમ નર પૂજન કરે, પંડિત શાસ્ત્રેં વાણી રે. પાહક ૫.

| | |
|--|-----------|
| કટુકગિરા ગુર માતની, આગલ હિત કર જાણે રે; | |
| કષ્ટહંતા ભેપજ પરે, નીરજન વૈદ્ય વખાણે રે. | પાઠક૦ ૬. |
| ગુર તાડતાં હિત કરે, ઊન્મારગથી વારે રે; | |
| મણિકારક ઘસતા મણિ, રતનનું તેજ વધારે રે. | પાઠક૦ ૭. |
| પીતર નિબ્રંછે દોપને, પણ નવિ પુત્રને તાડે રે; | |
| જેમ ન વિતાડે પાત્રને, મંત્રિક ભૂત પછાડે રે. | પાઠક૦ ૮. |
| જગત ગુણે ગૌરવ લહે, શું કરે પરપોતાને રે; | |
| નિજ અંગજમલ પરિહરે, વનજકુસુમશિર માને રે. | પાઠક૦ ૯. |
| માત પિતા ગુર કુલવશે, હોય જગત બહુ માને રે; | |
| કંચન ગિરિ વલગાં રહ્યાં, તૃણુતર કનક સમાનો રે. | પાઠક૦ ૧૦. |
| ઠાણાપુરે વ્યવહારિયો, સુંદર નામે સાર રે; | |
| માત પિતા વૃદ્ધપય નમી, પૃથ્વ કરત આહાર રે. | પાઠક૦ ૧૧. |
| સુત વિનયી તસ દોય છે, બહુલ કરે વ્યાપાર રે; | |
| દાનદયા તસ ચિત વસી, દ્રવ્યતણો નહીં પાર રે. | પાઠક૦ ૧૨. |
| લાભે લોભ વધે ઘણો, ઇંધણથી જેમ આગ્ય રે; | |
| તૃષ્ણાદાહ સમાવવા, જલસમ જ્ઞાન વૈરાગ્ય રે. | પાઠક૦ ૧૩. |
| ગુરવિણુ જ્ઞાન ન સંપજે, તેણે અતિ લોભ જમાવે રે; | |
| માલ બહુલ વોહોરી કરી, સુંદર જાઝ ચઢાવે રે. | પાઠક૦ ૧૪. |
| માત પિતા સુત દોયશું, વાત એકાંત બનાવી રે; | |
| સહુ સાથે વાહાણે ચઢ્યા, ઘર પરિકરને ભલાવી રે. | પાઠક૦ ૧૫. |
| જલધિવચે જતાં ચકાં, લાગ્યો પવન પ્રચંડ રે; | |
| પ્રભુ પ્રભુ કરતાં પ્રલય થયો, વાહાણુ થયું શતખંડ રે. | પાઠક૦ ૧૬. |
| માત પિતા વધુ સુત જલે, દુન્યાં દૈવ ઊપરોઠે રે; | |
| સુંદર શેઠ ફલક ગ્રહી, આવ્યો જલનિધિ કોઠે રે. | પાઠક૦ ૧૭. |
| ભમતો અનુક્રમે આવીયો, ઠાણાપુર નિજગેહે રે; | |
| મૃતકારજ સહુનાં કરી, પરણ્યો નવી સ્ત્રી નેહે રે. | પાઠક૦ ૧૮. |
| પુત્ર વધુ સુત સંતતી, પૂર્વતણી પરે ચાતી રે; | |
| પણ એક માત પિતા ગયાં, ભવ લગે બલતી છાતી રે. | પાઠક૦ ૧૯. |

| | |
|--|-----------|
| ઐમ સુણી પાઠક પાય નમી, કુંવર કહે ગુર રાજ રે; | |
| આજ તુમે પ્રતિષ્ઠાધીઓ, સિદ્ધાંવંશિત કાજ રે. | પાઠક૦ ૨૦. |
| તાત મેં શિક્ષા શિર ધરી, મુજ મન શાસ્ત્ર કલાશુ રે; | |
| ભણી ગણી પિતૃપદાર્ચને, તુમ આણા લેછ બનશુ રે. | પાઠક૦ ૨૧. |
| ધમ્મિલ કુંવરના રાસની, એ કહી નવમી ઢાલ રે; | |
| શિક્ષા શ્રીશુભવીરની, વિનયી સુણો જિજ્ઞાસ રે. | પાઠક૦ ૨૨. |

દોહરા.

| | |
|---|-----|
| કુંવર વચન સુણી રીજ્યો, પવનચંડ ઉવજાય; | |
| દષ્ટિવદન સદને ગયો, તેડી કરી સુપસાય. | ૧. |
| સ્નાન અશન વસનાદિકે, કરતો તસ મનોહાર; | |
| કહે પિતુ ધર સમ મુઝ ધરે, વિલસો શ્રિય દિલધાર. | ૨. |
| કુંવર તિહાં રહેતો થકો, કરી ગુરુવચન પ્રમાણ; | |
| આરાધે નિત્ય વિનયથી, માત પિતા સમ જાણ. | ૩. |
| શાસ્ત્રને શસ્ત્રકલા તણો, પામી સુગુર પસાય; | |
| પાર લહી ગૃહ ઊપવને, એકદિન રમવા જાય. | ૪. |
| કુસુમ સુગંધ પવન લહી, રહી સ્થિર દષ્ટિ નિશાન; | |
| બાણાવલી બાણે કરી, વેધે તાણી કમાન. | ૫. |
| એણે સમં કુસુમ દડો પડ્યો, પૂઠે લાગ્યો ધાત; | |
| ચક્ષુ લક્ષથી ઓસરી, ચિતે ક્યો ઉતપાત. | ૬. |
| પુઠે દીડી અપછકા, સમ નવયૌવન નાર; | |
| શક્તિવસંતત્તુ વન સુરી, આવી ચિતે કુમાર. | ૭. |
| તવ સા નિર્દયહૃદય તસ, વેધનકૃતચિત્ત લક્ષ; | |
| બ્રૂધનુમુક્ત શરે કરી, ભેદત નયન કટાક્ષ. | ૮. |
| સા કહે સંજાણુ લોચને, તૃણુ લવે ન ધર કુહાર; | |
| હું રમર માર્ગણે પીડિયો, ઉચિત ન મૃતકને માર. | ૯. |
| તું કોણુ કર્ય સુતાભિધા, પૂછે કુંવર સવિકાર; | |
| ચંદ્રવદની મદનાપુરા, બોલે વચન રસાલ. | ૧૦. |

ઠાલ ૧૦:મી.

(રતમલની દેશી.)

| | | |
|--|----------|-----|
| ચિત્તહર તું મુજ મુકુટસમાન, મનસાખે હું તુજ વરી; | ચિત્તહર૦ | |
| મેહેલથી દર્શન દીઠ, નેહદોરે રે ખેંચી હિતરી. | ચિત્તહર૦ | ૧. |
| આવી હું કંત હજૂર, પિછડે પ્રેમ ધરી પ્રધીયું; | ચિત્તહર૦ | |
| વાલ્લાની આગળ વાત, કહેતાં સવિદુઃખ ઊલસિયું. | ચિત્તહર૦ | ૨. |
| પ્રીત પટંતર દોય, ન રહે ધજી તણી પરે; | ચિત્તહર૦ | |
| મૂલ થકી અધિકાર, વિવરી કહું પિયુ આગનેં. | ચિત્તહર૦ | ૩. |
| અંધુદત મુજ તાત, શેઠ ધુરંધર ધણાં વસે; | ચિત્તહર૦ | |
| સન્મુખ એ પ્રાસાદ, દેવ વિમાનનેં પણ હસે; | ચિત્તહર૦ | ૪. |
| લક્ષ્મીવતી મુજ માત, લક્ષ્મી ધરે પાએ પડી; | ચિત્તહર૦ | |
| મદનમંજરી મુજ નામ, ધાતેં રૂપવતી ઘડી. | ચિત્તહર૦ | ૫. |
| પિતૃવચ્છલ ગુરૂ જોગ, ચતુરકલા ચોશઠ ભણી; | ચિત્તહર૦ | |
| ધણાં એક શેઠનો બાલ, કાલબ્યાલસમદગણી. | ચિત્તહર૦ | ૬. |
| વિવાલ સાજન સાથ, કાથ કુવેઘેં મેલીયો; | ચિત્તહર૦ | |
| કરમેં વિડંબી મુજ, કુટરોગ પશુ હેલિઓ. | ચિત્તહર૦ | ૭. |
| નારક સફરરૂપ, વેહેલ વલે લલી નાલીયું; | ચિત્તહર૦ | |
| ચારીએ વિણ ચિત્ત સાખ, હાથ આલ્યાનેં હર્ષયું બાલીયું. | ચિત્તહર૦ | ૮. |
| વાસ ભુવન કર જોડ, ઉભો મૂર્ખ આલગ કરે; | ચિત્તહર૦ | |
| બીહિનો ગયો પિતુ ગેહ, હું રે ગઈ માતા ધરેં. | ચિત્તહર૦ | ૯. |
| લક્ષ્મી કૃપણનેં હાથ, મંદમતિ પુરભારતી; | ચિત્તહર૦ | |
| ચતુર નારી પતિ મૂર્ખ, એથી મરણગતિ સુખવતી. | ચિત્તહર૦ | ૧૦. |
| તેણેં વસતાં પિતુ ગેહ, વીત્યા દિન કેતા સમા; | ચિત્તહર૦ | |
| તુમ દરશનેં હું આજ, ચમકી ચંદ્રરી ચંદ્રમા. | ચિત્તહર૦ | ૧૧. |
| આ ભવ તું ભરતાર, ચતુર ચરણ ચિત્ત ઉલ્લસ્યો; | ચિત્તહર૦ | |
| તું મારે હર્ષડાનો હાર, દીઠાં તિહાંથી દિલ વસ્યો. | ચિત્તહર૦ | ૧૨. |
| તુજ ગુણવંત સસનેહ, કાંટો ભાગો રે કાચાકેરનો; | ચિત્તહર૦ | |
| કામ ભુજંગ ડોલ, નેહી કો ઊતારણ ઝેરનો. | ચિત્તહર૦ | ૧૩. |

| | | |
|--|----------|-----|
| આવી હું શરણે આજ, વાલ્મીકિવિણ નહિ જાંગુલી; | ચિત્તહર૦ | |
| રાગ ભરી દુર્ગધ, અલગી ન થાયે આંગુલી. | ચિત્તહર૦ | ૧૪. |
| કપટી કલકટી મિત્ર, અવસાને વિહિતો દયો; | ચિત્તહર૦ | |
| દોષાકર પણ ચંદ્ર, શિર્ષશર વલ્લભતા થયો. | ચિત્તહર૦ | ૧૫. |
| મહાદેવ ન જુએ દોષ, આશ્રિતને નવિ પરિહર્યો; | ચિત્તહર૦ | |
| આકૃતિ રાજકુમાર, ચોલખીને મેં આદર્યો. | ચિત્તહર૦ | ૧૬. |
| શરણાગત કરે દૂર, નહીં કોઈ ક્ષત્રી જાતમાં; | ચિત્તહર૦ | |
| પ્રાર્થના કરશે ભંગ, તો મરશું આજ રાતમાં. | ચિત્તહર૦ | ૧૭. |
| કામણગારેં નેહ, નયણેં મુજ કામણ કર્યો; | ચિત્તહર૦ | |
| પલક ન છોડ્યો જાય, ચિત્ત સાંકલીએ સાંકલ્યો. | ચિત્તહર૦ | ૧૮. |
| મરણુ હવન નાથ લાથ, સાથ ન છોડું તુમ તણો; | ચિત્તહર૦ | |
| માથો કુમર સુણી વાત, દેખી રૂપ અતિ ઘણો. | ચિત્તહર૦ | ૧૯. |
| માલનાં લાગ્યાં બાણ, પ્રાણ સમાણીનેં એમ કહે; | ચિત્તહર૦ | |
| હૃદયે વચું પરદેશ, કલેશ કરણુ તું કિહાં રહે. | ચિત્તહર૦ | ૨૦. |
| જન્મનું અમેં નિજ દેશ, તે દિન તુજ તેડું કરેં; | ચિત્તહર૦ | |
| પટરાણી પદ તુજ, સાચું વચન એ માલરેં. | ચિત્તહર૦ | ૨૧. |
| વાલ્મીકિ સુણી રે વચન, માલતી કુસુમેં વધાવતી; | ચિત્તહર૦ | |
| વિદસિત નયનવદન, કંચુક છાતી નમાવતી. | ચિત્તહર૦ | ૨૨. |
| લાથમાં લઈ કરકોલ, મુદિત થઈ ગઈ નિજ ઘરેં; | ચિત્તહર૦ | |
| કુંચર ગયો ગુરુગૃહ, નજર મેલાવા નિત્ય કરે. | ચિત્તહર૦ | ૨૩. |
| ધમ્મિલકુમારેં ઢાલ એહ, દશમી અમીરસ વેલડી; | ચિત્તહર૦ | |
| આડી છાંપ રવાંતીનીર, વીરવચન રસ મેલડી. | ચિત્તહર૦ | ૨૪. |

દોહરા.

| | |
|-------------------------------------|----|
| એક દિન વનકીડા કરી, અશ્વારૂઢ કુમાર; | |
| નયરીમાં જળ આવીયો, તવ દેવાણાં દાર. | ૧. |
| કોલાહલ દોહા બહુ, પુરજન ભરીયા શોક; | |
| મેડી માલ તરવર ચઢે, નરનારીના થોક. | ૨. |
| જનસમર્દનથી પડે, કેઈ પંથેં ભયભ્રાંત; | |

- પિહિતદ્વાર ઘર હાટમાં, પેઠ વણિક મહાંત. ૩.
 સુભટ ઘણાં ભાલાં ધર્યાં, ખર્જ મુશલ કરજેડ;
 પગભાંગે મુખ ધેરજે, કરતા દોડા દોડ. ૪.
 ચાહુટે જોતો તે ગયો, વિરમય ચિત્તકુમાર;
 ક્રોધે ધરનર ગોખડે, પૂછે તાસ વિચાર. ૫.

ઢાળ ૧૧ મી.

(તેહ પ્રતિજ્ઞા વાત, નગરમાં ઘરઘરે હો લાલ ન૦—એ દેશી.)

- તેહ કહે નર સુંદર, સાંભલો વાતને હો લાલકે; સાંભલો
 જોરે વસો પુરમાં ન, લહો ઊતપાતને હો લાલ. લહો
 બુવનપાલ ભૂપાલ, ઈહાં છે રાજ્યો હો લાલ; ઈહાં
 જસ મહિમા મહી માંહી, અટુલ બલ ગાજ્યો હો લાલ. અટુલ
 દલમંડળ રિપુ ખંડણ, ગજ ગુણ ધામછે હો લાલકે; ગજ
 હુસ્તી ગટામેં પટાવત, ચંપક નામ છે હો લાલકે. ચંપક
 તે મદ ભરીચો ધરીચો, ન જન્ય માલાવતેં હોલાલ; ન
 આલાન થંભ ઉમેલી, કરલી ભટ ધાવતેં હો લાલ. કરલી
 પાડતો ઘર હાટ, ઈહાં હલકારશે હો લાલ; ઈહાં
 નાસો લેઈ જીવ, તુરંગને મારશે હો લાલ. તુરંગને
 એમ કહેતાં તેણી વાર, સુભટ ભાલાં ધર્યાં હો લાલ; સુભટ
 પાસત નાસત ત્રાસત, આકર હાકર હો લાલકે. આકર
 ગર્જિત ઉર્જિત શુંદ, પ્રચંડ ઉલાલતો હો લાલ; પ્રચંડ
 ગતિવિટોલ પ્રાભંજન, ધૂળ ઉચ્છાલતો હો લાલકે. ધૂલ
 પ્રાવટ અંબોદસોદર, કાલો વારણો હો લાલકે; કાલો
 અગ્નિ ધમ્યું જેમ તામ્ર, રતાક્ષીં ભીપણો હો લાલ. રતાક્ષીં
 સાતે સ્રાત સવંત, જલાશ્રય દારણેં હો લાલ; જલાશ્રય
 જંગમ ગિરિ નિઝરણુ, ઝરંતાં બારણે હો લાલ. ઝરંતાં
 પાછલ પગ વિલગંતી, ખલંતી સંખલા હો લાલ; ખલંતી
 ચુંબારવ કરે લોક, ફિરંતા વેગલા હો લાલ. ફિરંતા
 એકલો દેખી કુમાર, કરી કોઈ ભરે હો લાલ; કરી

આચ્ચો હસ્તી કુમાર, તુરંગથી ઉતરે હો લાલ. તુરંગથી૦
 ધૈર્યજ ધરી કર વસ્ત્ર, કરી સાદામો ચલે હો લાલ; કરી૦
 પાથરી પથેં વસ્ત્ર કુમર, વેગો વલે હો લાલ. કુમર૦ ૬.
 નર જાણી ગજ કોધેં હણે દંતુસ લેં હો લાલ; હલે૦
 તવ લધુ વેગેં કુમાર, તે વલચ્ચો પાછલેં હો લાલ. તે૦
 પૂંછડે વલચ્ચો લેવા, કરી ભમરી કરે હો લાલ; કરી૦
 જાત્ર હણ્યો પરદેશી, જન હા હા કરે હો લાલકે. જન૦ ૭.
 મદન મંજરી સુણી વાત, તે ચિત્તશોકકુલેં હો લાલ; તે૦
 થાક્યો હસ્તી કુમાર. ચઢ્યો તવ ઉપરેં હો લાલ. ચઢ્યો૦
 મુષ્ટિ પ્રહારેં હણ્યો કરી, તવ નિર્મદ થયા હો લાલકે; તવ૦
 ઊતરી મોહની સમરી, કુમર આગલ ગયો હો લાલ. કુમર૦ ૮.
 તવ મોહ્યા કરિજાજ, કુમર પાયેં પડ્યો હો લાલ; કુમર૦
 લોકે કહે નર રત્ન, ભલેં આવી ચઢ્યો હો લાલ. ભલેં૦
 નરનારી થઈ નિર્ભય, પૂલેં વધાવતાં હો લાલ; પૂલે૦
 પવન ચાંડ ઉવજ્જનય, વિલોકન આવતા હો લાલ. વિલોકન૦ ૯.
 શેઠ સુતા સુણી વાત, હૈચ્ચે રીજી ઘણું હો લાલ; હૈચ્ચે૦
 પુરજન હરખ મિશેં, દે સખીનેં વધામાણું હો લાલ. સખીને૦
 શણુગારી ગજ આલાન, થંભેં સાંકલ્યો હો લાલ, થંભેં૦
 દેખી અચંભો લોક, ખલક જોવા મળ્યો હો લાલ. ખલક૦ ૧૦.
 પુણ્ય પહર હજૂર, નૃપેં તેડાવિયો હો લાલ; નૃપેં૦
 પાઠક સાથ કુમાર, તિહાં કને આવીચ્ચો હો લાલ. તિહાં૦
 કરત પ્રણામ નરશરેં, માનેં આલાવીચ્ચો હો લાલ; માને૦
 ગાઠ આલિંગન દેઈ, પાસેં બેસાવીયો હો લાલ. પાસેં૦ ૧૧.
 રાય કહે વસ જાણ્યું, ગુણે કરી તાલરું હો લાલ; ગુણે૦
 ઉજ્જવલ કુલ નવી હીરો, વિણ વયરાગર હો લાલ. વિણ૦
 પણ સુણવા તુમ વંશકે, અમ ધચ્ચા ઘણી હો લાલકે; અમ૦
 પ્રેમેં તેહ પ્રકાશો, ઉતપત્તિ આપણી હો લાલકે. ઉતપત્તિ૦ ૧.
 કુમર સુણી લજ વાણો, માન પણે રહ્યો હો લાલકે; માન૦
 પાઠકેં તામ વૃત્તાંત, સકલ માંડી કહ્યો હો લાલ. સકલ૦

| | | |
|--|----------|-----|
| રાય સુણો કહે વસ્ય, કિશું આ તેં કરયું હો લાલ; | કિશું૦ | |
| સુંદર રાય અમો વચેં, ગણીયું આંતરં હો લાલકે. | ગણીયું૦ | ૧૩. |
| નવિ જણવ્યું તેં કાંઈ, એણે નગરેં રહી હો લાલ; | એણે૦ | |
| આ નગરીનું રાજ્ય, સકલ તાહરે સહી હો લાલ. | સકલ૦ | |
| રાય કિયો શિરપાવ, કુંવર પાહક ભણે હો લાલ; | કુંવર૦ | |
| અત્યાદિક વર વાહન, અંબર ભૂપણેં હો લાલકે. | અંબર૦ | ૧૪. |
| માકલીઓ બહુ માનશું, પાહકનેં ધરેં હો લાલકે; | પાહકનેં૦ | |
| કુંવર ભૂબલ વિશાલ, તિહાં લીલા કરે હો લાલ. | તિહાં૦ | |
| ધામ્મલરાસેં ઢાલ, અગીઆરમી મન રહી હો લાલ; | અગીઆરમી૦ | |
| શ્રી શુભ વીરની આકરી, પાહકનેં ફલી હો લાલકે. | પાહકનેં૦ | ૧૫. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| એક દિન રાજસભા વચેં, પ્રાભૂત સંભૂત હાથ; | |
| આવી નમી કહે રાયનેં, માહાજન પુરજન સાથ. | ૧. |
| દેવપુરી સમી આ પુરી, પૂર્વે હતી મહારાજ; | |
| તુલ્યપ્રામ સમ સંપ્રતિ, થઈ ન રહી કાંઈ લાજ. | ૨. |
| કાઈક ચોર અદૃષ્ટર, લૂંટ નગરી સર્વના; | |
| ધનધાન્યેં નિર્ધન થયા, ન રહ્યો કાઈનો ગર્વ. | ૩. |
| તુમ સરિખા સ્વામી છતે, પુરજનનેં શી ભીત; | |
| તિમિરોદય તરણી છતે, વાત વડીં વિપરીત. | ૪. |
| રાય સુણી કાપ્યો તિશેં, બોલાવે કોટવાલ; | |
| તરકર લૂંટે લોકનેં, તું ન કરે રખવાલ. | ૫. |
| તે કહે સ્વામી સાલગો, વિદ્યામંત્ર ભરેલ; | |
| અદૃષ્ટ ચોર ચોરી કરે, કરતો નવ નવા ખેલ. | ૬. |
| રાત દિવસ ભોતો ફરેં, પણ નવિ ઝાલ્યો જાય; | |
| ભૂપ કહે સૂણ સચિવનેં, કરવે કાઈ ઉપાય. | ૭. |

ઢાળ બારમી.

(જુઓ અગમતિ પુણ્યનીરે--એ દેશી.)

| | |
|--|---------|
| મંત્રી સેનાપતિ ભૂપતિ રે, પુરોહિતનેં કોટવાલ રે; | |
| પાંચે પાટી તિહાં મલી રે, ચિતે થઈ ઉજમાલ રે. | જુઓ૦ ૧. |

| | |
|--|-----------|
| જૂઓ અકળ ગતિ ચોરની રે. (એ આકણી.) | |
| પંચ તિહાં પરમેસર રે, લૌકિક વાત વિચાર રે; | |
| ભૂપ પૂરવ દારેં રહે રે, મંત્રી ઉત્તર દાર રે. | જૂઓ ૦ ૨. |
| પુરોહિત દાહિણ દિશેં રે, પશ્ચિમે સેના ભૂપાળ રે; | |
| સુભટ સહિત અહોનિશિ રહે રે, પ્રતો રહે કોટવાળ રે. | જૂઓ ૦ ૩. |
| ધ્વજિત થાનકેં સહુ રહ્યા રે, તરકર કરીઅ વિચાર રે; | |
| દોખી ધરવાસો વસી રે, અંગ ધરી શણુગાર રે. | જૂઓ ૦ ૪. |
| નયરી માંહે નીકળ્યો રે, જનમુખ સુણીઅ વિચાર રે; | |
| રમતાં દોહો જૂવટેં રે, જહાલય કોટવાળ રે. | જૂઓ ૦ ૫. |
| રમવા બેઠો તે વચેં રે, આભપણ પણ કીધ રે; | |
| આરક્ષક કર મુદ્રિકા રે, નામાંકિત જીત લીધ રે. | જૂઓ ૦ ૬. |
| ઊઠી તલાર પુરેં ભમે રે, વેશ્યા રજક કલાલ રે; | |
| કર્તવ્ય માળી પ્રજાપતિ રે, મઃ સોની ધરભાળ રે. | જૂઓ ૦ ૭. |
| તુમ પતિ ચોર સખાધઆ રે, જાણી બાંધ્યો નિધટ રે; | |
| રાય સુભટ ધર લૂંટશે રે, કાદો માલ અટપટ રે. | જૂઓ ૦ ૮. |
| દેખી કંતની મુદ્રિકા રે, દીધો સકળ ધરમાલ રે; | |
| વિદ્યાબળેં ચોર લેઇ ગયો રે, ખાવા ન મૂક્યો થાળ રે. | જૂઓ ૦ ૯. |
| લેહેણું એક પતાવીનેં રે, ગયો સેનાપતિ પાસ રે; | |
| એકાંતેં કહે સાહિબા રે, સુણજે એક અરજ દાસ રે. | જૂઓ ૦ ૧૦. |
| વારણુ નય વનમાં વસે રે, જંગી એક અવધૂત રે; | |
| બાર વરસેં સેવા રૂળી રે, મંત્ર લિયો અદ્ભુત રે. | જૂઓ ૦ ૧૧. |
| પણુ સાધનવિધિ દોહિલી રે, અમો વણિકથી ન થાય રે; | |
| એક રાત નિર્ભય જપે રે, દેવ દેઇ વર જાય રે. | જૂઓ ૦ ૧૨. |
| વિશ્વ સકળ નજરે હુવે રે, ચોર તણી શી વાત રે; | |
| હસ્તિ શત લુજબળ હુવે રે, થાશો જગત વિખ્યાત રે. | જૂઓ ૦ ૧૩. |
| જંગી અદસ્યપણું રહેં રે, જાએ તાસ સમીપ રે; | |
| પંચ રતન પદ પૂજનેં રે, ધૂપધટા વૃત દીપ રે. | જૂઓ ૦ ૧૪. |
| શીખવી મંત્ર સધાવણું રે, દેખે મુજએ ક ગામ રે; | |
| સેનાપતિ સુણી ચિંતવે રે, રાખું જગત એક નામ રે. | જૂઓ ૦ ૧૫. |

- અશ્વા૩૬ સેનાપતિ રે, પોહોતા તે વનમાંહિ રે;
 પંચ રતન હવી ભૂતળેં રે. સાચવતા વિધિ ત્યાંહિ રે. જૂઝ્યાં ૧૬.
- ભૂપાણુ વસ્ત્ર તુરગ તણ રે, પડદે કરતા જાપ રે;
 રત્નાદિક ચોર લેછ ગયો રે, આથમતે રવિ તાપ રે. જૂઝ્યાં ૧૭.
- વેશ આહેરણુનો કરી રે, શિર ધરી સુરા ચંદ્રલાસ રે;
 રમજમ કરતી નીસરી રે, મંત્રીશ્વરની પાસ રે. જૂઝ્યાં ૧૮.
- મહી લ્યા ગોરસ રાજવી રે, ડોકિલ સ્વર સુણી બોલ રે;
 તંબૂમાં તેડી કરી રે, વાત કરે રંગરોળ રે. જૂઝ્યાં ૧૯.
- નયન-કટાક્ષેં વેધતી રે, દેતી ગોરસ તાસ રે;
 સાહેબ પ્રેમેં આરોગીએં રે, બેડી છું તુમ પાસ રે. જૂઝ્યાં ૨૦.
- વિશ્વાસી વિપત્તી નરા રે, મંત્રી પીએ ચંદ્રલાસ્ય રે;
 મહિરા મૃચ્છિકા ભૂતળેં રે, પડિયો થઇય નિરાશરે. જૂઝ્યાં ૨૧.
- ડાઢી મુંછ અરધા કરી રે, હૈડે જડયા પગ દોય રે;
 મુખ ઊપર હવી ખાસડું રે, મિલકત સધળી જોય રે. જૂઝ્યાં ૨૨.
- ધનભૂપાણુ ભરણો ભરી રે, નિકળી કરતી સોર રે;
 ધાખી ધર ધડી દોય વસી રે, રજક વેશ લિયે ચોર રે. જૂઝ્યાં ૨૩.
- ખર ઊપર લાદી ધરી રે, આલ્યો તે મધ્ય રાત રે;
 પૂરવ દારેં ભૂપતિ રે, પૂછે કાણુ કિહાં જાત રે. જૂઝ્યાં ૨૪.
- તુમ પટરાણી પદમણી રે, ચોર કહે તસ ચીર રે;
 ધાવા કારણુ નીસરેં રે, નીતર્યોં નિરમળ નીર રે. જૂઝ્યાં ૨૫.
- ભાનુ ઉદય ભમરા ભયેં રે, રાણી હુકમ અંધરાત રે;
 સેવા કડણુ સરકારની રે, હું છું રજકની જાત રે. જૂઝ્યાં ૨૬.
- ભૂપ કહે તરકર ભયેં રે, કેમ જઈશ પુરખાહાર રે;
 તે કહે હું નવિ ભય ધરેં રે, તીખી તુજ તરવાર રે. જૂઝ્યાં ૨૭.
- નૃપ કહે ચોર નજર પડે રે, તો કરજો ડિંડીર રે;
 તહત કહીને તે ગયો રે, પોહોતો સરોવર તીર રે. જૂઝ્યાં ૨૮.
- ઘટ એક ચૂને લેપિયો રે, મૂક્યો તરતો નીર રે;
 તુરગ ચઢી નૃપ આવિયો રે, વળડતાં ડિંડીર રે. જૂઝ્યાં ૨૯.
- મૂછત કહે તુમ ભયથકી રે, નીરમાં નાઠો જાય રે;

| | |
|---|-----------|
| વસ્ત્ર તુરંગ દેધ તરકરેં રે, લોહ ડંડ લેધ ધાય રે. | જૂઓ ૦ ૩૦. |
| નૃપ રૂપ ચોર તુરંગ ચઢી રે, આઘ્યો નયર મઝાર રે; | |
| દાર દેધ ભટને કહે રે, ચોરને કાઢ્યો ખાર રે. | જૂઓ ૦ ૩૧. |
| કંદી પ્રદ મુણુશો નહી રે, કહીને ગયો વિસરામ રે; | |
| જળઘટ હલકે નૃપ ગયો રે, સન્મુખ કોઠે જામરે. | જૂઓ ૦ ૩૨. |
| ડંડ હણ્યો ઘટ ભાંગિયો રે, જાણી ચોર ચરિત્ર રે; | |
| દરવાજો નૃપ એકસો રે, આઘ્યો રાંકની રીત રે. | જૂઓ ૦ ૩૩. |
| જલ્લ સૂતો દેવાલયેં રે, દરવાજા લાલી બંધ રે; | |
| ચોર અદશ્ય રૂપ દેવનેં રે. કુસુમાભરણ સુગંધ રે. | જૂઓ ૦ ૩૪. |
| ગણુપતિમંદિર જપ કરે રે, પુરોહિત ચોરને હેત રે; | |
| ચોર પ્રસન્ન થઈ કહે રે, તૂઠો ધ્યાનસંકેત રે. | જૂઓ ૦ ૩૫- |
| તરકર અહીં તુજનેં દિયું રે, ચાલ અમારી સાથ રે; | |
| તામ પુરોહિત ધસમશ્યો રે, વળગ્યો ગણુપતિ હાથ રે. | જૂઓ ૦ ૩૬. |
| મંત્રબળેં કરી વાંદરો રે, પીંપળ વૃક્ષની ડાળ રે; | |
| બાંધ્યું કાખમેં ટીપણું રે, એક હાથેં જપમાળ રે. | જૂઓ ૦ ૩૭. |
| યજ્ઞોપવિત અર્યા શિરે રે, શાંતિ કરે જો ભૂપ રે; | |
| એ દિન ઠકુરાઈ ભોગવો રે, પછેં પુરોહિત રૂપ રે. | જૂઓ ૦ ૩૮. |
| પત્ર લખી તર ચોદિયો રે, નિજ હામેં ગયો તેહ રે; | |
| રાય પ્રભાતેં ચોળખ્યા રે, લજવાણા ગયા ગેહ રે. | જૂઓ ૦ ૩૯. |
| હામ હામ કૌતુક જુએ રે, લોક હસંત હજાર રે; | |
| રાજસભાએં નૃપ જુઓ રે, ફરિયાદ આવી ચાર રે. | જૂઓ ૦ ૪૦. |
| વાંચી પત્ર તરતળેં રે, ખેદ મહોત્સવ રૂપ રે; | |
| પ્રગટયા પુરોહિતદોદિનેં રે, નિજ ધર ગત સહ ભૂપ રે. | જૂઓ ૦ ૪૧. |
| ધર્મિલકુંવરના રાસની રે, એ કહી ખારમી ઢાળ રે; | |
| શ્રીશુભવીર કુંવરતણો રે, હવે રહિ ઉદય નિહાળ રે; | જૂઓ ૦ ૪૨. |

દોહરા.

પંચમ દિન નૃપ સંસદિ, મંત્રી પ્રમુખ જન સર્વ;
એક તરકર વ્યતિકરેં, ચિંતાતુર ગત ગર્વ.

- રાય કહે મંત્રી સુણો, કરવો કાણુ ઉપાય;
અગડદત્ત તવ બોલિયો, પ્રણમી ભપતિ પાય. ૨.
- ચોર અહણુ હેતેં તુમેં, ઉચિત નહિ નિરધાર;
કમળ ઉખેડણુ ઈંદ્રગજ, નામ છેદનને કુઠાર. ૩.
- તેણે તરકરને જાલવા, આપો મુજ આદેશ;
સાત દિને નિઅહ કરેં, નહીં તો અગ્નિપ્રવેશ. ૪.
- અવનીપતિ વગતું કહે, તેં વારણ વશ કીધ;
તેણેં તરકર નિઅહ ભણી, મેં તુજ આણા દીધ. ૫.
- પવનચંડી કુમર તે, મુદિત ગયો ગુરુગેહ;
ગુરુ આણા લહી નીકળ્યો, ખર્જી સખાઈ તેહ. ૬.

ઢાળ ૧૩ મી.

(એણેં અવસર તિહાં કુંબનું રે, આગ્યું ટાળું—એ દેશી.)

- રાજકુંવર જોતો પ્રે રે, કંદોઈ વેશ્યા ગેહ રે, ચતુરનર,
કામદેવ દેહરેં ગયો હો લાલ; પૂજી નમી ધૂપ દીપશું રે,
ધ્યાનદિશા નિશિ તેહ રે, ચતુરનર, પ્રગટ થઈ તે બોલિયો હો લાલ. ૧.
- ચોરની વાત કિશી કહું રે, રતિપ્રીતિ શણુગાર રે, ચતુરનર,
ચોર વસી નિશિ લેઈ ગયો હો લાલ; હું વચમાં આગે પડ્યો રે,
નામી કરી દોય નાર રે, ચતુરનર, માર ખાધો મેં બોલતાં હો લાલ. ૨.
- કુંવર સુણી એમ ઉઠ્યો રે, ચિતે લૂંટયા દેવ રે, ચતુરનર,
બીજે દિન માહાકાળીનેં હો લાલ; મંદિર જઈ જપતો નિશિ રે,
પ્રગટ થઈ તતખેવ રે, ચતુરનર, કહે સુણુ તું ચોરની કથા હો લાલ. ૩.
- એક દિન મુજ ઘર ક્ષણુ વસી રે, શકુન કરેવા કાજ રે, ચતુરનર,
પગ દોય ઝાંઝર લેઈ ગયો હો લાલ; કુંવર કહે તુમ દેવની રે,
ચોરેં લીધી લાજ રે, ચતુરનર, આશ કિસી ચોર દેવની હો લાલ. ૪.
- એમ પટ દિન પુરમાં ગયા રે, લોક બનાવે વાત રે, ચતુરનર,
ચિતે ચોર ન કર ચડ્યો હો લાલ; શું મુખનૃપનેં દેખાડિયેં રે,
સાતમે દિન પરભાત રે, ચતુરનર, નગરી બાહર નીકળ્યો હો લાલ. ૫.
- ચિત્ત વીખીનેં તે ગયો રે, એક સમશાન મઝાર રે, ચતુરનર,

- જન્મ ખેંઠા વડ તરતજે હો લાલ; ચાર દિશાયેં વિભાકતો રે,
ગુપ્ત અહીં તરવાર રે, ચતુરનર, પાછલે પોહોરેં દેખતો હો લાલ. ૬.
દૂરથકી તિહાં આવતો રે, કંઠેં રક્ષાક્ષતી માળ રે, ચતુરનર,
રક્તાંબર દેહેં ધર્યાં હો લાલ; ત્રિદંડ કુંડી હાથમાં રે,
શોભિત ભાળ વિશાળ રે, ચતુરનર, છત્રીકા ધરી મસ્તકેં હો લાલ. ૭.
ફૂલજ્યું વિકસિત નાસિકા રે, રક્ત નયન પીત વાળ રે, ચતુરનર,
જંઘા ભુજ ઓઢ મોટકાં હો લાલ; વેપાંતર દેશાંતરી રે,
આકૃતિ અતિ વિકરાળ રે, ચતુરનર, પરિત્રાજક નજરેં લલ્હો હો લાલ. ૮.
ચિતે કુંવર એ ચોરની રે, એથા દુષ્ટ વિકાર રે, ચતુરનર,
ઝીડી કુંવર પાયેં પડ્યો હો લાલ; પરિત્રાજક નૃપ પુત્રને રે,
આશીષ દેઈ સાર રે, ચતુરનર, પૂછે મિત્રતણી પરેં હો લાલ. ૯.
ખેંઠા કેમ ચિંતા ભરેં રે, રાજકુંવર કહે તામ રે, ચતુરનર,
મુનિવર હું પરદેશિયો હો લાલ; દાક્ષિણગર્તામાં પડ્યો રે,
જીવડે હાર્યો દામ રે, ચતુરનર, દુઃખના દાહાડા દોહિલા હો લાલ. ૧૦.
વ્યાધિ વ્યસન વિનાદ ને રે, વૈશ્વનાર ને વૈર રે, ચતુરનર,
પાંચ વળ્વા વધ્યા દુઃખ દિયે હો લાલ; દાક્ષિણ નામ મનુષ્યનેરે,
આયુ વિના મૃતી ઝેર રે, ચતુરનર, રોગ વિના રોગીપણું હો લાલ. ૧૧.
સિદ્ધ પુત્ર કહે એ સર્વી રે, તેં ભાખ્યું મિથ્યાત રે, ચતુરનર,
રવિ ઉદયેં હિમ કેમ પડે હો લાલ; દક્ષિણ કંઠ કુદાળ હું રે,
નામ છતે શી વાત રે, ચતુરનર, માહા પ્રસાદ કુંવર કહે હો લાલ. ૧૨.
કુંવરનેં તિહાં એસારીનેં રે, સિદ્ધ ગયો સમશાન રે, ચતુરનર,
એણેં અવસર રવિ આથમ્યો હો લાલ; કૌશિક ચોર નેં ભૂતડાં રે,
નર પરદારા ધ્યાન રે, ચતુરનર, રાત્રિ વણલ ચારને હો લાલ. ૧૩.
ખાતરિયાં દોય લોહનાં રે, હાથ ધરી તરવાર રે, ચતુરનર,
પરિત્રાજક તિહાં આવિયો હો લાલ; કુંવર ઉઠાડી લેઈ અલ્હો રે,
ખેંઠા નયરી મઝાર રે, ચતુરનર, બાંધે નજર પુર લોકની હો લાલ. ૧૪.
અદૃશ્ય વિદ્યાને બળેં રે, કોટીધ્વજ ધર ઠેલ રે, ચતુરનર,
ખાત્ર દેઈ ધર પેસિયો હો લાલ; દોજળે બહુ અહીં પેટિયો રે,
ચંચાલરણુ ભરેલ રે, ચતુરનર, લઈ જઈ યક્ષાલય ધરી હો લાલ. ૧૫.

પરદેશી સૂતા તિહાં રે, ઉઠાડી દીધે દામ રે, ચતુરનર,
 પેઠા ધરી તસ મસ્તક હો લાલ; અગ્રેસરી થઈ નીકળ્યો રે,
 પુર બાહર વિશ્રામ રે, ચતુરનર, પિતૃવનાસન ચૂતવનેં હો લાલ. ૧૬.
 વડતર હેઠેં વિશ્રામતાં રે, સૂતા ભારક ધાર રે, ચતુરનર,
 ચોર કપટનિદ્રા કરે હો લાલ; સૂતો કુમર તવ ચિંતવ રે,
 ચોરનું ધૈર્ય અપાર રે, ચતુરનર, શક્તિ પ્રપંચ મતિ ઘણી હો લાલ. ૧૭.
 એહનેં વિશ્વાસી હણું રે, વસ્ત્ર પાથરી બિછાય રે, ચતુરનર,
 ગુમ ખડ્ગ ગ્રહી ઉઠ્યો હો લાલ; જઈ પેઠા વડ કોટરેં રે,
 ચોર ખડ્ગ લઈ ધાય રે, ચતુરનર, પરદેશી સૂતા હણ્યા હો લાલ. ૧૮.
 કુંવર પથારી દ્વિધા કરી રે, દીડી શતી જનમ રે, ચતુરનર,
 આગળ પાછળ જોવતાં હો લાલ; કહે કુંવર રે ચોરટા રે,
 ખેંચી ખડ્ગનેં તામરે, ચતુરનર, વિશ્વાસઘાતી પાતકી હો લાલ. ૧૯.
 મૃગપતિ આગેં મૃગ યથા રે, મુજ આગેં કિહાં જન્ય રે, ચતુરનર,
 જીવિત નહી નાહા વિના હો લાલ; કુંવર ખર્જી જલકી દિયે રે,
 ઝંપા સંપા ધાય રે, ચતુરનર, તસ ઉર જુગલનેં છેદતો હો લાલ. ૨૦.
 સાહસિક ધૈર્યમતિ ગુણે રે, હું રીંત્યો સુણ દક્ષ રે, ચતુરનર,
 ચોર કહે ગુણી ગુણ ગ્રહું હો લાલ; શન્ય દેવાલય પાછળે રે,
 સન્મુખ છે વટવૃક્ષ રે, ચતુરનર, વિસ્તારેં એક કંઠાશનો હો લાલ. ૨૧.
 તસ કોટરમાં મોટકી રે, શિલાયેં ઢાંક્યું દાર રે, ચતુરનર,
 રત્નજુવન મુજ તે તળેં હો લાલ; વીરમતિ ભગિની કરી રે,
 લઘુ યૌવન રૂપ સાર રે, ચતુરનર, મેં તુજ દીધી ધન માલથું હો લાલ. ૨૨.
 સંકેતેં તે પરણ્યો રે, દ્રવ્ય સહિત હિતકાર રે, ચતુરનર,
 આ મુજ ખર્જી દેખાવજો હો લાલ; વીરમતિ નામેં કહી રે,
 જઈ ઉઘડાવજો દાર રે, ચતુરનર, એમ સુણી તે મૃત જવ લિયો હો લાલ. ૨૩.
 કુમર યથોદિત જઈ કરી રે, પાતાળ કીધ પ્રવેશ રે, ચતુરનર,
 દેખી ધર ચિત્ત ચમકિયો હો લાલ; નયનાનંદન કૌમુદી રે,
 વીરમતિ રૂપ વેશ રે, ચતુરનર, દેખી વીતક કહે ભાઈનું હો લાલ. ૨૪.
 આપી નિશાની ખર્જીની રે, તવ સા હર્ષિત થાય રે, ચતુરનર,
 વાસજુવન પીયુ વીસસો હો લાલ; વિવાહ સામગ્રી કરેં રે,

તવલગેં પલ્લવંક હાય રે, અતુરનર, એમ કહી મેડી ઉપર ચઢી હો લાલ. ૨૫.
 ચિતે કુંવર નવિ વીસસો રે, હગ હઠ્ઠર સોનાર રે, અતુરનર,
 સર્પ રિપુ ને વાળીયા હો લાલ; હથીઆરખંધ ને વાંદરાં રે, હો લાલ. ૨૬.
 પરદારા મંજાર રે, અતુરનર, તેણેં પલ્લવંક ખુણેં છુપ્યો અતુરનર,
 કળસંચેં મૂડી શિલા રે, ચૂરણુ કૃત પલ્લવંક રે, અતુરનર,
 સા કહે હેડી ઊતરી હો લાલ; મુજ ખાંધવ હણીનેં કિહાં રે, હો લાલ. ૨૭.
 જીવતો જાનક રંક રે, અતુરનર, કેશેં ગ્રહી કુંવરેં તદા હો લાલ. ૨૮.
 મંદિર બાહર નિકળ્યો રે, વિકસ્યાં કમળની જાત રે, અતુરનર,
 નૃપસુત મુખકજ દેખવા હો લાલ, ચિંતા તિમિરદૂરં ગયું રે, હો લાલ. ૨૯.
 રવિ પ્રગટ્યો પરભાત રે, અતુરનર, ઉદયાચળ ઉપર ચઢ્યો હો લાલ. ૩૦.
 વીરમતિ આગળ કરી રે, તરકર ધર પિધાય રે, અતુરનર,
 કુંવર પુરીમાં આવિયો હો લાલ; લોક હસે કાઠ નારીને રે. હો લાલ. ૩૧.
 ચોર મિશેં લેધ જાય રે, અતુરનર, મુણતો જાધ નૃપને નમે હો લાલ. ૩૨.
 માંખી ચોરસહોદરી રે, ભૂપ દાયે બહુ માન રે. અતુરનર,
 રંજ્યો રાય ધસ્યું કહે હો લાલ; શક્તિ ભક્તિ મતિ ધીરતા રે, હો લાલ. ૩૩.
 વિનય આહો ગુણવાન રે, અતુરનર, મુજ પુરીજન સુખિયાં કિયાં હો લાલ. ૩૪.
 જં જોનું ચાર્યું હતું રે, તે તે આપ્યું તાસ રે, અતુરનર,
 વીરમતિ ગદ પાલ્યમાં હો લાલ; કુંવરનેં તિલક લધાવીનેં રે, હો લાલ. ૩૫.
 તેડી જોશી ખાસ રે, અતુરનર, લગન દિવસ નિરધારિયો હો લાલ. ૩૬.
 વરદોડા બહુ આચ્છવેં રે, દીધું કન્યાદાન રે, અતુરનર,
 ચોરી અતુરચી ચોકમાં હો લાલ; કમળસેના નિજ અંગજન રે. હો લાલ. ૩૭.
 રંભા રૂપનિધાન રે, અતુરનર, કુંવરને પરણાવી નૃપે હો લાલ. ૩૮.
 હસ્તી હજાર અલંકાર્યા રે, ઘોડા દશ હજાર રે, અતુરનર,
 કાઠિ સોનદયા દાયજો હો લાલ; દેશ દિયો લખ ગામથું રે, હો લાલ. ૩૯.
 ચૈલ રતન અલંકાર રે, અતુરનર, રથવાહન દાસી ઘણી હો લાલ. ૪૦.
 પ્રાસાદ સુંદર એક દીયો રે, રહે સુખભર નૃપમાન રે, અતુરનર,
 દીન દુઃખીને ઉદ્ધરે હો લાલ; ઉપાધ્યાયને તાત જ્યું રે, હો લાલ. ૪૧.
 દાન અને બહુ માન રે, અતુરનર, શેઠસુતાને સંભારતો હો લાલ. ૪૨.
 નિશ્ચય પદ મુનિ અનુસરે રે, પણ પાળે વ્યવહાર રે, અતુરનર,

કમળસેનાશું સુખ વરે હો લાલ; ધમ્મિલરાસેં તેરમી રે,
હાળ પ્રથમ ખંડ સાર રે, ચતુરનર, શ્રીશુભવીર કુંવર સુખી હો લાલ. ૩૫.

ચોપાદ.

ખંડેં ખંડેં મધુરતા ઘણી, જેમ રસ શેલડી સાંઠે ભણી;
શ્રી શુભવીર વચન રસ લતા, ધમ્મિલ રાસેં ચખેા પુણ્યવતા. ૧.

ઇતિશ્રીમત્તપોગચ્છીય સંવિજ્ઞશિરોમણિ પ્રાંડિતશિરોરત્ન પાંડિતશ્રી
શુભવિજયગણિશિષ્યપાંડિત શ્રી વીરવિજયગણિવિરચિતે
શ્રીધમ્મિલચરિતે પ્રાકૃત પ્રખંધે પ્રથમખંડઃ સમાપ્તઃ

દ્વિતિય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

શુભગુરુ ચરણકમળ નમી, કહિયું આગળ વાત;
ધમ્મિલ આગેં મુનિવરેં. ભાખ્યા નિજ અવદાત. ૧.
પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુએ સુપ્રમાણ;
ખીજે ખંડ કહું હવે, સુણજે વિકસિત જાણ. ૨.
ધાર્મિક પાંડિત કૌતુકી, વૈરાગી નરનાર;
ઈસી કથા આગળ કહું, તસ ચિત રંજનદાર. ૩.
એક દિન રમવા નિકળ્યો, અગડદત્ત સવિવેક;
પગ પગ દેખણ કારણેં, મળિયા લોક અનેક. ૪.
મુખ સોહે પૂરણ શશી, અર્ધચંદ્ર સમ ભાળ;
તપનોપમ તેજેં કરી, અધર અણુ પરવાળ. ૫.
મદનમંજરી દેખતી, કામદેવ અવતાર;
કમળસેનાયેં વશ ક્રિયો, ચિતે મુજ ભરતાર. ૬.
લેખ લખી ચતુરાધ્યું, લલિત વચન નિજ હાથ;
ઊપર મુદ્રા દેખને, માકલતી સખી સાથ. ૭.
માલતી ફૂલ રંકેખીમાં, અક્ષત લેખ સમેત;
એકાંતે જઈ કુંવરને, વધાવતી ધરી હેત. ૮.
લેખ દિયે તસ હાથમાં, વૃદ્ધ સખી સુવિનીત;
વાંચે કુંવર ઉખેલીને, પૂરણ ધરતો પ્રીત. ૯.

ઢાળ પહેલી.

(તોરણેથી રથ ફેરીયારે હાં—એ દેશી.)

| | |
|--|-----|
| નંદસુતા નમી નાથને હો રાજ, નયણે ભરિયાં નીર; મેરે વાલહાં | |
| અરજ કરે અવનીપતિ હો રાજ, બીજ્યાં લખતાં ચીર. મેરેં | ૧. |
| પટરાણી પદ પાહવી હો રાજ, પિયુંડ કરી પરિહાર રે; મેરેં | |
| સપ્તી વનતરે વ્યંતરા હો રાજ, કંત કાલ કરનાર. મેરેં | ૨. |
| વાત રવી તે વેગળી હો રાજ, કિણ દિશિ વાયો સમીર; મેરેં | |
| પણુ છિલ્લર જળ કાણુ પિયે હો રાજ, પામી ગંગા નીર. મેરેં | ૩. |
| સૂર્ય વિભાત પૂરવ દિશેં હો રાજ, પચ્ચિમ રાત્રિ રહાય; મેરેં | |
| મહિલા દો મન સાચવે હો રાજ, દિનમણિ જગતનો રાય મેરેં | ૪. |
| કેતકી માલતિ માંદી રહો હો રાજ, ભમરો વન ભટકાય; મેરેં | |
| જનમ અંગેલી વૃક્ષની હો રાજ, સુગંધ લેતો જાય. મેરેં | ૫. |
| પ્રેમ ભરી પૂરવ પ્રિયા હો રાજ, સમરી તિહાં આવંત; મેરેં | |
| દેખી દવ અગી કેતકી હો રાજ, તસ રક્ષાએ લટંત. મેરેં | ૬. |
| દેખી હંસ વિયોગિયો હો રાજ, પૂછે કિમ લોટાય; મેરેં | |
| ભમર કહેં વિરહેંદહેં હો રાજ, તનુ રક્ષાએ હરાય. મેરેં | ૭. |
| મરઝ્યાં ઉમરો નદી રચે હો રાજ, કેતકો લાગ્યો પ્રેમ; મેરેં | |
| વેધક ગતિ વેધક લહેં હો રાજ, મરખ જાણે કેમ. મેરેં | ૮. |
| હંસ કહે હું વેધકી હો રાજ, પૂછું તુજને એમ; મેરેં | |
| કાળું તુજ સવિ અંગ છે હો રાજ, પૂંઠે પીળું કેમ. મેરેં | ૯. |
| ભમર કહે મુજ પ્રેમનો હો રાજ, ધા લાગ્યો છે અંગ; મેરેં | |
| સાજી લલદી આપડી હો રાજ, પીળો દીસે રંગ. મેરેં | ૧૦. |
| નર ભમરા આપમ ધરો હો રાજ, તો દિલ ધરજે વાત; મેરેં | |
| રણુશર કેમ ક્ષત્રીને હો રાજ, લાગ્યો કમલિણી ધાત. મેરેં | ૧૧. |
| પોપટ વનમાળે વશે હો રાજ, નિરખે તિહાં એક નાર; મેરેં | |
| દાડિમકળી પિંજર ધરી હો રાજ, દેખાડે ધરી પ્યાર. મેરેં | ૧૨. |
| પોપટ જઈ પિંજર પડ્યો હો રાજ, તુમચો એ પણ ધાટ; મેરેં | |
| નેહ વિલુહિ શુક પ્રિયા હો રાજ, રોતી ભેંતી વાટ. મેરેં | ૧૩. |
| વાયુધર જીવન હતો હો રાજ, તવ લગેં નજર મિલાપ; મેરેં | |

| | | |
|--|-------|-----|
| ઉત્તમ વચ્ચને ધર રહી હો રાજ, નામનો કરતી બપ. | મેરેં | ૧૪. |
| લંકે બિભાપણ થાપિયો હો રાજ, રામે વચ્ચન છળેણુ; | મેરેં | |
| વાંચી ધારી વિચારીને હો રાજ, ઉત્તર દેહને શેણુ. | મેરેં | ૧૫. |
| દાય પ્રિયા પતિવ્રત કિયો હો રાજ, વ્યભિચારી લધુ નાર; | મેરેં | |
| અપમાની વૃદ્ધા પ્રિયા હો રાજ, ચારે નિત્ય ભરતાર. | મેરેં | ૧૬. |
| ખેટ પ્રિયાવ્રતને કહે હો રાજ, એ વન ભૂમિ મજાર; | મેરેં | |
| સંહિવિની બૂટી ચરે હો રાજ, પામે નર અવતાર. | મેરેં | ૧૭. |
| સા સુણી પતિ નેહું ભરી હો રાજ, ભેગી કરી દીચ્યે ચાર; | મેરેં | |
| સંહિવિની ચારે ચરી હો રાજ, સળજ કિયો ભરતાર. | મેરેં | ૧૮. |
| ઉક્તિ યુક્તિ છે લેખમાં હો રાજ, પંડિત બળે લાગ; | મેરેં | |
| નારી દેખાંડે ધ્યાનને હો રાજ, મૂરખ તોલડરાગ. | મેરેં | ૧૯. |
| નજર થકી દૂરે રહ્યા હો રાજ, પણ મુજ ઘટ વિસરામ; | મેરેં | |
| હૃદય થકી દૂરે ખસો હો રાજ, માનું કૌતક તામ. | મેરેં | ૨૦. |
| સુખભર રહેજે સાહિબા હો રાજ, વેહેજો ઉત્તર દેહ; | મેરેં | |
| કુંવર સખીને પૂછતો હો રાજ, આ લખનારી કેઈ. | મેરેં | ૨૧. |
| વૃદ્ધા કહે નૃપ સાંભળો હો રાજ, શેહસુતા સતી જોલ; | મેરેં | |
| બુચનવને સિંચી તુમે હો રાજ, વચ્ચનઅમૃતરસ નેહ. | મેરેં | ૨૨. |
| મદનમંજરિયેં એ લખ્યો હો રાજ, નેહ ભરી દિન રાત; | મેરેં | |
| દંતીદમન નૃપરંજને હો રાજ, ચોરનો કીધા ઘાત. | મેરેં | ૨૩. |
| ગળ્યસુતા પરણી સહી હો રાજ, સાંભળી હર્ષિત ચિત્ત; | મેરેં | |
| મુજ વિશ્વાસે મોકલી હો રાજ, તુમને વધાવવા નિમિત્ત. | મેરેં | ૨૪. |
| એમ કહેતી કુંવર ગળે હો રાજ, માતીનો હવે હાર; | મેરેં | |
| વનિતા વીતક સાંભળો હો રાજ, બળતી વિયોગી નાર. | મેરેં | ૨૫. |
| બપ ખીતાં મેં દોળીયું હો રાજ, કાંચો ફાંસો દેખ; | મેરેં | |
| મેં વચ્ચન કરી ધીરવી હો રાજ, તવ એ લખિયો લેખ. | મેરેં | ૨૬. |
| કુંવર કહે કેમ આવડી હો રાજ, શંકા ચિતમાં આય; | મેરેં | |
| થોડે દિન તેડી જશું હો રાજ, મિથ્યા વચ્ચન ન થાય. | મેરેં | ૨૭. |
| વસ્ત્ર બૂપણ તાંબૂલ દેહ હો રાજ, દારી મુદિતા કીધ; | મેરેં | |
| રતન જડી નિજ મુદ્રિકા હો રાજ, પટરાણી કર દીધ. | મેરેં | ૨૮. |

પ્રાણ પ્રિયા તુજ સ્વામિની હો રાજ, ધરજે અંગુળી તાસ મેરેં
વિસરજી સા એમ કહી હો રાજ, લેખ ધરે નિત્ય પાસ. મેરેં ૨૯.
બીજે ખડે પ્રેમની હો રાજ, ઢાળ પ્રથમ કહી છેક; મેરેં
વીરવચની સંસારમાં હો રાજ, ધર્મે પણ તસ ટેક. મેરેં ૩૦.

દોહરા.

સખા વિસર્જી તિણેં સમે, બેહા રાજકુમાર:
કર બંડીનેં એમ કહે, આવી નમી પ્રતિહાર. ૧.
સ્વામી શંખપુરી થકી, કરબીસ્થિત નર દોય;
આવી ખડા તુમ દેખવા, સ્થા તસ હુકમજ હોય. ૨.
દેહ હુકમને તેડિયા, : આગ્યા જનમ હજૂર;
તામ કુમારે આગખ્યા, દેખી આણુંદપર. ૩.
સુવેગ વાયુવેગ એ, પિતૃ વલ્લભ તસ નામ:
હર્ષિત કુમરને દેખીનેં, કરતા દોય પ્રણામ. ૪.
ઉડી કુમરે આલિંગિયા, એસાર્યા નિજ પાસ:
સ્નેહે માત પિતા તણા, પૂછે કુશળ વિલાસ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(સાહેલાની દેશી.)

સાહેલાહે કુંવરને મંદુરે બોલ, સુવેગ કહે વળતું તદા હો લાલ;
સાહેલાહે માત પિતા તુમ દોય, વરતે છે કુશળી સદા હો લાલ. ૧.
સાહેલાહે તુમ વિરહા નળ દાહ, દેહ દહે દિન નિર્ગમે હો લાલ:
સાહેલાહે નયન રદન ધન નીર, તાપ હૃદયનો નવિ શમે હો લાલ. ૨.
સાહેલાહે પુત્રવિયોગ ત્રિકાળ, કાળ દશા ઇચ્છે ઘણી હો લાલ:
સાહેલાહે ગંગાવાસી લોક, જીવે તસ વયણાં સુણી હો લાલ. ૩.
સાહેલાહે ગજવશી ચોરનો ઘાત, રાજસુતા વરી સાંભળી હો લાલ:
સાહેલાહે અમને મોકલ્યા આંહી, આજ વાત તે સવિ મળી હો લાલ. ૪.
સાહેલાહે સુવેગ મુખ સુણી વાત, નૃપસુત નયણેં જસસિરા હો લાલ:
સાહેલાહે બોલે દુઃખિત દેહ, પ્રસ્વેદ મેંદુરિયા ગિરા હો લાલ. ૫.
સાહેલાહે ધિગ ધિગ મુજ અવતાર, અવિનીત દુનજનથી સરે હો લાલ:

- સાહેલાહે હું થયો શત્રુ સમાન, માત પિતા સુતધી ધરે હો લાલ. ૬.
- સાહેલાહે બાવળનેં કરકંધુ, વાવી જંદ બિચ્છેરવી હો લાલ; ૭.
- સાહેલાહે પીઝકારક તાસ, હોવે કંટક ખેરવી હો લાલ.
- સાહેલાહે કુળપતિ દુર્યસમાન, વિપધર સરિખો હું થયો હો લાલ; ૮.
- સાહેલાહે ચંદન સરિખા પુત્ર, ધસે સુગંધેં ફૂલ જ્યો હો લાલ.
- સાહેલાહે માતને કલેશનું હેત, જનમથી વાત સકળ થઈ હો લાલ; ૯.
- સાહેલાહે ધાતેં કયું શું કામ, પુત્રાભિધાન મુધામથી હો લાલ.
- સાહેલાહે જનમથી વસતાં ગેહ, માત પિતા શોકે ભર્યાં હો લાલ; ૧૦.
- સાહેલાહે દેશાંતર રહ્યો તોહી, દુરાતમાએં દુખી કર્યાં હો લાલ.
- સાહેલાહે એક અવ્યંભો કેમ, અવિનીત હું સુખ શ્રી વર્યો હો લાલ; ૧૧.
- સાહેલાહે નહી કૌતુક મા આપ, સમરે મુજ તેણે સુખી કર્યો હો લાલ.
- સાહેલાહે માછલી સમરણુ જનત, મીન યુગલ જન જીવતાં હો લાલ; ૧૨.
- સાહેલાહે ભુજંગી આલિંગિત બાળ, ફૂર્મી તથા અવલોકતાં હો લાલ.
- સાહેલાહે કહે સુવેગ કુમાર, ખેદ કરો નહિ અતિ ધણો હો લાલ; ૧૩.
- સાહેલાહે દુઃખ દાયક નહી પુત્ર, જનકને દુઃખ અવશણુ તણો હો લાલ.
- સાહેલાહે પિંડથી અધિકો દામ, દામ થકા વાલાલી પ્રિયા હો લાલ; ૧૪.
- સાહેલાહે તેહથી અધિકો પુત્ર, પૂંઠ અધિક ધરમ ક્રિયા હો લાલ.
- સાહેલાહે તાતેં દિયો પરદેશ, જેવા તુજ પુણ્ય તારણેં હો લાલ; ૧૫.
- સાહેલાહે ભાગ્ય ઉદય સુવિનીત, ગુણેશ્વરી લહી બારણે હો લાલ.
- સાહેલાહે પ્રગટયો નૃપનેં પ્રેમોદ, હૃદયાનંદન નંદનેં હો લાલ; ૧૬.
- સાહેલાહે ન લહે દ્રાણુ આણુંદ, પામી સુગંધિ ચંદનેં હો લાલ.
- સાહેલાહે વસ્ત્ર મલિન તજે લોક, રજકંધરે તડકે તપે હો લાલ; ૧૭.
- સાહેલાહે ઉજ્જવળ નિર્મળ તેહ, દેવસેવાવસરેં ખપે હો લાલ.
- સાહેલાહે તુમ દર્શન શીત વાત, તાત હૃદયજ્વર વારણું હો લાલ; ૧૮.
- સાહેલાહે દેખી તુમ મુખચંદ, નયન સુધારસ પારણું હો લાલ.
- સાહેલાહે મળવા બહુ ઉતકંઠ, રહિયત શંખપુરી તણી હો લાલ; ૧૯.
- સાહેલાહે કાણુ વરસાં સો થાય, વિનતિ શી કહીએં ઘણી હો લાલ.
- સાહેલાહે પિતૃ મિલન ઉચ્છરંગ, એમ નિસુણીનેં કુંવર ધરે હો લાલ; ૨૦.
- સાહેલાહે દેશ ગામ લખ તાસ, નામાં લેખાં તસ કરે હો લાલ.

- સાહેલાહે બહુ અધિકારી કાધ, એક પટાવત ઊપરેં હો લાલઃ
સાહેલાહે તેડાવી ઉવજ્જાય, વિનયેં નમી કહે એણીપરેં હો લાલ. ૨૧.
સાહેલાહે શી આજ્ઞા ગુરૂરાય, તાતેં મુજ તેડાવિયો હો લાલઃ
સાહેલાહે ટાળણુ પિતૃવિયોગ, કહે ગુરૂ હુકમજ આપિયો હો લાલ. ૨૨.
સાહેલાહે કામ અરથ દોય વર્ગ, સાધ્યા પણુ ન સુહાવિયેં હો લાલઃ
સાહેલાહે ધર્મ વર્ગ જયકાર, તેણે તે સાધી સધાવિયેં હો લાલ. ૨૩.
સાહેલાહે ગુરૂ વચનેં જિનચૈત્ય, આઃ દિવસ પૂજન રચેં હો લાલઃ
સાહેલાહે ઓચ્છવ નાટકશાળ, ગુણિજન જોવા સહુ મચેં હો લાલ. ૨૪.
સાહેલાહે સાહમીવચ્છલ નિજગેહ, પટ રસ પાક ભોજન ધરી હો લાલઃ
સાહેલાહે શ્રીમંત ગુણી નરનાર, પેહેંરામણી વસ્ત્રેં કરી હો લાલ. ૨૫.
સાહેલાહે મદનમંજરીનેં દીધ, કંચુચો કસળી સોહામણો હો લાલઃ
સાહેલાહે દેતાં દિલભર કાધ, મુદ્દરત દિન જનવા તણો હો લાલ. ૨૬.
સાહેલાહે બીજે ખંડે એહ, બીજી ઢાળ સોહામણી હો લાલઃ
સાહેલાહે વીરવચન રસ દેત, ખાસ સખીનેં વધામણી હો લાલ. ૨૭

દોહરા.

- પવનચંડપ્રિયા સતી, રતનવતી તસ નામઃ
કુંવર ધરેં ગુરૂનેં જઈ, યોલેં કરીઅ પ્રણામ. ૧.
માત તમેં સુલસા સમાં, દિયો આશીપ સનેહઃ
તાતનું તેડું આવિયું, જઈશું હવે નિજગેહ. ૨.
સા કહે વત્સ વિન્નગનાં, મેં એ દુઃખ ન સહાયઃ
ત્રિવિધ વીર સુલસા સતી, તેણેંએ દુઃખ સહાય. ૩.
કુંવર કહે નર ઉત્તમેં, સાસરીએ ન રહાયઃ
માત પિતા સજ્જન પ્રમુખ, ઈણ વાતેં લજવાય. ૪.
ગુરૂણી કહે કુશળાં રહો, છો મુજ ચિત્ત મઝારઃ
કુંવર દીએ દશ ગામ તસ, લીએ આશીપ અપાર. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(ચિત્રોડા રાજની દેશી.)

ગતિ લલિત વિલાસેં રે, અવની પતિપાસેં રે,
કુંવર પ્રકાશે આવી એણી પરેં રે;

- આગ્યું તાતનું આણું રે, ધરનાં દે અટાણું રે,
મુજ મન ઊભાણું માત મિલણભણી રે. ૧.
- અમને વોળાવોરે, હવે વાર ન લાવો રે,
શંખપુરી જવો પંથ દૂરેં ધણો રે;
મન ચિંતે રાજા રે, નિત્ય કોડી દીવાજા રે,
કુંવર દિન ઝાઝા રથા પણુ ઘડી સમા રે. ૨.
- પુત્રી જે જામ રે, તે અંતેં પરાઈ રે,
એહથી શી વડાઈ ધરવસ્તી તણી રે;
અદામનું નાણું રે, ઘેંસ ઝાશનું આણું રે,
કાંસાફટ ભાણું લહી ધનમદ કરે રે. ૩.
- તમરાનું ગાણું રે, છાજીનું દુઝાણું રે,
પરધરનું ધરાણું પેહેરી મુખ ગણે રે;
ત્રિપંડીનું ટાણું રે, ચણોડીનું ધરાણું રે,
ઘોરફટ અથાણું ભોજનમાં નહી રે. ૪.
- વાદળની છાયા રે, કપટીની માયા રે,
તૃણાજાળ ધાયા જાળ નહિ પામતા રે;
પરદેશીની પ્રીતી રે, બળી ભૂમિએં ખેતી રે,
પરોણું ધરવસ્તી કેતી માનીયેં રે. ૫.
- એમ ચિંતી રાય રે, અંતે ગિરજાય રે,
પુત્રીની માયથું વાત સવે કરી રે;
ઉઠે કુંવર રજા રે, નૃપ કરત સગ્ગઈ રે,
રથ ઘોડા નવાઈ આસન યેસણું રે. ૬.
- દિયે ભૂષણ વાસ રે, ધણું દાસી દાસ રે,
દેઈ કુંવરને પાસ રહી એમ વીનવે રે;
પુત્રી ઉછરગેં રે, ઉછરી ઉછરગેં રે,
ગુણવંતને સંગેં તુમ ખોળે ઠવી રે. ૭.
- દેશો ન વિસારી રે, નવી પરણો નારી રે,
પણુ એ દિલ ધારી કદિય ન દુહવો રે;
મુણી કુંવર સજેલા રે, થઈ ભોજનવેળા રે,

- સવિ સાગ્ગન ભેળા રતનવતી તેડતી રે. ૮.
 ઘર આસન માંડે રે, સુત ભક્તે જમાડે રે,
 સુગંધ વસાડે ધૂપ ઉખેવતાં રે;
 શણગાર સુલાવી રે, માથે તિલક વધાવી રે,
 કંઠે વચ્છ વોળાવી વેહેલા આવજો રે. ૯.
 મળો જઈ માતાશું રે, રેહેજો શાતાશું રે,
 કાઠ દિન બહેલાશું મુજ સંભારજો રે;
 ઉપગાર વખાણી રે, મુખ મધુરી વાણી રે,
 ધન બોહોણું આણી દીએ ઉવઝાયને રે. ૧૦.
 હવે કુંવર સધાવે રે, નૃપ પુત્રી વોળાવે રે,
 સગજનને મેળાવે શુભ શકુને કરી રે;
 શેર બાહેર બાવ્યા રે, મિલણું સહુ લાવ્યા રે,
 કુંવરે બોલાવ્યા સહુને હિત ધરી રે. ૧૧.
 સૈન્ય સુભટ મિલાવી રે, રાયરાણી આવી રે.
 કમળસેના બોલાવી હિતશિક્ષા દિયે રે;
 પતિઆણાએ રહેજો રે, લગ્ન નિવેહેજો રે,
 સાસુ સસરાની સેવા કરજો ભલી પરે રે. ૧૨.
 રાએ માની તે રાણી રે, બેહેન સરખી જાણી રે,
 નણદી દેરાણીનાં મન સાચવો રે;
 ગુરૂ ચિનય કરે જો રે, સમતામાં રહેજો રે,
 દાનગુણે દીપાવજો અમ કુળ વંશને રે. ૧૩.
 એમ કહી નિજ બેઠી રે, હાલડા ભર ભેટી રે,
 થઈ છેટી વળ્યાં નિજ ઘર આંસુ ભર્યાં રે;
 રથ બેઠી નારી રે, સખીવંદ વિહારી રે,
 કરી સેના સારી પથે શિરે તદા રે. ૧૪.
 કુંવર ચિંતાએ રે, રવિ પશ્ચિમ જાએ રે,
 અધકાર તે થાયે અવસર પામીને રે;
 કુંવર એકાગ્રી રે, રથા સુભટ તે બાગ્રી રે,
 પુર બાહેર મૂકી રથ પહા ધરીરે. ૧૫.

| |
|--|
| આપેં એકેલારે, નગરેં નિશિ વેજારે, દૂતિ ધર મેલા કારણુ જઈ વસ્યા રે; તે માલણુ જાતેરે, સમજાવી વાતે રે, મદનમંજરી રાતેં તેડી મિલાવતી રે. ૧૬. |
| રસપ્રેમ મળિયારે, વિભેગ તે ટળિયા રે, જઈ સુભટશું ભળીયા દૂતી વિસર્જન રે; મદનમંજરી નારીરે, રથમાં બેસારી રે, શૂન્ય મારગે સુભટ હકારી ચાલીયા રે. ૧૭. |
| જે સોમલ આવેરે, વચ્છનાગ જે આવે રે, ન બીહો ફળ ધંતુર આવે તે ધણી રે; જે ગિરિ એલધેરે, જલધિ જળ લધે રે, છીલર જળ ટેકરી કાંકરી કેમ ગણે રે. ૧૮. |
| જેણે સાપ બેલાયા રે વાઘવંદ રમાયા રે, વિદ્યુસેં ડરાયા તે નર કેમ ડરે રે; જેલનેં જેહશું પ્રેમરે, રહેતે વિના કેમ રે, મહલોક અગ્નણ્યો વેહેમ મનેં ધરે રે. ૧૯. |
| મારગ શિર જાતાં રે, સૈન્ય ભેલાં થાતાં રે, બેહુ નારી સોહાતાં મન મેજો કરી રે; યુભવીર કુમાર રે, લલ્યા ભોગ રસાલ રે, ખંડ બીજે ત્રીજી ઢાળ સોહામણી રે. ૨૦. |

ઢાહુરા.

| |
|--|
| અગડદત્ત નિજ સૈન્યશું, ગામ ગામ વિશરામ; કેતે દિવસેં પામિયા, વિધ્યાચળ રણુ ઠામ. ૧. |
| મહભર હસ્તીધટા ચરે, મહિષ તણો નહી પાર; શાર્દૂલ ચિત્રક ભયકરા, શબરા શબરી અપાર. ૨. |
| ઈકે જળ ભરિય સરોવરેં, સૈન્ય ક્રિયો વિશ્રામ; ડેરા તંબૂ તાણીનેં, કુંવર રહે એ ઠામ. ૩. |
| સુભટલોક ભોજન કરી, બેઠા કરતા વાત; જગત વિશામે આથમ્યો, નવિ પ્રગટી તવ રાત. ૪. |

કાવ્ય ૪ વી.

(કડખાની દેશી.)

નગતી જસસતિ દેવગતિ દુર્ગળી, તદ્દપિ તસ દેવ ખત છિદ્ર જોવે;
ચંદ્રગુરુ લક્ષ્મણ બળ શુકન માલણ મળે, તહવી પાછો વળે ખરિરાવે.
નગતી જસસતિ દેવગતિ દુર્ગળી.

૧.

વિશ્વહિતકારિતિભિરાતિરસકૃત, ભય લહી વિધ્ય ગંધુર વસંતો;
તિમિર ભર રજનિચર શખર પક્ષે ભસે, રિષ્ટ રવિ દષ્ટ જોતાં હસંતો. નગતી ૦ ૨.
હુપતિ નૃપ ગોપતિ નામ વિદુષા વદે, સુણુત તમ શત્રુ બાંધવ નડેવા;
શખરસકેત કદી તિમિર રજની ભરી, ધૂકર બહુક ધૂ ધૂ કરેવા. નગતી ૦ ૩.
ભટનિકટ મધ્ય નિશિ વિકટ નિદ્રા ભરી, ઝટિતિ જગતિ સૈન્યે નકાપિ;
અક્ષરનૃચક્ષ સમલક્ષ તમપક્ષગા, પ્વાંત સકેતિકા શિર ન ટોપી. નગતી ૦ ૪.
વાળ વિકરાળ કરવાળ કર પ્રેત જ્યું, હીક રવ કાક કપિમત્તદંતા;
બાણુધનુ તાણી કર સૌમિકા ભટ પરી, ગૌમિકા ભીલ ધારી પતીતા. નગતી ૦ ૫.
તેણે સમે જોધ નરકોધ ગર્વે ભર્યા, સંચર્યા યુદ્ધ ગ્રહી ખડગ દાલે;
કુંવર તવ જગીયો વીરનૃપ આગિયો, રથચઢ્યો ઝટિતિ જગતી મશાલે. નગતી ૦ ૬.
પક્ષીપતિ ભીમની સીમ પૌરુષરૂપા, કાંત તુરગારૂટે પ્રૌઢ કોધે;
આવતો ધાવતો સૈન્યભટ શોધતો, પતત જિમ વિદ્યુતા દંડ ગોધે. નગતી ૦ ૭.
વાયુને વાંણુદા હરિણુ હરિણુ ધવ, સૈન્યભટ સકળ તેમ દૂર નાસે;
ઉડિયો તામ તપનોપમે કુંવર તે, ભીલ ભટત્રાત તમ નષ્ટત્રાસે. નગતી ૦ ૮.
સૌપિ પક્ષીપતિ ભીમ ભીપણુગતિ, મેધ જ્યું ગાજતો કુંવર સ્થામો;
નીર જોમ તીર વરસાવતો રસ ભરે, નવિ ધરે ધરણીતસ પળ વિશામો. નગતી ૦ ૯.
કુંવર પણુ તેહશું કેસરીસિંહ જ્યું, યુદ્ધ ઉદ્ધત પણે કો ન થાકે;
જ્યસિરિ હાથ વરમાળ ધરી આવતી, જોવતી સતીપણું ધરીય નાકે. નગતી ૦ ૧૦.
બળથકા દુર્જયો ભીમ પક્ષીપતિ, દેખી જય ઇચ્છતી છળ વિચારે;
મદનમંજરી કહે સારથિ હું રહે, જીતશે નાથજી ક્ષણિક વારે. નગતી ૦ ૧૧.
થઈય સા સારથી તુરંગ સંચારતી, દેખિ તસ રૂપ પક્ષીશ છળીએ;
માર કુમારસહ પંચ બાણે પડ્યો, ભીમ વિણુ નીણુ હત ભૂમિતળીએ. નગતી ૦ ૧૨.
વહત પક્ષીશ નીશ સુત મદ તજે, નિજ ભુજે નહી હણ્યો પક્ષીરાજ;
વજિદર્પન દેશરહત તનુ, મૃતક માણુ રણે નો અવાજ. નગતી ૦ ૧૩.

તિમિર દળખંડતો સહસ કિરણું કરી, તામ હિદયો રવિ જગ પ્રકાશે;
 પ્વાંતશમ કૃષ્ણતનું સ્વકીય કાકા વદત, બધ લહી શખર જયું કાક નાસે. જગતી૦૧૪.
 રણુભૂ નિહાળતો સૈન્ય નવિ ભાળતો, નષ્ટગત કષ્ટમૃત સુભટ કેઈ;
 છવતા જે રહ્યા વેહ પાસેં અથા, મરણુગત કાષ્ઠું દાહ દેઈ. જગતી૦૧૫.
 સરજળેં સ્નાન મુખદંતધાવન કરી, તરતજેં દંપતી કૃતવિશામે;
 ખંડ ખીન્ન તણી દાળ ચોથી ભણી, વીર કહે ધર્મથી સૌખ્ય પામે. જગતી૦૧૬.

દાહરા.

ખાણુ તૂણીર પુઠું ધરી, કાર્મુક હાથ ધરંત;
 એક રથેં કરી નારીશું, અલ્પ સુભટશું ચલંત. ૧.
 અરધેં પંથેં આવીયા, પુરૂષ મળ્યા તવ દોય;
 કુંવર પૂછે પંથનો, વ્યતિકર ભાખે સોય. ૨.
 મ્હોટો વહેતો માર્ગ એ, શંખપુરી શિર જનય;
 ખીન્ને પંથ એ ઢૂંકડો, છે પણ વિષમ કહાય. ૩.
 ધન લૂટેં પ્રાણી હણી, દુષ્ટગતિ પરિણામ;
 ચાર ફેરે બહુ રૂપશું, દુર્યોધન તસ નામ. ૪.
 વળી વનહસ્તી એક ફેરે, કાળસમેા વિકરાળ;
 મત મૃગેંદ્ર રણું ફેરે, દીગ્યે ઉછળતી ફાળ. ૫.
 રણુ અરધું કાપ્યું તમેં, આગેં અર્ધપ્રયાણુ;
 પંથ યથાર્થિએં ચલો, તુમને કોડ કલ્યાણુ. ૬.

દાળ પ મી.

(ધવલશેઠ લેઈ ભેટણું.—એ દેશી.)

વયણુ વધાવી કુંવર ચલ્યો, દીગ્યે તસ પાંચ દિનાર રે;
 રથ આગળ કરી જવતાં, પંથી મળ્યા નર બાર રે. વયણુ૦ ૧.
 અલ્પશ્રુત મુનિ મંડળી, ગીતારથ અનુસરતા રે;
 તેમ તે નર કુંવર લહી, સુંદર સાથજ કરતા રે. વયણુ૦ ૨.
 પંથ જતાં તે રણુ વચેં, જોગી મળિયો કપાળી રે;
 ભરમધટા દેહેં ધરી, જટાજૂટ શિરવાળ રે. વયણુ૦ ૩.
 માળ કપાળ તણી ગળે, લીધો કનંડક માથે રે;
 ઘંટ બજવત આવીયો, પાણી કમંડળ હાથે રે. વયણુ૦ ૪.

| | |
|---|----------|
| કર દક્ષિણ સન્મુખ કરી, બોલે દેઈ આશીર્વાદ રે; | વયજી ૫. |
| જીવો કોટિ નરસ લગે, વાત સુણો સાર્થેશ રે. | |
| ગોકુળ ગામે હું વસું, દેખી સંસાર કંડો રે; | |
| કાપાલિક ગુરૂ સન્નિધિ, ભોગ તે લીધા રૂડો રે. | વયજી ૬. |
| બહુ દિનથી તીરથ કરું, દેવ નમન સંકેતે રે; | |
| શંખપુરી જાવું માહરે, વચ્છતીરથ નતિ હેતે રે. | વયજી ૭. |
| તુમ સાથે અમે આવશું, પણ મુજ પાસે ભાર રે; | |
| દેવપૂજન અરથે દિયા, ધર્મીએ શત દિનાર રે. | વયજી ૮. |
| નૌલી તુમ રથમાં ઠવો, તો નિર્ભય થઈ આવું રે; | |
| દુર્યોધન લયથી ડરું, તેણે તુમ હાથે આવું રે. | વયજી ૯. |
| કુંવરને આપી એમ કહી, પથે કરે ગીત ગાન રે; | |
| નૃત્યકળા જન રંજતો, મુખચેષ્ટા કરી તાન રે. | વયજી ૧૦. |
| ભિક્ષુવેશ નૃપસુત ગણે, અવિશ્વાસનું ઠામ રે; | |
| ધોડા શીઘ્ર ચલાવતાં, આગ્યું ગોકુળ ગામ રે. | વયજી ૧૧. |
| હર વનાંતર ઊતર્યા, જાણી ભોજન વેળા રે; | |
| નૃપનંદનને એમ કહે, ભોગી જટિલ તેણી વેળા રે. | વયજી ૧૨. |
| આજ પડણા અમ ધરે, ભોજન સડુને કરાવું રે; | |
| ગોકુળ ગામ એ માહરું, દહી દૂધ અશન તે લાવું રે. | વયજી ૧૩. |
| ગયું ચોમાસું ઇલાં કર્યું, તેણે આહર મુજ રાગી રે; | |
| ગોરસ બહુળાં આણશે, એ મુજ શુભમતિ જાગી રે. | વયજી ૧૪. |
| હું જઈ આવું તિહાં લગે, જાવું નહિ માહારાજ રે; | |
| જન્મ સપ્ત માહારો થશે, જાણું વધારી લાજ રે. | વયજી ૧૫. |
| એમ કહી તિહાંજઈલાવીયો, ગોરસ મધુર બનાય રે; | |
| કહે કુંવરને આરોગીએ, ઉદ્ધમ સપ્ત કરાય રે. | વયજી ૧૬. |
| ઋષિભોજન કહ્યે નહી, વળી મસ્તક રસ જાત રે; | |
| તેણે ગોરસ ભોજન તણી, નવિ કરશે એ વાત રે. | વયજી ૧૭. |
| કુંવર વ્યન સુણી સાથને, દહી દૂધ તેહ જમાડે રે; | |
| વારે કુંવર નયને ગુરૂ, કુશિષ્યપરે નવિ છાંડે રે. | વયજી ૧૮. |
| તણેજ દેઈ તે કહે, જમશું અમે હવે પુત્તા રે; | |
| વિપમિશ્રિત ભોજન કરી, તે તરતજે જઈ સુતા રે. | વયજી ૧૯. |

| | |
|--|----------|
| મહનમંજરી વચનં કરી, ભોજન કુંવર કરાવે રે; | |
| રોષ ભયોં જોગી તિહાં, ખેંચી ખર્જને ધાવે રે. | વચણ૦ ૨૦. |
| ચંદ્રમુખી લક્ષ્મી જિસી, નારી લેઈ ફેણી કાર રે; | |
| જામશ કિહાં રે રાંકડા, હું દુયોધન ચોર રે. | વચણ૦ ૨૧. |
| વિષ દેઈ પંથી હણ્યા, આવ્યો છે તુજ વારો રે; | |
| ખર્જ બળેં ચૂરણુ કરી, દેહોં જમ નૃપ ચારો રે. | વચણ૦ ૨૨. |
| કુંવર સુણી વિરિમત અસિ, કુક્ષીધાત દીએ વહેલો રે; | |
| હાહા કરી પડ્યો ભૂતળેં, જે વહેલો તે પહેલો રે. | વચણ૦ ૨૩. |
| દીનપણેં તરસ્યો જુએ, કુંવર મુખ જળ પ્વાવે રે; | |
| સુલસાસુત તવ તેહને, પાણી દયાએ પાવે રે. | વચણ૦ ૨૪. |
| સ્વસ્થ થયો શીતળ જળેં, કુંવર કાંધ સમીરેં રે; | |
| બીજે ખંડે પાંચમી, હાળ કહી શુભ વીરેં રે. | વચણ૦ ૨૫. |

દાહરા.

| | |
|---|----|
| કુંવર કૃપાળુ ગુણેં કરી, કરતો ચોર વિચાર; | |
| કંડણાયર એ ગુણુનિધિ, ધિગ ધિગ મુજ અવતાર. | ૧. |
| મેં અતિથિ કરી મારિયા, પંથીજન વિશ્વાસ; | |
| બાળ વૃદ્ધ ધર્મી હણી, બાંધી પાપની રાશ. | ૨. |
| એ ગુણુવંત સુપાત્રનેં, આપી ધન ધરખાર; | |
| પવન જળદાયક તણો, વાળું પ્રતિ ઉપગાર. | ૩. |
| ગુણુરંજિત તરકર કહે, સાંભળ રાજકુમાર; | |
| હું મૂરખ પણ તુજ ગુણેં, રીઝ્યો ચિત્ત મઝાર. | ૪. |
| અજીત હું તેં જીતિઓ, તુજ બળ ધીરજ ધન્ય; | |
| હું તૂલ્યો તુજનેં કહું, છેલ્લું સત્ય વચન. | ૫. |
| સન્મુખ ગિરિ મધ્યેં જતાં, વામ દિશેં નદી દોય; | |
| તિહાં મંદિર છે જલનું, પણ નર વસ્તી નકોય. | ૬. |
| ચૈત્ય થકી ડાબી દિશેં, સજીત શિલ્લા એક; | |
| વામ દિશેં ફરેં કરી, ભૂમિધર છે છેક. | ૭. |
| જયસુંદરી મુજ વલ્લભા, રૂપેં રંભ સમાન; | |
| મેં તુંજને આપી મુદા, નારી સદૃશ નિધાન. | ૮. |

મુજ મરણે પરજાળીને, કરજે સધળું હાથ;
એમ કહેતાં તે મરણ લલો, દિયે અગનિ મહિનાથ.

૯.

ઢાળ ૬ કી.

(નદી ચમુનાકે તીર, હરે દોય પંખીયાં—એ દેશી.)

રથ ખસી ગિરિ મજા ગયાં નદી ઊતરી, કુંવર શિલા કરી દૂર ખોલાવે સુંદરી;
કર્યે સ્વરેં સુણી શબ્દ તુરત ચિંતા ભરે, આવી કહે સા આદરેં આવો અમ ધરેં. ૧.
રથ હવી વિવરેં દંપતી ભૂધર સંચરે, તવ કહે ચોરપ્રિયા કેમ આવિયા અમ ધરેં;
વાત સકળ કુંવરે તિહાં મૂળ થકા કહી, દેખી ખર્જ સા સાચપણે માની સહી. ૨.
કુંવર મકરધ્વજતુલ્ય સ્વરૂપે સા ચળી, જ્યસુંદરી પણ થંભી ચિત્રામણ પૂતળી;
નૃપનંદન પણ મોહિનીદેખી મોહી રહ્યો, દિલ વસી રંભા ઉર્વશી એમ વિરમય થયો. ૩.
નાગકની પાતાળથી ચોરેં અપહરી, નાગદેવ ભયેં નામ હોયું જ્યસુંદરી;
નયણેં નયણ મિલાવી રહ્યો વાદી પરેં, તવ સા હૃદયથું નેહ ધરી એમ ઉચ્ચરે. ૪.
તુજ મુખ દેખી હું શુદ્ધિ બુદ્ધિ ભૂલી ગય, પ્રેમકટારી લાગી તેણેં ધાયલ થઈ;
ધાયલ ચોરનેં શીતળ જળ પાયો ખરો, પ્રેમ મુદારસ સિંચતો તે મુજ ઉદરો. ૫.
તુમ સધળી નારીની દાસી થઈ રહું, તેહનાં કટુક વચન પણ તુમ હુકમેં સહું;
રચણ પડ્યું વિદ્યામાં પણ લઈ સમારવું, બાળ વચન પણ હિતનું ચિત્તમાં ધારવું. ૬.
ચંડાળ પાસથી ઉત્તમ વિદ્યા શીખવી, નારીરતન પણ લેવું દુઃકુળ સંભવી;
લવણ્યસુતા હરિ કેશવેં ધર લખમી કરી, કાળી ગૌરી પર્વતજા રહેં વરી. ૭.
કનક કોડ ધન તુમનેં સોંપી સેવથું, આ ભવમાં વહાલેશર માનું દેવથું;
રાગ વિરુધ્ધા કુંવર એ સાચું સદહે, મદનમંજરી ચિત્ત ચમકી કુંવરને એમ કહે. ૮.
સુણ પ્રીતમ નિર્લજ પડ્યો તું પાસમાં, દરણુ પરે પડી હું રે વળી તુજ આશમાં;
આ રાજપુત્ર પવિત્ર પુરૂષવત કિહાં રહ્યું, નીચ મારગ અનુસરતાં નિર્મળ કુળ ગયું. ૯.
કુળવટ ઉત્તમવંશ ને દાત્રીપણું ટળ્યું, મુજ સાથે કરકાલ વચન આપ્યું બળ્યું;
કાક અમેધ્ય પરેં ચોરદારાએ રંજિયો, બ્રહ્મ સકળ ગુણજાત ભાતમાંથી ગયો. ૧૦.
વણિકસુતા પણ હું તુમથી રહી ઘણી, સતીવયણેં ધર રાખી માજા આપણી;
કેતા વરસ કુમારીસમી ધરમાં રહી, પીઉડા વરી હું તુમ ઉત્તમ જાતિ લાવી. ૧૧.
જાંડી સાહેલી સાથ નાથ સાથે સન્યાં, તુમ વચનેં બંધાણી પીહરીયાં તજ્યાં;
માત પિતા સાસરીયાંને કુળખં પણ ધરી, શિયળ તજી તુમ સજ્જન સંગે નીકળી. ૧૨.

એ સવિ કીધું પ્રીતમ તાહરેં કરણેં, મતિ વિણુડી ધર પેડી રહી હું બારણેં;
 વિણુ દેખે હા દેવ ધરી જલધિ સહી, ઊતરવાનો આરો તે એકે રહ્યો નહી.૧૩.
 એણે સંગેં રહી ખેલો પ્રીતમજી ભૂધરેં, સુલસા સાસુ ચરણેં જશું અમેં સાસરેં;
 કહિશ્યું અમેંને મોકલશે તુમ ખોળવા, કૃષ્ણપરેં ગયા તુમ સુત પાતાળ સાધવા. ૧૪.
 કાંતાવચન ગંગોદક કલ્લોલેં કરી, નીચરાગ મલ ધોઈ ચિત્ત સુમતિ વરી;
 અગડદત્ત નીકળિયો ચોર સંપદ તજી, મદનમંજરી શું રથ બેસી ચલિયો સજી. ૧૫.
 નારીચરિત્ર ગહન તેમ ગહનવનેં વસે, ભિલ્લવંદ જિહાં ત્રાસે નાસે દશો દિશેં;
 દેખી કુંવર મન ચિતે એ ઉપાત રથો, તવ દીઠો મદ ભરીયો હસ્તી કૃતાંતરો. ૧૬.
 વશ કરી રાજકુંવર તિહાં આગળ ચલેં, લાંગુલધાત નિપાત પટહભૂત ભૂતળેં;
 સન્મુખ એવ્યો વાધ વદન જિશું ગજહરા, ધાવત કોધ ભર્યો રહી ઉંચી કેસરા. ૧૭.
 મદનમંજરી ભયભ્રાંત થઈ તે દેખતાં, ધીરજ દેવે તાસ વાધ હણુવા જતાં;
 વામ કરાંબર વીંટી હરિવદનેં ધરી, દક્ષિણ ભુજ ખડ્ગેં કટિ છેદી દ્વિધા કરી. ૧૮.
 રથ બેસી વનખંડ વચેં વળી જવતો, અતિ ઉત્કટ પ્રણી મણિધર સાહામો આવતો;
 રક્ત નયન કાળકાંતિ ધમણુ પુતકાર એ, જમદંડ તુલ્ય પ્રચંડ દિસે વિકરાળ એ. ૧૯.
 દેખી ભયેં પતિકંઠ વળગી મંજરી, ભય મ ધરો કહે કુંવર હેંઠો ઊતરી;
 થેંભી મંત્રેં ગારડી પરેં આહીનેં દમી, બેસી રથ પથ ચાલ્યાં રણ સધળું વમી. ૨૦.
 શંખપુરીને દેશ સીમે વિશરામીયા, ભવઅટવી ઓળંગી નરભવ પામીયા;
 બીજે ખંડેં ઢાળ એ છટ્ટી ઉચ્ચરી, કમળસેના શુભ વીર કુમારનેં સાંભરી. ૨૧.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| એણેં અવસર તિહાં સૈન્યના, ડેરા તાંબૂ દૂર; | |
| દેખી સંશય ડોલતા, આવ્યા સુભટ હજૂર. | ૧. |
| અગડદત્તનેં ઓળખી, કરતા તેહ પ્રમાણ; | |
| કમળસેના રાણી પ્રતેં, દેત વધામણી તામ. | ૨. |
| રાણી મંત્રી પ્રમુખ સવિ, આવી પ્રણમે પાય; | |
| બોલાવે તસ પ્રેમશું, કુંવર કરી સુપસાય. | ૩. |
| શિબિરમાંહે સહુ આવિયાં, નૃપસુત કરી વિશ્રામ; | |
| પૂર્વ વૃત્તાંતે પૂછીયો, કહે સેનાપતિ તામ. | ૪. |

ઠાળ સાતમી.

(જરેજની દેશા.)

- જરે મારે સ્વામી સુણો તે વાત, ભિક્ષરણે રણમાં થઇ; જરેં
નિદ્રાવશ ભટ લોક, ધાડ પડી નિદ્રા ગઈ. જરેં ૧.
રથણી ધણી અંધકાર, ગાફલ રણ ભટ મંડળી જરેં
કુંવર ગયા રથ લેઇ, વાત કોઈક સુખ સાંભળી. જરેં ૨.
સુભટ ધણા તવ નક, નિજ નિજ મિલકત કર ધરી; જરેં
રાણીપટ આવાસ, ભિક્ષ ભટે હાં કરી. જરેં ૩.
અમે સુભટ લેઇ તામ, લોહકોટ પ્રતો ક્રિયો; જરેં
અમે દેખાડ્યા હાથ, તવ ભિલ્લે મારગ દિયો. જરેં ૪.
સુભટ સજી ચિહ્ન કાર, રાણી રથ યેસારીને; જરેં
નિકળીયા નિશિમધ્ય, નાહા સુભટ મિલાવીને. જરેં ૫.
હલકારા ઠામ ઠામ, મેહલી નાથ ગવેષિયા; જરેં
રણ કાપી એણે ઠામ, વાટ જોવતાં થોભાયા. જરેં ૬.
સકળ ફળી અમ આશ, તુમ દરસને સુખ પાવીયા; જરેં
કુંવર હુકમ કરી તામ, સૈન્ય સજી કરી ચાલીયા. જરેં ૭.
પાન્યા અખંડ પ્રયાણ, શંખપુરીને પરિસરે; જરેં
દેઈ પટ આવાસ, ગિતારા સરવે કરે. જરેં ૮.
આગળ જઈ અસવાર, રાયને દિયે વધામણી; જરેં
હરખ્યો સહુ પરિવાર; માત પિતા ગિલટ ધણી. જરેં ૯.
સન્મુખ જાવે સર્વ, હર્ષ કલ્લોલ ધરા નરા; જરેં
પૂનમ ઉદયો ચંદ, સાગરની પરે નાગરા. જરેં ૧૦.
હરખ્યાં સુખભર નેત્ર, આવે સન્મુખ ભૂપતિ; જરેં
લોટત ભૂમિ કુમાર, તાતચરણ કરતો નતિ. જરેં ૧૧.
હાથે ઉઠાવી કુમાર, હઠડા ભર ભેટી મળ્યા; જરેં
તોરણ ધર ધર હાટ, બાંધી આચ્છવ બહુ કર્યા. જરેં ૧૨.
ઉંચી કરી વૈન્યંત, પુલપગર શેરી બર્યા; જરેં
હસ્તીખંધ કુમાર, યેશી પુરમાં સંચર્યા. જરેં ૧૩.

| | | |
|---|------|-----|
| પુરવધુ ગાવે ગીત, મેડી સ્થમાં દોય વહુ; | જરેં | |
| મેડી માળ ચડી નાર, વધાવતી અક્ષત બહુ. | જરેં | ૧૪. |
| વાજે બહુ વાજિંત્ર, બંદી બિરદાવળી ભણે; | જરેં | |
| પગ પગ કરતે સલામ, નગરલોક આદર ઘણે. | જરેં | ૧૫. |
| એમ મોહોટે મંડાણ, રાજદુવારે બિતરે; | જરેં | |
| રાજકચેરી મધ્ય, તાતચરણ વંદન કરે; | જરેં | ૧૬. |
| રાંચ કહે ગઈ રાત, આજ પ્રભાત હિંદય થયો; | જરેં | |
| પુણ્યહિંદય ગુણુચી, જે તું પરદેશે ગયો. | જરેં | ૧૭. |
| કુંવર કહે માહારાજ, તુમ દર્શન સુરતર પ્રણયો; | જરેં | |
| વૃંદા અમીયે મેહ, નાહો અશુભ શુભ દિન વળ્યો. | જરેં | ૧૮. |
| પામી નૃપ આદેશ, જઈ માતા ચરણ નમે; | જરેં | |
| માય દિયે આશીષ, ચિરંજીવો આણુંદમે. | જરેં | ૧૯. |
| નયનાનંદશું નંદ, મળવે શીતળતા થઈ; | જરેં | |
| જનની શોક સંતાપ, વસવિયોગ વ્યથા ગઈ. | જરેં | ૨૦. |
| સુતને દેહ સનેહ, પ્રસે સુલસા નિજ કરે; | જરેં | |
| હરખે નયન જળરેલ, નવરાવી પોતે હરે. | જરેં | ૨૧. |
| સુરવદ્ સમ વદ દોય, સામુને પાયે પડે; | જરેં | |
| સાસુ દિયે આશીષ, હોજી પનોતી સુતવડે. | જરેં | ૨૨. |
| મંત્રી પ્રમુખ પુરલોક, જે જે નમવા આવતા; | જરેં | |
| આંધવપરે નૃપનંદ, પ્રેમ ધરીને બોલાવતા. | જરેં | ૨૩. |
| ભોજન જનની હાથ, કરીને નિજમંદિરે જતા; | જરેં | |
| સુતમુખે સુત વૃત્તાંત, સુણી નૃપ વિરમય પામતા. | જરેં | ૨૪. |
| એક દિન કુંવરને ભૂપ, જેઠ લગન ગ્રહ બળવતા; | જરેં | |
| જુવરાજ પદવી રૂપ, ત્રીજી વહુ પરણાવતા. | જરેં | ૨૫. |
| બીજે ખટે ઢાળ, ખેદવિચ્છેદન સાતમી; | જરેં | |
| મન તન મેળની વાત, વીર કહે ગુણીને ગમી. | જરેં | ૨૬. |

દોહડો.

મદનમંજરી મોટે પદે, કમળસેના લક્ષુ કાષ્ઠ;
અગડદત બળપુણ્યને, બોલ્યું વચન તે સિદ્ધ. ૧.

ન્યેષ્ટ પ્રિયા તે પ્રિયતમા, લક્ષ્મી ધૃતિ મતિગેહ;
 જીવિત વિધાસી પંજે, ધરતો ગાંઠ સનેહ. ૨.
 તાતશિખામણું સમસ્તી, સતિપતિ ભક્તિકાર;
 દેવસમા ગણે કંતને, કમળસેના લઘુ નાર. ૩.
 શોક્ય સહોદરી સમ ગણે, ન ધરે મત્સર ધ્યાન;
 ગુરુજન વાતસલ્યતા ધરે સેવકને સન્માન. ૪.
 ન મળે નૃવિ વાસો વસં, રોહિણીશું રતિભાવ;
 પણ કુમુદિની રાશીદર્શને, વિકસિત જાતિસ્વભાવ.

કાણ ૮ મી.

(વનમાં વિસારી વાંદ્હે વાંસળી—એ દેશી.)

નૃપનંદનચંદન સમગુણે, પણ પટરાણી સંધાત;
 રાગવિલુધ્ધા નિત્ય રહે, જેમ જીવન પયની સાથ.
 મદનમંજરી મુખમોહી રહો, ચિત્રાવેલી ચતુરને હાથ;
 લોહ અમક જ્યું ચિત્ત હાળ્યું, ફર પલક ન પ્રેયસી નાથ. મદનમંજરી ૨.
 ખારે ગુણ દીધા નીરને, પય અગનિ ધરતો જ્નેય;
 નિજતનુ જીવિત જવાળ તે, અંપાવે અગનિ પય સોય. મદનમંજરી ૩.
 ધ્યુ કોઈનું પછું નવી વળે; વળે પાણીથી પાછું દૂધ;
 દોય પ્રીતિભર ખેલતાં, ખીજી બૂલી ગયાં શુધ્ધબુદ્ધ. મદનમંજરી ૪.
 પણ તાતની આણા શિર વાંદે, દોય રાગ્યપ્રતાપ તપંત;
 મધુ માધવ સુરભિ કરે, દિશિ દક્ષિણ વાયુ વહંત. મદનમંજરી ૫.
 એણે અવસર રવિ દક્ષિણ જતે, ભૂમિસ્ત્રીશીતપીડા દેખ;
 અનંગ આકાશથી હાતર્યો, વરતાવે આણુ વિશેષ. મદનમંજરી ૬.
 મધુમત્ત ભમરીયો રણુજણે, અંકારવ મંગળગીત;
 ઋતુ વસંત રાય આવિયો, વેધક જન વિકર્યાં ચિત્ત. મદનમંજરી ૭.
 ચતુરાં જ્નેખન વય અમમળે, પતિસંગે તેમ ઋતુરાય;
 દેખી અવનીતળ અગી, વનરાજી કિસલપત છાય. મદનમંજરી ૮.
 જાઈ કૃતકી માલતી ભોગીયા, ભમરા વન ફૂલે ફરંત;
 શુક શુક્રા મેનાં વનતડ, કરી માંગા જીગલ રમંત. મદનમંજરી ૯.

- હંસ હંસી જુગલ જળ ઝીલતાં, કરે કીડા સરોવર પાળ;
મહાર કોયલ દહકતી, મુખમંજરી આંખા ડાળ. મહનમંજરી૦ ૧૦.
- પ્રણુસ ચાંપા નારંગિયો, રાયણુ દાહાડિમ સહકાર;
શેહતુત સીતાપળ જાંબુડી, નમી કેળિ તરફળ ભાર. મહનમંજરી૦ ૧૧.
- ધૈરજહર વિરહિણી નારીનો, મલયાનિલ સુરભિ વાય;
મદ ઉપજવે જુવાનને, વર્યો આચ્છવ મધુરાય. મહનમંજરી૦ ૧૨.
- નાગરજનશું નૃપ પરિવર્યા, જાય રમવાને ઉદ્યાન;
પવનપ્રેરિત તરપલ્લવા, માનું નૃપને કરત આજ્ઞાન. મહનમંજરી૦ ૧૩.
- તવ અગડદત ચંદન રસેં, તનું લેપિત રોપિત માળ;
માલતીફૂલેં બાંધીયો, ધમ્મિલ્લ સમારી વાળ. મહનમંજરી૦ ૧૪.
- શણુગાર સજી નિજ હાથશું, મુખ આગળ નાટકશાળ;
એસાડી રમણી રથેં, ગયો વનખેલણુ ઉજમાળ. મહનમંજરી૦ ૧૫.
- એમ નગરલોક સહુ વન ગયા, ન રહ્યો સુખીયો ધર કોઈ;
પણ ન ગઈ સુલસા સતી, વહુ કમળસેના મુખ જોઈ. મહનમંજરી૦ ૧૬.
- દીયરને દેશણીયો ધર રહી, ભોળાઈની ભક્તિ નિમિત્ત;
પૂછે દેશણી જેહાણીનેં, આ વાત કશી વિપરીત. મહનમંજરી૦ ૧૭.
- તુમેં જુવનપાળ નૃપનાંદિની, વારો વાસો નહીં એકરાત;
રાગવિલુક્ષા જેઠ જી, એ મહનમંજરી કોણુ જાત. મહનમંજરી૦ ૧૮.
- સા કહે એ પ્રીતમ મન વસી, નકશી શક્તી સોવન પ્રીત;
મુજથી અધિક એ ગુણવતી, કુળઉત્તમ જાતિ વિનીત. મહનમંજરી૦ ૧૯.
- ખાસ દાસી કુમરની તેણેં સમે, ભોગસામગ્રી લેઈ જાત;
કમળસેના તેડી કહે, મુજ પીયુને કહેા રહવાત. મહનમંજરી૦ ૨૦.
- એક નગરેં રજક ધર રાસભો, વહે નિજ પતિને નિશિવાણુ;
અવનીપતિનેં કહેા એક દિનેં, મુજ ઉપર કરે પરિયાણુ. મહનમંજરી૦ ૨૧.
- નિશિયર જાયે નૃપ તે સુણી, તેડી રજકનેં પૂછેસાચ;
તે કહે ખર વ્યંતર છળ્યો, નિત્ય વદત વિરૂપી વાચ. મહનમંજરી૦ ૨૨.
- નૃપનિશિ ખરધર લાવી જળેં, નવરાવી હવિ શણુગાર;
એસી નૃપ સેના સજી, અશ્વપાટ દીપ્તે પુર બાર. મહનમંજરી૦ ૨૩.
- લોકેં તુરગ વખાણ્યો પણ નવી, મુજ જાતિપ્રશંસી લેત;
ચિંતી ખર તિહાં ભૂંડીયો, થયો રાજા જગત ક્રોધેત. મહનમંજરી૦ ૨૪.

વળી વાયસી અંબશિખર રહી, તિહાં કાઢિલ મતમરલોક;
 પીક લહી પૂજનપા ધરે, કરે વચન સુણી સહુ શોક. મદનમંજરી૦ ૨૫.
 બળિયા પાણુ છળિયા રાગમાં, રખે બાગમાં પ્રગટે એમ;
 શીખ એ કડવા તીરશી, જસ દિશિરાગનો પ્રેમ. મદનમંજરી૦ ૨૬.
 સુણી દાસીએ કુંવરને સંવિ કહ્યું, પાણુ વાંસ નળીમે કુંક;
 એાખધેં ન સમે જેહને, ખેટ કામણુ કેરી ચૂંક. મદનમંજરી૦ ૨૭.
 કેઈ ગાવેં ગીત વસંતનાં, નારીકંઠેં પુલની માળ;
 મદિરાપાન કરી નાચતા, કેઈ હાથ મહી કંસતાળ. મદનમંજરી૦ ૨૮.
 નર નારી કરી ધર કેળનાં, રમે સોગંધાળ સાર;
 તરંગિય કુસુમને વીણતી, ઊંચહસ્તેં રપદિત તાર. મદનમંજરી૦ ૨૯.
 પ્રિયા બેડી હિંચોળે નિજપતિ, કાઠ જુગલ જળેં કલ્લોલ;
 કેઈ હાથ પ્રિયાકંઠેં ઠવી, લાલ ગુલાલસેં રંગ રોળ. મદનમંજરી૦ ૩૦.
 તિહાં કુંવર કુસુમવન ખેલતો, તર બાંધી હિંચોળા ખાટ;
 મદનમંજરી અંકેં ધરી, જુવે નવ રસુ નવ નવ નાટ. મદનમંજરી૦ ૩૧.
 જઈ સરોવર જળકીડા કરે, જેમ કમળાશુ મોરારિ;
 સંધ્યાસમે સહુ ધર ગયાં, નૃપ સાથેં નગર નર નારિ. મદનમંજરી૦ ૩૨.
 તવ મદનમંજરી કહે કંથનેં, આજ રમવા સરિખી રાત;
 પરિકર સહુ ધર મોકલો, આપણુ દોય જશું પરલાત. મદનમંજરી૦ ૩૩.
 રહ્યો કુંવર વિસર્જ પરિકરા, વનિતાશુ વનમાં તેહ;
 સવિતા સમરી વલ્લભા, ગયો પશ્ચિમદિશે નિજગેહ. મદનમંજરી૦ ૩૪.
 ધર્મિમલકુંમરના રાસમાં, ખંડ બીજે આઠમી ઢાળ;
 વીર કહે વૈરાગિયા, સુણો આગળ વાત રસાળ. મદનમંજરી૦ ૩૫.

દોહરા. મોરડી.

નિર્ભય રાજકુમાર, રથ તર હેંઠેં આપીયો;
 સંધ્યા સમય વિચાર, વનિતાશુ વનમાં વસ્યો. ૧.
 ચૂડી ઝલક ખલકાર, પ્રીતમ ગળે ધરી બાંહડી;
 પગ ઝાંઝર ઝમકાર, લાળ તિલક દીપે ધણું. ૨.
 ફરતાં વન મોઝાર, સુખ તબાલ ધરી કરી;
 જાણું જુગલ અવતાર, પવન સુગંધી ફરસતાં. ૩.

રાત્રિ ગઈ ઘડી ચાર, શ્રમ પામી પાછાં વળ્યાં;
સત્તાં બેહુ નર નાર, આવી રથમાં મુખ ભર્યાં.

૪.

ઢાળ હ મી.

(જીવ જીવન પ્રભુ કિહાં ગયા રે—એ દેશી.)

| | |
|--|-------------|
| રાગે રંગાણી ચેતના રે, વસા વસી ગળી પાસ રે; વાસ ભુવન ધન તન તણ રે, રોડેએ રેદત નિરાશ રે. | રાગેં ૦ ૧. |
| તપ જપ સુત દ્વેરે વમે રે, રાગનદી ધન પૂર રે; પડિયા નડિયા નવિ જરે રે, પૂર્વે ભાવુદત સૂર રે. | રાગેં ૦ ૨. |
| દેશ ત્યાગ અગનિ સહે રે, ધણુ કુટણુ દુખ દિક રે; રાગ તણો ગુણુ એહ છે રે, જોયતી રાતી મજા રે. | રાગેં ૦ ૩. |
| પણુ ચિત્રશાળી વનગણે રે, યુવરાજ રમણી પાસ રે; એક પ્રહર રાત્રિ ગઈ રે, મુખભર નિંદ નિવાસ રે. | રાગેં ૦ ૪. |
| મદનમંજરી નિદ્રા વશે રે, લટકતો એક હાથ રે; રથ બાહેર કઝનાળી જયું રે, રથનાભિની સાથ રે. | રાગેં ૦ ૫. |
| ભુજે ભુજંગમ ડંશીયો રે, દુષ્ટ પ્રણીધર જાત રે; ડશી ડશી મુજ પન્નગે રે, બોલી નિંદ વિદ્વાત રે. | રાગેં ૦ ૬. |
| જાગ્યો કુંવર નિદ્રા તણ રે, શીઘ્ર ગિતરીયો હેઠ રે; તમશી નિશી પણુ જોવતાં રે, મર્ધમણિ ફણી દીઠ રે. | રાગેં ૦ ૭. |
| સા મૂર્ચ્છિત વિષ વેગથી રે, તસ દુઃખ શોક વિભાગ રે; કુમરે પણુ મૂરખા લાડી રે, જેમ વૃક દેખી છાગ રે. | રાગેં ૦ ૮. |
| વન વાયુ શીતળ લાડી રે, ચૈતન્ય પામ્યો કુમાર રે; પણુ નવિ ઉડી વલ્લભા રે, કીધા બહુ ઉપચાર રે. | રાગેં ૦ ૯. |
| મંત્ર તંત્રાદિક બહુ ક્રિયા રે, પણુ ન થયો ગુણુ તાસ રે; થઈ અચેત મૃતક સમી રે, ન લહે નાકે નિઃશ્વાસ રે. | રાગેં ૦ ૧૦. |
| અંકે આરોપી તેહને રે, મોહિત સ્નેહ કુમાર રે; કંગણે સ્વર રોતો તિહાં રે, જેમ વિજેગી નાર રે. | રાગેં ૦ ૧૧. |
| પ્રાણુ પ્રિયા હા કયાં ગઈ રે, એકલો તણ મુજ રાણુ રે; રાજ્ય ભોગ તુજ વિણુ કિસ્કા રે, તુજ સાથે મુજ પ્રાણુ રે. | રાગેં ૦ ૧૨. |

| | |
|--|-----------|
| લક્ષ્મીરૂપ શશીમુખ કળારે, વચનઅમૃતકિહાંતુજી રે; | |
| દક્ષ કટાક્ષ નયન કિહાંરે, હંસગામિની કહો મુજી રે. | રાગેં ૧૩. |
| જે ઉત્તર તું નવિ દિયે રે, તો જીવિત ધિક્કાર રે; | |
| દીર્ઘ પથે પ્રિયા આલીયાં રે, પુટે ન હધ્યા ગમાર રે. | રાગેં ૧૪. |
| શી ચિંતા કરવી ધણી રે, કરવો કાળ પ્રવેશ રે; | |
| પ્રાણપ્રિયા સહ પાવકે રે, બળતાં સમશે કલેશ રે. | રાગેં ૧૫. |
| એમ ચિંતી ખડકી ચિતા રે, માંહે સવારી નાર રે; | |
| વનદેવને કહે પરભવે રે, હોજે સ્ત્રી ભરતાર રે. | રાગેં ૧૬. |
| એમ કહી હાથ અગ્નિ ગ્રહી રે, જવ પેસે ચય સોય રે; | |
| તવ આકાશથી ઉતરી રે, આળ્યા વિદ્યાધર દોય રે. | રાગેં ૧૭. |
| તે કહે સાહસ મત કરો રે, સાંભળ અમ વિરતંત રે; | |
| વૈતાલ્યે રથનપુરે રે, અમ વસતી સુણ સંત રે. | રાગેં ૧૮. |
| સમેતશીખર યાત્રા કરી રે, બળતાં આ વનવાસ રે; | |
| અગ્નિચિતા નર દેખીને રે, આળ્યા અમે તુમ પાસ રે. | રાગેં ૧૯. |
| આગરણુ અવિવેકની રે, કેમ કરો કહો સત્ય વાત રે; | |
| કુંવરે મૂળથડા કહો રે, સર્પાદિક અવદાત રે. | રાગેં ૨૦. |
| વાત સુણી વિદ્યાધરે રે, છાંટયું મંત્રી જળ અંગ રે; | |
| નયનકમળવિકસી તદા રે, ઉડી બેડી ખડંગ રે. | રાગેં ૨૧. |
| મદનમંજરી અવલોકતાં રે, વિરમય પામ્યો કુમાર રે; | |
| કહે ભલે પાઞિધારીયા રે, કાઠો અમ ઉપકાર રે. | રાગેં ૨૨. |
| તુમ સરિખા નરરત્નનાં રે, દર્શન દુર્લભ થાય રે; | |
| જેમ મરધરના લોકને રે, સુરતર શીતળછાંય રે. | રાગેં ૨૩. |
| મેઘ નદીજળ તર ફળ્યાં રે, રવિ શશી અંબર ઠામ રે; | |
| તુમ સરિખા ધિધિયે ધર્યાં રે, રત્નગર્ભા જીવિ નામ રે. | રાગેં ૨૪. |
| ખેટ કહે અમે નવિ કાંયો રે, તુમ ઉપકૃતિ લવલેશ રે; | |
| ખેતીબળ કરે કરપણી રે, નિજ આતમ ઉદ્દેશ રે. | રાગેં ૨૫. |
| એમ કહી ખેટ ગગનગયારે, કુંવર પ્રિયા ગ્રહી બાંહી રે; | |
| મંદ મંદ પગ ચાલતી રે, અધકાર નિશિ માંહી રે. | રાગેં ૨૬. |
| કામદેવ દેહરે જઈ રે, હાથે વસ્ત્ર યિછાય રે; | |
| શયન કરાવી સુદરી રે, કહે તનુ શીતે દરાય રે. | રાગેં ૨૭. |

| | |
|---|-------------|
| તવ કુંવર વનમાં જઈએ, અરણીમાંથી શીખી કીધ રે; | |
| જગતે હાથ હુતાશનેં રે, કાળની ભારી લીધ રે. | રાગેં ૦ ૨૮. |
| આવતો અતિ વેગશું રે, દીઠા ચૈત્યે ઉઘાત રે; | |
| દીપક સરખો દેખતાં રે, શીધ જુઝાવી જ્યોત રે. | રાગેં ૦ ૨૯. |
| આવી અગનિ પાસે ઠંબો રે, પૂછે જ્યોતિ વિચાર રે; | |
| સા કહે તુમને આવતાં રે, ઝળક્યો અગ્નિ લગાર રે. | રાગેં ૦ ૩૦. |
| આભા ઊજળી ભીતમાં રે, પડતી તે તુમેં દીઠ રે; | |
| અવર કારણુ નવિ જાણિયું રે, વાહુમ સુગુણગરિક રે. | રાગેં ૦ ૩૧. |
| સાચું કહી પ્રિયા હાથમાં રે, આપી નિજ તરવાર રે; | |
| ઝાંઘે મુખેં અગ્નિ ધમે રે; શીતવ્યથા પરિહાર રે. | રાગેં ૦ ૩૨. |
| તેણે સમે કોશ બહી કરી રે, ખડગ પડી દૂર જાય રે; | |
| મેઘથકી જેમ વીજળી રે, ઝલકતી શબ્દ સુણાય રે. | રાગેં ૦ ૩૩. |
| વિશ્વાલ લહી ઉડી કહે રે, શેં પડી અસિ તુમ હાથ રે; | |
| સા કહે શીત કર ધૂજતે રે, કોશથકી પ્રાણનાથ રે. | રાગેં ૦ ૩૪. |
| નીકળી પડી વસુધાતળે રે, ઝલતો ન ઝલાય રે; | |
| શીતલતા તનુ ધૂજતે રે, ઠંડેં હાથ ઠંડાય રે. | રાગેં ૦ ૩૫. |
| કુંવર ખડગ મ્યાનેં કરે રે, હરે હુતાશનેં શીત રે; | |
| ચિત્ત અતુર રસ રીઝમાં રે, રચણી સકળ વ્યતીત રે. | રાગેં ૦ ૩૬. |
| ખીન્ને ખંડ એ રાસનો રે, તેહની નવમી ઢાળ રે; | |
| વીર કહે શ્રોતા તણાં રે, વિધન હત્યો વિસરાળ રે. | રાગેં ૦ ૩૭. |

હાહાર.

| | |
|---|----|
| વિષધર વિષ ભયેં શર્વરી, જગરણે વહીજાય; | |
| શેષ ધડી રહી એક તવ, નયણેં નિંદ ભરાય. | ૧. |
| સૂતી નિદ્રાભર પ્રિયા, પતિ અંકે ધરી શીશ; | |
| નૃપસુત સાસ અધર જુએ, અરણુ ભુજ નખ વીશ. | ૨. |
| કમેળ કુસુમ વન વિકસતે, ઊઝ્યો કિરણહનર; | |
| નગરથકી નૃપ પાઠવ્યો, આઝ્યો ભટ પરિવાર. | ૩. |
| રાજકુંવર તે દેખીને, મોહનીમુખ દ્રગ દેત; | |
| દષ્ટ વચન મધુરે કરી, જગવતો ધરી હેત. | ૪. |

(તથાહિ.)

પ્રોજ્ઞાનું ભતે; પરિમલઃ કમલાવલીનાં, શબ્દાયતે ક્ષિતિરહોપરિ તાત્રચૂડઃ;
શૃંગં પવિત્રયતિ મેરુગીરિર્વિવરવા, નૃત્થીયતાં સુનયને રજની જગામ. ૫.
એતે પ્રજાંતિહરિણા રત્નલુભક્ષણાર્થં, ચૂર્ણુર્વિધાતુમથયાંતિ હિ પક્ષિણોપિ;
માર્ગસ્તથાપિ સુવહઃ કિલ શીતલેશા, દૃત્થીયતાં સુનયને રજની જગામ. ૬

દોહરા.

જાગી મુખશુદ્ધિ કરી, રથ બેઠી તેણી વાર;
કુંવર સુલટસું પરિવર્યો, આવ્યો નયર મઝાર. ૭.
તાત નમી માતાચરણ, પ્રણમે જામ કુમાર;
તવ માતા બોલે વચન, શિક્ષાગર્ભિત સાર. ૮.
એક આંખે જે દેખતા, એક ભુજ કરતા કાજ;
એક પગે નર ચાલતાં, પામે જગમાં લાજ. ૯,
કુંવર સુણી મંદિર જઈ, કમળાસેનાની પાસ;
આવી મનાવી બહુપરે, અંતરપ્રેમ વિલાસ. ૧૦.
વારો વાસો દિવસનો, વેહેંચણ કરતો ત્યાંહિં;
મુખવિલસે બેઠુ નારીશું, ન્યાય ધર્મ ઉત્સાહિં. ૧૧.
લઘુ બાંધવ આગળ કહે, સઘળી વનની વાત;
ત્રણે વર્ગને સાધતો, ભક્તિ માત ને તાત. ૧૨.
વર્ષ દિવસ સમ વહી ગયાં, એક દિન સભા મઝાર;
કર બેઠી જીવરાજને, એમ ભાષે પ્રતિહાર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(હુંતો મોહી છું તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી.)

ઉત્તરાપંથના વાણીયા રે લો, જાતેં સોદાગર જાણીયા રે લો;
વાણિજ્યહેતેં આવિયા રે લો, અશ્વરતન બહુ લાવીયા રે લો. ૧.
બારણે જાલા તે ધ્રુણી રે લો, વંછે સાહેબ મળવા બણી રે લો;
કુંવર રજાએં પ્રવેશીયારે લો, પ્રણમી સુખાસન બેસીયા રે લો. ૨.
તે કહે અમ ધરે મંદુરા રે લો, મધ્યે તુરગ બહુ સુંદરા રે લો;
એક તુરગ લક્ષણ ભર્યો રે લો, જવન પવનસેં સંચર્યો રે લો. ૩.

- આહુંબને જ્ઞેવા જિસ્યો રે લો, લાખ ફેળે મેં શોભે તિસ્યો રે લો;
સાંભળી કુંવર તિહાં ગયો રે લો, દેખી તુરગ વિસ્મય થયો રે લો. ૪.
- રોમ સનેહા પાતળા રે લો, વાંકી સમુધર કંધરા રે લો.
પૂઠે પૃથુ વક્ષસ્થૂળતા રે લો, કાન લઘુ પીઠ પોહોળતા રે લો. ૫.
- ગગન લંધન જંઘા બળે રે લો, ચરણછળે નલ ઉચ્છળે રે લો;
નિર્માસ મુખ લક્ષણ ધણું રે લો, દેખી તે અશ્વરતન તણું રે લો. ૬.
- તુંગ તનુ તુરગારંહ રે લો, અસ્વાર દુર્દર સમૂહ રે લો;
નગર બાહેર પાટી દીયે રે લો, સૈન્યસુભટ ચિત્ત શાંકાયે રે લો. ૭.
- વળગાએ કર વળગાડીયો રે લો, પંખાપરે હય લાડીયો રે લો;
જેમ જેમ બેચે લગામને રે લો, તેમ તેમ વેગે વહે ધણે રે લો. ૮.
- પંચમી ધારા તે વહે રે લો, રાખ્યો પવનપરે નવિ રહે રે લો;
નજરે કુંવર નવિ અટક્યા રે લો, થાક્યા સુભટ પાછા વળ્યા રે લો. ૯.
- નિર્જન વન રણમાં પડ્યો રે લો, વડતર ડાળ ઉપર ચઢ્યો રે લો;
થાપી ચરણ રહ્યો તેટલે રે લો, અશ્વ ચિત્ર જેમ ના ચળે રે લો. ૧૦.
- વક્ર શિક્ષિત એ ના વળ્યો રે લો, દુષ્ટ ચેલો ગુરને મળ્યો રે લો;
વળગા ગ્રહી ધણું તાણીયો રે લો, વિપરિત અશ્વ ન જાણીયો રે લો. ૧૧.
- દોય પિંડ દુખીયા કર્યા રે લો, ચિંતી અગડત્ત બિતર્યા રે લો;
અશ્વમરણે ચિંતા થઈ રે લો, મધ્યાન્હ વેળા વહી ગઈ રે લો. ૧૨.
- અદ્વૈતરૂપ વને ચરે રે લો, વનફળ સર જ્ઞેતો ફરે રે લો;
ચંદનવન સુરભિ ધણે રે લો, પંથપરિશ્રમ પ્રાણે રે લો. ૧૩.
- તાપ વિપત્તિહર સુંદરી રે લો, સહકાર પિંજરી મંજરી રે લો;
બેઠી કાચલ ટદ્દકા કરે રે લો, આવ્યો કુંવર એમ ઉચ્ચરે રે લો. ૧૪.
- આવ્યો અગડત્ત તે વને રે લો, દેખે સ્ફટિક પીઠિકા કને રે લો;
પદ્મરાગ મણિએ ધણ્યા રે લો, વિવિધ રતન વચમાં જડ્યા રે લો. ૧૫.
- ઘંટ છે બહુળ અવાજનો રે લો, મંદિર શ્રી જિનરાજનો રે લો;
વાયુધ્વનિત ધ્વજ પેખણું રે લો, દિગ્વધૂ માતું કરે લાંછણું રે લો. ૧૬.
- વાવી પુખ્ખરિણીએ નાદીને રે લો, કનક કમળ કર સાદીને રે લો;
પ્રાસાદ સુંદર દેખીને રે લો, આણંદભર પ્રવેશીને રે લો. ૧૭.
- આદિ દેવ નાતિ આચરી રે લો, પૂજે કમલ વિધિએ કરી રે લો;
નયનઢીપજુગથી ચળે રે લો, હર્ષાશ્રુદણ મુકતાશળે રે લો. ૧૮.

શ્વસ્ત વ્રજિન જિન સંસ્તવે રે લો, જેહ સ્તવ્યા સુરદાનવે રે લો;
 નાથજી લોકાગ્રે રહ્યા રે લો, ભક્તિથી મેં હૃદયે મહ્યા રે લો. ૧૯.
 શક્તિ અનંતી સાંભળી રે લો, ભક્તિથી શક્તિ વેગળી રે લો;
 શક્તિ ખાયક ગોપમાન છો રે લો, ભક્તિ વશેં ભગવાન છો રે લો. ૨૦.
 ભાવના ભક્તિએ સાંકળ્યો રે લો, પ્રાસાદથી તે નિકળ્યો રે લો;
 આગળ પાછળ જેવતો રે લો, દીઠો અશોક તરે સોહતો રે લો. ૨૧.
 માનું વનમાં નોતર્યા રે લો, વિદ્યા ચારણ મુનિ ઊતર્યા રે લો;
 મુનિગણ મંડળ મારગી રે લો, ચાર જ્ઞાન જ્યોતિ ઝળી રે લો. ૨૨.
 તીરથ જંગમ સુરતરે રે લો, શાંત સુધારસ સાગરે રે લો;
 સાહસગતિ સુર નામ છે રે લો, નામ તિથ્યો પરિણામ છે રે લો. ૨૩.
 સંસારદુઃખ દવ જળમાં રે લો, છાયા શીતળ સંસારમાં રે લો;
 પુત્ર કલત્ર મુનિવરારે લો, દુઃખમાં વિસામા એ ખરા રે લો. ૨૪.
 રત્ન રોહણુગિરિ જળણીને રે લો, મેઘધ્વનિ સુણિ વાણીને રે લો;
 દેખી કુંવર આણુંદ્યા રે લો, આવી સૂરીશ્વર વંદીયા રે લો. ૨૫.
 બેઠાં તિહાં વિનયેં કરી રે લો, ભૂખ તરખ છંડી પરી રે લો;
 ધર્મહૃદયસ્થિતિ સાંભરી રે લો, સંસારશેરી વિસરી રે લો. ૨૬.
 ખંડ બીજે દશમી બણી રે લો, ઢાળ મુક્ત મેળા તણી રે લો;
 પૂરણ ખંડ ઇહાં થયો રે લો, જંગલમે મંગલ બયો રે લો. ૨૭.

ચોપાઠ.

ખંડે ખંડે મધુરતા ધણી, ધમ્મિલકુંવર ચરિત્રે બણી;
 કહે મુનિ વીતક ધમ્મિલ સુણો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ધણો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयासिंहसूरीश्वर-
 शिष्य संविज्ञ पंडित श्री सत्यविजयगणेशिष्य पंडित कर्पूरविजय
 गाणीशिष्य पंडित क्षमाविजयगणेशिष्य पंडित यज्ञोविजयगणि-
 शिष्य पंडित शिरोरत्न श्री शुभविजयगणीशिष्य पंडित श्री वीर-
 विजयगणिविरचिते श्री धम्मिलकुमार चरित्रे प्राकृतप्रबंधे.

द्वितीः यखंडः समाप्तः

તૃતીય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

- જય જય તું જગદીશ્વરી, જંગદંબા જગમાય;
જિનવરમુખકંજવાસિની, વિદુષી માત કહાય. ૧.
- તું ત્રીપદી ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિપ્રભય દેવી;
શક્તિ સ્વરૂપેં ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવી. ૨.
- જે ત્રિભુવનમાં ત્રિહુ પદેં, તે સવિ તુમ આકાર;
નિત્ય અનિત્ય અને વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર. ૩.
- આદિ શક્તિ તું અભિનવી, ત્રિકાળેં થિર ભાવ;
સરસ્વતી પ્રણમી નમી, મુજ ગુર પ્રત્યળ પ્રભાવ. ૪.
- છટ્ટદેવ પદ્માવતી, કાર્ય સકળ સહચાર;
તાસ નમી હવે વર્ણવું, ત્રીજો ખંડ ઉદાર. ૫.
- વક્તા વાત વિવેકની, લહે પરીક્ષાવંત;
જાણુ ઝવેરી આગળેં, માણુક મૂલ મિલંત. ૬.
- ગામના નટ નેં મૂખેનો, જોગ મળ્યો નહીં સોજ;
આહું અવળું જોવતા, ખેઠાં રણનાં રોજ. ૭.
- રોજ તણાં મન રીઝવી, ન શકે પંડિત લોક;
વિપ્રકથા વનિતા સુણી, સેરજનો ધરે શોક. ૮.
- અંધાએ નાટકઠળા, ખેહેરા આગળ ગીત;
મૂરખ આગેં રસકથા, તણ્યે સરખી રીત. ૯.
- કુસુમ સુગંધી ઘેંશમાં, ખાયક કુટંબી જેમ;
શાસ્ત્ર રસિક કવિની કળા, થાય નિરથેક તેમ. ૧૦.
- મૃત સેરજ શુક ચાળણી, કંક હંસ શશી સાર;
જળપુર અહિધટ છિદ્ર પશુ, મશક શિલા મંજર. ૧૧.
- સભા ચતુર્દશધા મળે, તિહાં શશી હંસ સમાણુ;
ઝોતા વિકસિત ચિત્તશું, મુણુજો શાસ્ત્ર પ્રમાણુ. ૧૨.

અગડદત બેઠો તિહાં, ગુરુ સન્મુખ સુવિનીત;
ગુરુ પણ અવસર દેશના, દેતા સમય અધીત. ૧૩.

ઢાળા. ૧ લી.

(ઈર આંખા આંખલી રે એ દેશી.)

| | | |
|--|-------|-----|
| ચેતન ચતુરી ચેતના રે, પામી આ સંસાર; | ચતુર૦ | ૧. |
| દશ દષ્ટાંતે દોહિયો રે, માનવનો અવતાર; | | |
| ચતુર નર ચેતોચિત્ત મઝાર, ધર્મ પરમ આધાર. | ચ૦ | ૨. |
| ધર્મવિના પશુ પ્રાણીયા રે, પાપે પેટ ભરંત; | | |
| જોરવ તે નરકે પડે રે, પામે દુઃખ અનંત. | ચ૦ | ૩. |
| સુગુર વચન ઉપદેશથી રે, જો ધરશે વ્રતરંગ; | | |
| ભવ અટવી ઓળધીને રે, લહે શિવવદસુખ સંગ. | ચ૦ | ૪. |
| એજો અવસર તિહાં નૃપસુતે રે, દીઠા પાંચ જીવાન; | | |
| એહા વૈરાગે ભર્યા રે, ધર્મ સુણે વ્રત ધ્યાન. | ચ૦ | ૫. |
| કુંવર પૂછે સાધુને રે, રતન જડત ઝળકાર; | | |
| જિનમંદિર અટવી વચે રે, કોણ કરાવણહાર. | ચ૦ | ૬. |
| પાંચઆણુને જીતીને રે, પાંચ મહાવ્રત હેત; | | |
| પાંચ પુરપૈાવન વચે રે, કીધા કેમ સંકેત. | ચ૦ | ૭. |
| વરાગ્યકારણ કેમ બન્યું રે, તે કહીએ મહારાજ; | | |
| સુરિ કહે સુંદર સુણો રે, રથનપુર પુરરાજ. | ચ૦ | ૮. |
| તે વિદ્યાધરે એ કીયો રે, વિદ્યાધર અવતાર; | | |
| નામે જિનમંદિર વડું રે, ઋષભ દેવ દરબાર. | ચ૦ | ૯. |
| પાંચ પુરપતું હવે સુણો રે, વૈરાગ્યકારણ જોહ; | | |
| બીમ નામે પદ્મીપતિ રે, વંધ્યાટવી રહે તેહ. | ચ૦ | ૧૦. |
| એ પાંચ તસ બાંધવા રે, પંચાનનઅળ જાસ; | | |
| એકદિન તહાં નિશિસૈન્યશુરે, કોઈનૃપસુતેલીયોવાસ. | ચ૦ | ૧૧. |
| મદનમંજરી પ્રિયાશુ તેણે રે, કીધા દૂર નિવાસ; | | |
| ધાડ પડી પદ્મીશની રે, સૈન્ય શુભટ લહે ત્રાસ. | ચ૦ | ૧૨. |
| કમળસેના રાણી અહી રે, નાહા સુભટ સવિ તામ; | | |

| | |
|---|--------|
| પક્ષીશ ભીમશું રથ ચઢી રે, કુંવર કરે સંત્રામ. | ૨૦ ૧૨. |
| શંકાણો નૃપભૂ તિહાં રે, જીત્યો ભીમ ન જાય; | |
| ચિંતી પ્રિયા થઈ સારથીરે, નયન કટાક્ષેં અહાય. | ૨૦ ૧૩. |
| તવ કુંવર હણી ભીમનેરે, રથ બેસી કરી જાય: | |
| ભીમ સહોદર પંચ એ રે, આમાંતરથી આય. | ૨૦ ૧૪. |
| મૃતકારજ કરી ભીમનાં રે, કરી પ્રતિજ્ઞા એમ; | |
| બાંધવ વૈર લીધા વિના રે, જીવિતનું છે નેમ. | ૨૦ ૧૫. |
| એ પાંચ ભમતા થકા રે, વીત્યો કેટલો કાળ: | |
| શત્રુ મરણુ વિણુ નવિ શમીરે, ચિત્ત હુતાશનઝાળ. | ૨૦ ૧૬. |
| અમરેં પ્રયાં થકા રે, કરતાં શૈવ ધ્યાન; | |
| દેવકુળેં આવી રહ્યા રે, શંખ પુરી ઉદ્યાન. | ૨૦ ૧૭. |
| રાજકુંવર તે નયરીનો રે, પક્ષીપતિ હણનાર; | |
| મદનમંજરીશું નિશિ રહેારે, તેહજ વનમોઝાર. | ૨૦ ૧૮. |
| સર્પ ડસ્યો પ્રિયા નેહશું રે, વહ્નિ પ્રવેશ કરંત; | |
| વિદ્યાધર વિષ અપહરી રે, જીવિતદાન દીયંત. | ૨૦ ૧૯. |
| દેવકુળેં જઈ નિશિ વર્યા રે, વન છંડી નર નાર; | |
| પ્રિયા સુવારી પ્રેમશું રે, હૃદય ફરસ કરધાર. | ૨૦ ૨૦. |
| ત્રીજો ખંડેં એ કહી રે, સુંદર પહેલી ઢાળ; | |
| વીર કહે ઓતા સુણો રે, જાની વચન ઉજમાળ. | ૨૦ ૨૧. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| વનતરે શીતળ પવનથી, મત્રજળેં નિશિ શેક; | |
| અંબપલ્લવ પ્રિયસોવતી, અંગ શિથિલ અર્તિ રેક. | ૧. |
| તે ટાઢ્યેં કરી ધ્રુજતી, દેખી રાજકુમાર; | |
| કાઠ આમ લેવા ગયો, એકલી મેલી નાર. | ૨. |
| શયાસન ભોજન વસુ, રાજ્ય રમણી ધર પ્રાય; | |
| સૂનાં મૂકયાં સાત એ, અન્ય અધિકૃત થાય. | ૩. |
| એકલી નારી ન મૂકીએ, જે પણ સતીય કહાય; | |
| બાંધવ બાપને દેખીને, ચપગા રિત ડેલાય. | ૪. |

ક્ષણભર રાજ વેગજો, કાનેં પિયુ ન લગાય;
નિશ્ચિત પઠિત દિનાંતરે, વિદ્યા વિસરી જાય. ૫.
ઉત્સર્ગે રહી નારીનો, નવિ કૃત્તે વિશ્વાસ;
મંસ રૂધિર તનનાં દીયાં, તો પણ ન થઈ તાસ. ૬,
લાલી કેહેતી બાપડી, અવળા ખ્યાલ મ ખેલ;
જિહાંથી લાગ્યો લાકડી, તિહાંની તિહાં જઈ મેલ. ૭.

ઢાળ ૨ જી.

(પાપસ્થાનક ચાલું વરજીએં એ દેશી.)

પંચ પુરૂષ છળ પામીને, દેવકુળેં રથા જેહ;
રાજકુંવર આજ મારવો, ચિંતવતા એમ તેહ. ૧.
ધિગધિગ રમણીના રાગને, રાગે માલો સંસાર;
નરજમણી રમણા બલી, માને મૂઢ ગમાર. ધિગધિગ. ૨.
લઘુ બંધવ દારસત્રિધેં, ઉભો લેઈ તરવાર;
નૃપસુત બળતો જે કાષ્ઠમેં, એહવી ડેહવી છે નાર. ધિ૦ ૩.
ચારે બાંધવ ચિંતવી, ધરીયો ડાબલા માંહી;
કહાડી દીપક બારણેં, જોતાં રૂપ ઉચ્છાહી. ધિ૦ ૪.
કુંવર પથારી વિલોકતાં, તવ શીત કંપતી નાર;
લઘુ તરકર નજરેં પડ્યો, મોહી તે તેણીવાર. ધિ૦ ૫.
નારી રાગ નદી પૂર જ્યું, રહેવું વાદળો છાય;
મેઘ પ્રિયા ક્ષણ વિજળી, ભૂનર ફરસતી જાય. ધિ૦ ૬.
તરકર લવણિમ જલધિએં, કુચ્યું તન મન ઝાજ;
ઝડી વળગી તે છાતીએં, મેહેલી કુળપતિ લાજ. ધિ૦ ૭.
મદનમંજરી કહે ચોરનેં, તુહીજ મુજ ભરતાર;
રાજકુંવરજી રે વિકસતાં, એજેં ગયો અવતાર. ધિ૦ ૮.
મ કરીશ ભંગ તું પ્રાર્થના, થઈ રહું ધર તણી નાર;
વિપયા નદીપૂરમાં પડી, પિયુડા પાર ઉતાર. ધિ૦ ૯.
મરવું છે તુજ ઉપરે, જો નવિ અંગીકરેશ;
ચોર વિચારીનેં એમ કહે, સાંભળ વાત વિશેષ. ધિ૦ ૧૦.

- તુમ પતિશું એક વૈર છે, ખીજું તુજ અપહાર;
પણ સરગેં નવિ પામીયેં, રતનસમી તુંહી નાર. ધિ૦ ૧૧.
- પણ તુજ કંથનેં જીવતાં, કેમ તુમ સાથ લેવાય;
સા કહે જાય નવિ રાખશેા, કરશું તાસ ઉપાય. ધિ૦ ૧૨.
- રાજકુંવર આજ રાતમાં, મારું હું નિજ હાથ;
દોય વૈર કરી વેગળા, ચાલીશું તુમ સાથ. ધિ૦ ૧૩.
- કરતાં વાત અસિ ગ્રહી; આવંતો પતિ જમ;
દેખી સુંદરી શાનથી, દીપક જુઝવિયો તામ. ધિ૦ ૧૪.
- ઉઘાત કારણ પૂછતો, આવી કુંવર તે તાસ;
સા કહે તુમ કર જળકિયો, પાવક તાસ પ્રકાશ. ધિ૦ ૧૫.
- સરળ સ્વભાવેં તે માનતો, સાચું નેહવિજુલ્લધ;
ધમતો અસિ નીચો પડી, ખર્જ પ્રિયા કર દીધ. ધિ૦ ૧૬.
- કુંવર ઉગારણ ચઉ સજ્યા, રચણી અંધારી ઘેર;
નારી ચરિત્ર વિલોકવા, સ્ત્રી પૂઠે લધુ ચોર. ધિ૦ ૧૭.
- કંઠેં કુંવરનેં કામિની, જખ દેવે અસિધાત;
ચોરેં કરતલ ધા દિયો, ખર્જ પડી ભુવિજ્જત. ધિ૦ ૧૮.
- ચોર લધુ ચિત ચિંતવે, દીપ પતંગનેં ન્યાય;
ભેગો બળવાનેં ઉડીયો, સાત સમારણ ધાય. ધિ૦ ૧૯.
- રક્તા મુજ થઇ રાક્ષસી, અંતે એહ હવાલ;
"રંગ પતંગ એ નારીના, એ વિષ વેલી વિશાળ. ધિ૦ ૨૦.
- દાસપણું કરે એ ધણી, ન ગણિયો પ્રેમ લગાર;
કર્મ કંઠાર એ નારીએં, દીધો ખર્જ પ્રહાર. ધિ૦ ૨૧.
- તો મુજનેં શું એ સુખ દીધે, દીડું દુષ્ટ ચરિત્ર;
મેં ઉગાર્યો એ રાંકનેં, પ્રગટયું પુણ્ય પવિત્ર. ધિ૦ ૨૨.
- ગામ સુકર તપ્પો તાપથી, ગંગાજળ ન સુકાય;
મૂત્રમળેં વિટકદંમેં, રતિ પામીને જખાય. ધિ૦ ૨૩.
- તેમ કુળવંતી નેં ગુણવતી, તજ અમૃતરસ ધૂંટ;
છંડી દ્રાખના માંડવા, કંટક રાતો ઉંટ. ધિ૦ ૨૪.

ચિંતી ભાષ ભેગો થઇ, જીવે મોહની રીત;
 કુંવર કહે અસિ કેમ પડી, સા કહે સાંભળો મિત. ધિ૦ ૨૫.
 શીતેં ધ્રુજતેં કરથડી, ખર્ડી ગડી પડી તેણુ;
 સાચું માની ઉડી કરી, ધીધી અસિ કરી મેણુ. ધિ૦ ૨૬.
 દૈડેં ભેટી બેસારતાં, ધ્રુજતી વળગતી જાય;
 અગ્નિ લેવા ગયા વેગળા, તુમ વિરહો ન ખમાય. ધિ૦ ૨૭.
 વાહલેસર વિના એક બડી, દૂરેં મેં ન રહાય;
 માંસ નખેં જળ માચ્છલી, પ્રીતમ પ્રિત લગાય. ધિ૦ ૨૮.
 આણુ અધિક તુમેં વાલહા, માહારે તો મન એક;
 બીજે નજરેં ન દેખાએં, એ મુજ મોહોટી છે ટેક. ધિ૦ ૨૯.
 ચોર હસેં વિકસે પતિ, કરતો તાપનો શેક;
 પ્રેમદા પાસમાં જે પડયા, ન રહે તાસ વિવેક. ધિ૦ ૩૦.

સવૈયા.

કામિનીકી ખાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જ્યું.
 કપટ નિપટ બોલે, હુદેકી ન ગંઠિ બોલે;
 મનસેં ઉઠાય કહે, ખાત સવિ દૂડ જ્યું.
 જેસો હે પતંગ રંગ, તેસો હે કામિની સંગ;
 વિસરત ન લગે વાર, જેસો નદી પૂર જ્યું.
 કહે કવિ ભદ્રસેન, તપથી ચુકાય એન;
 કામિનીકી ખાત માનેં, તાકેં મુખ ધૂર જ્યું. ૧.
 એકકું ધારકેં ઔરકું ધાવત, એક ક્રિયો પતિ ઔર કરેંગી;
 જાસું મિલે તાસું જુગ કહે, મેંતો તેરી હું તેરે પાય પરેંગી.
 ભદ્રસેન કહે એમ કામિની, કેતે કીએ નર કેતે કરેંગી;
 રે મૂઢ મન્ન બિચાર કરો સ્ત્રીયા, સંગસેં વાત સખી બિગરેંગી. ૨.
 સ્ત્રીયાં ચરિત્ર એક લખ, બેડી બે લખ જોડે;
 દીહે બીહે દોરડે, રચણી વિપ હર કણ મોડે;
 ઉંદર દેખી ઉધકે, વેઢ જર્ઠ વાધ વિડારે;
 શય્યાએં ચઢતાં લડથડે, ચઢે હુંગર સરાડે;

સૂકી નદી ડૂબી મરે, આપ અરથેં સાયર તરે;
કવિ ગંગ કહે રે ઠાકરો, સ્ત્રિયાં ચારિત્ર એતાં કરે. ૪.

પર્વ ઢાળ.

જ્ઞેષ પાંચે તે ચિંતવે, માર્યો મહિલાએં એહ;
ન ધટે મૃતકનેં મારવું, ચાલો આપણેં ગેહ. ધિ૦ ૩૧.
વઠેલીથું રે વાતડી, કરતાં વીતી તે રાત;
દોય ગયા પુર મંદિરેં, જળ પ્રગટ્યો પરભાત. ધિ૦ ૩૨.
પાંચે બાંધવ નિકળ્યા, કરતા નારી વિચાર;
શોક સરોવર પાળ એ, દુરિત વને ધન નાર. ધિ૦ ૩૩.
પેટિ વિકટ કપટ તણી, દુઃખ દલિદ્રની ખાણ;
તમ મન ધન જોણેં સોંપીયાં, કરતી તેહની હાણ. ધિ૦ ૩૪.
છહ પરલોક ઉવેખાનેં, છંડી નિજ કુળલાજ;
તણુ સમ પ્રાણુ ગણ્યાં જોણેં, લિહાં એ કરતી અકાજ. ધિ૦ ૩૫.
રાણી રાયની નવિ થઇ, અમ ધર બીણડી નાર;
વિણુ ખૂટેં એક દિન હણે, ધિક આપનો ધર બાર. ધિ૦ ૩૬.
આ સંસારેં રે સુખ કરી, રહેવાનો નહીં લાગ;
ધિગ્ ધિગ્ વિષયા રે જીવનેં, એમ પામ્યા વેરાગ. ધિ૦ ૩૭.
ચિત્ત ઉદાસીનતા જાણ, છંડી નિજ ધરઆર;
યમુના ઝીલીનેં આવ્યા, મથુરા નયરી મોઝાર. ધિ૦ ૩૮.
ત્રીજે ખંડેં એ રસભરી, બીજી ઢાળ વિશેષ;
શ્રી શુભવીરની વાણીએં, બીના લિલ્લ નરેશ. ધિ૦ ૩૯.

દોહરા.

મથુરામાંહી તે દિનેં, દોહા અતિ ઉત્પાત;
મદભરીયો હસ્તી કરે, કરે ધર વૃક્ષ વિદ્રાત. ૧.
નૃપ સુભટેં તે ઝાલીયો, બાંધીયો જઇ દરબાર;
લોક ખલક વાતેં મળ્યા, ચહુટામાં તેણિ વાર. ૨.
પાંચે બાંધવ પણુ લિહાં, બેઠા આવી ઉચ્છાહી;
તવ એક નારી જળ ભરી, આવી ચહુટામાંહી. ૩.

| | |
|---|----|
| જળ બેડું ભાંગી પડ્યું, રોતી મોકળે કંઠ; | |
| જન પૂછે તવ એમ કહે, મુજ ધર સાસુ ઉલ્લંઠ. | ૪. |
| ધરમાં નવિ પેસણુ દીયે, હું જામશ ધર જામ; | |
| લોક સુણી તસ આપતા, બીજું બેડું તામ. | ૫. |
| દધિ ભાજન મસ્તક ધરી, એક મહિયારી ત્યાંહી; | |
| જન ભીડેં કરી ઝૂટીયું, તવ હરખી મન માંહો. | ૬. |
| હસતી હસતી નવિ રહે, પૂછે રાજકુમાર; | |
| દહિ દૂધ ભાજન ફૂટે, કેમ નહોં શોક લગાર. | ૭. |
| વળતું સા કહે ધાલમાં, રોળ્યો આ અવતાર; | |
| શી શી હું સોચણુ કરે, સાંભળ રાજકુમાર. | ૮. |
| નૃપનંદન કહે તુમતણી, વાત કહો વિસ્તાર; | |
| આભીરણુ કહે પંચ જણુ, સુણતાંનિજ અધિકાર. | ૯. |
| સવૈયો. | |

નૃપ માર ચલી અપને પતિપે, પતિ સાપ ડશ્યો લુજહિ પરચું;
વન ચાર ગ્રહી ઉને બેચ દિષ, સુખ ભોગ લહી ગણિકા ધરચું,
નૃતસંગતિ હોત ચલી જલણેડું, નદી પરવાહ ગષ્ઠ તરચું;
અમ ગૂજર હોત મહારાજ કુમારકે, છાસિકા સોચ કહા કરચું. ૧૦.

ઢાળ ત્રીજી.

| | | |
|--|-------------|----|
| (કેસર વરણા હો કે, કાઠ કસુંબો માહારા લાલ—એ દેશી.) | | |
| શિવપુર નગરે હો કે શોભા સારી, | માહારા લાલ. | |
| માધવ નામે હો કે દ્વિજ આચારી; | માહારા લાલ. | |
| કામલતાબિધ હો કે તેહને નારી, | માહારાં | |
| રંભાશ્પે હો કે અપછર હારી. | માહારાં | ૧. |
| પ્રીતિ વિશાળી હો કે છે ધરખારી, | માહારાં | |
| બેહુને લાગી હો કે પ્રેમ કટારી; | માહારાં | |
| તસ લધુ બાળક હો કે દૂધ આહારી, | માહારાં | |
| એક દિન ધરમાં હો કે બાળ બેસારી. | માહારાં | ૨. |
| ફૂપક ફૂરે હો કે નિર્મળ વારી, | માહારાં | |
| ભરવા ચાલી હો કે સ હ પાણીહારી; | માહારાં | |

| | | |
|-----------------------------------|---------|----|
| જળ ભરી બાજન હો શિરપર ધારી, | માહારાં | |
| ઘેડ ઉપર હો કે જળકે ઝારી. | માહારાં | ૩. |
| રમઝમ કરતી હો કે વેષ સમારી, | માહારાં | |
| સહીયર ટોળેં હો કે પંથ વિહારી; | માહારાં | |
| નિજ પતિવાતેં હો કે કરે વિસ્તારી, | માહારાં | |
| આંઠે યાનક હો કે વિકથા કરી. | માહારાં | ૪. |
| ગરબે રમતી હો કે જમણ પીયારી, | માહારાં | |
| નદીએં ધાતી હો કે વસ્ત્ર ઉતારી; | માહારાં | |
| કથા સુણતાં હો કે ચૈલ જુહારી, | માહારાં | |
| બાહેર ભૂમિએં હો કે વાત ન કરી. | માહારાં | ૫. |
| પાપડ વણતાં હો કે પણ ઘટહારી, | માહારાં | |
| પાછી વળતી હો કે સુત સંભારી; | માહારાં | |
| લટકે ચલતી હો કે હાથ પસારી, | માહારાં | |
| એણેં સમેં બાઝાં હો કે ફળ જળકારી. | માહારાં | ૬. |
| લશકર લોધેં હો કે લૂંટી નારી, | માહારાં | |
| કામલતાનેં હો કે રંભા ધારી; | માહારાં | |
| સુભટેં ઝાલી હો કે રથ બેસારી, | માહારાં | |
| કંપિલ પુરીયેં હો કે ગદ્ય અસ્વારી. | માહારાં | ૭. |
| આપી સુભટેં હો કે રાયેં સકારી, | માહારાં | |
| કરી પટરાણી હો કે સુખમાં ભારી; | માહારાં | |
| વિષય વિલુખ્ધી હો કે થઇ વ્યભિચારી, | માહારાં | |
| રંમજર રમતી હો કે પુત્ર વિચારી. | માહારાં | ૮. |
| પૂરવ ધરમાં હો કે બાળ વિસામ્યો, | માહારાં | |
| ગ્રાહ વરસની હો કે તે વય પામ્યો; | માહારાં | |
| સુર ઉઘમથી કો કે વિદ્યા લીધી, | માહારાં | |
| વિસ્તરી લખમી હો કે લોક પ્રસિદ્ધિ. | માહારાં | ૯. |
| કામલતાની હો કે ખખર તે આવી, | માહારાં | |
| કેશવ પુત્રને હો કે એહ બળાવી; | માહારાં | |

| | | |
|------------------------------------|---------|-----|
| માધવ વાડવ હો કે વેગે સધાવ્યો, | માહારાં | |
| કંપિલ નગરે હો કે તે પશુ આવ્યો. | માહારાં | ૧૦. |
| પૂછે સહુને હો કે વાત વિશેષ, | માહારાં | |
| એક દિન ગોખે હો કે બેડી દેખે; | માહારાં | |
| કામલતાયે હો કે તે પશુ દીઠો, | માહારાં | |
| બહુ કાળાંતરે હો કે લાગે મીઠો. | માહારાં | ૧૧. |
| વૈઘ કરીને હો કે તેડી તપાસ્યા, | માહારાં | |
| વાત કરીને હો કે દીધી આશા; | માહારાં | |
| કાળી દેવીને હો કે દેહરે આવીશ, | માહારાં | |
| છાના રેહેજો હો કે બહુ ધન લાવીશ. | માહારાં | ૧૨. |
| વિપ્ર વિસજી હો કે નેહ ઉતરીયો, | માહારાં | |
| નૃપ સુરયણે હો કે ડાબડો ભરિયો; | માહારાં | |
| કરીય સગ્ગઠ હો કે રાડ તે પાડી, | માહારાં | |
| ઉદરે આવે હો કે ચૂક તે ધાડી. | માહારાં | ૧૩. |
| રાય તેડાવે હો કે વૈઘ તે દક્ષા, | માહારાં | |
| પશુ કુશિખ્યને હો કે ગુરની શિક્ષા; | માહારાં | |
| રાણી બેલે હો કે કારણ જાણ્યું, | માહારાં | |
| તુમ પીડાએ હો કે મેં એમ માન્યું. | માહારાં | ૧૪. |
| રાયને શાતા હો કે હોશે જ્યારે, | માહારાં | |
| કાળી દેવી હો કે સહસ દીનારે; | માહારાં | |
| બલિઆકુળશું હો કે બિહું જણુ જાને, | માહારાં | |
| કરશું પૂજા હો કે આવી રાતે. | માહારાં | ૧૫. |
| વાત તે બૂલી હો કે તેણે દુઃખ ફરશું, | માહારાં | |
| રાય કહે તવ હો કે આજ તે કરશું; | માહારાં | |
| બૂપતિ કેહેતાં હો કે ચુંક ખસિ જઇ, | માહારાં | |
| સુખમાં રાત્રિ હો કે ચાર ઘડી ગઇ. | માહારાં | ૧૬. |
| કાળીચૈત્યે હો કે બેહુ જણુ આવી, | માહારાં | |
| ખર્જી ગ્રહીને હો કે ભૂપ નમાવી; | માહારાં | |

| | | |
|-----------------------------------|---------|-----|
| રાણી ખડ્ગે હો કે ધાય લગાવે, | માહારાં | |
| રાયને મારી હો કે કંથ જગાવે. | માહારાં | ૧૦ |
| શિરપે ડંચ્યો હો કે માધવ મૂઓ, | માહારાં | |
| કર્મવિટ'અણ હો કે નારીની જનૂઓ; | માહારાં | |
| આત્મણી ચિતે હો કે દોય વિખૂટી, | માહારાં | |
| નાડી વનમાં હો કે ચોરે લૂટી. | માહારાં | ૧૮ |
| વળી બિચરાવી હો કે ખર્જૂ જ ખેંચી, | માહારાં | |
| બળદેવગામે હો કે જઇને વેચી; | માહારાં | |
| ધન દેઇ વેચ્યા હો કે નિજ ધર લાવે, | માહારાં | |
| ભોગી નરથું હો કે ભોગ મેલાવે. | માહારાં | ૧૯ |
| કાળ ધણેરો હો કે તસ ધર ગમિયો, | માહારાં | |
| તાત ગવેપણ હો કે કેસવ ભમિયો; | માહારાં | |
| કસ્તાં આવ્યો હો કે બળદેવ ગામે, | માહારાં | |
| તેહિજ વેચ્યા હો કે ધર વિસામે. | માહારાં | ૨૦. |
| યૌવન વયમાં હો કે ધન સંજોગે, | માહારાં | |
| કામલતાશું હો કે વિલસે ભોગે; | માહારાં | |
| એક દિન પૂછે હો કે પ્રેમ વિશેષે, | માહારાં | |
| ભટકેમ ભટકે હો કે દેશ વિદેશે. | માહારાં | ૨૧. |
| ક્રિયા ગામના હો કે છો રે'વાસી, | માહારાં | |
| તવ તેણું મૂળથી હો કે વાત પ્રકાશી; | માહારાં | |
| વાત સુણીને હો કે મનમાં મૂંઝી, | માહારાં | |
| સુત સંભોગે હો કે હાડે ધૂંઝ. | માહારાં | ૨૨. |
| પાપ અધારે હો કે દુર્ગતિ મૂકી, | માહારાં | |
| દેડે અગનિમાં હો કે કાયા ઝૂંકી; | માહારાં | |
| કહે નિજ સુતને હો કે ઘેર સધાવો, | માહારાં | |
| નહીં આ ભવમાં હો કે તાત મિલાવો. | માહારાં | ૨૩. |
| ઇંધણ ખડકી હો કે યમુનાં તીરે, | માહારાં | |
| અયમાં પેડી હો કે નાહી નીરે; | માહારાં | |

| | | |
|-----------------------------------|---------|-----|
| તો પણ વીતક હો કે કર્મ અધૂરે, | માહારાં | |
| ચિતા તણાણી હો કે યમુના પૂરે. | માહારાં | ૨૪. |
| કાળે વળગી હો કે પવને ઢેલી, | માહારાં | |
| વંદારવનમાં હો કે જાળને મેહલી; | માહારાં | |
| ગોધણ ચારે હો કે તિહાં બરઆડી, | માહારાં | |
| એક આહીરે હો કે લીધી ઉપાડી. | માહારાં | ૨૫. |
| નિજ ઘર લાવી હો કે રૂમાં ભારી, | માહારાં | |
| સજ થઇ તવ હો કે કરી નિજ નારી; | માહારાં | |
| હું તે નારી હો કે મથુરાં આવી, | માહારાં | |
| ગોરસ ભાજન હો કે જાડે વધાવી. | માહારાં | ૨૬. |
| પતિ સુત રાજા હો કે સહુ સુખ ખોયું, | માહારાં | |
| કેહને જોડે હો કે કેહને રોડે; | માહારાં | |
| દેવે કીધી હો કે સહુની વેરણ, | માહારાં | |
| દ્વિજકુળ લજવી હો કે હુધ આહેરણ. | માહારાં | ૨૭. |
| તપવે લોચન હો કે કર્મ વિરોચન, | માહારાં | |
| તક વેરાતે હો કે શી કરે શોચન; | માહારાં | |
| એમ કહી ચાલી હો કે પંથ વિશેષે, | માહારાં | |
| મથુરા વનમાં હો કે મુનિવર દેખે. | માહારાં | ૨૮. |
| ગુરુપદ પ્રણમી હો કે પાસેં બેઠી, | માહારાં | |
| વાણી સુણતાં હો કે લાગી મીઠી; | માહારાં | |
| દીક્ષા લેઈ હો કે પાપ વિધાતી, | માહારાં | |
| કેવળ પામી હો કે મુક્તિ જાતી. | માહારાં | ૨૯. |
| પાંચે બાંધવ હો કે નજરેં દેખી, | માહારાં | |
| નારી ઉપર હો કે ચિત્ત ઉવેખી; | માહારાં | |
| સાથની સાથેં હો કે પંથ સિધાવ્યા, | માહારાં | |
| કંચનપુરમાં હો કે સુખભર આવ્યા. | માહારાં | ૩૦. |
| ત્રીજે ખડેં હો કે ત્રીજી ઢાળે, | માહારાં | |
| ધમ્મિલકુમારને હો કે રાસ રસાળે; | માહારાં | |

સુણો વૈરાગી હો કે તત્ત્વ વિહારી, માહારાં
શ્રી શુભવીરેં હો કે વાણી પ્રકાશી. માહારાં ૩૧.

દોહરા.

કંચનપુર ચડુટેં ગયા, પાંચે પુણ્ય પવિત્ર;
તવ તિહાં કુલટા નારીનું, દીહું દુષ્ટ ચરિત્ર. ૧.
શિર મુંડી ધરી રાસભેં, કાદે નૃપ પુરઆર;
એક નરનેં શિરપાવ દેઇ, કરે ધણો સત્કાર. ૨.
પૂછે પાંચે બાંધવા, કોઇકનેં તેણી વાર;
તે નર કહે કાતક જિશ્યો, નારી તણો અધિકાર. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

(જોઈ જોઈરે જોગતાળી દશા, અલખલાળ એ દેશી.)

આ નગરસેં સાગરદત્ત ઇસે, સુણ પરદેશી, એક વ્યવહારી રૂડો વસે; સુણ
તસ શ્રીદત્ત નામેં સુત જયો, સું એક દિન શ્રીપુર નગરેં ગયો. સું ૧.
સોમદત્ત શેઠ છે તિહાં કને, સું જયશ્રી પુત્ર છે તેહનેં; સું
શ્રીદત્ત પરણ્યો તે અભિનવી, સું પરણીનેં પીયરીએ ઠવી. સું ૨.
ભરી કિરીયાણાં પ્રવહણ ચડ્યો, સું પાછળ યૌવન વનિતા નડ્યો; સું
નવલા નરશું મન મેલતી, સું સરખી સખી સાથેં ખેલતી. સું ૩.
નર દેખી બાળ હસાવતી, સું હસતી હઠડું દેખાવતી; સું
સખીયો બાળક હુલરાવતી, સું નરનજરેં બીડાં ચાવતી. સું ૪.
વળી ગરબા ધર ધર ગાવતી, સું પગ હાથેં મેંદી લગાવતી; સું
મેલે ખેલે જાને જતી, સું નર નજરેં આળસ મોડતી. સું ૫.
ધર ગણતી નર વેધાણીએ, સું કુલટા લક્ષણ એ જાણીએ; સું
કદરૂપી સ્ત્રી જોવન સમે, સું આળા એકટ કરતી ભમે. સું ૬.
તો રૂપવતી કેમ રહે ઘડી, સું પાકકાળેં લીંચોળી મીઠડી; સું
એક દિન મંદિર મેડી ચડી, સું જોતાં એક નર નજરેં પડી. સું ૭.
સખિ માલતી તસ ધર મોઢલી, સું સંકેત કરી ચિત્ત સાંકળી; સું
સંજોગ બન્યો માળણુ ધરે, સું પ્રતિદિન તસ ધર એમ સંચરે. સું ૮.

| | |
|--|----------|
| પરતટથી શ્રીદત્ત આવીયો, સુન્નિજ ધર લખમી બહુ લાવીઓ; | સું |
| સસરા ધર સ્ત્રી તેડણુ ગયો, સુન્ન પતિ દેખી જયસિરિ દુઃખ થયો. | સુન્ ૯. |
| કહે સખીને હવે કિહાં જાઈયું, સુન્ ચિંતાપત્નિયે ચિત્ત ડસ્યું; | સુન્ |
| કપટે મધુરે વચને હસી, સુન્ નિશ શયન પતિ પાસેં વસી. | સુન્ ૧૦. |
| શ્રીદત્તવચન અમૃત ઘડો, સુન્ સા ચિંતે વળગ્યો જાંપડો; | સુન્ |
| ગુરૂ પ્રેમ વચન શિક્ષા કહે, સુન્ કુશિષ્ય વિરચન ધા લહે. | સુન્ ૧૧. |
| અણુઓલી પતિ નિદ્રા વરી, સુન્ તવ ઉડી ચાલી જયસિરી; | સુન્ |
| સખી ધર જવા મારગ ચડી, સુન્ એક ચોર તણી નજરેં પડી. | સુન્ ૧૨. |
| તે ચાલ્યો પૂઠે સજ થઈ, સુન્ સા ચહુટામાં પરવે ગઈ; | સુન્ |
| જે નરયું તિહાં મેળો હતો, સુન્ ઘણી વાર થઈ તે ધર જતો. | સુન્ ૧૩. |
| એક રાજપુરુષ કોઈ સ્ત્રી હજ્યો, સુન્ તિહાં તે દિન તેણે મેળો કર્યો; | સુન્ |
| કાટવાળ હણે તસ તીરથી, સુન્ ચોર જાંતેં ગયો તે જીવથી. | સુન્ ૧૪. |
| દેખી પણ સા કામાતુરી, સુન્ કરે આલિંગન ઉપર પરી; | સુન્ |
| ગળે વળગી મુખચુંબન કરે, સુન્ જુએ ચોર એ કુલટા શું કરે. | સુન્ ૧૫. |
| તિહાં તર ઉપર એક ભૂતડું, સુન્ ચિંતે એહને વળગી પડું; | સુન્ |
| કુલટાની હાંશ પુરી કરે, સુન્ ચિંતી મુઠ્ઠામાં સંચર્યું. | સુન્ ૧૬. |
| કરે ભોગ પ્રિયા અનુકૂળથી, સુન્ નાક કરડી ખાધું મૂળથી; | સુન્ |
| ચિંતે જુઝ્યા આ શું થયું, સુન્ તે મૃતકયું ભૂત ઊડી ગયું. | સુન્ ૧૭. |
| રૂધિરે ચૂતી સખી ધર ગઈ, સુન્ સખીને જણવી જેહવી થઈ; | સુન્ |
| ધર આવી પતિયું સોવતી, સુન્ ઉડી પોકારી રોવતી. | સુન્ ૧૮. |
| તરકર જેઈ પાછો વળ્યો, સુન્ સર્વ લોક તિહાં ભેગો મળ્યો; | સુન્ |
| ત્રિગ પાપી દેણે શિખાવિયો, સુન્ જઈ રાજદુવારે જણાવિયો. | સુન્ ૧૯. |
| શ્રીદત્તે કલંક દિયો આતિ, સુન્ અમ બેટી જગમાં મહા સતી; | સુન્ |
| નૃપને મન વાત ખરી વરી, સુન્ શ્રીદત્તને બાંધ્યો તિહાં કશી. | સુન્ ૨૦. |
| તવ ચોર તિહાં પાસેં રહી, સુન્ જેહવી દીડી તેહવી કહી; | સુન્ |
| સાચે સર્વ જાણ નસાવિયો, સુન્ સરખાવ શ્રીદત્તને નૃપેં દિયો. | સુન્ ૨૧. |
| ગર્દભે બેસારી કુચતી, સુન્ ધર ધર ફેરવતો ભૂતિ; | સુન્ |
| જે રમણી સર્ગે રાચિયા, સુન્ ધન આપી તે જગ નાચિયા. | સુન્ ૨૨. |

એમ સાંભળીને પાંચે જણા, સું સંસાર થકી ઉભગ્યા ધણા; સું
 તે કંચનપુરથી નીકળ્યા, સું જઇ સાથ મનોહરમાં ભળ્યા. સું ૨૩.
 ત્રીજે ખંડે ચોથો કહી, સું એ દાળ ગુણી ચિત્તમાં ગ્રહી; સું
 શુભવીર કહે તે નિર્મળા, સું વનિતાથી વસિયા વેગળા. સું ૨૪

દોહરા.

પાંચ સહોદર પંથમાં, કરતાં એમ વિચાર;
 છટ્ટો બાંધવ ધર રહ્યો, તસ નવી મળતું સાર. ૧.
 જઇશું તો સ્ત્રી રાક્ષસી, એક દિન કરશે ધાત;
 તેણે ગિરિવર ઉપર ચઢી, કરશું અંપાપાત. ૨.
 એમ નિશ્ચય કરી ચાલતા, પાંચે અશનને હેત;
 મારગ ગામે જઇ જમી, સુખભર નિદ્રા લેત. ૩.
 સાથ સકળ કેઇ દિશ ગયો, મારગ ભુલ્યા તેહ;
 પાંચે જણુ રણુ ઉતરી, આવી બેઠા એહ. ૪.
 અંપાપાત કુમરણથી, વાર્યા દેઇ ઉપદેશ;
 સંજમ લેવા સજ થયા, છંડી સર્વ કલેશ. ૫.
 એમ કહેતાં એક આવીયો, બીલ ધરી ધનુ બાણ;
 તવ પાંચે ઉડી મળ્યા, છટ્ટો બાંધવ જાણ. ૬.
 પૂછતાં તે એમ કહે, ભાઇ ગવેષણુ કાજ;
 નિકળિયો પાંચે નિમિત્તિક, વચને મળ્યો તુમ આજ. ૭.
 ચાલો જઇએ ધર બણી, જોવે છે સહુ વાટ;
 તે કહે કમલુ ન આવીએ, દેખી આ ભવ નાટ. ૮.
 નાટક શું દીકું તમે, પંચ કહે લહી લાગ,
 મળ થકી સુણી પામીયો, ચિત્તમાં તે વૈરાગ. ૯.
 પદ બાંધવ પદ કાયના, ભાવેં થયા રખવાળ;
 વ્રત ઇચ્છાએ બેસીયા, સુણવા ધર્મ રસાળ. ૧૦.
 ગુર કહે પૂછ્યું તે કહ્યું. બિલ વૈરાગનું ગુઝ,
 કુંવર કહે ગુરને તદા, એહ કથાનક મુઝ. ૧૧.

ઢાળ પ મી.

(મનકું અંડં રહ્યું માડુંજ—એ દેશી.)

કુંવર કહે સુણો સ્વામી, મેં હવે તુમ શિક્ષા પામી રે;

મનકું મોહી રહ્યું તારુંજ.

- અનૃત સાહસ માયા, લોભ મુખં નિર્ઘય જાયા રે. મં ૧.
 એ દુષ્ટાચારી નારી, મેં પ્રાણથી અધિકી ધારી રે; મં
 હા હા એટલો કાળ, મુંઝાણો મોહની જાળ રે. મં ૨.
 જાત્યેં રતનમયી નારી, તજી કુલટાનેં ગણી સારી રે; મં
 કિંપાક તરતળ ઢાયા, છંડી સુરતરની છાયા રે. મં ૩.
 પરનારી શું કિધ અકાજ, હરી ધર્મ પીતરકુળ લાજ રે; મં
 દીયું બિલ્લેં જીવિત દાન, નિકારણ બંધુ સમાન રે. મં ૪.
 વાઘ સર્પથી પાપી નારી, મેં સતીયથી અધિકી ધારી રે; મં
 મુજ જીવિત તે હરનારી, જેમ જોગી હુઆ ધરખારી રે. મં ૫.
 તવ પત્નીશ કહે સુણો રાજ, કહે અમને જોગી અવાજ રે; મં
 કહે કુંવર નિસુણો ભાઈ, તુમેં છો અમ ધર્મ સખાધી રે. મં ૬.
 એક ધનગિરિ નામેં જોગી, જોગી પણ તનમન ભોગીરે; મં
 જોગી થઈ જોગ વિખેરી, એક બાલિકા બાળ ઉછેરી રે. મં ૭.
 ચંદ્રાવતી પુર વનમાંહી, ભોંયરામાં રાખી ઉત્સાહી રે; મં
 ભીખ વ્રતિએં વસે આરામ, જિહાં દોષ ન જાણે હામ રે. મં ૮.
 જોવનવયમાં જખ આવી, રીઝવતો કિન્નર વળવી રે; મં
 તે રમતો ભોગ વિલાસેં, અણુવિશ્વાસેં રહે પાસેં રે. મં ૯.
 તસ નામ રૂપાવલી થાપે, જે જોઈએં તે આણી આપે રે; મં
 ભીખ માગે તસ શી ભીખ, પણ માગવું એટલું દુઃખ રે. મં ૧૦.
 ભીખ માગતાં ભવ ભીત્યો, તે જાણે મેં જગ જીત્યો રે; મં
 ધરે ભીતિના ગુણ ખાર, તસ દીએં જન સરસ આહાર રે. મં ૧૧.

શાર્દૂલ.

उच्चैरध्ययनं चिरंतनकथाः स्त्रीभिः सहालापनम् ।

तासामर्भकलालनं पातिरतिस्तस्पैव मिथ्या स्तुतिः ॥

સંદેશશ્ચ કરાવલોકનમથો પાંડિત્યલેશઃ ક્વચિત્ ।

હોરાગારુડિમંત્રવાદાવિધયો મિસોર્ગુણા દ્વાદશ ॥ ૧ ॥

પૂર્વ ઢાળ.

રૂપાવલીશું લય લાગી, મિષ્ટાન્ન જમાડે માગી રે; મ૦
 બિદ્યા સમે ધર ધર વદતી, અમ ધર સતી અમ ધર સતીરે. મ૦ ૧૨.
 એમ ધર ધર નિલ જલપતે, એક વણિક સુણી મન ચિંતે રે; મ૦
 કોઇ નારી મળી છે રાગી, એ જોગીનેં તિહાં લય લાગી રે. મ૦ ૧૩.
 વૈઘ વણિક ને વાયસ વેશ્યા, એ ચારની નહીં શુભ લેશ્યા રે; મ૦
 ઘડયો ઘાતે વણિક બગ ધ્યાની, પરશ્ચિદ્ર ગવેષણુ જ્ઞાની રે. મ૦ ૧૪.
 જગમાં સવિ વણિક તે ભૂંડા, તણુ વણિક છે તેહમાં રૂડા રે; મ૦
 વિણુ જન્મ્યો ગરભાવાસેં, ગયો બીજે મરણુ નિરાશેં રે. મ૦ ૧૫.
 ત્રીજે ચિત્રામણેં ભાળ્યો, જઈ વણીકેં હામ નિહાળ્યો રે; મ૦
 બીજે દિન બિદ્યા વેળા, ચલે શેઠજી કરવા મેળા રે. મ૦ ૧૬.
 જોગીને જ્ઞાનો દીઠો, તવ વણિક ભુવિ ધર પેઠો રે; મ૦
 જઈ બેઠો રૂપાવલી પાસેં, દીએ આદર સા ઉલાસેં રે. મ૦ ૧૭.
 સા દેખી નરવર રૂપેં, મન ચિંતે પડી હું કૃપેં રે; મ૦
 ધન્ય હું જે એ અંગ મિલાવે, સો જોગી ભરમ લગાવે રે. મ૦ ૧૮.
 જઈ આરણ્ય બંધ તે કીધું, આવી નરનેં આલિંગન દીધું રે; મ૦
 નર નારી રાગ પ્રસંગેં, રંગભોગ બન્યો ઉછરંગેં રે. મ૦ ૧૯.
 જોગી તેણી વેળા આવી, મહા સતીય કહી બોલાવી રે; મ૦
 સુણી કોડીએ નરનેં છુપાવે, પછે જોગીનેં ધર લાવે રે. મ૦ ૨૦.
 દીએ જોગી સુખડી મીઠી, સા રીશ ચઢાવી ઉડી રે; મ૦
 કહે નહિ કોઈ જખ તુમ રાગી, તો આવડી વાર કિહાં લાગીરે. મ૦ ૨૧.
 કહે જોગી ન વદો જાહ, મેં તો એકજ તુજનેં દીધે; મ૦
 સા જલપે જે છે રાગી, તો મુજનેં એ લય લાગી રે. મ૦ ૨૨.
 પદ બાંધી નયન ગીત ગાવો, નાચો દૂદો કિન્નર વન્નવો રે; મ૦
 રાગેં અંધા તેમ કરે જોગી, ભામાયેં નસાડ્યો ભોગી રે. મ૦ ૨૩.
 બીજે દિને જોગી જાવે, બિદ્યાયેં વણિક ધર આવે રે; મ૦

અમ ઘેર સતી કહી ગાયે, ખલ વણિક તે ભાવ જણાવે રે. મં ૨૪.
 યોગી ઉવાચ:-અમ ધર સતી, બાવા અમ ધર સતી.
 વણિક ઉવાચ:-તુમ ધર સતી તે અમ ધર હતી.
 જ્ઞેગી ઉવાચ:-અમો વસું રન્ને વને, તિહાં તુમેં કિહાં.
 વણિક ઉવાચ:-આંખે પાટા નેં કિતર વાજે, ત્યારેં અમેં તિહાં. ૨૫.
 જ્ઞેગી સુણી નારીનેં ત્રાસેં, તજ કંચુક અહીપરેં નાસે રે; મં
 જુઓ રાખી હતી પાતાળેં, તિહાં પણ વંઢી વય બાળેં રે. મં ૨૬.
 સંસાર દવેં દહવાયા, મળી સદગુરૂ શીતળ છાયા રે; મં
 રાત્રિ અંધકારેં ભાર્યો, પટ બાંધવ મિત્રેં ઉગાર્યોરે. મં ૨૭.
 મોહનેં અંધારેં માર્યો, ગુરૂ જ્ઞાનીએં વચનેં વાર્યો રે; મં
 નૃપ નંદ કહી રહ્યા જામ, પટ બાંધવ બોલે તામ રે. મં ૨૮.
 અંડ ત્રીજે પંચમી દાળેં, થયા વ્રત ધરવા ઉજમાળેં રે; મં
 શુભવીર વચન રસ લાગે, સુખ મળતાં વાર ન લાગે રે. મં ૨૯.

દોહરા.

ભિલ કહે નૃપ સુત સુણો, આપણ અટવી મઝાર;
 સગભયહર સગ ભાધને, મળિયા પ્રભુ અણુગાર. ૧.
 તુમ અમ ધર્મ સહોદરા, ધર્મ સખાધ મિત્ર;
 ગુરૂ આણા મસ્તક ધરી, કરીએં જન્મ પવિત્ર. ૨.
 સમ સંપી સાતે જણા, પૂજે ગુરૂનેં લાંહી;
 વિપયરાગ આ ભવ નડે, કે નડે પરભવ માંહી. ૩.

દાળ ૬ ફી.

(રાજ તજ રહ્યો રીસ, રતનદે મંદિરેં, માધારા લાલ-અ દેશી.)

ખેટ મુનિ કહે ધન્ય, તુમેં સાતે જણાં પ્યારાલાલ;
 એક વયણેં પ્રતિબોધ, લહો ન રહી મણા; ૧૫૧૦
 શત ઉપદેશેં પણ રાગીનેં યથા જલો, ૧૫૧૦
 લક્ષ રવિઉદયેં નવિ, દેખે અંધજો. ૧૫૧૦ ૩.
 ગર્ભવાસ ગદત્રાસ, જરા મરણાં કરે, ૧૫૧૦
 પરભવ સૌખ્ય કિહાંથી, અમૃત ઉખરે; ૧૫૧૦

| | |
|---|---------|
| જેમ ચક્રેના ચક્રેલી તૃણ, બિંદુએ આવીયાં, | ૨૫૧૦ |
| તું પી તું પી દેલેતાં, બેહુ મરણે ગયાં. | ૨૫૧૦ ૨. |
| નર નારીના રાગ તે, નાગર માંડવા, | ૨૫૧૦ |
| વાધ ચિતર મંઝારને, મેલી જમાડવા; | ૨૫૧૦ |
| વિષયી પ્રાણીઆ ભવમાં, દુઃખમાં પડે, | ૨૫૧૦ |
| વિષયી રાગ નરભવ હરી, પરભવમાં નરે. | ૨૫૧૦ ૩. |
| તન ધન જોખન આયુ, સમય જતાં વહી, | ૨૫૧૦ |
| આખંડલદો દંડ અખંડ રહે નહીં; | ૨૫૧૦ |
| તિલકપુરે કનકધ્વજ, રાણી યશોમતી, | ૨૫૧૦ |
| દો સુત ઉપર પુત્રી, સુનંદા રૂપે રતિ. | ૨૫૧૦ ૪. |
| લઘુ વયે ધર ઉપર ચઢી, દેખે એક ધરે, | ૨૫૧૦ |
| દોષ દેઈ ગુણવંતીને પતિ તાડન કરે; | ૨૫૧૦ |
| નિર્દય નર લહી માને, કહે સખી મોકલી, | ૨૫૧૦ |
| કરવો નથી વિવાહ, રહીશ હું એકલી. | ૨૫૧૦ ૫. |
| વલ્લભસુખ ન ગણે લઘુ, વય બાળા સહી, | ૨૫૧૦ |
| અનુભવ જ્ઞાન વિના જેમ, ધ્યાન હરે નહીં; | ૨૫૧૦ |
| જોખન વન ફળિયો તવ, અધર કુસુમ હરયાં, | ૨૫૧૦ |
| રતિએ રીસાળ્યા કામ, દેવ અંગે વરયા. | ૨૫૧૦ ૬. |
| જહરતણી ગુરતા, કુચ કુંભે વસી જઈ, | ૨૫૧૦ |
| ચરણતણી ચંચલતા, ચક્ર વયે ગઈ; | ૨૫૧૦ |
| અભિનવ જોખનવેળા, મેળા ખેલતી, | ૨૫૧૦ |
| એક દિન મંદિર ઉપર, જઈ પ્રરતી હતી. | ૨૫૧૦ ૭. |
| ધન્યવડો ધનવંત, સમીપે તિહાં વસે, | ૨૫૧૦ |
| ખેલે વસંત પ્રિયાશુ, અગાસે સુરત રસે; | ૨૫૧૦ |
| દેખી સુનંદા વિષય, રચિ કહે માયને, | ૨૫૧૦ |
| મુઝ વિવાહ કરો, જણવી નરરાયને. | ૨૫૧૦ ૮. |
| એક દિન ઘરસન્મુખ, તખોલી દુકાનમેં, | ૨૫૧૦ |
| શેઠ વસુદત રૂપસેન, લીચો સાનમેં; | ૨૫૧૦ |

| | |
|---|---------|
| લાગ્યો નયણેં નેહ, સખી હાથેં દીયો, | ૧૫૦ |
| સ્નેહાક અર્ધ લખી પત્ર, તે રૂપસેને લીયો. | ૧૫૦ ૯. |
| વાંચીનેં મન હરખી, અરથ તેણેં પૂરિયો, | ૧૫૦ |
| પાછો પત્ર સખી એ, સુનંદાનેં દીયો; | ૧૫૦ |
| વાંચી હરખી સા, તન મન વિકસાવતી, | ૧૫૦ |
| પત્ર પ્રિતમકર ફરસિત, હૃદયે દાખતી. | ૧૫૦ ૧૦. |

દ્વયોર્લિખિતઃ શ્લોકઃ ।

નિર્થકં જન્મ ગતં નલિન્યાઃ ।

યયા ન દૃષ્ટંતુહિનાંશુર્વિવ્રમ્ ॥

ઉત્પત્તિરિદોરપિ નિષ્ફલૈવ ।

દૃષ્ટા વિનિદ્રા નલિની ન યેન ॥૧॥

પૂર્વ ઢાળ.

| | |
|---------------------------------------|---------|
| દારી મુખેં કહે નિત્ય, છતાં તુમ આવવું, | ૧૫૦ |
| તુમ મુખ દીઠા વિના નવિ ભોજન ભાવવું; | ૧૫૦ |
| સાંભળીનેં રૂપસેન, ગયો જળ્ય મંદિરેં, | ૧૫૦ |
| દિન પાંચ આછે ક્રૌંદુદી, કુંડેરો ફરે. | ૧૫૦ ૧૧. |
| અવસર પામી સુનંદા, તાસ જણાવતી, | ૧૫૦ |
| જે દિન વન આચ્છવ, નરનારી બનવતી; | ૧૫૦ |
| તે રાત્રેં ધર પાછળ, પીયુ પધારજે, | ૧૫૦ |
| આંધરું દોર નિસરણી, તેણેં ચત્રી આવજે. | ૧૫૦ ૧૨. |
| ચતુર વિચિક્ષણુ અવસર, યત્ત ન ચૂકશે, | ૧૫૦ |
| રંભા સખી મહિલા મળી, તે નવિ મૂકશે; | ૧૫૦ |
| અહોનિશિ વાહમ ધ્યાન, ધરેં રહી વેગળી, | ૧૫૦ |
| માહારા પ્રેમની વાત, તે બાણે ક્રેવળી. | ૧૫૦ ૧૩. |

શાર્દૂલ ।

રાત્રિશ્ચાંદ્રમસી ન ચાસ્તિતિમિરં ગતું ન મે યુજ્યતે ।

છિદ્રાન્વેષણતત્પરઃ પ્રિયસખે પ્રાયેણ લોકોઽસ્થિલઃ ॥
 નોવાચ્યંસસ્થિ ચિત્તહારિણિ જને ગંતવ્યમેવાધુના ।
 યુક્તાયુક્તવિચારણા યદિભવત્સ્નેહાય દત્તં જલમ્ ॥૧૧॥

પૂર્વ ઢાળ.

| | |
|---|----------|
| દાસીમુખેં સુણી તે, હરખેં સંકેતીયા, | ૨૫૧૦ |
| વરસ સમા દિન પાંચ, વિયોગેં વીતિયા: | ૨૫૧૦ |
| કૌમુદીને દિન રાણી, સુતા તેડું કરે, | ૨૫૧૦ |
| સા કહે શિર દુઃખે છે, તેણેં રહીશું ધરેં. | ૨૫૧૦ ૧૪૪ |
| દોય સખીશું સુનંદા, રહી નિજ મંદિરેં, | ૨૫૧૦ |
| દોર નીસરણી ગોંખ, તજે રાત્રેં ધરેં: | ૨૫૧૦ |
| એણે અવસર એક જુગ-દીયો ધન હારીને, | ૨૫૧૦ |
| ચોરી કરવા કરતો, ધનપતિ ધારીને: | ૨૫૧૦ ૧૫. |
| દોર દેખી મન કૌતુક, ધારી તે ચડે, | ૨૫૧૦ |
| આણખોલી સખી લેછ, ગઈ તસ આરડે: | ૨૫૧૦ |
| હરખી સુનંદા સ્નાન, તનુ શણુગારતી, | ૨૫૧૦ |
| ચંદનલેપ કુસુમ, આભપણુ ધારતી. | ૨૫૧૦ ૧૬. |
| તેણે સમે રાણીયેં દાસી, જોવા મોકલી, | ૨૫૧૦ |
| દીપક જુઝવી તેણું, સખી વાતેં ભળી; | ૨૫૧૦ |
| કહે સખીયો હવણાં, વેદન સઘળી ટળી, | ૨૫૧૦ |
| સુતાં સુનંદા સુખભર, ક્ષીણ નિદ્રા મળી. | ૨૫૧૦ ૧૭. |
| દાસી સુણી તે વાત, કહી જઈ રાણીનેં, | ૨૫૧૦ |
| આવી સુનંદા આરડે, બુધટ તાણીને: | ૨૫૧૦ |
| શય્યામેં ફૂલ પુંજ, બિચ્છાયાં મોકળા, | ૨૫૧૦ |
| ખોલે સુનંદા નાથ, વશ્યા કેમ વેગળા. | ૨૫૧૦ ૧૮. |
| તાણી લિએ શય્યાયેં, નિષયચાકુળ થઈ, | ૨૫૧૦ |
| સુખ ભોગવતાં વિયોગ, વેળા ફરેં ગઈ; | ૨૫૧૦ |
| સુરતશ્રમેં નિદ્રાભર, મૂકી ઉઠિયો, | ૨૫૧૦. |

| | |
|--|-----------|
| મુક્તાક્ષનો હાર, જુગડિયો લેઈ ગયો. | પ્યા૦ ૧૯. |
| દોર નિસરણી સખીયો, ધરમાં લાવતી, | પ્યા૦ |
| જાગી સુનંદા સખીયોને એમ જલપતી; | પ્યા૦ |
| વલ્લભશું નવિ વાત, વિચાર થયો કિસ્સો, | પ્યા૦ |
| રાણીની દાસી ભયેં કરી, વેહલો નીકસ્યો. | પ્યા૦ ૨૦. |
| પૂરણુ ભાગ્યેં મેળો, બન્યો પણ ક્ષણ રહ્યો, | પ્યા૦ |
| અંધારેં અંધારેં, કરીનેં તે ગયો; | પ્યા૦ |
| મુઝ ચિત્ત ચોરી ગયો ફરી, મળણુ કઠિણુ ધણો, | પ્યા૦ |
| દુર્ભાગ દાસિએં ખેલ, બગાડ્યો અમ તણો. | પ્યા૦ ૨૧. |
| હવે સુણજો રૂપસેન, બન્યો જે પ્રીતમાં, | પ્યા૦ |
| રાત ધડી ગદ્ય ચાર, ચિવટ થઈ ચિત્તમાં; | પ્યા૦ |
| કંચન વરણો ચરણો, ધુન્ધરિયો તગે, | પ્યા૦ |
| કસખી નાટું નંગ, જડયાં તે ઝગ ઝગે. | પ્યા૦ ૨૨. |
| કંચુએ કસખી ધારનો, હીરા હસી રહ્યો, | પ્યા૦ |
| મેવા મિઠાઈ લેપ, સુગંધી સંગ્રહ્યા; | પ્યા૦ |
| ચીર પટોળી ભાત, તે રાતેં રૂચે ધણી, | પ્યા૦ |
| નેજર નેં કટિમેખલ, વાળી દામણી. | પ્યા૦ ૨૩. |
| હારાદિ અલંકાર, લિયા બહુ મઝના, | પ્યા૦ |
| કુંડળ ધમ્મિલ હાથ, ગજેરા ફૂલના; | પ્યા૦ |
| એ સધળું લેઈ ઉવટ, મારગ સંચરે, | પ્યા૦ |
| સુનંદા મળવાના, મનોરથ બહુ કરે. | પ્યા૦ ૨૪. |
| પંથે પડી ધર ભીત, તે અંપાઈ મુઓ, | પ્યા૦ |
| સંસારમાંહે રાગ, વિટંબણુ એ જુઓ; | પ્યા૦ |
| મરણ થયો ન ગયો રાગ, રમણીરૂપનો, | પ્યા૦ |
| સુનંદા ઉઠેં ગલેં, જઈને ઉપન્યો. | પ્યા૦ ૨૫. |
| કપોતિકા કહે કંતને, મરવું એણે સમે, | પ્યા૦ |
| હેઠ આહેડી બાણુ, ઉપર શકરો ભમે; | પ્યા૦ |
| નાગ ડસ્યો ભિલ્લને, શકરો બાણું મુઓ, | પ્યા૦ |
| દૈવગતિ વિપરીત, ચાર ચિંતન જુઓ. | પ્યા૦ ૨૬. |

| | |
|-------------------------------------|-----------|
| રાત્રિ જશે પરભાતેં, રવિ જખ ઝિગશે, | પ્યા૦ |
| જધથું કુસુમવન પુષ્ટિ, થશે પંકજરસેં; | પ્યા૦ |
| કજકોશેં અલિ રાતેં, રહો દિલથું લખે, | પ્યા૦ |
| વનગજ શર જલ્પીનેં, કમળસાથેં લખે. | પ્યા૦ ૨૭. |
| મનના મનોરથ સધળા, તે મનમાં રહ્યા, | પ્યા૦ |
| દષ્ટિરાગવશ પડિયા, તે દુઃખિયા કહ્યા; | પ્યા૦ |
| પરમણીરસ રાવણ, દશ મસ્તક ગયાં, | પ્યા૦ |
| સીતા સતી ત્રત પાળી, અચ્યુત પતિ થયા. | પ્યા૦ ૨૮. |
| વિષયવિનોદથી જેહ, રહ્યા દૂરેં સદા, | પ્યા૦ |
| આ ભવ પરભવ તેહ, લહે સુખ સંપદા; | પ્યા૦ |
| ત્રીજે ખડેં ઢાળ એ, છટ્ટી મન ધરો, | પ્યા૦ |
| શ્રી શુભવીર વચનરસ, આસ્વાદન કરો. | પ્યા૦ ૨૯. |

દોહરા.

| | |
|--|----|
| ખીજે દિવસેં ગવેપત્રા, વસુદતના સુત આર; | |
| ભીંત પડી ઉપડાવતાં, મળીયા લોક હજાર. | ૧. |
| મૃતક તિહાં રૂપસેનનું, નિકળ્યું વસ્તુ સહીત; | |
| વાત સુનંદા સાંભળી, ચિંતે અન્યું વિપરીત. | ૨. |
| શોક ભરી સખીનેં કહે, આ શી બની ગઈ વાત; | |
| અંધારે નવિઃઝાળખ્યો, મળિયો કોઇ કુળત. | ૩. |
| વસ્તુ નિહાળત જાણીયો, ધૂર્ત હરી ગયો હાર; | |
| પણ રૂપસેન મરણ સુણી, રદન કરે તેણી વાર. | ૪. |
| તમ શોકેં દિન કાઢતાં, ગર્ભ વધિયોદોય માસ; | |
| દેખી રાય તણે બયેં, સખીયો પામી ત્રાસ. | ૫. |
| આપધેં ગર્ભ જ પાડિયો, સા થઇ સજ્જિત દેહ; | |
| રાયેં રથપુર રાયનેં, દીધી સુનંદા તેહ. | ૬. |

ઢાળ ૭ મી.

(ચોપાઈની દેશી.)

પરણી નૃપ રથપુર લેઇ ગયો, રૂપસેન તિહાં પત્નગ થયો;

- ત્રીજે ભવ નરભવ હારિયો, સુનંદા નજરેં ધારીયો. ૧.
- કણુ વિસ્તારી રાગેં નડ્યો, ધાધ સુનંદા કેડેં પડ્યો;
- હા હા કરતાં નૃપ આવીયો, લેછ ખડ્ગ પૂંઠે ધાવીયો. ૨.
- માયો અહિ ચોથે ભવ ગયો, તે વનમાંહે વાયસ થયો;
- એક દિન દંપતી વનમાં ગયાં, રાગરંગ રસ રીજેં રહ્યાં. ૩.
- વાયસ તે તર ઉપર ચડ્યો, સુનંદાનેં રાગેં નડ્યો;
- કણુકડુક શબ્દેં તે બણેં, તામ નરેશ્વર બાણે હણે. ૪.
- હંસ થયો તે ભવ પાંચમે, હંસતણા ટોળામાં રમે;
- રાજા રાણી સર જળ જીવે, હંસ સુનંદા દેખી રૂએ. ૫.
- ઉડી બેહુ પાંખેં આશણ્યો, નૃપસુભટેં ખડ્ગેં કરી હણ્યો;
- તેહિ જ વન છડ્યો ભવ ભયો, હરણી ઉદરેં હરણે થયો. ૬.
- દેખી રાણી રાગેં હયાં, ઝૂરે ઉભા આંસુ ભયો;
- આહેડી નૃપ બાણેં હણી, લિયો શિકાર તે બક્ષણુ ભણી. ૭.
- માંસ પચાવી તે મૃગતણું, ખાતાં રાણી વખાણે ધણું;
- અવધિનાણી મુનિ દોય જતા, તે દેખી મસ્તક ધૂણતા. ૮.
- પૂછે રાણી મુનિનેં તિસે, સ્વામી મસ્તક ધૂણે કિસે;
- સાધુ કહે કારણુ છે ઇહાં, આવી સુણો અમો વસીયેં જિહાં. ૯.
- તિહાં ગયાં નૃપ રાણી મળી, મુનિ મુખ્યવાત સકળ સાંભળી;
- રાગી નરનું મંસજ બખો, જ્ઞાનવિના તુમેં નવિ ઓળખો. ૧૦.
- રાણી કહે રૂપસેન કુમાર, આગળ શો થાશે અવતાર;
- તવ બોલ્યા જ્ઞાની અણગાર, સાતમે ભવ હાથી અવતાર. ૧૧.
- તુજ ઉપદેશેં શમતા વરી, સમકિત પાળી પ્રત આદરી;
- સહસારેં સુરસ્વામીજ થશે, નરભવ પામી મુગતેં જશે. ૧૨.
- એમ કહી મુનિ ઉપદેશજ દીયો, સાંભળિ દંપતી દીક્ષા લિયો;
- રાજઋષિ ગુર સાથેં ગયા, સંયમ પાળી સુખિયા થયા. ૧૩.
- ગુરણી પાસેં સુનંદા બણેં, અરિ મિત્ત તૃણ મણિ સરખા ગણે;
- લિયે આતાપના તાપે જઇ, અવધિજ્ઞાની સુનંદા થઇ. ૧૪.
- રૂપસેન હસ્તી જિહાં ફરે, સુનંદા તિહાં વસતી કરે;

એણે અવસર હસતી મદ ચડ્યો, કંચનપુર કાટે જઈ અડ્યો. ૧૫.
 લોક કુલાહલ કરતા ભમે, સુનંદા આત્યાં તેણે સમે;
 રાગન સુભટેં ધણુએ દમ્યો, પણ સાધવી દેખી ઉપશમ્યો. ૧૬.
 સાધવી કહે સુણુ મત્ત ગમાર, દુઃખના દાહાડા તુજ સંભાર;
 રાગવિદુદ્ધો પામ્યો ધાત, પાતકી તેં કીધા ભવ સાત. ૧૭.
 (૧)રૂપસેન(૨)ગર્ભ(૩)ફલિધાર,(૪)વાયસ(૫)હંસ(૬)હરણુ અવતાર:
 સાતમે ભવ તુમે હાથી થયા, ધર્મ વિના ભવ એળેં ગયા. ૧૮.
 તે સુણુતાં ગજ મૂર્છાં લહી, જાતિ સમરણુ પામ્યો સહી:
 લોક વચ્ચે હિમો રહી રડ્યો, સુનંદાને પાયેં પડ્યો. ૧૯.
 સમકિતવત ગજ ધરતો જિહાં, લોક અચ્છેરં દેખે તિહાં:
 ગુરણી કહેં નૃપને એ ખરો, સાધર્મી ગજ સેવા કરો. ૨૦.
 આદર કરી નૃપ તેડી ગયો, નેહ સુનંદાએ સફળો ક્રિયો;
 સુનંદા આણુંદિત થયાં, કેવળ પામી મુક્તેં ગયાં. ૨૧.
 ખેટ મુનિ કહે રાજકુમાર, વૈરાગ્ય રાગ તણી ગતિ ધાર:
 સુખ માની વિષયેં જે રમે, તે ભવનાટક કરતા ભમે. ૨૨.
 માત પિતા બાંધવ સુત નાર, સ્વારથીયો સવિએ સંસાર:
 આયુ જ્ઞેવન લખમી મળી, મેઘવટાઃ ચંચળ વીજળી. ૨૩.
 બાળપણે મળમૂત્રેં ભયો, શીળી ઓરીએ સંહર્યો:
 પરણ્યો તો આમય ખય થઈ, જ્ઞેયન વેળા નિષ્ફળ ગઈ. ૨૪.
 વૃદ્ધપણે નર પરવશ થયો, પરભવ હાથ ધસંતો ગયો:
 તેણેં નરભવ સામગ્રી લહી, કરશે ધર્મ તે સુખિયા સહી. ૨૫.
 ત્રીજે ખંડેં ગુણિજન ગમી, ઢાળ રસાળ કહી સાતમી:
 શ્રી શુભવીર વચન રસ ધડી, સાકર દ્રાખ કિસી સેલડી. ૨૬.

દોહરા.

એણી પરેં દેઈ દેશના, જનમ રહ્યા મુનિ ચંદ;
 અગડદત ચકોર જ્યું, પામ્યો અતિ આનંદ. ૧.
 કહે તુમ વચનેંથી થયો, જન્મ સફળ મુજ આજ;
 જંગમ તીરથ દર્શનેં, સિધ્યાં સધળાં કાજ. ૨.

| | |
|--|----|
| પ્રભુ સુપસાયેં આ થયા, ધર્મબંધવ ખટ એહ; | |
| સંજમ લેઈ વિચારશું, ગુરકુળ વિનય વસેહ. | ૩. |
| પણ ધર જઈ નમિ માયને, છે મુજ ઇચ્છા નાથ; | |
| પિત્રીકૃત સમહોત્સવે, લિયું દીક્ષા તુમ હાથ. | ૪. |
| એમ કેહેતાં આકાશથી, વિદ્યાધર નર એક; | |
| ઊતરીયો મરણદથી, ધરતો વિનય વિવેક. | ૫. |
| સપરિકરેં જિનધર જઈ, પ્રણમ્યા શ્રી જિનરાજ; | |
| બેઠા સન્મુખ આવીને, વંદી તિહાં મુનિરાજ. | ૬. |

ઢાળ ૮ મી.

(સાહેલરીયાં-એ દેશી.)

| | | | |
|-------------------------|------------------------|---------|------------|
| અગડદત્ત | અણુગારનેં, મુણો | સંતાજી; | |
| પૂજાંતો | ધરી | નેહ, | ગુણવંતાજી; |
| ઉત્તમ પુરુષ એ કોણુ છે, | સું દાખો મુઝને તેહ. | ગું | ૧. |
| મુનિવર કહે અમ પુત્ર છે, | સું રતનચૂડ વર નામ; | ગું | |
| સાતે જણુ ગુર પુત્રનેં, | સું સુણિ કરતા પરણામ. | ગું | ૨. |
| રતનચૂડ કહે કોણુ તુમેં, | સું કહે સૂરિ વાત અશેપ; | ગું | |
| ભાવ ચારિત્રિયા એ થયા, | સું પામી અમ ઉપદેશ. | ગું | ૩. |
| વંછે સાહાય્ય એ તુમતાણં | સું શંખપુરી ઉદેશ; | ગું | |
| અમેં પણ તિહાં વન આવશું, | સું જાણી યોગ્ય વિશેષ. | ગું | ૪. |
| ખેટ કહે કહો તાતજી, | સું ઉત્તમ નર એ દયાળ; | ગું | |
| આ સંસારેં ત્રત વરી, | સું રહેશે કેટલો કાળ. | ગું | ૫. |
| સૂરિ વદે ખેચર મુણો, | સું કમળસેના ધરનાર; | ગું | |
| તે સાથેં વૈરાગ્યથી, | સું લેશે સંજમ ભાર. | ગું | ૬. |
| આ ભવમાં આઠે જણાં, | સું પામી કેવળ નાણુ; | ગું | |
| ભૂતળ વિચરી બહુ સમા, | સું લેશે અક્ષય ઠાણુ. | ગું | ૭. |
| સાંભળી ખેચર હરખિયો, | સું ખેસારી વૈમાન; | ગું | |
| સાતે જણુચું ઉતયાં, | સું શંખપુરી ઉદ્યાન. | ગું | ૮. |
| વિદ્યાચારણુ મુનિવરા, | સું તે આકાશ ચલંત; | ગું | |

| | |
|---|---------|
| આવી વનમેં સમોસયાં, સુ૦ ઉપગારી ગુણવંત. | ગુ૦ ૯. |
| વનપાળક મુખ સાંભળી, સુ૦ કુંવરેં કહાવી વાત; | ગુ૦ |
| રાય રાણી હરખ્યાં સહુ, સુ૦ બહુ ઉછરગેં જાત. | ગુ૦ ૧૦. |
| ઉડી કુંવર નમી તાતનેં, સુ૦ સકળ કથું વિરતંત; | ગુ૦ |
| ભક્તિયેં દેધ પ્રદક્ષિણા, સુ૦ મુનિવર ચરણ નમંત. | ગુ૦ ૧૧. |
| ન્યેક સહોદર સમ ગણી, સુ૦ વિદ્યાધરને ત્યાંહી; | ગુ૦ |
| મુખચરણ ભેટી કરી, સુ૦ બેઠે વચન ઉત્સાહિ. | ગુ૦ ૧૨. |
| મુજ નગરી પાવન કરો, સુ૦ દેખે લોક અચંભ; | ગુ૦ |
| મરધર દેશી લોકને, સુ૦ સુરતર ફલ સુરંભ. | ગુ૦ ૧૩. |
| નયર સર્વિ શણગારીયું, સુ૦ રતનચૂડ ધરિ નેહ. | ગુ૦ |
| ગજ બેસારી મહોત્સવેં, સુ૦ પધરાવ્યા નિજ ગેહ. | ગુ૦ ૧૪. |
| આગત સ્વાગત બહુ કરે, સુ૦ ભોજન વિવિધ પ્રકાર; | ગુ૦ |
| ભક્તિભરે ધર તેડીને, સુ૦ પડિલાભ્યા અણુગાર. | ગુ૦ ૧૫. |
| બીજે દિન સમહોત્સવેં, સુ૦ તેડ્યા ધર મુનિરાય; | ગુ૦ |
| પંચ સહસ્ર સોવન પગેં, સુ૦ પૂજી નમે નરરાય. | ગુ૦ ૧૬. |
| અગડદત કુમર હવે, સુ૦ કમળસેના ધર જાય; | ગુ૦ |
| માન તજી ભજી નારીનેં, સુ૦ શીતળ વયણેં હરાય. | ગુ૦ ૧૭. |
| ગુજ સરિખી જે સુંદરી, સુ૦ છંડી વિણુ અપરાધ; | ગુ૦ |
| મદનમંજરી કુલટા સમી, સુ૦ મેં માની કરી સાધ. | ગુ૦ ૧૮. |
| રેતિ ધનંજય સમ ગણી, સુ૦ સોવન રેતિ સમાન; | ગુ૦ |
| અનુભવી વાત સકળ કહી, સુ૦ હું અવિવેક નિધાન. | ગુ૦ ૧૯. |
| મેં અજ્ઞાનપણે કરી, સુ૦ ન લઘું નારીચરિત; | ગુ૦ |
| નયણેં રૂચે મનમેં હસે, સુ૦ વાત કરે તે વિચિત. | ગુ૦ ૨૦. |
| મનસ જળેં ખમ અંબરેં, સુ૦ જાણે ન બુધપદ હામ; | ગુ૦ |
| સખ્યાને સમજાવતી, સુ૦ જૂઠું અખળા નામ. | ગુ૦ ૨૧. |
| મુનિવર મુખ માલમ પડી, સુ૦ એ વિનિનતા વાત; | ગુ૦ |
| મોહ તિમિર રજની ગઇ, સુ૦ જ્ઞાન ઉદય પ્રભાત. | ગુ૦ ૨૨. |
| સંયમ લેથું ગુર કનેં, સુ૦ રેહેજો સુખભર ગેહ; | ગુ૦ |

| | | |
|---|-----|-----|
| સા કહે અમેં પણ સંયમી, સું જિહાં છાયા તિહાં દેહ. | ગું | ૨૩. |
| સમસંપી કુંવર ગયો, સું મદનમંજરી આવાસ; | ગું | |
| કહે ભવદ્વ તાપેં તપ્યા, સું વ્રત ધરશું ગુર પાસ. | ગું | ૨૪. |
| કરજ્યો સાસુ સેવના, સું એમ કહી ઉઠ્યો કુમાર; | ગું | |
| માત તાતને જઈ કહે, સું લેશું સંજમ ભાર. | ગું | ૨૫. |
| પટ બાંધવ એ અમતણા, સું જીવિતના દાતાર; | ગું | |
| બાંધણા વચનેં અમો, સું સાથેં સવિ અણુગાર. | ગું | ૨૬. |
| રણથી ગુર સહ લાવીયા, સું ક્ષણ ન રહું સંસાર; | ગું | |
| નિશ્ચય દેખી નરપતિ, સું કરે સજ્જનઈ સાર. | ગું | ૨૭. |
| બાંધવ વર્ગને પૂછીનેં, સું કરતો દીન ઉદ્ધાર; | ગું | |
| શિબિકાયેં જોસતાં, સું પટ બાંધવશું કુમાર. | ગું | ૨૮. |
| કમળસેના રાણગારતી, સું સસરો સાસુ નિજ હાથ; | ગું | |
| શિબિકાયેં પધરાવતાં, જાણે શાસનસૂરિ સાથ. | ગું | ૨૯. |
| રતનચૂડ નૃપ જોડુ મળી, સું કરતા મહોત્સવ સાર; | ગું | |
| જેમ જમાલી નિકળ્યો, સું આવેજિહાં અણુગાર. | ગું | ૩૦. |
| આભુપણ તજી અડજણાં, સું લીયે મહાવ્રત ચાર; | ગું | |
| વ્રષ્ટિ કુસુમવન સુર કરે, સું ગુરવાસક્ષેપ ઉદાર. | ગું | ૩૧. |
| વંદી સહુ પાછા વળે, સું મુનિ સવિ કરત વિહાર; | ગું | |
| કમળસેના સન્મુખ રહી, સું આંસુ પડતે ધાર. | ગું | ૩૨. |
| સાસુ કહે બેટા સુણો, સું તું દેહેં સુકુમાર; | ગું | |
| ફલને ભાર ન શિર ધરે, સું કેમ વહો મેરભાર. | ગું | ૩૩. |
| પણ તું ત્રિહુ પખ ઉજળી, સું ચોથો ગુરકુળવાસ; | ગું | |
| દુષ્કર નહીં તુજ મુનિપણું, સું પણ મુજ કાધ નિરાશ. | ગું | ૩૪. |
| તું નિઃસ્નેહી થઈ ચલી, સું મુજ તરછોડી હાથ; | ગું | |
| જાઈશ ધર કેમ એકલી, સું ભોજન કરેં કેણી સાથ. | ગું | ૩૫. |
| નિરાગી થઈ નીકળ્યા, સું પણ વરસેં એક વાર; | ગું | |
| મુજ સુલસા સાસુ હતી, સું સંભારજે ધરી પ્યાર. | ગું | ૩૬. |
| આ વનમાં નથી આવવું, સું શત્રુ સમ વન એહ; | ગું | |
| જોતી નેં રોતી વળી, સું સખીયોશું ગઈ ગેહ. | ગું | ૩૭. |

રતચૂડ નિજ ધર ગયો, સું મુનિવર કરત વિહાર; ગું
 આઝ્યા ઇલાં ગુરૂ આણુથી, સું જનરેં થયા શ્રુતધાર. ગું ૩૮.
 એહ ચરિત તે અમતણું, સું સુણુ ધમ્મિલ ગંભીર; ગું
 ત્રીજે ખંડેં આઠમી, સું ઢાળ કહેં શુભવીર. ગું ૩૯.

દોહરા.

અશ્વત્થુત ધનગર્જના, ગંગાવેળ પ્રમાણુ;
 જલનિધિજળ ચરિત સ્ત્રીનાં, જાણે ન કોઇ સુખણુ. ૧.
 દેખી ચરિત આ પદ મુનિ, નારીથી લાડી ઉદ્દેગ;
 અમ ગુરૂં નામજ દિયાં, લાડીય દિશા સંવેગ. ૨.
 (૧) દદધર્મા ને (૨) ધર્મરૂચિ, (૩) ધર્મદાસ મુનિનામ;
 (૪) મુવત (૫) દદવત (૬) ધર્મપ્રિય, નામ તિસ્યા પરિણામ. ૩.
 એમ નિસુણી ધમ્મિલ કહે, સરિખો નહીં સંસાર;
 બાહુ રતના હિ વસુધરા, જેમ ધનસિરી વર નાર. ૪.
 પરનર દેવીપણે કરી, બાર વરસ રહી ગેહ;
 સતીયપણે જ્ઞેખન વયે, ન કર્યો કિણુશું નેહ. ૫.
 અગડદત મુનિવર વદે, કહો કોણુ ઉત્તમ નાર;
 ધર્મિલ કહે ભગવન સુણો, એવક મુખ અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(દેખો ગતિ દેવની રે-એ દેશી).

સુંદર માલત્ર દેશમાં રે, નયરી ઉજ્જેણી ખાસ;
 જિતશત્રુ રાજા તિહાં રે, ધારણી રાણી તાસ;
 સતી ગુણ સાંભળો રે, સતી જગ મોહન વેલ. સતી ગું ૧.
 શેઠ કોટિધ્વજ તિહાં વસે રે, સાગરચંદ્ર છે નામ;
 સાગરવર ગંભિરતા રે, ચંદ્ર શીતળ પરિણામ. સં ૨.
 ચંદ્રસિરી પ્રિયા તેહનેં રે, લવણિમ રૂપ નિધાન;
 પુત્ર સમુદ્રદત શીખતો રે, સકળ કળા વિજ્ઞાન. સં ૩.
 પરિવાજક વિદ્યાનિધિ રે, ઘર પાસેં મઠ તાસ;
 શેઠેં સાંખ્યો સુત તિહાં બણે રે, લઘુ વય બુદ્ધિપ્રકાશ. સં ૪.
 એક દિન ગણિતનો પાટલો રે, ઘરમાં હવણ પહંદ;

- અનાચાર નિજ માયથું રે, તાપસ ગુર તેણું દિટ્ટ. સં ૫.
 મનમાં ચિંતે નારીયો રે, જગમાં સર્વ કુશીલ;
 પાણિગ્રહણ કરી તેહથું રે, કુણ વંછે ધર લીલ. સં ૬.
 કૃત્તિકા હરિતા શુકા રે, સમળે વિષયી નાર;
 યા સા સા સા પ્રભુ કહે રે, પણ સય ભિલ વિચાર. સં ૭.
 વિપ્ર આમિ યમ ભૂપતિ રે, જલધિ ઉદર ધરનાર;
 સર્વ સમિધ જીવ ભૂ નદિ રે, અશન ધને બલિચાર. સં ૮.
 એ આઠે આઠે ચક્રી રે, નવિ પામે સંતોષ;
 ઈચ્છા પ્રમાણે આપીયે રે, છાંડે ન માગણ દોષ. સં ૯.
 તેણું નવિ કરવો માદરે રે, આ ભવમાં વિવાહ;
 એમ પ્રતિબંધ કરી બણે રે, પણ ભાંગે ઉત્સાહ. સં ૧૦.
 કલશીલ વૈભવ સારસી રે, કન્યા ખોળે તાત;
 કુંવર કહે તવ તાતને રે, નવિ કરશે એ વાત. સં ૧૧.
 ટેટલો કાળ ગયે થકે રે, એક દિન સાગરચંદ;
 સોરઠ દેશે આવીયા રે, ગિરિનગરે સહનંદ. સં ૧૨.
 ધન સારથવાહ તિહાં વસે રે, પુત્રી છે તસ ખાસ;
 રંભા લધુ ઉંચી ગઇ રે, જોડ ન આવે તાસ. સં ૧૩.
 અધર વિદુમ સિમત પ્રલડાં રે, કુચકળ કઠિન વિશાળ;
 ધનસિરી નામે તેહ છે રે, જોવન રૂપ રસાળ. સં ૧૪.
 સાગરચંદ તે દેખીને રે, નિજ સુત સરખી જોડ;
 વણિજ કરે તસ તાતથું રે, લેહેણ દેણ લખ કોડ. સં ૧૫.
 સમુદ્રદત્ત તણો કર્યો રે, ધનસિરી સાથે વિવાહ;
 કુંવર ન જાણે તેમ કર્યો રે, દોય જનક ઉત્સાહ. સં ૧૬.
 લગનદિવસ નિરધારીને રે, શેઠ ગયા ઉજ્જેણ;
 લગન ઉપર કહે પુત્રને રે, કારજ શીઘ્ર તરેણ. સં ૧૭.
 ગિરિનગરે બહુ માલ છે રે, ધન સારથવાહ પાસ;
 જાંઘને જણુશ ઇલાં લાવજો રે, વયણ ન લોપશે તાસ. સં ૧૮.
 સમુદ્રદત્ત સુણી નીકળ્યો રે, પોહોતો સસરા ગેહ;
 રૂપ ચતુર વર દેખીને રે, ધરતી ધનસિરી નેહ. સં ૧૯.

- તિલક કરી ખીડાં દિયાં રે, મિત્રશું મંડપ માંહિ;
 ધવલ મંગળ મહિલા બણે રે, પૂછે કુંવર અહીં બાંહી. સં ૨૦.
 મિત્ર કહે તુજ લગ્ન છે રે, પિતૃવચન સંકેત;
 પરણો દહાં રહી પાંસર્યા રે, નહિ તો થાશે ફજેત. સં ૨૧.
 સમગ્ર વસ્ત્રાહે ચઢી રે, પરણ્યો તે તેણે હાય;
 મિત્ર વર્ગ પ્રેયો થકો રે, વાસભુવનમેં જાય. સં ૨૨..
 કાર્યમિષં કરી નિકળ્યો રે, સતો મિત્રમેં જાત;
 ધનસિરી મિત્ર વર્ગ તજી રે, નાહો લેછ રાત. સં ૨૩.
 મિત્ર વર્ગ વિલખા થઈ રે, ગયા ઉજ્જેણી તેહ;
 વાત કહી તસ તાતનેં રે, પોહોતા સુખેં નિજ જેહ. સં ૨૪.
 ત્રાજે ખાંડે એ કહી રે, નવમી સુંદર ઢાળ;
 વીર કહે આતા ધરે રે, હાજે મંગળ માળ. સં ૨૫.

દોહરા.

- સાગરચંદ્ર સુણી કરી, ગયો ગિરિનગર ઉદાસ;
 ધન સારથવાહનેં મળી, કરત ગવેપણ તાસ. ૧.
 ગામ ગામ બેહુ જણ બમ્યા, નર પણ બમણ કરાય;
 પણ સુત સુદ્ધી લહી નહીં, પાછા ગિરિપુર જાય. ૨.
 દીન સુખેં દિન કેટલા, વસીયા પુત્ર વશેણ;
 સારથવાહને કહી કરી, આઝા નયર ઉજ્જેણ. ૩.
 કરતો દેશ વિદેશમેં, સમુદ્રત કુમાર;
 વાગે ધનસિરી ધરમાં રહી, સુણજે તસ અધિકાર. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તેરી બીબીકું લે ગયે ગુલામ, મીયાં ખડા દેખતા; હાં હાં મીયાં)

અથવા, સખરેમેં સખરી કોણ, જગત્કી મોહની--એ દેશી)

સુનીએ સુનીશ્વર ખાત કે, ધનસિરી યા સતી; ધનસિરી
 સારી આલમમેં સા સમરપ કે, રંબા ન આવતી; મેરે લાલ, રંબાં મુનિરાજં રંબાં
 સહી રે ચિલાતી મુણાને રે, ખાવન દિહાં ગયે; ખાવન
 મેરે પ્રીતમ બિન દુનિયામેં, ખલક ખાલી બાયે. મેરેં ખં મુનિં ખં ૧.

જોલે ચીલાતી ગલેકું, પકડકે વિવાહ કીયા; ૫૦
 મેન ખીચ પકાઇ, એક દાના ચાંપી લીયા. મેં ૬૦ મું ૬૦
 ઓરત છોર વદન, છુપાઇ દૂરેં બયા; ૬૦
 તેરી ભુલમ જવાની દીવાની, જલા કર ઓ ગયા. મેં ૭૦ મું ૭૦ ૨.
 નામરદ હોત તુજે, પરણીનેં ખુરા કીયા; ૫૦
 રાત લેકર નામા બાગા, ખુરસેં ખુરા કીયા. મેં ૭૦ મું ૭૦
 ફલવંતી ધર હોત, પતિસદ ખેલણા; ૫૦
 નહીં તો ગરપાસ પડો, ન કિસીસેં જોડનાં. મેં ૮૦ મું ૮૦ ૩.
 સુનિય સતી શીલવંતી, પદત ગુરકે મુખેં; ૫૦
 બાર વર્ષ ગયે નર ખેદ, ધર્મ કરતી સુખેં. મેં ૯૦ મું ૯૦
 સમુદ્રદત ગિરિપુર, બન આયા દૂડસેં; ૫૦
 ધરી કાપડી વેશ બડા નખ, દેશ કુમંડશે. મેં ૯૦ મું ૯૦ ૪.
 ધનસંથવાહ નિજ આગ, મેં દેખી વંદતે; મેં
 તરઆલ વાલ રખવાલ, રહું યું જોલતે. મેં ૨૦ મું ૨૦
 શેઠ કહે કયા દેવે, હમું તુમ નોકરી; ૬૦
 વદે સા વિનયધર નામ, હમું કિદરંબરી. મેં ૬૦ મું ૬૦ ૫.
 નોકરી દેખ પીછેં, હમકું કરનાં ખુશી; ૬૦
 સુની શેઠકે દીક્ષમેં બાત, સખી રૂડી બસી. મેં ૭૦ મું ૭૦
 વિજ્ઞાની દિન થોરેમેં, આગ ખીલાવતે; ૫૦
 હુઆ શેઠ બડા હુશીયાર, નિધા જમ દેખતે. મેં ૮૦ મું ૮૦ ૬.
 અતિશય વિઘાવંત, પીછાણેગો બૂપતિ; ૫૦
 તખ લે જનયગો દરખાર, શેઠ મન ધ્યાવતી. મેં ૯૦ મું ૯૦
 વચ્ચે જુગલ દેઠ તાસ, નિજ ધર લે ગયા; ૫૦
 બહુ આખરસેં વિનયધર, બંડારી કીયા. મેં ૯૦ મું ૯૦ ૭.
 ધર પરિજનકું સુનાવત, એ દેવેતીકો; ૫૦
 વિનયધર હુકમેં સુખ બર, તુમ લેનાં તિરો. મેં ૯૦ મું ૯૦
 યા રીત રહેત હે મંદિરમેં વિશ્વાસ જયું; મેં
 ધનસિરીકો વિનય વિનયધર, કરતે દાસ જયું. મેં ૯૦ મું ૯૦ ૮.

ધનસિરીકું વિશ્વાસ, લયા બહુ નેહસેં; જાન
 જોણે અવસર ડંડિર નામેં, તલાર ઉઠાં બસે. મેં તં મું તં
 ધનસિરી સહીયર સાથકે, ગોંખમેં આવતી; ગોં
 લેત વિનયંધર તંબોલ, દિયા મુખ ચાવતી. મેં દિં મું દિં ૯
 મુખરસ ભરી પિચકારીયાં, ડારત ખાવતે; ડાં
 ડંડીર શિરેં છટકાવ, લગાત લગ્નવતે. મેં લં મું લં
 જંચે બદન નિધા કર, દેખત સુંદરી; દેં
 લગા પ્રેમસેં અંતર ધાય, ખડા રજા દો ધરી. મેં ખં મું ખં ૧૦
 ડંડીર કહે મુણ સુંદરી, પિયુ વિણુ કયું રહે; પિં
 તેરો જ્ઞેખન હો વન ફલ, વિજ્ઞેગેં કયું દહે. મેં વિં મું વિં
 મુખ તંબોલસેં પ્રેમ રસેં, હમ બીંજીએ; હં
 તેરે લોચનકે લટકે રે, હમુ દિલ રિઝીએ. મેં હં મું હં ૧૧
 હમ જ્ઞેમગેં રંગેં, રમો એક યેરિયાં; રં
 હમ હુકમી સંગત હોત, કરત કોણુ હેરિયાં. મેં કં મું કં
 જ્ઞેનેં ખેલાયા સાપ, વિષ્ટુંસેં કયું ડરે; વિં
 જોણે ખાયા વચ્છનાગ ધંતુરે કયા મરે. મેં ધં મું ધં ૧૨
 રાંકસેં પ્રીત બનાઈ, સો ભાગા રાતમેં; સોં
 મેરા જ્ઞન લગા તેરી સાથ, રહેંગી નીરાતમેં. મેં રં મું રં
 આવલ ફલ હજાર, ચંપેટી એક કલી; ચં
 મુરખ નરસેં જન્મારા, ચતુરકી એક ધડી. મેં ચં મું ચં ૧૩
 બોલી સતી સુન હો, શેહરકા કાટવાલીયા; શેં
 ઉન્મત્ત વહે વગડે, જ્યું દોર ગોવાળીયા. મેં જ્યુંં મું જ્યુંં
 પીયુજ ચલે પરદેશમેં, દીલસેં ન વેગલી; દીં
 તેરી અમ્માકું જા કર પુછ, પતિ બિન એકલી. મેં પં મું પં ૧૪
 વિરહેં દહી તોરી માયકું, અંકેં ખેલાવણું; અં
 જોણે બાલમેં ગોદ રમાયા, જી કારણુ ધાવણા. મેં જીં મું જીં
 કેસરી કંતકે આગેં, સમે હરણું વલી; સં
 તેરે સરીખે શુભામ, મેરે ધર કરતા નાકરી. મેં મેં મું મેં ૧૫

સોય વદે કટુ બોલે, મરેગી છોકરી; ખં
કહે સા સતી આગલ ડાગલ, બપને કેમરી. મેં ભૂં મું ભૂં
યું નિસુણી કોટવાલ, ગયો ધર ચિંતવે; ગં
કરી નેહ સતીકો શીલ, ચુકાવું હું હવે. મેં ચું મું ચું ૧૬
જેહ બોલાઇ વિનયધરકું દોસ્તી કીયો; દોં
એક દિન બોલાકર પાંડે, પરિ સનમાનીયો. મેં પં મું પં
ધનસિરી સાથ હમેરા, મિત્રાવા તુમ કરો; મિં
કહે સો કનકું સમજાડે, માનેગી તો ખરો. મેં માં મું માં ૧૭
આઇ વિનયધર બાત, સતીકું સુણાવીયાં; સં
બોલી સા એસી બાત કરેંગા તો, ખાયગા ગાલીયાં. મેં ખાં મું ખાં
લાંચ પરાઇ આવત, ધિગ તુંહી આવરા; ધિં
મેરા કંત વિના સારી આલમ, સર્વ મહોદરા. મેં સં મું સં ૧૮
સુનીય વિનયધર બોલે, હમું તકશિર પરી; હં
પૂછે દિન દુજેં તલાર, હુઇ કયા પાંશરી. મેં હું મું હું
વિનય વદે સવિ ધીરે, બનેગી વારતા; બં
ધર આઇ બદન ચઢાઇ, રેહો ધરી મૈનતા. મેં રં મું રં ૧૯
દેખી લહી ચિનભાવ, કહે સા ફડમેં; કં
તુજે મલીયા દુર્ગન, ડંડીર સાથેં કયું રમે. મેં ડં મું ડં
નીજે દિન ફેર યાહી, રીત વિનયધરા; રીં
કહે સા મોય ડંડીર, દામ દીયેગા કેતરા. મેં દાં મું દાં ૨૦
લાખ લેઇ ઉસેં લાઓ, અશોકવનેં નિશિ; અં
તવ હરખ્યો વિનય ડંડીરકું, જાય કરે ખુશી. મેં જાં મું જાં
આયે તલાર અશોક, વાડીમેં એકલે; વાં
તવ ધનસિરી સખ્યા સાગર, ઉઠાં એક મોકલે. મેં ઉં મું ઉં ૨૧
ગુમ શિપાઇ છુપાઇ, ખડગ સા ગઇ વને; ખં
મદિરા દેત કીધ અચેત, સુભટ ખડગેં હણે. મેં સું મું સું
બોલે સતી નીચ સંગી, વિનયશિર સંહરેં; વિં
સોપી કંપતબોલેં એસા ફેર, કામ મેં નહીં કરેં. મેં કાં મું કાં ૨૨
સતીકે હુકમ વિનયેં જઈ, નાંખીયો ફપમેં; નાં

જાણી નારી સતીકા જાત, ભરાણી રૂપમેં. મેં જાં મું જાં
 એક દિન પૂછે વિનયંધર, કાઢા તુમ સાસરા; કાં
 સતીએ સખી બાત સુણાઇ, હુઆ નેહેં ભરા. મેં હું મું હું ૨૩.
 વિનય વદે તુમ પિયુસેં, મેલાવા મેં કરેં; મેં
 સતી બોલે દેડં સિરપાવ, બધારંગી આબર. મેં બં મું બં
 તવ મુલરૂપ ધરી જઇ, માત પિતા મલે; માં
 સાસુ સસરા વધાઇ સાથકે, આણં મોકલે. મેં આં મું આં ૨૪.
 યેડી મહિત સથવાહ, ઉજ્જેણી આવીયા; ઉં
 બડે આચ્છવસેં ફેર દોતું, ઉલાં પરણાવિયાં. મેં ઉં મું ઉં
 દંપતી વાસ બુવન સુખ, વિલસે નેહશું; વિં
 વિનયંધરના શિરપાવ, તે માગે તેહશું. મેં તેં મું તેં ૨૫.
 સાં કહે તુમ કયું માગો, વિનયકું પિછાણીએં; વિં
 સમુદત્ત કહે સોય, અમે એક જાણીએં. મેં અં મું અં
 યેમવતી પ્રિયા પ્રીત, બની ક્ષીર નીરસેં; બં
 ખંડ ત્રીજે દશમી ઢાળ, બની શુભવીરસેં. મેં બં મું બં ૨૬.

દોહરા.

| | |
|---|----|
| સર્વ વસા સરખી નહીં, કહે ધર્મિભલ કુમાર: | |
| સંસારે સતીયો ધણી, તમ ધણી કુલટા નાર. | ૧. |
| વારણ વાજી લોહજડ, કાઢ ઉપલ નર નાર: | |
| વચ્ચ નવમ બહુ અંતરેં, સરખાં નહીં સંસાર. | ૨. |
| મુજ ધચ્છા નવિ ઉપશમી, નવિ પામ્યો નિર્વેદ: | |
| અધવચ સુખથી નીકળ્યો, તે દીલ ભરિયો ખેદ. | ૩. |
| તર છાયા બેસણ દીયે, પત્ર દીએ ફળ ભક્ષ: | |
| તુમ છાયા શીતળ લહી, વંછું સુખ પ્રત્યક્ષ. | ૪. |
| કલ્પતરની જાચના, છંડી જુગલિક લોક; | |
| અવર તરવર પામીનેં, કેમ જાચે તે ફોક. | ૫. |
| તેણે સ્વામી તુમનેં કહ્યું, કરીએં મુજ ઉપગાર: | |
| નદી નાળાં ધન જળ ભરે, તુંબ ભરણ કિસિધાર. | ૬. |

છાંદ ૧૧ મી.

(નવમી નિર્જનર ભાવના, ચિત્ત ચેતો રે—એ દેશી).

- મુનિવર વળતું એમ કહે, ચિત્ત ચેતો રે;
 સુણુ ધર્મિભલ કુમાર, ચતુર ચિત્ત ચેતો રે.
 ઉપદેશ આશ્રવ દારનો, ચિં નહિ મુનિનો આચાર. ચં ૧.
 પણ આશ્રવ સંવર હુવે, ચિં આચારંગ વખાણુ; ચં
 તેણેં તુઝ વંછિત સિદ્ધિએં, ચિં કહું સિદ્ધાંત પ્રમાણુ. ચં ૨.
 કર્મ વિધન ઉચ્છેદવા, ચિં ભાંખ્યા તપ સવિધાન; ચં
 ભાવ નિરાશીયેં નિર્જરા, ચિં તપ આંખિલ વર્ધમાન. ચં ૩.
 રચણેં જડિત રત્નાવલી, ચિં કનકાવલીનેં હામ; ચં
 રત્નાવલી કનકાવલી, ચિં અદલ બદલ દોય નામ. ચં ૪.
 ઉતરતાં દોય પાસથી, ચિં એક દોય ત્રણ અંક; ચં
 નવદ્રોહા વચ્ચે શૂન્ય છે, ચિં શેષ ધરે ત્રણ ટંક. ચં ૫.
 એકાદિકા શેલ સરમા, ચિં હુગહુગીનો હવે ઠાઠ; ચં
 પાંતરીશ કોઠેં જુમજુમ, ચિં ૫૮ રેખાયત આઠ. ચં ૬.
 ચોત્રીશ ત્રિગડા થાપીએં, ચિં શૂન્ય વચ્ચેં કરી એક; ચં
 અથવા દુતિ ચઉ પણ ખટેં, ચિં પણ ચઉ તિગડું વિવેક. ચં ૭.
 વાયક દો ચઉ ખટ અડેં, ચિં ખટ ચઉ દો એક સાર; ચં
 ગુરુગમ થાપનથી ધણા, ચિં હુગહુગીના અધિકાર. ચં ૮.
 પાસણાં અઠવાશી તપ સ્ત્રવી, ચિં માસ સત્તર દિન ખાર; ચં
 ચાર વાર રત્નાવલી, ચિં તો હોયે ચોસરો હાર. ચં ૯.
 કોઠા નવ નવ પણુતિસેં, ચિં ત્રિક ઠામેં દોય દોય; ચં
 એ વિધિયેં કનકાવલી, ચિં એકેં એકાવલી હોય. ચં ૧૦.
 લઘુ ગુરુ પદ સંયોજના, ચિં સિંહ નિકળિયા દોય; ચં
 શક્તિધરા તપ એ કરે, ચિં મુક્તાવલી દોય મોય. ચં ૧૧.
 શક્તિ નથી તુજ એવડી, ચિં પણુ તુજ યોગ્યતા જ્ઞેય; ચં
 મંત્ર વિલા તપસ્યા વિના, ચિં લક્ષ્મી ન પામં ક્રોધ. ચં ૧૨.
 તેણેં તુમ આરાધન કરો, ચિં પરમેષ્ટી મહામંત્ર; ચં

| | |
|---|--------|
| મહિમા ધણો શ્રુતમાં કહ્યો, ચિં એ સમો મંત્ર ન જાંત. | ચં ૧૩. |
| અષ્ટકમળ દળ પાંખડી, ચિં કાર્ણિકાયેં અરિહંત; | ચં |
| સિદ્ધાદિક ચઉ ચિહું દિશે, ચિં વિદેશેં ચૂલા થાપંત. | ચં ૧૪. |
| એણી વિધેં હૃદય કમળ ઠવી, ચિં જાપ જાપો નવ લક્ષ: | ચં |
| વિદ્યા પોડશ અક્ષરી, ચિં દેવ હોવે કલ્પક્ષ. | ચં ૧૫. |
| પ્રથમ બલિદાન દેવને, ચિં દેઘ જાપે શુભવાસ: | ચં |
| અરિ કરી સાગર કેસરી, ચિં ભૂત ભુજંગ ભય નાશ. | ચં ૧૬. |
| પણ્ય મુનિવેશેં અમોઘ છે, ચિં તપ આંખિલ ઉપવાસ: | ચં |
| સુરદર્શન દિન વીજળી, ચિં ગાજનિસિ ન નિરાશ. | ચં ૧૭. |
| કવ્યવેશ મુનિનો ધરી, ચિં ઉપગરણાં અનુરૂપ; | ચં |
| સકળ ક્રિયા શુદ્ધે કરો, ચિં જેમ કરતા મુનિ ભૂપ. | ચં ૧૮. |
| સામુદાણી ગોચરી, ચિં વિગય લજ્જા ઉપવાસ: | ચં |
| પ્રથમ પછે નિર્લેપતા, ચિં કરે આંખિલ ષટ્ માસ. | ચં ૧૯. |
| વંછિત ફળ તસ સંપન્ને, ચિં રમણી ઋદ્ધિ વિલાસ; | ચં |
| આ ભવમાં સુખ ભોગવે, ચિં પરભવ પુણ્ય પ્રકાશ. | ચં ૨૦. |
| નીજે ખંડેં મુનિવરેં, ચિં કહી અગીયારમી ઢાળ; | ચં |
| વીર કહે ગુરવયણથી, ચિં પામીયેં મંગળ માળ. | ચં ૨૧. |

દોહર.

| | |
|---|----|
| ધર્મિલ ગુરવયણાં સુણી, હરખ્યો હૃદય મઝાર; | |
| માતપિતા બંધવથડા, અધિદ્ર ગુર ઉપગાર. | ૧. |
| ગુર દીવો ગુર દેવતા, ગુરથી લહીએં નાણ; | |
| આ ભવ સુખ સંપદ દીયેં, પરભવ દ્રોડ કલ્યાણ. | ૨. |
| કર જોડી ગુરને કહે, મુજ આપો મુનિવેશ; | |
| આચાર્ય સુધી ક્રિયા, સફળો તુમ આદેશ. | ૩. |
| તવ ગુર મુનિવેશજ દિયે, મંત્ર તથા આશીષ; | |
| કરી ઉપવાસ ગુરમુખેં, મંત્ર જાપે અહોનિશ. | ૪. |

ઢાળ ૧૨ મી.

(હારે હું તો જળ ભરવાને ગઈતી જમુનાતીર જા-એ દેશી).

- હારે હવે ધમ્મિલ મુનિવર વેશ ધરી કરી તામ જો,
ઉપગરણાં દશ ચાર મુનિકેરાં ધરે રે લો;
હારે ૫૮ આવશ્યક પડિલેહણુ શુભ પરિણામ જો,
વિધિયેં મંત્ર જપંતા ૭૦૬ અક્ષરેં રે લો. ૧.
- હારે મન શુદ્ધિ ત્રિકરણુ યોગેં તપ જપ પોષ જો,
પ્રસાહારને ધારણુ ધ્યેય દિશા વરી રે લો;
હારે તજી આધાકર્માદિક વળિ કેતા દોષ જો,
આમુદાણી કરતા ફરતા ગોચરી રે લો. ૨.
- હારે ૫૮૫૬ વૃત્ત કરિ નિર્લેપક લિયે આહાર જો,
ઉપવાસાંતર આંખિત કરતા નિત્ય પ્રત્યેં રે લો;
હારે તજી ધુન્નદોષ તપ સધળો ચક્રવિહાર જો,
એમ કરતાં ૫૮માસ ગયા તપ વાધતે રે લો. ૩.
- હારે તપ ચરણેં શોષિત માંસ રૂધિર નિજ કાય જો,
પુણ્યેં પોષિત હિતકર ગુર પાસેં ગયો રે લો;
હારે તિહાં સાંકુવેશ તજી પ્રણમી ગુરપાય જો,
ગુરઆશીર્વેં ચાલ્યો વન હસ્તી થયો રે લો. ૪.
- હારે પરિશ્રમણુ કરતાં ભૂતનું મંદીર દીઠ જો,
તપ શ્રમ તાપ સમાવા, તાપન આશમ્યોરે લો;
હારે રચણી સુખ હેતેં ભૂત ધરે સપવિક્ક જો,
મૂતો ભરનિદ્રાએ ચિંતાયેં વમ્યો રે લો. ૫.
- હારે તવ સ્વપનેં જોલે દેવ થઇ પરસન્ન જો,
મુગુરુવચન સુપસાયેં રહો સુખમાં સદા રે લો;
હારે સુણુ ધમ્મિલ પરણીશ તું સુખમાંહી મગન જો,
ખત્રીશ કન્યા ખેચર ભૂપ તણી મુદા રે લો. ૬.
- હારે એમ અમીય સમાણી વાણી સુશ્રિય કુમાર જો,
જગ્યા રે મુહ માગ્યા મુઝ પાસા ઢગ્યા રે લો;
હારે ચિતિ સુર તૂઠા વૂઠા અભિજળધાર જો,
નાઠા રે દિન માઠા શુભ દહાડા વળ્યા રે લો. ૭.

હારે ગતશેઠ કોક રવિઉદયે તેમ હરખંત જો,
ચિંતે તપ મહિમા ચિંતામણિથી સરે રે લો;
હારે વણિ શાસ્ત્રે નવધા સુખ નવિભુષ જાખંત જો,
અનુભવી સાંભળી દીઠા લહે સ્વપનાંતરે રે લો. ૮.

હારે ગણ પગધ વંદે દેખે સહજ સલાવ જો,
આરતિધ્યાને પડિયો ચિંતા સંભવે રે લો;
હારે વણિ પાપને ઉદયે ધર્મતણો પરલાવ જો,
દેવ દિયે સ્વપનાં એ તિગ સાચાં હુવે રે લો. ૯.

હારે એમ સ્વપનવિચારે રાતિ ગઈ એક જામ જો,
એણે અવસરે તેણે દારે રથ આવ્યો ચણી રે લો;
હારે રથ જોડ્યા ઉજ્જલ ઘોડા ધરીય લગામ જો,
હાંકંતી એક નારી તિહાં કણે ઉતરા રે લો. ૧૦.

હારે રહિ દારે પૂઝે ડ્રાણુ છે ધમ્મિલ આંહિ જો,
કુંવર કહે હું ધમ્મિલ આ જેઠા ઘડાં રે લો;
હારે ધીમેં સા જોણી જો છે ધમ્મિલ માંહિ જો,
તો તુમ નારી જોણાવે રથ જેડી તિહાં રે લો. ૧૧.

હારે તવ ધમ્મિલ ચિંતે સંકેતિક સંજોગ જો,
મુઝ નામેં જોણાવે કાઈક સુંદરી રે લો;
હારે વનચંતર દેવી અથવા ખેટવી જોગ જો,
પામી આવી વિષયાકુળ વિદ્યાધરી રે લો. ૧૨.

હારે તેણે માનપણું કરી જાણું મુઝ નિરધાર જો,
હુંહુંકાર કરતાં વાત ખરી જડે રે લો;
હારે જેમ ખુની પગલાં બગલાં સાખ્યવિહાર જો,
જોણતાં શુક સારીકા પંજર પડે રે લો. ૧૩.

હારે એમ ચિંતી ચિંત્ય થકી નિકળીયો તેહ જો,
તનમુખ ઢાંકી રથતુંડેં જેઠા જઈ રે લો;
હારે રથ જેડી દીઠી કન્યા અપહરદેહ જો,
હરખો સા પણુ સખીશું બહુ રાજ થઈ રે લો. ૧૪.

હારે તે કન્યા વચને રથ હાંકત કુમાર જો,
ચંપાપુરીને મારગ ચોપે સંચરે રે લો;
હારે મારગ ચલતાં જો જો પૂછે બેહુ નારી જો,
પડિજતર નવિ દેવે તે હું હું કરે રે લો. ૧૫.
હારે વાણવિશ્રામજી લહિ જળઠામ વિશાળ જો,
નરી ગમાવજી થાક સમાવજી ઉતરે રે લો;
હારે કાંઈ ત્રીજો ખડેં બોલી બારમી ઢાળ જો,
શ્રી શુભવીર કુમાર વિનોદ હૃદય ધરે રે લો. ૧૬.

દોહરા.

નૃપકુંવરી નિજ ધાવજી, ઉતરીયાં જળઠામ;
સુંદર ભૂમિ વિલોકિને, લે તરતજ વિશ્રામ. ૧.
જળ પાવજી દોય અશ્વને, જાવે જામ કુમાર;
કુંવરી દેખી તેહને, ચમકી ચિત્ત મઝાર. ૨.
નવિ જાણે એ તપચક્રી, દુર્ગજ સ્યામ સ્વરૂપ;
પરદુઃખ ન લહે તરકરાં, વંધ્યા બળક બૂપ. ૩.
પંથ પવનશીતે ઠરી, અગ્નિ પ્રજાળ્યો જામ;
સુભાગે દેખી કરી, કહે નિજ ધાવને તામ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(કપૂર હોવે અતિ જાળો રે—એ દેશી.)

કુંવરી કહે કોણ કારિમો રે, મા એ મૃદ ગમાર;
ડાંગે અંધારું ફટીયું રે, લૂંટી હું જર બાજાર રે. ૧.
માડી બડી રે બહા નર એહ, દીઠ દાઝે દેહ રે;
નબલાશું સ્યો નેહ રે, માડીં
બૂખે દાધી દેહડી રે, પ્રગટ નસાની જાળ,
સૂકો જાળેં કરોળિયો રે, સ્યામતનુ વિકરાળ રે. માં ૨.
વસ્ત્ર મલિન તન મળ બયો રે, દીસે દારિદ્ર રૂપ;
મુક પરે હું હું કરે રે, દેખી પડે કોણ કૃપ રે. માં ૩.
સંકેતિક નર કિહાં રહ્યો રે, કામદેવ અવતાર;

- મનવલ્લભ હૃદયેં ધર્યો રે, જેમ મુક્તાકળ હાર રે. માં ૪.
- કિહાં સોવન પિત્તલ કિહાં રે, કિહાં મણિ અંડિત કાચ; માં ૫.
- રવિ ખળુઓ રાશી રાહુઓ રે, કિહાં જૂઠ કિહાં સાચરે. માં ૬.
- તે નર દ્રોણે આણીયો રે, બાલી ન જાણે વાચ; માં ૭.
- રણમાં રાક્ષસ સમ મળ્યો રે, ભૂત પ્રેત પિશાચ રે. માં ૮.
- પીયરીયાં પાછળ તળ્યાં રે, બીજે મળિયો મંતાપ; માં ૯.
- એકલાં રણમાં પ્રગટિયાં રે, પૂરવ જવનાં પાપ રે. માં ૧૦.
- વસ્ત્રેં શસ્ત્રેં રથ સજ્યો રે, યોદ્ધારથ નર જાણુ; માં ૧૧.
- રત્નેં જ્યોં લિયો ડાબલો રે, કરવા ધરમંડાણુ રે. માં ૧૨.
- નીતિધર્મ રસ દેલિનાં રે, પુસ્તક રાખ્યાં સાથ; માં ૧૩.
- ગાડીવાન હાલી જીશ્યો રે, જાલી ન જાણે હાથ રે. માં ૧૪.
- ચતુરથું ચિત્ત મિલાવડે રે, રંગજર રમે એક રાત; માં ૧૫.
- કદીપ સનેહી ન વીસરે રે, જે હોય માથે જાત રે. માં ૧૬.
- મરખ સાથેં ગોઠડી રે, પળ પળ કલેશ વિધાત; માં ૧૭.
- તેથી મરણુ રડું કહ્યું રે, કરી ગિરિજાંપાપાત રે. માં ૧૮.
- દુશ્મન પણુ દાનોં જલો રે, વિપ્ર ચોર કરે સાર; માં ૧૯.
- વાંદરે રાયને મારિયો રે, મા મરખ હિતકાર રે. માં ૨૦.
- નજરેં દીઠા નવિ ગમે રે, એ મરખ સંભોગ; માં ૨૧.
- તો ધરવાસ વિલાસના રે, દૂરેં રહ્યા સંભોગ રે. માં ૨૨.
- ગેહ જાણી પાછી વળું રે, નહીં કોઇનું મુઝ કાળ; માં ૨૩.
- અભયર્ય ધરણું સદા રે, લોકમાં વધશે લાજ રે. માં ૨૪.
- ધાવ કહે વત્સ સાંજળો રે, મ ધરો મનમાં ખેદ; માં ૨૫.
- જાનીનું દીકું હોશે રે, તિહાં નહીં કિશો વિભેદ રે. માં ૨૬.
- મ મ કર બાલક શુદ્ધિ, છે તુઝ પુણ્ય વિશુદ્ધ રે. માં ૨૭.
- નૃપકન્યા વરી બિલ્લને રે, તેજ આનંદ જૂપાળ; માં ૨૮.
- કેટી વર્યો મયણા સતી રે, નીકળિયો શ્રીપાળ રે. માં ૨૯.
- સકેતિક નર નાવિયો રે, જૂઠ તણો જાંડાર; માં ૩૦.
- કુંવારી કન્યાતણા રે, બાધ્યા શત જરતાર રે. માં ૩૧.

| | |
|---|---------|
| તુમિ નહીં ખારે જળેં રે, તેમ જૂઠાની વાત; | |
| જૂઠસમો નહીં પાપિયો રે, એક દિન કરે વિધાત રે. | બે૦ ૧૮. |
| વિદ્યામંત્ર ફળે નહીં રે, ફૂડકપટનું ધામ; | |
| જૂઠથી સુર રહે વેગળા રે, અણુવિશ્વાસનું ઠામ રે. | બે૦ ૧૯. |
| શ્યો ધરવાસજ તેહથું રે, બોલે જમ નહીં બંધ; | |
| સોળ શણગાર સતી તણા રે, નિષ્ફળ લહી પતિ અંધ રે. | બે૦ ૨૦. |
| રકું થયું જે નાવિયો રે, દેવેં મેલ્યો અન્ય; | |
| સોનું કશે માણસ વસે રે, જાણીયેં ધન્ય અધન્ય રે. | બે૦ ૨૧. |
| રૂપ દેખી રાચી રહે રે, ન કરે પરીક્ષા સાર; | |
| જન્ય જન્મારો ઝરતાં રે, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે. | બે૦ ૨૨. |
| આચારેં કુળ જાણીયેં રે, સંભ્રમ સ્નેહ જણાય; | |
| ભોજનવાત વપુ કહે રે, વાતથી સર્વ કળાય રે. | બે૦ ૨૩. |
| ગેહ લણી જતાં થકાં રે, હોશે હારી હાણ; | |
| માત પિતાદિ પરાભવે રે, જીવિત દુઃખની ખાણ રે. | બે૦ ૨૪. |
| બોલાવે માલમ પડે રે, જુઓ બોલે શ્યા બોલ; | |
| દેશ કળા કુળ જાણીને રે, આપણુ કર્યું તોલ રે. | બે૦ ૨૫. |
| ત્રોજે ખડેં એ કહી રે, તેરમી ઢાળ રસાળ; | |
| શ્રી શુભવીર કુંવર તણો રે, પુણ્ય ઉદય ઉજમાળ રે. | બે૦ ૨૬. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| ધાવ વચન સુણિ શીખનાં, ખેદ ભરી અકળાય; | |
| મન ચિંતે સંકટ પડી, વાઘ નદીનેં ન્યાય. | ૧. |
| તર અંતર કુમરેં સુણી, વાત ઉભયની લાંઠિ; | |
| ચિંતે ચિત્ત જોડેં પારખ્યું, દેવવચનનું આંહિ. | ૨. |
| સખી સાથેં બોલાવતી, તસ કુમરી તેણી વાર; | |
| પૂછે તુમ કોણુ દેશ કુળ, કેમ અમ સાથ વિહાર. | ૩. |
| કોણુ દેશેં જાવા તણો, છે તુમચો ઉદેશ; | |
| શાઅકળા શી શી લણ્યા, કહો એ વાત અશેષ. | ૪. |

ઢાળ ૧૪ મી.

(રાગ પરછયો. ફરે પડયો તેરો પીસણો—એ દેશી.)

| | |
|---|--------------|
| કુંવર કપટસેં યાલીયો રે, મેરા કામરે દેશ; | |
| ફરતે ફરે અમ અકિલે, કરી નવ નવ વેશ; | |
| કરણી ફકીરી કયા દિલગિરી. | એ આંકણી ૦ ૧- |
| હાલી મેં હરિપુર સહેરકારે, નહીં માય ને આપ; | |
| ભેર જુલમ મેનેં ના કીયા, બડા હુવે સંતાપ. | કરણી ૦ ૨. |
| સગેં સણીજીં ધર કયા કરે રે, હમ જુલમી લોક; | |
| ખાનાં પીનાં કરેં હાથસેં, ફેર દેવે ખી લોક. | ક૦ ૩. |
| સ્નાન માસ ખટ અંતરેં રે, વરસેં હોય વાર; | |
| કપડે ખી યા રીત ઘોવણાં, નહિં પ્રસત લગાર. | ક૦ ૪. |
| ખૂત સેતાનકે દેવલેં રે, હમ રેહતે રાત; | |
| દિનમેં દિવાના હો રહે, કહું કયા ખુનિયાત. | ક૦ ૫. |
| ઘોર કલા ન પિછાનિયેં રે, મતિ વિકલ ગમાર; | |
| ઘોર કલા વનમેં ધરે, એક દેખીયેં સાર. | ક૦ ૬. |
| શાસ્ત્ર પટે બકવા કરે રે, જેસા લવરી ખોર; | |
| ગોવાલ હમ ઉસેં કયા કરે, નિત્ય ચારંત ઢોર. | ક૦ ૭. |
| ઉનમેંસી ઢોર કેતે બચીકે રે, લિએ પેસે હમ્મર; | |
| ઓ ખી જૂગટ ખેલમેં ગયે, નહીં ખાયે લગાર. | ક૦ ૮. |
| ખાવનનેં ફેર મુઝે ના દીયાં રે, પથુ ચારણ ઘાસ; | |
| કોઈ રખે નહીં નોકરી, નહિ કવડી ખી પાસ. | ક૦ ૯. |
| ખ્યાલ તમાસા દેખતે રે, રહે ફિરતે હી ગામ; | |
| હામ ઢંકણાં નહીં કિસ્કાં, મેરા કાબેલ નામ. | ક૦ ૧૦. |
| બંગમ બંગલ ભેગટે રે, જેસેં ખાખી હી લોક; | |
| કરતે મોબ મસ્તાઈમેં, નાહીં કિસીકા શોક. | ક૦ ૧૧. |
| તુમ સમ આસ્ત જે મળે રે, ઉસેં કરતેં ખી હાથ; | |
| બેચી વિદેશેં કરેં દોહડા, રમું વેશ્યાકી સાથ. | ક૦ ૧૨. |
| રોટી પકાનાં હાથેં પડે રે, અખ તું મિલી નાર; | |
| ખાનાં પીનાં મુજે જો દીયે, રખું તુઝે ધર બાર. | ક૦ ૧૩. |
| બંટી આવટા લાયગે રે, પીસો નિત્ય તીન શેર; | |

- રોજ ચલેંગી જન તીનકી, મત જનોગે ફેર. ૩૦ ૧૪.
- ફંવરી કહે દાધા પરી રે, તેરા બોલ હે લૂણ;
વેશ ફકીરી તેરી જલ ગઈ, તુમ હોતા હે ફૂથ;
જલ રે ગઈ ગઈ તેરી જિંદગી. એ આંકણી ૧૫.
- લાલ લાલ જેસી તોરી અંખીયાં રે, જેસી જલતી મશાલ;
મેં હું બડી કુલખેટીયાં, તું હી હાલી હમાલ. જલ રે ગઈ ૧૬.
- ભૂતદેવલ વસતો ફેરે રે, તું હી આપેં હી ભૂત:
જુલમી હુવા તો હમ કયા કરે, સુથ રંકકે પૂત. જલરે ૧૭.
- શાઅકલા વિકલા નહીં રે, દોર ચારે સો દોર;
ગોવાલ હમ ધર બોહોત હે, નહીં તુમ સમ ચોર. ૧૮.
- મરખાજ કચેરીયેં રે, જુએ હસ્તીવદન;
દોનું પુચ્છ મુખ ના મલે, સુણી સ્વામી પ્રચ્છન. ૧૯.
- પરડી લાંચ દૂરેં ગયેં રે, હુમ લોકમેં હાંસ:
તું બી બડે એસે મરખે, વિઘા વિઘા વિલાસ. ૨૦.
- તેરી જિંદગાની ગઈ ધૂલમેં રે, બડા વ્યસની હરામ;
ગંગ તજે દર સજનાં, રહે પાસેં ન દામ. ૨૧.
- જેમીપરેં ફેરે જંગલેં રે, તેરે કીસીકા શોક;
ચિંતા ચતુર ઘટમેં વસે, નહીં મરખ લોક. ૨૨.
- ઓરત બેચી બિદેશમેં રે, નહીં ખત્રીકી જાત;
બહુત ઉંદર બિલ દેખીયેં, હોત અહિ બિલ ધાત. ૨૩.
- રાંક મુજે તું કયા કરે રે, બડી સતી હું નાર:
રાજસુતા મેરા હાતકી, નહીં દેખી તરવાર. ૨૪.
- બંટી બાવટા તું બખે રે, તોરી પીસેંગી માય;
ખાનાં પીનાં દેઉં નોકરી, જામ સેવેંગા પાય. ૨૫.
- લૂંચે હરિકી કેસરા રે, લખે ખર્જુને ન ધાય;
જલણુ બિચેં કાઉ ના જલે, મણિ ફણીકા અહાય. ૨૬.
- તાલપુટેં કાઇ ના મરે રે, પણ સતીઆંકે સાપ;
જીવે ન મંત્ર વિદ્યાધર, એસી મેરી બી છાપ. ૨૭.

ખંડ ત્રીજો સંવાદની રે, કહી ચોદમી ઢાળ;
વીર કહે સતી ના ખીડે, લહે લક્ષ્મી વિશાળ.

૪૦ ૨૮.

હોહરા.

- કુંવર સુણી ચિત્ત ચિંતવે, દ્રવ્ય સહિત મળિ નાર;
પણ ચિત્ત ભીજે એહનું, સદગ હુએ સંસાર. ૧.
જળગિરિ ભેદે અનુક્રમે, કપટે શત્રુ હણાય;
કારજ સિજે વિનયથી, અનુક્રમે સધળું થાય. ૨.
વચન વિવાદ ન કીજીએ, ચલીયેં તસ મન રીત;
અનુક્રમે વશ કીજીએ, ન હોય પરાણે પ્રીત. ૩.
વયળેં મંદુરતા રાખવી, કટુક વચન કરી દૂર;
જસ મન ગમવું બોલીયેં, તો હોય તેહ હનૂર. ૪.
જીભા કર કછોટડી, એ તણે વશ હુંત;
સજ્જન ચાલે મલ્લપતા, દુર્જન કાહુ કરંત. ૫.
ઉણુ શીતળ વર્ષાઋતુ, ઝગડો કરતા દેવ;
જૂતળ આવી એક ઘરેં, પ્રશ્ન કરે તતખેવ. ૬.
કટુક વચન વહનાં સુણી, દીયે શિક્ષા સુર તાસ;
સાસુ વખાણી તિગ ઋતુ, લહે સુર સુણી ઉદાસ. ૭.
વસ્ત્રાભૂષણ સાસુને, દીયેં દેવો ધરી પ્રેમ;
હરખ્યા સુર સ્વર્ગેં ગયા, અમેં પણ કરશું તેમ. ૮.
ધાવ કહે બેડી સુણો, પંથેં કરી ચિર ચિત્ત;
એ નર સાથેં ચાલવું, આપણુ કાર્યનિમિત્ત. ૯.
રણ ઉતરી ચંપા જાઈ, કરશું સધળો તોલ;
તુજ ઇચ્છાયેં સંપ્રતિ, કહુઆં વચન ન બોલ. ૧૦.
એમ સુણી મૌનપણે રથેં, બેઠાં બેહુ સુખણ;
કુંવર હુકમ કુંવરી તણે, જોતરીયાં કેકાણ. ૧૧.

ઢાળ ૧૫ મી.

(સુંદર પાપસ્થાનક તજે સોળમું—એ દેશી.)

સુંદર કુંવરેં રથ હલકારીયો, જાતાં પંથ ચિચાલ હો;

સુંદર એક વનમાં જઈ, ઉતર્યા, દેખી સરોવર પાળ હો;
 સુંદર તપ મહિમા મન સદહે. એ આંકળી. ૧.
 સુંદર ભોજન વેળા ત્યાંહાં થઈ, રસવતી ધાવ નીપાય હો;
 સુંદર સ્નાન ભોજન કરી મહુ જણાં, રથ બેસી કરી જાય હો.
 સુંદર તપ મહિમા મન સદહે. ૨.
 સુંદર નિર્ભય નદીયો નીહાળતાં, ગિરિવર વન આરામ હો;
 સુંદર પાછલે પોહોરે પામિયો, ચરમા નામે ગામ હો. સુંદર ૩.
 સુંદર કુંવર કહે દોય નારીને, રહેજે તુમે વનમાંડી હો;
 સુંદર હામ ઉતારાતું કરી, વેગે આવીશ આંહી હો. સું ૪.
 સુંદર એમ કહી રથ સાથે હવી, ગામમાં ચાલિયો કુમાર હો;
 સુંદર ગામનો સ્વામી દેખીયો, પરવરિયો પરિવાર હો. સું ૫.
 સુંદર અશ્વ અહીં ઉભા સહુ, કુમરે દીઠા તામ હો;
 સુંદર ગામ ધણીને પૂછતો, કુંવર કરીય સલામ હો. સું ૬.
 સુંદર દરદ કિશું છે કાશોરને, સ્થો પ્રતિકારજ કાષ હો;
 સુંદર તે કહે ક્ષેત્રરૂપે ગયા, તિહાં લોહકંટક વિદ્ધ હો. સું ૭.
 સુંદર નહીં કાંઈ ધહાં પ્રતિકારીયો, શલ્ય છે પેટ મઝાર હો;
 સુંદર જે જણો તો સજ્જ કરો, માનથું તુમ ઉપગાર હો. સું ૮.
 સુંદર ક્ષેત્રની માટી અણાવતો, જેઠ કુંવર તેણી વાર હો;
 સુંદર તન લેપો ધડી દો પછે, સૂકા અંગુલ ચાર હો. સું ૯.
 સુંદર ફેરવ્યો ચમક સકળ તતુ, તે પથુ ઠરીયો ત્યાંડી હો;
 સુંદર ફાડી પ્રદેશને કાઢીયો, શલ્ય દીયો કરમાંડી હો. સું ૧૦.
 સુંદર વણુ સરોહિણી ચોપડી, સજ્જ કાંયો તુરગેશ હો;
 સુંદર આમેશ તૂંઠા પૂછતો, ભાઈ જવું કિયે દેશ હો. સું ૧૧.
 સુંદર ધમ્મિક કહે પૂર્વદિશે, પથુ છે માણસ બાર હો;
 સુંદર આમેશ સુણી આગ્રહ કરી, તેડી લાવ્યા તેણિ વાર હો. સું ૧૨.
 સુંદર વરવસતીયે ઉતારીયાં, રથ ઘોડા પથુ પાસ હો;
 સુંદર સેવાભક્તિ બહુ સાચવે, રાત્રિ વસ્યા સુખવાસ હો. સું ૧૩.
 સુંદર વંછિત નર અણુ પામવે, ઉજાગરો ભર એદ હો;

સુંદર સૂતી કુંવરી નિદ્રા ભરે, પૂછે કુંવર તસ ભેદ હો. સું૦ ૧૪.
 સુંદર ધાવ કહે માગધપુરે, અરિ દમણ બૂપાળ હો;
 સુંદર વિમળા નામે તસ સુતા, રૂપકળા બંડાર હો. સું૦ ૧૫.
 સુંદર ધાત્રી હું કમળાબિધા, મુજ સાથે બહુ નેહ હો;
 સુંદર નિર્દય નર દેખી કરી, થઇ નરદેવિણી તેહ હો. સું૦ ૧૬.
 સુંદર જૈમ તેમ નર દેખી લવે, પામી જૈમન વેશ હો;
 સુંદર રાજમારગ કરી મેહેલમાં, રાખે પુત્રી નરેશ હો. સું૦ ૧૭.
 સુંદર અન્ય દિને પુર વાસિયો, સમુદ્રદત મથવાહ હો;
 સુંદર તસ સુત ધમ્મિલ નામ છે, ગુણકળા રૂપ અથાહ હો. સું૦ ૧૮.
 સુંદર પથે જતો તે દેખીને, અંગે વ્યાપ્તો કામ હો;
 સુંદર રક્ત થઇ સખીયો પ્રત્યે, પૂછી તેહને ધામ હો. સું૦ ૧૯.
 સુંદર મોકલી સખી તસ એમ કહે, પરણો સ્વામિની મુજ હો;
 સુંદર ધમ્મિલ કહે હું વાણીયો, ન ધટે વાત એ ગુઝ હો. સું૦ ૨૦.
 સુંદર કેમ પરણું નૃપનાંદિની, કહે સખી પરણો એકાંત હો;
 સુંદર પરદેશે જઇ બેહુ રહો, નહિ તો કરે તનુધાત હો. સું૦ ૨૧.
 સુંદર વળતું દયાયે તે કહે, જો છે વિમળા પ્રેમ હો;
 સુંદર ભૂતધરે અમો આવશું, સંકેત દીધો એમ હો. સું૦ ૨૨.
 સુંદર સખીવચણે વિમળા તિહાં, પૂછે મુજને વાત હો;
 સુંદર મેં ધાર્યો નર નવિ ગમે, એહ કિશ્યો ઉત્પાત હો. સું૦ ૨૩.
 સુંદર તસ મન ગમતું મેં કહ્યું, જુગતેં જોડ એ હોય હો;
 સુંદર રથ યેસી નિશિ આવીયાં, ભૂતધરે અમેં દોય હો. સું૦ ૨૪.
 સુંદર તેહ સોભાગી ન આવીયો, દેવ સંજ્ઞેગેં લાંઘિ હો;
 સુંદર મેં બોલાવ્યો બોલીયો, તેણે નામેં તું માંહી હો. સું૦ ૨૫.
 સુંદર તેણે રાગેં તુજ દેખીને, કદરૂપ પામી તાસ હો;
 સુંદર મુજ વચણે આવી પ્રહાં, સૂતી નાખી નિસાસ હો. સું૦ ૨૬.
 સુંદર કમળા વચન કુમરેં સુણી, નિજ વીતક કહે તાસ હો;
 સુંદર કુંવર કહે કર જોડીને, મુજ એહશું ધરવાસ હો. સું૦ ૨૭.
 સુંદર મુજ વશ કરવી તુમ ધટે, બૂહું ન તુમ ઉપગાર હો;

સુંદર સુખ ભર સતાં બેઠું જાણાં, કરી નિજ કોલ કરાર હો. સું. ૨૮.

સુંદર ત્રીજો ખંડ પૂરણ થયો, પન્નરમી તસ ઢાળ હો;

સુંદર વીર કહે શ્રોતા ધરે, હોજો મંગલ માળ હો. સું. ૨૯.

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જેમ ધનુખંડ, મીઠી ધમ્મિલ હિંડ અખંડ;

શ્રી શુભવિજય સુગરથી લલો, પુણ્ય ઉદય હવે આગળ કલો. ૩૦.

इत्याचार्य श्री विजयसिंहसूरिसंतानीयपंडित श्री यशोविजय
गणिशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य पंडित श्री वीरविजय
गणिविरचिते श्री धम्मिल कुमरचरित्रे प्राकृतप्रबंधे प्रथम राज्यक-
न्यामिलनाभिधानस्तृतीयखंडः समाप्तः.

ચતુર્થ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

પરમ પુરુષ પરમાત્મા, પ્રણમી પાસજિણુંદ;

ઈષ્ટદેવ પદ્માવતી, નામેં નિત્ય આણુંદ. ૧.

ત્રીજો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ થયો સુપ્રમાણ;

ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણુજો શ્રોતા જાણ. ૨.

જાણુ સભા પામી કરી, કવિજન કરતા કેલ;

તે આગેં ધન થું કરે, જે પથર મગ સેલ. ૩.

અસ સુખેં સમજાવીયેં, પણ અર્ધ બલીક ગમાર;

બ્રહ્મા પણ નવિ રીઝવે, જેહનેં છે મુખ ચાર. ૪.

તન વિકસે મન ઉલ્લસે, રીઝ યુઝ એકતાન;

દક્ષ સભા પામી કવિ, વરસે અંતર જ્ઞાન. ૫.

ગુરુભક્તિ શ્રવણે રચિ, ગર્વ અપલતા હીન;

પ્રશ્નજાણુ બહુશ્રુત સુધિ, કૃતગુણુ દાન અદીન. ૬.

- અનલસત્યકત કથાંતરી નિંદ રહિત જસ નેશુ;
અંતર પ્રીતિ ધરે મદા, નહીં નંદા જસ વેશુ. ૭.
ચૌદે ગુણુ શ્રીતા ધરી, સાંભળજે ધરી હેત;
ધનજળધારા ફળ દીયે, પશુ જિહાં જોહવું ખેત. ૮.
કવિ ભટ્ટવાણી બાણી એ, ભૂતે નહીં નિશાન;
રસિયા જાણુનેં રીઝવું, તેણે સુણુજે ચિર કાન. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

- ગુરુનેં જોહડીએ, તથા, નહીં ચાડે નવલખ વેનુ, ના રે મા નહીં ચાડે એ દેશી.
પરભાતેં સહુ જાગીયાં તવ, મા કહે બેટી બોલાવ્ય રે;
નહીં બોલું એહથું કહે સા, તું મુઝ બહુ સમજાય. ૧.
નારે મા નહીં બોલું, નહીં બોલું, રે એહની સાથ, નારે મા,
એ નિર્ગુણ નમજો નાથ નાં નવિ ઝલું નિર્ધન હાથ. નાં એ આંકણી.
કમળા કહે સુત શેઠનો, તપ મહિમા દેવ હળૂર રે;
નિશિએ વાત સવી સુણી, કહે વિમળા તજિએં દૂર. નાં ૨.
ભોજન કરી રથ જોડીનેં, બેસારી બેહુ જણી માંહી રે;
ગામ ધણીને મળી કરી, ધમ્મિલ નિકળિયો ત્યાંદિ. નાં ૩.
ગામ ધણી સહુ સાજનેં, ઉપગારેં પ્રીતિ ભરાવ રે;
વોળાવી પાછો વળ્યો, વસ્ત્રાદિક દેધ સિરપાવ. નાં ૪.
પંથ ચલંતાં અનુકમેં, ભવજળ નિધિ સમ લયકાર રે;
ચોર ચરડ વૃક ભય જિહાં, એહવી પામી કંતાર. નાં ૫.
ગુરુત મંત્ર હૃદયેં જાપે, ષોડશ અક્ષર મહા ભાગ રે;
રણમાં પંથ વચેં પડ્યો, એક દીઠો પ્રણિધર નાગ. નાં ૬.
વિષધર પ્રકાડે કરી, બહુ ઉડે ગગનેં ખેહ રે;
મેઘવટા કાળજી જિસી, કાંઈ દીપે કાળી દેહ. નાં ૭.
ગુન્નર્વરાગ રતનયનાં, ડક ડક ગુન્ન વાય રે;
જીભ જીગલ લલકારતો, રથ દેખી સાહામો ધાય. નાં ૮.
તે દેખી માતા સુતા થઇ, ચિત્તમાંહી ભય બ્રાંત રે;
રત્નજીવરેં પુચ્છેં મહી, નાખે ધમ્મિલ એકાંત. નાં ૯.

| | | |
|---|-----|-----|
| નર મૃગ મંસ રૂધિર ભર્યા, જીભાવરણ મેદાન રે; | | |
| વિજળી જ્યું નયણાં ઝગે, તનુ પીલે ચિત્રક વાન. | નાં | ૧૦. |
| કેસર વરણી કેસરા, ઝગકંતી અગ્નિની ઝાળ રે; | | |
| કુંડળિયાળે લાંગુલે, ઉચ્છળતો દેવે ક્ષાળ. | નાં | ૧૧. |
| વદન ફાડ ગિરિ કંદરા, ધુધુઆટા બીપણુ જાસ રે; | | |
| વિમળા વળગી ધાવ્યને, હરિ દેખી પામી ત્રાસ. | નાં | ૧૨. |
| ધર્મિભ રથથી ઉતરી, કહે મ ધરો ભય તિલ માત રે; | | |
| હું નરસિંહની આગળે, એ સિંહ પશુ ટ્રાણુ માત. | નાં | ૧૩. |
| પંચપરમેષ્ઠિ પ્રભાવથી, થયો અટ્ટાપદ સમરૂપ રે; | | |
| નાંડા સિંહ વનાંતરે, જેમ તરકર દેખી ભૂપ. | નાં | ૧૪. |
| વનહસ્તી પર્વત જીસો, રણમાં દીઠો વિકરાળ રે; | | |
| દુર્દિન સમ ગુણ ગુલાય શબ્દે, મદઝર દંત વિશાળ. | નાં | ૧૫. |
| કુંવર કહે કમળા જુઓ, ગજ ખેલાવું ધડી દોય રે; | | |
| રથ ઉતરી સન્મુખ ગયો, વિમળા ચિત્ત રંજન સોય. | નાં | ૧૬. |
| વજ્ર બિજાઈ દુકારીયો, પૂછે વળગીને ભમાય રે; | | |
| કદડીયે થાક્યો કરી, થઈ ગળીયો ભૂનિ પડાય. | નાં | ૧૭. |
| દંતોશળ પગ દેધને, ચટી દીયે ઉપર ધન ધાય રે; | | |
| આરડતો ગજ ઉડીને, ગિરિ વનમાં ભાગ્યો જાય. | નાં | ૧૮. |
| મહું નારી વિસ્મય લવી, રથ હાંકી કુંવર તે જાય રે; | | |
| અરણુ મહિષ મોહોટો ભયકારી, અશ્વ ઉપર તે ધાય. | નાં | ૧૯. |
| રથ લેધ જાગાંતરે, જઈ કુંવર કરે સિંહ નાદ રે; | | |
| મહિષ જીવ લેધ નાસિયો, જેમ મુનિ જ્ઞાને પરમાદ. | નાં | ૨૦. |
| પાછલી રાત્રે આલતાં, અર્જુન સેનાપતિ દીઠ રે; | | |
| ભિલ્લ વંદ લેધ કુંટવા, આવ્યો કિકિઆટે ધીઠ. | નાં | ૨૧. |
| ધીરજ દેધ બેહુ નારીને, રથમાંથી લેધ હથીયાર રે; | | |
| પરમેષ્ઠિ સમરણુ કરી, રણ ચઢ્યો તિલ કુમાર. | નાં | ૨૨. |
| શક્તિ ફલક એક ભિલ્લનું, હણી કીધું કુમરે હાથ રે; | | |
| ધૂલ કરત ભાગ્યા સવે, તવ ઉઠ્યો અર્જુન નાથ. | નાં | ૨૩. |

| | | |
|---|-----|-----|
| મર્જતા બેઠું ઝુઝતા, છળે શક્તિ ફલે હણ્યો તાસ રે; | નાં | ૨૪. |
| ભાગ્યા ભિલ અનાથથી, જેમ પવને ઉડયું ધાસ. | નાં | ૨૪. |
| આવી રથ બેસી ચલે, તવ કમળા કહે સુથ વચ્છ રે; | નાં | ૨૫. |
| સાંક નથી રાજ થશે, જેમ જલધિ રોહિત મચ્છ. | નાં | ૨૫. |
| હાલીને ગોવાલની જે, કહિ વાતો તે જૂડ રે; | નાં | ૨૬. |
| એષ્ટિમુત ક્ષત્રી જસો, પ્રત્યક્ષ કળાએ દીઠ. | નાં | ૨૬. |
| તવ વળતું વિમળા વદે, તું બોલી પામી લાગ રે; | નાં | ૨૭. |
| કરીશ વિરહ એ વાતડી, હું હંસ લીયે છે કાગ. | નાં | ૨૭. |
| એમ કરતાં પથે જતાં, ગદ્ય વિધનરૂપ એ રાત રે; | નાં | ૨૮. |
| સરોવર કાંઠે ઉતર્યાં, રવિ હૃદય થયો પરભાત. | નાં | ૨૮. |
| મુખ તન શુદ્ધિ સહુ કરે, ગંગોદક સ્થમ લહી નીર રે; | નાં | ૨૯. |
| ચોથે ખડે પેહેલી એમ, ઢાળ કહે શુભવીર. | નાં | ૨૯. |

ઢાહરા.

| | |
|--|----|
| એ અવસર તિહાં સાંભળ્યા, વાજિત્ર બાહુલા નાદ; | ૧. |
| શંખ પડહ બેરિ ઝલરી, સરથાઈના સાદ. | ૧. |
| કલકલ શબ્દ સુભટ ધણા, ધ્વજ લધુ ગુર શોભિત; | ૨. |
| મૃત તરકર બળ જાણીને, થઈ રમણી ભયભીત. | ૨. |
| કુંવર કહે નવિ ભય ધરો, મુજ બેઠાં લવલેશ; | ૩. |
| એમ કહેતાં તિહાં આવિયો, એક પુરુષ શુભ વેશ. | ૩. |
| પરિકર થોડે પરિવર્યો, વિનય દુશળ તસ નામ; | ૪. |
| કર જોડીને વીનવે, કુંવરને કરી પ્રણામ. | ૪. |

ઢાળ ૨ જી.

(રાગ ખંભાયતી.)

| | |
|--|----|
| (હવે શ્રીપાળ કુમાર, વિધિપૂર્વક મગ્નજન કરેજી એ દેશી.) | |
| વિનયકુશળ કહે એમ, અચરિત વાત તમે કરી જી; | ૧. |
| રાત્રે એકથુ પિંડ, રાખરસેના દૂરે હરી જી. | ૧. |
| અર્જુન તરકર નાથ, અમ નૃપથુ શત્રુપણું જી; | ૨. |
| તે તુમે હણીયો જાણ, અમ રાજ હરખ્યો ધણું જી. | ૨. |

- અમનપાલ છે આંહી, અંજનગિરિ તેજેં હશે જી;
અનિતસેન બુપાળ, પક્ષીપતિ મોહોટો વસે જી. ૮.
- તુમને મળવા હેત, આવે છે ભટ મંદુજે જી;
ખમર કરેવા તુમ, મુજ મોકલીયો આગળેં જી. ૪.
- એણે અવસર તપ ત્યાંહી, આવ્યા સૈન્યેં પરવરી જી;
વિનયેં પ્રણમે પાય, કુંવર રથથી ઉતરી જી. ૫.
- આલિંગન કરી દોય, મળિયા બહુલ હર્ષ ભરે જી;
પક્ષીપતિ કહે વત્સ, ભલેં પધાર્યા અમ ધરેં જી. ૬.
- ચાર સેનાપતિ દુષ્ટ, અર્જુનનો ઇલાં લય ધણો જી;
જનતાં મદેશી પંથ, ધન હરે પરદેશી તણો જી. ૭.
- પંથ તજી અન્ય માર્ગ, સધળા લોક તે સંચરે જી;
તિહાં પણ સુતા માથ, તેહ તણા જીવિત હરે જી. ૮.
- નિર્ભય સુવહને પંથ, કરતાં યશ પસર્યો ધણો જી;
અચરિત કીધી વાત, એકલે તેં અર્જુન હણ્યો જી. ૯.
- મુજ પૈરી હણનાર, સાંભળી તુંડા તુજ પરી જી;
તુજ દર્શન અભિલાષ, આવીયો હું હર્ષ કરી જી. ૧૦.
- તુજ સાહસિક નહિ પાર, પુણ્ય ઉદય મોહોટો ધણો જી;
કુંવર કહે ગુરુદેવ, મહિમા એ નહીં મુજ તણો જી. ૧૧.
- રાય કહે વત્સ આજ, પાઉં ધારો મુજ મંદિરેં જી;
એવા ઉભા લોક, એમ કહી અથ રતન ધરે જી. ૧૨.
- તુરગ ચડી તપ સાથ, બહુ અસવારેં પરિવર્યાં જી;
કમળસેના રથમાંહી, વાજિત્ર નાદ અલંકર્યાં જી. ૧૩.
- એડી પાલખી માહે, વિમળા જાણે અપ્સરા જી;
આમર દાગે દોય, દાસી ખીજી મહચરા જી. ૧૪.
- એમ મોહોટે મંડાણ, તિહું જણ્ય પધરાવ્યાં ધરે જી;
ગીત ગાન બહુ માન, ખાન પાન ભક્તિ કરે જી. ૧૫.
- કમળસેના કહે વત્સ, ભાગ્યશાળી નર એ મળ્યો જી;
એ તું સમજેં કાંઈ, માનું જન્મ સયલ દળ્યો જી. ૧૬.

- વિમળસેના કહે માય, વારંવાર મુઝ ભાળવે જી; ૧૭
 જેમ ધનશેઠને ધૂત, જૂઠું કથા કહી રીઝવે જી.
 જિજ્ઞેસીએ ધનશેઠ, નવ્ય કથા પ્રિય તિહાં વસે જી; ૧૮
 આપે સોનૈયો એક, સુશ્રિય અપૂર્વ કથા રસે જી.
 એક દિન ધૂરત વાત, ભાંખે ચણ્ટે હું ગયો જી; ૧૯
 દશ મણુનું વિંતાક, પાચવતો નર દેખીયો જી.
 જેવા ગયો સુણી શેઠ, ધૂતને ધર બેસારીને જી; ૨૦
 પૂછે દુપોદક શીશ, કહે હગ મદના નારીને જી.
 રંભા સમી એક નાર, સાથે તુમ પિયુ બેલતા જી; ૨૧
 દેઘ મુજ તંબોળ, ધર સાંપી ચણ્ટે જતા જી.
 હગમુખની સુણી વાત, બેટું ફેડી ભૂતજેં જી; ૨૨
 મદના ચણ્ટા માંડી, શેઠને જઈ વળગી ગજેં જી.
 છાંટી કચરો ધૂળ, બોલે મા તુજ કિહાં મઘ જી; ૨૩
 કરતા વળગા ઝુંમ, દંપતી બહુ રાંટી થઈ જી.
 અડક્યો માતંગ ત્યાંહી, અભડાણું નદીએ ગયાં જી; ૨૪
 શેઠ તણી લઘુ બેહેન, આવી ઘેર હગ પૂછીયા જી.
 પુત્ર મુખ્યા કહે ધૂત, દંપતી સમશાને વળ્યાં જી; ૨૫
 સા સુણી રોતી જનય, ભીને વસ્ત્રે બહુ મળ્યાં જી.
 નણુદી રોતી દેખી, ભોજાઈ પણ રોઈ પડી જી; ૨૬
 શેઠ મેહેલી પોક, સજ્જન વર્ગ આવ્યાં ચડી જી.
 રોઈ ફટી ગેહ, બેઠા બિઝાણાં પાથરી જી; ૨૭
 કહે હગ દીઓ દીનાર, કેરી કથા મેં ચોચરી જી.
 લોક સુણી કહે હાર્ય, શેઠ મૂરખ ડિહ્યો હસી જી; ૨૮
 ધૂતને દેઘ દીનાર, જઈ ધરમાં બેઠો ખુશી જી.
 હું નહીં તેહવી નાર, તુજ વયણેં રીઝું ખરી જી; ૨૯
 એ બિહુકથું પ્રીતિ, મેં મનથી દૂરેં કરી જી.
 કમળા કહે તું મૂર્ખ, જેમ નવ તપશી વિદેશિયા જી; ૩૦
 એક પુર નદીએ નાહી, ગણુતી કરવા બેસીઆ જી.

| | |
|---|-----|
| ગણતાં હોવે આઠ, પિંડવિના બૂલે સહુ જી; | |
| જાણી મરણુ ગયો એક, ભેળા મળી રોતા બહુ જી. | ૩૧. |
| દેખેં નજરેં સર્વ, તોહું મૂર્ખ સમજે નહીં જી; | |
| તું અણુસમજી તેમ, દક્ષપણું માનો મહી જી. | ૩૨. |
| વિમળા કહે મા તુઝ, લાંચ મળી દીસે ખરી જી; | |
| કમળા સાંભળી એમ, બેડી મૌનપણું કરી જી. | ૩૩. |
| ચોથે ખડેં એહ, બીજી ઢાળ સોહાવતી જી; | |
| શ્રી શુભવીર કુમાર, પુણ્ય કિલ્લ પસરી રતી જી. | ૩૪. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| સુખભર દિન કેતા રહ્યા, ભૂપતી ભક્તિ વિશેષ; | |
| કુંવર કહે આપો રજા, જાણું અમ પરદેશ. | ૧. |
| અન્નિતસેન કહે કુંવરને, તુમ વિરહો ન ખમાય; | |
| પણુ વૈદેશિક પ્રીતડી, અંતે છે દુઃખદાય. | ૨. |
| પરદેશીયું પ્રીતડી, મેં કરી તું ન કરેશ; | |
| જાશે તુરીય કુદાવતો, હિન્દી હાથ ધસેશ. | ૩. |
| સન્નજનયું જે પ્રીતડી, છાની તે ન રહાય; | |
| પરિમલ કરતૂરી તણો, મહીમાંહે મહકાય. | ૪. |
| સન્નજન સન્નજન એક જપે, એક સન્નજન ચિત્ત ઓર; | |
| માનત હે તસ જીવડું, એક ચિત્ત દોઢ ઠોર. | ૫. |
| સન્નજન તો છોડી ચલે, પણુ ગુણ મૂકી જાય; | |
| અંતર ધૂઆ નીકળે, બાહર આળ ન થાય. | ૬. |
| ભૂતળ લિંબાદિક ધણા, પણુ ચંદન કિહાં કોય; | |
| પાપાણે પૃથિવી ભરી, પણુ મણિ કિહાંએક હોય. | ૭. |
| પ્રતિદિન કિરટા રવ કરે, પણુ ચૈત્રેં પિક મીઠ; | |
| ખલ સંકુલ આ જગતમાં, વિરહા સન્નજન દીઠ. | ૮. |
| પંચશરે જાતાં થકાં, કેમ કરી રાખું ગેહ; | |
| તેણે મુઝનેં સંભારજ્યો, રાખી અવિહડ નેહ. | ૯. |
| એમ કહી વખાલૂપણે, બહુલ કરી સત્કાર; | |

બેટુ નારી રથથું સહુ, નિકળીયા તેણી વાર. ૧૦.

રાજા વોળાવી વળ્યા, કુંવર ચલતા તામ;

ઠામ ઠામ રેહતા થકા, પોહોતા ચંપા ગામ. ૧૧.

ઠાળ ૩ છ.

(મારી ચંપાના વડ હેઠ, ભયાં સરોવર લેહેયો લે છે રે-એ દેશી).

ચંપા નગરી ઉપકંઠ, વહે ગંગા નદી વેગળી રે;
શિવશંકર મોહોટું નામ, બાણી છાની રાગે હળી રે;
ભયશાંત ભવાની ભાત, પ્રીતે જટામાંહે સાંકળી રે;
હર સંગ જટામેં ગંગ, રંગ અનંગ રસથું મળી રે;
ચંપા ચંપક વન જોય, નંદનહારી મેર વસે રે. ચં ૧.
મણુ ભાંડશી ચાચ પ્રચંડ, ઉદંડ રેહેતો તોજાનમેં રે;
નિલ ભરમ લગાવે દેહ, ગેહ કરે સમશાનમેં રે;
રંગભોગમેં હોત વિન્નગ, શોક ભરે દિન કાઢતી રે;
ભામા નિયમે ભરતાર, પેટ બળે પિંડ પાડતી રે. ચં ૨.
એક ભિલ્લી પૂંઠે ધાય, નિર્લગ રૂં વળગ્યો જાડ રે;
તે દેખી ગંગા નાર, શોક ભરે નિલખી થઇ રે;
સુન્દર પદ્મમાંહે, અંપા કરી ફરી અવતરી રે;
ધરી દેવ નદી નિજ નામ, કામેં હિમાચલ ઉતરી રે. ચં ૩.
કરી સિંધુ સખીને શાન, બહુલ સાહેલીયેં પરિવરી રે;
જલધિવર વરવા હેત, ચંપા મારગ સંચરી રે;
નિજ જોખન મદ ઉન્માદ, જળકલ્લોલેં કરી ખેલતી રે;
હંસજીવલ કરે જળકેલિ, પોપટ મેના જળ ઝિલતી રે. ચં ૪.
પરદેશી ધણાં નર નાર, તીર્થ લહી જળ ન્હાવતાં રે;
મળી મેળે સહીયર સાથ, પ્રેમભરેં ગુણ ભાવતાં રે;
પાસેં ચંપક વન એક, વૃક્ષ અનેક ચંદન તણાં રે;
પ્રજા દાડિમ દ્રાખ રસાળ, લિખ કદંબ ફણુઆં ધણાં રે. ચં ૫.
જાણુ રાયણુ અજીર, નારંગી ને સીતાફળી રે;
રામ જામ તિલક હોતાલ, સાલ રસાળ લિખું પ્રણી રે;

બહુ ચંપક વૃક્ષ અશોક, શીતળ જોડની છાંયડી રે;
 મંદુરાં વર નિર્મળ નીર, કૃપ સરોવર વાવડી રે. ચં ૬.
 સહકાર તરને ડાળ, કાચલ ઘેરી ટહુકા કરે રે;
 કમળા વિમળા ને કુમાર, હર્ષ ભરે તિહાં ઉતરે રે;
 મુખ શુદ્ધ કરી લેઇ વાર, ચાર વડી દિન આવતો રે;
 જિનરાજતું મંદિર ત્યાંહી, દેખી ધર્મિભલ જાવતો રે. ચં ૭.
 વિમળા પશુ આવી માંહે, જિનમુખ દેખી આશ્ચર્યની રે;
 સાચવિયાં દશ તિગ તેણે, વિમળમતિ વિમળા સતી રે;
 વંદી ઉભી કર જોડ, બોલે પ્રભુની આગળ રહી રે;
 ભવ અટવીમાં મહારાજ, કર્મકર્ધન મેં મહી રે. ચં ૮.
 હામ હામ કુદે વને સંગ, મારગ ભૂતી તૃષ્ણા સજી રે;
 નવિ મળીયો આ સંસાર, તુમ સરીખો રે શ્રી નાથજી રે;
 આજ પુણ્ય ઉદયને જોગ, મરૂંધર દેશે આંખો ફાળ્યો રે;
 થઈ મેહેર નજર તુમ આજ, મેં વિશ્વાસે ચિત્ત સ્ત્રાંકળ્યો રે. ચં ૯.
 કરી સેવકનાં દુઃખ દૂર, વંછિત મેળા મેળાવજો રે;
 તુમ ચરણ શરણ મુજ નાથ, સાથ મેળાવો ભવોભવ હજો રે;
 જિન વંદી ઉતારી બાર, કુંવર કહે કમળા બણી રે;
 જઈ આવું ચંપા માંહે, હામ ઉતારાને કારણે રે. ચં ૧૦.
 કહે કમળા દેશ વિદેશ, ધર્મે ભરી રે ચંપાપુરી રે;
 તું હાથ રખે વાસ ત્યાંહી, જોમ રથનું હરી સુંદરી રે;
 કહે કુંવર કહો તે વાત, કમળા કહે સુણો દિલ ધરી રે;
 ચંપકપુર દક્ષિણ દેશ, નંદા સુનંદા કોટશરી રે. ચં ૧૧.
 શેઠ પુત્રી રૂપાળી નામ, ભામ કુટુંબિકશું હળી રે;
 રથ બેસી લેઇ ધન લાખ, કરી સંકેત ને નીકળી રે;
 આવી ચંપાવન ઉપકંઠ, ચંદ્રા નદીતટે ઉતરી રે;
 સિંહ કાત્રી પછે તાસ, ધૂતકળા ચિત્તમાં ધરી રે. ચં ૧૨.
 સ્ત્રુણિ કન્યા મુખે પિતુનામ, કહે સિંહ હું ભલે આવિયો રે;
 મુઝ માતુલ મુત તુઝ માત, વાત સજી ઘેર લાવીયો રે;

ધરમાળે ઉતારો દીધ, તાણું દિયે નિશિ દાદરે રે; અં ૧૩.
 જુઓ ધૂતે ઠગ્યા નર નાર, તેમ તુજને કોઇ આચરે રે.
 કમળાને જોલે કુમાર, વાત અધૂરી તમે સાંભળી રે;
 રાત્રે રૂપાળી નારી, ચિંતે ઠગે ઠગી સાંકળી રે;
 નિશિ પાછલીયે ધરપુંઠ, બારીયડી બેઠુ ઉતર્યા રે;
 લેઈ સિંહતણો મણિહાર, રથથું મારગ સંચર્યા રે. અં ૧૪.
 સિંહ જાગ્યો જિસે પરભાત, હાર હર્યો તવ જાણીયો રે;
 પૂઠું ધાર્યો ધરી હથિયાર, અથ ચડી તંગ તાણીયો રે;
 વાયુવેગ તુરંગ ચલંત, બાવીશ કોશે જઈ તે મળે રે;
 રૂપાળીયે દૂરથી દીઠ, વેગે ચલાવ્યો રથ વડતળે રે. અં ૧૫.
 ગળે હાર અહી વડ ડાળ, બુદ્ધિ ઉપાઈ ઉપર ચડી રે;
 ભાગે રથ લેઈ ભીમ, રૂપાળી વચને અડી રે;
 સિંહ દેખી તુરગ વડ હેઠ, હંવિ અસિ જુએ ઉપર જઈ રે;
 રૂપાળી ઉતરી અન્ય ડાળ, અથ ચઢી ખર્જ લેઈ ગઈ રે. અં ૧૬.
 શેખટ કરાવે વેઠ, વાજી વેસ્યા ને વાણીયા રે;
 તે વારે તેહને હેઠ, જ્યારે જે અધિકારીયા રે;
 દેખી ઉતરીયો સિંહ, રોતો ધૂત ધરે ગયો રે;
 રૂપાળી મળી રથ સાથ, ભીમ પ્રિયાથું સુખીયો થયો રે. અં ૧૭.
 વઢે ધમ્મિલ એહવા ધૂત, જે મુજને બહુલા મળે રે;
 પણ પરમેષી સુપસાય, સદગુર હાથે કોઈ નહુ છળે રે;
 ચોથે ખડું એ ઢાળ, ત્રીજી હુઈ સોહામણી રે;
 શુભવીર કુમારની વાત, સુણી કમળા હરખી ધણી રે. અં ૧૮.

કોહરો.

કુંવરને કહે કમળા હસી, તુજ અતિ બુદ્ધિ પ્રકાશ:
 કામ કરીને ઉતાવળા, આવો છતાં અમ પાસ. ૧.
 ભૂપ ભુજંગમ વાણીયા, ઠગ ઠકર સોનાર;
 વિશ્વાસે રેહવું નહીં, મોકડ બહુ અપીલાડ. ૨.
 વેસ્યા દિજ કોટવાળ ભટ્ટ, નાપિત ને દૂતકાર;

| | |
|--|----|
| શસ્ત્રી સંગ ન કીજિએ, આઠમો મૂર્ખ ગમાર. | ૩. |
| મોકલું બાકું પરઠાન્યો, સુંદર લેજો મેહેલ; | |
| જેમ વિમળ સુપ્રસન્ન હુવે, રહે વળી ઘોડા વેહેલ. | ૪. |
| કમળસેના ઉપદેશથી, ઉઠે ધમ્મિલ જામ; | |
| શબ્દ શકું હોવે બલાં, સિંચે વાંછિત કામ. | ૫. |

उक्तं च ॥ अष्टौ पादा बुधे स्युर्नव धरणिमुते सप्त जीवे पदानि ॥

ज्ञेयान्ये कादशार्के शशिशनि भृगुजे सार्द्धचत्वारि पादाः ॥

तस्मिन् काले मुहूर्तः सकल बुधजनः सर्वकार्यार्थसिद्धिः ॥

नास्मिन् પંચાંગશુદ્ધિર્ન ચ સ્વચરબલં ભાષિતંગર્ગમુખ્યૈઃ ૬

ઢાળ ૪ થી.

(સ્વામી સીમંધર વિનતિ—એ દેશી.)

| | |
|--|----------|
| ચતુર ચિત્તચાહક ચંદ્રમા, ચાલિયો ધમ્મિલ કુમાર રે; | |
| ચંપાની પાસે ચંદ્રાવતી, નદી જળ ચંચળ ચાર રે. | ચતુર૦ ૧. |
| તાસ પરવાહ જળ જઈ પડે, પાસે ગંગા એ ઉત્કંઠ રે; | |
| રમઝમ કરતી લધુ બાલિકા, ધાય મળે માયને કંઠ રે. | ચ૦ ૨. |
| દોય ધડી લાંહિ નઈતટ રહી, દેખતો જળકમળ તામ રે; | |
| કરત કીડા કળાકુશળ તે, નલિનીદલ છેદ ચિત્રામ રે. | ચ૦ ૩. |
| શુષ્કતરૂવક પરિવેષીને, બીડાં તળોલ પરે કાષ રે; | |
| ગંગા પ્રવાહમાં જઈ પડે, ચંદ્રા નઈજળ સહસિદ્ધ રે. | ચ૦ ૪. |
| પત્ર ચિત્રામ એમ બહુ કરી, મેહેલતો જામ કુમાર રે; | |
| નરજીગલ તામ ચંદ્રાતટે, આવી દેખે તેણિ વાર રે. | ચ૦ ૫. |
| પૂછતા દોય તે કુંવરને, પત્રછેદક કોણુ દક્ષ રે; | |
| કુંવર કહે મેં કરી મેલીયાં, પૂછવું કહો કેણું લક્ષ રે. | ચ૦ ૬. |
| તે કહે ચતુરશિરોમણિ, સાંભળો વાત ગુણધામ રે; | |
| કપિલ બ્રૂણાળ ચંપા તણો, પુત્ર રવિશેખર નામ રે. | ચ૦ ૭. |
| મિત્ર વર્ગે કરી પરવર્યો, સુરનદી ખેલતો આજ રે; | |
| વિવિધ કળપત્ર ચિત્રામણા, દેખી વિરિમત જીવરાજ રે. | ચ૦ ૮. |

ગુણપરીક્ષક નૃપનંદને, જોવા કારણ અમ દોય રે;
 પ્રેમિયા તેણે ધહાં આવીયા, હરખિયા તુમ મુખ જોય રે. ૨૦ ૯.
 તુમને ખાલાવે જીવરાજ તે, ચાલિએ ધરિય ઉલાસ રે;
 ચતુરશુ ચતુર મેળો મળે, તો ફળે ઉભયની આશ રે. ૨૦ ૧૦.

યદુક્તં ॥ ગંગાશ્રયાત્ સતત હૈમવર્તીપ્રસંગાત્ ।

શીતાશુના ચ શિવશૈત્યનિપીડતોસિ ॥

તાપત્રયાગ્નિપારિપીડિત માનસે મે ।

સંગત્ય તિદ્રઃસિ તદોભયકાર્યસિદ્ધિઃ ॥

મંત્રી નૃપ વૈદ્ય દાનેસરી, ધાર્મિક ગણક કવિરાજ રે;
 પંડિત સધન નવ મિત્રથી, સાધિયે વંછિત કાજ રે. ૨૦ ૧૧.
 એમ સુણી તેહશું આવિયો, ધમ્મિલ નૃપસુત પાસ રે;
 કરત પ્રણામ નૃપનંદને, બહુત આદર દિયો તાસ રે. ૨૦ ૧૨.
 ચતુર ચંપાપુરી કિહાં થકી, આવીયા પૂછે ધરી નેહ રે;
 દુઃખગપાટણથી કુંવર કહે, દેશ દેખણુ ગુણગેહ રે. ૨૦ ૧૩.
 કહે જીવરાજ ધરમાણસાં, તુમ તણા કિહાં વિશ્રામ રે;
 ધમ્મિલ જોલે નદીને તટે, ચૈલ ચંપક વન ઠામ રે. ૨૦ ૧૪.
 એમ સુણી નૃપસુત હરખિયો, હસ્તિખંધ ચઢી તામ રે;
 ધમ્મિલ પાસેં જોસારીને, આવિયા તેહ વનઠામ રે. ૨૦ ૧૫.
 મિત્ર એક નગરમાં મોકલી, સુંદર મંદિરમાળ રે;
 ધમ્મિલ વસતીને કારણે, કરત જીવરાજ કિન્નમાળ રે; ૨૦ ૧૬.
 કરીય બહુમાન વિમળા પ્રમુખ, રથ સજ્જ લાવ્યા પુરમાંહિ રે;
 મેહેલમેં સર્વ કિતારીયા, દાસ દાસી દિયાં ત્યાંહિ રે. ૨૦ ૧૭.
 આસન અશન વસનાદિકેં, પૂરી ધરી અંતર નેહ રે;
 વળી ભલામણુ કરી મિત્રને, ભૂપસુત ગયો નિજ ગેહ રે. ૨૦ ૧૮.
 બીજે દિન કમળા કહે કુંવરને, નષ્ટતટે ગયે પરમાત રે;
 ગજશિર ચઢી તમેં આવીયા, તેણે સમે થઈ સુણો વાત રે. ૨૦ ૧૯.
 વિમળસેના કહે સુઝ પ્રતેં, એ કાણુ ગજ ચઢી આય રે;

| | |
|--|--------|
| મેં કહ્યું ધમ્મિલ તેડવા, આવે તુઝને જેમ રાય રે. | અં ૨૦. |
| ભાગ્યનો ઉદય દક્ષિણમાં થયો, જુઓ નિજ ચિત્ત વિચાર રે; | |
| તુજપર રાગ બહુનો ધરે, જેમ જગ પરિણીત નાર રે. | અં ૨૧. |
| સા કહે વાત એ મત કરો, માહરી આગળ માય રે; | |
| કાગરપ દુમક મુઝ દાસ છે, તેણે કરી માન પોનાય રે. | અં ૨૨. |
| તુમ હકુરાઈ દેખી કરી, રીઝી નહીં એ લવલેશ રે; | |
| બહુલકર્માને નવિ ગુણ દીયે, સદગુરુનો ઉપદેશ રે. | અં ૨૩. |
| ધમ્મિલ સુણી મન ચિંતવે, દેવવચને મળી નાર રે; | |
| તે પથ મુઝ વશ નવિ થઈ, કીજ્યે કવણુ પ્રકાર રે. | અં ૨૪. |
| મન ધરી જાપ પરમેષીનો, કરત નિશિ વસિય એકાંત રે; | |
| દિવસે ભોજન કરી મિત્રશું, નૃપસુત સાથે કાંડંત રે. | અં ૨૫. |
| સ્નાનતૈલાદિક મર્દને, સરસ મનોવાંછિત આહાર રે; | |
| તેણે કરી રૂપકાંતિ વધી, હુઓ કામદેવ અવતાર રે. | અં ૨૬. |
| દિવસ બેહેંતાળી વહી ગયા, સ્વપ્નામાં દેવ કહે એમ રે; | |
| વિમળસેના તુઝ વશ હોશે, જગતાં પ્રગટીયો પ્રેમ રે. | અં ૨૭. |
| ખંડ ચોથે સુખ રસભરી, ઢાળ ચોથી કંઠ સાર રે; | |
| વીર કહે ધર્મથી પામીએ, જગતમાં જય જયકાર રે. | અં ૨૮. |

દોહરા.

| | |
|--|----|
| એક દિન રાગકુંવર મળી, ગોષ્ઠિકથું કરે વાત; | |
| વિમળા ધમ્મિલની નથી, નારી અવરથું જાત. | ૧. |
| બોલ ચાલ નવિ દેખાયે, નદીં એહને વશ નાર; | |
| કાલ્યે ભેળા વન જઈ, લીજે એહનો પાર. | ૨. |
| સમ સંપા સહુને કહે, જળકીડાને હેત; | |
| જમવું રમવું વાડીએ, આવજો નારી સમેત. | ૩. |
| ધમ્મિલ કમળાને કહે, ગઈ ચંપામાં લાજ; | |
| ગોષ્ઠિલ હસશે વન જળે, દેખતાં જીવરાજ. | ૪. |
| સુણી કમળા વિમળા પ્રથે, જપે તું ઉપરાંડ; | |
| અતિ તાજ્યું ત્રી જશે, સાંધતાં પડશે ગાંઠ. | ૫. |

સુંદર રૂપે ન રાચીયે, માચીયે ગુણીને સંગ;
પંડિત પ્રતિ નિરવહે, મૂરખ રંગ પતંગ.

૬.

ઢાળ પ મી.

(મધુખિંદુ સમે સંસાર, મુંઝાણા માદદતા—એ દેશી.)

મુણુ વિમળ વિમળમતિ, ગતિ તાહારી કિહાં ગદ્ય;
સમઝાવી ન સમઝે કાંઈ, રોઝ પરે થઈ;
પીયરમે તજી રાજધાની, જવાની જગતે;
દેઘ જન્મ ઉઘેરી જેણુ, રહ્યાં દિલ દાઝતે.

૧.

શીખ દેવી ચતુરને માર, ન દેવી મૂરખાં;
સુગૃહીનિગૃહી કપી કીધ, નહીં ગુણ પારખાં.

ટેક.

તિહાં પણ અપજાસનો તાગ, રહ્યો નહીં પાછળે;

સુખ લેવા નીકળીયાં વિદેશ, રહ્યો કલેશ આગળે;

ખલવાટ શિરે રવિતાપ, તપતો નર ધણો;

આવી ખેઠો શીતળ તર છાંદ, ઝોઠકળે હણ્યો.

શીખ૦ ૨.

દાન માન આપધ અપમાન, સુરતીકું છુપાડીએ;

આયુ ધન મંત્ર ધરતું છિદ્ર, કહિં ન દેખાડીએ;

દૈવ રહે દીએ દુઃખ પોઠ, તે સેહેવી સોહલી;

અણુસમણુ હડીલી નાર, શીખવરી દોહલી.

શી૦ ૩.

વારંવાર ધણું શું કહીએ, કળા ચોસઃ બણી;

પ્રણુ દીર્ઘ નજર નહીં કાંઈ, થઈ નૃપનાંદિની;

મતિ થોડી ઉઘેરી છોરી, ચંદ્રોરી સાંભળો;

ધમ્મિલનું વચન પ્રમાણુ, કરો તજી આમળો.

શી૦ ૪.

ન મળે નર એહવો વર, સંસારેં જોવતાં;

તજી એ વર અવર કરેશ, જશે દિન રોવતાં;

રંગરસિયા બાહેર રંમ, ચણોડી સમ ધણા;

નર ઉત્તમ ચૂના સમાન, બીએ રંગ નહીં મણા.

શી૦ ૫.

નરદક્ષ કળા વિજ્ઞાન, રતી ગુણે અટકળ્યો;

જુગ ભાગ્ય ઉદયથી એહ, સુરસાન્નિધ્ય મળ્યો;

- કાંઈ તૂટાતૂટું સૂત્ર, સુબળે સાંધીએ;
વળી પાણી પેહેલી પાળ, પનોતી બાંધીએ. શીં ૬.
નિઃસ્નેહી દુર્જન સાથે, નેહ નિવારીએ;
સુસ્નેહી સમ્મન સાથ, પ્રીતિ વધારીએ;
જગ નારી નરને પાય, પડતી દેખીએ;
તુજ વિરચ્યા સહે એ બોલ, તસ ન ઉવેખીએ. શીં ૭.
રતી કાક કરંકકે સંગ કે, હંસા સરવરે;
જીવ જળચર જળશું પ્રીત, પંખી તરવરે;
પંડિતને પંડિત ખેલકે, મૂરખે મૂરખાં;
તેહને તેહવાશું પ્રેમ, જે જેહ સારખાં. શીં ૮
શી ચાહના કલ્પતરની, જે મેરૂ રહ્યા;
મણિ માણુક નાવે કાળ, સાચર સંઘ્રહ્યાં;
રાય રાણાની શી ચાહ, જે સ્વાચ પૂરીયા;
રડા રાયણને મહકાર, જે ઉપગારીયા. શીં ૯.
કેમ ધમ્મિલને ભરતારપણે નવિ માનતી;
દાન ધર્મીવડે જગવીર, યાશે શ્રીપતિ;
તેથી અધિક હોએ જે ચાહ તો, વન કીડારસેં;
પરભાતેં નૃપસુત સાથ, નર બોહોળા જશે. શીં ૧૦.
તુમેં પણ તિહાં જાળનેં રૂપ, નિહાળો નર તથ્યાં;
ધમ્મજાએં વરો વર અન્ય, કુંઆરીનેં વર ધણાં;
મનમાન્યા નરશું ગોઠ, કરો સરજી જિહાં;
અમો જાણશું અમારે દેશ, તમેં રેહેજે તિહાં. શીં ૧૧.
જેહનેં ધરનારી કુનારી, કુલક્ષણ બેટીયાં;
નર નિર્ધન પુત્ર કુપુત્ર, કુસંગે ભેટીયા;
એ સર્વને સુતાં છોડી, ન રહિએં દુંકડે;
દૂર જાઈ વસિએં દશ કોશ, લવતે દુકડે. શીં ૧૨
રૂપજેવન વણિકનું દેખી, તું રીઝી ધણી;
પણ ન કરી પરીક્ષા કાંહિ, ગુણ અવગુણ તણી;

- આ ધમ્મિલ રાગી રૂપ, ધીરજ સુર સારિસો;
દેવરત્ન દિગ્ધે કંઠહાર, ઉડાવે વાયસો. શી૦ ૧૩.
- આવળને યુગ વિચાલે, પડી ચંપા કળી;
તિમ ચતુરા કેરી ગોઠ, મૂરખથું મળી;
લાત પડિતની વર મૂરખ, હિત નહુ જાણિયા;
કંઠ રૂઠા ભજા બ્રૂપાલ, તૂડા નહીં વાણિયા. શી૦ ૧૪.
- જે પેહેલી પરણીશ તો તું, હોએ પટધારિકા;
દેવ વયણે વરશે એહ, રાજકુમારિકા;
એહથી અધિકે ગુણવંત, પુરૂષ જગમાં નહીં;
આપછંદાપણું તજ વત્સ, એહને વરો સહી. શી૦ ૧૫.
- આપ છંદે વિખુત્ર નર પણ, વિણસંત દેખીએ;
તુઝ સરિખી સુકામળ નાર, શી ગતિ લેખીએ;
વસુદત્તા નારી ઇચ્છાવિહારી દુઃખ વરી;
વળિ શત્રુદમન નર રાય, આપ મતિ કરી. શી૦ ૧૬.
- મુઝ શીખ સુધારસ પીને, મગત્ર હો સદા;
સુખને વિલસો એહની, સાથ કરી મુદા;
ખંડ ચોથે પંચમી ઢાળ એ, ધમ્મિલ રાસની;
શુભવીર વિવેકની વાત, પૂરણ આશની. શી૦ ૧૭.

દોહરા.

- વિમળસેના વિનયે વહે, મા તુઝ વચન પ્રમાણ;
તું હિતકર મુઝ જનમની, તુઝ સાથે મુઝ પ્રાણ. ૧.
- મુઝ મેહલી તુઝને જવું, બોલવું ન ધટે તુઝ;
હું ન રહું ખિણ વેગળી, જાણે તું હૃદયતું મુઝ. ૨.
- જે જે વચન તમે કહ્યાં, તે સવિ સાચાં માય;
ઓપધ વેદ કટુક દિયે, રોગીને સુખ આય. ૩.
- પણ મુઝને કહો તે કથા, ટોણ વસુદત્તા નાર;
આપ મતે કેમ દુઃખ લણું, કહે કમળા અધિકાર. ૪.

ઢાળ ૬ ક્રી.

(રામ ભણે હરી ઉઠીએ; અથવા, ખીજ અશરણ ભાવના—એ દેશી.)

ઉજ્જેણી નગરી વસે, ગાથાપતિ શિરદાર રે;
 નામે વસુમિત્ર સુંદર, ધનસિરીના ભરતાર રે;
 ધનવસુ તાસ કુમાર રે, બેટી વસુદત્તા સાર રે;
 દેખી રંભાવતાર રે, નાગની કન્યા ઉદાર રે;
 નાડી પેડી પાતાળ રે, હજીય ન આવ્યો નિકાલ રે.
 આપમતી અવળો ચલે, ન વળે વાળ્યો લગાર રે;
 અવળો રાહુનો ચાર રે, મૂકી માથાનો બાર રે;
 ચંદ્રને કરે અપકાર રે, તેણે તનુ કૃષ્ણ અપાર રે.
 કોસંખી નગરી થકી, ધનદેવ સારથવાહ રે;
 વેપારેં તિહાં આવીયો, લાગ્યો પ્રેમ અથાહ રે;
 વસુદત્તાનો વિવાહ રે, તેશું કીધો ઉત્સાહ રે;
 લેઈ નિજ ધર જાહ રે, માતપિતા વધૂ ચાહ રે.
 સુખસંભોગ વિલાસમાં, કેતો કાળ ગમાય રે;
 સુરસમ નંદન દો થયા, ત્રીજે ગલેં ગવાય રે;
 નવમો માસ સહાય રે, પિયુ પરદેશ સધાય રે;
 વસુદત્તા વિલખાય રે, માત પિતા ચિત્ત લાય રે;
 મળવાનું મન થાય રે.
 તેણે સમે પુરવન ઉતર્યો, સાથ ઉજ્જેણીયેં જાય રે;
 વસુદત્તા સુણી સજ થઈ, સાસુ સસરો રોકાય રે;
 કહો પુત્રી કિહાં જાય રે, એકલી પંથેં ખીહાય રે;
 તુઝ પતિ જમ ધર આય રે, તવ ચિત્ત કરજે સોહાય રે.
 સસરાનેં વળતું કહે, મુજ પતિ શું કરનાર રે;
 આપ મતેં ચલી એકલી, ન ગણી શીખ લગાર રે;
 દો સુત સાથે વિહાર રે, સાથ ગયો કોશ ચાર રે;
 સુલી પંથ ગમાર રે, ચાલી પંથ ઉગર રે.
 તે દિન ધનદેવ આવીયો, પૂછે માયને વાત રે;

૧.

આપ૦ ૨.

આ૦ ૩.

આ૦ ૪.

આ૦ ૫.

આ૦ ૬.

સર્વ કહે વડુ નવિ રહી, રાખી પશુ પરભાત રે;
પીડે હડીતી કુળત રે, પીયરીયાં બણી જાત રે;
સાથ ગયો લેછ રાત રે, જાણીયેં ભેળી ન થાત રે.

આ૦ ૭.

આરધી રાત્રેં તે જઈ મળ્યો, દેખી અટવી મોઝાર રે;
રોતા ચાલે કુમાર રે, વાળી ન વળી તે નાર રે;
સુંદર વૃક્ષ નિહાળ રે, રાત વસ્યાં તેણી વાર રે.
વસુદત્તા પેટ વેદના, વ્યાપી ખમીય ન જાય રે;
લિંબાદિક તરપણવેં, ભારી પશુ ન સમાય રે;

આ૦ ૮.

પુત્રજન્મ તિહાં થાય રે, રાત્રિ તિમિર ભરાય રે;
દો સુત નિંદ ધરાય રે, ન લહે જળ તણું ઠાય રે;
તેણે નવિ શૌચ કરાય રે.

આ૦ ૯.

રૂધિર ગંધ મૃગમંસ જ્યું, પામી વાધ આવંત રે;
લેછ ગયો ધનદેવનેં, સા તસ દુઃખેં રોવંત રે;

લહી મૂચ્છાં વિલપંત રે, તમ હૃદય ભય આંત રે;
તેણે થણુ દૂધ બલંત રે, જન્મ્યેં બાલ મરંત રે;
ઉભય વિજેગે જલંત રે.

આ૦ ૧૦.

રોતી પ્રભાતેં દો સુત ગ્રહી, રણુમાં ચાલી તે જાય રે;
વૃષ્ટિ અકાળેં તિહાં થઇ, નદીએ નીર ભરાય રે;
દેખી વિજહન થાય રે, એક સુત કિતરી આય રે;
તે પશુ તીરેં ઠવાય રે, બીજે લેવાને જાય રે;
લેછ જળ ઉતરાય રે.

આ૦ ૧૧.

વિચમાં શીલા તલ ખસી પડી, હાથ વધુટો તે બાળ રે;
જળ વેગે દોય વહી ગયાં, પામ્યો નંદન કાળ રે;
જળ પડી માત નિહાળ રે, કાઠે જે ઠવ્યો બાળ રે;
નેહું નદીય વિચાળ રે, પડીયો દેછ તે ફાળ રે;
મરણુ લહો તતકાળ રે.

આ૦ ૧૨.

જળ વહેતો તર એક લહી, વળગી જીવિત આશ રે;

દો ઘડીએ તટ ઉતરી, બેડી થઈયે નિરાશ રે;
 બેડી ગઈ વનવાસ રે, આલી તરકરેં તાસ રે;
 સિંહચંદ્રપાલ છે પાસ રે, લેછ ગયા બર આસ રે. આં ૧૩.
 કાલદંડ સેનાપતિ, ભેટ કરી સજી વેશ રે;
 પટરાણી કરી થાપતો, દેખી રૂપ વિશેષ રે;
 બીજી રાણી અશેષ રે, મુખ નવિ જોવે નરેશ રે;
 કરતી તેહ કલેશ રે, ચિંતે છિદ્ર લહેશ રે;
 તો સવિ કાજ કરેશ રે. આં ૧૪.
 વરસાંતર એક સુત થયો, વસુદત્તા સમ રૂપ રે;
 તવ નૃપને કહે રાણીયો, તુમેં પડીયા રૂપ રૂપ રે;
 તેણેં અમેં કહીએં શું બૂપ રે, દેખો પુત્ર સરૂપ રે;
 ભોગવે પર નર ગૂપ રે, નરસખ હોએ સુતરૂપ રે;
 પૂજે પ્રિય કરી ધૂપ રે. આં ૧૫.
 કાઢાડી ખડ્ગ ધરી આગળે, સુત આતિમ પરખાય રે;
 નિજ સુત મુખ શ્યામ ઉજળું, બાળ તેજ ન ખમાય રે;
 નયન અધર કર પાય રે, તપનોદય જ્યું ઝગાય રે;
 નિજ તનુ દેખે વિચ્છાયરે, ક્રોધો દુષ્ટ તે રાય રે;
 પુત્ર લણ્યો દેખ ધાય રે. આં ૧૬.
 વસુદત્તા શિર મૂંડીને, મારી નેત્ર પ્રહાર રે;
 ભિદ્ધ સુભટનેં આપી કહે, બાંધો તરૂ પુર બાર રે;
 દેખે લોક હબાર રે, તેણે જામ બાંધી તે નાર રે;
 પથે તરૂમળ શાળ રે, પાસે કવણાધાર રે;
 પાપને ઉદય વિચાર રે. આં ૧૭.
 અશરણુ દીણુ અનાથ સા, તરૂંથી બુખી કંગાલ રે;
 એહવે ભાગ્ય ઉદયથકી, આવી ઉતરીયો વિશાલ રે;
 સાથ સરોવર પાળ રે, જાયે ઉજ્જેણીયેં હાલ રે;
 જ્ઞેતા તૃણુ કંઠ હાર રે, સા તરૂં બાંધી નિહાળ રે;
 છોડી લાઆ દયાળ રે. આં ૧૮.

સારથવાહને સોંપતાં, સ્વસ્થ થઇ તેણી વાર રે;
પુછી વાત ધીરજ દીએ, કહે નવિ બીહુ લગાર રે;
પુછ બાંધવ ધરખાર રે, તેહવું મુઝ ધર ધાર રે;
રહે સુણી વસુદત્તા નાર રે, સાર્થવાહ કરે સાર રે.

આ. ૧૯.

નામે સુનતા સાધવી, બહુચેલી પરિવાર રે;
જીવિત સ્વામીને વાંદવા, સાથમેં કરત વિહાર રે;
થઇ તસ સંગતિ સાર રે, સુણી નવતત્વ વિચાર રે;
લહી સંસાર અસાર રે, માર્થેશ આણા આધાર રે;
લીધા સંજમ ભાર રે.

આ. ૨૦.

ગુરુણી સાથે ઉજ્જેણીએ, મળીયાં મા તાત ભાય રે;
વીતક વીત્યા તે સવિ કહ્યાં, સયણું સમકિત પાય રે;
દુગુણો સવેગ થાય રે, તપ કરતી નિર્માય રે;
આંત્યે સ્વર્ગે સધાય રે, શ્રી જિન ધર્મ પસાય રે.
ચાથે ખાંડે રે એ કહી, છટો ઢળકતી ઢાળ રે;
શ્રી શુભવીરની વાણીએ, અમૃતની પરનાળ રે;
ધરજો શીખ રસાળ રે, આપમતિપણું ટાળ રે;
છાંડી કર્મજંગળ રે, લહો શિવસુખ ઉજમાળ રે.

આ. ૨૧.

આ. ૨૨.

દોહરા.

વાત સુણી વિમળા કહે, વાત બણી ધણી સાર;
વળી નૃપ અરિદમણુ તણો, કહો બીજો અધિકાર. ૧.
તવ જાંપે કમળા ધરયું, મુજ દેહેવાની હેવ;
શું નિરર્થકતા જોલવું, પુજ સુણવાની ટેવ. ૨.
રવિઉદયે વન ફેલીએ, જો ધમ્મિલ સહ જાય;
તો એ વાત સુણાવીએ, કાજ સકળ સિદ્ધ થાય. ૩.
વસુદેવ હીડેએ કહ્યાં, સુંદર દો દષ્ટાંત;
સમજુને સમજાવવાં, એ છે મંત્ર મહાંત. ૪.
વળવું તવ વિમળા વહે, કરશું સર્વ પ્રકાર;
તવ કમળા અરિદમણુનો, કહે હવે અધિકાર. ૫.

ઢાળ ૭ મી.

(ભૂઓ ભૂઓ અચરિજ અતિ ભલું—એ દેશી).

આપ છંદેં છખીલા છલ વરે, તો રાંક તણી શી વાત હો;
ત્રંખાવતી નગરીનો ધણી, અરિદમન નામ વિખ્યાત હો;
આપમતી અવળો ચલે.

૧.

તસ રાણી સતી પ્રીતિમતી, પ્રીયા સાથે પ્રેમ અથાહ હો;
સહ પરુકિલિય તસ મિત્ત છે, ધણુવઘ નામા સંથવાહ હો. આપ૦ ૨.

એક બાળક ધનપતિને ધરે, મૃત માત પિતાદિક તાસ હો;
ખાઇ ફૂકશ કંડનશાલમાં, વયે નામ ઠગ્યું કોકાસ હો. આ૦ ૩.

મજી ઝાઝ જવનદીપ વાણીજે, ધણુવઘ સંથવાહનો પુત્ત હો;
ધનવસુ નામા જલધિ ચઢ્યો, કોકાસ સખા સંજુત હો. આ૦ ૪.

જઘ જવનદીપ તટ નાંગર્યાં; દિન થોડે સુંદર વાય હો;
મરી વસ્તુ તંબુ તાણીયા, કય વિક્રય બહુલ થાય હો. આ૦ ૫.

રથકાર કલાનિધિ તે પુરે, ભણે છાત્ર ધણા તસ પાસ હો;
કઠ કર્મવિનય કરી શીખતો, તસ પાસ જઘ કોકાસ હો. આ૦ ૬.

રાખી સર્વ કળા કઠ કર્મની, કળ સંચે ચલે આકાશ હો;
ગુરમેહેર નજર મતિ ઉઘમેં, નહિ દૂર કળાવિધિ તાસ હો. આ૦ ૭.

શેઠ સાથે ગુર આણા લહી, ત્રંખાવતી પાખા આય હો;
કોકાસ રહ્યો ધર લેધને, ચિંતે આજીવિકા ઉપાય હો. આ૦ ૮.

નૃપ જાણુપણું કરવા ભણી, કરે કાષ્ઠકપોત તે દોય હો;
રાય શાલ સુકાવે અગાશિએ, લેધ જય ન જાણે કોય હો. આ૦ ૯.

ખળાં ખેત્ર તણા ધન મંદરે, કરે ખુંબારવ રખવાળ હો;
રાય પૂછે મંત્રીને એ કિશ્યું, કહે મંત્રી સુણો ભૂપાળ હો. આ૦ ૧૦.

કોકાસ કળાયત્રેં હરે, તવ તેડી કહે કરો યંત હો;
તેણે નાવ કર્યું કળ સંચનું, દોય ખેસી ગગન ભમંત હો. આ૦ ૧૧.

દિન કેતે રાણી વીનવે, નૃપને મુજ ધમ્મજા નાથ હો;
પૂછે કોકાસને રાય તે, આજ રાણી આવશે સાથ હો. આ૦ ૧૨.

કહે તે ન સમાયે જહાજમાં, દોય નર વિણ ત્રીજે દોય હો;

- આપછંદે હડે કહે દંપતી, વાત જૂરી કરે શું હોય હો. આં ૧૩.
 એમ કહિ દંપતી નાવેં ચઢ્યાં, તવ બેલે તિહાં કોકાસ હો;
 આગળ પસ્તાવો પામશે, એટલી છે કળા મુઝ પાસ હો. આં ૧૪.
 હિત શિખ ન માની રાયે તે, ચાલ્યા ગગનેં કળસંચાર હો;
 ઋશ સહસ ગયે અતિ બારથી, કીલિકાં ભંગ જુટા તાર હો. આં ૧૫.
 નાવ પડિયું સરોવરમાં જઈ, ત્રણ જણ નિકળિયા બાર હો;
 પશ્ચાત્તાપે કરી સંતપ્યો, તિહાં અરિદમન નૃપ નાર હો. આં ૧૬.
 કોકાસ બણે તવ ભૂપને, દોય બેસો એ તરજાય હો;
 ઉપગરણ યંત્ર સજવા તણાં, લેઈ આવું હું એણેં ઠાય હો. આં ૧૭.
 પાસેં તો સલીપુર સેલેરમાં, ગયો બેસારી કોકાસ હો;
 સત્રધારની શાલેં માગતો, ઉપગરણ લધુ ગુરખાસ હો. આં ૧૮.
 કહે તે રથ રાયનો સજ્જ કરેં, તેણે હવણાં નવિ દેવાય હો;
 કોકાસ કહે હું સજ્જ કરેં, કહિ સજ્જ કરી ચક્ર ચઢાય હો. આં ૧૯.
 કળા દેખી સુતારેં ઓળખ્યો, ત્રંબાવતીનો કોકાસ હો;
 કહે બેસો સુંદર ધર જઈ, અધિકરણ લઈ આવું ખાસ હો. આં ૨૦.
 બેસારી ગયો દરબારમેં, કાકળંધ નરેશર પાસ હો;
 તસ વચણેં તેડાવી આદરેં, પૂછંતાં જણવે કોકાસ હો. આં ૨૧.
 રાય રાણી તેડાવી તે નૃપેં, નૃપઅંધિખાણેં કીધ હો;
 રાણી અતે ઉરમાં ધરી, કહે કોકાસનેં ગુણ લીધ હો. આં ૨૨.
 અમ સુતનેં સીખાવો તુમ કળા, વિણુરહસ્ય શિખાવેં તેહ હો;
 દોડા દોય યંત્રેં સજ્જ કરી, સુતનેં જણવે ધરિ નેહ હો. આં ૨૩.
 કોકાસ સૂતો નિદ્રા ભરેં, નૃપનંદન ઉડી દોય હો;
 ચઢી અશ્વેં ગગન ચાલ્યા તિસેં, કોકાસ પૂછે કિહાં સોય હો. આં ૨૪.
 સુત અવર કહે દોય ઉડીયા, કોકાસ કહે થયું શળ હો;
 મરશે દો બાંધવ તુમ તણા, નવિ જાણે કળનું મૂળ હો. આં ૨૫.
 સૂણી નૃપ રૂઠો દિએ કુમરનેં, વધ કરવાને કોકાસ હો;
 ઐક કુંવર વચનથી સાંભળી, કોકાસેં રચિયો પાશ હો; આં ૨૬.
 ચક્રયંત્ર ઉપર શળી કરી, બેસાડ્યા કુંબર વચગાલ હો;

કહે શંખનાદ કરે હું યદા, તવ ઠોકળ્યો ખીલી વિચાલ હો. આ૦ ૨૭.
 કહી શંખ પૂર્યો સુણી કુંવર તે, ખીલી ઠોકી વચમેં જામ હો;
 તવ ગગનેં સવે શલા પ્રતેં, ભેદાણા મરણ લહે તામ હો. આ૦ ૨૮.
 સુભટેં કોકાસનેં મારિયો, રાયેં જાણી સવિ તે વાત હો;
 હા હા કરતો ધરણી ઢળ્યો, કાકજંધ મુઝો આપધાત હો. આ૦ ૨૯.
 કારાગારેં અરિદમણુ તે, આપ છંદે મરણુ લહે તામ હો;
 કમળા કહે યેટી સાંભળો, હિતશીખ ન માની જામ હો. આ૦ ૩૦.
 ખંડ ચોથે આપ મતિ તજી, સુણતાં એ સાતમી ઢાળ હો;
 શુભવીર કહે શ્રોતા ધરે, નિત્ય હોજે મંગળમાળ હો. આ૦ ૩૧.

દોહરા.

એમ કમળા વયણાં સુણી, હરખી વિમળા નાર;
 ધમ્મિલનેં વરવા બણી, આપેં થઈ હુશિયાર. ૧.
 ધમ્મિલનેં કમળા કહે, સફળ થઈ પુઝ આશ;
 વિમળા વરશે પ્રેમથી, નિવેહેળ્યો ધર વાસ. ૨.
 સુણી ધમ્મિલ હરખ્યો ઘણું, ચિંતવતો ધરિ નેહ;
 ગુરુદર્શિત વ્રતમંત્રનો, મહિમા અતુલ અચ્છેહ. ૩.
 સામગ્રી સવિ મેળવી, તેહિ જ રયણીમાંહી;
 ગાંધવેં કરી પરણીયાં, બેહુ જણુ ધરિ ઉચ્છાહિ. ૪.
 રયણી વીતી સુખ ભરેં, રવિઉદયેં પરભાત;
 કમળા વિમળા કુંવરશું, જિનધર વંદન જાત. ૫.
 પ્રભુસાખેં કમળા ગ્રહી, વિમળા દક્ષિણુ હાથ;
 દેઘ કુંવર દાહિણુ કરેં, કહે ધરી મેં પુમ સાથ. ૬.
 જીવંતાં મુઝ પુત્રીનેં, નવિ દેશો ક્ષણુ છેહ;
 જો પણુ પરણો નવ નવી, તો પણુ ધરજો નેહ. ૭.
 અચ્છંકારી એહ છે, શિવશિર કુટિલા ગંગા;
 પણુ નિવેહેવું નાથનેં, રાખે મોહોટા રંગ. ૮.
 સસરો ખારો જલનિધિ, ખાંધવ અંકલંક;
 અપળા કમળા દેશવેં, લાચી કરી ધરિ અંક. ૯.

પ્રભુનજરેં પ્રેયસી તણો, ગ્રહિ કર કુંવર સનેહ;
 સાસુ વયણાં શિર ધરી, આવંતા નિજ ગેહ. ૧૦.
 કમળા વિમળાનેં સજી, શોળ ભલા શણ્ણગાર;
 માત સુતા રથ બેસિનેં, પોહોતાં વનહમઝાર. ૧૧.

ઢાળ ૮ મી.

(સુતારીના બેઠા તુનેં વિનવુરે લો, મારે ગરબે માડવડી લાવ જો, રમતાં અંગ-
 ઢડી વિસરી રે લો-એ દેશી.)

રથ બેસીનેં રાણીયો નીકળી રે લો, જીવરાજનો ધરી શણ્ણગાર જો;
 મેવા મીઠાછ ફળ શિર થાળશું રે લો, દાસ દાસી તણે પરિવાર જો. ૧.
 રસ કીડા રસેં રસિયા ધણા રે લો, તેણેં વસિયા વિખમ સંસાર જો;
 જે કસિયા કસોટી જ્ઞાતી ગિરા રે લો, તે વસિયા મુક્તિ દરબાર જો. રસ ૨.
 મિત્ર વર્ગ તણી રમણી ધણી રે લો, વનકેલિયેં ભેળી થાય જો;
 જાણું બેચરી અંતરી ઉતરી રે લો, રમે ભૂચરીરૂપ બનાય જો. ૨૦ ૩.
 પછેં ધમ્મિલ ગોષ્ટિક સાથશું રે લો, આવ્યા બાગેં તિહાં જીવરાજ જો;
 હામ હામ તરતળ સંઠવી રે લો, હુય હાથી સુભટ રથ સાજ જો. ૨૦ ૪.
 રચ્યા મંડપ શીતળ છાયમાં રે લો, જળ છાંટી જૂતળ શુચિ કાષ જો;
 પંચવર્ણી બિછાણાં પાથર્યાં રે લો, ચંદ્રચા ગગન તળ દીપ જો. ૨૦ ૫.
 રસરંગ ભરેં સહુ ઉતર્યા રે લો, આવી બેઠાં તે મંડપ હેઠ જો;
 ગીત ગાન તાન રસરીઝમાં રે લો, કરે ધમ્મિલશું સહુ ગોઠ જો. ૨૦ ૬.
 એણે અવસર ભોજન મંડપેં રે લો; બની રસવતી બાલે સુઆર જો;
 તવ બેઠા આસન ધરી મંડપેં રે લો, નિજ ગેહ વિભવ અનુસાર જો. ૨૦ ૭.
 ચૂઆ ચંદન ધૂપ ઘટા ચલે રે લો, જીવરાજ ધમ્મિલ દોય પાસ જો;
 મણિરત્ન કનકભાજન દિયે રે લો, જળ કળશ કુસુમ ધરી વાસ જો. ૨૦ ૮.
 રાણી સાથેં વિમળસેના મળી રે લો, દોય પીરસંતાં ધરી પ્રેમ જો;
 પ્રિયા મિત્ર તણી પંખા કરે રે લો, કમળસેના હુકમ ભર સીમ જો. ૨૦ ૯.
 કરી ભોજન તંબોળ બીડિયો રે લો, ખાયે બેઠા તે મંડપે જાય જો;
 પોતપોતાના પિયુને આસને રે લો, બેસી નારિયે જમણુ જમાય જો. ૨૦ ૧૦.
 બેઠી વિમળા ધમ્મિલનેં આસનેં રે લો, જીવરાજ પ્રિયા પણુ તેમ જો;

મન ગમતે જમતે રમતે થકે રે લો, સહુ ધરતી પરસ્પર પ્રેમ જો. ૨૦ ૧૧.
 સુખ તબોળ મંડપ જવતી રે લો, ધડી ચાર કરી વિશરામ જો;
 સવિ દંપતી દિલ ભર દીપતાં રે લો, જળકોડા કરે સર ઠામ જો. ૨૦ ૧૨.
 તિહાં ધમ્મિલ વિમળા ખેલતાં રે લો, જેમ રેવા કરેણનાથ જો;
 જોઈ દંપતી સહુ શંસા કરે રે લો, કળાવંત વિચિક્ષણુ સાથ જો. ૨૦ ૧૩.
 કરી ધર્મ ધમ્મિલ નર ઉપનો રે લો, જોણે પામી એ વિમળા નાર જો;
 શ્રમ સફળ થયો ધાતા તણો રે લો, કરી જોડ જુગતિ કિરતાર જો. ૨૦ ૧૪.
 હર ગૌરી શયી મધવા જિસી રે લો, નિશિ ચંદ્ર રતિપતિ કામ જો;
 હરિ કમળા હળી મળી રેવતી રે લો, જોસી જોડ સીતા ને રામ જો. ૨૦ ૧૫.
 સરોવરથી નીકળીયાં તે સવિ રે લો, માંડવામેં દિડોળા ખાટ જો;
 જઈ જોઈ જુગલ જુવતી સહી રે લો, જૂએ રસભર વેશ્યા નાટ જો. ૨૦ ૧૬.
 એક નજર ધમ્મિલ વિમળા ભણી રે લો, બીજી નજરેં તે નાટકશાળજો;
 પણ જોતાં તૃપ્તિ નવિ શ્રે લહે રે લો, મુનિ દોય ગુણેં બહુ કાળ જો. ૨૦ ૧૭.
 કરી શંકા ને કંખા વેગળી રે લો, હોય સમક્રેતિ ઉજવલ વાસ જો;
 તેમ ગોળિલ દિલમશંકા ટળી રે લો, દેખી ધમ્મિલ વિમળા પાસ જો. ૨૦ ૧૮.
 હવે નાટક પૂર્ણતા થયે રે લો, કરે વિમળા તે લાખ પસાય જો;
 જગદાતાના હોય વધામણાં રે લો, પાત્ર લોક ધમ્મિલ ગુણુ ગાય જો. ૨૦ ૧૯.
 સજીઅસવારી સવિ નગરી ભણી રે લો, ચઢ્યા હસ્તી ધમ્મિલ નૃપનંદ જો;
 રવિ રાતો થયો ગયો વાણી રે લો, ધર આગ્યા સહુ આણુંદ જો. ૨૦ ૨૦.
 ખંડ ચોથે ચતુર મેળા તણી રે લો; કહી આઠમી ઢાળ રસાળ જો;
 શુભવીર કુંવર વિમળા મળી રે લો, રમે સુંદર ભોગ વિશાળ જો. ૨૦ ૨૧.

દોહરા.

| | |
|--|----|
| સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વિમળા ધમ્મિલ સંગ; | |
| રતિ સુખ નૃપ તે લહી ધણાં, ત્રિકશ્યાં અંગ ઉપાંગ. | ૧. |
| પ્રેમ ભરેં પ્રીતમ પ્રિયા, રયણી ક્ષણભર જાય; | |
| દેવ દુગંદુકની પરેં, સુખમાં કાળ ગમાય. | ૨. |
| એક દિન રતિસુખ સંધિએ, રિસાણી પિયુ સાથ; | |
| ન દિએ જોલ મનાવતાં, તરજોડે વળી હાથ. | ૩. |

| | |
|--|-----|
| તવ હસતાં ધમ્મિલ કહે, ન ધટે તુઝને એહ; | |
| કંત કટુક વયણા કહે, જાણે પ્રમદા નેહ. | ૪ |
| રમણની સાથે રૂપણું, ન કરે નિપુણા નાર; | |
| નમણી ખમણી બહુ ગુણી, સુખ દેવે ભરતાર. | ૫. |
| વસંતતિલકા એક જગ નારી ગુણભંડાર; | |
| કદીય ન દીડી રૂપણે, મુઝ રેઠે ધરે પ્યાર. | ૬ |
| વયણુ અપૂરવ સાંભળી, લાગ્યું બળતાં બાણ; | |
| સર્વ સહે પણ નારીયો, ન સહે શોક્ય વખાણ. | ૭. |
| અધર ડસંતી ક્રોધભર, કેશથી કુસુમ ઢિછાળ; | |
| નાંખે દૂરે મેખલા, મુદ્રા નેજર હાર. | ૮. |
| રક્ત અશોક કમળ દળે, તુલ્ય ચરણ સુકુમાલ; | |
| પાયતલે ધમ્મિલ હણી, વચન વદે ધરણ્યાલ. | ૯. |
| વસંતતિલકા દિલ વસી, જાણ્યા વસો તસ ગેહ; | |
| કહે વિમળા તે વલ્લભા, સાચો જાસ સનેહ. | ૧૦. |
| નારી વચન ધરણ્યા તણાં, સાંભળી હસત વદન; | |
| કંવર ધરથી નીકળ્યો, રવિ ઉદયે પ્રચન્ન. | ૧૧. |

ઢાળ ૯ મી.

(અનિહારે વાલ્હોજી વાચે છે વાંસળી રે—એ દેશી.)

| | |
|---|-------------|
| અનિહારે સ્વારથ મીઠો સંસારમાં રે, સવિ સ્વારથિયો સંસાર; | |
| માતા વલ્લભ બાળને રે, જીવન વલ્લભ નર નાર. | સ્વારથ ૦ ૧. |
| અનિહારે ધમ્મિલ ગાલ્યો ખેદે બર્યો રે, પોહોતો જીવરાજને ગેહ; | |
| ભોજન વેળા ભેળા જમી રે, ચિત્ત ચિતે વિમળા નેહ. | સ્વા ૦ ૨. |
| અનિહારે ચિત્ત વિશ્રામે વનમે ગયો રે, તિહાં દીઠા મુનિ અભિરામ; | |
| ભવ અટવીમાં કરમે તપ્યા રે, તે પ્રાણીને વિશરામ. | સ્વા ૦ ૩. |
| અનિહારે શ્રુતસાગર સૂરી વંદીને રે, ખેટો ધમ્મિલ કુમાર; | |
| તવ દીઠા તિહાં દીપતા રે, નવ દીક્ષિત દો અણુગાર. | સ્વા ૦ ૪. |
| અનિહારે ધમ્મિલ પૂછે શે કારણે રે, જીવન વય દિક્ષા ભોગ; | |
| અધરયનાણી કહે સાંભળો રે, એણે ભોગને જાણ્યો રોગ. | સ્વા ૦ ૫. |

- અનિહારે નયર કુશસ્થલમાં વસે રે, એક નૈગમ મદન છે નામ;
ચંડા પ્રચંડા તસ નારીયો રે, જિસ્થું નામ તિસ્થો પરિણામ. સ્વા૦ ૬.
- અનિહારે જોગી જોગણી સેવતાં રે, લહી વિદ્યા ને બહુ મંત;
કલેશ કરે દો કોઈ બરી રે, તેણે દુખીયો તે અલંત. સ્વા૦ ૭.
- અનિહારે પરદેશાંતર કારાધરેં રે, વળી રૂડો નરકાવાસ;
પણ દોય નારીનો નાહલો રે, નવિ પામે સુખ ધરવાસ. સ્વા૦ ૮.
- અનિહારે અંધડા ઝાટાથી ઉભગા રે, પુર પાસ દો નદીય કિનાર;
ગામે દો ધરે રાખીને રે, એકાંતર વિલસે વાર. સ્વા૦ ૯.
- અનિહારે એક દિન કાષ્ઠક કારણે રે, દિન દોય પ્રચંડા ધામ;
વાસો વસીને ત્રાંજો દિને રે, ચંડા ધર જાવે જામ. સ્વા૦ ૧૦.
- અનિહારે ચંડા ચોખા છડતી થકી રે, દેખી કોઈ થઈ સ્યામ;
મૃશલ મંત્રીને નાંખતી રે, નાહો મદન તે પાછો તામ. સ્વા૦ ૧૧.
- અનિહારે મૃશલ નાગ રૂપેં ધસ્યું રે, બયબાત નદી ઉતરાય;
પેઠા પ્રચંડા ધર બાપડો રે, તિહાં પૂઠેં પન્નગ આય. સ્વા૦ ૧૨.
- અનિહારે વસ્ત્રેં વ્યાલને છેતરી રે, શેઠ આબ્યો પ્રચંડા પાસ;
સા તનુ સ્નાન પીડી ધરે રે, તિહાં શેઠ બણે ભરસાસ. સ્વા૦ ૧૩.
- અનિહારે વાત કરતાં અહિ પેખીયો રે, તવ સા તનુમેલ ઉતાર;
નાખી વાતિ કરી મંત્રશું રે, થયા નકુલ કૃણીનેં વિદાર. સ્વા૦ ૧૪.
- અનિહારે મદન તે સ્વસ્થ થઈ તસ ધરે રે, રહ્યો રાત્રિ ઉઠી પરભાત;
ચિંતે દોય કુલક્ષણ નારીયો રે, એક દિન રેહેતાં હોય ધાત. સ્વા૦ ૧૫.
- અનિહારે એક બયેં એક રાખીયેં રે, પણ દૈવગતિ જો દોય;
કાપી તો શરણુ મરણુ તાણું રે, નવિ રાખણુહારો દોય. સ્વા૦ ૧૬.
- અનિહારે ઋદ્ધિ ધણી મુજ મંદિરે રે, પણ રાક્ષસી દો પરવેશ;
છંડી જવું મુજનેં ઘટે રે, આ ભવ રહીશું પરદેશ. સ્વા૦ ૧૭.
- અનિહારે ચિંતવી મદન ચલ્યો દેશાંતરે રે, ધનસાર સાર સહ લીધ;
દિન કેતે પુરસંકાશનેં રે, વનમાં ઉતારો કીધ. સ્વા૦ ૧૮.
- અનિહારે તે પુરવાસી આબ્યો તિહાં રે, શેઠ બાનુદત ઉચ્ચરંગ;
પૂછે મદન બલેં તમેં આવીયા રે, છે એમ કુશળ તુમ અંગ. સ્વા૦ ૧૯.

- અનિહારે મુઝ મંદિર પાવન કરો રે, તમ ચિતે મદન મનમાંહી;
નામ શું જાણે એ માહરં રે, ગયો વિસ્મિત તસ ધર જ્યાંહી. સ્વા૦ ૨૦.
- અનિહારે સ્નાન ને ભોજન કાધાં પછી રે, કહે શેઠ મદન સુણો કાજ;
વિદ્યુક્ષતા મુઝ અંગજ રે, તમે પરણી વધારો લાજ. સ્વા૦ ૨૧.
- અનિહારે શી ઓળખાણું કન્યા દિયો રે, કહે મયણ લીયો મુઝ નામ;
ચક્ર સુત ઉપર ઇચ્છતાં રે, બણું શેઠ હુધ ગુણ ધામ. સ્વા૦ ૨૨.
- અનિહારે વરચિંતાયે મુઝને કહે રે, આવી કુળદેવી રાત;
મદન અશોક તરે તળે રે, યેસશે આવી પ્રભાત. સ્વા૦ ૨૩.
- અનિહારે તેડી સુતા પરણાવજે રે, જાણું તેણે નામ કુળ જાત;
કહી પરણાવી શુભ વાસરે રે, વાસ ભુવને વસે સુખશાત. સ્વા૦ ૨૪.
- અનિહારે પૂરવ દુઃખ વિસારીને રે, ધરે વિદ્યુક્ષતાશું પ્રેમ;
પદમ સુઆવડ ઉગરી રે, રાતી સંગ ન છોડે જેમ. સ્વા૦ ૨૫.
- અનિહારે વર્ષાકાળે ધન ગાજતે રે, વરસતે મૂશલધાર;
ધર ધર પેસી જુએ વીજળીરે, રોતીયો વીરહિણી નાર. સ્વા૦ ૨૬.
- અનિહારે વિદ્યુક્ષતાશું શય્યાગતે રે, નિશિ દીપ અરીસા જ્યોત;
નારિ વિજેગી પાસે રહે રે, તસ બાળક ભૂખે રોત. સ્વા૦ ૨૭.
- અનિહારે નાથ ગયો તું દેશાવરે રે, નાવ્યો આવ્યો વર્ષાકાળ;
નયણાં નેવ ધરમાં ઝરે રે, ધનનીકું રોવે બાળ. સ્વા૦ ૨૮.
- અનિહારે રોતી વિજેગી વયણાં સુણી રે, દુઃખ વ્યાપે મદનને ચેત;
ચંડા પ્રચંડા ધણું સાંભરી રે, આંસુએ બરાણાં નેત. સ્વા૦ ૨૯.
- અનિહારે વિદ્યુક્ષતા નિર્બંધથી રે, પૂછતાં બોલે તેહ;
શું કરતી હશે બાપડી રે, મુઝ વિણ દોય એકલી ગેહ. સ્વા૦ ૩૦.
- અનિહારે જે તું રજા મુઝને દીયે રે, તો જઘ આવું એક વાર;
સાંભળી સા ચિત ચિંતવે રે, મુઝથી અધિકી દોય નાર. સ્વા૦ ૩૧.
- અનિહારે પ્રેમ લયો તિહાં એહનો રે, મુઝ સાથે બાલ સનેહ;
વર્ષા વીત્યે જાળ્યો તુમે રે, મનમેળે બોલી તેહ. સ્વા૦ ૩૨.
- અનિહારે વર્ષાકાળ વીતી ગયો રે, જવા મદન થયો હુશિયાર;
વિદ્યુક્ષતા કહે નાથજી રે, કેમ રહિશું અમે સંસાર. સ્વા૦ ૩૩.

અનિહારે મદન વદે અમેં આવશું રે, દિન થોડે નહીં તુઝ હોડ;
 ફૂલ અનેકેં ભમરો ભમે રે, પશુ બેસે માલતિ છોડ. સ્વા૦ ૩૪.
 અનિહારે સા કહે વેહેલા પિયુ આવજો રે, કહી મંત્રી કરંબો દીધ;
 લેઈ ગયો એક ગામડે રે, જળ ઠામ વિસામો કીધ. સ્વા૦ ૩૫.
 અનિહારે ભોજન વેળા સંભારતો રે, કોઇ આવે અતિથિ આંહી;
 દેઈ દાન ભોજન કરં રે, એમ ધ્યાયે મદન મન માંહી. સ્વા૦ ૩૬.
 અનિહારે તપસી તાપસ દેખીને રે, ભક્તિભર દીધ કરંભ;
 સરોવર તીરે તાપસ જઈ રે, જળ ખાવે સ્વાદ અચંભ. સ્વા૦ ૩૭.
 અનિહારે મદન સરોવર નાહીને રે, બેઠો ખાવાને જામ;
 કવલ લીચે એક હાથમાં રે, તિહાં છીંક્યો હાલી નામ. સ્વા૦ ૩૮.
 અનિહારે છંડી ભોજન ઉડીયો રે, તવ તપસી થયો અજરૂપ;
 ઉપગરણાં પડ્યાં ભૂતજેં રે, મન ચિંતે મદન ધરી ચૂપ. સ્વા૦ ૩૯.
 અનિહારે જોડેં એ કિહાં જાય છે રે, થયો છાગની પૂઠે મદન;
 ચાલ્યો ગયો વિદ્યુલતા ધરેં રે, શેઠ જોવે રહીય પ્રચ્છન્ન. સ્વા૦ ૪૦.
 અનિહારે દેઈ કપાટ ને કુટીયો રે, કહે તે તુઝ માતા દોય;
 સંભારીને મુઝને તજી રે, કોણુ શરણુ ઇહાં તુઝ હોય. સ્વા૦ ૪૧.
 અનિહારે લોકેં મળીનેં મેળાવીયો રે, સખી વયણેં મંત્રી નીર;
 છાંટે તાપસ થઈ કહે રે, કરંભથી છાગ શરીર. સ્વા૦ ૪૨.
 અનિહારે મદન તે નાહો દેખી કરી રે, રાત્રેં દશ જોજન જાય;
 પોહોતો હસંતીપુર પરિસરે રે, જોઈ જિન ધર આણુંદ થાય. સ્વા૦ ૪૩.
 અનિહારે ચોથે ખડે પૂરણુ થઈ રે, ઢાળ નવમી ચઢતે રંગ;
 વીર કહે ધન્ય તે નરા રે, જોણેં મેલ્યો મહિલા સંગ. સ્વા૦ ૪૪.

દોહરા.

જઈ મદને જિન વંદીયા, શ્રી મરૂ દેવાનંદ;
 ભવદવ તાપ શમ્યો તિહાં, દેખી પ્રભુ મુખ ચંદ. ૧.
 નઈગમ એક એણેં અવસરેં, ધનદ સમો ધનવંત;
 તે જિન મંદિર આવીયો, વંદન નમન કરંત. ૨.
 રંગ મંડપમેં આવીયો, બેઠો કરીય પ્રણામ;

| | |
|---|----|
| પૂછે શું દુઃખ મદનને, દેખી વદન વિરામ. | ૩. |
| મદન શેઠ સુખ સાંભળી, મૂળપટ્ટા સિવિ વાત; | |
| તે કહે મુજ દુઃખ આગળે, તુમ દુઃખ તે કાણુ માત. | ૮. |
| મદન વદે મુઝને કહો, કેમ તુમ દુઃખ અપાર; | |
| સગજન જાણી તે કહે, નિજ વીત્યો અધિકાર. | ૫. |

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામણુગારો એ દેકડો રે એ દેશી.)

| | | |
|---|-------|-----|
| કામણુગારી એ કામની રે, કામણુની કરનાર; | કામણુ | ૧. |
| સરજકંતા સ્વારથ સર્યો રે, વિષ દેતી ભરતાર. | | |
| રાજા ચંદને દેકડો રે, વીરમતી ધરનાર; | | |
| ચુલ્લણી ચક્રી સુત મારવા રે, કરતી જાંતુ કરખાર. | કાં | ૨. |
| દુઃખની વાત ન કીજ્યે રે, પણ સાધર્મિક પાસ; | | |
| કેહેતાં હાંસી ન પામીએ રે, વળી હોવે દુઃખ નાશ. | કાં | ૩. |
| શેઠ હસંતીપુરમાં વસે રે, ધનપતિ ધનદ સમોય; | | |
| લક્ષ્મીવતી તેહની પ્રિયા રે, નંદન છે તસ દોય. | કાં | ૪. |
| ધનસાર ને ધનદેવ છે રે, પરણ્યા દોય કુમાર; | | |
| માત પિતા મરણે ગયાં રે, કંઝેશ કરે દોય નાર. | કાં | ૫. |
| ધન વેહેચીને જૂદા થયા રે, પણ લધુ બંધવ નાર; | | |
| દેડ કલંકી નેહેં તણ રે, ન દીયે સુખ ભરતાર. | કાં | ૬. |
| બાંધવ મોહોટો પરણાવતો રે, ધનદેવને લધુ નાર; | | |
| તે પણ સંગતેં તેહવી રે, નહીં તસ સુખ લગાર. | કાં | ૭. |
| નારી ચરિત્ર જુએ એકદા રે, શીત જવર મત્સ્યગેહ; | | |
| સુતો રાત્રે દોય નારીયેં રે, હાંક્યો વસ્ત્રેં તેહ. | કાં | ૮. |
| સગજ થઇ દોય નીકળી રે, ચઢી ધર વન સહકાર; | | |
| મંત્ર વિધાયેં રમરણુ કરે રે, ઉડી તદા ભરતાર. | કાં | ૯. |
| ચૂચ તર મૂળેં વસ્ત્રેં કરી રે, નિજ તનુ બાંધીયું જામ; | | |
| જગનેં ચક્રી તર ઉતર્યો રે, રચણુદીવ વન ઠામ. | કાં | ૧૦. |
| ધનદેવ ગુપ્ત પૂઠે વલ્લો રે, રતનપુરેં ચક્રી નાર; | | |

| | |
|---|---------|
| શ્રીપુંજશેઠ ધર કન્યકા રે, શ્રીમતી બાંધવ ચાર. | કાં ૧૧. |
| વસુદત્ત શ્રીસુત પરણુતો રે, તે નવ આચ્છવ થાય; | |
| વરદોડો જુએ બેહુ જણી રે, ધનદેવ ચોરીયેં ઠામ. | કાં ૧૨. |
| તોરણુ આવી વર ઉતર્યો રે, પણ કોઇ દેવવશેણુ; | |
| ખર્જુનું તોરણુ તુટી પડ્યું રે, મરણુ ગયો વર તેણુ. | કાં ૧૩. |
| વસુદત્ત રોતો નિજ ધર ગયો રે, શ્રીપુંજ ચિંતા ન માય; | |
| કુળદેવી વચનં કરી રે, ધનદેવ તિલક ધરાય. | કાં ૧૪. |
| વર વદ બેહુ શણુગારીનેં રે, ચોરીએં ફેરા ફરાય; | |
| નાટકશાલ સમહોચ્છવેં રે, મંગળ ધવળ ગવાય. | કાં ૧૫. |
| ઉભી જોવે દો નારીયો રે, છોટી કહે સુણુ ભેણુ; | |
| એ વર આપણુ વર સમા રે, દીસે છે મુઝ નેણુ. | કાં ૧૬. |
| મોહોટી કહે જગ એ સમા રે, જે નર તે તુઝ કંત; | |
| તુલ્ય રૂપેં નર નારીયો રે, સંસારેં બહુ હુંત. | કાં ૧૭. |
| તે શીત જવરેં પીડિયો રે, ટેણી રીતેં આવે આંહી; | |
| વાત કરંતી વેગેં વળી રે, જુએ કૈતુક પુરમાંહી. | કાં ૧૮. |
| ધનદેવ વાસભુવન જઈ રે, ચિત ચપળ અતિરેખ; | |
| શ્રીમતી ચીરેં કેસર રસેં રે, લખીયો શલોક તે એક. | કાં ૧૯. |

તથાહિ ॥ કહસંતીકરત્નપુરં । કનભોમંડલયુતશ્રુતઃ ॥

ધનપતિમુતધનદેવો । ભાવિવશાત્સુખીકૃતે ભૂત ॥૧॥

| | |
|---|---------|
| નિકળીયો મસલું કરી રે, આવ્યો જિહાં સહકાર; | |
| તામ ચઢી દોય નારીયો રે, ધનદેવ પૂર્વ પ્રકાર. | કાં ૨૦. |
| ચૂતતર ગગને ચલ્યો રે, જઈ મૂક્યો મળ ઠામ; | |
| ધનદેવ આવી સૂનો ધરે રે, તે પણ આવી ધામ. | કાં ૨૧. |
| સુતી દોય નિદ્રા ભરેં રે, જાગી વેઝાતેં સાથ; | |
| ચિંતા ઉભારેં ઊંધતાં રે, કંકણુ દોરા હાથ. | કાં ૨૨. |
| દેખી નાહાતી કહે બેહેનડી રે, મુઝ નવિ માન્યું વચન; | |
| તુમ પતિ રાત્રેં તિહાં પરણીયો રે, કંકણુ હાથ પ્રચ્છન. | કાં ૨૩. |
| જેષ જોઈ કહે તાહરેં રે, વયણુ જો માનત ત્યાંહી; | |

| | |
|--|---------|
| તો જલધિમાં નાંખી પરો રે, દોય રહત સુખમાંહિ. | કાં ૨૪. |
| મ ધરીશ બીક એ રાંકની રે. એમ કહી બાંધી પાય; | |
| દોરો મંત્રી નિજ હાથથું રે, ધનદેવ પોપટ થાય. | કાં ૨૫. |
| પંજર ઘાલી તાણું દીયું રે, જળ છમકારે શાક; | |
| ખર્જ લેખ શુકને કહે રે, તુઝને હણી કરં પાક. | કાં ૨૬. |
| એમ વયણું સુણી ધૂજતો રે, રોતાં નિગમે કાળ; | |
| હવે શ્રીપુંજ ગવેષતો રે, ન જડી જમાઇ ભાળ. | કાં ૨૭. |
| શ્રીમતી આંસુ ચીરેં લુહુ રે, વાંચી અક્ષર તામ; | |
| ચિંતા તન્ને કહે તાતને રે, ગયો હસંતી ગામ. | કાં ૨૮. |
| વાંચી સ્તોકનેં શેઠને રે, ભાંગ્યો ચિત્તકલેશ; | |
| સાગરદત્ત વાણિજ તદા રે, જન્ય હસંતી નિવેશ. | કાં ૨૯. |
| હાર દેધ એક રત્નનો રે, વાત સુણાવી તાસ; | |
| જાઇ જમાઈનેં આપીને રે, તેડી લાવો અમ પાસ. | કાં ૩૦. |
| શેઠ સાગરદત્ત નાવેં ચઢ્યો રે, ગયો હસંતી ગામ; | |
| હાર દિયો દોય નારીને રે, શેઠ દીઠા ન તામ. | કાં ૩૧. |
| પૂછે થકે બેહુ નારી કહે રે, શેઠ ગયા પરદેશ; | |
| બારોબાર તિહાં આવશે રે, ધરશે ન ચિત્ત કલેશ. | કાં ૩૨. |
| પણ અમને એમ કહી ગયા રે, રત્નપુરીથી કાચ; | |
| આવે તો શુક આપજો રે, શ્રીમતી બેલન જોય. | કાં ૩૩. |
| સાંભળી પંજર લેખ ચલે રે, દેવે શ્રીમતી હાથ; | |
| વાત સુણી શુક હુલરાવતી રે, જાણે મળીયો નાથ. | કાં ૩૪. |
| એક દિન દોરો દેખી કરી રે, બંધન છોડે તામ; | |
| વિસ્મય પામ્યા સાજન સહુ રે, ધનદેવ પ્રગટ્યો જામ. | કાં ૩૫. |
| મસરો રાખે અન્ય મંદિરેં રે, દંપતી સુખ વિલસંત; | |
| દિન ક્રમે તાત મરણુ ગયો રે, શ્રીમતી તામ વદંત. | કાં ૩૬. |
| સસરા નામેં ઓળખાવતાં રે, તુમ ગુણવંતનેં લોક; | |
| અમ સસરા ધર જાઇ રહું રે, તો મુઝ થાય અશોક. | કાં ૩૭. |
| કહે ધનદેવ સુણજો પ્રિયા રે, ભાળના છમકાર; | |

| | | |
|---|-----|-----|
| હજીય લગે નવિ વિમરે રે, સા કહે કેમ છમકાર. | કાં | ૩૮. |
| કંતમુખે સવિ સાંભળી રે, હસીય કહે સા નાર; | | |
| પૂર્વપ્રિયા મુજ આગળે રે, રાંક તણે અવતાર. | કાં | ૩૯. |
| શ્રીમતી આમ્રહેં આહાજેં ચઢી રે, ઉતરીયા નિજ ગામ; | | |
| સન્મુખ સજ્જન આછવેં રે, આવી વસ્યા નિજ ધામ. | કાં | ૪૦. |
| દાય જણી મન ચિંતવે રે, વિસરિયો છમકાર; | | |
| વળી આગ્યો રસ ચાખવા રે, નવલ વદ્ધભરતાર. | કાં | ૪૧. |
| આસન મંત્રો બેસારીને રે, પગ ધાવે લધુ નાર; | | |
| જ્યેષ્ઠા મંત્રી જળ છાંટતી રે, આંગણે ફરતે બાર. | કાં | ૪૨. |
| તે જળપૂર નાસા લગેં રે, જળ ડૂબ્યો ધનદેવ; | | |
| શ્રીમતી તામ મંત્રેં કરી રે, શોષી લીચ્છ તતખેવ. | કાં | ૪૩. |
| શ્રીમતી પાયેં પડી બેહુ જણી રે, શેઠ જીવે થઈ થીર; | | |
| ચોથે ખંડેં દશમી બલી રે, ઢાળ કહે શુભવીર. | કાં | ૪૪. |

દોહરા.

| | | |
|--|----|--|
| તે દેખી વિસ્મય લહી, એકી ચિંતે ચિત્ત; | | |
| ભયરણુમાંથી ઉગર્યો, તો વળી આગળ બીત. | ૧. | |
| દૈવદશાથી શ્રીમતી, જ્ઞે કોપી કોષ વાર; | | |
| ત્રિહું નારી વિશ્વ ત્રિભુવનેં, નહીં કોષ રાખણહાર. | ૨. | |
| નવિ રહેવું મુઝનેં ઘટે, એક દિન જીવિત હાણ; | | |
| ભયસ્થાનક તે વરજવું, બોલે ચતુર સુજાણ. | ૩. | |
| અમ ચિંતી પુર બારણેં, નાહો તે તતખેવ; | | |
| જિન વંદી તુમનેં મળી, આ બેઠો ધનદેવ. | ૪. | |
| મુનિ કહે એણે અવસર અમેં, તેણે વન વસિયા રાત; | | |
| ભયવૈરાગેં પૂરિયા, આવી નમી કહે વાત. | ૫. | |
| અમ ઉપદેશ સુણી કરી, બેહુ જણેં દિક્ષા લીધ; | | |
| વિચરતાં છહાં આવિયા, દૂરેં ભય સવિ કીધ. | ૬. | |
| તે નિસુણી ધમ્મિલ કહે, દિયો દિક્ષા મુજ આજ; | | |
| ભોગ કરમ ફળ તુઝ ધણું, નહીં વ્રત કહે મુનિરાજ. | ૭. | |
| તવ મુનિ વંદી ઉઠીયો, જળ થયો પશ્ચિમ જામ; | | |
| પુરમાં રાજપથેં ગયો, તિહાં દીડું સુરધામ. | ૮. | |

ઢાળ ૧૧ મી.

(કાઈ લો પવિત્ર ધૂંધલો રે લો—એ દેશી.)

| | |
|--|--------------|
| રાજમારગ પાસેં ભલો રે લો, દીઠે નાગવિહાર રે; | ચતુર નર૦ |
| ધૂપધટા ગગનેં ચલી રે લો, દીપકમાળ હગ્ગર રે. | ચતુર નર૦ ૧. |
| પુણ્ય કરો જગ પ્રાણિયા રે લો, કારણ પંચમાં સિદ્ધ રે; | ચ૦ |
| મન ગમતા મેળા મળે રે લો, ધમ્મલ જેમ ફળ લીધ રે. | ચ૦ પુણ્ય૦ ૨. |
| વિસ્મિત નયનેં વિલોકિને રે લો, પિહિત અર્ધ કપાટ રે; | ચ૦ |
| દ્વાર ઉઘાડી મંદિરેં રે લો, પેઠા તણ્ય કિચાટ રે. | ચ૦ પુ૦ ૩. |
| નાગદેવ બેઠા નમી રે લો, કરતો બહુલ વિચાર રે; | ચ૦ |
| તેણે સમે પૂજાપો ગ્રહી રે લો, સુંદર સખી પરિવાર રે. | ચ૦ પુ૦ ૪. |
| જેવન વય જસ જગતી રે લો, લાગતે અંગેં કામ રે; | ચ૦ |
| દોય પ્રિયાથી ઉભગ્યો રે લો, વસિયો લહી વર ઠામ રે. | ચ૦ પુ૦ ૫. |
| રૂપેં જયંતા તાવિખી રે લો, આવી કુમારી એક રે; | ચ૦ |
| ધ્રાત ચરણ કર મુખ જળેં રે લો, પેડી ચૈલ વિવેક રે. | ચ૦ પુ૦ ૬. |
| નાગદેવ પૂજ કરી રે લો, કહે થાઓ નાથ પ્રસન્ન રે; | ચ૦ |
| નાગ ભણે વત્સ તુઝ હજે રે લો, વંછિત વર કયપુત્ર રે. | ચ૦ પુ૦ ૭. |
| સાંભળી ઉડી સસંબ્રમેં રે લો, દીઠા તામ કુમાર રે; | ચ૦ |
| રૂપેં રંગાણી ચેતના રે લો, કામદેવ અવતાર રે. | ચ૦ પુ૦ ૮. |
| તેણેં પણુ દીડી દિલભરેં રે લો, નવજ્જેખન વનશાળ રે; | ચ૦ |
| નાતન તુંગ પયોધરા રે લો, અધર અરણ્ય પરવાળ રે. | ચ૦ પુ૦ ૯. |
| નીલ કમળદળ લોચના રે લો, શશિ મુખ સુરભિ વાસ રે; | ચ૦ |
| જસ કળા ચોસઠ લહી રે લો, વિયતિ વિદુ અબ્યાસ રે. | ચ૦ પુ૦ ૧૦. |
| ફૂલ ખરે મુખ જોલતાં રે લો, પૂછતી કુંવરનેં તેહ રે; | ચ૦ |
| કુશાગ્રપુરથી આવિયા રે લો, ધમ્મલ કહે તુમ નેહ રે. | ચ૦ પુ૦ ૧૧. |
| સાંભળી સા વિસ્મય લહી રે લો, અઘામુખ જોતી જાય રે; | ચ૦ |
| લજવાણી વામ પગતણે રે લો, અંગૂઠે ભૂમિ ખણાય રે. | ચ૦ પુ૦ ૧૨. |
| ધમ્મલ કહે સુણુ સુંદરી રે લો, તું કોણુ કિમ ઇંહાં આય રે; | ચ૦ |
| મધુર વયણુ નેહેં ભરી રે લો, થોય નિપુણ ઉચ્ચરાય રે. | ચ૦ પુ૦ ૧૩. |
| સાર્યેશ નાગવસુ ઇંહાં રે લો, નાગસેનાનો કંત રે; | ચ૦ |

નાગદેવ ભક્તિ થયો રે લો, નાગદત્ત સુત સંત રે. ચં પું ૧૪.
 પશુ ઇચ્છા તે ઉપરે રે લો, નંદની ચંદની રાત રે; ચં
 ઈંદ્રમહોચ્છવ પૂર્ણિમા રે લો, વંછે જેમ માણુ જાત રે. ચં પું ૧૫.
 નાગદેવ સેવાયજી રે લો, પુત્રી હુધ ગુણધામ રે; ચં
 થાયે હર્ષ મહોચ્છવે રે લો, નાગદત્તા મુઝ નામ રે. ચં પું ૧૬.
 જ્ઞેખન વય જનકાદિકે રે લો, વરની ચિંતા થાય રે; ચં
 સાચી સોવનમુદ્રિકા રે લો, કાચ તિહાં ન જડાય રે. ચં પું ૧૭.
 ગુણ લક્ષણુ જ્ઞેયા વિના રે લો, ભુચ્છ મળે ભરતાર રે; ચં
 જ્ઞેયે જન્મારો જુરતાં રે લો, અખળાનો અવતાર રે. ચં પું ૧૮.
 તેણે કારણ સેવા કરે રે લો, નાગદેવની નિત રે; ચં
 કર જોડી કરે વિનતિ રે લો, ઇચ્છા વર ધરી ચિત રે. ચં પું ૧૯.
 વંછા આજ પૂરણુ કરી રે લો, દેવે થઇય હજૂર રે; ચં
 મુઝ ભાગ્યે તુમે આવિયા રે લો, દીઠા ગુણુ ભરપૂર રે. ચં પું ૨૦.
 સુખ ભર જોસા ઇહાં કને રે લો, જ્યેમ કહી ચાલી તેહ રે; ચં
 પૂર્ણ મનોરથ વારતા રે લો, માયને કહે જઈ ગેહ રે. ચં પું ૨૧.
 સજ્જન વર્ગ સવિ હરખિયો રે લો, નાગદેવ ધર જાત રે; ચં
 ધર તેડી સમહોચ્છવે રે લો, લીધું લગન તે રાત રે. ચં પું ૨૨.
 ચોરીએ ફેરા ફેરવી રે લો, દીધું કન્યાદાન રે; ચં
 વાસ ભુવન સુખમે વસે રે લો, શેઠ માન સન્માન રે. ચં પું ૨૩.
 ચોથે ખંડે પૂરણુ થઈ રે લો, જ્યે અગીયારમી ઢાળ રે; ચં
 શ્રી શુભવીર કુંવર ઇહાં રે લો, ભોગવે ભોગ વિશાળ રે. ચં પું ૨૪.

દોહરા.

જ્યેણે અવસર તે નગરનો, નામ કપિલ ભૂપાળ;
 તસ કુમરી કપિલા સતી, જ્ઞેવન રૂપ રસાળ. ૧.
 નાગદત્તાશું તેહને, વરતે છે સખિભાવ;
 ધર્મિભલ વરીયો સાંભળી, કરતી ચિત્ત અનાવ. ૨.
 સખીયે વર્યો વર, માહરે વરવો એ નિરધાર;
 સહિયર પ્રેમ સદા રહે, ભારંડ પંખી સમાર. ૩.
 જ્યેમ ચિંતી કહે રાયને, મુઝ ઇચ્છાવર હેત;

મંડપ રચિએં સ્વયંવરા, રાજકુંવર સંકેત. ૪.
 એમ નિસુણી તતક્ષણ ક્રિયો, મંડપ સોવન થંભ;
 થંભ થંભ મણિ પૂતળી, કરતી નાટારંભ. ૫.
 મંચક અતિ મંચક તણી, બાંધી એણી વિશાળ;
 જેમ જેસી બહુલા જુએ, નવ રસ નાટકશાળ. ૬.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ભરતને પાટે ભૂપતિ રે, સિદ્ધિ વયાં એણે ઠાય, સલૂણા—એ દેશી.).
 ફૂત ઠવી નૃપ તેડિયા રે, આવ્યા ક્ષત્રિ કુમાર; સલૂણા,
 ઊતરીઆ ચંપાવને રે, સૈન્ય સુભટ વિસ્તાર. સં ૧.
 પુણ્ય ઉદય પ્રાણી લહે રે, વંછિત સકળ સમૃદ્ધિ; સં
 પુણ્ય વિદ્યુષા ઝૂરતા રે, દેખી પરની ઝડદિ. સં પુણ્ય ૨.
 મંત્રી શેઠ સાર્થવાહના રે, મળીયા પુત્ર અનેક; સં
 અશન વસન નૃપ તણુજો રે, સાચવે સકળ વિવેક. સં પુ ૩.
 નયરે પડહ વળવતા રે, ઇભ્ય શેઠ સાર્થેશ; સં
 નંદન સાથ સ્વયંવરે રે, આવજો ધરી શુભ વેશ. સં પુ ૪.
 મંડપે મળીયા તે સવે રે, બેઠા બેસણુ ઠાય; સં
 નંદનવનમે દેવતા રે, મળીયા મોજ સવાય. સં પુ ૫.
 ધમ્મિલ પણ આવી તિહાં રે, રાજકુંવરની પાસ; સં
 માન લહી જીવરાજનું રે, બેઠા મન ઉલ્લાસ. સં પુ ૬.
 રાય કપિલની આગળે રે, ગાયન ગાવે ગીત; સં
 વર વધૂને નાટકે રે, રાગ રંગ રસ રીત. સં પુ ૭.
 એણે અવસર નૃપનંદની રે, ચંદન સહિ પરિવાર; સં
 બેસી સુખાસન પાલખી રે, શોળ ધરી શણુગાર. સં પુ ૮.
 ઊતરી અશ્વથી ઊજળી રે, વિજળી જ્યું ઝળકાર; સં
 વરમાળા કરમાં ધરી રે, પંખા સખી કર ધાર. સં પુ ૯.
 સમકાળે કુમરી મુખે રે, નયણે જુએ નર દક્ષ; સં
 ધનુર્વેદ બાણાવળી રે, સાંધે જેમ દગલક્ષ. સં પુ ૧૦.
 પણ કુમરી ચિત્ત વેધીયું રે, નાગદતા ભરતાર; સં
 વસ્તુ જગત મધુરી ઘણી રે, પણ ચિત્ત રચિએં પ્યાર. સં પુ ૧૧.

નયન કટાક્ષેં બેહુ જણાં રે, વેધાણાં તેણે ઠાય; સં
 વેધકતા લહે વેધકી રે, ધાયલ જાણે ધાય. સં પું ૧૨.
 હવે પ્રતિહારી વર્ણવે રે, સાંભળ રાજકુમાર; સં
 પૂરવ દેશનો સ્થળિયો રે, નયરી વાણારસિ સાર. સં પું ૧૩.
 નામેં મૃગધ્વજ એહ છે રે, સૈન્ય ઝડિ બહુ ગેહ; સં
 પરણી પ્રિયા છે પાંચશેં રે, સુંદર લક્ષણ દેહ. સં પું ૧૪.
 કુમરી કહે કાંતા ધણી રે, નહીં સુખીયો ચક્ષી અમ; સં
 વંગ કલિંગ તણો ધણી રે, જસ ધર ઝડિ સમગ્ર. સં પું ૧૫.
 જયસિંહ નૃપ નેપાળનો રે, કસ્તૂરી જસ દેશ; સં
 એમ મંત્રીસર શેઠનેં રે, વરણવિયા સવિશેષ. સં પું ૧૬.
 તે સવિ હેળવિયા તેણેં રે, વય રૂપ દેશના દોષ; સં
 વર્ણવતાં દિલ હીંસતું રે, હેળવતા મન રોષ. સં પું ૧૭.
 વળી પ્રતિહારી બોલતી રે, એ નર ગુણ બંડાર; સં
 સ્થાગ્ય કળા રૂપેં વડો રે, મુઝ સખીનો ભરતાર. સં પું ૧૮.
 મન ગમતું વેદેં કહ્યું રે, જાણી હવે વરમાળ; સં
 અંતર દેવી દેવતા રે, વૃષ્ટિ કુસુમ ઉજમાળ. સં પું ૧૯.
 તે દેખી નૃપ ડાપિયા રે, ઉઠ્યા ખર્જ ધરી હાથ; સં
 એક શંગ ખર્જી પરેં રે, થાંભે દેવ સહુ સાથ. સં પું ૨૦.
 કપિલરાય વચનેં કરી રે, છોડે ધર્મિભલ ત્યાંહિ; સં
 મંગળ વાળાં વાજતાં રે, મનજન વર્ગ ઉચ્છાહી. સં પું ૨૧.
 ધર તેડી સમહોસ્થવેં રે, પરણાવે ધરી હેત; સં
 હય ગય રથ ભટ બપણાં રે, ગામ ધણા વર દેત. સં પું ૨૨.
 એથે ખડેં એણી પેરેં રે, બોલી બારમી ઢાળ; સં
 શ્રી શુભવીર કુંવર તણું રે, પસર્યું પુણ્ય વિશાળ. સં પું ૨૩.

દોહરા.

નાગદત્તાને નિજ ધરે, તેડે નૃપ સસનેહ;
 ધર્મિભલ હર્ષ જમણુ જમે, નરપતિ સમરા ગેહ.
 નવ પરણીત બેહુ નારીશું, વિલસે પ્રેમ અપાર;
 પણુ નિમળા રાગેં જડી, વિસરતી ન લગાર.

૧.

૨.

- સાતમી એ અભદત ગયો, કુરમતિ કુરમતીકાર;
 છટ્ટીયેં કુરમતી રાગશું, અભદત વચન ઉચ્ચાર. ૩.
 પૂર્વ પ્રિયા કનકાવતી, વસુદેવને પરણાય;
 નર દુર્ગંધને અવગણી, ધનદ ઇહાં ઉતરાય. ૪.
 બાવીશ કોડાકોડી ને, પંચાશી લખ કોડ;
 કોડી સહસ ઇગસતરી, ચઊસય અડવિસ કોડ. ૫.
 સગ વન લખ ચઉદશ સહસ, દોસય અસીઈ નાર;
 એક ભવેં પટ્ટરાણીયો, હોયે હરી અવતાર. ૬.
 એક રીસાવે તેહમાં, શક મનાવા જાય;
 તેહ મનાયે સુખ ગણે, દુર્જય રાગ કહાય. ૭.
 વિમળા પશુ રાગેં નડી, પડી વિરહાનળ કુંડ;
 કંત વિછોહી નારીનેં, જગતમેં દુખ ભ્રમંડ. ૮.

ઢાળ ૧૩ મી.

- (ગજરામારજી ચાલ્યા ચાકરી રે, અમનેં શી શી ભલામણુ દેશ-એ દેશી.)
 ચતુર ચલ્યો ચિંતા ભરે રે, રહી વિમળા કમળા પાસ;
 મહિલામતિ પગપાનીએં રે, જે ચોસઠ કળા નિવાસ રે,
 જે ચોસઠ કળા નિવાસ. ૧.
 પ્રથમ વિચારણા ના કરે રે, કરે સહસા કર્મ કઠોર;
 પતિ સુત સહસા મારીને રે, પછેં રોતી કરતી બદોર રે. પછેં રોતીં ૨.
 દોય દિવસ વીતી ગયા રે, પશુ નાથ ન આવ્યો જાસ;
 વિમળસેના કહે માયને રે, માડી મેં કર્યું વીરૂં કામ રે. માડીં ૩.
 રસભર રમણને રીસવ્યો રે, ગયો કોણ જાણે કોણુ ઠામ;
 માય કહે ધણી માનિતી રે, કરે ઉઝડ બારે ગામ રે. કરેં ૪.
 ઉછાંછલપ તાહરે રે, સહે સાધર એ ગંભીર;
 વાયુવેલ વધે વારિધિ રે, પશુ પાછાં વળે છે નીર રે. પશું ૫.
 તેમ તુજ પિયુ ધર આવશે રે, મતં કર તું કલેશ લગાર;
 એમ દિન કેતા વહી ગયા રે, પશુ નાવ્યો ધમ્મિલ ધરમાર રે. પશું ૬.
 એદ ભરેં દિન કાઢતી રે, સતી વિમળસેના ગદ્ય ગેહ;
 સરસ આહારનેં છંડતી રે, તેણે શોખ નિબ્ધ દેહ રે. તેણેં ૭.
 નવિ વિકસે વન વેલડી રે, જળ સિંચ્યા વિના સૂકાય;

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.—ધર્મિભલક્રમાર.

૧૬૭.

| | |
|---|------------|
| ધારાધર વિના જેમ ધરા રે, તપતી વળી વિશ્વ તપાય રે. | તપતી૦ ૮. |
| તેમ નિજ સેવક પરિજના રે, નિજ સ્વામિનીનું દુઃખ દેખ; | |
| થઈ ઓશીયાળા આકરી રે, કરે તન મન વચન વિશેષ રે. | કરે૦ ૯. |
| માત પિતા સુત બાંધવા રે, હોઇ સાસુ સસરો નણુંદ; | |
| પણ પ્રમદા પ્રીતમ વિના રે, નવિ અંતર ચિત આણુંદ રે. | નવિ૦ ૧૦. |
| દંત વિના દંતી નિશ્ચો રે, જેવી ચંદ વિહણી રાત; | |
| શસ્ત્ર વિના શર રાંકડો રે, જળ વિણુ સરોવર નવિ બાતરે. | જળ૦ ૧૧. |
| જીવ વિના કાયા કશી રે, સુત વિણુ મુકુલી ધનવંત; | |
| મુખશોભા ચક્ષુ વિના રે, મુનિ દિવિ વિણુ વિદ્યાવંત રે. | મુનિ૦ ૧૨. |
| નર વિણુ નારી એકલી રે, તેમ શોભે નહીં જગ કોય; | |
| કંત વિછોહી કામની રે, ચિંતાનળ બળતી જ્વેય રે. | ચિંતા૦ ૧૩. |
| ચંદ કિરણ અમૃત ઝરે રે, પણ વિરહિણી તપન પ્રમાણ; | |
| મંદ શીતળ વાયુ વહે રે, તે તો લાગે વજ્ર સમાન રે. | તે તો૦ ૧૪. |
| ફલશયા કંટક સમી રે, ફલમાળા વ્યાલ નિખેપ; | |
| રાત્રિ કલ્પ શતશી ગમે રે, અગ્નિકણ ચંદન લેપ રે. | અગ્નિ૦ ૧૫. |
| ભારભૂત કાયા વહે રે, જેમ રાયેં ઝાલી વેઠ; | |
| દુઃખ અનેક પ્રકારનાં રે, પણ વિરહિણી નારી હેઠ રે. | પણ૦ ૧૬. |
| વિમળસેના થઈ દુર્ભળી રે, નિજ વાલ્મીકી રે વિજેગ; | |
| વેદ ન જાણે નાડીમાં રે, થયો મોહ મહા ક્ષય રોગ રે. | થયો૦ ૧૭. |
| તેણે સમે વરદોડે ચઢ્યો રે, પગ માંડયા ઓચ્છવ થાય; | |
| દોય વદ દોય બાજુએ રે, પગે હિંડતો ધર્મિજ્ઞ જાય રે. | પગે૦ ૧૮. |
| બાહુ ઠંકુરાધ્યે પરવર્યો રે, ગીત ગાન ને નૃત્ય વિલાસ; | |
| લાખ લોક જેવા મળ્યા રે, આઠ્યા વિમળસેના ધર પાસ રે. | આઠ્યા૦ ૧૯. |
| રામ બેટી કોણુ પરણીયો રે, જેવા વિમળા સેવક આય; | |
| ધર્મિજ્ઞ દેખી હરખીયા રે, કહે ઠંકુરાણીને જાય રે. | કહે૦ ૨૦. |
| સ્વામિની અમ સ્વામી થયો રે, નૃપજામાતા આ જાય; | |
| સાંભળી વિમળા તતક્ષણે રે, ઇવશ રોષ બરાય રે. | ઇવશ૦ ૨૧. |
| માતાયેં સમઝાવી ચક્રી રે, કરી સ્નાન ધરી શણુગાર; | |
| સોવન કળશ તે જળ બરી રે, લેઇ પૂજયો નિકળી બારે રે. | લેઈ૦ ૨૨. |

કુંતીલ ચલેં રથ આગળે રે, પૂઠેં હીક પગ માંડા થાય; કુસુમેં ૨૩.
 વિમળા દીયે પ્રદક્ષિણા રે, કુસુમેં કરી કંત વધાય રે.
 પૂજપો પગ આગળે રે, ધરી કમળા કહે સુશુ વચ્છ; તેણે ૨૪.
 સ્ત્રી સતીનેં પતિ દેવ છે રે, તેણેં પૂજ કરે એ અચ્છ રે.
 તવ કુંવરેં વિમળા તણે રે, હરખેં મહી જમણે હાથ; સુશુ ૨૫.
 કહે તુમ ચેષ્ટા અમ કૃણી રે, સુશુ દોય વધૂની નાથ રે.
 નાગદત્તા કપિલા તદા રે, વિમળાને પડતી પાય; નિજ ૨૬.
 કુંવર કુંતીલ રથમાં હવે રે, નિજ હાથે દેત વડાય રે.
 પગ હિંડણુ કરી શેહેરમાં રે, પછેં પોહોતા રાયનેં ગેહ; જઈ ૨૭.
 વિમળા રથ ચક્રી ઉતરી રે, જઈ પ્રણમે ભૂપને તેહ રે.
 સા દેખી નૃપ હરખીયો રે, કરી બેટી દીયે શિરપાવ; કપિલાથી ૨૮.
 ચાર ગામ લખ ચારનાં રે, કપિલાથી અધિક બનાવ રે.
 વિમળા સુખાસન બેસીનેં રે, ગઈ નિજ ઘર કમળાની પાસ; અતિ ૨૯.
 વાસ ભુવન શણુગારતી રે, અતિ પામી ચિત્ત ઉલાસ રે.
 કુંવર વિસર્જે ભૂપતિ રે, દિન દોય પછેં નિજ ગેહ; તીહુ ૩૦.
 પોંખી લીએ વિમળા ધરે રે, તિહુ જણુને ધરી સનેહ રે.
 વિમળા સાથેં પ્રેમશુ રે, સુખ વિલસે સ્વર્ગ સમાન; વળી ૩૧.
 કોઈ દિન જળક્રોડા કરે રે, વળી સુખમાં રમે ઉદ્ધાન રે.
 હાળ કહી એ તેરમી રે, રમી હૃદય જોકે ગુણવંત; શુભ ૩૨.
 ખંડ ચતુર્થ પૂરણુ હુઆ રે, શુભવીર કહે સુણે સંત રે.

ચોપાઈ.

ખંડેં ખંડેં મધુરતા ઘણી, ધમ્મિલ રાય ચરિત્રેં ભણી; સુધા ૩૩.
 એ વાણીથી લધુતા ભઈ, સુધા મધુરતા સ્વર્ગે ગઈ.

इति श्रीमत्तपोगच्छाधिराजभट्टारक श्री विजयसिंह सूरेश्वर
 संतानीयसंविज्ञपक्षी पंडित श्री क्षमाविजयगणिशिष्य पंडित श्री यज्ञो-
 विजयगणिशिष्य पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य पंडित श्री वीर-
 विजयगणिविरचिते श्री धम्मिळचरित्रे प्राकृतप्रबंधे उभयस्त्रीपाणी-
 ग्रहणकृते पुण्योदयवर्धनोनामश्चतुर्थखंडः समाप्तः ॥

પંચમ ખંડ પ્રારંભ.

દોહરા.

- ચોથો ખંડ અખંડ રસ, પૂર્ણ હુઆ સુપ્રમાણ;
પંચમ ખંડ કહું હવે, સુણજો રસિક સુખણ. ૧.
- આગે આગે રસ ધણો, કથા સુણતાં થાય;
ધમ્મિલ ચરિત ઉત્તર કથા, હવે વિસ્તાર કહાય. ૨.
- એક દિન રાજ કચેરીયેં, ધમ્મિલ જોહો જામ;
કોઈક પૈરી નૃપતિએં, અશ્વ ભેટ કરી તામ. ૩.
- તેજ ઝગતો જસ તનુ, સુંદર ઉજ્જલ વાન;
કર્ણ ઉદર કટિ લધુવરા, પગ નળી વજ્ર સમાન. ૪.
- રોમ અદ્ય લધુ દેહડી, પાસાં પીઠ સુઝાટ;
રાત દિવસ ઉભો રહે, સાર્થ ચરણ જેમ નાટ. ૫.
- કેસરવરણી કેસરા, પવનવેગ નિતમન;
ક્ષણ લક્ષિત અંગ છે, શોભિત અશ્વ રતન. ૬.
- શિર વલગી વલગા ધરી, ચામર ચાર પ્રયાન;
ધમ્મિલ નૃપ જાણે ચઢ્યો, તુરંગ દમન વિજ્ઞાન. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

(કુંવર ગભારો નજરેં દેખતાં જી-એ દેશી).

- ચતુર કુંવર તુરંગે ચઢ્યો જી, સાથે ધણા અસ્વાર રે;
નીકળીઆ નગરી થકી જી, બાહેર વેગ વિચાર રે. ચતુરં ૧.
- વઠ તુરંગ વેગે વહ્યો જી, ન રહ્યો હાથ લગાર રે;
સૈન્ય સુઝટ રહ્યા વેગળા જી, અછ કંત પંચમ ધાર રે. ચતુરં ૨.
- વિખમ સમી પણ ભૂમિકા જી, આલંબી ક્ષણ વાર રે;
જેંચી લગામનેં થાકીયો જી, પોહોતો અટવી મઝાર રે. ચતુરં ૩.
- કનકવાલુકા નદીતટેં જી, ધમ્મિલે છંડી લગામ રે;
ચાર પગેં તિહાં ઘિર થઇ જી, ઉભો તુરંગ તેણી વાર રે. ચતુરં ૪.
- અશ્વ તરતજે મૂકીયો જી, છોડી તંગ તે ઠાણ રે;

વજ્ર ને શસ્ત્ર ગ્રહી કરી જી, પરમેષ્ઠી સુહાસ્ય રે. ચતુરં ૫.
 નય ઉપકંઠ દાહિયુ દીશે જી, દેખતો કૌતક રંગ રે;
 વૃક્ષ ઘટા વન વેલડી જી, ભેદે ન કિરણ પતંગ રે. ચતુરં ૬.
 એક તરંગણે ઝૂલતી જી, લંબી વર તરવાર રે;
 હેમ મુઠ રતને જડી જી, મણિધર મેનાકાર રે. ચતુરં ૭.
 ખેચર ખર્જી વિસારીને જી, નિજ ઘેર ચલીયો હોય રે;
 ચિંતી કુંવર વન જોવતો જી, દીઠો નહીં નર કોય રે. ચતુરં ૮.
 આવી ખર્જી લેછ દેખતો જી, ચક્રિ ખર્જી અનુહાર રે;
 મેન રહિત કરી અગમગે જી, ઉજ્જલ તલ તેલ ધાર રે. ચતુરં ૯.
 અલસિ કુસુમ સમ જસ પ્રભા જી, વિજળી જ્યું દૂર પેખ રે;
 દેખી અચંભો પામીયો જી, લહિ અસિરત્ન વિશેષ રે. ચતુરં ૧૦.
 જોવા પરીક્ષા તિહાં ગયો જી, બદ્ધ કુટિલ વંશ યૂગ રે;
 ગુહ્ય વિટાણું પરસ્પરે જી, સાડી વંશ ઘણુ મૂળ રે. ચતુરં ૧૧.
 વેશાખ ઠાણુ કુંવર રહી જી, તે છેઘા સમકાળ રે;
 વિસ્મય પામી ખર્જી જીએ જી, દીકું રૂધિર તસ ધાર રે. ચતુરં ૧૨.
 વંશજળ ફરી જોવતો જી, ધૂપકુંડ ધુમપુર રે;
 નર કર જપમાળા રહી જી, કુંડળ શિર પડ્યું દૂર રે. ચતુરં ૧૩.
 રૂધિર ઝરતું દેખીને જી, પશ્ચાત્તાપ કરંત રે;
 વિણ અપરાધી મેં હણ્યો જી, સાધક વિદ્યા મંત રે. ચતુરં ૧૪.
 નિંદન નિજ કરતો ગયો જી, નંદન વન સમશાળ રે;
 શીતળ જળ વાળે ખડી જી, કુંમર વળગી તરંગાળ રે. ચતુરં ૧૫.
 દેખી કુંવર મન ચિંતવે જી, સુંદર વન રખવાળ રે;
 કિન્નર દેવી વ્યંતરી જી, અવર ન નરની બાળ રે. ચતુરં ૧૬.
 અથવા જોવા ઉતરી જી, વિદ્યાધરી સુકુમાલ રે;
 કાંતિવદન વિધુ સારસી જી, અધર અશ્ણુ પરવાલ રે. ચતુરં ૧૭.
 કિંવા કનકવાલુકા નદી જી, જળદેવી અધિષ્ઠાય રે;
 વાવડી નાહીને નીકળી જી, કનકસમી જસ કાય રે. ચતુરં ૧૮.
 ચિંતવતો ધીરજ ધરી જી, આવીયો તેહની પાસ રે;

દેખી કુંવરી મુખ મોહી રહી જી, અંતર પ્રેમવિલાસ રે. ચતુરં ૧૯.
ચિંતે કુમરી ચિત્ત ચોરીનેં જી, પર નર સતી મન જાંડ રે;
રાજકુંવર ભૂતો પડ્યો જી, આવ્યો એણે વન ખાંડ રે. ચતુરં ૨૦.
ન ઘટે મુઝ મુખ પૂછવું જી, પૂછ્યાનો ઉત્તર દેશ રે;
ગુણિ જન પૂછ્યેં બોલતાં જી, નહીં સતી દુખણુ લેશ રે. ચતુરં ૨૧.
મૌનપણું ધરી સા રહી જી, ભૂતળ નયણુ ઠરાય રે;
તવ કુંવર મુખ ઓચ્ચરે જી, મધુર વયણુ સુખદાય રે. ચતુરં ૨૨.
ધમ્મિલ કુંવરના રાસનો જી, પંચમ ખાંડ રસાળ રે;
શ્રી શુભવીરે શી કહી જી, તેહની પેહેલી ઢાળ રે. ચતુરં ૨૩.

ઢાહરા.

- ધમ્મિલ કહે સુણ સુંદરી, તું ઉત્તમ ક્રોણુ જાત;
કિહાં રહેવું સુકળાનિધિ, ક્રોણુ તુમ માત ને તાત. ૧.
- શેં કારણુ આ નષ્ટતટેં, વન તરકુંજ નિવેસ;
નિર્ભય વિચરેં એકલી, જોખન બાળે વેશ. ૨.
- મેં તુજનેં વનદેવતા, જાણી આવ્યો પાસ;
પગ ભૂમિ જળલોચનેં, મણુઅ જાતિ વિશ્વાસ. ૩.
- તવ વળતું કુંમરી કહે, સુણ ઉત્તમ ગુણુવંત;
મૂળ થકી માંડી કહું, સધળો મુઝ વિરતંત. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(સાહીબા મોતિડો હમારો—એ દેશી).

બોલે મીઠા બોલી એણી નયણી, વૈતાલ્યેં છે દક્ષિણુ એણી;
શંખપુરી નૃપપુરી સાનંદો, તાપ શીતળતાએ રવિ ચંદો;
સાહિબા સુણુ વાત રસાળો, મંદિરેં મળિયો કટકાળો, સાહેલીની ટોળી. એ આંકણી. ૧.
જાણી જાણી કામપતાકા, કામદેવ મંદિરની પતાકા;
કામોન્મત્ત તદંગજ નામેં, કામોન્મત્ત સદા પરિણામેં. સાહિબાં ૨.
નામેં વિદ્યુન્મતી વિદ્યુલતા છે, દોય સુતા ગુણુ ગુણુની લતા છે;
વયણુ વંદતાં પુલ ખરંતાં, લોચન જેહનાં અમીય ઝરંતાં. સાહિબાં ૩.
નિકટ કનક ગિરિશિખર વિહાર, આવ્યા ધર્મદોષણુ અણુગાર;

- વિદ્યાચારણ અતિશય જ્ઞાની, જાણે જગતની વાત છે છાની. સાહિબાં ૪.
 વિદ્યાધર સહુ વંદન જાવે, કામપતાકા પણ તિહાં આવે;
 દેહ પ્રદક્ષિણા વંદી જોસે, તવ મુનિ ધર્મવચન ઉપદેશે. સાહિબાં ૫.
 સુણી દેશન પૂછે નૃપ નાર, કોણુ અમ પુત્રી તણો વરનાર;
 જ્ઞાની કહે તુઝ સુત હણુનાર, તેય પુત્રી તણો ભરતાર. સાહિબાં ૬.
 ખેદ હરખ ભરી નિજ ધર આવી, રાણીએ રાયને વાત જણાવી;
 જનકઆણાએ કામોન્મતે, વિદ્યાસાધન કરે નિમિત્તે. સાહિબાં ૭.
 પૂજપો ધન ન્યાયાપણુદે, ત્રીકરણુ જોગે વસ્ત્ર વિશુદ્ધે;
 સ્થાનક શુદ્ધ એ સાત સુહાવે, તો વિદ્યાસાધક ફળ પાવે. સાહિબાં ૮.
 ભગિની સહિત આવી સુપ્રકારે, કનકવાલુકા નદીય કિનારે;
 મેહેલ કરી દોય બેહેનને રાખે, ગામ દેશ ફરે સ્ત્રી અભિલાખે. સાહિબાં ૯.
 ઇચ્છશે સાર્યેસન અન્યા, રાય પ્રધાન તણી વર કન્યા;
 રૂપે સતી લક્ષણવતી જાણી, અપહરીયાણી સોળ સમાણી. સાહિબાં ૧૦.
 મંદિર બેહેનની પાસે રાખે, વિદ્યાસી મહુને એમ ભાખે;
 વિદ્યા સિદ્ધ કરી જઈ ગેહે, સોળને સાથે પરણિશ નેહે. સાહિબાં ૧૧.
 ખેટ જઈ વંશજાળ અલાધે, વર ખટ માસની વિદ્યા સાધે;
 તજીય પીહરીયાં સખી મળોયાં, અંતે તજત તે વેહવા વળીયાં. સાહિબાં ૧૨.
 એમ ધારી ધર દુઃખ વિસારી, શોળે સખી ખેટક પ્રિય ધારી;
 જોવન વય વર વરવા રંગે, રમીયે દા નણુદીને સંગે. સાહિબાં ૧૩.
 ગુરૂ નણુદી કહે એક દિન આમ, શોળ જાણીના કહે મુજ નામ;
 તવ મેં એણી પેરે નામ પ્રકાશ્યાં, જાતિ કળા કુળ લક્ષણ વાસાં. સાહિબાં ૧૪.
 પ્રથમ શ્રી ચંદ્રારાયની બેટી, કળા સુવક્ષણે લક્ષ્મી બેટી;
 બીજી શ્રી સેનારાજ કુલાઇ, કુશળગીત ગંધર્વ કળાએ. સાહિબાં ૧૫.
 શેના નામ પણ રવ ધારી, વિજયસેના યુદ્ધે જયકારી;
 શ્રી સોમાદેવ સેવા પ્યારી, એ તિન મંત્રી સુતા દુઃખહારી. સાહિબાં ૧૬.
 શ્રીદેવી સામુદ્રિક વાળી, સુમંગળા ખટ દર્શન બાળી;
 સોમમિત્રા કથા નટવી નાણુ, મીત્રવતી કાળ જ્ઞાનની જાણુ. સાહિબાં ૧૭.
 ચિત્રકળાયે જસોમતી સારી, પત્ર છેદન દક્ષા ગંધારી;

અષ્ટાંગ ભોગ નિમિત્ત જયસેના, શેઠ સુતા સાતે ગુણ લીના. સાહિબા૦૧૮.
 વિદ્યા મંત્ર વિધાન સુનંદા, સોમદત્તા સુકળા વિવિચંદા;
 સાર્થેશભ દોય શ્રીમતી પેટી, જ્યોતિષ વૈદ રાયની જેટી. સાહિબા૦૧૯..
 મિત્રસેના શશી નૃપકુળ સૂધિ, શોભી હું ઉત્પાતિકી બુદ્ધિ;
 સુરમંદીર રહીએ સુખ ભરશે, વિદ્યા સાધી અમોને વરશે. સાહિબા૦૨૦.
 સાંભળી ખેટ સહોદરી બોલી, તુમ આગળ હવે વાત મેં બોલી;
 તુમ પતિ મળીયો અમનેન મળીયો, જ્ઞાની ગુરુમુખ જે સાંભળીયો. સાહિબા૦૨૧.
 ઉદ્ભિન્ન નવજોવન અમ વેળા, જય નિષ્ફળ ન થયા પીયુ મેળા;
 બાંધવ વિદ્યા સિદ્ધિ વરીજે, તો અમે કંતની બોળ કરીજે. સાહિબા૦૨૨.
 મોકલી મુઝનેં ખખર જ લેવા, તુમશું ઉભી વાત કરેવા;
 સાંભળી ધર્મિભલ ચિંતેં મનમાં, તેહી જ નર મેં માર્યો વનમાં. સાહિબા૦૨૩.
 ધરી ધીરજ નિજ ચિત્ત વિમાસી, તે આગળ સવિ વાત પ્રકાશી;
 મિત્રસેના સુણી હુ.ખ ધરે મોહોટું, ચિત્ત ચિંતે મુનિવચન ન ખોટું. સાહિબા૦૨૪.
 ધર્મિભલ રાસે પુણ્ય અખંડે, બીજી ઢાળ એ પાંચમે ખંડે;
 શ્રી શુભવીર વચન રસ ભરીયાં, શ્રોતા લોકે હમડે ધરીયાં. સાહિબા૦૨૫.

દોહરા.

| | |
|---|----|
| દોય ધડી આંસુ ભરી, પામી ખેદ લગાર; | |
| મિત્રસેના કહે કર્મગતિ, ભોગવવી નિરધાર. | ૧. |
| તવ ધર્મિભલ કહે સુંદરી, મ કરો મનમાં ખેદ; | |
| જ્ઞાનીતું દીકું હુએ, નહીં તિહાં કીશ્યો વિભેદ. | ૨. |
| સા કહે આર્ય પુત્ર તુમે, રેહેજે ધહાં ખીણ મંત; | |
| ખેટ સહોદરીનેં જઈ, સંભળાવું વિરતંત. | ૩. |
| જે તુમ ઊપર રાગિણી, હોશે તો ધજરક્ત; | |
| મંદિર ઉર્ધ્વ હલાવશું, શ્વેત ધન એ વિરક્ત. | ૪. |
| રક્તેં રેહેજે થીર થઈ, શ્વેતેં જાજે દૂર; | |
| એમ કહી ચાલી વેગશું, વિદ્યુન્મતીનેં હજૂર. | ૫. |
| તસ સંકેતેં દો ધડી, તદ્ગતચિત્ત કુમાર; | |
| ઉપશમ ગુણહાણે ચઢી, થોવ ઠરે અણુગાર. | ૬. |

| | |
|---|-----|
| તામ પતાકા ઝિજળી, હાલતી દેખી કુંમાર; | |
| બાણી વિરક્તા તે થઇ, નાહો નદીય કિનાર. | ૭. |
| અટવી મધ્યે ચાલતાં, તરતળ જોગી ચાર; | |
| ઝગડો કરતા દેખીને, પૂછે તાસ કુમાર. | ૮. |
| જોગી થઇ જંગલ રહો, સહો શીત વર્ષાતાપ; | |
| બીક્ષાએ ભોજન કરો, તેહમાં શો સંતાપ. | ૯. |
| કહે જોગી સુણુ ભોગિયા, ભલે પધાર્યા આંહી; | |
| અતિથિ કરી તુમ પૂજશું, રચણી રહો ઉચ્છાંહિ. | ૧૦. |
| વાત સુણી અમ મુખ તણી, ભાગો અમચો કલેશ; | |
| સુખીયા થઇશું તુમ થકી, તુમને લાભ વિશેષ. | ૧૧. |
| અમ નિસુણી કુંવર તિહાં, ગિરિદરી વસિયા રાત; | |
| દાક્ષિણતા ગુણુ દેખીને, યોગી કરતા વાત. | ૧૨. |

ઢાળ ૩ છ.

(રાગ બંગાલ. હીસકે જે ચેલે કિસકે જે પૂત-એ દેશી.)

| | |
|--|----------|
| જોગી કહે સુનો રાજકુમાર, ગનને સુખ દુઃખીયા સંસાર; | |
| ચિતે ચેત લો, રૂડી જ્ઞાનકી ખાત. | ચિતે૦ |
| તન ધન ધરપર રાગ અથાહ, લાખમેં અંશેં ધર્મ ન ચાહ. | ચિતે૦ ૧. |
| ધતના રંગ જો ધર્મકા હોત, ઝગમગ દીપક જ્ઞાન ઉદ્યોત; | ચિતે૦ |
| જ્ઞાન વિના મિથ્યા અંધાર, મારગ ભૂલા મૂઢ ગમાર. | ચિતે૦ ૨. |
| કંત હમેરા મેરિ હે નાર, રૂડી માયા હે સંસાર; | ચિતે૦ |
| કંત ચલેંગા યમ દરબાર, રોતી રહેંગી એકલી નાર. | ચિતે૦ ૩. |
| ધુંઆં ઘટામેં ડારત હાથ, દમરા એક હિ નાવેંગા સાથ; | ચિતે૦ |
| સ્વારથ સંગી એ પરિવાર, કનક સગાઇ ઓર ન પ્યાર. | ચિતે૦ ૪. |
| મેહેલ સેહેલ કરેં દંપતી પૂત, હોત દિવાને વલગે ભૂત; | ચિતે૦ |
| તૃષ્ણા નષ્ટજળ પૂરણુ આથ, નાથ ચલેંગા ખાલી હાથ. | ચિતે૦ ૫. |
| સંસાર દેખ વિટંબન ભૂત, હમ ગુર જોગી હુઆ અમધૂત; | ચિતે૦ |
| જંગલ રહેતેં અલક ધ્યાન, ગુરસેવામેં રહેં એક તાન. | ચિતે૦ ૬. |
| ગુર તસ દેધ વસ્તુ ચાર, આપ સધાએ સરગ મઝાર; | ચિતે૦ |
| કંથા તિગ શત દેવેં દિનાર, પાવડી એ ચલે કોશ હબાર. | ચિતે૦ ૭. |

| | | |
|---|-------|-----|
| પાત્ર આમૃત ને ડંડ જ એક, દુશ્મન ટોળે રહેવે ટેક; | ચિતે૦ | |
| પાવડિ પેહેરી ફિરતે ગામ, હમ ધર હોડી તીરથ ઠામ. | ચિતે૦ | ૮. |
| ફિરતે મલીએ જૈન નીઅંથ, તેને બતાયા જૈનકા પંથ; | ચિતે૦ | |
| મિથ્યાત શલ્ય નિકાલા દૂર, તત્ત્વ સુધા લહે આશુદંડપૂર. | ચિતે૦ | ૯. |
| મિથ્યાત વેષકા કયા જગ ભાર, મોક્ષ ગએ દશપંચ પ્રકાર; | ચિતે૦ | |
| યુ જાણી રમે ગુરકા વેશ, જોગ્યકું દેવે જિન ઉપદેશ. | ચિતે૦ | ૧૦. |
| હમ ચારે શિષ્યકું ગુર રાય, ઉદ્ધરિયા જિન પંથ બતાય; | ચિતે૦ | |
| પંચતિરથ હમું જાત્રા કીધ, ગુરકે પસાએ હે સવિ સિદ્ધ. | ચિતે૦ | ૧૧. |
| પણુ ગુર સાહેબ સર્ગ સધાય, પિછે રહે હમ ગુર ગુણુ ગાય; | ચિતે૦ | |
| વેહેચણુ કર ગુર દીધી નાહી, ચાર ચીજ રહી ગુર ધરમાંહિ. | ચિતે૦ | ૧૨. |
| ઝગડામે હમકી નહીં શોભ, જાણુત પણુ નહિ લોભકા થોભ; | ચિતે૦ | |
| જોગી જંગમ સેવનહાર, મિથ્યાતિ આવે નર નાર. | ચિતે૦ | ૧૩. |
| અપતિ પેટમે પારકા માસ, એહિ લોકકા કયા મિથ્યાસ; | ચિતે૦ | |
| તુમકું હમોએ દીનો ભર્મ, તુમચો કાણુ ગુર દેવ ને ધર્મ. | ચિતે૦ | ૧૪. |
| ધર્મિમલ કહે હું જૈન સવાય, ચાર દેવ ગુર લાગું ન પાય; | ચિતે૦ | |
| જોગી કહે સાધર્મીક ભાષ, મળી એ હમ ધર હોત વધાષ. | ચિતે૦ | ૧૫. |
| ચાર સંપ કરી ચારે ચીજ, દેષ ભણે હમ જીવિત બીજ; | ચિતે૦ | |
| કુંવર વદે કરી ચીટી ચાર, લટકંતી બાંધી તર ડાળ. | ચિતે૦ | ૧૬. |
| દૂરથી આવી લિયો એક એક, કલેશ મટાવી ધરજ્યો વિવેક; | ચિતે૦ | |
| જોગી ચારે કીધું એમ, ભાગ લેધ બહુ ધરતા પ્રેમ. | ચિતે૦ | ૧૭. |
| કુંવરને દીધી ઔષધી ચાર, રોગહરણુ રાજ વશીકાર; | ચિતે૦ | |
| શત હસ્તીબળ શસ્ત્ર પ્રહાર, અંગ ન લાગે કાષ પ્રકાર. | ચિતે૦ | ૧૮. |
| જોગી કહે સુણુ ધર્મકે મિત્ર, તોસેં લગા હમકેરા ચિત્ત; | ચિતે૦ | |
| તુમ જાવે હમ હોવેગા શોક, જોગી ગૃહીકા મિલનાં ફોક. | ચિતે૦ | ૧૯. |
| તુમહી કીધો હમ ઉપકાર, કલેશ હરી દિયો ઉપશામ સાર; | ચિતે૦ | |
| કાઈ દિન હમ પર બહુલે પ્યાર, ધરિ યાદ કરના તુમ એક વાર. | ચિતે૦ | ૨૦. |
| વાત કરતાં રયણી જાય, ઉદયની વેળા કુંવર સધાષ; | ચિતે૦ | |
| અટવી ઔલધીને જાય, શબ્દ શુકન તવ રડા થાય. | ચિતે૦ | ૨૧. |

સંબાહનામે કર્ણટ ગામ, દેખે દુરથી લહેં વિશરામ; ચિતે૦
 સરોવર પેખી ઉભો તીર, સજ્જનચિત જ્યું નિર્મલ નીર. ચિતે૦ ૨૨
 પાંચમેં ખડેં ત્રીજી ઢાળ, બાખી પૂરણ રાગ બંગાળ; ચિતે૦
 વીર પુણ્યોદય પગ એ મહંત, ખેત્ર વિપાકી ખેત્ર ફલંત. ચિતે૦ ૨૩.

ઢાહરો.

શીતળ જળ પાને કરી, વિકસિત ચિત્ત વિશેષ;
 સુંદર શુકન નિહાળીનેં, કીધા ગામ પ્રવેશ. ૧.
 ન્યાયવંત કર્ણટ તણો, નામેં સુદત્ત નરેશ;
 બાંધવ ચંપાધીપ તણો, પણ બેહુનેં છે કલેશ. ૨.
 તે નગરી જોતાં થકાં, દીડું માળી ગેહ;
 ધમ્મિલ તસ ધર ઉતર્યો, માળણુ ધરતી નેહ. ૩.
 દીધી સોવન સાકળી, માળણુ હર્ષ ધરંત;
 અહોનિશ ઉભી દાસી જ્યું, કુંવરની ભક્તિ કરંત. ૪.
 દાને ભૂત વશી હોવેં, દાને કીર્તિ ઉકીરું;
 માર્દલ મુખલેપેં કરી, જડ પણ બોલે મીઠ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(વિમળજનિ વિમળતા તાહરી જી—એ દેશી.)

ધમ્મિલ રેહેતા માલણુ ધરે જી, ધરત પરમેષ્ઠીનું ધ્યાન;
 પંખો વીરણુતણો ગુંથીયો જી, મંત્ર સુકળાએ વિજ્ઞાન. ૧
 ગુણુનિધિ કિતમ પદ વરે જી—એ આંકણી.
 તે વચેં રોગહર આપધી જી, ગુપ્ત ધરી ચિત્રિત સાર;
 માળણુ હાથ દેખ એમ કહે જી, વેચણુ જાઓ બજાર. ગુણુ ૨
 મૂલ કરજ્યો સવા લાખનું જી, પૂછે ગુણુ તુમ જખ કોય;
 મુઝ ધરે આવ્યો પરદેશીયો જી, કહો ગુણુ જાણુ છે સોય. ગુણુ ૩.
 માળણુ લેછ ચહુટેં ગધ જી, સાંભળી લોક કરે વાત;
 દેવરૂપી કોઇ આવીયો જી, માળણુ ધર નરજાત. ગુણુ ૪.
 તીર્થપરે લોક કરેં જાતરા જી, દેખી તસ તેજ અળકાર;
 પૂછતાં લોક પાછા વળે જી, કુંવર નહીં વચન ઉચ્ચાર. ગુણુ ૫.
 તેણેં સમેં પુરોહિત નંદની જી, તસ શુળ રોગ સવિશેષ;

- વૈદમંત્રાદિ નિષ્ફળ થયાં જી, બહુલકર્માને ઉપદેશ. ગુણ૦ ૬.
- વાત પંખા તણી સાંભળી જી, મોકલે તેડવા તાસ; ગુણ૦ ૭.
- કુંવર કહે કૃપ નવિ આવશે જી, આવે તરશે કૃપ પાસ.
- પુરોહિતે પુત્રિ રથમાં ઠવી જી, જાય માળણુ તણે ગેહ; ગુણ૦ ૮.
- પંખો જી બીજવી છાંટીઓ જી, તતક્ષણુ સજ થઈ દેહ.
- લાખ શરપાવ પુરોહિત કરે જી, નવિ ધરે કુંવર તે હાથ; ગુણ૦ ૯.
- નૃપ ગુરુ પુત્રી શણગારીને જી, મોકલે જનકની સાથ. ગુણ૦ ૧૦.
- તેણેં સમે રાય સુદત્તની જી, વસુમતી રાણીની જાત; ગુણ૦ ૧૦.
- નામે પદ્માવતી કન્યકા જી, કળા વિજ્ઞાન વિખ્યાત.
- કર્મે બહુ રોગે પીડિત તનુ જી, બહુ વિષ કીધ ઉપચાર; ગુણ૦ ૧૧.
- દેશી પરદેશી વૈદે મળી જી, નવિ થયો ગુણુ તે લગાર.
- તેહ ચિંતાએ નૃપ પીડિયો જી, રાણી મન દુઃખ અપાર; ગુણ૦ ૧૨.
- વાત સવિ કુંવરની સાંભળી જી, કૃત દિજ પુત્રી ઉપગાર.
- રાય પરધાનને તેડવા જી, મોકલ્યા માલણુ ગેહ; ગુણ૦ ૧૩.
- જેસી સુખાસન પાલખી જી, આવી નૃપને મળ્યો તેહ.
- આદર દેઈ બહુ માનયું જી, રાયે જેસારીયો પાસ; ગુણ૦ ૧૪.
- ભાઈ અમ ભાગ્યેં તુમે આવીયા જી, મરધરે સુરતર વાસ.
- એમ કહિ કુમરી દેખાડતાં જી, રોગેં વિરધ થઈ દેહ; ગુણ૦ ૧૫.
- સજ્જ કરવી નગરે પડી જી, સજ્જન લક્ષણુ એહ.
- કુંવર કહે ચિંતા દૂરેં ગઈ જી, શ્રી જિન ધર્મ સુપસાય; ગુણ૦ ૧૬.
- પુરોહિત તેડી મુદ્રસ્ત લિયો જી, તિથિ કરણુ શુદ્ધ મેલાય.
- તે દીને બહુલ આડંબરે જી, ધૂપ ઘૂત દીપની માળ; ગુણ૦ ૧૭.
- મંડળ મધ્ય પંખો ધરી જી, હવન કરતો કરમાળ.
- જાપ પરમેશ્વી મનમેં જપી જી, તીર્થ જળ વીંજણેં પાય; ગુણ૦ ૧૮.
- શિર ઠવી પંખો ન્હવરાવતાં જી, રોગ પોકારતાં જાય.
- અંબર વાણી વ્યંતર કરે જી, સુણજે ધરી કાન ગુણવંત; ગુણ૦ ૧૯.
- સાતમે ભવ મુનિ હેલિયા જી, તેણેં અમેં કુમરી વળગંત.
- ધર્મિમલ કુંવર પુણ્યશાળીએ જી, છોડાવ્યા તર્જ વીઆજ; ગુણ૦ ૨૦.
- કનક ઘડી પૂતળી સારસી જી, કુંવરી રધ જેડી ધરી લાજ.

રાજવર્ગી પુરજન સહુ જી, અચરિજ દેખી દરખાય;
 કરીય વિવાહ બહુ ઓચ્છવેં જી, કુંવરને પુત્રી દીએ રાય. ગુણં ૨૧.
 પંચ વિપય સુખ લીલમાં જી, રહત નૃપદત્ત આવાસ;
 એક દિને રાય વાર્તા કરે જી, બેસી જામાતનેં પામ. ગુણં ૨૨.
 પાંચમે ખડે પૂરણ થઈ જી, ચોથી ચિત્તરંજની ઢાળ;
 વીર કહે ધર્મથી સુખ હુએ જી, દુઃખ થાયે વિસરાલ. ગુણં ૨૩.

દોહરા.

રાય કહે ચંપાપતિ, વૃદ્ધ સહોદર મુજજ;
 પણ બેહુને વરતે સદા, માંહો માંહી ઝુજજ. ૧.
 કરવું અનુચિત કર્મનું, પ્રમદા જન વિશ્વાસ;
 સજન વિરોધ સખળ રિપુ, કદિયક હોય વિનાશ. ૨.
 જંબુક શિવરાત્રિ રહું, કાપિ ન નાડી તાર;
 બાંધવથી બેહું થયું, બાંધ પડીય કુઠાર. ૩.
 મિત્ર જગત્ર ઘણા મળે, પણ નહીં બાંધવ ભેડ;
 બાંધવ બાંહિ સમા ગણે, સાધે વંછિત કેડ. ૪.
 તેણે જગ એહવો કો નહીં, જે મુઝ બાંધવ સાથ;
 મેલ કરાવે તો સહિ, થાડું જગત સનાથ. ૫.
 કુંવર કહે કરશું અમેં, કામ તુમારં એહ;
 જેમ બેહુ બાંધવને હુવે, સાચો અવિહડ નેહ. ૬.
 નૃપ નિમ્બુણી બીહું દીએ, કુંવર વિસજ્યો તામ;
 ગામ ગામ વાસો વસી, પોહોતો ચંપા ઠામ. ૭.
 દરવાજે આવ્યા કુંવર, સાથે સુલટ વિતાન;
 નયર કોલાહલ દેખીને, પૂછત કહે દરવાન. ૮.

ઢાળ પ મી.

(ઘોડી તો આઈયારા દેશમાં, માંડજી, ખરણી દે પાછી વાળ હો,
 નણદીરા ભમર થાશું બોહું નહીં, માંડજી—એ દેશી).
 દરવાન બોલે સાંભળો, સાહેબજી ભલેં પધાર્યા આજ હો,

- અલખેલા જુએ સહુ વાટડી, સાહેબજીં ખળવદને રજખેરવી, સાહેબજીં
લાખ લોક વધી લાજ હો. અલખેલાં ૧.
- કપિલ રાય કરી મદ અઢ્યો, સાહેબજીં ભાંગી આલાંનનો થાંભ હો; અલખેલાં
દાટ નેં ઘર પાડે હેલમાં, સાહેબજીં ચાલત વેગ અચાંભ હો. અલખેલાં ૨.
- તવિ વશ થાએ કોયથી, સાહેબજીં કરત કોલાહલ લોક હો; અલખેલાં
નુકશાન બહુ નગરે કરે, સાહેબજીં રાય મચિવ ધરે શોક હો. અલખેલાં ૩.
- અણુ સાહિબ તુમેં જાલરયો, સાહેબજીં કહિનેં ગયો દરવાંન હો; અલખેલાં
વિમળસેનાનેં વધામણિ, સાહેબજીં દેત વચન બહુમાન હો. અલખેલાં ૪.
- દેમનું કંકણ હર્ષણું, સાહેબજીં દેઇ વિસર્જે તાસ હો; અલખેલાં
શબ્દ શુકન ગ્રહી આવીયા, સાહેબજીં ધર્મિભલ અહુટા પાસ હો. અલખેલાં ૫.
- અબ્યકુમર એક તેણે સમેં, સાહેબજીં મેળવી કન્યા આઠ હો; અલખેલાં
નહવણુ મહોઅચ્ચ કારણે, સાહેબજીં જાય તિહાં બહુ દાઢ હો. અલખેલાં ૬.
- ધર્મિભલ દેખી પૂજો, સાહેબજીં તવ એક જોલ્યો ત્યાંહિ હો; અલખેલાં
આરિદ્રત સથવાહનો, સાહેબજીં પુત્ર સાગરદત આંહી હો. અલખેલાં ૭.
- પિતરેં મનોરથેં મેળવી, સાહેબજીં સુંદર કન્યા આઠ હો; અલખેલાં
તે પણ મોહોટા શેઠની, સાહેબજીં સાંભળો નામનો પાઠ હો. અલખેલાં ૮.
- દેવકી આદે ધનસિરી, સાહેબજીં કુમુદા નંદા નામ હો; અલખેલાં
પદ્મસિરી નેં કમળસિરી, સાહેબજીં ચંદ્રસિરી ગુણધામ હો. અલખેલાં ૯.
- વિમળા વસુમતી આઠમી, સાહેબજીં ખેડી રથ વર સાથ હો; અલખેલાં
કન્યા રતન લક્ષણુ ભરી, સાહેબજીં આવી રાંકને હાથ હો. અલખેલાં ૧૦.
- અંદ્રકલંકા વેતર્યા, સાહેબજીં દુર્ભગ રૂપેં નિહાલ હો; અલખેલાં
દંપતી રાગેં વિજેગડા, સાહેબજીં કંટક કમળની નાળ હો. અલખેલાં ૧૧.
- જગનિધિ જળ ખારાં કિયાં, સાહેબજીં પંડિત નિર્ધન કીધ હો; અલખેલાં
ધનપતિ કૃપણતા અકુમુખે, સાહેબજીં રતનનેં દૂષણુ દીધ હો. અલખેલાં ૧૨.
- વાત કરંતાં આવીયો, સાહેબજીં હરિત જિસો જમરાય હો; અલખેલાં
કોલાહલ થયો કારિમો, સાહેબજીં કૌસિક મૌકુલી ન્યાય હો. અલખેલાં ૧૩.
- વળીક તે નાહા વેગળા, સાહેબજીં નાહો સુભટનો સાથ હો; અલખેલાં
સાગર તરછોડી નારીયો, સાહેબજીં વળગી ચીવરકની હાથ હો. અલખેલાં ૧૪.

યધય નિરાશા જીવિતે, સાહેબજી હરણીપરેં ભયભીત હો; અલખેલાં
 દહદિશિ ભેતી રોવતી, સાહેબજી ધ્રુવતી મુંઝતી ચિત્ત હો. અલખેલાં ૧૫.
 સુંદ ઉછાળતો આવીઓ, સાહેબજી હસ્તી તેહેની પાસ હો; અલખેલાં
 કુંવર દયાળુ જઈ કહે, સાહેબજી મ ધરો મહિલા ત્રાસ હો. અલખેલાં ૧૬.
 રથ બેસારી આહને, સાહેબજી લેછ ગયો ઉપકંઠ હો; અલખેલાં
 તસ જનકાદિક રોવતાં, સાહેબજી વળગાડી તસ કંઠ હો. અલખેલાં ૧૭.
 પાછો વળીયો વેગશું, સાહેબજી ગજશત બળ જડી લીધ હો; અલખેલાં
 બાંધી ભુજ ગજસંમુખે, સાહેબજી કુંવરેં હોકાટો કીધ હો. અલખેલાં ૧૮.
 સાહામો સામ જ ધાવતો, સાહેબજી આવતો રોષ રસેણ હો; અલખેલાં
 કુંવર અહી દંતોશળા, સાહેબજી શિર ચઢ્યો પ્રબળ લહેણ હો. અલખેલાં ૧૯.
 શંઢાલગામ કરેં અહી, સાહેબજી બેસી ખંધ પ્રદેશ હો; અલખેલાં
 ગજશિક્ષા કુશળેં કરી, સાહેબજી ભમરી દિગ્ધે સવિશેષ હો. અલખેલાં ૨૦.
 નિર્મદ હસ્તિ થઈ રહ્યો, સાહેબજી ઉભો રહી ધૂણે શીસ હો; અલખેલાં
 રજ્જુલગેં ધરિ અંકુશે, સાહેબજી હણિયો પાડે ચીશ હો. અલખેલાં ૨૧.
 મહાવત ચઢિયો શિરપરેં, સાહેબજી કુંવર ઉતરીયો હેઠ હો; અલખેલાં
 અજપરેં ગજરજ લોહતે, સાહેબજી આલાને બાંધ્યો હેઠ હો. અલખેલાં ૨૨.
 નિરખે અછેરેં નાગરા, સાહેબજી વિસ્મય પામ્યો રાય હો; અલખેલાં
 તેડે કુંવર નૃપ મંદિરેં, સાહેબજી સાસુનેં હરખ ન માય હો. અલખેલાં ૨૩.
 ધર ધર હરખ વધામણાં, સાહેબજી કુંવરતણા ગુણ ગાય હો; અલખેલાં
 વાત કુશળ સંખેપથી, સાહેબજી કરીય વિસર્જેં રાય હો. અલખેલાં ૨૪.
 મલપતો કેશરી સિંહ જ્યુ, સાહેબજી નિજ ધર હર્ષભરેણ હો; અલખેલાં
 આવ્યા સેવક પય નમે, સાહેબજી કમળા ઉતારે લાંણ હો. અલખેલાં ૨૫.
 વિમળસેના મળી પ્રેમશું, સાહેબજી કંચુક તંગ શરીર હો; અલખેલાં
 પાંચમે ખડે પાંચમી, સાહેબજી ઢાળ કહે શુભવીર હો. અલખેલાં ૨૬.

દોહરા.

સાગરદત્ત તે કન્યકા, પરણેવા ઉજમાળ;
 તેડું કરતાં તે કહે, વાનર ચૂક્યો ક્ષાળ.
 જાંબુકપરે નાસિ ગયો, સાંપી અમ જમરાય;

- ફરી જમી ધર જનકને, ધમ્મિલ કુંવર પસાય. ૨.
 વર કન્યા કરી દીંગલાં, રમિયાં ગેહ મઝાર;
 રમત બની તે નગરમાં, ફેગટ બાળ વિચાર. ૩.
 અમે નર ઉત્તમ બાલિકા, તું પશુ જાણુક જાત;
 ચિત્રક પીંછી રંગની, શંખ ન ફરશે ભાત. ૪.
 ગજભયને સુંદર ગણું, રાંકથી છટાં જણું;
 શુળીનું શુચિએ ગયું, જનમની ભીત ખિણેણું. ૫.
 આશા અમચી પરિહરી, રહે નિજ ગેહ મોઝાર;
 ભય કંપન ઔપધ કરી, પછે નિકળજો બાર. ૬.

સવૈયો.

- હુનરીકા હુનર અજાળ હું પ્યારે, લોહ કારણુ ધન સહરા દિયા;
 તવ છોટિનિકી શમસેર બનાઈ, શુનિ જન જનને ફેર કિયા;
 ક્રમકા ઔધાંન દુરસ કરનેંકું, અહિરનકા દો દુક કિયા;
 તવ ચુંપ લગી કહે ફિરકર દેખે, વેંહ પાની મુલતાન ગયા. ૭.

દોહરા.

- માગરદત્ત સુણી કોપીયો, ચિતે ચિત મઝાર;
 જોઈ બળીયો જગતમાં, કોણુ પરણે મુઝ નાર. ૮.
 તામ જનક સાર્યે થયો, તેહને કલેશ અપાર;
 પણ કન્યા માને નહીં, ચઢિયાં રાજદુઆર. ૯.

ઢાળ ફટ્ટી.

(તમે વસુંદેવ દેવકીના જયા જી. લાલજી લાલકડા—એ દેશી.)

- બાલિકાને જોલાવી રાયે જી, ચતુરા કેમ ચૂકે;
 કહે આઠકની સમુદાયેં જી, અવસર નવિ મૂકે;
 મુજો તાતજી દીનદયાળ જી, ચતુરાં દેવલોકેં અહીં લોકપાળ જી. અવસર ૧.
 નવિ કરતાં નર રખવાળ જી, ચતુરાં તેણે રૂડા પંચમ લોકપાળ જી; અવસર ૨.
 મરુધરમાં એક સહકાર જી, ચતુરાં પુરપંથી જન ઉપગાર જી. અવસર ૩.
 ફળદાયક રૂડાં બાણુ જી, ચતુરાં ઓર નિર્ગુણુ હું ન વખાણુ જી; અવસર ૪.
 સુરગિરિશિર સુરતર ઠાવે જી, ચતુરાં પ્રણયાયા કામ ન આવે જી. અવસર ૫.

નર દુર્મળ નાથ વિહિના જી, ચતુરાં બાળ વૃદ્ધ તપસ્વી દીના જી; અવસરં
 અન્યાય પરાભવ પામે જી, ચતુરાં તે જીવેં નૃપ વિશરમેં જી. અવસરં ૪.
 અમેં નાગર સાગર ભીંતે જી, ચતુરાં તુમ શરણુ લિયો એકચિત્તે જી; અવસરં
 અમને જમરાયને દેષ જી, ચતુરાં નાંહો જીવિત લેષ જી. અવસરં ૫.
 દવ લાગેં નારી રિસાવે જી, ચતુરાં પંખી પણુ દૂર ન જાવે જી; અવસરં
 પાણીશું કણુક ન ખાંખી જી, ચતુરાં ચર જોયો દારો આંખી જી. અવસરં ૬.
 ના કેહેતા નિર્લજ નાંહો જી, ચતુરાં સીયાળ જ્યું બોટમાં પેંહો જી; અવસરં
 તજી શરવીર ભરતાર જી, ચતુરાં એ રાંકનેં નહિ વરનાર જી. અવસરં ૭.
 ભરજોકે રોતો ભાગ્યો જી, ચતુરાં એહનો અંગ ફરસ નહીં લાગ્યો જી; અવસરં
 અમેં આઠ સતી અણિઆખી જી ચતુરાં માત તાત નેં જ્ઞાની સાખી જી. અવસરં ૮.
 ચોરીમાં મંગળ ત્રીજે જી, ચતુરાં મૃતપતિ સતી પરણે બીજે જી; અવસરં
 એમ કન્યાનેં શું વાંકું જી, ચતુરાં શો અમલ કરે એ રાંકું જી. અવસરં ૯.
 જુઓ કૃષ્ણેં કરિ અપહાર જી, ચતુરાં રૂકમણિ સતિમાં શિરદાર જી; અવસરં
 શિશુપાલશું વિવાહ મેલ્યો જી, ચતુરાં નારાયણેં રણમાં રોળ્યો જી. અવસરં ૧૦.
 ભીર કુંવરનું વિવાહ ટાણું જી, ચતુરાં કન્યા મેલી નવાણું જી; અવસરં
 જુઓ પરણી ગયો નિજ ધામ જી, ચતુરાં જંબુવતિનો સુતશામ જી. અવસરં ૧૧.
 જાદવ માંહેં થયું એમ જી, ચતુરાં તો બીજે કુળ શો નેમ જી; અવસરં
 અમે તો એહવું નબિ કરીએં જી, ચતુરાં મન ઇચ્છાએ વર વરીએ જી. અવસરં ૧૨.
 રહિ રાજુલ ધર ઠકરાણી જી, ચતુરાં તે તો ત્રિભોવન નાથની રાણી જી; અવસરં
 વળિ નવભવ ભેગી ગવાણી જી, ચતુરાં એની જોડેં કા ન હ્રાણી જી. અવસરં ૧૩.
 જોણે જીવિત અમને દીધો જી, ચતુરાં અમેં મનમાં નિશ્ચય ડાધો જી; અવસરં
 બહુ ધમ્મિલનો ઉપગાર જી, ચતુરાં આ ભવમાં એ ભરતાર જી. અવસરં ૧૪.
 રાંકશું રમવું રંગ રોળી જી, ચતુરાં જીવિત લગેં હૈંડ હોળી જી; અવસરં
 વીરા શાળવિનેં ધર દીધી જી, ચતુરાં તેણે અંતે દ્વિદ્વા લીધી જી. અવસરં ૧૫.
 જે ધારી ન થાય વાત જી, ચતુરાં તો કરશું મહુ આપધાત જી; અવસરં
 એ સાગર આગર ખારો જી, ચતુરાં અમ તાતજી પાર ઉતારો જી. અવસરં ૧૬.
 એમ બોલી રહી કુમારી જી, ચતુરાં સાગરદત્ત બોલ્યો ધારી જી; અવસરં
 કુંજુ આવી શ્રિઅણિરાય જી, ચતુરાં મુઝ નારી પર લઈ જાય જી. અવસરં ૧૭.

સુણી બોલ્યા કપીલ નરેશજી, ચતુરાં નહિ સાગરતુજ મતી લેશજી; અવસરં
જલુવે છે તાહરી બોલી જી, ચતુરાં તુજ મિત્ર મૂર્ખની ટોળી જી. અવસરં ૧૮.
નહિ તું નીતિશાસ્ત્ર બણેલો જી, ચતુરાં કરે ગદ્ગદ થઈ જેમ ઘેલો જી; અવસરં
નીતિશાસ્ત્ર વિના વ્યવહાર જી, ચતુરાં નવિ જાણે ગતિ સંસાર જી. અવસરં ૧૯.
જે માત પિતા ધન આવે જી, ચતુરાં જઈ ચડે વાત બનાવે જી; અવસરં
નહિ વિદ્યા વિનય વિચાર જી, ચતુરાં તે નરનો પશુ અવતાર જી. અવસરં ૨૦.
મલયાચલ લિલ્લ નિહાળે જી, ચતુરાં ચંદન ધંધન કરી બાળે જી; અવસરં
કન્યા કદળી સુકુમાળ જી, ચતુરાં મરખ સંગત દવ જાળ જી. અવસરં ૨૧.
કન્યાદાને અધિકાર જી, ચતુરાં તસ માત પિતા હુસિયાર જી; અવસરં
તે કરતાં અમ ધર આવી જી, ચતુરાં અમે પુત્રીપણે કરી ભાવી જી. અવસરં ૨૨.
સાગર બોલ્યા લંબ કરણો જી, ચતુરાં એના આપ રાય સહુ પરણો જી; અવસરં
કાંઈ નાંહા થઈ બયભીત જી, ચતુરાં થયો નગરે મૂર્ખ વિદિત જી. અવસરં ૨૩.
તોરણ બાંધી દરબાર જી, ચતુરાં ધર તેડી રાયે કુમાર જી; અવસરં
કરી કિસવ મહોત્સવ ઠાઠ જી, ચતુરાં પરણાવી કન્યા આઠ જી. અવસરં ૨૪.
તસ જનકાદિક તેણી વાર જી, ચતુરાં દીએ કુમરને ઋદ્ધિ અપાર જી; અવસરં
ભરતાંમાં સર્વ ભરાય જી, ચતુરાં જળધિમાં નદીયો સમાય જી. અવસરં ૨૫.
વરકન્યાને વોળાવે જી, ચતુરાં ધમ્મિલ વિમળા ધર આવે જી; અવસરં
સુખ વિલસે સર્ગ સમાણ જી, ચતુરાં નિત નિત ધર કિસવ ટાણ જી. અવસરં ૨૬.
ખંડ પાંચમે છટ્ટી ઢાળ જી; ચતુરાં શુભવીર વચન સુરસાળ જી; અવસરં
જે આહો લક્ષ્મી કમાણી જી, ચતુરાં કરો પુણ્ય જગતના પ્રાણી જી. અવસરં ૨૭.

ઢાહરો.

| | |
|--|----|
| અશ્વહરણ પુનરાગમન, પંથે પ્રગટી વાત; | |
| નૃપ રવિશેખર મિત્રને, બાંખે સવિ અવદાત. | ૧. |
| ચંપા સંબાહણ પત્ની, વળી જીવરાજને મિત્ત; | |
| દેશ નગર નર નારીયો, ગાવે કુંવરનાં ગીત. | ૨. |
| ચંપાપતિ સમજાવીને, સંબાહપતિથું મેલ; | |
| કુંવર કશવે ખીર નીર, પરે રસ બાંધવ દેળ. | ૩. |
| પદ્માવતિને મોકલે, સંબાહણનો રાય; | |

| | |
|---|-----|
| ઋદ્ધિસહિત સા આવીને, પ્રણમે વિમળા પાય. | ૪. |
| ચંપાપતિ બહુ માનથી, સુખભર રહેતાં તેહ; | |
| દિન દિન અધિક્કરે વરે, વિમળા સાથે નેહ. | ૫. |
| એક દિન ચંપા પરિસરે, વિજયસેન સૂરિરાય; | |
| સમવસર્યા મુનિવૃંદશું, વનપતિ દેત વધાય. | ૬. |
| કપિલરાય યુવરાજશું, વંદન નમન કરંત; | |
| ધમ્મિલ વિમળાદિક સહિત, આવી ગુરને નમંત. | ૭. |
| કહે મુનિ તેહને દેશના, પર્વાદિક ઉદ્દેશ; | |
| પરચખ્ખાણુ માણુઅભવે, પામે ક્ષણ સવિશેષ. | ૮. |
| તત પરચખ્ખાણું સુખ લલ્યું, જેમ ધમ્મિલ કુમાર; | |
| રત્નશેખર વળી રાજવી, ઇહ પરભવ સુખ સાર. | ૯. |
| પૂછે કપિલ તે કાણુ હુઆ, મુનિ કહે ધમ્મિલ એહ; | |
| રત્નશેખર વંછિત પ્રણ્યાં, કહિએ વિવરી તેહ. | ૧૦. |

ઢાળ ૭ મી.

(સાંભળજ્યો હવે કર્મવિપાક મુનિ કહે રે—એ દેશી).

| | |
|--------------------------------------|-----------|
| પુણ્યતણા થાનક ગ્રહિવેશે મુનિ કહે રે, | |
| પુણ્યમંધ શુભ પરિણામે સુણો અંત રે; | |
| ખીજે અંગે અશનાદિક નવ વિધ કલ્યાં રે, | |
| અહુશ્રુત ચરણે તપ કાધા ફલવંત રે. | પુણ્ય૦ ૧. |
| ખટ અઠાઇ ત્યાગ સચિત્તનો કીજીએ રે, | |
| ગુર પધરાવી ધર કરે ભક્તિ મહંત રે; | |
| પંચ પર્વા સામાયિક પોસહ તત ધરો રે, | |
| ભાંખે ગણધર મહાનિશીથ સિદ્ધાંત રે. | પુણ્ય૦ ૨. |
| ખંડણ પીશણ પીલણ ચીવર ધોવણે રે, | |
| મસ્તક ગુંથણ સ્નાન અખંભનો ત્યાગ રે; | |
| કરતાં દાન દિયંતાં જિન પૂજ થકા રે, | |
| વૈમાનિક આયુ બાંધે મહાભાગ રે. | પુણ્ય૦ ૩. |
| ભરતે રતનપુરી નગરીનો રાજ્યો રે, | |

| | |
|--|-------------|
| રતનશેખર નામેં ધરમી ગુણવંત રે; | |
| તસ લોચન ત્રીજું ચઉ શુદ્ધિ તણો નિધિ રે, | |
| નામે સુમતિ મંત્રિમાંહેં મહંત રે. | પુણ્ય ૦ ૪. |
| માસ વસંતેં નૃપ મંત્રી સહ વન ગયા રે, | |
| બેઠા તરતળ દેખી શીતળ છાય રે; | |
| કિન્નર મિથુન સ્નેહસ્ને વાતો કરે રે, | |
| તર ઉપર સાંભળતો રસભર રાય રે. | પુણ્ય ૦ ૫. |
| રતનવતી કન્યા શયિ રંભા રૂપ હરે રે, | |
| નજરેં દીડી મીડી અમિય સમાણુ રે; | |
| જીવન વેળા નરના મેળા નવિ રચે રે, | |
| રતનશેખર દેખતો વરે સા જાણુ રે. | પુણ્ય ૦ ૬. |
| અદશ્યપણે સુણી વાણી નૃપ ચિત્ત ચિંતવે રે, | |
| કુણ મુજ નામેં સરખી નારી એહ રે; | |
| જનમ સફળ તો માનું જો મુઝ એ મળે રે, | |
| નહિ તો ભારભૂત શી ધરવી દેહ રે. | પુણ્ય ૦ ૭. |
| ચિંતાયેં ધર જીધને નિદ્રાશન તણ રે, | |
| રાગેં જાડિયો પડિયો તૂટી ખાટ રે; | |
| મંત્રી નિબંધે પૂછંતા તેણે સવિ કલો રે, | |
| મંત્રી કહે વિણુ દીઠે કેમ હોય ઘાટ રે. | પુણ્ય ૦ ૮. |
| રાય કહે મરણું સહી રતનવતી વિના રે, | |
| ચિંતે મંત્રી દુર્જય કામવિકાર રે; | |
| અમરણે મરણુ વિષયથી વિષ ખાધ મરે રે, | |
| તેણે ઇંહા કરવો કાળ વિલંબ વિચાર રે. | પુણ્ય ૦ ૯. |
| સાત માસમાં શુદ્ધિ કરી અમેં લાવણું રે, | |
| ચિંતા તણ કરો રાજ્ય તમે મહારાય રે; | |
| મંત્રી વચણુ સુણી હરખ્યો નૃપ તસ મોકલે રે, | |
| મંત્રી ચાલ્યા શુભ શુક્રને નમિ પાય રે. | પુણ્ય ૦ ૧૦. |
| ચઉ દિશિ જોતાં શુકન હુઆ દક્ષિણ દિશે રે, | |

| | |
|---|--------------|
| તે દિશિ ચલિયા મંત્રી ગણી નવકાર રે; ગામ દેશ વન ગિરી સરીતાને આલંધતાં રે, પામ્યું એક વન નંદનવન અનુહાર રે. | પુણ્ય ૦ ૧૧.. |
| ગિરી કૈલાસ સમાન રતનમય ભૂતળા રે, સોવનથંભા ભીતિ રતન શિખરેણુ રે; દેખેં ચૈત્યપવન ચલ દગ ઘોલાવતો રે, ફરતી ફળ ભર તરવર સુંદર એણુ રે. | પુણ્ય ૦ ૧૨.. |
| સ્નાન નદીજળ ફળ ઢિજળ કુસુમાંજલી રે, વિધિય વિવેકે જિન ધર મંત્રી જાત રે; મણિમય મુરતિ મુનિસુવતારિન પૂજનેં રે, નિકળીયો ભાવસ્તવ કરી પ્રણીપાત રે. | પુણ્ય ૦ ૧૩.. |
| દિવ્ય રૂપં તવ કન્યા એક જિન પૂજવા રે, આવી પુજપો લેધ ધરી શણુગાર રે; ચંદ્રવદની દેખી મંત્રી ચિત ચિંતવે રે, એણે વન ખેચરી અમરી વા કુણુ નાર રે. | પુણ્ય ૦ ૧૪.. |
| જઘ જિન પૂજ મધુર સ્વરે સ્તવના કરી રે, આહેર પૂજે કોણુ તું કેણે નિમિત્ત રે; ભીષણુ વને એકાદ્રી ચૈત્ય કેણે કર્યું રે, સા કહે આવન પતિ સુરપુત્રી વદિત રે. | પુણ્ય ૦ ૧૫. |
| તે જક્ષેં ક્રિયો ચૈત્ય પુજાએ મુઝ ઠવી રે, રતનદેવ સુર નામ ગયો નિજ ઠામ રે; મંત્રી કહે કોઈ મારમ તિહાં જાવા તણો રે, હોવે તો મુઝ મળવાનું છે કામ રે. | પુણ્ય ૦ ૧૬.. |
| સા કહે ચૈત્યાએ ધૂપાનળ કુંડમાં રે, અંપાવે પાવે નર જક્ષ દુવાર રે; સાહસિક કાને કુંડળ સચ્ચનાં અગમજે રે, કાચર નયણે કાજળ સારે નાર રે. | પુણ્ય ૦ ૧૭. |
| મંત્રી સુણી સેવકને નિજ પુર પાઠવી રે, | |

| | |
|--|-----------|
| શરણુ કરી જિનજક્ષ અગ્નિ ઝંપાપાત રે; | |
| રતનદેવ પ્રણમિ પાસે ઉભો જઈ રે, | |
| જક્ષ પ્રભાવેં ન થયો દેહેં ધાત રે. | પુણ્ય ૧૮. |
| રચણુદેવ નિજ દેવીશું બેઠાં તિહાં રે, | |
| તતક્ષણુ કન્યા પણુ આવી તે પાસ રે; | |
| રતન જ્યોતિ દેખી મંત્રી મૌન જ ધરે રે, | |
| તવ તે દેવ કહે તજ્ય મંત્રિ ઉદ્દાસ રે. | પુણ્ય ૧૯. |
| વાટ જોવંતાં તુમે આવ્યા ચિંતા ટળી રે, | |
| આ અમ પુત્રી પરણી વધારો લાજ રે; | |
| મંત્રી ભણે તમ દેવને સુત સંતતિ કીસિ રે, | |
| જક્ષ કહે મુઝ ચરિત્ર સુણો મહારાજ રે. | પુણ્ય ૨૦. |
| તિલકપુરેં ધનશેઃ વસે વ્યવહારિયો રે, | |
| શ્રીમતિ નારી પ્યારી સતિય વિશેષ રે; | |
| જ્ઞાન અમૃત સ્ફરિ ગ્યાની જઈ વંદી વને રે, | |
| બેઠા તવ મુનિ દેવે શ્રુત ઉપદેશ રે. | પુણ્ય ૨૧. |
| નરભવ પામી જૈન ધર્મે ચિંતામણિ રે, | |
| સરખો જાણી પ્રાણી સેવો નિત્ય રે; | |
| નિત્યે ન કરી શકો તો પંચ પરવ બજે રે, | |
| જેથી જાએ નરય તિરિની બીત રે. | પુણ્ય ૨૨. |
| બંધ શુભાયુ પ્રાયેં બાંધે એ તિથિ રે, | |
| બાંખે નિરયાવલિ સૂત્રેં ભગવંત રે; | |
| લોકિક શાસ્ત્રેં ચઉદશ અષ્ટમિ પૂર્ણિમા રે, | |
| દર્શારવિસંક્રાંતિ પર્વ મહંત રે. | પુણ્ય ૨૩. |
| માંસ સુરા તૈલ સ્ત્રી પર્વેં ભોગવે રે, | |
| તે નર નરકેં કાળ ધણો રોળાય રે; | |
| તેણે જ હસતી તવે સામાયિક પોસહે રે, | |
| ધ્યાન ધરંતાં શ્રાવક સરગેં જાય રે. | પુણ્ય ૨૪. |
| ગુરુમુખ પંચ પરવી વત ઉચરી ધર ગયા રે, | |

| | |
|--|-------------|
| એક દિન અષ્ટમી પોસહ કરી કાઉરસગ રે; | |
| ઇંદ્ર પ્રશંસા અણુસદ્ધિ સુર આવીયો રે, | |
| અનુકુળ પ્રતિકુળ કાધા નિશિ ઉવસગ્ગ રે. | પુણ્ય ૦ ૨૫. |
| મેરપેરે નિશ્ચળ દેખી આણુદિયો રે, | |
| સુર કહે ઇંદ્રે પ્રશંસ્યા તેહવા દીઠ રે; | |
| ગગનગામિની વિદ્યા દેઇ કહી ગયો રે, | |
| ખીજે સુણતાં વિદ્યા જાશે નહ રે. | પુણ્ય ૦ ૨૬. |
| વિદ્યા બળથી તીર્થ ઘણું જિન વંદતાં રે, | |
| એક દિન શ્રીમતિ પૂછત કહી સ્વપી વાત રે; | |
| વારી પણ સખી આગળ કંત કથાંતરે રે, | |
| વાત કહિ સ્ત્રીકિદર છે તુલ્ય અલંત રે. | પુણ્ય ૦ ૨૭. |
| ગગન ભમંતાં પડીયા શેઠ સરોવરે રે, | |
| આઠે માસે અષ્ટમિ દિન ધર જાત રે; | |
| નિવિડસનેહે શ્રીમતિ સેવા બહુ કરે રે, | |
| ભોજન તાંબુલ વિસારી તિથિ વાત રે. | પુણ્ય ૦ ૨૮. |
| નિશિ સંભાગ સનેહે શેઠ આચર્યો રે, | |
| તે નિશિ ગર્ભ ઉપજ્યો ડ્રાઇક જંત રે; | |
| વિદ્યા વાત પ્રિયાને પૂછી સા કહે રે, | |
| મેં સખી આગળ વાત કહી એકંત રે. | પુણ્ય ૦ ૨૯. |
| અનુક્રમે પુત્રી જન્મી વરસ થઇ આઠની રે, | |
| એક દિન દેવળીને પૂછે ગતી આપ રે; | |
| દેવળી કહે જાખજાણી દંપતી બેહુ થશે રે, | |
| શેઠ કહે વિરતીને એ શી છાપ રે. | પુણ્ય ૦ ૩૦. |
| કહે જ્ઞાની વતબંમે આયુ બાંધીયું રે, | |
| ભૂતાટવી વન સ્વામી થાશે દોય રે; | |
| રથણસિદ્ધર નિવ મંત્રી તે વન આવશે રે, | |
| તુમ પુત્રી લક્ષ્મી ભરતાર જ હોય રે. | પુણ્ય ૦ ૩૧. |
| એમ મુણી ધર જઇ આયુક્ષયેં છતાં ઉપનાં રે, | |

ત્રૈલ્ય કરાવી પુત્રી રાખી ત્યાંહિ રે;
જ્ઞાની વચન સહિત તુમચું મળવું થયું રે,
કન્યા પરણો અંગ ધરી ઉત્સાહ રે. પુણ્ય ૦ ૩૨.
પાંચમે ખરું ઢાળ કાઢ એ સાતમી રે,
એહમાં ગાયો વ્રત મહિમા મનોહાર રે;
શ્રી શુભવીર સલૂણા વ્રતને વિરાધસ્યો રે,
આરાધકતાએ સદ્ગતિ અવતાર રે. પુણ્ય ૦ ૩૩.

ઢાહરા.

યક્ષ વચન મંત્રી સુણી, કહે સાચી કહી વાત;
પણ નૃપ કામે નિકળ્યો, તે હુએ વિશ્વાસ વાત. ૧.
જક્ષ કહે પરણો પ્રથમ, પછે કરેજ્યો કામ:
સાહાય્ય કરશું તુમ તણી, મન રાખો આરામ. ૨.
તવ મંત્રી પરણ્યા તિહાં, કૃત સુરમહિમ અચ્છેહ;
જક્ષ કહે તુમ સ્વામીતું, કાર્ય કિશું કહો તેહ. ૩.
વાત સકળ સચિવેં કહિ, સુણી કહે અવધિ બલેણ;
મગસય જ્ઞેયણ જગદિમાં, સિંહલદ્વીપ વરેણ. ૪.
જયપુર જયસિંહ ભૂપતિ, ભૂપતિ માંહે સિંહ;
રતનવતી બેટી સતી, તરવ્યંતર કહિ જોહ. ૫.
એમ સુણી મંત્રી ચિંતવે, અહો બલી કામ કહાય;
દૂર દેશ બાણે કરી, વનિતા વિધ્યો રાય. ૬.
રૂપ પરાવર્તન તણી, કહે મંત્રી દિયો વિજય;
વિજયપુરેં મુઝને ઠવો, રવસુરપણું સમરિજગ. ૭.
તે પુર ઠવી વિદ્યા દિયે, વળી કામે સમરેહ;
અવસરેં લક્ષ્મીને તેડજ્યો, કહિને ગયો સુર ગેહ. ૮.

ઢાળ ૮ મી.

(સહીયર પાણી સંચર્યાં રે, જમુનાને તીરેં, હાંહાં રે જમુનાને તીરેં—એ દેશી.)

વનતરૂલીલા જોવતાં રે, મન અચરિજ પાવે, હાંહાં રે મન
મંત્રી વિદ્યાએ કરી રે, એક રૂપે બનાવે; હાંહાં રે એક

- હેમ દંડમંડિત કરે રે, બનિ જોગણી રૂડી, હાંહાં રે બની
મસ્તક વિણા વાંકડી રે, એક હાથે ચૂડી. હાંહાં રે એક ૧.
- જળ છંટકાવ કરત ચલે રે, પૂજ્ય કહે સોષ; હાંહાં રે
જૂઠા નરપગ ભૂમિકા રે, શુચિ કરત ચલેષ; હાંહાં રે
જડી ભુટી જોળી ભરી રે, ચલી ભગુએ વેશે; હાંહાં રે
જપ માળા જપતી થકા રે, ગઇ કુમરી નિવેશે. હાંહાં રે ૨.
- રતનવતી પાયે પડી રે, પૂછે કુશળાધ; હાંહાં રે
સા કહે યોગ લિયા પછે રે, છે કુશળ સદાધ; હાંહાં રે
કુંવરિ કહે તુંમેં કિહાં રહો રે, હમું રમતે રામ; હાંહાં રે
પંખિપરે ફરતા ફરે રે, નહિ ગામ ને ઠામ. હાંહાં રે ૩.
- નિસ્સંગી જોગણુ લહી રે, કુંવરી ધર રાખે; હાંહાં રે
ભોજન મન ગમતાં દીએ રે, નવિ અંતર રાખે; હાંહાં રે
કન્યા કહે જોવન સમે રે, કેમ જોગ સધાધ; હાંહાં રે
સા કહે અમ વીતક સુણો રે, ચેતન રંગાધ. હાંહાં રે ૪.
- ગજપુર સુર નૃપકન્યકા રે, હું સુમતિ નામે; હાંહાં રે
ભાધ પિતર માતુલેં કીયો રે, વિવાહ ચક્ર ગામે; હાંહાં રે
લગન દીનેં ચહિ તે મળી રે, સુભટે જુઝંતા; હાંહાં રે
હું કાળેં બળી કલેશથી રે, તવ તે ઉવસંતા. હાંહાં રે ૫.
- એક વર મુઝ ભેગો બળ્યો રે, અતિનેહું નડીયો; હાંહાં રે
બીજો દેશાંતર ગયો રે, મોહજળેં પડીયો; હાંહાં રે
હાડકુસુમ એક લેધ ગયો રે, ગંગા વહેવરાવે; હાંહાં રે
ચોથો તિહાં અશનાદિકે રે, પિંડ મેહલી આવે. હાંહાં રે ૬.
- દેશાંતરી એક ગામમાં રે, રંધણી ધર પેંહા; હાંહાં રે
અશન કુરાવી તે કને રે, જમવાને યેંહા; હાંહાં રે
તસ બાળક લધુ રોવતો રે, નવિ રેહેવે વાર્યો; હાંહાં રે
રંધણી રૂડી તેહને રે, ચુહલામાં બાળ્યો. હાંહાં રે ૭.
- દેખી અશન હવિ તિહાં રે, તે ઉઠવા લાગ્યો; હાંહાં રે
તવ સા કહે બાળક વિના રે, આ ભવ છે નાગો; હાંહાં રે

- પ્રાણથી અધિકો પુત્ર છે રે, પશુ શીખ દેવાઈ; હાંહાં રે૦
ભોજન તમે સુખમાં કરો રે, પછે પુત્ર દેખાઈ. હાંહાં રે૦ ૮.
- શીઘ્ર અશન કરી ઉઠીયો રે, સા ધરથી લાવે; હાંહાં રે૦
અમૃત ટૂપો છાંટીને રે, તે બાળક દેખાવે; હાંહાં રે૦
હસતો રમતો બાળકો રે, લીયો માતે ઉછંગે; હાંહાં રે૦
અચરિત્ત લહી રાતિ રહી રે, હર્યો સીસો રંગે. હાંહાં રે૦ ૯.
- અમૃતરસ ટૂપો ગ્રહિ રે, વરગળ પુર આવે; હાંહાં રે૦
કન્યા જનકાદિક સવિ રે, સમશાન બાલાવે; હાંહાં રે૦
રક્ષાએ રસ સિંચતા રે, વરકન્યા ઉઠે; હાંહાં રે૦
જીવંતી તે દેખીને રે, ચઉ લાગ્યા પૂઠે. હાંહાં રે૦ ૧૦.
- પૂર્વપરે વઢતાં થકાં રે, પંચાતિ બળીયા; હાંહાં રે૦
સહિ ચારેની લેઇને રે, પછે ન્યાયે બળીયા; હાંહાં રે૦
જીવાડી તે જનક થયો રે, સહ જન્મા ભાઈ; હાંહાં રે૦
અસ્થિ ગંગાએ ધર્યાં રે, તે પુત્ર કહાઇ. હાંહાં રે૦ ૧૧.
- પિંડ દેઇ રક્ષા કરી રે, તે પતિ આણુંદે; હાંહાં રે૦
ન્યાય સુણી તિગ ધર ગયા રે, પરણી કુશ્યંદે; હાંહાં રે૦
નિજ દેશે રાજા થયો રે, સુમતિ પટરાણી; હાંહાં રે૦
માતંગી મીઠું સ્વરે રિ, ગીત ગાતી જાણી. હાંહાં રે૦ ૧૨.
- દેખી મુઝ પતિ મોહિયો રે, વર કંઠ નિહાળી; હાંહાં રે૦
જન્મહાંણુ નિર્મળ નહીં રે, વળી વરણે કાળી; હાંહાં રે૦
પંકાશંકા તન ધરી રે, કહે લોક હનૂરી; હાંહાં રે૦
સુરભિ ગંધાધિક ગુણે રે, લીએ નર કસ્તુરી. હાંહાં રે૦ ૧૩.
- નિશિ માતંગી ભાગવી રે, નૃપ નીચ તે જાણી; હાંહાં રે૦
વૈરાગે જોગણુ થઇ રે, સુમતિ પટરાણી; હાંહાં રે૦
તે હું જોગણુ જાતરા રે, કરતી ઇલાં આવી; હાંહાં રે૦
તું કેમ યઇ નરદેવિણી રે, સુખી કર સંભળાવી. હાંહાં રે૦ ૧૪.
- હસિય ભણે કન્યા ઇશ્યું રે, નહિ હું નર દેખી; હાંહાં રે૦
એચર ભુચર નર ધણા રે, મુઝ આહન લેસી; હાંહાં રે૦

- પૂરવભવ ભરતા મળે રે, તવ વાત કરેસી; હાંહાં રે૦
 જોગણુ કહે પૂરવ ભવે રે, તુઝ વાત બની શી. હાંહાં રે૦ ૧૫.
 કન્યા કહે દુનિયાં તણાં રે, દિલ દિમેં ફૂડાં; હાંહાં રે૦
 દુઃખ ભંજન જન રંજણા રે, તુમે જોગણુ રડાં; હાંહાં રે૦
 તેણેં તુમને કહું વારતા રે, પૂરવ ભવ કેરી; હાંહાં રે૦
 ભરતે અજોધ્યાપુર વને રે, તરૂંશ્રેણુ બહેરી. હાંહાં રે૦ ૧૬.
 હરણો હરણી તિહાં રહે રે, લાગી અતિ માયા; હાંહાં રે૦
 ખાએ પીએ ઉઠે રે, જોમ દેહનેં છાયા; હાંહાં રે૦
 ઇચ્છાએં સુખ લીલામાં રે, જોમ જુગલા કાળેં; હાંહાં રે૦
 તેણે મમેં તિહાં સ્મિતાપતિ રે, મુનિરામ નિહાળે. હાંહાં રે૦ ૧૭.
 વૈર ભાવ છાંડી કરી રે, પશુ પાંખી મિલાવે; હાંહાં રે૦
 દશરથસુત મુનિ તેહને રે, જિનવાણી સુણાવે; હાંહાં રે૦
 એક દિન કડીયારો કહે રે, મુનિધર્મ સુણાવો; હાંહાં રે૦
 રામ કહે જિનધર્મનેરે, સેવ્યે સુખ પાવો. હાંહાં રે૦ ૧૮.
 નિત્ય ન કરો તો દસ તિથિ રે, વિરતિ પ્રતિબંધ્યા; હાંહાં રે૦
 એમ નિસુણી સદગાત ભણી રે, તેણે તે વલ લીધા; હાંહાં રે૦
 મુનિવયણા અમૃત સમા રે, સુણુ લીઓ મૃગજુગલેં; હાંહાં રે૦
 અહિવહાર ઉપવાસનો રે, નીમ પર્વણી સધજે. હાંહાં રે૦ ૧૯.
 મુનિ મુખ પરમેષ્ઠી સુણી રે, નિત જાપ જપંતાં; હાંહાં રે૦
 રાજા કુળેં હું અવતરી રે, દોય મરણુ કરંતાં; હાંહાં રે૦
 મરખેં ધરમેં સમગતિ રે, તેણે તે નૃપ હોધ; હાંહાં રે૦
 પૂર્વ પતિ વિણુ આ ભવે રે, નવિ કરવો કોઇ. હાંહાં રે૦ ૨૦.
 પૂર્ણ શશિ મંડળ વચ્ચેં રે, જોઈ હરણુ વખાણ્યો; હાંહાં રે૦
 જાતિરમરણુ ઉપનો રે, તેણેં પરભવ જાણ્યો; હાંહાં રે૦
 વાત સવિ ચિત ગોપવી રે, નવી નર મુખ જોતી; હાંહાં રે૦
 લોક કહે નર દેષિણી રે, સુણુ પુણ્ય પનોતી. હાંહાં રે૦ ૨૧.
 કામદેવ સેવા કરેં રે, મન ધરી વિશ્વાસો; હાંહાં રે૦
 જો તુમે જાણો જ્ઞાનથી રે, તો વાત પ્રકાશો; હાંહાં રે૦

પાંચમેં ખડેં આઠમી રે, એ ઢાળ કહીજે; હાંહાં રે૦
શ્રી શુભવીર વચન સુણી રે, વતલાવ ધરીજે. હાંહાં રે૦ ૨૨.

દોહરા.

- જેગણ કહે તુમ કારણે, ન ધરં એકાંત;
ધારણ ધ્યેય સમાધિએ, પ્રગટ કરં તુઝ કાંત. ૧.
- એમ કહી ધ્યાનદિશા વરી, સાસ ઉચ્છ્વાસનો રોધ;
પાંચે ધંદ્રી સંવરી, જગત્યે કૃત પ્રતિજ્ઞાધ. ૨.
- ભણે જેગણ મત ખેદ કર, રાખ્ધ હુઆ સુખકાર;
ધૃત્યાયુત થોડે દિનેં, મળશે તે ભરતાર. ૩.
- કામદેવને દેહરે, જીવડું રમતો જેહ;
પેસંતાં તુઝ વારશે, પુરવ ભવ વર તેહ. ૪.
- રતનવતી હરખી સુણી, જેગણ વચણ રસેણ;
મુગતા ફળનો હાર તસ, દેતા પ્રેમ વશેણ. ૫.
- સાત માસ વીત્યા તિહાં, આછા છે દિન એક;
પ્રેમભરેં જેગણ કહે, તું રાગી અતિરેક. ૬.
- તીર્થજમણ ફળ જેગીનેં, નવિ રહેવું એક ઠાણ;
તે કારણ અમે જાણ્યું, તુઝને કોડ કલ્યાણ. ૭.
- કુમરી કહે પાયે પડી, જેમ વર મેળો થાય;
દેજે આશીય નિત્ય પ્રતેં, એમ કહી કરત વિદાય. ૮.
- જક્ષ તણું સમરણ કરી, તતક્ષણ સુમતિ પ્રધાન;
જેગણ વશે જઈ રહ્યો, રતનપુરી ઉદ્યાન. ૯.

ઢાળ ૯ મી.

(નામે એલાચી રે જાણીયેં, ધનદત રોકનો પુત્ર અ દેશી).
તે દિન વન અગિ તણી, અય બળતી તિહાં એક;
ધ્રુમધટા ગગનેં ચલી, મળીયા લોક અનેક;
મહીયલ મોહ મહા બળી, તોડે પડિત ટેક;
રાગેં રંગિત રાજવ્યા, જોલે વિશ્વ વિવેક. મહીયલ૦
એ આંકણી. ૨.

- સાતે માસ પૂગ્યુ થયા, પણ નાખ્યો પરધાન;
 રતનવતી પણ ના મળી, તેણે મુઝ મરવું નિદાન. મહીયલ૦ ૨.
 એમ નિશ્ચય કરી નિકળ્યો, રાજા શ્રીફળ હાથ;
 વાયું કાઢતું નવિ કરે, ઉભા પુરજન સાથ. મહીયલ૦ ૩.
 જોગણ દેખી તે તતક્ષણે, વંગે સન્મુખ જાય;
 મંત્રી પ્રમુખ કહે રાયને, ગ્યાની જોગણ આય. મહીયલ૦ ૪.
 ધીરજ દેતાં તે જોગણી, આવી રાયને પાસ;
 આશિય દેઢ ઉભી રહી, પ્રણમે ભૂપ ઉદાસ. મહીયલ૦ ૫.
 મંત્રી કહે સુણો જોગણી, કહીએ એક નિમિત;
 રાજા તુમને નિવાજશે, ભાંખો થિર કરી ચિત્ત. મહીયલ૦ ૬.
 અમ સ્વામી મહા મંત્રવી, અવધિ કરી સાત માસ;
 રતનવતીને ગવેષવા, ચાલ્યા ચિત્ત ઉદાસ. મહીયલ૦ ૭.
 પૂર્ણાવધિ પણ નાવિયા, ક્યારે આવશે તેહ;
 એણે સમે ભૂપતિ જોલીયા, નાવે અગ્નિ બળ્યો જોહ. મહીયલ૦ ૮.
 પણ તમે નૈમિત્તજનણુ છો, ભાંખો રતનવતી વાત;
 આ કહે તુમે સુપરિકરે, બેસો કહીએ એકાંત. મહીયલ૦ ૯.
 તંણુ તાણીને બેસીયા, કહે જોગણુ સુણુ રાય;
 તુઝ મંત્રી વનદેવીએ, પાવક કુંડે ગળાય. મહીયલ૦ ૧૦.
 જોયણુ સાતશે માધિકા, સિંહલદ્વીપે ઠરાય;
 ગયપુરરાજની નંદિની, રતનવતી કહેવાય. મહીયલ૦ ૧૧.
 હરણો હરણી પૂરવ ભવે, વનમે સુનિ રામચંદ;
 પાસે વત ધરી પાળતાં, પ્રીતિ રોહિણી ચંદ. મહીયલ૦ ૧૨.
 મરણુ કરી તિહાં અવતરી, લહિયો વન રસ કંદ;
 જાતિરમરણુ પામીયું, દેખી પૂનમ ચંદ. મહીયલ૦ ૧૩.
 નિયમ લિયો ભર જોવને, પુરવ ભવ ભરતાર;
 મગશે તો વરવો સહિ, નહિ તો મહાવ્રત ધાર. મહીયલ૦ ૧૪.
 સાંભળી મર્ચિત નૃપ લહે, જાતિસમરણુ નાથ;
 રોતો રાય તે એમ કહે, ધિગધિગ્ ધાતા અજણુ. મહીયલ૦ ૧૫.

દૂર કરી પ્રાણુવલ્લભા, મંત્રી પણ પરસોક;
 કાર્ય અસાધ્યને જે કરે, તે વિણુ જીવિત ફેક. મહીયલ ૧૬.
 જોગણુ કહે સુણુ સાહિબા, મેળવું સુમતિ પ્રધાન;
 રાય કહે માય સાંભળો, દીધું જીવિત દાન. મહીયલ ૧૭.
 જોગણુ જઈ વન મંત્રીનું, વિદ્યાએ કરી રૂપ;
 આવત મંત્રી તે દેખીને, આલિંગન દિએ ભૂપ. મહીયલ ૧૮.
 મંત્રી પ્રણુમીને આપતો, રત્નવતી દીયો હાર;
 મલ વ્યતિકર મહુ કહ્યો, રીઝ્યો રાય અપાર. મહીયલ ૧૯.
 રાજ્ય લગામણુ દેધને, સાન્નિધ દેવની થાય;
 ચોરા પરિકર લેધને, ભૂપ રાજપુર જાય. મહીયલ ૨૦.
 કામદેવ તણું મંદિરે, કરતા જૂવટ ફેલ;
 રત્નવતિ સખી પરવરી, આવી મોહન વેલ. મહીયલ ૨૧.
 કંપા કનકની હાથમાં, યોલ્લી દારી તે વાર;
 નીકળજો નર આરણં, આવી રાજકુમાર. મહીયલ ૨૨.
 મંત્રી કહે દૂર દેશથી, રત્નશેખર મહા રાય;
 આવી રમતા તે જૂવટે, નારી મુખ ન દેખાય. મહીયલ ૨૩.
 રાજકુમારીને જઈ કહ્યો, નહીં અમે પેંસણુ દેશ;
 યુગ્મપાશું પાછાં વળો, નહીં તે થાશે કલેશ. મહીયલ ૨૪.
 ને સખી મંત્રીને એમ કહે, ટ્રાણુ એહેવો છે રાજન;
 કાંતરૂપ છે કહેવું, જોઈ તામ વદન. મહીયલ ૨૫.
 વારી મંત્રીએ નવિ રહી, પેહી ચિત્ય મોઝાર;
 દેખી રાયને ચિંતવે, કામદેવ અવતાર. મહીયલ ૨૬.
 દારી કુમરીને વર્ષ કહે, દિધું અચરિત એહ;
 નુમ લાગ્યે કરી ભૂપતિ, છે મકરેવજ દેહ. મહીયલ ૨૭.
 દુતકલા રમેં મંત્રીશું, પણ નવિ પેંસણુ દેશ;
 ન્હાલી કુમરી સમરણુ કરે, જોગણુનો ઉપદેશ. મહીયલ ૨૮.
 વામ નયન તવ ફરકીયું, મંગળ શબ્દ કહાર;
 કુમરી હુકમેં દક્ષાં કરી, પેહા ચિત્ય મોઝાર. મહીયલ ૨૯.

આવી નારીયો નારીયો, મંત્રી ખુંબ કરેહ;
 ઢાંકો અંગ પછેડીએ, જેમ નવિ નૃપ નિરખેહ. મહીયલ૦ ૩૦..
 કુમરી ચકોરી જ્યું ચાહતી, કહે મંત્રીને આણુંદ;
 કેમ ઢાંકો અમ આવતે, તુમ સ્વામી મુખચંદ. મહીયલ૦ ૩૧..
 ફડ કપટ ધર કામિની, મુખ નવિ જોવે એ રાય;
 મંત્રી જાણે પરભવ પ્રિયા, મળશે તવ સુખ થાય. મહીયલ૦ ૩૨..
 પૂછે કુમરી પુરવ ભવે, શો બનીયો અધિકાર;
 નૃપ પૂછી જાણે મંત્રવી, નયરી અયોધ્યાને બાર. મહીયલ૦ ૩૩..
 હરણો હરણી નેહે જ્યાં, રહે વન તણ્ય કલેશ;
 રામચંદ મુનિ બ્રહ્મવે, કહર દેષ ઉપદેશ, મહીયલ૦ ૩૪..
 હરણુ હરણીએ તે સુણી, પૂવે લીએ ઉપવાસ;
 રતનશેખર હું રાજા થયો, હરણી ગઈ જાણુ વાસ. મહીયલ૦ ૩૫..
 શશિ મંડળ હરણો લહી, દાંડા પરભવ એહ;
 ભવ પલટે પણુ નવિ ખસે, નરને પરભવ નેહ. મહીયલ૦ ૩૬..
 સુણી કુમરી ચિત્ત વિકસતી, છોડી લાજ વિચાર;
 વસ્ત્ર દૂર કરી એમ કહે, હું હરણી તુમ નાર. મહીયલ૦ ૩૭..
 સમઘર્મે ગતિ સમ થઈ, વળી સરખાં દોય નામ;
 જાઈ સરણુ શશિ મંડળે, નેહ નિવિડ સમ હામ. મહીયલ૦ ૩૮..
 નેહે જ્યાં ઘડી દો તિહાં, નયણે નયણુ મિલાય;
 બહુ વરસાંતર સા ગયાં, નયણે નીર ભરાય. મહીયલ૦ ૩૯..
 દારી એક જાઈ રાયને, દેત પ્રધામણી એમ;
 પરભવનો વર પામીને, લાગ્યો કુમરીને પ્રેમ. મહીયલ૦ ૪૦..
 સુણી નૃપ જયસિંહ આવીયો, કામદેવ દરબાર;
 બહુ માને ધર લાવીયો, રતનશેખર પરિવાર. મહીયલ૦ ૪૧..
 વરદોડા સમહોચ્છવે, દીધું કન્યાનું દાન;
 હય હાથી રથ બહુ દીયા, કરી વસ્ત્રે સન્માન. મહીયલ૦ ૪૨..
 વર કન્યાને વોળાવિયાં, આલ્યાં એક મુકામ;
 સુંદર સાનિધ્ય ઘડી એકમાં, ભૂતારવિ વિશરામ. મહીયલ૦ ૪૩..

વક્ષદેવ પણ લક્ષ્મીને, શશુગારો દિવ્ય વેશ;
 લાવી મંત્રીને સાંપતાં, વ્યંતર દાસ વિશેષ. મહીયત્ત ૪૪.
 વ્યંતર વ્યંતરી મળી કરે, ખટરસ ભોજન પાક;
 જમતાં રાયને પરિકરા, દીએ રસભર સુરી શાક. મહીયત્ત ૪૫.
 તંબોલ દેઇ વિસર્જતા, એક દિન કરી વિશરામ;
 મુનિસુવત જિન પૂજના, કરતા જિન ગુણગામ. મહીયત્ત ૪૬.
 બીજો દિન કહે મંત્રીને, અમ પુત્રી ગુણ ગેહ;
 સર્ગ થકી તુમ કર હવી, ક્ષીણ નવિ દેશો વિચ્છેહ. મહીયત્ત ૪૭.
 સુણ બેટી અમે આપશું, રનેહ જડ્યા તુઝ પાસ;
 સર્ગે આજ સંધાવશું, સના થઇય નિરાશ. મહીયત્ત ૪૮.
 માય લણી વળગી ગજે, રોતી લક્ષ્મી તે હામ;
 મા કહે વચ્છ સંભારજે, કામ પડે મુઝ નામ. મહીયત્ત ૪૯.
 રતનપુરી વન પરિસરે, હવી મંત્રી મહિરાણ;
 દેવ અદૃશ્ય થઇ ગયા, પેખો પુણ્ય પ્રમાણ. મહીયત્ત ૫૦.
 રાય કહે સુણો મંત્રવી, તેં મતિ પુણ્ય બલેણ;
 રતન હવીયું મુઝ મંદિરે, લચ્છી હવી ધર જેણ. મહીયત્ત ૫૧.
 નવમી દાળ એ રસભરી, પૂરી પાંચમે ખંડ;
 ચીર કહે ભવિ પ્રાણીયા, કરજ્યો પુણ્ય અખંડ. મહીયત્ત ૫૨.

દોહરા.

લોક બહુલ જોવા મળ્યો, રતનવતીને ત્યાંહિ;
 દ્વીપાંતરી વર વરતુને, કાણુ નવિ જુએ ઉચ્છાહિ. ૧.
 પરભવનો મેજો મળ્યો, તે પણ જુગતી જોડ;
 ધર્મ પ્રભાવે પર્વદિને, સુણી તપ કરે જન કોડ. ૨.
 નગર પ્રવેશ મહોચ્છવે, પોહોતા નિજ નિજ ગેહ;
 સર્ગ તણા સુખ ભોગવે, પરવે પોસહ લેહ. ૩.
 એક દિન બેઠા ગોખમે, તૃપ પટરાણી સાથ;
 કીરજુગલ આવી તિહાં; બેઠાં બેહુ જણ હાથ. ૪.
 રાજા પૂછે તે તેહને, કેમ આવ્યાં કિહાં વાસ;

કાર કહે આ વનમાં વસું, આવ્યા ધર્મી પાસ. ૫૦
 એમ કહેતાં મુર્ચ્છિત થઇ, ભૂધ પડ્યાં નર નાર;
 નૃપ રાણી વિલખાં થઇ, દેતાં તસ નવકાર. ૬૦
 મરણુ ગયાં તવ. ભૂપતિ, કરે અગ્નિ સંસ્કાર;
 સંશય ભરીયાં તે નિશિ, સૂતાં સૌધ મઝાર. ૭૦

ઢાલ ૧૦ મી.

(માતા જ્યોત્સના વાટ જુએ છે, માંખણ સાકર ગોલ રે, હરિને ઘેર લાવે-એ દેશ.)

જાની મુનિ વનમાં સમોસરીયા, રૂઢ તવ રૂચિ અણગાર રે;

જાની જગલનો દીવો;

રવિ હૃદયે તે વાત મુણીને, આવે નૃપતિ પદનાર રે. જાની ૦ ૧.

દેઘ પ્રદક્ષિણા વંદીને બેસી, જિનવાણી મુણે એક ચિત્ત રે; જાની ૦

કાર જુગલ સંશય પૂછતાં, એક સુભટ આવ્યો બયનીત રે. જાની ૦ ૨.

એક હાથે એક ખડ્ગ ઝાલી છે, લેઈ સાથે રૂપાળી નાર રે; જાની ૦

કહે મુણુ રાજા તું વ્રત ધારી, શરણાગત માંખણહાર રે. જાની ૦ ૩.

ખેટ અરિ એક ગગને ઉભો, હું આવું હઠાવી તાસ રે; જાની ૦

તિહાં લગેં એ મુઝ નારી સતીને, રાખજે રાજા તુમ પાસ રે. જાની ૦ ૪.

રાય તુમેં પરનારી સહોદર, તેણે સાંપું છું વર નાર રે; જાની ૦

રાય કહે નિર્ભય અરિ સાધા, ચિંતા કરવી ન લગાર રે. જાની ૦ ૫.

એમ મુણી મુભટ ગયો આકાશે, તસ વાર થઇ ઘડી ચાર રે; જાની ૦

મુળ છેદ એક હાથ તે પડ્યો, જુએ બાતુમતિ તે નાર રે. જાની ૦ ૬.

મુઝ પતિ હાથ એ રોતી બોલે, નૃપ બાંધે કિશું અહિ નાણુ રે; જાની ૦

સા કહે મુઝ નયનાંજન રેખાઓ, લાગી ગાય નિશાન રે. જાની ૦ ૭.

ખીજ જુજાએ હિંચુલ રેખા, તે પણુ પડ્યો તેણિ વાર રે; જાની ૦

મસ્તક ધડ ગગનેથી પડ્યું, કરે દેખી તે હાહાકાર રે. જાની ૦ ૮.

કરીય વિલાપ સભા રોવરાવી, કહે મરણુ ઇલાં નિર્ધાર રે; જાની ૦

રાજાએ રાખી પણુ ન રહી, બળી કંતથું અગની મઝાર રે. જાની ૦ ૯.

રાય રાણી ચિંતાતુર બેઠાં, નમેં આવી મુભટ તતકાલ રે; જાની ૦

કહે શત્રુ જાંતી કરી આવિયો, મુઝ નારી દીવો ભૂપાળ રે. જાની ૦ ૧૦.

- મકળ સરપ કહ્યું તસ રથિં, લવ તે કહે માન્યું ન જાય રે; જ્ઞાની૦
 જન્ય સ્નાતળ ભૂતળ સંપ્રતિ, વ્રતધર થઇ બોલો રાય રે. જ્ઞાની૦ ૧૧.
 હવિત નિષ્કળ નારી વિના એ, કરં અગ્નિ પ્રવેશ જ છેક રે; જ્ઞાની૦
 યોસહ પર્વ તથાં ફળ આપે, તો જાઓ રહે મુઝ ટેક રે. જ્ઞાની૦ ૧૨.
 ભપ કહે એ વાત ન થાયે, પણ વાત મુજો સુવિવેક રે; જ્ઞાની૦
 આ સધળું મે રાજ્ય દીયું તુઝ, વળી કન્યા દિયું શત એક રે. જ્ઞાની૦ ૧૩.
 ગુનહ કરો બકસિસ હમારો, મુબટં નવી માન્યું કાંઈ રે; જ્ઞાની૦
 ચય કરી કાળે તે પણ જળિયો, દેખી દુઃખ ધરતો રાય રે. જ્ઞાની૦ ૧૪.
 ગુર પાસેં જઈનેં જામ. બેઠા, કહે પડિમાવઈ ધરણિંદ રે; જ્ઞાની૦
 ચિરંજીવો હે પુત્ર હમારા, વ્રતધર તું પરમાનંદ રે. જ્ઞાની૦ ૧૫.
 નૃપ પૂછેકોણુ દેવએ મોહોટાં, ભણે મુનિ તુઝ પેહિ મા આપ રે; જ્ઞાની૦
 એણી નમરિએ પૂરંદર રાજ, પ્રિયા સુંદરી છે સતિ છાપ રે. જ્ઞાની૦ ૧૬.
 મદગુર પાસે દંપતિ સમકિત, સાથેં ઉચ્ચરીયાં વ્રત બાર રે; જ્ઞાની૦
 પુત્ર નહીં તેણે પુરોહિત ભાંખે, મિથ્યા શ્રુતનો આચાર રે. જ્ઞાની૦ ૧૭.
 અષ્ટમી કૃષ્ણ અમાસની રાતેં, લહિ ચંદ્રોદય ખટ માસ રે; જ્ઞાની૦
 તલકટ કૃષ્ણ ભખે એક ભાજને, એક શય્યાએ નિંદ વિલાસ રે. જ્ઞાની૦ ૧૮.
 તો નિયમા સુત સંતતિ પામે, એમ સાંભળી કરતા તેહ રે; જ્ઞાની૦
 માસ ગયા ખટ પુત્ર ન પ્રગટ્યો, એક દિન મુનિ આવ્યા ગેહ રે. જ્ઞાની૦ ૧૯.
 દંપતી પૂછતાં મુનિ બોલે, થશે પુત્ર અનોપમ એક રે; જ્ઞાની૦
 પણ મિથ્યાત ગલી નવ લેશો, ધરજે જિન ધર્મની ટેક રે. જ્ઞાની૦ ૨૦.
 જ્યેન ધર્મ એવે સુત પ્રગટ્યો, તે તુમચો તાત કહાય રે; જ્ઞાની૦
 આલોચા વિશુ દંપતિ મરણે, બોકડો ને બોકડી થાય રે. જ્ઞાની૦ ૨૧.
 શ્વાન શુકર હંસ વૃખલ ને હરણાં, બહુજ્ઞેનિ જુગલપણે જાય રે; જ્ઞાની૦
 કાર જુગલ નંદનવન રસતાં, લેઈ ખેટ તે પંજર હાય રે. જ્ઞાની૦ ૨૨.
 મુનિ વયણે તે ખેટ સુલોચન, શુક જુગલ હવે વન એક રે; જ્ઞાની૦
 કરતાં ધહાં જિન મંદિર દેખી, જાતિ સમરણે જાગ્યો વિવેક રે. જ્ઞાની૦ ૨૩.
 તુમ કર બેસી મરણની વેળા, સુણી સદહતાં નવકાર રે; જ્ઞાની૦
 નૃપ મરણેં પ્રિયા પદ્માવતી, પ્રાપ્તિ ઉત્તમ અવતાર રે. જ્ઞાની૦ ૨૪.

તુઝ દ્રઢધર્મા જોવા કારણ, રચિયો એ સર્વિ કુંદ રે; જ્ઞાની૦
કહે ધરણેંદ્ર સુણો વચ્છ સધળું, સાચું બાળે મુણિંદ રે. જ્ઞાની૦ ૨૫.
નૃપમંદિર કરી રત્નની વૃષ્ટી, ધરણેંદ્ર ગયા નિજ ઠામ રે; જ્ઞાની૦
બારે વ્રત ઉચ્ચરી નૃપ રાણી, મુનિ વંદી ગયાં નિજ ધામ રે. જ્ઞાની૦ ૨૬.
દીન દુઃખી ઉદ્ધાર કરતાં, મંત્રીશું નૃપ ગંભીર રે; જ્ઞાની૦
દશમી ઢાળ એ પાંચમે ખડે, પૂર્ણ કહે શુભવીર રે. જ્ઞાની૦ ૨૭.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| મંત્રીશ્વર સમકિત લહી, પાળતાં વ્રત બાર; | |
| ભક્તિ કરે નવનવ પરે, તેડી ધર અણુગાર. | ૧. |
| લક્ષ્મીવતીની સાન્નિધે, સાસય બિંબ અનેક; | |
| જાત્રા કરતા તીર્થની, ધરતા ધર્મની ટેક. | ૨. |
| નીરતિ ચાર વ્રત પાળિને, પૂર્ણ કરી નિજ આય; | |
| દેવ મહર્ષિક પાંચમે, સરગે સુખજર જાય. | ૩. |
| શોક ધરે બહુ બ્રૂપતિ, કેતે દિવસે તેહ; | |
| તસ સુત સેહસમતી કર્યો, મંત્રિપદે ગુણગેહ. | ૪. |

ઢાળ ૧૧ મી.

(વીરજિજ્ઞંદ જગત ઉપગારી—એ દેશી.)

- | | |
|---|----|
| એક દિન પોસહ કરીને બેઠાં, રત્નશેખર ધર માંહિ જી; | |
| સામંત સર્વ પટાવત બેઠા. પોસહ લેછ ઉચ્છાદિ જી; | |
| ધન્ય નરા જે દઢ વ્રત પાળે. એ આંકણી. | ૧. |
| એણે અવસર અરિ સૈન્ય મળીને, લૂંટતા પુર ગામ જી; | |
| બુધ પડી વળી નગરને બાહર, હુઆ કોલાહલ તામ જી. ધન્ય૦ | ૨ |
| સામંતાદિક પોસહ છંડી, પોહતા લેછ હથિયાર જી; | |
| રાયને સર્વ કહે હડી રાજ, હય ગય અરિ અપહાર જી. ધન્ય૦ | ૩. |
| પણ રાજ નવિ ધ્યાનથી ચળિયો, તવ અરિ સૈન્ય પલાય જી; | |
| પારેણા વેળા સામંત બેળા, સઢળી વાત મુણાય જી. ધન્ય૦ | ૪. |
| એક દિન અરિ જીતણે નૃપ ચલીયો, રત્નવતી રહી ગેહ જી; | |
| પોસહ અહોરતો લેછ બેડી, નિશિ કાઉસગ્ગ ધરેહ જી. ધન્ય૦ | ૫. |

એણે અવસર તસ દેવ પરીક્ષા, રાયતણું કરી રૂપ જી;
 આવી રાત્રે કહે સુણો રાણી, તજી પોસહ ધરિ ચૂપ જી. ધન્ય૦ ૬.
 તુઝ રાગે હું આવ્યો પાછો, અંતર ધરીય સનેહ જી;
 કામજવર તાપેથી સમાવો, દેહ : આલિંગન દેહ જી. ધન્ય૦ ૭.
 સામંતાદિક વાટ તે જોશે, જઈશું પાછલિ રાત જી;
 રાણી કહે સુણુ નૃપ વ્રતધારી, કોણુ તમારી જાત જી. ધન્ય૦ ૮.
 એક ગુરુ મુખ વ્રત ઉચ્ચરીને, નાવે કંદર્પા લાગ જી;
 નરય તિરી ગતિ દુઃખ બહુ લહિએ, કરતાં એહ અકાળ જી. ધન્ય૦ ૯.
 આજ તુમારે અમ કોણુ સગપણુ, ધર્મનું સગપણુ એક જી;
 ચક્રદસ પોસહ હું ન વિરાધું, જો મળે દેવ અનેક જી. ધન્ય૦ ૧૦.
 એણી પરે ધીરજ મન વચ દેખી, રીસ કરી ગયો રાય જી;
 રતનવતી રહી ધ્યાન ઘટામે, આતમ રામ રમાય જી. ધન્ય૦ ૧૧.
 રવિ ઉદયે પોસહ પારીને, પૂજે જિન અરિહંત જી;
 આવી નૃપ સુણી વાત તે સધળી, કૌતુક ચિત્ત લહંત જી. ધન્ય૦ ૧૨.
 રાજા અષ્ટમી વાસર નિગમી, રાત્રિ પોસહ કીધ જી;
 નિશીથ વેળા રતનવતીએ, આવી આલિંગન દીધ જી. ધન્ય૦ ૧૩.
 રાય કહે ન ઘટે તું સતીને, હું પર નર છું આજ જી;
 રાણી કહે આજાયણુ લેશું, દેખી વળી મુનિરાજ જી. ધન્ય૦ ૧૪.
 માદરું વચન કદા નવિ લોખ્યું, આ જવ માંહી નરેશ જી;
 પોસહ તજી રમીએ આજ રાત્રિ, નહીં તો મરણુ કરેશ જી. ધન્ય૦ ૧૫.
 માનપણું કરી ધ્યાન ધરંતા, રાયે દીધી દંડ જી;
 તવ પરનરશું રતનવતીનો, સંગમ રાયે દીઠ જી. ધન્ય૦ ૧૬.
 ધ્યાન થકી જામ ન ચલ્યો રાજા, તવ હુઆ મંત્રી સરૂપ જી;
 દેવ પ્રત્યક્ષ થઈ કહે મુઝને, આજળો છો કાંઈ જુપ જી. ધન્ય૦ ૧૭.
 રાય કહે તુમે મંત્રી અમારા, ક્યાંથી આવ્યા આજ જી;
 દેવ કહે પંચમ દેવલોકે, ભોગવીએ સાત્રાજય જી. ધન્ય૦ ૧૮.
 જહવાં પ્રભુએ વખાણ્યાં તેહવાં, દંપતી દીઠાં દોય જી;
 પ્રથમ પરીક્ષા રતનવતીની, બીજી તુમારી હોય જી. ધન્ય૦ ૧૯.

એમ કહિ રતનવતીને તેડી, બેહુને' નમી સુરરાય છ;
 વૃષ્ટિ વજ્ર રતન વર ફૂલની, કરી નિજ સર્ગ સધાય છ. ધન્ય૦ ૨૦.
 રત્નશેખર એમ ધર્મ આરાધી, ઈંદ્ર સામાનિક થાય છ;
 આરમે' સુરલોકે સુખ વિલસે, લહિ ઉત્કૃષ્ટ આય છ. ધન્ય૦ ૨૧.
 દેવી મહર્દિક રતનવતી થઇ, ત્રિવિષ્ટપ ઇશાન છ;
 તિહાં પણ દંપતી બેળાં વિલસે, તે સુખતું નહીં માન છ. ધન્ય૦ ૨૨.
 અનુક્રમે' ત્રણ જણા એણે' ભરતે, પામી કેવળ નાથુ છ;
 ભગ્ય જીવ પ્રતિપોધી લેશે, અક્ષય સુખ નિર્વાણુ છ. ધન્ય૦ ૨૩.
 એણિ પરે' વ્રત પચ્ચખ્યાણુ આરાધી, સાધી વંશિત કામ છ;
 વિરતિ ધરી ગુરુભક્તિ કરતાં, તારીખ શિવ વિશરામ છ. ધન્ય૦ ૨૪.
 એમ મુનિમુખ પદ્મદ્રહ પસરી, સુર સરિતાના તરંગ છ;
 શૌચ સભા તરૂપલવ વિકરયાં, શીતળ નિર્મળ અંગ છ. ધન્ય૦ ૨૫.
 ધમ્મિલ કુંવર ને વિમળા કમળા, સમકિતશું વ્રત બાર છ;
 ઉચ્ચરીને સહુ નિજ ધર આવે, મુનિવર કરત વિહાર છ. ધન્ય૦ ૨૬.
 પૂરણ પંચમ ખંડ એ રાસે, એ અગીયારમી ઢાળ છ;
 શ્રી શુભવીર વચન રસ પીશે, તસ ધર મંગળ માળ છ. ધન્ય૦ ૨૭.

ચોપાઇ.

ખંડ અખંડ પૂરણ રસ હોયો, ચાર વેદ ઉપનિષદો ધર્યો;

શ્રી શુભવીર વચન રસ ઝર્યો, પંચમ ખંડ એ પૂરણ ભર્યો. ૨૮.

इति श्री तपोगच्छीय संविज्ञ पंडित श्री शुभविजयगणीशिष्य
 पंडित श्री वीरविजयगणिभिर्विरचिते श्री धम्मिलचरित्रे प्राकृतम-
 बंधे पंचमखंडः परिसमाप्तः॥

પદ્ય ખંડ પ્રારંભ.

દોહરો.

- નયન જુગલ કળજલ કલા, બાલસ્થળ કારમીર;
મુખ તંબાલે વાસિયું, વીણા રવ ગંભીર. ૧.
- પ્રયુકટિતટ દાટકમયિ, કાંચી કાંતી સફાર;
સરસતી ભારતિ પ્રણમીએ, ઉર મુક્તાકળ હાર. ૨.
- પૂરણ પંચમ ખંડ એ, સાધે ચક્રિ નરેશ;
પણ છટ્ટો સાધ્યા વિના, ચક્ર ન શાલ પ્રવેશ. ૩.
- તેણે હવે છટ્ટો વર્ણવું, સુણુને શ્રોતા લોક;
દક્ષ સભા વિકસિત હુએ, જેમ પ્રહસમયે કોક. ૪.
- એક દિન મંદિર માળીએ, ચિહ્ન દિશિ પવન અગાશ;
તિલાં ખેંઠા ધમ્મિલ કુમાર, સુખભર નિજ આવાસ. ૫.
- એણે અવસર આકાશથી, ઉતરી કન્યા એક;
જાણે ચમકતિ વીજળી, ન ઠરે નગરની ટેક. ૬.
- તે વિદ્યાધર કન્યકા, તેજ રૂપ અતિરેક;
આવી સન્મુખ કુંવરને, ઉભા કહે સુવિવેક. ૭.

ઠાપી ૧ લી.

(છેલ છપીલા નંદના કુંવર છેલ જો-એ દેશી.)

- છેલ છપીલા સુંદર સુણુ એક વાત જો,
કનકવાલુકા નદિ જગમાં વિખ્યાત જો;
તેહને કાંઠે તુમ જાણું કેમ થયું જો. ૧.
- કુંવર કહે સુણુ છેલ છપીલી નાર જો,
એક દિન કીધો અગે મુઝ અપહાર જો;
તેણીને વેળા રે જળ કારણે ગયા જો. ૨.
- બલે ગયા તો દીકું વન ગંભીર જો,
મુક્તાકળ સમ નિર્મળ પીધાં નીર જો;

- પણ વનમાં વિદ્યાસાધકને કેમ હણ્યો જો. ૩.
 સાધક હણીયો પૂછે છે શેં કાળ જો,
 પરની વાત કરતાં નાવે લાળ જો;
 પર ધરની વાતોએ જીવે નંદકી જો. ૪.
 નહિ હમ નંદકિ નહિ નંદકિ મા બાપ જો,
 અમ કુળમાંહેં નંદકાની નહિ છાપ જો;
 ચટકો કેમ લાગ્યો રે સાચું પૂછતાં જો. ૫.
 સાચું પૂછો તો શું સગપણ લાગે જો,
 મરમની વાતે મોટા કિતર માગે જો;
 નહિતો વિણ કામે પૂછેવું નવી ઘટે જો. ૬.
 વિણ કામે નવિ જાણું કોઈને ઘેર જો,
 એહજેં મરમની વાતે પ્રગટે ઝેર જો;
 સગપણ વિણ નવી યોક્ષી શકીએ એવડું જો. ૭.
 સગપણ શું લાગે છે યોલો અમને જો,
 એવડું જે દુઃખ લાગે દિલમાં તમને જો;
 અંતરનો ધા લાગ્યો માલમ કેમ પંડ જો. ૮.
 સાધક એ મુઝ વૃદ્ધ સહોદર થાય જો,
 નિરપરાધી હણીયો દેધ ધાય જો;
 એ વાતે ક્ષત્રીની લાજ બધે નહીં જો. ૯.
 સાચું કહ્યું પણ કરતાં નહિય કનાર જો,
 તર લટકંતી લીધી એક તરવાર જો;
 વંશ જાળ કાપતાં સાવકને હણ્યો જો. ૧૦.
 મહસા ધાત ન કરવો શસ્ત્ર પ્રહાર જો,
 લહિ તરવાર ન કીધો કાંઈ વિચાર જો;
 ખર્જૂરતન તણને નર ન રહે વેગજો. ૧૧.
 બુદ્ધ પડી અમને એ સધળી વાતે જો,
 ભિલ તણી પરે કામ કર્યું અસિ ધાતે જો;
 પશ્ચાત્તાપ થયો તે જાણે દેવળી જો. ૧૨.

- દેવળી તો જાણે છે સર્વ વિચાર જો,
પણ બાંધવ નાવેં પાછો નિરધાર જો;
વાત સુણી બેહુ બેહેની સ્નાન કરી રહ્યાં જો. ૧૩.
- વિણ અપરાધી હણતાં હું થયો રાંક જો,
પણ એ વાતેં નથી અમારો વાંક જો;
ગુનહો કરો બકસિસ વેરાળું ટાળવું જો. ૧૪.
- વેર નથી તુમ આથેં કાંચ કલેશ જો,
અમ દિલમાંહે વસીયો ગુર ઉપદેશ જો;
બાંધવથી પ્રીતમ અધિકો હોયે નારીને જો. ૧૫.
- પ્રીતમ ડોણ તુમારે કન્યા વેશ જો,
સુણીયો સદ્ગુર પાસે શો ઉપદેશ જો;
તુમે બેહુ બેહેની નામ હામ અમને કહો જો. ૧૬.
- મુઝ બાંધવ વિદ્યાધર દેરો રાણો જો,
મિત્ર સેનાનેં વચનેં તમેં સહુ જાણો જો;
કામ અળગવું કરિનેં કપટે પૂછવું જો. ૧૭.
- કપટ ધણાં તો નારી માંહે પેહાં જો,
વળી દોષ દિન તુમને નજરે નવિ દોહાં જો;
નારી અગોચર દેખી કેમ વિસવાસીએં જો. ૧૮.
- વિશ્વાસી નિષ્કપટી છે જગ નાર જો,
નારી વિના નર હાલીનો અવતાર જો;
બીકણ ભડકણ નર તે અણવિસવાસીયા જો. ૧૯.
- ભડકણ બીકણ અમને જાણ્યા કેમ જો,
નવનવિ વાત વદતાં વિધટે પ્રેમ જો;
માયાં બોલાં માણસને પરતીજીએં જો. ૨૦.
- જુહા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જો,
મિત્રસેનાશું વચને દાખી પ્રેમ જો;
પુઠ્ઠથી ભડકીને નાહા કેમ ગયા જો. ૨૧.
- મિત્રસેના ગમ્મ અમનેં કરી સંકેત જો,

નાહા અમે દેખી વિપરીત વહેઃ જો;
 નારીશું અગેડા નર ઉત્તમ નવી કરે જો. ૨૨.
 પ્રેમ બન્યો તિહાં અગડાનું શું હેત જો,
 મિત્રસેનાએ પ્રાધા શો સંકેત જો;
 સાચ કહો તો આગળ વાત પ્રકાશીએ જો. ૨૩.
 ખેટસુતા આશકતેં રાતી કેત જો,
 હલવિ સહુ રેહેજો નહીં તો ધન્યવેત જો;
 ઉજ્જવલ ધન્ય દેખીને દેશાવર ગયા જો. ૨૪.
 મિત્રસેના મુખ સાંભળી આંધવ વાત જો,
 અમે જોહુ જોહેને નવિ ચિંત્યો ઉપધાત જો;
 જ્ઞાનીને વયજો રે ચિત્ત ઉપશામીયું જો. ૨૫.
 અમે જાણ્યું જો નહીં અમ તુમ મેલાપ જો,
 આંધવ ધાતે જોહુને થયો સંતાપ જો;
 મિત્રસેનાએ ઉજ્જવલ ધન્ય હલવ્યો સહી જો. ૨૬.
 ભાઈ મુખ્યો પણ વંછિત મેજો મેલી જો,
 સંપે હરખી સોળ જણીની ટોળી જો;
 હર્ષમદે મિત્રાએ ધન્યપતિ હાલવ્યો જો. ૨૭.
 એક એક વચને સાચી વાત રસાળ જો,
 છટે ખડેં ભાખી પેહેલી દાળ જો;
 શ્રી શુભવીર વાળુંટો મેજો સહુ મળ્યો જો. ૨૮.

દોહરા.

વિદ્યુત્પ્રતાને કુંવર કહે, અમે વિદેશેં જાત;
 પછે અદાર મળી તમં, કેમ જાણી તે વાત. ૧.
 દાણા પાણી જોર છે, ચતુર ન ચિંત્યો જાત;
 પૂર્વ દિશિ વંછા કરે, પશ્ચિમ દિશિએ સધાય. ૨.
 મજ મેલાપા સંપજે, કાળેં કાળેં જોય;
 તે પણ વસ્તુ સભાવથી, નિયતપણું જો હોય. ૩.
 ઉદ્ધમ પણ કરવો સહી, પણ એક પુણ્ય સહાય;
 દૂર દેશાવર સજ્જનાં, વંછિત મેજા થાય. ૪.

ઢાળ ૨ જી.

(જુઝખડાની દેશી.)

વિદ્યુલતા કહે વીતી વાતો, સાંભળો આર્ય કુમાર;

મોહન રાય મેહર કરો,

મેહર કરો મનમોજી ધરો, જુએ વાટ તે નારી અઢાર; મોહન૦ એ આંકણી.

વિદ્યુન્મતિ આદે સવિ સહીયરો, બેડી હુતી હુશીયાર. મોહન૦ ૧.

મિત્રસેનાએ વાત કરિ તવ, અમે બેહુ કીધ વિચાર; મોહન૦

જાની વચન સાચું થયું સહીયરો, કંતે સફળ અવતાર. મોહન૦ ૨.

એકમના થઈ મિત્રસેનાને, અમે મોકલી તુમ આણે; મોહન૦

દર્પ દિવાની થઈ તે મંદિર, શ્વેત પતાકા તાણે. મોહન૦ ૩.

ધણિય વિલંબી ગઢ નદી તીરે, વન તર હામે જોતી; મોહન૦

પણ નવિ દોહા મીઠા મોહન, મંદિર આવી રોતી. મોહન૦ ૪.

પુછ્યા પછે તેણે વાત પ્રકાશી, ભૂલ પડી મુઝ મોહોટી; મોહન૦

સંકેત વાત તદા સુણી બોલ્યાં, હાથે બગાડી બૂટી. મોહન૦ ૫.

મુઝ ભગિની હુકમે તુમ જોવા, હું ચલી દેશ વિદેશ; મોહન૦

મળિયો એક નિમિત્તીયો મારગ, તેણે કહી વાત વિશેષ. મોહન૦ ૬.

જોગી મળી મારગમાં ચારે, તુઝ પતિ શું ધરે પ્યાર; મોહન૦

હું પણ ગઢ તેણે વન જિહાં જોગી, દોહા નહીં ભરતાર. મોહન૦ ૭.

મેં જાણ્યું જે જોગી સગે, જોગી હુઆ અબધૂત; મોહન૦

હું પુર ગામ ગીરિવન અળગું, વળગું જાણે ભૂત. મોહન૦ ૮.

ગગન ચલત ગિરિશિખર નિહાળત, સિદ્ધ મળ્યો નર એક; મોહન૦

જોગાષ્ટાંગ સમાધિ વેળા, પુછ્યે જાગ્યો વિવેક. મોહન૦ ૯.

તે કહે કર્મદરાયની બેટી, પરણી રમે તે સાથ; મોહન૦

તે પુર જાતાં પંથ વિચારે, જાની મળ્યા મુનિ નાથ. મોહન૦ ૧૦.

મેં પુછ્યું તસ ચરણ નમીને, જાની કહે મુણ વાત; મોહન૦

ધર્મિતલ કુંવર જઘ અંપાએ, ટાળ્યો ગજ ઉતપાત. મોહન૦ ૧૧.

આઠ કુમારી ભયથી હમારી, આપે વરી રહ્યા ત્યાંહિ; મોહન૦

જાની વચન સુણી ગગન ચલતી, હું પણ આવી આંહી. મોહન૦ ૧૨.

| | |
|---|-----------|
| આજ મનોરથ સધળા ફળીયા, મળિયા પ્રાણ આધાર; | મોહન૦ |
| મુંહ માગ્યા આજ મેઘ તે વરસ્યાં, તરસ્યાં અમૃત ધાર. | મોહન૦ ૧૩. |
| સુખીયા આગળ દુઃખની વાતો, કરવી તે સર્વિ દોષ; | મોહન૦ |
| પરદુઃખ વાતે દુઃખ ધરે જો, વિરલા સજ્જન લોક. | મોહન૦ ૧૪. |
| ચક્રવા ચક્રવી પ્રેમ વિજેગે, ન કરે નિશિષ્ય નિંદ; | મોહન૦ |
| જગ નર નારી પ્રેમ વિલુક્તાં, નિર્ગમે રાત્રી આણુંદ. | મોહન૦ ૧૫. |
| સોળ સખી સાથે મુઝ ભગિની, દુઃખ ધરતી હશે ગેહ; | મોહન૦ |
| તુમ આણી લલિ દેશું વધામણી, હર્ષિત થાશે તેહ. | મોહન૦ ૧૬. |
| કુંવર કહે તમે તેડી લાવો, સધળી આ વન માંહી; | મોહન૦ |
| વિદ્યુલતા તતલણ તિહાં પોહોતી, દેતી વધાઇ ઉઠાંહિ. | મોહન૦ ૧૭. |
| તે સહુને કહી વાત તે સધળી, તે સુણી કરત સજ્જન; | મોહન૦ |
| માતપિતાદિક ખેટ સુતાનાં, આવ્યાં પરિજન ધાઇ. | મોહન૦ ૧૮. |
| સુંદર રતન વિમાન રચિનેં, ચંપાપુરી ઉદ્યાન; | મોહન૦ |
| કનકમયી એક મેહલ બનાવી, ઉતરીયાં એક તાન. | મોહન૦ ૧૯. |
| રાજા રહીયત દર્શન આવે, જાણી સુર સાક્ષાત; | મોહન૦ |
| દેવ નહ જાળ રનાનેં આવ્યા, કરવા પાતિક ધાત. | મોહન૦ ૨૦. |
| ધનિલ કુંવર ચઢી વરઘોડે, ચોરી બાંધી વિશાળ; | મોહન૦ |
| ઉતરીયા સર્વિ સજ્જન સાખેં, પરણી કન્યા અઢાર. | મોહન૦ ૨૧. |
| ખેચરે કન્યા સર્વ વોળાવી, વરને કરે સત્કાર; | મોહન૦ |
| કનક રતન આદે બાહુ દેઈ, રાત્રિ વસ્યા પુર બાહાર. | મોહન૦ ૨૨. |
| રવિ ઉદયે વૈતાલ્ય સધાગ્યા, આવ્યા કુંવર નિજ ગેહ; | મોહન૦ |
| રમણી તીસ રમેં રસ ભેળી, ધરતી પરસ્પર નેહ. | મોહન૦ ૨૩. |
| ભાગ્યદિશા ભરપૂર વહે જસ, નહિ તસ ધરમાં કલેશ; | મોહન૦ |
| જસ ધર પુણ્ય દિશા પરવારે, તસ ધર કલેશ પ્રવેશ. | મોહન૦ ૨૪. |
| રસભર રમણી રહે આણુંદે, બાળક મચ્છા પૂર; | મોહન૦ |
| લલુ ગુર વિનય વહે તસ ધરમાં, લક્ષ્મી વસે ભરપૂર. | મોહન૦ ૨૫. |
| એક એકથી ધર નજરો ચોરે; વ્યભિચારી નર નાર; | મોહન૦ |
| તે દેખી લક્ષ્મી લજવાણી, જાય રહી ધર બાર. | મોહન૦ ૨૬. |

| | |
|---|-----------|
| રાત દિવસ નર રોપ બરાણો, રમણી ઉપર જોહ; | મોહન૦ |
| તસ મુખ સુખ લક્ષ્મી નવિ જોવે, સોવે દાઘી દેહ. | મોહન૦ ૨૭. |
| વિકસિત નયન વદન હરખાંતી, દેખી પતિ ઉજમાળા; | મોહન૦ |
| લગ્નથી પ્રિયા ધર ભેળાં મળીને, રમતી કરતી ચાળા. | મોહન૦ ૨૮. |
| ધમ્મિલ મંદિર સ્ત્રી સવિ રમતી, એક એકને દેખ તાળી; | મોહન૦ |
| તીસ અર્કર્મ ભૂમિને નિહાળી, લલના હરી લટકાળી. | મોહન૦ ૨૯. |
| છત્રે પ્રાંતે પુણ્ય અખંડે, ધમ્મિલ રાસ રસાળે; | મોહન૦ |
| શ્રી શુભવીરે વિવેકની વાતો, બોલી બીજી ઢાળે. | મોહન૦ ૩૦. |

દોહરા.

| | |
|--|----|
| ઉજ્જવલ સુખ વિલસે તિહાં, શ્રી ધમ્મિલ કુમાર; | |
| લોક કહે એ કુમરના, પુણ્યતણો નહિં પાર. | ૧. |
| પુણ્યે પરણુતિ હોય બલી, પુણ્યે શક્તિ સમૃદ્ધિ; | |
| મનવંછિત મેળા મળે, પુણ્યે હુએ નવ નિદ્ધિ. | ૨. |
| પુણ્યની વૃદ્ધિ કારણે, દિન દુઃખી ઉદ્ધાર; | |
| દાન સુપાત્રે આપતા, ચાલ્ય મહોત્સવ સાર. | ૩. |

ઢાળ ૩ જી.

(મારા વાલા જ હો, હું રે ગદ્ય મહી વેચવા રે લો-એ દેશી.)

| | |
|---|----|
| અન્ય દિવસ રસ રીઝમાં રે લો, (વિઘ્નમતિ) રતિ ખેલ; મેરે માલક હો, | |
| વિમળસેના પ્રતેં એમ કહે રે લો, ચતુર હો મોહન વેલ, મેરે માલક હો, | |
| મેળો મળ્યો રે મળખુતશું રે લો. એ આંકણી. | ૧. |
| એક અજુગતું તમેં કર્યું રે લો, પીયુ પગપૂજન ધાર; મેરેં | |
| નારી સતીને પતિ દેવતા રે લો, સ્વામીથી સવિ શણુગાર. મેરેં મેળોં | ૨. |
| જોં તુમેં ઉચિત કર્યું બહું રે લો, ન કરે જે ગરીબની નાર; મેરેં | |
| હ પતિને રોશં દિયો રે લો, નિજ પગ પાટુ પ્રહાર. મેરેં મેળોં | ૩. |
| મેળો કહે હસી હે હલે રે લો, એ શું મેં કીધ અકાળ; મેરેં | |
| ૨ નારી શોકય કરી વર્ણવે રે લો, નાવી પતિ થઇ લાજ. મેરેં મેળોં | ૪. |
| વિઘ્નમતિ વળતું કહે રે લો, નરને હૃદય વસી જોહ; મેરેં | |

- નામેં વખાણે ગુણે કરી રે લો, નારીશું જસ સનેહ. મેરેં મેળો ૫.
- પણુ તુમેં વેગેં પિયુ તાડીયો રે લો, રોપ કરી પરચંડ; મેરેં
- તે તુમ પગનો અમેં મળી રે લો, કરીએ કહો શો દંડ. મેરેં મેળો ૬.
- વિમળા હસી કહે તેહને રે લો, સુણજ્યો સવે હુશીયાર; મેરેં
- જે મેં પ્રીતમને પગે કરી રે લો, કાઢ્યા ન હોત પ્રહાર. મેરેં મેળો ૭.
- તો તુમેં સધળી કુમારિકા રે લો, પરણત કયો ભરતાર; મેરેં
- ચરણ અમારા પસાયથી રે લો, મુઝ પતિ તુમ પ્રિય સાર. મેરેં મેળો ૮.
- તેણે કારણુ તુમેં સહુ મળી રે લો, લેછ કુસુમધન સાર; મેરેં
- પૂજે ચરણ મુઝ ચંદને રે લો, ભાવેં લેછ ઉપગાર. મેરેં મેળો ૯.
- સાંભળી સર્વ ખુશી થઈ રે લો, માનપણે રહી જામ; મેરેં
- દાસ્ય વિનોદની ગોહડી રે લો, વાતે પૂરણ થઈ તામ. મેરેં મેળો ૧૦.
- વિદ્યુન્મતિ પિયુને કહે રે લો, કહો મુઝને પ્રિયકાર; મેરેં
- કાણુ છે વસંતતિલકા ધસી રે લો, નામે અતુર વર નાર. મેરેં મેળો ૧૧.
- કુંવર ભણે ભય પામીએ રે લો, કંઈને ચઢે વળી રીશ; મેરેં
- એકથી બીહિના આવિયા રે લો, હવે વળી મળી ત્રીશ. મેરેં મેળો ૧૨.
- વિમળા હસિ કહે સાહિબા રે લો, દીસો બીરક વિશેષ; મેરેં
- નિર્ભય હો તુમને સદા રે લો, બોહશો નહિ લવ લેશ. મેરેં મેળો ૧૩.
- સ્વસ્થ થઈને કહો કથા રે લો, હર્ષડાથી કાઢો બાર; મેરેં
- વાહાલેસરીને ન રાખીએ રે લો, બહુ દિન કારાગાર. મેરેં મેળો ૧૪.
- કુંવર કહે પ્રિયા સાંભળો રે લો, નયરી કુસામડ છેક; મેરેં
- જિતશત્રુ તેહનો રાજ્યો રે લો, તેહની વેશ્યા એક. મેરેં મેળો ૧૫.
- નામે વસંતસેના અછે રે લો, તાસ સુતા ગુણુવાન; મેરેં
- નામે વસંતતિલકા ભલી રે લો, રૂપ કળા નિધાન. મેરેં મેળો ૧૬.
- મુઝને અતી પ્રિય તેહવી રે લો, હું છું અતિ પ્રિય તાસ; મેરેં
- કામ ભોગ રતિની કળા રે લો, જાણે વિશેષ વિલાસ. મેરેં મેળો ૧૭.
- વિદ્યુન્મતિ કહે વાહમા રે લો, હોવે હુકમ જે હજૂર; મેરેં
- તો હું તિહાં જઈ જોઈને રે લો, આવું તે આણુંદ પૂર. મેરેં મેળો ૧૮.
- વેગે આવો જઈ સાંભળી રે લો, ચાલી ગગન તતકાળ; મેરેં

અંડ છઠું ત્રીજી કહી રે લો, શ્રી શુભવીરે ઢાળ. મરે મેળો ૧૯-

દોહરા.

- વિયત ઝગતિ વીજળી, વિઘ્ન-મતિ મિત સાસ;
કુસંગપુરે જઈ જોવતાં, દીકું મંદિર તાસ. ૧.
- વેશ જીવાન પુરુષ તણો, ગણિકા યોગ્ય કરંત;
દ્રવ્ય સહિત ઘરમાં ગઈ, અદૃશ્ય રૂપ મહંત. ૨.
- દીડી વસંતતિલકા પતિ વિરહે કૃત કૃશ કાય;
તજી શણગાર જીરણી અતિ, ચીવર મલિન ધરાય. ૩.
- ખાંધી વેણી ધ્યાવતિ, ધમ્મિલને એક ધ્યાન;
નરદેવી નારી પરે, ન જીએ તેહ જીવાન. ૪.
- તવ નરવેશ તજી કરે, થઈ નિજ રૂપે લાંબી;
કહે તુઝ પાસેં મોકલી, ધમ્મિલ કુંવરે આંહી. ૫.
- હું છું દાસી તેહની, ખચર કરેવા તુઝ;
પ્રેમે પાઠવી તેણે તુમેં, કે શું કહો છો મુઝ. ૬.
- એમ સુણી સહસા ઉડીનેં, ગાઠ આલિંગન દેત;
રોમ રોમ હરખત થઈ, સાદર રનેહ વહેત. ૭.

ઢાળ ૪ થી.

[સાગરમતિએ આવ્યાં છે ભરપૂર જો, ચારે ને હાંકે માતા રમી વાળ્યાં-એ દેશી.]

- આસન ઢાળી વિઘ્ન-મતિને બેસારી રે,
પૂજે રે પ્રાણવલ્લભ માહરો કિહાં વસે;
મુઝનેં વિછોડી પિયુ પરદેશ નિવેશે રે,
ભોજન કેમ ભાવે રે તે કરતા હશે;
સંદેશો પામી રે દિલ દુઃખ ઉલ્લસે. ૧.
- મહિલા મનમેળા રે મનના મન રમેં,
કૃપની છાયા રે કૃપેં ઉપસમે. એ આંકણી.
- વિઘ્ન-મતિ કહે દુઃખની વેળા વીતી રે,
વાલ્હિન વિશરામી રે અંપાએ વસે;
થોડા દિનમાં કરશું તુમ પીયુ મેળા રે,

પણુ આવી વેળા રે કેમ તુમ થઈ હશે;
વાતો મલ પ્રકાશે રે તો ચિત્ત ઉલ્લસે.
વસંતતિલકા બોલે નગરે વડેરો રે,
સુરેંદ્રદત્ત કોટિધ્વજ વ્યવહારીયો;
માત સુભદ્રા જાઓ પ્રાણુ પિયારો રે,
મુઝ ઘર ઘટ માંહી રે ધમ્મિલ ધારીયો;
મોહેં મુઝ મારી રે ચિત્ત ધન હારીયો.

મહિલા૦ ૨.

મહિલા૦ ૩.

માત પિતા તસ જાળ સુરલોક સધાવ્યાં રે,
નાવ્યાં રે ધનનાં ભરણાં તે પછે;
તવ મુઝ માતા કહે એકાંતે તેડી રે,
છોડી કંત કાઢો રે એ નિરધન અછે;
પંખી પણ તજે રે તર સુકયા પછે.

મહિલા૦ ૪.

સુકાં નઇ સર છડે હંસ ને ચક્રવા રે,
રાજ્યથી ઉતરીયો રાજા સેવકં;
નિર્ગંધ દુસુમેં ભમરો પણ નવિ બેસે રે,
હરણાં પણ ન ભજે વન દાઘે થકે;
આપણુ જાત ભજીએં નર ધન આવકેં.

મહિલા૦ ૫.

તવ મેં કહ્યું ધન કોડ ગમેં એણે દીધું રે,
વારધિ વન્હિ વેશ્યા સંતોષી નહીં;
પણુ ધનવંત મૂરખ થું હું નવિ રાચું રે,
સાચું ચિત્ત લાગ્યું રે મુઝ એહથું સહી;
લક્ષણુ ગુણુ દેખી રે પ્રીત લાગી રહી.

મહિલા૦ ૬.

મયૂર વિષે રત પીંછ કહે સુણુ કેકડા રે,
ચિરં તન વળગાં અળગાં મત કરે;
જે છંડીશ તો કૃષ્ણ મુગટ સિર ચઢથું રે,
પણુ તું કળા કરીને રે વનમાં નહીં ફરે;
જગજનતા તુંને રે બાંડો ઉચરે.

મહિલા૦ ૭.

તેમ માતા એ મુઝ તનનો શણુગાર રે,

જીવંતાં ન છોડું રે હું એહને કદા;
સાંભળી મૌન રહી પણ છિદ્ર ગવેએ રે,
એક દિન સ્નાન કરી અળતો માગ્યો મુદા;
જીરણુ ને નીરસ મા દેતી તદા.

મહિલા૦ ૮.

હું બોલી અળતો નીરસ કેમ દીધો રે,
મા કહે એ ધમ્મિલ સરિખો લેખીએ;
છત્તુ ખંડ નીરસ પીલ્યા મોકલીયા રે,
પૂછંતાં કહે રે પતિશું પરખીએ;
હું બોલી એ સમ જગતે ન દેખીએ.

મહિલા૦ ૯.

છમ્મજાએ તલવટના તલ મંગાવ્યા રે,
તલપુળી તલ વિણુ માએ મોકલી;
પૂછંતાં કહે ધનતલ વિણુ પતિ પૂળી રે,
હું બોલી પૂળી તો બાળણુ વળી;
ધમ્મિલની મતિ રે કામે આગલી.

મહિલા૦ ૧૦.

માય કહે દેવલ ઘર લીંપણુ કરશે રે,
મેં કહ્યું રે કૃતધ્વ તુંહિ વાયસ પરે;
મા પૂછંતાં મેં કહિ લૌકિક શાસ્ત્રે રે,
વરસી બાર દુકાળે રે ધિક્ ભેગા મળે;
વાત તે વિચારે રે જગ ભુખે મરે.

મહિલા૦ ૧૧.

આપણને કોણ પિંડ દિએ એણી વેળા રે,
એહું પણ મીઠું રે નર માગી જામે;
ધર ને ધરાણાં બાળક નારી વેચે રે,
સીંચે રે પેટવેઃ દિન નીગમે;
ધર છોડી લગ્નલુ રે પરદેશે ભમે.

મહિલા૦ ૧૨.

વિપ્ર વણિક પણ અસુર તણે ધર દાસો રે,
કાંસો ઝેર ખાઇ રે નર નારી મરે;
તિરી નર મંસ ભખંતાં જળ નવિ પાવે રે,
જાવે રે નેહી વિચ્છોડી દુઃખ શરે;

કોટિધજ મૂછાળા રે દીનપણું ધરે.
આપણુ કાકા કેણી પરેં પેટ તે ભરથું રે,
તવ વૃદ્ધ કાગળોલ્યો રે દુઃખ ધરશે નહીં;
જલધિતટે કાંચજળ દ્વિક ભાણેજન રે,
તેહની રે પાસેં સવિ જમથું સહી;
અશનાદિક દેશે રે જલધિ મત્સ્ય વહી.

મહિલા ૦ ૧૩.

મહિલા ૦ ૧૪.

મૌકલી કુલ જલધિતટ પોહોતા ખેમે રે,
પ્રેમે કાંચજળ યોલાવતા;
બહુ સન્માને નિત્ય જલધિ મત્સ્ય દેવે રે,
પીવારે મીઠાં જળ દેખાવતાં;
બાર દુકાળી કાકા સુખમાં કાઢતા.

મહિલા ૦ ૧૫.

થયો સુગાળ મુદિત જન મુદીર ઝરંતાં રે,
મોકલી દોય દ્વિકા રે ખખર કઢાવતાં;
ભાણેજને કહે અમને લોક તેડાવે રે,
ભાવે રે ભોજન ભક્તિ કરાવતાં;
પૂર્વજને પોષણ શ્રાધ સરાવતાં.

મહિલા ૦ ૧૬.

કહે ભાણેજ સારસ જલધિ વાયસ રે,
કહે માતુલસે દુઃખે જાણું પડે;
કાક કહે નિલ ઉડી તુમ પગ સાંમું રે,
ખાધાને સાર રે નીચ નજર અડે;
અમનેં શ્રેષ્ઠ ધાત્યા રે એહવા સાંકડેં.

મહિલા ૦ ૧૭.

કડુક વચન એમ બોલી પાછલી રાતેં રે,
બલીભુગ પિંડ ભાગી રે નિજ દેશે ગયા;
તું પણ માતા તેહવી ગુણ હણનારી રે,
હું તો ગુણ પ્યારી રે જેથી સુખી થયા;
સાંભળી માય કપટેં ગઈ આણી દયા.
અતિ રાગેં રંગાણી મુઝને જાણી રે,
માતાએ મોહોટો આચ્છવ માંડીયો;

મહિલા ૦ ૧૮.

નાત વર્ગ સંતોષી મદિરા પોખી રે,
 મુઝ પીયુને રણ વગડામાં છોડીયો;
 છંડી હેમ સિદ્ધિ લીધી કોડીયો. મહિલા૦ ૧૯.
 તજી તબોલ ને સરસ આહાર નિવારી રે,
 વેણી બંધ જીરણુ લુજંગ મૃતિ લતિ;
 તાપસિણી જ્યુ કાયાશોક કરંતિ રે,
 હું ધરમાંહે રોતી પીયર જશોમતિ;
 ખેમ કુશળ પૂછતાં મેં કહી છતી. મહિલા૦ ૨૦.
 પણ માહારો સંદેશો જઈને કેહેજે રે,
 ધરણીને પરણી છંડી વેગળી;
 તેમ વળી નવનવી પરણી હશે કોઇ નારી રે,
 તેહને રખે વીસારી રે મુકતાં વળી;
 જો જાએ લાખા રે સાખા ન હું ચલી. મહિલા૦ ૨૧.
 ધર ને ધરાણાં વેચી માલ ખવારી રે,
 પીયર દેહ ધારી રે અન માગી જમે;
 સખી સહેલી પીતરીયા ભોળઈ રે,
 તેહનાં રે મેહેણાં પરણી નિત્ય ખમે;
 પ્રીતમને સાખાશી પરદેશે રમે. મહિલા૦ ૨૨.
 એમ વયણાં સુણી ખેચરી કહે રહો છાનાં રે,
 જઈશું અમે રેહેજો તુમે દુઃખ પરિહરી;
 એમ કહિ ગગન ચલી શુભવીરની પાસે રે,
 ચોથી ઢાળ છટ્ટે ખંડે રસભરી;
 ચતુરા ચિત્ત ચૂપે ગઘ ચંપાપુરી. મહિલા૦ ૨૩.

દોહરા.

વિદ્યુન્મતિ વેગે જઈ, ધમ્મિલ કુંવરને પાસ;
 મૂળ ચૂલ માંડી કરી, સધળી વાત પ્રકાશ. ૧.
 તે સુણતાં દુઃખ ઉલ્લસ્યું, નયણે નીર ભરાય;
 પણ વિમળાના ભયથકી, વચને નવિ ઉચ્ચરાય. ૨

- વિદ્યુન્મતિ કહે નાથજી, મ કરો શોચ લગાર;
કુશાગપુરેં જાવા તણો, જો હોયે દિલમેં પ્યાર. ૩.
તો જોલો નિર્ભયપણે, કુંવર કહે છે પ્યાર;
પણ ઇચ્છા હોયે સર્વની, તો જાવું જયકાર. ૪.
એમ નિસુણી ખેચર સુતા, મેળવી સધળી નાર;
નિજ નયરેં જાવા તણો, કીધો એક વિચાર. ૫.
કુંવર જઈ નૃપને કહે, જઈશું અમે નિજ દેશ;
રાય કહે કેમ રાખીએ, પરજાગત સવિશેષ. ૬.

ઢાળ ૫ મી.

(ત્રીજેં ભવ વરયાનક તપ કરી—એ દેશી.)

- કુંવર સજ્જાઈ કરી પુર બાહર, દેહેરા તંબૂ દેવે;
હય ગય રથ પાયક દલ સાથેં, વસ્તુ અવર વર લેવે રે; ૧.
પ્રાણી પુણ્ય તણી ગતિ દેખો, પુણ્ય જગતમાં વિશેષો રે. એ આંકણી.
- કપિલરાય બેટી વોળાવે, મળણાં સજ્જન સહુ લાવે;
દાસી દાસ દીએ બહુ સાથેં, હય ગય સુખટ ચલાવે રે. પ્રાણી ૨.
રવિશેખર જીવરાજ મિલાપેં, દીએ ધન કંચન કોડી;
નવ ઐથી સસરા ધન દેઈ, વળીયા નમી કર જોડી રે. પ્રાણી ૩.
ખેટસુતાએં વિદ્યાબજેં રચીયો, રત્ન વિમાન વિશાળ;
સર્વ પરિકર વાહન સૂઘાં, બેઠાં થઈ ઉજમાળ રે. પ્રાણી ૪.
દેવ વિમાન ઝરખેં બેઠી, વિમળાદિત્ય સવિ નારી;
વન ગિરિ સર નદી ગામ વિલોડી, વાત કરે બહુ પ્યારી રે. પ્રાણી ૫.
ક્ષણમેં કુશાગ્રપુરી વન ખંડે, ઉતર્યા હર્ષ વિશેષ;
વિયતચરી વિદ્યાધર લોકનેં, દૂર કિસ્યો પરદેશ રે. પ્રાણી ૬.
દેરા તંબૂ દીયા વનમાંહી, રત્નવિમાન આકાશેં;
નગર લોક મળી કાંતુક જોતા, પામ્યા ચિત્ત ઉલ્લાસેં રે. પ્રાણી ૭.
સુરેંદ્રદત્ત તણો સુત ધમ્મિલ, બહુ વરશે ધર આવ્યા;
સજ્જસુતા વિદ્યાધર કુમરી, પરણી બહુ ઝલ્લિ લાવ્યા રે. પ્રાણી ૮.

- એમ નિસુણી અરિદ્રમણુ તે રાજા, સન્મુખ આવી તામ;
પુર શણુગારી નિજ ધર તેડી, આપ્યું રહેવા ધામ રે. પ્રાણી૦ ૯.
- રત્નવિમાનની રચના દેખી, રાય હર્ષ બહુ પાવે;
ધમ્મિલ મંદિર હુકમેં તતક્ષણ, નૌતમ રાય કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૦.
- વેશ્યા વસંતસેના ધર જાવે, તે પણ સન્મુખ આવે;
નિજ બેટીનેં વાત જણાવે, કુંવરનેં ભેળા મિલાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૧.
- મેઘમયૂરી ચંદ્રચક્રોરી, તેણી પરેં હર્ષ બરાણી;
રનાન કરી શણુગાર ધરીનેં, અંગોઅંગેં ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૨.
- વસંતતિલકા પુત્રી સમી ગણેં, શત્રુદ્રમણુ ભૂપાળ;
તેણેં નિજ રાજ્યનો ભાગ તે ત્રીજે, કુંવરનેં દીધેં ઉજમાળરે. પ્રાણી૦ ૧૩.
- પ્રથમ સતી પરણી જે જશોમતિ, ધનવશુ શેઠની બેટી;
બહુ કુલ ઉજ્જલતા દેખાવી, જૈન ધર્મ ગુણુ પેટી રે. પ્રાણી૦ ૧૪.
- તેહને તેડવા કારણુ પોતેં, માન વધારણુ સાહેં;
જઠ કહેં સર્વ ગયાં પણ તુમવડેં, ધહાં કનેં નામ અમાહેં રે. પ્રાણી૦ ૧૫.
- સમરા સાસુએં આદર દેઈ, નિજ પુત્રીને વોળાવે;
બેસી સુખાસનેં નિજ ધર આવે, વિમળા ભક્તિ કરાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૬.
- ત્રીજેં હીમ્મેં રાજ્યની લીલા, નૃપ અભિષેક કરાવે;
ભેગીદત્ત વિદ્યાએં સાધ્યા, દેશ અવર વશ થાવે રે. પ્રાણી૦ ૧૭.
- પ્રથમ જશોમતિ કરી પટરાણી, બીજી વિમળા રાણી;
વિદ્યુન્મતિ ને વિદ્યુલતા દોય, ચક્ર અભિષેક ઠરાણી રે. પ્રાણી૦ ૧૮.
- વિમળસેનાના માત પિતાદિક, આવી તિહાં સર્વ મળિયાં;
બેટી ભેટી દીધે બહુ સંપદ, કુંવર રજાએ વળીયાં રે. પ્રાણી૦ ૧૯.
- આ ભવઅર્થે ડાઁઓ ખટ માસી, આંખિલ તપ ફળ વાધ્યો;
સુરરમણી પામી, વાંછિત સુખ સર્વ સાધ્યો રે. પ્રાણી૦ ૨૦.
- છટ્ટે ખડેં પાંચમી ઢાળેં, કુંવર વેશ્યા નિજ ધામ;
શ્રી શુભવીર રસિક લોકોત્તરા, ધર પામે વિસરામ રે. પ્રાણી૦ ૨૧.

દોહરા.

એક દિન ધમ્મિલ રાયનેં, વસંતતિલકા એમ;
કહે ગત નિશિ વેષાંતરેં, રતિસુખ વિલક્ષ્યા કેમ.

- પશુ મેં તુમનેં ઓળખ્યા, રતિ સંભોગનેં કાળ;
સાંભળી ધમ્મિલનેં મને, પ્રગટી અંતર આળ. ૨.
- ચિંતી કહે નારી પ્રતેં, તુમને વિસ્મય હેત;
હું આવ્યો વેશાંતરેં, ખીજો નહીં સંકેત. ૩.
- એમ કહી ચિંતે મુઝ સરપ, કરે કોઇ ધૂરત ફંદ;
મુઝ નારી અભિલાખીઓ, વિદ્યાધર મતિ મંદ. ૪.
- પશુ એ દુષ્ટને મારવા, કરવો કોઇ ઉપાય;
ચિંતિ ધર ફરતો ભુવિ, સિંદર પૂજવ રાય. ૫.
- ધમ્મિલ કર કરવાળથું, પૂરું ભ્રમણ કરંત;
દેખી તસ પદ પદ્મતી, તે અનુસારે ચલંત. ૬.
- ધર પેસંતાં ધમ્મિલે, દીધો ખર્જ પ્રહાર;
દોષ ભાગ કરી નાંખીયો, ગરતાં દૂપ મઝાર. ૭.
- ભુવિ જળ શાય કરી ગયો, વિદ્યુન્મતિને પાસ;
પુરૂષ બધા શકિત મને, નિશિદિન રેહેત ઉદાસ. ૮.
- એક દિન મંદિર ઉપવને, વૃક્ષ અશોકને પાસ;
પુઠવિ શિલા પટ ઉપરેં, ઘેરો કરત વિખાસ. ૯.
- પશ્ચાત્તાપ દવાનળે, તાપિત હૃદય કુમાર;
ચિંતે કરવું નવિ ધટે, હું શ્રાવક વ્રતધાર. ૧૦.

ઢાળ ફ ફી.

(એક સમેં જંદાવનેં સામળીયા જ-એ દેશી.)

- તેહ સમેં નવ જૈવના, અતિ રંગીલી;
કુચ ફળ ભર નમી તન ડાળ, અપચ્છર પે રે અતિરંગીલી;
ધાંમે ધાંમે ચરણ હવે, અતિં ચમકંતી ચતુરા ચાલ. અપચ્છર ૧.
- રક્ત વરણ સાડી ધરી, અતિં મણિતિલક કપાલે હેજ;
ચરણે ઝગત પીત કિંકણી, અતિં કંચુક મણિ હીરા તેજ. અપચ્છર ૨.
- લોચન કળ્લલતા ઝગેં, અતિં ઓષધિપતિ રમેર વદન;
બિંબાધર રદ બિજલા, અતિં દર્શનથી દેવ પ્રસન્ન. અપચ્છર ૩.
- એવમહર્ષા ભૂષણેં, અતિં ભૂષન રાજિત તથોલ; અપચ્છર

| | |
|--|------------|
| આવી ઉભી કુંવર છપ્પી, અતિં જોતાં રંગ લાગ્યો ચોળ. | અપચ્છરં ૪. |
| વિનય કરી એમ બોલતી, મન મોહન જી; | |
| મુઝ વાત સુણો ગુણધાન, મનડું મોહું રે મનમોહન જી; | |
| વેતાલે દક્ષિણ દિશે, મનં છે નગર અશોક તે નામ. | મનડુંં ૫. |
| વિદ્યાધર નરરાજ્યો, મનં તે નામે છે મહસેન; | મનડુંં |
| ચંદ્રપ્રભા રાણી સતી, મનં બેહુ સુખીયાં પ્રેમ રસેજી. | મનડુંં ૬. |
| મેઘરથાભિધ તેહને, મનં છે પુત્ર ધણો અવિનીત; | મનડુંં |
| મેઘમાળા નામે સુતા, મનં હું નૃપની કુળવટ રીત. | મનડુંં ૭. |
| અન્ય દિને માતા પિતા, મનં કરે બેઠાં અંતર વાત; | મનડુંં |
| પુત્ર કુલક્ષણ ઉડીયો, મનં કરે ડ્રોયો એક દિન ધાત. | મનડુંં ૮. |
| છે પરદારા લંપટી, મનં નાવે એહનો વિશ્વાસ; | મનડુંં |
| અંતે જો રાજા થશે, મનં તો કરશે સર્વ વિનાશ. | મનડુંં ૯. |
| ધૂમ અગ્નિથી ઉડીયો, મનં વાદળ ધન પદવી પાય; | મનડુંં |
| જ્વલન જનકને નાસવે, મનં ગાજંતો જળ વરસાય. | મનડુંં ૧૦. |
| તેમ દુર્જન બળ દૈવથી, મનં લહે લક્ષ્મી રાજ્ય વિશેષ; | મનડુંં |
| પ્રાપ્તે પિતા બાંધવ પ્રતે, મનં કરે તર્જન ધાત કલેશ. | મનડુંં ૧૧. |
| રહીયતપણ રાજ નહીં, મનં હું નહીં દીયું એહને રાજ્ય; | મનડુંં |
| કોઠક નરરતિ આગળો, મનં ભોગવશે આ સામ્રાજ્ય. | મનડુંં ૧૨. |
| રાણી કહે સુણો નાથ જી, મનં કરો ધારી કાંઈ ઉપાય; | મનડુંં |
| અહિ ડશી અંગુલી છેદિયે, મનં રહે જીવિત તો સુખ થાય. | મનડુંં ૧૩. |
| કહે નૃપ રાણી સાંભળો, મનં સુત દોઢ દાઝ દેહ; | મનડુંં |
| વિદ્યાપન્નતી પૂછીએ, મનં સો ઉત્તર આપે તેહ. | મનડુંં ૧૪. |
| રાયે વિદ્યા પ્રગટ કરી, મનં પૂછતાં બોલી એમ; | મનડુંં |
| સુત સાતે વ્યસની થયો, મનં શો એ ઉપર તુઝ પ્રેમ. | મનડુંં ૧૫. |
| પુત્રી જે મેઘમાલિકા, મનં થાશે તસ જે ભરતાર; | મનડુંં |
| મેઘરથને જમને ધરે, મનં તે મોકલશે નિરધાર. | મનડુંં ૧૬. |
| તુઝ પદે અન્ય રાજા થશે, મનં તેહથી વધશે તુઝ લાજ; | મનડુંં |
| સત ન દીએ સુખ જીવતાં, મનં તે પુત્ર નહીં અહિરાજ. | મનડુંં ૧૭. |

| | |
|---|------------|
| એમ કહી દેવી અદશ થઈ, મનં કહી રાયે રાણીને વાત; | મનકુંં |
| મુઝ માતા સુણી દુઃખ ધરે, મનં ગયું રાજ્ય ને પુત્રવિદાત. | મનકુંં ૧૮. |
| મુઝ ઉપર રાગેં કરી, મનં વન ગિરિ પુર રમણિક હાય; | મનકુંં |
| તિહાં જઈએલે નિશિદિનેં, મનં પણ મુઝને નિત્ય કહી જાય. | મનકુંં ૧૯. |
| મુઝથી રહે નહીં વેગજો, મનં એહથી હું પણ ધડી એક; | મનકુંં |
| ભાઈ એહેનને એહવો, મનં વરતે તે રાગ વિવેક. | મનકુંં ૨૦. |
| આજ થકી ત્રીજે દનેં, મનં નીકળિયો પૂછી એમ; | મનકુંં |
| કુશાગ્રપુરેં અમેં જાઈયું, મનં તિહાં છે એક જણુશું પ્રેમ. | મનકુંં ૨૧. |
| હજિય લગેં ધર નાવીયો, મનં હું આવી નેહ ભરાય; | મનકુંં |
| તવ મેં ધહાં એમ સાંભળ્યું, મનં નૃપ ધમ્મિલેં ખડ્ગેં હણાય. | મનકુંં ૨૨. |
| રોપભરી આ વન ફરેં, મનં તુમ દર્શન દીકું આજ; | મનકુંં |
| રોપ ગયો રાગી થઈ, મનં ઉભી સન્મુખ ધરી લાજ. | મનકુંં ૨૩. |
| અશરણુ શરણુ હવે તુમેં, મનં સુરિ વચને ઝાલ્યો હાથ; | મનકુંં |
| એમ કહીને ચરણે નમી, મનં મન ગમતો પામી નાથ. | મનકુંં ૨૪. |
| ગાંધર્વ વિવાહેં પરણીયા, મનં ધર લાવે કુંવર ભલી ભાત; | મનકુંં |
| બત્રીશ પ્રેમદા પ્રેમશું, મનં સુખ વિલસંતા દિન રાત. | મનકુંં ૨૫. |
| છટ્ટે ખડેં એ થઈ, મનં સંપૂર્ણ છટ્ટી ઢાળ; | મનકુંં |
| શ્રી શુભવીર વચન સુણી, મનં કરો વ્રત પચ્ચખખાણુ વિશાળ. | મનકુંં ૨૬. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| સુખ ભોગવતાં સ્વર્ગનાં, વીત્યો કેટલો કાળ; | ૧ |
| વિમળસેનાયેં જનમિયો, ભૂસેવધિ સમ આજ. | |
| જન્મોત્સવ બહુલો કિયો, દશ દિન નાટકશાળ; | ૨. |
| દાન અતુલ દેતા વળી, ધર ધર તોરણુ માળ. | |
| સજન વર્ગ સંતોષીને, દિન દાદશ જખ હુંત; | ૩. |
| પદ્મનાભ પ્રેમેં કરી, તેહનું નામ દિયંત. | |
| આઠ વરસનો જખ હુચ્યો, દેખી શુદ્ધિ વિશાળ; | ૪. |
| માત પિતા હરખેં કરી, તવ ઠવિયો નિશાળ. | |
| ઉઘમ ગુર મેહેરે ભણ્યો, સુકળા શાસ્ત્ર અનેક; | ૫. |
| જેવન વય પરણાવીયો, પ્રગટ્યો જામ વિવેક. | |

- પુત્ર મિત્ર કાંતાદિકા, વિનયવંત પરિવાર;
સુખમાં કાળ ગમે સદા, સુગુર મહિમ દિલ ધાર. ૬.
ધમ્મિલ નૃપ બત્રીશ પ્રિયા, એક દિન કરત વિચાર;
જિનવચનામૃત પીજીએ, જો આવે અણુગાર. ૭.

ઢાળ ૭ મી.

(શીતળજિન સહજનંદી-એ દેશી).

વાચંયમ વિનય વિલાસી, સહજનંદ સુખના આશી;
અનુપમ આગમ અબ્યાસી, મુનિ સઘળા ગુરુકુળવાસી.
સલૂણા સંત એ શીખ ધરીએ, ગુરુભક્તિ સદા અનુસરીએ. સલૂણાં
એ આંકણી. ૧.

સુંદર પરિકર પરિવરિયા, પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન ગુણ દરીયા;
અવધિ મન પર્જવ ધરીયા, વૈભાર ગિરિ સમોસરીયા. સલૂણાં ૨.
નામેં ધર્મરચિ સૂરિયા, કુશામપુરી વન ઠાયા;
વનપાળ વધામણી દેતા, જિતશત્રુ ધમ્મિલ હરખંતા. સલૂણાં ૩.
મંગલની ભેરી વળવે, સહુ લોકને એમ સુણાવે;
પુણ્યે મેળા મળ્યા અણુગાર, આવજો સહુ સજી શણુગાર. સલૂણાં ૪.
નગરેં તોરણ બંધાવે, મારગ સઘળા સમરાવે;
પગ પગ છંટકાવ કરાવે, ફૂલપૂંજ સુગંધી બિછાવે. સલૂણાં ૫.
વળી ધૂપધટા મહકંતી, પંચવર્ણી ધ્વજ ઝળકંતી;
સજે સાહામૈયું સહુ ભેળા, જાણે નાવે ફરી આ વેળા. સલૂણાં ૬.
અષ્ટ મંગળ જળ ભરી ઝારી, હય ગય રથ ભટ શણુગારી;
રથ બત્રીશ બેઠી નારી, તેમ રાય પ્રિયા રથ ધારી. સલૂણાં ૭.
વાડવ ક્ષત્રી ભટ જોડા, ઇન્દ્ર કૌટંબિક સંબોધા;
ઈશ્વર ધનવંત સમૂહા, શેઠ સેનાપતિ સંથવાહા. સલૂણાં ૮.
પટ્ટહસ્તી ચઢ્યા દોય રાજ, વીણા ભુંગળ તૂર અવાજ;
ચામર ધજ છત્ર ને તાલા, કેઈ ચાલે સિંહાસનવાળા. સલૂણાં ૯.
અસિ કુંત ધનુષ શરવાળા, ખંધ લેઈ ચલે લઘુ બાલા;

ધગસય અઠ જોગી જટાળા, કેધ બોલે મંગલમાળા. સલ્લુણાં ૧૦.
 મત્યાદિક નરની ટોળી, ભરી આલે. ગલાલની ઝોળી;
 વેશ્યા વર નાટક થાતે, ચક્રનાણી તણા ગુણ ગાતે. સલ્લુણાં ૧૧.
 જોમ સૂત્ર ઉવાઈ કહાવે, તેમ જિનપરે મુનિને થાવે;
 ગુણવંત સૂરિ ઉવઆયા, બહુશ્રુત ગીતારથ રાયા. સલ્લુણાં ૧૨.
 ત્રણેને સાહામધ્યાં થાવે, શિર કસખી દુશાલા ધરાવે;
 નહીં બહુશ્રુતને કાંઈ તોલે, એમ રત્નશેખર સૂરિ બોલે. સલ્લુણાં ૧૩.
 ગીતારથ સૂરિ સમાન, અંગ ત્રીજે લહે બહુ માન;
 ગીતારથ વૃષભ કહાવે, પરમતવાદીને હહાવે. સલ્લુણાં ૧૪.
 બહુશ્રુત તનું શૈશ્ય વહંતા, બહુમૂલાં વસ્ત્ર ધરંતા;
 મલિનાં શુકમલ પરિહાર, કહે પ્રવચનસાર ઉદ્ધાર. સલ્લુણાં ૧૫.
 કહે કાંઈ તપસ્વી કેરું, સાહામૈયું કરવું ભલેરું;
 તે મિશ્રમા મન નવિકલ્પા, સિદ્ધાંતે નથી કાંઈ જલ્પા. સલ્લુણાં ૧૬.
 તપસી અજ્ઞાની ટોળે, વળગા મૂર્ખને બોલે;
 ગુરુકુળવાસેં એ સાચા, એમ ધર્મદાસ ગણિ વાચા. સલ્લુણાં ૧૭.
 ગીતારથ મિશ્રા ચાર, નવિ ભાંખ્યો ત્રીજો વિહાર;
 તે કરતાં ગીતાર્થ આણે, આવક કરતા સહુ ટાણે. સલ્લુણાં ૧૮.
 સહામૈયું સંચરીયા, વૈભારગિરિ ઉતરિકા;
 ખંડ છટે સાતમી ઢાળે, શુભવીર વિવેકી નિહાળે. સલ્લુણાં ૧૯.

દોહરા.

ભૂપતિ ધર્મિભલ ઊતરી, દુરથી કરત પ્રણામ;
 અભિગમ સઘળા સાચવી, કર ધરી શ્રીફળ દામ. ૧.
 દેધ ત્રણ પ્રદક્ષિણા, બેટ ધરી બહુમૂલ;
 કર જોડી સ્તવના કરી, બેઠાં ચિત્ત અનુકૂળ. ૨.
 બેડી સઘળી પરખદા, ગુરુસન્મુખ સુવિનીત;
 રાણી બત્રીશ પણ તિહાં, હરખે ઉલ્લસિત ચિત્ત. ૩.
 સુણવા વાંછે ધર્મ તે, નૃપ ધર્મિભલ કુમાર;
 ગુરુ પણ તેહને દેશના, દીપ્તિ પુષ્કર જળધાર. ૪.

ઢાળ ૮ મી.

(હસ્તિનાગ પુર વર લક્ષુ—એ દેશી.)

ચેતન ચતુરી ચેતના, તમે ચેતો ચિત્ત મજાર રે;
 મોહની મદિરા છાકમાં, નહિ લોકોત્તર સુખસાર રે. ૧.
 નહિ લોકોત્તર સુખ સાર, કરો રચિ તત્ત્વની, ગુણવંત રે;
 ગુણવંત પ્રસંત ભદંત, સમય વેદી કહે, અરિહંત રે. એ આંકણી.
 ગિરિસરિ દુપલના ન્યાયથી, કાકતાલીને દષ્ટાંત રે;
 નરભવ દુર્લભ પામીયો, નાવ ભૂલું રતનદ્વીપ જંત રે. નાવ૦ કરો૦ ૨.
 દેશ અનારજ જગ ધણા, જિહાં ધર્મઅક્ષર નહીં દોય રે;
 માણુઅ થયો એજેં ગયો, શ્યો નરભવ પામ્યો સોય રે. શ્યો૦ કરો૦ ૩.
 આરજ દેશેં જનમ હુગ્યો, પણ આજેં અનારજ હોય રે;
 ભાષા આચાર વણિજ ક્રિયા, કુળ જાત વેશ ગામ જ્ઞેય રે. કુળ૦ કરો૦ ૪.
 કાંઈક પુણ્ય બજેં કરી, લહે ઉત્તમ કુલ દુર્લભ રે;
 અદપાયુ રોગેં અહો, કુળ પામે પણ શો અચંભ રે. કુળ૦ કરો૦ ૫.
 પૂરણ પુણ્યેં પામીએં, કુળ આયુ નિરામય દેહ રે;
 પાંચે ધાંદ્રિય પરવડાં વળી, આજીવિકા સુખ ગેહ રે. વળી૦ કરો૦ ૬.
 તે પણ પામ્યે દલહો, બહુશ્રુત ગુરુનો સંજ્ઞેગ રે;
 ગામ નગર પુર જ્ઞેવતાં, નહિ સધજે મુનિનો જ્ઞેગ રે. નહિ૦ કરો૦ ૭.
 ભાગ્ય ઉદયથા ગુર મળ્યા, ચક્રઅંગે એ ધુર અંગ રે;
 સાંભળવું સિદ્ધાંતનું, તે દુર્લભ ગુરુને સંગ રે. તે૦ કરો૦ ૮.
 આલસ મોહ પ્રમાદને, તજી ધર્મ સુણે એક ચિત્ત રે;
 શ્રદ્ધા ભાસન રમણતા, ધરે સમકિત લક્ષણ નિલ રે. ધરે૦ કરો૦ ૯.
 સમસંવેગાદિક ગુણેં, વસીયો રસીયો શ્રુત ધર્મ રે;
 તત્ત્વરચિ થઈ સાંભજે, દોય ભેદેં ધર્મનો મર્મ રે. દોય૦ કરો૦ ૧૦.
 સર્વ દેશવિરત થકી, તિહાં સર્વ વિરત આણુગાર રે;
 ચરણ કરણ ગુણ ઉત્તરેં, મૂળ ભેદેં મહાવ્રત ધાર રે. મૂળ૦ કરો૦ ૧૧.
 મૂ જળ જલણ અનિલ તર, એ થાવર પંચ પ્રકાર રે;
 દુ તિ ચક્રે પલિંદિ મળી, તસ ભેદ કહ્યા એ ચાર રે. તસ૦ કરો૦ ૧૨.

નવવિધ જીવની કાયની, તજે હિંસા મન વચ કાય રે;
 કૃત કારિત અનુમોદના, એમ ભેદ એકાશી થાય રે. એમં કરોં ૧૩.
 કાલત્રિકે તસ વર્જતા, અરિહંતાદિક કરી સાખ રે;
 બીજું મૃષાવાદ છંડતા, ભવબ્રમણાદિક ભય દાખ્ય રે. ભયં કરોં ૧૪.
 સત્ય અસત્ય ને મિશ્રતા, એ દશવિધ તિગુણા ત્રીશ રે;
 બાર ભેદ વ્યવહારના, મળી સર્વ એ બેંતાળીશ રે. મળીં કરોં ૧૫.
 દ્રવ્યથી ખટ દ્રવ્ય આસરી, વળી ખેત્રથી લોગાલોગ રે;
 દિન રાત્રિ કહિ કાળથી, ભાવથી રાગ રોપ સંજોગ રે. ભાવથીં કરોં ૧૬.
 સ્વામી જીવ ગુર જિનથકી, અદત ચતુર્વિધ હોય રે;
 દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, સોળ ભેદ એણી પરેં જોય રે. સોળં કરોં ૧૭.
 કાળત્રિકેં મન વચ તાણું, એકસો ચુંઆળીશ ભેદ રે;
 અશ્વલ વર્જે મુનિવરા, જે ટાળે ભવભય ખેદ રે. જેં કરોં ૧૮.
 દેહ ઔદારિક વૈક્રિએં, નવ વાડે ભેદ અદાર રે;
 દ્રવ્યાદિકથી ચોગુણા, ચિત્ત ધરતા તે અણુગાર રે. ચિત્તં કરોં ૧૯.
 નવવિધ પરિગ્રહ છંડતા, પગ મંડતાં જયણા ધરંત રે;
 કાળ બહુ છટ્ટેં ગુણેં, સાતમેં થોવ કાળ વસંત રે. સાતમેં કરોં ૨૦.
 સર્પ જલણુ ગિરિસાગર, વ્યોમ તરંગણુ અલિ મૃગસૂર રે;
 પદ્મ પવન ધરણી સમા, મુનિ બાંખે અનુજોગ દ્વાર રે. મુનિં કરોં ૨૧.
 દેશ વિરતિધર થૂલથી, હિંસાનાં કરે પચ્ચખખાણુ રે;
 પાંચ મોટકાં જૂઠનાં, પચ્ચખખે થૂલથી વ્રત જાણુ રે. પચ્ચં કરોં ૨૨.
 ત્રીજે અદત્તાદાનનું, ચોથે પરદારા નીમ રે;
 ઇચ્છા પ્રમાણે થૂળથી, પરિગ્રહ નવવિધની સીમ રે. પરિગ્રહં કરોં ૨૩.
 દિશિ પરિમાણે ગમન કરે, ભોગ ઉવભોગ નિયમ વિચાર રે;
 કર્માદાન પત્રર તજે, અનર્થ દંડ પરિહાર રે. અનર્થં કરોં ૨૪.
 નવમે સામાયિક નિત્ય કરે, દશમે વ્રત સંખેપ થાય રે;
 મંત્ર બજેં જેમ વીંછીનું, કાંઈ એર તે ડંકે જાય રે. કાંઈં કરોં ૨૫.
 ભંગા અસીતી ઓળખી, પોસહ કરતા શુભ ચિત્ત રે;
 બારમે મુનિ ધર તેડીનેં, પડિલાખી જમે ગૃહી નિત્ય રે. પડિલાં કરોં ૨૬.

પંચ પંચ સધળેં વ્રતેં, જાણી તજવા અતિચાર રે;
 રથ બેસી મારગ કટે, તેમ એ વ્રત મુક્તિ વિચાર રે. તેમં કરોં ૨૭.
 એકવીશ દ્રવ્ય ગુણ ઉત્તર, વળિ પણુતીસમ ગુણ સાર રે;
 ભાવથી સત્તર જે ધરે, તે પામે ભવનો પાર રે. તેં કરોં ૨૮.
 દાન શીયલ તપ ભાવના, તિહાં દાન ગૃહીને વિશેષ રે;
 તે પણુ ભાવેં ફળ દીએ, અમૃતાનુદાન અશેષ રે. અમૃતાં કરોં ૨૯.
 દાન દીયંતાં સાધુનેં, વરભક્તિ વિશેષેં નાર રે;
 પાંચ કોડી સોવન તણી, સુરવૃષ્ટિ કરે તસ દ્વાર રે. સુરં કરોં ૩૦.
 નિત્રા પ્રાતિવેશ્મિકી, દેખી તેડે મુનિ ગેહ રે;
 ખીર ખાંડ પડિલાભતી, ક્ષણ ક્ષણ જુએ જિંચું તેહ રે. ક્ષણં કરોં ૩૧.
 પ્રહંતાં મુનિનેં કહે, જે દીડી વાત અશેષ રે;
 આહાર સરસ તુમનેં દિયું, કેમ વૃષ્ટિ નહીં લવલેશ રે. કેમં કરોં ૩૨.
 તે કહે આ સારખા મુનિ, તુઝ સરખી દાતા નાર રે;
 વૃષ્ટિ ન થાએ દપદ તણી, વિણુભક્તિ હૃદયમાં ધાર રે. વિણું કરોં ૩૩.
 ભાવેં દીયંતા બાકળા, લઘું કેવળ ચંદનબાળ રે;
 જિનગુરૂ વિનયને તપ ક્રિયા, ફળ વીર્ય ઉદ્ધાસ વિશાળ રે. ફળં કરોં ૩૪.
 કર્યો અંત કોડકોડી સાગરેં, જળ ગંડીભેદ કરંત રે;
 જ્ઞાન ક્રિયા તવ ફળ દીએ, પ્રણિધાન દિશા વિકસંત રે. પ્રણિં કરોં ૩૫.
 તસ કારણ શ્રુતજ્ઞાન છે, તે તો બહુશ્રુત ગુરૂ આયત્ત રે;
 વિનયેં ગુરૂસેવા કરે, વિનયીને ગુણસંપત્ત રે. વિનયીં કરોં ૩૬.
 નાદી ધાઇ નિર્મળ થઇ, જેમ દેખે આરીસે રૂપ રે;
 ભાવ શોચ ગુરૂ દર્શનેં, પ્રગટે નિજ આતમ રૂપ રે. પ્રગટેં કરોં ૩૭.
 જ્ઞાનદશા ગુરૂથી હુવે, જ્ઞાનથી સ્થિતિ કર્મની નાશ રે;
 કેવળી પણુ અંતે લહે, જ્ઞાનઉપયોગેં શિવ વાસ રે. જ્ઞાનં કરોં ૩૮.
 રવિ શશિ મણિ દીપક સમો, જ્ઞાન તે વિણુકિરિયા અધ રે;
 ઉગ્રવિહારી તપ તપે, તે જાણો જૂઠો ધંધ રે. તેં કરોં ૩૯.
 પ્રભુકર દીક્ષિત છે ધણા, પણુ જ્ઞાની ગણ્યો પરિવાર રે;
 સૂત્ર પયના જેણેં રચ્યાં, તે ગણુતી અઉદ્ભવર રે. તેં કરોં ૪૦.
 જગનાટક જ્ઞાની જુએ, જેણે ચાખ્યો શિવ આસ્વાદ રે;

જ્ઞાન લેહેરમાં જે રમે, શિવરમણી કરે તસ યાદ રે. શિવ૦ કરો૦ ૪૧.
જોડે ખડે આહમી, ઢાળ પૂર્ણ થઇ એ ખાસ રે;
શુભવીર વચન સુણી, લહો જ્યકમળ ધર વાસ રે. લહો૦ કરો૦ ૪૨.

દાહરા.

- એણી પરે દેઈ દેશના, જનમ રહ્યા મુનિરાય;
તવ ધર્મિભલ તે વીનવે, વિનયેં પ્રણુમી પાય. ૧.
ભગવન કહો કોણુ કર્મથી, માતપિતાદિ વિભેગ;
બાળપણે મુઝ કેમ થયો, વળી પામ્યા સુખ ભોગ. ૨.
દામ દામ ઋદ્ધિ મળી, રાજ્ય થયું શ્રીકાર;
ખેચર ભૂચર કન્યકા, એમ સુખ દુઃખ પ્રકાર. ૩.

ઢાળ ૯ મી.

(જરે દેશનઃ સુણી રહ લાગશે—એ દેશી.)

- જરે સુરિ કહે સાંભળ રાજવી, જરે પૂર્વ ભવતણી વાત;
જરે આ ભયથી ત્રીજે ભવેં, જરે અનુભવિયાં અવદાત. ૧.
જરે અજ્ઞાની પશુ આતમા, જરે ન લહે પુણ્ય ને પાપ;
જરે સોતાવર્ત ભવોદધિ, જરે દુખ્યો લહે સંતાપ. જરે૦ ૨.
સુરિ કહે સાંભળ રાજવી. એ આંકણી.
જરે જંબુદ્વીપ ભરતેં પુરા, જરે ભરખ્ય શહેર મઝાર;
જરે શત્રુદમન રાજ તિહાં, જરે ધારણીનો ભરતાર. જરે૦ ૩.
જરે તિહાં મહાધન ગાથાપતિ, જરે નારી સુનંદા તાસ;
જરે સુનંદ નામં સુત થયો, જરે ધર મિથ્યાત નિવાસ. જરે૦ ૪.
જરે આઠ વરસનો જળ્ય દુખ્યો, જરે મૂક્યો ભણવા તેહ;
જરે નિજ કુળ ઉચિત કળા ભણ્યો, જરે ભદ્રક સરળ સનેહ. જરે૦ ૫.
જરે કાળાંતરે પશ્ચાગતેં, જરે આઘ્યા પ્રાચીન મિત્ર;
જરે તસ પશ્ચાગત કારણેં, જરે ભોજન કરત વિચિત્ર. જરે૦ ૬.
જરે શેઠ સુનંદને એમ કહે, જરે જઈ શૌનિકને ગેહ;
જરે લાવો પશ્ચા કારણેં, જરે સુંદર મંસ સનેહ. જરે૦ ૭.
જરે અતિથિ સહિત સુત નિકળ્યો, જરે સાથે લીધા દામ;
જરે મંસ ન મળિયું તસ ઘરે, જરે ન મલ્યું બીજે દામ. જરે૦ ૮.

જીરે વાર્યો સુનંદે નવિ રહ્યા, જીરે ગયા માછીને ધામ;
 જીરે પાંચ મીન લીયાં જીવતાં, જીરે આપી પરહ્યા દામ. જીરે ૯.
 જીરે નદીય કિનારે આવતાં, જીરે મત્સ્ય સુનંદને દેધ;
 જીરે દેહ શૌચ કરી આવશું, જીરે ઘર જાજે એ લેઈ. જીરે ૧૦.
 જીરે અતિથિ કહી શૌચે ગયો, જીરે તડપડતાં તે દેખ;
 જીરે કુંવરે જળે વેહેવરાવીયાં, જીરે કડણા સુનંદ વિશેષ. જીરે ૧૧.
 જીરે પૂછે પંથી અતિથિ મળ્યો, જીરે તે કહે જળા મેહેલાત;
 જીરે ખેદલયો ધર આવીને, જીરે શેઠને કહી સવિ વાત. જીરે ૧૨.
 જીરે શેઠ પૂછતાં સુત કહે, જીરે કૃપ પાડ્યા જળ મધ્ય;
 જીરે ક્રોધે લયો ઈંદ્રી કહે, જીરે તેણે હાંમે તુઝ વધ્ય. જીરે ૧૩.
 જીરે વાર્યો સજને પણુ નવિ રહ્યા, જીરે મિથ્યાત્વી વિકરાળ;
 જીરે કંડ કપાળે આ હણ્યો, જીરે મરણુ લહ્યો તતકાળ. જીરે ૧૪.
 જીરે મધ્યમ ભાવે તે મરી, જીરે વિષમવલયગિરિ માંહી;
 જીરે વિષમ કંદરા પહિનો, જીરે મંદર રાજા ત્યાંહી. જીરે ૧૫.
 જીરે તસ વનમાલા વધ્નલા, જીરે દંપતી પ્રીતિ અતીવ;
 જીરે નામં સરલ તસ સુત થયો, જીરે તેહ સુનંદનો જીવ. જીરે ૧૬.
 જીરે જ્ઞેવન વેળા જંગનો, જીરે મરણુ ગયો તસ તાત;
 જીરે પહિપતિ પદ થાપીયો, જીરે મળી તસકર સંઘાત. જીરે ૧૭.
 જીરે એક દિન શસ્ત્ર ધરી ગયો, જીરે પાલ્યથકી નદીં દૂર;
 જીરે મારગથી ભૂલા નરા, જીરે કૃશતનુ તેજ પ્રચૂર. જીરે ૧૮.
 જીરે જિહાં નિહાં ફરત નિરાયુધા, જીરે દેખી ગયો તસ પાસ;
 જીરે સરલ કુંવર સરલે નામે, જીરે ધર્મલાલ દિગ્ધે તાસ. જીરે ૧૯.
 જીરે સરલ કહે તમે કોણુ છો, જીરે રેહેવું જવું કીએ દેશ;
 જીરે તે કહે અમે અણુગાર છું, જીરે થાનક ધર્મ વિશેષ. જીરે ૨૦.
 જીરે જવું સારહતીરથે, જીરે ભૂલા પડ્યા અમે અણ;
 જીરે સરલ કહે એણે મારગે, જીરે જાણે સુખે મહારાજ. જીરે ૨૧.
 જીરે પણુ કહો ધર્મ તણો વિધિ, જીરે મુનિ કહે સુણીએ કુમાર;
 જીરે ધર્મ તે પરને ન દુષ્પ હુએ, જીરે એમ કહી કરત વિહાર. જીરે ૨૨.
 જીરે પહિપતિ પાલ્યે ગયો, જીરે એક દિન ગામને ધાત;

જરે વાડ સહિત તે નિકળ્યો, જરે ગામ વનેં રહ્યા રાત. જરે૦ ૨૩.
 જરે તિહાં મુનિ વચન તે સાંભર્યું, જરે પરદુઃખે ન રહે ધર્મ;
 જરે લૂંટી માલ તસ્કર ભણે, જરે મુઝ શિર હુએ પાપ કર્મ. જરે૦ ૨૪.
 જરે તેણે ગામ ધાત તે નહીં કરું, જરે ન રહું ચોરનેં લાર;
 જરે ચિંતિ ચોર ધાટી તથ, જરે છંડી નિજ હથિયાર. જરે૦ ૨૫.
 જરે મુનિવાસિત નગરેં ગયો, જરે લોભ મત્સર પરિવાર;
 જરે જીવ ઉપર કરૂણા ધરે, જરે કરે આતમ ઉદ્ધાર. જરે૦ ૨૬.
 જરે ભદ્રકલાવેં તે મરી, જરે તું ધર્મિલ અવતાર;
 જરે જીવદયા ધર્મે કરી, જરે પામ્યો ઋદ્ધિ ઉદ્ધાર. જરે૦ ૨૭.
 જરે પિતૃપિયોગવ્યસનથકી, જરે ગુરૂવચને તપ ક્રીધ;
 જરે મંત્રી રમણી નૃપ સંપદા, જરે તપથી અદ્ધ મહાસિદ્ધ. જરે૦ ૨૮.
 જરે એમ સુણી ધર્મિલ પામીયો, જરે જાતિસ્મરણ નાણ;
 જરે કર જોડી ઊભો થઈ, જરે કહે સર્વિ વાત પ્રમાણ. જરે૦ ૨૯.
 જરે છઠું ખડે એ કહી, જરે નવમી સુંદર દાળ;
 જરે શ્રીશુભવીર મુનીસરેં, જરે દિયો ઉપદેશ રસાળ. જરે૦ ૩૦.

દોહરા.

સાંભળી એમ ધર્મિલ કહે, સુખ દુખ કર્મ વિચાર;
 અહો અહો ભવનાટકેં, નાચ્યો જીવે સંસાર. ૧.
 ભવદાવાનળ જાળમાં, દાદા વાર અનંત;
 તિહાં તુમે શીતળ છાંયડી, મળીયા મુઝ ભગવંત. ૨.
 ભવજળધિમાં ઝહાઝ સમ, દીયો સંજમ મહારાજ;
 મહણુ આસેવન શીખથી, સિજે વંછિત કાજ. ૩.
 રાગ્યભાર સુતને દવી, જશેમતિ વિમળા સાથ;
 ધર્મિલ સંજમથી વરે, ધર્મરૂચિ ગુરૂ હાથ. ૪.

ઢાળ ૧૦ મી.

(રહીયો રે આવાસ દુવાર—એ દેશી.)

વંદીને વળીયો સર્વિ પરિવાર, તિહુ જણુ ગુરૂની સાથે વિચરતાં જ;
 ગુરૂરતનાધિક વિનય વિશેષ, રહેત સમાધિ તત્ત્વ વિચારતાં જ. ૧.

- રક્ષક પટવ્રતને પટકાય, પાંચ ઇંદ્રિયો વિપયથી નિગ્રહે જી; લાભને નિગ્રહે નામ નિગ્રંથ, કરણવિશુદ્ધિ ખાંતિ ગુણે રહે જી. ૨.
- સંજમ જોગે રંગિત ચિત્ત, ભાવ વિશુદ્ધિ પડિલેહણ કરે જી; અકુશળ મન વચ કાયનો રોધ, પરિસહ ઉવસગથી ચિત્ત નવિ ડરે જી. ૩.
- ચરણ કરણ દોય સિત્તરી સાર, શાસ્ત્ર અભ્યાસ કરે ઉદ્યમ ભરે જી; નવકલ્પી કરે ઉગ્ર વિહાર, દોષ જેતાલીશ આહારના પરિહરે જી. ૪.
- વેચણ ગુરૂ વેચાવચ્ચ હેત, ધરીયા સમિધ વળી પ્રાણને ધારણે જી; સંજમ કિરિયા જ્ઞાન નિમિત્ત, આહાર કરે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૫.
- રોગપીડિત ઉપસર્ગને કાળ, બ્રહ્મપાલન મદનોદય ગાળણે જી; જીવદયા અણસણ તપ હેત, આહાર ત્યજે છે મુનિ ખટ કારણે જી. ૬.
- પ્રવચન માતા આઠ કહાય, પંચસમિચ્છે મળી ત્રણ ગુપ્તિ ધારતા જી; ઇચ્છા મિચ્છાદિક દશ ચક્રવાલ, સામાચારી આચારી પાળતા જી. ૭.
- અનાચિરણ બાવન પરિહાર, દશવૈકલિક સૂત્ર જે કહ્યાં જી; સત્તર અસંજમ કિરિયા પણ વીશ, વીશ અસમાની ઠાણુ દૂરે રહ્યાં જી. ૮.
- સંત પ્રસંત તથા ઉપશંત, સર્વ સંતાપે વર્જિત મુનિવરા જી; અમમ અનાશ્રવ ને છિન્ન ગ્રંથ, નેહનો લેપવિખેરણ સુંદરા જી. ૯.
- શંખની પેરે નિરંજન નાથ, જીવ પરે અપ્રતિહત ગતિ વરે જી; નિરાલંબનતા જેમ આકાશ, અપ્રતિબદ્ધ વિહારી પવનપરે જી. ૧૦.
- શારદજળ પરે હૃદય છે શુદ્ધ, પંકજ દળ પરે નિરૂપમ લેપતા જી; કર્મ પરે ગુપ્તેન્દ્રિય સાધ, ખર્જ વિષાણુ પરે શોક જ્વલતા જી. ૧૧.
- પાખી પરે પરિકર નિર્મુક્ત, ભારંડ પક્ષી પરે અપ્રમત્તતામે જી; ગજપરે કર્મ અરિ પ્રતિ ગૂર, વૃષભની પરે જ્વલત પરાક્રમે જી. ૧૨.
- સિંહ જ્યું પરિસહ જંતુ અભીત, મેરૂપરે ઉપસર્ગે નહિ ચલે જી; સાગર પરે ગંભીર સ્વભાવ, ચંદ્રપરે જગવલ્લભ શીતલે જી. ૧૩.
- જ્ઞાનતપે કરી રવિસમ તેજ, જ્વલત કનક જ્યું દીપે ગતમલે જી; વસુમતિ પરે સવિ કસ સહંત, તેજ હુનાશન ધ્યાન ન તે ઝળહળે જી. ૧૪.
- નહિ પ્રતિબંધ મુનિને રે ક્યાંહી, દ્રવ્યાદિ ભેદે તે ચઉવિહ કલ્પે જી; દ્રવ્ય સચિતાચિત્ત મિશ્ર ભાવ, જેત્રથી ગામ નગર અટવી રહ્યો જી. ૧૫.
- કાળથી સમાયાદિક દીહકાળ, ભાવથી પાપસ્થાન અટાર છે જી;

સમ તૃણ મણિકંચન ને પાપાણુ, સુખ દુઃખ ઇહ પરલોક ન પ્યાર છે જી. ૧૬.
 લવ્યકમળ પડિખોહણુ સુર, કર્મશત્રુ નિર્ધાતન ઉડીયા જી;
 એણી પરે સંજમ વ્રત ચિરકાળ, પાળતાં નિહું જણુ શિવ ઉત્કંઠીયા જી. ૧૭.
 એક માસ કેરું અણસણુ કીધ, ધર્મ સુખ્યાને આયુ પૂરણુ કરી જી;
 અચ્યુત સ્વર્ગે ધર્મિલ જાય, ઇંદ્રસામાનિક સુરસંપદ વરી જી. ૧૮.
 જશોમતિ વિમળા તિહાં સુર થાય, બાવીસ સાગર આયુ પુરણુ કરી જી;
 મહાવિદેહે રાજવી કુળ પુણ્ય સંભેગે તિહું જણુ અવતરી જી. ૧૯.
 ભોગવી સુખ સંસાર વિલાસ, ચારિત્ર લેઇ તપ કરશે મુદા જી;
 કેવળ પામી કરશે વિહાર, અવિચળ સુખ વરશે શિવ સંપદા જી. ૨૦.
 છદે ખડે દશમી એ દાળ, ચરણ કરણ ગુણ રસિક કલ્પોદ્ગમી જી;
 શ્રીશુભવીર વિવેકીને ચિત્ત, ખટરસ ભોજન સીર તંબોલસી જી. ૨૧.

દોહરા.

એ ધર્મિલ નૃપની કથા, પૂરણ થઇ સુપ્રમાણ; ૧.
 સાંભળી ઉર્લાસિત ભાવશું, કરજ્યો વ્રત પચ્ચખખાણ.
 એમ નિમુણી પ્રભુદેશના, ઉઠે એણીક રાય;
 ત્રિસલાનંદન વંદીને, હરખે નિજ ઘર જાય. ૨.
 કૃમતતિમિરને ટાળતા, વર્દ્ધમાન જિન ભાણ;
 ભવિક કમળ વિકસાવતા, વિચરે મહિયલ ઠાણ. ૩.

કળશ.

(તૂઠો તૂઠો રે—એ દેશી.)

ગાયો ગાયો રે મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો;
 લોકાલોક પ્રકાશક સાહિબ, જગનો તાત કહાયો;
 રાજ્યગૃહીપુર ગુણસિલ ચૈત્યે, ધર્મિલચરિત્ર સુણાયો રે.
 મહાવીર જિનેશ્વર ગાયો. એ આંકણી. ૧.
 અનભિલાપ્ય અભિલાપ્ય અનંતા, ભાગ અનંત ઉચ્ચરાયો;
 સાંભળી સોહમસ્વામી ગણધર, તે શવિ સૂત્રે રચાયો રે. મહાવીર૦ ૨.
 સૂત્રપરંપર આલ્યું આલ્યું, પંચાંગી સમુદાયો;
 આચારજ વાચક વર પંડિત, શાસ્ત્ર ધણાં વિરચાયો રે. મહાવીર૦ ૩.

- પણ દાદશ વરશી દુર્ભિક્ષે, વસતિ ગામ ગમાયો;
તેમ મુનિ પાઠ પઠન સ્મૃતેં ધારણ, બહુ ગદ્ય અદ્યપ હરાયો રે. મહાવીર૦ ૪.
જેમ જેણે સાંભર્યું તેમ તેણે રચિયું, શંકિત શાસ્ત્ર લહાયો;
ભવભવ ભીરને સર્વ પ્રમાણિક, બહુ શ્રુત વચણે હરાયો રે. મહાવીર૦ ૫.
પૂરવધર અવધિ મન કેવળી, કળીજીગમાં તસ હાણી;
શાસ્ત્ર ધણું શંકિત મતિ થોડી, બહુશ્રુત વચન પ્રમાણી રે. મહાવીર૦ ૬.
વસુદેવહિંડી રચી અતિ મોહોટી, તિહાં એ ચરિત કહાયો;
પૂરવ સૂરિવર પંડિત બીજે, ધમ્મિલ ચરિત રચાયો રે. મહાવીર૦ ૭.
પણ એક વાત મળે નહીં જ્ઞેતાં, ભિન્ન ભિન્ન રચનાયો;
પ્રાકૃત ગદ્ય પદ્ય સવિ જ્ઞેઈ, સુંદર રાસ બનાયો રે. મહાવીર૦ ૮.
બહુશ્રુત સુવિહિત નયણેં જ્ઞેશે, તવ શ્રમ સફળો થાયો;
અંથેં ન કુશળ મુશળ મતિ જોલેં, માણેક મૂલ ન પાયો રે. મહાવીર૦ ૯.
જેમ કપિ ગુંજ પુંજ કરીને, અગ્નિજ્યું શીત મટાયો;
પણ નર દક્ષ કપિકુળ સંગે, શીતાતેંનવિ જાયો રે. મહાવીર૦ ૧૦.
પંડિત રચના બાલી સહેલેં, અજ્ઞાન ગર્વ ભરાયો;
કંચુકી કારણેં નદે કુશાંગી, જાણે ન ગર્ભ ભરાયો રે. મહાવીર૦ ૧૧.
પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુણજ્ઞે શાસ્ત્ર સવાયો;
વિસ્તરશે વટશાખા પુણ્યની, પંથગ શીતળ છાયો રે. મહાવીર૦ ૧૨.

પ્રશસ્તિ:

- તપગચ્છ કાનન કલ્પતરૂપમ, વિજય દેવ સૂરિરાયા જી;
નામ દશોદિશ જેહનું ચાવું, ગુણી જન વૃંદે ગવાયા જી;
વિજયસિંહ સૂરી તસ પટધર, કુમતિ મતંગજસિંહો જી;
તાસ શિષ્ય સુરપદવિ લાયક, લક્ષણુન્નક્ષિત દેહો જી. ૧.
સંધ અતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તિહાં સંકેતેં જી;
વિવિધ મહોત્સવ કરતા દેખી, નિજ સુરિપદને હેતેં જી;
પ્રાયેં શિથિલપણું બહુ દેખી, ચિત્ત વૈરાગેં વાસી જી;
સૂરિવર આગેં વિનય વિરાગેં, મનની વાત પ્રકાશી જી. ૨.
સૂરી પદવિ નવિ લેવી સ્વામી, કરશું કિરિયા ઉદ્ધાર જી;
કહે સૂરી આ ગાદિ છે તુમ શિર, તુમ વશ સહુ અણુગાર જી;

- એમ કહી સ્વર્ગ સધાયા સૂરિવર, સંઘને વાત સુણાવી જી;
 સત્યવિજય પંન્યાસની આણા, મુનિગણમાં વરતાવી જી. ૩.
- સંઘની સાથે તેણે નિજ હાથે, વિજયપ્રભુસૂરિ થાપી જી;
 ગચ્છનિકાએ ઉત્ર વિહારી, સંવેગતા ગુણ વ્યાપી જી;
 રંગિત ચેલ લહી જગ વંદે, ચેત્ય ધન્યો લક્ષી જી;
 સૂરિ પાઠક રહે સન્મુખ ઉભા, વાયક જસ તસ પક્ષી જી. ૪.
- મુનિ સંવેગી ગૃહી નિર્વેદી, ત્રીજે સંવેગ પાખી જી;
 શિવ મારગ એ ત્રણે કહીએ, ધહાં સિદ્ધાંત છે સાખી જી;
 આર્જ સુહસ્તી સૂરી જેમ વંદે, આર્યમહાગિરિ દેખી જી;
 દો તિન પાટ રહી મરજનદા, પણ કલિજુગતા વિશેખી જી. ૫.
- ગૃથિલજલાસી જનતાપાસી, નૃપ મંત્રી પણ ભળીયા જી;
 સત્યવિજય ગુરુ શિષ્ય બહુશ્રુત, કપૂરવિજય મતિ બળીયા જી;
 તાસ શિષ્ય શ્રીખિમાવિજય બુધ, વિદ્યા શક્તિ વિશાળી જી;
 જસ પસાયે જગતમેં ચાવો, કપૂરચંદ ભણુશાળી જી. ૬.
- તાસ શિષ્ય શ્રીસુજસવિજય બુધ, તાસ શિષ્ય ગુણવંતા જી;
 શ્રી શુભવિજય વિજય જસ નામેં, જે મહીમાંહે મહંતા જી;
 પંડિત વીરવિજય તસ શિષ્યે, રચના રચી સુરસાળ જી;
 ધમ્મિભ ચરિત ઇતસ્તત વીખર્યા, મેહેલી કરી ફૂલમાળ જી. ૭.
- વિજયદેવેંદ્ર સૂરીસર રાજ્યે, દવી ભવીકંઠ પ્રસિદ્ધિ જી;
 રાજનગરમાં રહીય ચોમાથું, રાસની રચના કીધી જી;
 સંવત(૧૮૯૬)અઢારશેં છન્તું વરસેં, આવણુ ઉજળી તીજેં જી;
 આ ભવમાં પચ્યખખાણુ તણું ફળ, વરણવી જ્યું મન રીઝે જી. ૮.
- ત્રણ હજાર ને પટશત ઉપર, શ્લોકની સંખ્યા ધારો જી;
 દક્ષ પરીક્ષક નર જે સુણશે, તો શ્રમ સફળ અમારો જી;
 જે ભાવેં એ ભણુશે ગણુશે, અવણુ ધરી સાંભળશે જી;
 શ્રદ્ધાભાસન તત્ત્વરમણુ રસ, સિંચત વ્રત ફળશે જી. ૯.
- દેહ નિરામય સ્નેહી સુખાત્રય, અશન સુધામય કરશે જી;
 મંદરીએ પગ પગ ઝળકંતી, ચપળા કમળા ઠરશે જી;
 પુત્ર પવિત્ર કલત્ર વિચિત્રા, નેત્રાનંદે વિચરશે જી;

વાજી રાજી વિરાજિત બંધુર, સિંધુર ચઢી સંચરશે જી. ૧૦.
રતન મેહેલમેં સેહેલ કરશે, સજ્જન સુભટ પરિવરશે જી;
જિનગુરૂ ગીત જ્ઞાન નૃત શાળા, મંગલિક માળા વરશે જી;
ભવ તરશે હરશે સવિ પાતક, સ્નાતક પદ અનુસરશે જી;
સુખભર શિવ સુંદરી વરમાળા વિમળા કઠેં વરશે જી. ૧૧.

इति श्रीमत्तपागच्छीय संविज्ञ सुज्ञ पंडित श्री १०८ पंडित
श्रीशुभविजय गणेशिष्य पंडित श्रीवीरविजय गणिभिर्विरचिते
श्रीधम्मीलनृपचरित्रे प्राकृतप्रबंधे षष्ठः खंडः समाप्तस्तत्स-
माप्तौ च धम्मिलकुमार रासोयमपि परिपूर्णः

શ્રી ચંદ્રશેખરનો રાસ.

કૃતવિલંબિત વૃત્ત.

ચતુર ચિત્ત સરોજ વિકાસકમ્, જનિ જરા મરણોદ્ભવ નાશકમ્ ;
અખિલ વિશ્વ વિલોકન ભાસ્કરમ્, જ્યકરં પ્રણુમામિ જિનેશ્વરમ્. ૧.
પરમ મંત્રમિમં રમરણે નયત્, શ્રુત મહોદધિ પારગતોરમ્યહમ્ ;
પ્રતિદિનં પ્રજ્ઞપામિ જ્યાવહમ્, શુચિતરં શુભવૈજ્ય નામકમ્. ૨.
જયતિ મેં જનની વિજ્યાભિધા, હૃદય પદ્મસુસન્નિ સંસ્થિતા;
ગહન શાસ્ત્રપથં વિકટં મયા, અટિનિલંધિત વાન્વિધ્વયત્. ૩.
વિધિસુતામલિનશ્ચ સરસ્વતીમ્, વિશુદ્ધ વ્રંદ સદેષ્ટ વિદ્યાયિનીમ્ ;
રસિક પ્રાકૃતબંધ કથામિમામ્, વિરચ્યામિ મહોદય હેતવે. ૪.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

શ્રી સંખેશ્વર પાસજી, નામથી વિધન પળાય;
પ્રિયમેલક પરમેશ્વર, નમિ પદ્માવતિ માય. ૧.

- ઈષ્ટદેવ સમરણ કરી, વ્રત ફળનો અધિકાર;
જીમ શ્રુત સાગરે વરણુઓ, તિમ કહું પર ઉપગાર. ૨.
- કોસંખી પુરી પરિસરે, સમવસર્થા જીન વીર;
રતનગદે દીધ દેશના, શ્વનિ જળધર ગંભીર. ૩.
- દુવિધ ધરમ શિવ સાધને, સર્વ વિરતિ અણુગાર;
દેશ વિરતિ સુખ પંથ છે, આવકનાં વ્રત બાર. ૪.
- અતિથિ વિભાગ ચરમવ્રતે, દિએ આવક મુનિ દાન;
ઉચિતાદિક બહુ ભેદમાં, અભય સુપાત્ર પ્રધાન. ૫.
- આ સંસારરહિત થકો, વિકસિત રોમ વદન;
ભક્તિ વશે મુનિ દાનથી, પરભવ સુખ સંપન્ન. ૬.
- નાયોપાર્થન ધન થકી, અશન વસન અણુગાર;
સુર સુખ ભોગવી તે નરા, શિવ સુંદરી ભરતાર. ૭.
- શાલિભદ્ર આદે ધણા, તરિયા ઈણુ સંસાર;
વળી અચરિજ ચરિતે હુઆ, ચંદ્રશેખર નૃપ સાર. ૮.
- પ્રેમે પૂછે પરખદા, તે કુણુ રાજકુમાર;
જગતગુરુ તવ ઉપદેશે, સુંદર તસ અધિકાર. ૯.

ઢાળ ૧ લી.

(રસિયાની દેશી.)

- સયલદ્વીપ સાગરવલ આકૃતિ, પરિકર જાણું રે વિશાળ; સલુણાં
જંબુદ્વીપ જગતિ ચઉ દ્વારસ્યું, સમવ્રત સોવન થાળ. સલુણાં ૧.
- વીર વચન અમૃત રસ પીજ્યે, રીઝીયે ગુણીને રે નામ; સલુણાં
દ્વીપ ઝાઝ થીર નાંગર નાંખિને, રહ્યો ગુણી જન વિસરામ. સલુણાં વીરં ૨.
- જલ દ્વી લવણુ વિચારેં એ રહે, કંચન ગિરિ થંભ કુપ; સલુણાં
ચૂલા ચઉમુખ ચૈયેં ચિત હરા, જીએ જગતનાં રે રૂપ. સલુણાં વીરં ૩.
- જ્યોતિષ ચક્રપતિ સમકિત ધરા, નિત પ્રદક્ષણા દેત; સલુણાં
આશા મોહોટી એ ઉદ્યમ કરે, કોઇ દિન વિરતીને હેત. સલુણાં વીરં ૪.
- સાતે ખેત્ર તિહાં ત્રણુ ધર્મનાં, અવર યુગલનાં રે ઠામ; સલુણાં
ધર્મરાગ ભદ્રક નરનારિયો, સ્વર્ગ જતાં વિશરામ. સલુણાં વીરં ૫.

તિહાં આ દક્ષણ ભરત મનોહર, કાસી દેશનું ઠામ; સલુણાં
 વારણ અશિ દો નદીય વચે વશી, વણારસીપુરિ નામ. સલુણાં વીર૦ ૬.
 ધનવંતા વેહેવારી વસેં ધણા, શિલ્પીનો નહિ પાર; સલુણાં
 દાનભોગી વિવેકી વરનરા, સુખીયા વરણ અઢાર. સલુણાં વીર૦ ૭.
 સ્વર્ગ વીમાન જ્યું મંદીરમાં લીયે, દેવે રીસાવી રે નારી; સલુણાં
 પુર શોભા જ્યોતિ જ્યોતે સજી, અપહરના અવતાર. સલુણાં વીર૦ ૮.
 ઝાઝવટી વેપાર કરે બહુ, વાણિજ્ય અડસય જોડિ; સલુણાં
 દેશવિદેશી ક્યવિક્ય કરે, લાભ લહે લખ કોડિ. સલુણાં વીર૦ ૯.
 વેશ્યા વિનયવતી વસતી ધણી, સુંદર મંદિર ચિત્રામ; સલુણાં
 ઈભ ધરે રથ હાથી જૂલતા, જિન મંદિર સુર ધામ. સલુણાં વીર૦ ૧૦.
 મઠ બહુલા વિદ્યા અભ્યાસનાં, વણિ વસતીના રે ગામ; સલુણાં
 શોભા કેતી કહું એ નયરની, તત્ત્વ પડવા નહિ ઠામ. સલુણાં વીર૦ ૧૧.
 પાસે દેવ નદી ગંગા વહે, માને સુરનર સર્વ; સલુણાં
 જિહાં મુનિવર બહુલા મુક્તિ ગયા, માનું પુણ્યની પર્વ. સલુણાં વીર૦ ૧૨.
 મહસેન નામે રાજા રાજતો, હય ગય સૈન્ય સામ્રાજ્ય; સલુણાં
 ચોર પીશુન શત્રુતિમિરેં રવી, ન્યાયે પાળે રે રાજ્ય. સલુણાં વીર૦ ૧૩.
 રતનવતી નામે પટરાણી છે, શિયળ સતીમાં રે ખ્યાત; સલુણાં
 રૂપે રતિપતિ પ્રેમરસે ભરી, બીજી રાણી રે સાત. સલુણાં વીર૦ ૧૪.
 એક દિન પટરાણી રચણી સમે, સુપને પુનિમનો ચંદ; સલુણાં
 દેખી જગી ગુણ જિન ગાવતી, મૈક્તિક શૈક્તિકાનંદ. સલુણાં વીર૦ ૧૫.
 ધર્મ કરંતી ગર્ભને નીરવહેં, સંધ વછલ નિત્યમેવ; સલુણાં
 ભક્તિભરેં ગુરુ ધર પધરાવતી, પુજંતી ગુરુદેવ. સલુણાં વીર૦ ૧૬.
 જીવ અમાર પડહ વજડાવતી, વનજળ કીડાયે રમંત; સલુણાં
 ઉત્તમ ગરભેં માયનેં ઉપજે, દોહોલા રાય પુરંત. સલુણાં વીર૦ ૧૭.
 અધમ માત લાહલા દીકર ભખેં, ઘરમાં ચોરીનેં ખાય; સલુણાં
 પરનંદા કલહેં રાતી રહેં, પરધર રોવાનેં જાય. સલુણાં વીર૦ ૧૮.
 નવ માસાંતર પુત્ર જનમ થયો, ધર ધર ઝોછવ થાય; સલુણાં
 ચંદ્રશેખર અભિધાન સજ્જન ભૂઆ, સુપન પ્રમાણે દરાય. સલુણાં વીર૦ ૧૯.
 જિમ ગિરિ કંદરમાં સુખભર વધે, નિરભય કેસરી બાળ; સલુણાં

માય મનોરથ સાથે સુત થયો, આઠ વરસ સુકુમાળ. સલુણાં વીરં ૨૦.
ચંદ્રશેખરના રાસ રસાળની, પેહેલી ઢળકતી ઢાળ; સલુણાં
શ્રી શુભવીર રસિક શ્રીતા ધરે, હોજ્યો મંગળ માળ. સલુણાં વીરં ૨૧.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| તિણે અવસર માતા પિતા, ચિંતે ચિત્ત મઝાર; | |
| રાજ્યપદેં એ યોગ્ય છે, લક્ષણુવંત કુમાર. | ૧. |
| વિદ્યા વિણુ શોભે નહિ, શસ્ત્રવિના ભટ જનિ; | |
| પય વીણુ ગૌ નદિ જગ વિના, ચંદ્ર વિના જિમ રાતિ. | ૨. |
| એક નગર એક રાજવી, મુરખમાં શિરદાર; | |
| રાજ ચલાવે મંત્રવી, ભૂપ કચેરી મઝાર. | ૩. |
| એક દિન રાજકચેરીયેં, આપ્યું આસન ભરાલ; | |
| ટોણુ નૃપતું નાયતું, ગાવે ગીત રસાળ. | ૪. |
| દાસી હજુરી રાયની, ખેસે ભૂપતિ પાસ; | |
| ભૂલ ચૂક ખતલાવતી, કાંને ધરી મુખવાસ. | ૫. |
| રાગરંગ કરિ પૂછતા, ભૂપને નર્તકિ જનમ; | |
| દાસી વયણે નૃપ કહે, રાગતણું તે નામ; | ૬. |
| રાગ અલાપિ પૂછતા, નર્તકી નૃપને જનમ; | |
| દાસિ કથિન રાજા કહે, પંચમ રાગ તે તામ. | ૭. |
| કાર્યવશ્યે દાસી ગઈ, મંદિરમાં લહિ લાગ; | |
| નૃપ કહે નર્તકી પૂછતાં, એ સહિ છટમ રાગ. | ૮. |
| દાસી આવી ઉતાવળી, કહેં એ ગોડી રાગ; | |
| કલ તું રાય સભા વચેં, ખોલે મૂર્ખ પ્રવાદ. | ૯. |

ભાષા.

હે દાસી !

એહિ રાગ તો ગોડી, પણ જો તુમ ના યાત દોડી;
અંદા વીસતલક ચઢતે, પણ નાંહિ પીછે વળતે.

પુનઃ દોહરા.

ધમ સુણિ સર્વ સભા હસી, એ મુરખની રીત;

| | |
|---|-----|
| નાટકિયા નાદા સવેં, જાણી મુરખની ભીત. | ૧૦. |
| તે માટે એ કુમરનેં, વિદ્યા ભણવા હેત; | |
| પંડિત પાસે મૂકિએ, નરનેં વિદ્યા નેત. | ૧૧. |
| દિન સુદ્ધિ શશિ બળ લહી, ભણવા મૂક્યો બાળ; | |
| શાસ્ત્રકળા બહુ જાત્રસ્યું, શીખે એક નિશાળ. | ૧૨. |

ઢાળ ૨ જી.

(ચોરી વ્યસન નિવારીએ-એ દેશી)

એણે નગરે વેહેવારિયો, ધનસાગર રે નામે ધનવંત ક્રે;
 પ્રીતિવતી નારી સતી, દોય નંદન રે તસ છે ગુણવંત ક્રે;
 સુગુણ સનેહી સાંભળો. એ આંકણી. ૧.

તે ઉપર એક ઇચ્છતાં, થઈ પુત્રી રે રૂપ લાવણ્ય ધામ ક્રે;
 સાત વરસની સા થઈ, ગુણવંતી રે ગુણમુંદરી નામ ક્રે. સુગુણ ૨.

ચંદ્રશેખર ભણતો જિહાં તિહાં મુકી રે ભણવા સા બાળ ક્રે;
 બુદ્ધિ ઉદયમ ગુરૂ યોગથી, દોય શીખે રે કળા શાસ્ત્ર વિશાળ ક્રે. સુગુણ ૩.

ચાર વરસ ભણતાં ગયાં, એક દિવસે રે મધ્યાનની વેળા ક્રે;
 જાત્ર સરવ પેહેલાં ગયાં, કુંચર કુંચરી રે થયાં મહામાં ભેળાં ક્રે. સુગુણ ૪.

શાસ્ત્ર વિનોદ કથા રસેં, રસ લાગો રે બેહુ જાણુને ત્યાંહિ ક્રે;
 છે કુમરી કુમરનેં, તસ ઉત્તર રે આપેં ઉઝાંહિ ક્રે. સુગુણ ૫.

મસ્તક ગંગા દેખીને, શિવ ઉપર રે ગોરી ધરી ખેદ ક્રે;
 પિયુ કંઠે ચુંખન કરે, રથે કારણ રે કહો તેનો ભેદ ક્રે. સુગુણ ૬.

ગોરી સપત્ની દુખેં ભરી, ધિયા મરણે રે વિપ વ્યસે શિશ ક્રે;
 મર પદુત્તર સા સુણી, અંતરસ્યું રે ચિત ધરતી પ્રેમ ક્રે. સુગુણ ૭.

ચતુર મળે જો ચતુરને, કુમરી રે દોય ગુણની ગોઠ ક્રે;
 રીઝ રસેં ભવ નિરવહે, કાંઈ કહેણી રે નવી આવે હોઠ ક્રે. સુગુણ ૮.

કુંચર વહેં પરવશ સુતા, પશુવર પરણી જાવે પરદેશ ક્રે;
 મનગમતા મેળા તજી, મુરખશું રે નિત્ય કરતી કલેશ ક્રે. સુગુણ ૯.

સા કહે હું તમને વરી, વર બીજો રે વરવાનો નેમ ક્રે;

તિણુ સમે છાત્ર મળ્યા સહુ, પાઠ દેવે રે પંડિત ધરી પ્રેમ કે. સુગુણુ ૧૦.
 શાસ્ત્રકળા ગુણુ આમળા, દિન કેતે રે દોય સિખ્યાં સાર કે;
 એક દિન સહિ વયણે કહ્યો, નિજ માયને રે વિવાહ વિચાર કે. સુગુણુ ૧૧.
 શેઠે જણાવ્યું રાયને, નૃપ માની રે લિચ્છે લગન તિવાર કે;
 આજીવ કરી પરણાવિયાં, ગુણસુંદરિ રે સહ રાજકુમાર કે. સુગુણુ ૧૨.
 નપદત વાસી ભુવન વસે, સુખ સ્વર્ગનું રે વિલસે નૃપ પુત્ર કે;
 નામે કપાલિક એકદા, એક આઘ્યો રે યોગી અબધત કે. સુગુણુ ૧૩.
 આસિસ દેઢ વિનય કરી, એકાંતે રે કરી કુમરને સાન કે;
 વાત કહે કપટે નમી, જેમ ચિત્ત કરે નમે ચાર કયાન કે. સુગુણુ ૧૪.
 વિદ્યા વિશ્વ વસી કરી, સાધતાં રે ગયાં વરસ તે સાત કે;
 ઉત્તર સાધકતર વિના, ભૂત વ્યંતર રે બદ કરત વિદ્યાત કે. સુગુણુ ૧૫.
 તેને પણ મેં અવગણી, મૂલ સેવન રે એ સધળું કાધ કે;
 કૃશ ચતુરદાશિ રાત્રીયે, સમસાને રે કરવી છે સીદ્ધ કે. સુગુણુ ૧૬.
 તિણે તુમને કહું વિનતી, આ પ્રાર્થના રે કરવી નહીં ભંગ કે;
 ઉત્તર સાધક જે હવો, થાય વિદ્યા રે સિદ્ધિ તુમ સંગ કે. સુગુણુ ૧૭.
 ચંદ્રશેખરના રાસની, એ ખીજી રે કહિ સુંદર દાળ કે;
 શ્રી સુભવીર કહે હળ્યો, નીત શ્રોતા રે ધર મંગળ માળ કે. સુગુણુ ૧૮.

દાહરા.

સાંભળિ નૃપ સુત ચિંતવે, કરવું એહનું કાજ;
 આગે પણ ઉપગારમેં દેત દેહ ધનરાજ. ૧.
 નિરગુણુ પરગુણુ નવી લીયે, સ્વારથ રસિયા જેહ;
 આશા ભંજક ભૂતલે, ભારભૂત નર તેહ. ૨.
 પ્રીત કરી પાળે સદા, પરદુઃખ દુખિઆ અત;
 વિરલા પરકારજ કરા, કૃતગુણુ જાણુ ધન્ય. ૩.
 યોગીજીને કુંચર કહે, એ કરચું તુમ કામ;
 ઉત્તર સાધક મુજ થકે, કુણુ લેવે તુજ નામ. ૪.
 નવ દિન અંતર ચઉદસે, આવીશું તુમ ગેહ;
 સાંભળિને યોગી ગયો, રહ્યો વનાંતર તેહ. ૫.

ઢાળ ૩ જી.

(કાઈ લ્યો પરવત ધુંધલો રે લો;—એ દેશી.)

- મંત્રી સુત તિણે અવસરે રે લો, કુમરને પૂછે વાત રે; ચતુર નર
યોગી ધુરત નિર્દય નરા રે લો, નીચસ્યું શી એકાંત રે; ચતુર નર. ૧.
- નીચસ્યું નેહ ન કીજીએ રે લો, ધાખ જ્યું જાંખૂ પાસ રે; ચતુરં
કસ્તુરીનો ગુણ ગળે રે લો, દીજે દીંગનો વાસ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨.
- વળતું કુમર કહેઠસ્યું રે લો, નહિ સંગાત અમ કીધ રે; ચતુરં
પર ઉપગાર પણે કરી રે લો, વિદ્યા કરાવું સિદ્ધ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૩.
- ઉપગાર કરતાં નીચને રે લો, મંત્રી વદેં ઘટેં સાખ રે; ચતુરં
શી તેં હયોં હસે ધયોં રે લો, ઉંદરે કાપી પાખ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૪.
- કુંઆર કહે જે વચન દિયું રે લો, પાલવું મસ્કરે ખેદ રે; ચતુરં
ઉંચ નીચ ધર ચંદ્રમા રે લો, કરત ઉઘાત ન ભેદ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૫.
- અઉદશ દિન તે આવિયો રે લો, યોગી બીજેર હાથ રે; ચતુરં
ખડગ સાર્થ કુમર અલ્યો રે લો, રાંત્રે યોગીની સાથ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૬.
- વીર વેશ નિરભયપણે રે લો, પોહોલ્યો નૃપ સમશાન રે; ચતુરં
યોગી એ મંડલ રચી રે લો, મેલે બદ્ધ બળિદ્વાન રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૭.
- દુષ્ટ દેવી પૂજન કરી રે લો, ભાખે કુમરને તેહ રે; ચતુરં
શિખાબંધ મસ્તક કરું રે લો, રક્ષા કારણ તુજ દેહ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૮.
- રાય ભણે નિરભય રહો રે લો, નિખિ મુજ તરવાર રે; ચતુરં
શિખ્યા બંધ મુજ ખપ નહિ રે લો, સત્ય વંડા સંસાર રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૯.
- ખેચિ ખડગ નૃપ સુત ખડો રે લો, ચિતે યોગી તામ રે; ચતુરં
છળ કરીને હણું એહને રે લો, ગાફલ દેખું જાંમ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૦.
- મુદ્રા ધ્યાન ધરી કરે રે લો, વિદ્યા સાધન મંત્ર રે; ચતુરં
મણ્ડલ મૃતક પાસે દવી રે લો, તસ મુખ હવન કરંત રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૧.
- તિણે સમે વિદ્યાવ્યંતરી રે લો, તનુ ઉત્તત વિકરાળ રે; ચતુરં
કડ કડ દંતે ગાજતી રે લો, વો કર કાતી કપાળ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૨.
- દેખિ કુમર એમ જીભસી રે લો, ખડગે ધુજવી તેહ રે; ચતુરં
ભય લહિ ભક્ષણ માગતિ રે લો, યોગી ક્રોધાણુ દેહ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૩.

લેખ ખડગ કહે બાજકા રે લો, તુજ હાથે સુણુ ગુઝ રે; ચતુરં
 નિજ મસ્તક દિયો દેવિને રે લો, સુરી કરે મસ્તક તુજ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૪.
 શત્રુ જગત તુમને નમે રે લો, રવિ સમ પ્રગટે રૂપ રે; ચતુરં
 કુંઝર કહે સુણુ ભંગટા રે લો, તું ભિક્ષુક અમે ભુપ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૫.
 નિર્દય પાપી તુજ હણી રે લો, દેવિને દિયો ભોગ રે; ચતુરં
 સુરિ સંતોષવતી હુવે રે લો, જન્ય જગતનો રોગ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૬.
 યોગીયે ધા ખડગે દીયો રે લો, કુંઝરે બચાવી લીધ રે; ચતુરં
 ઉચ્છલી સિંહપરે ચઢ્યો રે લો, કુમર યોગીને ખંધ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૭.
 મૃતકે નૃપ ચરણે ગ્રહી રે લો, આકાશ નાંચ્યો ઉછાલ રે; ચતુરં
 ગગન ચલંતિ ત્રિલોચના રે લો, દેવીએ કુંઝર નિહાલ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૮.
 કાતી ખડગ લેઈ તીહુ જણા રે લો, ભૂતળ ઉભાં દીઠ રે; ચતુરં
 જક્ષણીએ ભટ પાઠવી રે લો, હણીયો યોગી લેહ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૧૯.
 જક્ષણી નૃપને લેખ ગદ્ય રે લો, રતનગિરિને શૃંગ રે; ચતુરં
 ક્રીડા મંદિરમાં જઈ રે લો, આસન ઠાવે કહે રંગ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨૦.
 ક્રિડા નીમિત્તે ઇલાં કર્યો રે લો, કનક મેહેલ મનોહાર રે; ચતુરં
 ત્રિલોચના નામે રહું રે લો, દાસ સખિ પરિવાર રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨૧.
 તુમ રૂપ રંગે મોહી રહી રે લો, થઈ ધણિઆનિ આજ રે; ચતુરં
 પ્રેમરસે રસ કેળવ્યો રે લો, છાંડી તન મન લાજ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨૨.
 કામને આણે હું હણી રે લો, તુમ વિણુ શરણુ ન દ્રોષ રે; ચતુરં
 પુરુષોત્તમ બળિધા ધણી રે લો, પુન્યવતીને હોય રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨૩.
 એ પરીકર સર્વી માલરો રે લો, તે તવ કિંકર યોગ રે; ચતુરં
 જનમ લગે લીલા કરે રે લો, મન ગમતા સુખ ભોગ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨૪.
 તપ જપ કષ્ટ કરિ મરે રે લો, પામે ન સુખ તે બાલ રે; ચતુરં
 નરભવમાં સુર સુખ મળ્યું રે લો, તુમચો ભાગ્ય વિશાળ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨૫.
 નિશિ દિન કર જોડિ રહું રે લો, સુણુ શુભવીર દયાળ રે; ચતુરં
 ચંદ્રશેખરના રાસનીરે લો, એ કહી ત્રીજી દાળ રે. ચતુરંનીચસ્યુંં ૨૬.

દોહરા.

કુંઝર સુણી મન થીર કરી, કહે દેવીને અંમ;

- મેં સદ્ગુરૂ પાસે લિયો, પરનારીને; નેમ. ૧.
શક્તિ અગાધ છે દેવને, જન કરે કમ વિદ્યાત;
પર્વત ડોલે વાયુથી, તરવરતી શી વાત. ૨.
મોહે મન માણસ તણાં, મુંઝાણાં સંસાર;
વિરમ્યા વિષય કખાયથી, તે ગુણ મળે ભંડાર. ૩.
કૃત્યાકૃત્ય હિતાહિતેં, કામ વિવશ નરનાર;
ન સુણે ન જાણે દેખતા, અપજસ મસિ વિસ્તાર. ૪
કાંમાધિ તે સુખ ગણેં, વિષય વિપત્તિ નિધાન;
ધંતુરિત નર લોહને, દેખે કનક સમાન. ૫.
જન્ય વિષય વિષ સર્પનું, ગરૂડી મંત્ર જિનેશ;
રાખ્યો અહનિશ હૃદયમાં, સદ્ગુરૂનો ઉપદેશ. ૬.
ત્રિહું અદ્વંતર તુમ નામ છે, દેખણુલોચન જ્ઞાન દોય;
તૃતિય લોચન જુઓ, નામ સદ્ગત તો હોય. ૭.
તુષ્ઠ થઈ દેવી કહે, તુમ વચ મંત્ર જાણેણુ;
મોહમદા વિષ મિટ ગયો, ધર્મ લલો અચિરેણુ. ૮.
તું મુજ પાંધવ ધર્મનો, તુહિ ગુરૂ તુહિ દેવ;
કામ પંડે સંભારજે, કરચું નિત તુમ સેવ. ૯.
વાત કરતાં સાંભળ્યો, શબ્દ મધુરતા તેણુ;
કુંઝર કહે કુણુ એ ભણે, કોટિલ કંદર વેણુ. ૧૦.
સા કહે ચંદ્ર ગુણ વર્ણે, કરતા શાસ્ત્ર ઉચાર;
ઉપવાસી ચઉમાસના, ચાર ચતુર અણુગાર. ૧૧.
કુમર કથનથી મેળવ્યો, વાંદી બેઠો જનમ;
શ્રુત સુણતાં નિશિ નિર્ગમે, દેવી વીસર્જી તામ. ૧૨.

ઢાળ ૪ થી.

(જુઓ જુઓ અચરિત્ત અતિ ભદ્રું—એ દેશી.)

- મુનિ શાસ્ત્ર ભણેં ગૃહિ દાનનાં, નિહાં પાત્ર દાન સુવિશેષ હો;
ઉત્તમ મધ્યમ મુનિ શ્રાવકા, અનુકંપા દાન અશેષ રે.
જિન મતવિણ પાત્ર ન પામીએ. એ આંકણી. ૧.

- તવ પુછે કુમર મુનિરાજને, દાન લોકિક દેવે પ્રચુર હો;
 સગ્યા ધર બ્રાહ્મણને દિગ્ધે, સંક્રાંતિ ગ્રહણ શશી સુર હો. જિન૦ ૨.
- તેનું રૂગ શાસ્ત્રે શું કહ્યું, વદે સાધુ સુણો મહિ કંત હો;
 દેવ શર્મા બ્રાહ્મણ શ્રીપુરે, પ્રિયા જિનમાત જિનમતવંત હો. જિન૦ ૩.
- મૃત સગ્યા ગવિ ગુરૂ ગરૂરી, પાપ ઘટ તલ દાન વિશિષ્ટ હો;
 સંક્રાંતિ ગ્રહણ દિન આપતાં, જિનમતિએ નિજપતિ દિઠ હો. જિન૦ ૪.
- સા ભણે એ દુરગતિ દાન છે, એ કુગુરૂ તણો ઉપદેશ હો;
 મિથ્યાતત્ત્વી વાણી ડાકણી, આ ભવ પંભવ સંકલેશ હો. જિન૦ ૫.
- દાયક ગ્રાહક દુરગતિ વરે, તુજ ન ઘટે પાપનો ખેલ હો;
 ઉપદેશે પણ નવિ ભિંજિએ, જળધરથી જિમ મગસેલ હો. જિન૦ ૬.
- મરિદેવ પુરે કરેલો થયો, ખાય કંટક વેદનો ભાર હો;
 પ્રિયા જૈન ધર્મ ભાવે કરી, રમાપુર માંહે અવતાર હો. જિન૦ ૭.
- નૃપ અમર પ્રિયા કમળાવતી, તસ પુત્રી સુરૂપા નામ હો;
 સુખ ભર્યોવન વય પામતી, ચઉસઃ કળાનું ધામહો. જિન૦ ૮.
- સ્વયંવર મંડપ મળિયા તિહાં, લક્ષ્મી પુરી ધન ભુપાળ હો;
 તે દેખી સુરૂપા રીઝશું, તસ કંઠ દેવે વરમાળ હો. જિન૦ ૯.
- વેઈ લગ્ન જનક પરણાનું, વોળાવે દેઈ બહુ દામ હો;
 વર કન્યા ચલંતાં સન્યસ્યું, ઉત્તરિયા શ્રીપુર ગામ હો. જિન૦ ૧૦.
- નિજ સૈન્ય સુખે ભારે ભર્યો, ઉંટ મુરઝાણો તિણી વેર હો;
 થઈ ઊભો આંસુ ધારથી, તે આરડતો ફેર ફેર હો. જિન૦ ૧૧.
- તિણે વનમાં જ્ઞાન ધરા મુનિ, રાય રાણી નમેં ધરિ નેહ હો;
 પુછતાં પુરવ ભવ કંઠ્યા, દેવશર્મા જિનમતિ એહ હો. જિન૦ ૧૨.
- મુનિ વયણને શ્રીપુર દેખિને, દોય જ્ઞતિ સમરણ લલંત હો;
 સરૂપા આવી કહે ઉંટને, રહે જાનો પોદાર કરંત હો. જિન૦ ૧૩.

ઢાહરો.

કર દામ કર કરકયટો, ભાર ધણો ધર દૂર;
 તું દાતા હું વારતિ, રાહુ ગલતે સુર.

પૂર્વ ચાલ.

સરૂપા મુખથી મોંને જાતાં, સુગંધી જૈન ધરમ ઉપદેશ હો; જિનનં ૧૪.
 'હાં' અંતે અણસણ આદરી, સૌ ધરમે થયો સુરવેશ હો.
 સરૂપા પણ અંતે અણસણી, તે દેવતી દેવી થાય હો; જિનનં ૧૫.
 જે પુરવ રાગે રંગિઆ, તે રાગ દિશા નાવિ જાય હો.
 નિહાંથી ચવિ નર ભવ પામિને, લલિ ચરણ મુગતિ પદપાય હો; જિનનં ૧૬.
 નનખંડ દાનં નખળી મતિ, ભાખે મુનિવર સુણ રાય હો.
 નવિ ઉદયે મુનિ નમિ ચાલતાં, ગિરિ વન તેર શોભા દિહ હો; જિનનં ૧૭.
 એક અઘલ ધજા દેખી કરી, ધરિ હરપ ઉતરિઆ હેહ હો.
 નિશિદિ કલિ પેહા મંદિરે, દોષ મરદેવા નંદ હો; જિનનં ૧૮.
 વિધિ જોગે જિન વંદન કરી, ગુણ ગાતાં લહે આણુંદ હો.
 ચંદ્રશેખર રાપતા રાસની, કલિ ચાથી દાગ રસાગ હો; જિનનં ૧૯.
 ગાભવીર વચન સુણતાં થકાં, નિત લલિએ મંગળ માગ હો. જિનનં ૨૦.

લોહર.

જિન વંદી વનમં ગયો, સરવળ દેખી વિશાળ;
 મુખ સુચિ જળાકળ ખાઈને, પેહા સરવર પાળ. ૧.
 ભવજળ તરવા કારણે, આવી દો વર નાર;
 જળા ભરી પેહેડાં શિર ધરી, કરતી કલેશ અપાર. ૨.
 એક કહે હું આગળ ચલું, તું મુજ પુઠે ચાલ;
 એક કહે હું આગળ ચલું, તું મુજ પુઠે ચાલ. ૩.
 કુંઝર કહે કુણ જાતિ છો, શે કારણ હુએ કલેશ;
 એક કહે નર સાંભળો, માહારી વાત વિશેષ. ૪.
 લોહકારતી જાતિ હું, ગુણમંજરિ મુજ નામ;
 મુજ પતિ વિજ્ઞાને ભર્યો, રાજદાર અહુ મામ. ૫.
 વિરમય લલિ નૃપ પૃષ્ઠો, નામ કિશ્યું વિજ્ઞાન;
 સા કહે મુજ ભરતારનું, રવિશેખર આલિધાન. ૬.
 મચ્છ કરે એક લોહનો, ગગન પંજે જાય;
 જળાધિ મણિ મુગતા ગળી, પાછો નિજ ધર આય. ૭.

- તે નિસુણિ અપરા તિહાં, જોલી ગર્વ ભરેલ;
 મુજ પતિ વિદ્યા આગજે, એ સર્વી બાળક ખેત્ર. ૮.
 નૃપ પુછંતાં જોલતી, રવામી મુજ રથકાર;
 સુરદેવ વિદ્યાનિધિ, રતિસુંદરિ ભરતાર. ૯.
 અશ્વ ઘંટે તે કાણનો, ખેરી ચલત આકાશ;
 જ્ઞેઈ જગત આ શિવપુરે, ફરિ આવે ખટ માસ. ૧૦.

ઢાળ પ મી.

(રામચંદ્રકે બાગમેં ચંપો મોરી:રહો રી-એ દેશી.)

- સાંભળી રાજકુમાર, કહે તુંમે દોય ભલી રી;
 તુમ પતિ દો વિજ્ઞાન, જાતાં જોડી મળી રી. ૧.
 વળગી અંગુલી દોય, સમગતી ચાલો રમી રી;
 જાઓ દુશી નિજ ગેહ, એ અમ વાત ગમી રી. ૨.
 ઉકત રીત ચલી દોય, પુઠે કુમર ચલે રી;
 લોહકાર ધર જાત, રવિશેખરનેં મલે રી. ૩.
 પામી આદર માન, પુછી વાત સહિ રી;
 તિણે પણુ લહિ પુણ્યવંત, સાચી વાત કહી રી. ૪.
 દેખી લક્ષણવંત, રાખે તેહ ધરે રી;
 લેઈ અમુલખ લોહ, મચ્છ સ્વરૂપ કરે રી. ૫.
 પૂછે અપવર કીધ, નર દો યમાં વે સહી રી;
 પવન કિલિ દિએ પુઠે, શુભ દિન વેળા લાડી રી. ૬.
 બિહુ જણુ પેઠા માંડી, ઉડ્યા પાંખી પરે રી;
 જોવા નવ નવાં ગામ, ખેચર પદવી વરે રી. ૭.
 પોંતા જળ નિધિ મધ્ય, માંનું ગર્ભે રહે રી;
 ગરરંદ્રે તે મીન, જળ તળ મોતી ગ્રહે રી. ૮.
 મચ્છ ગજે લઘુ મચ્છ, તેણિપરે પેટ ભરે રી;
 મુકત ધનુશર તેમ, મીનસ્યું આવે ધરે રી. ૯.
 નચી કિલિકા લીધ, મોતી એણિ પડી રી;
 પુછે નૃપ આ સિદ્ધ, વિદ્યા કયાંથી જડી રી. ૧૦.

- તે કહે સિદ્ધા દેવી, પુજી એક મને રી;
કુચી બે વિદ્યા સાથ, બક્ષિશ કરી અમને રી. ૧૧.
- પણ નર રાયની ભાત, મોહોટી માથા શરે રી;
બાણે બે ભૂપાળ, મોકલે જમને ધરે રી. ૧૨.
- તે નિસુણી નૃપ નંદ, કહે સુખ માંહે રમો રી;
જગ મુજ પ્રગટે રાજ્ય, તવ તું બંધુ સમો રી. ૧૩.
- નૃપ સુત પાટવી બાણ, વિદ્યા તાસ દિગ્ધે રી;
વિનય નમી કરજોડ, સાંગોપાંગ લીગ્ધે રી. ૧૪.
- નૃપ કહે રેહેજ્યો મિત્ર, ચિંતાગ્નિ કટી રી;
આ મુજ વચન પ્રમાણ, દેશું પ્રધાન વટી રી. ૧૫.
- જર્મણું અમે પરદેશ, એમ કહિ પથે થયો રી;
લેખ મુગતા દસ શેર, રથકાર ગેહું ગયો રી. ૧૬.
- મુક્તા હવે તસ થાળ, રતિસુંદરિ તે લીગ્ધે રી;
કુંવરને તવ સુર દેવ, બહુ સનમાન દિગ્ધે રી. ૧૭.
- વિશ્વેશિ નાદિં કુણુ, પુરિએ વદન અદે રી;
પિપ્પ મુખેથી મૃદંગ, મધુરી વાણી વદે રી. ૧૮.
- ઉત્તમ રાસ રસાળ, પાંચમી દાળ ભણી રી;
દાતા જગત શુભ વીર, મેઘની ચાહ વાળી રી. ૧૯.

દોહરા.

- કહો કુણુ દેશથી આવીઆ, મુજ મદિર મહારાજ;
પ્રગટયાં પૂરવ ભવ કર્ષી, પુન્ય અમારાં આજ. ૧.
- સુરદેવ કહે તે કહો, જે અમ સરશું કામ;
વગતું કુમર ભણે ઇચ્છું, કાશી વણારશી દામ. ૨.
- વર વિજ્ઞાન કળા સુણી, આગ્યે છું તુમ પાસ;
ભમિ ભમરો આવી કરે, પામી નલિન નિવાસ. ૩.
- અમ સુણિ કાષ્ટ તુરંગ બટી, ઉપર કુમર અદાય;
કુંચિ ગિહું ગમ ના ગમી, દેષ કિધ વિદાય. ૪.
- દેશ ફરિ એક માસમાં, ખંખિ પરે આકાશ.

પાછા વળિ આવી રહે, રથકારક આવાસ. ૫.
 કૈતક દેખી નૃપ સુતે, વિનયે વિદ્યા લીધ;
 સેનાપતિ પદ તુજ દિયો, એણીપરે વચન જ દીધ. ૬.
 નિકળિયો તસ ધરથડી, પ્રમુદિત રાજ કુમાર;
 નિશિ વિશરામ તરૂ તળે, દેખી વડ વિસ્તાર. ૭.

ઢાળ ૬ ઠી.

(કેસરવળો હો કે કાણાઢી કસુળો મારા લાત્ર એ દેશી.)
 સવિતા સુતો હો કે વરુણ દિશાએ, મારા લાત્ર:
 વડતલ સુતો હો કે ક્રમર નિશાએ: મારાં
 ભય નિરવાણુ હો કે નૃપ સુત જાગે, મારાં
 ઉદ્યમ કરતાં હો કે દાણિદ્ર ભાગે. મારાં ૧.
 મધ્ય નિશાએ હો કે પંથ ચલંતા, મારાં
 એ નર આવી હો કે પાય નમંતા; મારાં
 હરખ ધરીને હો કે પાસે એકા, મારાં
 મીત્ર પુરવના હો કે ક્રમરે દીડા. મારાં ૨.
 તેને પુછે હો કે કિલાંથી આગ્યા, મારાં
 કિચે દેશાવર હો કે દોય સધાગ્યા; મારાં
 તવ તે જોતે હો કે નૃપ સાંભળિએ, મારાં
 દેશાવર હો કે નાવ નિકળીએ. મારાં ૩.
 પણુ સંધ્યાએ હો કે તુમ વિણુ આપે, મારાં
 ધરિ અસિ હાથે હો કે યોગી સાથે; મારાં
 ચલિઆ જાણિ હો કે તુમચે તાતે, મારાં
 સધજે જ્ઞેયા હો કે વળિ દિન રાતે. મારાં ૪.
 સુદ્ધિ ન આવી હો કે કાંઈ તુમારી, મારાં
 રાય ને રાણી હો કે બહુ દુઃખ ભારી; મારાં
 તે સુણિ ચિંતે હો કે તુમચી નારી, મારાં
 સાથ સહેલી હો કે વાત વિચારી. મારાં ૫.
 શુદ્ધિ બળિઆ હો કે દોય વંડર; મારાં

| | | |
|-----------------------------------|-------|-----|
| મિત્ર ભક્ષેરા હો કે મુજ પતિ કેરા; | મારાં | |
| જઈ દેશાવર હો કે ખમર તે જ્ઞેશે, | મારાં | |
| મેળો કરશે હો કે જ્યાંહાં તે હોશે. | મારાં | ૬. |
| એમ ધારીને હો કે એહુ માકડિઆ, | મારાં | |
| પૂરવન જ્ઞેતાં હો કે રણમાં મળિઆ; | મારાં | |
| શન જ્ઞેજનની હો કે અટવી મોહોટી, | મારાં | |
| તુમ મળવેથી હો કે તે થઈ છોટી. | મારાં | ૭. |
| અગોઅંગે હો કે ભેટી મળિઆ, | મારાં | |
| પ્રેમની વાને હો કે રસમાં ભળિઆ; | મારાં | |
| પણ પંથીને હો કે નિદ્રા ભેટે, | મારાં | |
| નિદ્ર વિસામે હો કે શ્રમ સવિ મેટે. | મારાં | ૮. |
| ગિહુ જણ સતા હો કે નૃપ જગંતા, | મારાં | |
| તે તરૂ ઉપર હો કે વાન કરંતાં; | મારાં | |
| દંપતી વ્યંતર હો કે પ્રેમ ગરીહ, | મારાં | |
| વંતરી પૂછે હો કે કણ એ હેં. | મારાં | ૯. |
| તવ સુર યોલે હો કે નર વહાપૂતા, | મારાં | |
| એને મળિઆ હો કે એ દોય ધુતા; | મારાં | |
| વણિક ને વાડવ હો કે એ એહુ જ્ઞની, | મારાં | |
| મીત્રપણથી હો કે થાય અરાતી. | મારાં | ૧૦. |
| ઘાસની અગતી હો કે વાદળ ઝાયા, | મારાં | |
| વેશા સંગાતે હો કે વણિકની માયા; | મારાં | |
| જળજળ વૃષ્ટી હો કે નીચની સેવા, | મારાં | |
| જળ પરપોટા હો કે તુલ્ય ગણેવા. | મારાં | ૧૧. |
| વણિક જગતમાં હો કે તણુ ભક્ષેરા, | મારાં | |
| ગર્ભાવાસે હો કે ચિત્ર કરેલા; | મારાં | |
| મરણુ થએલો હો કે ત્રીજે કહીએ, | મારાં | |
| અવર ભરસે હો કે કાળુ ન રહિએ. | મારાં | ૧૨. |
| તિમવળિ ભિક્ષુક હો કે આઠણુ ભૂટે, | મારાં | |

| | |
|-----------------------------------|-----------|
| દાન મૃત્યુકના હો કે કેળવે ફેડે; | મારાં |
| ધનપતિ નરના હો કે મરણજ વાંછે, | મારાં |
| એક દિન નાપેં હો કે તાસ નીબ્રાંછે. | મારાં ૧૩. |
| એક દિન જમણે હો કે તિગદિન લાંઘથ, | મારાં |
| માગણુ જનમાં હો કે નયળો માગણુ; | મારાં |
| તરણુથી હલકા હો કે તુરની ગતી, | મારાં |
| તેથી હલકા હો કે વિપ્ર વિગ્નતી. | મારાં ૧૪. |
| પવન ન ફરસે હો કે રખે મુજ આગે, | મારાં |
| માગણુ ટેવે હો કે કાંઈક માગે; | મારાં |
| વિપ્ર સુદત્ત હો કે વણિક નંગેત્તમ, | મારાં |
| એ દોય મીત્ર હો કે દુખનો સંક્રમ. | મારાં ૧૫. |
| કુમર સુણતાં હો કે તે દોય જાગે, | મારાં |
| સવિતા ઉદયેં હો કે ચલિઆ આગે; | મારાં |
| રણમાં દીદા હો કે વાઘ હરામી, | મારાં |
| ગિહુ જણુ નાહા હો કે તસ ભય પામી. | મારાં ૧૬. |
| નૃપ એક જાણે હો કે વાઘનેં હણતો, | મારાં |
| મીત્ર ન દીદા હો કે રણમાં જોતો; | મારાં |
| ફરતાં દીદું હો કે એક સરોવર, | મારાં |
| કમળે સેવિત હો કે હંસ યુગલવર. | મારાં ૧૭. |
| ચિહુ દિસ પાસે હો કે તરવર ઘેરા, | મારાં |
| ઉપર માળા હો કે પખિ કેરા; | મારાં |
| જાણુ દાદાડિમ હો કે રાયણુ રંભા, | મારાં |
| જામ રામ ફળ હો કે પ્રહ્લ કસુંભા. | મારાં ૧૮. |
| કિંશુક કુસુમેં હો કે રાતી ધરતી, | મારાં |
| આંખે કાયલ હો કે ટલુકા કરતી; | મારાં |
| સુંદર શોભા હો કે કુમર નિહાળે; | મારાં |
| ફળ લેછ આવે હો કે સરોવર પાળે. | મારાં ૧૯. |
| સ્નાન કરીનેં હો કે તે ફળ આવે, | મારાં |

| | |
|------------------------------------|-----------|
| વરુણ દિશાએ હો કે સુરજ સધાવે; | મારાં |
| પૂરવ દિશાએ હો કે વનમાં સુંદર, | મારાં |
| કામદેવનું હો કે ઝળકે મંદિર. | મારાં ૨૦. |
| ધિરજ ધરીને હો કે એ કુણુ જાતે, | મારાં |
| નિહાં જઈએ બેઠા હો કે કુમર તે રાતે; | મારાં |
| દાળ એ છડી હો કે લીલ વિલાસી, | મારાં |
| શ્રી શુભવીરે હો કે તેહ પ્રકાશી. | મારાં ૨૧. |

દોહરા.

૧. યક્ષાલય ઉપર ચડ્યો, અપવર દેખી એક;
શયન થોગ્ય સમ ભૂતલી, મુદ્દિત થયો અતિરેક.
૨. દોય કમાડ જડી કરી, ભુંગળ સાંકળ સાજ;
યક્ષ શરણુ સુતે થંક, ચિંતે મિત્રનું કાજ.
૩. સત્ય વચન વ્યંતર તણું, મિત્ર ગયા દોય રાંક;
કર્મ જાતિ સંભાલિએ, અવર ન બીજો વાંક.
૪. પાણુ ઉત્તમ નર સંગ્રહું, પ્રિ ન કરે તે દૂર;
પુનરપિ મેળો જો મળે, તો હોએ સુખ ભરપૂર.
૫. દોખાકર કૃતિલા કૃતી, અંગ કલંક ધરાય;
અસ્ત સમય લાડી મિત્રનો, નિજ મુખ ઉઝડી થાય.
૬. ચંદ્ર એસ્યો પણ પ્રેમથી, શિવ ધરિયો નિજ સિસ;
નાગ ન કંદથી પગીદરે, દ્રાઘ દીન ન કરે રીસ.
૭. એમ ચિંતવતાં કુંવરને, રાત ગદ્ય ઘડિ બાર;
મંદિર બાહિર જે બન્યો, તે સુણજો અધિકાર.

ઢાળ ૭ મી.

(હું તો મોહી છું તમારા રૂપને રે લો—એ દેશી.)

૧. વૈતાલ્ય ત્રેણીએ ઉપની રે લો, યોવન વય સમ રૂપની રે લો;
કન્યાએ વિદ્યાધર તણી રે લો, જ્યોતે જગી રૂપની મણી રે લો.
૨. એસઠ પ્રેમ એકતા રે લો, માનું એસઠ દરીની સુતા રે લો;
નારી રૂપે નહીં માનવી રે લો, જાણે સર્ગથી રીસવી રે લો.

- વન દેવતાએ નુતરી રે લો, ટોળી આકાશથી ઉતરી રે લો;
ચાર દેવ ચોરી ગયા રે લો, બ્રહ્મા મુરખ મતિએ થયા રે લો. ૩.
- જરસાએ કર કંપે સહી રે લો, સૃષ્ટિ તિણે સરખી નહી રે લો;
અપવાદ હરણુ મેઢી ચઢી રે લો, ચોસઃ એકાંતે ઘડી રે લો. ૪.
- રંભા સચી મૃદુ તાહરી રે લો, ચિંતાએ નિંદ્રા ગદ્ય પરી રે લો;
કૃષ્ણ રતિ પ્રીતિકા હરે રે લો, અંગ વિના સ્મર થઇ ફરે રે લો. ૫.
- દેવ દુષ્ય ભુષણુ ધરી રે લો, રંગ મંડપ આવી ઠરી રે લો;
ચંપક માળા છે વડી રે લો, નાટક હુકમ કરે ખડી રે લો. ૬.
- સંગીત બદ્ધ કરી સુંદરી રે લો, વીણા મૃદંગ તાલ ઝલ્લરી રે લો;
વાજિંત વાજે બહુ પરે રે લો, જુએ કુમર રહી ઉપરે રે લો. ૭.
- સગ સારંગ રસ રીતશું રે લો, રીંગ્યો કુમર નિજ ચિત્તસ્યું રે લો;
નૃત્ય વીસર્જિ સવે રમી રે લો, જક્ષને જઇ ચરણે નમી રે લો. ૮.
- સ્થાય જોડિ કરિ માગિયો રે લો, સુંદર વર અમને દિયો રે લો;
મંડપમાં આવી રહે રે લો, ચંપક માળા તવ કહે રે લો. ૯.
- વસ્ત્ર ભુષણુ અલિંગ્યા મેલીએ રે લો, સરોવર જઇ જળ બલિએ રે લો;
એમ સવિ એક મતે થઇ રે લો, સ્નાન કરણુ સરસી ગદ્ય રે લો. ૧૦.
- ચંદ્રશેખર મય ઉતરી રે લો, વસ્ત્ર આભુષણુ લેઇ કરી રે લો;
મંદિર માંહિ થિર થઇ રે લો, દેઇ કમાડ સુતો જઇ રે લો. ૧૧.
- નાહિને જલ ફીડા કરી રે લો, આવી મંડપ સહુ સુંદરી રે લો;
ચેલ ભુષણુ નવિ દોષને રે લો, દ્વાર જડ્યાં અવલોકિને રે લો. ૧૨.
- ચતુરા કહે ચિત શું લગિ રે લો, રેરે પુરૂષ અમને ફગી રે લો;
પણુ એ ચિરાદિક વામર્યો રે લો, નહિતો મરણુ ગાન પામશે રે લો. ૧૩.
- નૃપ સુત ઉત્તર ના દિએ રે લો, તામ સકળ કહે આંધિયે રે લો;
પાદપશું લટકાવિયે રે લો, જલદી જલે જપાર્વાયે રે લો. ૧૪.
- કેતી કહે શીઆળીયે રે લો, કાષ્ટ અગ્નિ કરિ આળીયે રે લો;
સાંભળી નૃપ સુત ના બીહે રે લો, ચંપકમાળા તવ કહે રે લો. ૧૫.
- ઉત્તમ પરધન ના લિએ રે લો, નિય લિએ તો શરિ ના દિએ રે લો;
કામને અમે નવિ ભાળ્યાં રે લો, લેઇ ઉત્તમ તમે જાળ્યાં રે લો. ૧૬.

| | |
|--|-----|
| આગા વચન નખળાં સુણિ રે લો, મનમાં નવી આણે મહાગુણી રે લો; | |
| કુંઝર દયા ધરી ઉચરે રે લો, ગળે પડે તો કાંઈ ના સરે રે લો. | ૧૭. |
| કાંઈક લેઈ નાંઠો હશે રે લો, અમને કલ્યાણી કહો શું થશે રે લો; | |
| સા ભણે સિંહ નજર કરે રે લો, શીઆળ આડાં ન ઉતરે રે લો. | ૧૮. |
| બોલ કિસ્યાં કહિએ ઘણા રે લો, રાત થોડી ને વેશ છે ઘણા રે લો; | |
| જે રે મુખે માગો તમે રે લો, તે વર ચીજ આપું અમે રે લો. | ૧૯. |
| કુમર કમાડ ઉઘાડિને રે લો, નિજ અપરાધ ખમાવિને રે લો; | |
| તાસ ચીજ તેહને દિએ રે લો, કાંઈ ન મુખ માગી દિએ રે લો. | ૨૦. |
| ભાગ્યશાળી લક્ષણુ ભર્યાં રે લો, ખેચરી ચિત્તમાં ઉત્તર્યાં રે લો; | |
| અતે હૃદય વસ્તુ ગ્રહિ રે લો, રાગનો નંદન એ સહિ રે લો. | ૨૧. |
| ખડગ રતન મણી કંચૂઓ રે લો, દેઈ કહે મહીમા જુવો રે લો; | |
| ખડગે અજાય પદવી થશે રે લો, ચઢી સમા જન ગાવશે રે લો. | ૨૨. |
| પટરાણી દિયા કંચૂઓ રે લો, રંભા રૂપની રૂગ જુવો રે લો; | |
| અમ તુમ મેળા અવસરે રે લો, ભાવી વાત જાની સરે રે લો. | ૨૩. |
| અમ કહી સહુ નિજ ચાનમાં રે લો, બેશી ચલી વૈમાનમાં રે લો; | |
| શ્રી શુભ વીર કહે સાતમી રે લો, ઢાળ રસિક જનને ગમી રે લો. | ૨૪. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| રવિ ઉદયે કુંઝર ચલ્યો, સમરંતો નવકાર; | |
| શુન્ય નગર એક દેખિયો, તેહિજ અટવિ મગ્ગર. | ૧. |
| ફરતી તસ નવ વાડિયો, નહિ માણસ સંચાર; | |
| કોસીસે કરી સોહતો, સુંદર પુર પ્રકાર. | ૨. |
| શરણુ કરિ અરિહંતનું, પેઠો નયર મજાર; | |
| મેહેલ અનોપમ મારગે, મુન્ય પડયા બેગ્ગર. | ૩. |
| હાટની શ્રેણિ ઉઘાડિયો, નર તિરિનું નહિ નામ; | |
| ધાન્ય વિવર ધન ભાજને, ભરિત નિહાળે ઠામ. | ૪. |
| નવ નવ કરત વિચારણા, કિમ સુનું પુર એહ; | |
| રાજ પંથે જાતાં થકાં, દીડું ભુપતી ગેહ. | ૫. |
| ધૈરજ ધરિ ઉપર ચલ્યો, પોહોત્યો સમમે માળ; | |

| | |
|---|-----|
| દેખે ચિત્ર વિચિત્રતા, સુંદર ભુમિ વિશાળ. | ૬. |
| કનક ઘટિત એક દોલિયો, સૂર સળ્યાથી અનૂપ; | |
| તસ ઉપર મંજરિકા, દીડી શામ સ્વરૂપ. | ૭. |
| આસીસે દોષ ડાખડી, અંગન રક્ત ને શ્વેત; | |
| રક્તજિત નયનાં લહી, શ્વેતાંગન કરે નેત. | ૮. |
| તવ રંભા સમ કન્યકા, થઇ બેડી ધરી લાજ; | |
| નમ્ર વદન આસન દિશ્યે, કહે બેસો માહારાજ. | ૯. |
| નૃપ સૂત બેસી પૂછતો, એહ કિશો ઉતપાત; | |
| તવ વળતી સા એમ ભણે, નિસુણો મુજ અવદાત. | ૧૦. |

ઢાળ ૮ મી.

(દેખો ગતિ દેવની રે—એ દેશી.)

| | |
|---|---------|
| નગર કનકપુર એહ છે રે, રાય જિતારી નામ; | |
| જયમાળા રાણી સતી રે, લવણીમ લિલા ધામ. | ૧. |
| કરમ ગતિ કારમી રે, સુખ દુખ કર્મ કરંત. | કરમ. |
| એક અંગજ એક અંગજ રે, રતિસુંદરી નામ તાસ; | |
| રૂપ કળા રતી ભે જુઓ રે, આ બેડી તુમ પાસ. | કરમ. ૨. |
| એક દિન તાપસ તપ કરે રે, માસ માસ ઉપવાસ; | |
| આવી વર્યો વન ખંડમાં રે, ભક્તિ કરે જન તાસ. | કરમ. ૩. |
| મદિપતિએ મહીમા સુણીરે, તાપસ વંદન જાત; | |
| અમ ધર કાલે પારણું રે, કરવું રહિ પરભાત. | કરમ. ૪. |
| એમ કહિ નૃપ ધર આવિયો રે, સકળ સગન ધીધ; | |
| તાપસ તેડી આજીવે રે, આસન બેસણ દીધ. | કરમ. ૫. |
| તાત હૃદય પરિ વેખણે રે, હું ગઇ તાપસ પાસ; | |
| દેખી ચલ્યો ચિત્ત કામથી રે, કરતો દૈટે વિમાસ. | કરમ. ૬. |
| આ કુમરી આલિંગને રે, સકળ હોવે અવતાર; | |
| આ ભવ એજો ગમાવતા રે, તપસીને ધિકાર. | કરમ. ૭. |
| આળ રાંડ કલીવ તાપસા રે, નારિ અંતે ઉર જાણ; | |
| હય મંદુરા સાંકળાં રે, નિશ દિન મૈથુન ધ્યાન. | કરમ. ૮ |

| | |
|---|----------|
| ભોજન કરી નિરલજ કહે રે, રાયને કર્યું બહુ માન; | |
| સાચું પણુ તમે ભે દિયો રે, અમને કન્યા દાન. | કરમ. ૯. |
| સાંભળી નૃપ રાષે કહે રે, રેરે અધમ પાપિષ્ઠ; | |
| દેશ વીડ્યાક તપ કરી રે, જનિ હિણુમનિ દુષ્ટ. | કરમ. ૧૦. |
| અમ નીબ્રંછીને કાલાહિયો રે, ગતવન આરત વિશેષ; | |
| માળિ પાસ ચીવર લાવી રે, માલણુ નોકરી વેશ. | કરમ. ૧૧ |
| કુમરીને મંદિર ગયો રે, છાયા લેછ ભરિ ધૂલ; | |
| દારીયે આળખી કાલાડીયો રે, મુખપર નાંખી ધૂળ. | કરમ. ૧૨ |
| તોયે નિરલજ લાગ્યો નહિ રે, જાંડી નારી વેશ; | |
| ખાન પાન તપ જાંડીને રે, ધરતો ચિત્ત કંતેશ. | કરમ. ૧૩ |
| રાત્રે ચડ્યો મુજ મંદિરે રે, વંશે ચડે જિમ નદ; | |
| સુભટ પોહરીએ આલિયો રે, બાંધ્યો બાંધની ઘટ. | કરમ. ૧૪ |
| નિર્ણ નવિ દેખે વાયસા રે, દિવસે ન દેખે ધૂક; | |
| અહનિશ કામી આંધળો રે, મોઢોટી કામની ચૂક. | કરમ. ૧૫ |
| રાય હજુરે આપીયો રે, સુભટે સુણાવિ વાન; | |
| નૃપ હુકમે ધર્યો સુણીયે રે, અણિ પેરે પામ્યો ધાત. | કરમ. ૧૬ |
| નિચ જનિ રાક્ષસ થયો રે, ભેદ વિભંગે તેહ; | |
| ખિણુ ખિણુ જળ ભેતો ફરે રે, મુજપર લાગ્યો નેહ. | કરમ. ૧૭ |
| એણે અવસર આકાશથી રે, વિદ્યાધર મુનિ રાય; | |
| ઉતરીયા ચૈત્ય સન્નિધે રે, ભુપતી વંદન જાય. | કરમ. ૧૮ |
| ધર્મ સુણી નૃપ પૂછતો રે, મુજ પુત્રી ભરતાર; | |
| કુણ હોશે કહો નાથજી રે, જાની વંદે તેણિ વાર. | કરમ. ૧૯. |
| કાશીપતિ મહસેન સુરે રે, ચંદ્રશેખર ગુણવંત; | |
| ત્રિખંડ ભોક્તા તે થશે રે, તુજ પુત્રીનો કંત. | કરમ. ૨૦. |
| પણુ સુણિ તાપસ તે મરી રે, રાક્ષસ વ્યંતર થાત; | |
| દિન તિજે તુમ નયરિએ રે, સર્વનો કરશે ધાત. | કરમ. ૨૧ |
| કરુણા નજરથી ઉતરી રે, તુમને જણાવી વાત; | |
| ધર્મ લાભ કહિ મુનિવરા રે, ગગને કિયો ઉતપાત. | કરમ. ૨૨. |

રાયે કરી ઉદ્ધાપણા રે, નવિ રેહેશો ધહાં કાય;
 આજ નિશાચે નાસજો રે, રાક્ષસનો ભય હોય. કરમ. ૨૩.
 જો જનશો તો જીવશો રે, અમે પણ જઈશ આજ;
 જીવતાં જગ જોઈશાં રે, તુમ સાથે સામ્રાજ. કરમ. ૨૪.

યતઃ ॥

આનોશ્ચ મંત્રી દાયતા સરસ્વતી, મૃત્યુંગતા સા નૃપકૌતુકેના ॥
 વાણારસી પ્રાપ્ય સ ઇવ યોગી, જિનન્નરોમદ્ર શતાનિ પદ્યતિ ॥ ૧ ॥

પૂર્વાચાલ.

લોક સર્વે નાહા નિશિ રે, મુજ જનકાદિ સમેત;
 રાક્ષસે લેધ મુજને ઠપી રે, ગિરિ વન ફંજ નિકેત. કરમ. ૨૫.
 જન્ય નગર દેખી કરી રે, દિન કેતે ચલિ તેહ;
 પાણી ગ્રહણ કરવા ભાગી રે, મુજને ઠગી મુજ ગેહ. કરમ. ૨૬.
 આજ લગન દિન જોઈને રે, કરણ સામગ્રી હેત;
 મુજ મંઝારી કરી ગયો રે, ચાર ઘડી સંકેત. કરમ. ૨૭.
 ચંદ્રશેખર પણ નાવિયા રે, દેવે દિયો રહ વાત;
 મુજ થકી માંડી કહી રે, મુજ વીતકની વાત. કરમ. ૨૮.
 ચંદ્રશેખરના રાસની રે, એ કહી આદમી દાગ;
 શ્રી શુભવીરના નામથી રે, ભય જશે પાતાળ. કરમ. ૨૯.

દોહરા.

કહે કુમરી દાખો તુમે, ધહાં આગ્યા કુણ દામ;
 જિમ અમ જીવ સુખી હુવે, દેશ ગામ તુમ નામ. ૧.
 જાની વચન જીહું નહીં, પણ એ દેવ દુરંત;
 તનુ ખાયા આલંધવા, નહિ સમરથ બળવંત. ૨.
 વામ નયન મુજ ફરકિયું, તુમ દરશનથી જોણ;
 હું સતિ સતીની નંદના, પુણું તમને તેણ. ૩.
 કુમર કહે તે સવિ કહ્યો, મુગથી મુજ અધિકાર;
 જાની વચણજ સત્ય છે, જીહું દેવ દિયાર. ૪.
 કુમરી હરખી તે સુખી, રોમ રોમ વિક્રાંત;

સા કહે કુસુમાંતર રહે, અવસર નર બળવંત. ૫.
મંગરી કરિ કુસુમમાં, રહે અંતરગત તેણુ;
મણુ નાણી મણુ નાણીશ્યુ, ભજે સૂત સદેહ. ૬.

ઢાળ ૯ મી.

(ધવળ શેઠ લેહ ભેટણું—એ દેશી.)

મણે અવસર રાક્ષસ નિહાં, આવિ ધરિ બહુ પ્યારે;
પ્રવેતાંગને કુમરી કરી, પુછંતો તેણિવાર રે. ૧.
પુણ્યે જય કમળા વરે, નર સુખ લીલા પાવે રે;
દુષ્ટમતિનું ચિતવ્યું, કદિય સદ્ગુણ ન થાવે રે. પુણ્યે. ૨.
માણસ ગંધ ટાસી દહાં, સા ભણે ઐહ તમાસારે;
હું માણસ ગંધ માહરી, હમરે કાંઈ વિમાસારે. પુણ્યે. ૩.
ગંધ માણસ ન ખમી શકા, તો મુજશ્યું શો રાગ રે;
કાંઈ દિન હસો તો ભણો, માહારે રમાડવો નાગ રે. પુણ્યે. ૪.
પ્રીતિ કરી પરગતની, એક અગ્ન એક વાદ્ય રે;
પ્રીત પરાણે જે હુવે, તે નિશિદિન મન વાદ્ય રે. પુણ્યે. ૫.
નિસુણી પલાદ તે કાપિયો, કહે બળ્યું નર રાગી રે;
તો પ્રથમજ ભક્ષણ કરું, રાગ દશા ગદ્ય ભાગી રે. પુણ્યે. ૬.
કુમર તદા ઉડી કહે, શી મન્દ્રા કૃત વ્યર્થે રે;
સ્ત્રિહત્યાના પાતકી, મુજ અસિધારા તિર્થે રે. પુણ્યે. ૭.
નદવરાવી નિર્મળ કરું, લોકની ભાવહ ભાગે રે;
પાપીને હણતાં થકાં, પુણ્ય ઉદય બહુ જાગે રે. પુણ્યે. ૮.
રાક્ષસ સુણી કોઈ ચઢ્યો, તાડજ્યું રૂપ બનાવે રે;
ખેચરી દત તરવારથું, ઢાલ ગ્રહી નૃપ ધાવે રે. પુણ્યે. ૯.
ક્રૂરતા દોય દેખીને, રતિસુંદરિ ભય પાવે રે;
સમરે કુમર ત્રિલોચના, તે બહુચરી કરે આવે રે. પુણ્યે. ૧૦.
દેવી ભટે રાક્ષસ હણ્યો, તે શતખંડજ થાવે રે;
દેવ યોનીથી જીવીયો, નાર કિમ લે સુર ધાવે રે. પુણ્યે. ૧૧.
રાક્ષસ નાંકે ભય લાલિ, તન પીડિત મન કલેશે રે;

દેવી સુભટના મારથી, લવણોદધિતલ પેસે રે. પુણ્યે. ૧૨.
 વ્યંતર ભટ પાછા વળ્યા, કુમરને દેત વધાઇ રે;
 ત્રિલોચના નમિને કહે, મોહોરી ધર્મ સગાઇ રે. પુણ્યે. ૧૩.
 રાય પ્રમથું તેડીઆ, નિર્ભય નગર વસાવે રે;
 કુમરે વિસર્જી ત્રિલોચના, રત્નાગીરીએ સીધાવે રે. પુણ્યે. ૧૪.
 ચંદ્રશેખર નમે રાયને, નૃપ પણુ દહડે ભેટે રે;
 કહે અમ પુણ્યે આવિયા, તુમ વિણુ કુણુ દુખ મેટે રે. પુણ્યે. ૧૫.
 રતિસુંદરિ દાસિ મુખે, તાતને વાત જણાવે રે;
 યોગ્ય કરી બહુ પ્રેમથું, પુત્રી નૃપ પરણાવે રે. પુણ્યે. ૧૬.
 કુંઅરને રાજ્ય અરધ દીએ, કરમોચનની વેળા રે;
 સુખ વિલસે સસરા ઘરે, મન ગમતા મન મેળા રે. પુણ્યે. ૧૭.
 રમતા સોવન સોગટે, કોઇ દિન વન જન કીડા રે;
 ભાગ્ય દશા જસ જંગતી, નહીં તસ તન મન પીડા રે. પુણ્યે. ૧૮.
 ખેટ સુતા દત કંચુઆ, રતિસુંદરિને આપે રે;
 રંભા રૂપ તિણે બન્યું, દંડાણી કરી થાપે રે. પુણ્યે. ૧૯.
 રાય હજુર કચેરિએ, કરતા શાસ્ત્રની વાતો રે;
 દો શુદ્ધસુરતી પરે, નિર્ગમતા દિન રાતો રે. પુણ્યે. ૨૦.
 નવમી ઢાળ એ રાસની, પુરણ ખડે આખી રે;
 દુઃખ ભંજન જન રંજની, શ્રી શુભવીરે ભાખી રે. પુણ્યે. ૨૧.

કળાસ.

વાત વિનોદે રચના ધણી, ચંદ્રશેખરને રાસે ભણી;

ખંડ પ્રથમ એ પુરણ કર્યો, શ્રી શુભવીર વચન રસ ભર્યો. ૧.

હતિ શ્રી તપગચ્છાધિરાજ મહારક શ્રી વિજયસિંહ સુરિસંતાનીય
 સંવેગી શિષ્યરત્ન પંડિત શ્રીયશવિજયગણિશિષ્યરત્ન પંડિતશ્રી
 શુભવિજયગણિશિષ્યમુજિ શિષ્ય પંડિત શ્રી વીરવિજયગણી વિરચિતે
 ચંદ્રશેખર ચરિત્રે પ્રાકૃત પ્રબંધે ત્રિલોચના મિનલામેતાશ્વવિદ્યામ્રહ્મ
 રાક્ષસપરાજયેનરતિસુંદરી પાળીમ્રહ્મણ્ય ॥

ખંડ ૨ જો.

દોહરા.

- જય જય તું જગદીશ્વરી, જગદંબા જગત્રાય;
અહિરીહા મુખકંજવાસિની, વિદુખા માત કહાય. ૧.
- તું ત્રિપદિ ત્રિપુરા તથા, તું ત્રિરૂપમય દેવ;
શક્તિ સરૂપે ખેલતી, નવનવ રૂપ ધરેવ. ૨.
- જે ત્રિભોવનમાં ત્રિહુપદે, તે સવિ તુમ આકાર;
નિત્ય અનિત્ય તથા વળી, નિત્યાનિત્ય વિચાર. ૩.
- અભિનવ આદિ શક્તિ તું, તિહુકાળે ધિર ભાવ;
તે સરસતિ નમિને નમું મુજ ગુરૂ પ્રબળ પ્રભાવ. ૪.
- પ્રથમ ખંડ અખંડ રસ, પૂરણ હુએ મુપ્રમાણ;
ખીજો ખંડ કહું હવે, સુણજો ચતુર સુખણ. ૫.
- શ્રોતા જાણની આગળે, વક્તા વચન પ્રમાણ;
સ્વાતી જળ શુક્તિ મુખે, મુક્તાક્ષણ બંધાણ. ૬.
- ઇશુ ક્ષેત્રે મેઘ જળ, પય સાકર સંકાસ;
ત્રણ સભા શ્રોતા તણી, નંદી સૂત્ર પ્રકાશ. ૭.
- તે માટે ચિત્ત સજ કરિ, સુણજો શ્રોતા લોક;
દક્ષ હશ્યે તે રીઝશ્યે, જિમ રવિ ઉદયે કોક. ૮.
- એક દિન દંપતી બેહુ જણા, જળ કીડા સંકેત;
તુરંગ રથે ચઢી નીકળ્યા, સાથે સુભટ બદ્ધ લેત. ૯.
- પુર પરિસર જણાનંદી, તટ તરૂં શ્રેણી વિશેષ;
એક તરૂં તળે તે ઉતર્યા, શીતળ છાયા દેખ. ૧૦.
- રતિસુંદરી કંચુક પમુહ, ભૂષણ મેહેલી ત્યાંહિ;
જળ ક્રીડા બહુ વિધ કરે, નિજ પતિચું ઉછાંહિ. ૧૧.

ઢાળ ૧ લી.

(જુઓ અગમ ગતિ પુણ્યની રે-એ દેશી.)

રાગે રંગિત રતિસુંદરીરે, કીડા કરે સહનાથ રે;
રેવા નદી જળ ઝીલતાં રે, જિમ કરણી ગળ સાથ રે.

- રાગે રંગિત રતિસુંદરી રે. (એ આંકણી.) ૧.
 તે હવે કાલાહલ થયો રે, સુમટ દિશોદિશ ધાય રે;
 બાણ ગગન મલતાં ઝપે રે, દાર અવાજ થાય રે. રાગે ૦ ૨.
 શાખા મૃગહી કહુ કરે રે, દંપતી ચિતડો હલાય રે;
 નમતટ આવી પૂછનાં રે, કુમરને ભટ ઉચરાય રે. રાગે ૦ ૩.
 સાહિય જળ કીડાવશે રે, જોતાં ભટ પરીવાર રે;
 કંચુક કપિ એક લેઈ ગયો રે, પુંઠે પડ્યા અસવાર રે. રાગે ૦ ૪.
 તે પણ પાછા આવિઆ રે, દીઠો કપિ નહિ કાય રે;
 વાત સુણી વળખી થઈ રે, રાણી તિહાં ધણું રાય રે. રાગે ૦ ૫.
 કુમર પ્રિયાને એમ કહે રે, જાઓ તમે સવિ ગેહ રે;
 કંચુક સાતે માસમાં રે, આવશું લેઈ તેહ રે. રાગે ૦ ૬.
 એમ કહિ કુમર સધાવિઆ રે, ચંદ્ર નાડિ સર જોય રે;
 શબ્દે સકુન પંખિ તણા રે, તે પણ સુંદર હોય રે. રાગે ૦ ૭.
 સિંહજયું મારગ માહાલતો રે, ચઢ્યો એક ગિરિ શૃંગ રે;
 બહુ વિધ કૌતક દેખતો રે, વનપ્રજા જળ સર સંગ રે. રાગે ૦ ૮.
 વૃક્ષ અશોક ઘટા તળે રે, દીઠો સાધક એક રે;
 માનપણે ઉભો રહ્યો રે, કુમર ધરિય વિવેક રે. રાગે ૦ ૯.
 જાપ પુરો કરિ તે વદે રે, ભણે પધાર્યા આજ રે;
 આકૃતિએ ગુણવંત છો રે, લક્ષણથી નર રાજ રે. રાગે ૦ ૧૦.
 કુમર ભણે મુજને કહો રે, જો અમ સરખું કાજ રે;
 આગે ઉત્તમ ઉપગારમે રે, દીધાં દેહ ધન રાજ રે. રાગે ૦ ૧૧.
 તે કહે હું વિદ્યા ધરૂં રે, દિયે કામિત ગુરૂ રાય રે;
 મંત્ર સાધન વિધિએ કરૂં રે, ક્રોધ સુર કરે અંતરાય રે. રાગે ૦ ૧૨.
 ઉત્તર સાધક નર વિના રે, મત્ર રહે નહી હામ રે;
 તીણે કરૂં તુમ વિનતિ રે, અવધારો ગુણ ધામ રે. રાગે ૦ ૧૩.
 કુમર કહે સાધા સુખે રે, ચિત્ત કરી ધિર થોભ રે;
 ઉત્તર સાધક મુજ થકા રે, ફણ કરે તુજ ખોભ રે. રાગે ૦ ૧૪.
 કુમર પ્રજા પૂણે કરી રે, વિદ્યા થઈ તસ સિદ્ધ રે;

- હિતમ પુરૂષ જે આદરે રે, તે હોવે નવ નીધ રે. રાગે૦ ૧૫
 ગારી પત્રતિ સ્વગામિની રે, રૂપ પરાવર્તકાર રે;
 વિદ્યાધર પ્રેમે દિવ્યે રે, કુમરને વિદ્યા ચાર રે. રાગે૦ ૧૬.
 કુમર અલ્યો ગિરિ ઉપરે રે, ખેટ ગયો નિજ હામ રે;
 પર્વત શિખરે દેખિયું રે, કાળિ દેવીનું ધામ રે. રાગે૦ ૧૭.
 નર દોય રોતા સાંભળી રે, મંદિરે પોહોત્યો રાય રે;
 દીક્ષા તિહાં નિજ મિત્રને રે, ચંદન ચરચિત કાય રે. રાગે૦ ૧૮.
 ભોગી દોય જપિ મંત્રને રે, મિહુ શિર ઠવતા ફૂલ રે;
 અદશ રહી નૃપ ચિંતવે રે, કાંઈ કરે પ્રતિકૂળ રે. રાગે૦ ૧૯.
 મુંડમાળ ગળે ધારણી રે, દુષ્ટ નજર વિક્ષાળ રે;
 મહિષ ઉપર ખેડી થકા રે, કાળીકા દેવી નિહાળ રે. રાગે૦ ૨૦.
 રંગી રૂધીરે ભૂતલા રે, આગે અગનિનો કુંડ રે;
 હવન કરેવા ઉઠિઆ રે, ધરિ અસિ યોગી પ્રચંડ રે. રાગે૦ ૨૧.
 તે દોય રાંકને અમ કહે રે, ઇષ્ટ દેવનું કરો ધ્યાન રે;
 ખડ્ગે હજી શિખીમાં ધરી રે, માતને દેઉં બળીદાન રે. રાગે૦ ૨૨.
 તે કહે જૈન ધરમ રચિ રે, ચંદ્રશેખર ભૂપાળ રે;
 તાસ ધરમ સર અમ કરે રે, સેવકની સંભાળ રે. રાગે૦ ૨૩.
 યોગી કહે અમે આળખ્યો રે, અમ ગુરુનો હણુનાર રે;
 પણ ગુરુએ ગગનેં ધર્યો રે, હણુઅન ભૂ પગ ચ્યાર રે. રાગે૦ ૨૪.
 ભૂત ભક્ષણુ વેહેચી લીયો રે, તે તુમ સી કરે સાર રે;
 સાંભળી સિંહજ્યું ગાજ્યો રે, જોત્રે રાજકુમાર રે. રાગે૦ ૨૫.
 રેરે પાપિ ભોગટા પાપણી રે, સુરી તુજ માત રે;
 નિત નિત નિર્જળ નર ગ્રહી રે, ભક્ષ કરે કરિ ધાત રે. રાગે૦ ૨૬.
 વળિ તુમ ગુરુએ વાટડી રે, કંઈ મેળાવો આજ રે;
 ગગન દૂરંત મેં પામીઓ રે, જિમ પંખી નેં બાજ રે. રાગે૦ ૨૭.
 ભોગી સુણી સનમુખ થયા રે, કુમરે ગ્રહી તવ દોય રે;
 દેવી દેખંતા નાખિઆ રે, ભસ્મ હુતાશનેં હોય રે. રાગે૦ ૨૮.
 દોય મિત્ર લેઇ નીકળ્યો રે, સરોવર સ્નાન કરંત રે;

| | |
|--|-----------|
| નૃપ પૂછતાં તે કહે રે, સાંભળો અમ વરતાંત રે. | રાગે૦ ૨૬. |
| વાધ ભયે નાહા અમે રે, ભેગી મળ્યા પાપ ભેગ રે; | |
| પૂછયે કહ્યો અમે મૂળથી રે, તુમ અમ ભેગ વિયોગ રે. | રાગે૦ ૩૦. |
| તવ દોય કહે તુમને દિયું રે, સોવન સિદ્ધિ કરાય રે; | |
| લોભે અમે તસ વંશ પડ્યા રે, મધમાંખીને ન્યાય રે. | રાગે૦ ૩૧. |
| દેવી ભુવન ભેગા મળ્યા રે, નાથે દિયા અમ પ્રાણુ રે; | |
| પાપીએ જે ચિંતવ્યું રે, આપે લલ્યું નીરવાણુ રે. | રાગે૦ ૩૨. |
| તિહું જણુ રણુ ચોલંધતા રે, દેખી અનોપમ ગામ રે; | |
| વન પરિસરે વિશરામતા રે, યજ્ઞાલય શુભ ઠામ રે. | રાગે૦ ૩૩. |
| ખીજે ખડે એ કહી રે, પેહેલી ઢાળ રસાળ રે; | |
| શ્રી શુભવીર રસિક જનો રે, સુણજો થઈ ઉજમાળ રે. | રાગે૦ ૩૪. |

ઢાહરા.

| | |
|--|----|
| ગામ લોક શ્રીફળ ગ્રાહી, અસન વસન નૈવેદ્ય; | |
| લેઈ જતા નર એકને, પુછે કુમર તે ભેદ. | ૧. |
| તે કહે કિંશુક વન વચે, કરતી તપ ઉદામ; | |
| રૂપવતી સતિ ભંગણી, તેનું જસોમતિ નામ. | ૨. |
| અવધી જાની તેહ છે, તસ વંદન જન એહ; | |
| ભક્તિ ભરે તિહાં જાય છે, હરવા મન સંદેહ. | ૩. |
| ઈમ નિસુણી નૃપ મિત્રશું, ગયા જસોમતિ પાસ; | |
| ચરણુ નમી કરિ એસતાં, પામી મન ઉલ્લાસ. | ૪. |
| ચોવન વય તુમ ઝગમગે, લક્ષણુ લક્ષિત દેહ; | |
| પૂછે લલ્યુ વય કિમ તપો, ખીજો વણિ સંદેહ. | ૫. |
| એમ નિસુણી સા ઉચરે, મુજ વૈરાગનિવેશ; | |
| એક ઉત્તર દેતાં થશે, તુમ ચિત્તું શુણે કલેશ. | ૬. |
| કુમર ભણે માતા કહો, સધજો એ અવદાત; | |
| કલેશ શમે તુમ વચનથી, વણિલહિએ સુખસાત. | ૭. |

ઢાળ ૨ જી.

(સોના રૂપાકે સોગટે સૈયાં ખેલત બાજી—એ દેશી.)

| | |
|--|--------------|
| જોગણુ કહે સણુ રાજવી, સંસાર અટારે; | |
| મોહે મુંઝ્યા માનવી, ગુણ વાણી ન ધારે. | મોહે૦ ૧. |
| ગુરવાણીથી વેગળા, સો તુગરા કહાવે; | |
| તપ જપ સાધન ધર્મનાં, ફળ તે નહ પાવે. | તપ૦ ૨. |
| સૌવીર નામે દેશ હે, સુભગાપુરિ વાસિ; | |
| ચિત્રસેન રાગ બળિ, દુર કોશ હે બ્યાશી. | ચિત્રસેન૦ ૩. |
| તિનકુ રાણી આઠ હે, જસોમતી અળધેરી; | |
| વિનય કુશળ એક પુત્ર હે, દોય બેટી ભલેરી. | વિનય૦ ૪. |
| નૃપ સાથે લીલા કરે, તે સાતજ રાણી; | |
| રાયે માનિ સો રાણીયો, દૂજ ભરે પાણી. | રાયે૦ ૫. |
| લધુ રાણી નિજ મંદિરે, રહેતી ભરશોગે; | |
| માન વિહુણી લોકમેં, નડી નિંદ વિયોગે. | માન૦ ૬. |
| સમજન મુક્ત વિદ્યાર્થિ, રોગી નં સરોશી; | |
| પરદારા સંગિ લોભિયા, વિરહી નં વિદેશી. | પર૦ ૭. |
| એ એમ નિંદા ના લહે, મેં બિ યું રહેતે; | |
| હમ દુઃખ સમ વિભાગિએ, દોય નયનાં રોતે. | હમ૦ ૮. |
| બાળ ચાર વૈદ પ્રાહુણા, નૃપ ધૂરત વેશા; | |
| પર પીડા નહ જાણતે, હોત બહુત કિલેશા. | પર૦ ૯. |
| નર નિજ સ્વાધીન નારિયો, પર લલના લોટે; | |
| પુરણોદક સર્ન છઠતે, કાક કુંભજ બોટે. | પુરણો૦ ૧૦. |
| કૌશિક દિવસે ન દેખતે, વાયસ નિશિ વેળા; | |
| નિશિ દિન કામી અંધ હે, કરે નીચસેં મેળા. | નિશિ૦ ૧૧. |
| એક દિન માતંગી મળી, ગાય ગીત રસાળા; | |
| હાવભાવ લટકા કરે, વળિ નયનકા ચાળા. | હાવ૦ ૧૨. |
| દેખી રાગ મોહિયો, રૂપ કંઠ નિહાળી; | |
| જન્મ ઠાણુ નિર્મળ નહિ, વળિ વણે કાળી. | જન્મ૦ ૧૩. |

| | |
|---|--------------|
| પંકા શંકા તન ધરી, ભણે લોક હજુરી; | |
| સૌગંધિક ગુણ દેખકે, લિયે નર કરતુરી. | સૌગંધિક૦ ૧૪. |
| નિશિ માતંગી ભોગવી, નૃપ નિચ નિહાળા; | |
| દિલ વૈરાગે ભેદિયો, મટિ મોહકી ઝાળા. | દિલ૦ ૧૫. |
| જૈન મુનિ વનમાં સુણી, ગદ્ય સખિયાં સાથે; | |
| સેંચી વયણ સુધારસે, કરિ શિતળ નાથે. | સેંચી૦ ૧૬. |
| દિક્ષા દુકર જૈનકી, હમુ નહી પળાય; | |
| સંસાર ખૂરા છોરકે, મેંને યોગ ધરાય. | સંસાર૦ ૧૭. |
| સમકિત મુક્ત વ્રત પાંચ એ, મેંરે દિવસેં છપાય; | |
| જૈન જ્ઞાન તપ ધ્યાનથી, ઝોહી નાણ ઉપાય. | જૈન૦ ૧૮. |
| યોગીપણે વનવાસમેં, પાંચ વર્ષ તે જતાં; | |
| અળ સુનહો તુમ રાજવી, પ્રીયા કંચુક ખાતાં. | અળ૦ ૧૯. |
| એક દિન રાજ કચેરીમેં, પરદેશી આયા; | |
| ભુપ ભણે અચરીજ કહો, કોઇ ગામે દેખાયા. | ભુપ૦ ૨૦. |
| સો કહે કનકપુરી ધણી, જીતારિ કહાવે; | |
| તસ ખેટી રતિસુંદરી, રૂપ રંભા ગાવે. | તસ૦ ૨૧. |
| દેવ દિગ્ધા એક કંચુઓ, કહું શોભા કેતિ; | |
| અહમંડળ ગગને રહી, જોવે તસ જોપોતી. | અહ૦ ૨૨. |
| રાય સુણી સુર મિત્રકું, બળિદાને બોલાયા; | |
| કંચુક હરણકી ખાતસેં, ઉનકું સમગળયા. | કંચુક૦ ૨૩. |
| સુર કપિ રૂપ બનાયકે, નઇ તરૂપર ગાજ; | |
| હરિ કંચુક દેઇ ગયા, કીયા રાયકું રાજ. | હરિ૦ ૨૪. |
| કંચુક દેખી ભૂપતિ, દિલમેં યુ થાવે; | |
| કંચુકધર કાન્તા કશી, પુન્યવંત પાવે. | કંચુકધર૦ ૨૫. |
| મુજ ભાગ્યે એ ભામની, જો દૈવ મિલાવે; | |
| તવ હમ જન્મ સફળ હુવે, જોડિ જીગતિ થાવે. | તવ૦ ૨૬. |
| મિત્ર દેવ બોલાયકે, ફેર કામ ભળાયા; | |
| નૃપનેં તીર જર યું ભણે, ક્યા ફોગટ માયા. | નૃપનેં૦ ૨૭. |

દૂણિધરકી મણીકા ગ્રહે, સતિ સીલન બંને;
 ઉસમેં કોઈ નકા નહી, સતિ સુરસેન ગંજે. ઉસમેં ૦ ૨૮.
 રાય બણે એક ઘેર તું, ધનકું ધહાં લાણા;
 હોનાર હોય સો હોયગા, ખુશી વા પછતાણા. હોનાર ૦ ૨૯.
 તવ તે સુર રતિસુંદરી, સુતિ સન્યા લેવે;
 નિરભાગીકું શેવધી, યું ભુપકું દેવે. નિરાભગી ૦ ૩૦
 શિયળ અખડે સા રહે, ધર પાસે પનોતિ;
 તુમ રૂપ પટે આ લેખકે, કરે ભોજન ભેતી. તુમ ૦ ૩૧.
 શ્રી શુભવીર કુંઝર સુણિ, યોગણુ પદ પુંજ;
 લલિત પદે લણી ઢાળ એ, ખંડ દુજે દુજ. લલિત ૦ ૩૨.

ઢાહુરા.

યોગણુ વયણુ સુણિ ઇસાં, હરખિત દુઆ વિશેષ;
 પણુ કાન્તા હરણે કરી, પામ્યો ચિત્ત કલેશ. ૧.
 તસ ઉપાય વિચારિનેં, કેહે યોગણુને તામ;
 વિદ્યા વિધિ તુમ નજરથી, સિજે વંછિત કામ. ૨.
 ભોગણુ અનુમતિ પામિનેં, જયમંડળ બળિદાન;
 ખેટક ચિત્ત વિધિ સાચવી, ખેઠો કરિ એક ધ્યાન. ૩.
 ઉત્તર સાધક બિહુ રહ્યા, યોગણુની આસીશ;
 પૂન્ય બજે સિદ્ધિ થઇ, સાધત દિન એકવીસ. ૪.
 રચિત વિમાનેં ખેસિનેં, પરણમિ યશોમતી પાય;
 સુભગાપુરી વન ખંડમાં, મિત્ર સહિત તે જાય. ૫.
 હવે રતિસુંદરી દેખાનેં, ચિત્રસેન ભુપાલ;
 રૂપે મોહો એણિ પેરે; વચન વહે સુકુમાર. ૬.
 તુમ હમ મેળા મેળવ્યા, દેવે સરખી ભેડિ;
 પ્રેમે અમ સાથે રમો, પુરવંછિત કોડિ. ૭.
 સા કહે તું કુણુ રંક છે, મુજ પતિ સિંહ સમાન;
 સિંહની નારી સિંહ વિણુ, ન બજે આર કુઠામ. ૮.
 સાંભળી એમ એક મંદિરે, રાખી તાસ નરેશ;
 નિત્ય પ્રયે આજંધ કરે, નવ નવ વચન વિશેષ. ૯.

ઢાળ ૩ છ.

(કેરબાની દેશી.)

પ્રેમે પનોતી પધારિયાં, દિલ હરનેવાળી; કયૂંરે રંગીલી નહુ માનતી. દિલ૦
 સુણહો રાગકી બેટી, તુમ હમ પુન્યે બેટી, આનાકાની અમ કયૂં કરે; દિલ૦
 સાત રાણીને શિરે, મેં તુજે રાખું ધરે, દુનિયાં સખી તુજ પાઉં પડે. દિલ૦
 દાસ દાસી હજુરા, એ સખી સેવક તેરા, હુકમ તુમારા ન લોપે તે; દિલ૦
 સખલિ રાણિ હમેરી, ભક્તિ કરેગી તેરી, તુમ આણા શિર રોપતે. દિલ૦ ૨.
 રાજ એ તુમ સંગી, સેના એ ચતુરંગી, આણા ફેરાવું સવિ દેશમાં; દિલ૦
 મેં ખી કરત સેવા, ખ.ઓ મિકાઇ મેરા, તેજ સુગંધિ ધરો કેશમેં. દિલ૦ ૩.
 હમકું એક સુરે દિગો, કંચુક તુમ લિગો, રત્ન ભૂષણ સવીલાસમેં; દિલ૦
 તુંહિ વિદેશી વરી, તે તુજ પરીહરી, ભટકત દેશ વિદેશમેં. દિલ૦ ૪.
 ચિત ખુલાસે રહો, કેહના હોવે સો કહો, નિચિ નજર કરી કયું રહો; દિલ૦
 સુંદરી બોલે ઇયું, લોક વિરહ કિયું, ઉતમ કમલુ નયું કહે. દિલ૦ ૫.
 હોવે દાસીકા જાયા, ચોર ધનૂર ખાયા, દીવાનો પણુ યું ના કહે; દિલ૦
 ધિગ ધિગ તેરી જાત, ક્ષત્રિ ના માત તાત, તેરા વચન સતિ ના સહે. દિલ૦ ૬.
 અપજસ જગ લિગો, કુમળે કલંક દાગો, મશી કુરંચક પુરવજ મુખો; દિલ૦
 સતિકી લાજ લેવે, તે નર જીવ ખોવે, આ ભવ તે ન રહે સુખે. દિલ૦ ૭.
 કિયા મનોરથ મનકા, અપ્રભચારી નરકા, કમલુ સફળ હોવે નહી; દિલ૦
 તેં મુજ અપહરી, લૂચત કેશ હરી, માહાલત નહીં જગમાં રહી. દિલ૦ ૮.
 મેરે પ્રિતમકે આગે, સિંહ નજરસે ભાગે, જાગ સરખે તુમ ભૂપતિ; દિલ૦
 કંચુક પિયુ દિયા, ચોરી એ તુને લિયા, ચોરીકા માલ દૂવા છતી. દિલ૦ ૯.
 સુરગિરી પવનેં ધુજે, જીવ અભખ્ય બૂજે, લોક અલોકમેં જાવતિ; દિલ૦
 રવિ શશી ચાર ચૂકે, જલધિ મરગદા મૂકે, હું તુજ હાથ ન આવતી. દિલ૦ ૧૦.
 એમ સુણી રાય ધાવે, એ અમ કહાં જાવે, ચિટ્ટી ધાગા કરી વશ કરે; દિલ૦
 ખાનપાન દિયું, ઘડિ ઘડિ ખમર લિયું, જિયું તિયું કરે મન પાંસરે. દિલ૦ ૧૧.
 ચિત્રપટે આલેખી, રૂપ પતિનું દેખી, પંચ કલવ પતિકું દિયે; દિલ૦
 પાણીકા ખાલો ધરે, પિછે ભોજન કરે, મારીતર હેતઉદાશિએ. દિલ૦ ૧૨.

મિત્ર દોનું વનવાસે, ચંદ્રશેખર પાસે, પુરીજન તાકું પૂજતે; દિલ૦
વાત સકળ જડી, તિહું એકમત ધડી, વિદ્યાખળે નિશિ જવતે. દિલ૦ ૧૩.
મેહેલ સત્તમ માળે, આપ પ્રિયા નિહાળે, પટ ઉર સુતિ બેહાલસે; દિલ૦
ખિણુ ખિણુ વિરહે તપે, નામ પ્રભુકાજપે, ચિત્ર જીએ એક તાલસે. દિલ૦ ૧૪
મિત્રકું ખાત કહી, આપ અદસ રહી, તે દોય આરીત બેહાલતા; દિલ૦
સુણુહો રાગકી સૂત, ગુણવંત અદભુત, અમ દોય તુમ પદ દુકતા. દિલ૦ ૧૫
અમ દો સેવક કહું, તુમ પતિ સંગ રહું, દેવ સાનિધ ઈહાં આવિએ; દિલ૦
દુકમ દિયા હે નાથે, ચલો હમેરી સાથે, તુમ માત તાત મીલાવિએ. દિલ૦ ૧૬.
કિસકાએ રૂપ પટે, સતીકું નાહે ઘટે, અન્ય પુરૂષ કાપેપણો; દિલ૦
બોલે સતી યૂંવાયા, જો તુમે ખિહું સાચા, પટમેં કલો રૂપ કુણુ તણો. દિલ૦ ૧૭.
હમ દિલ સાખિ ભરે, તુમ સવિ વાત ઠરે, નહીતર મુખ નહી દેખણો; દિલ૦
તવ દોય પટ જોવે, કહે અમ સ્વામિ હોવે, સા સુણિ હર્ષ લહે ધણો. દિલ૦ ૧૮.
કુંઆર પ્રગટ લાગે, વિયોગ પિંડ ગણે, ચાર ચતુર નયનાં ઠરે; દિલ૦
બીજે ખંડે ઉઝાંહે, ત્રીજી એ ઢાળ માંહે, શ્રી શુભવીર મેળા કરે. દિલ૦ ૧૯.

ઢાહુરા.

કુંઆર ભણે સુંદરી સુણો, દુખ વેળા ગઈ દૂર;
થોડા દિન આ મંદિરે, રહેજો આનંદ પૂર. ૧.
એ દોય મિત્રજ તુમ કને, મળશે અવસર દેખ,
તુમ અમ મનસુઆ તણી, કેહેશે વાત વિશેષ. ૨.
એમ કહિ તિહું જણુ વન ગયા, સુખભર વીતી રાત;
ઉઘમભર તે ઉઠિયા, લડી નિરમળ પરભાત. ૩.
જળ ભાગન ભરિ શિર ધરી, દેખી આવતિ નાર;
પંથ સરે તે ચાલિઆ, દીહું સરોવર પાળ. ૪.
તસ તટે એક વડ વૃક્ષ છે, વિપુલ શિતળ લહી જાય;
વેશ કરી યોગી તણા, બેઠા ધ્યાન ધરાય. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(સહીયર પાણી સંચર્યા ચમુના કે તીરે. હાંહારે ચમુના—એ દેશી.)
નૃપ અખંધુત હુઆ ગુર, દોય ચેલા પાસે; હાંહારે દોય૦

- મૌનપણે ગુરૂધ્યાનમાં, રહી વયણ ન ભાસે. હાંહારિ રહીં ૧.
- મોહોટી જટા વડ કાળસેં, બાંધિ જપ કરતા; હાંહારિ બાધીં ૨.
- કુંડ અગનેં ચેલા બિદ્ધ રે, હુત દ્રવ્યજ ધરતા. હાંહારિ હુતં ૨.
- વાત નગર નારી કરે, પ્રભુ આપ પધાર્યા; હાંહારિ પ્રભું ૩.
- નરનારી આવી નમે, તસ કામ સધાર્યા. હાંહારિ તસં ૩.
- કોઇ પતિ વશ કરવા ભણી, નિજ શોકને સાલે; હાંહારિ નિજં ૪.
- કોઇ અંગજ અરથી થઇ રે, તસ ચરણ પખાળે. હાંહારિ તસં ૪.
- કોઇ મૃતવચ્છા દોષથી, કોઇ રોગી આવે; હાંહારિ કોઇં ૫.
- મન ગમતા ભોજન કરી, કોઇ પ્રેમે લાવે. હાંહારિ કોઇં ૫.
- શિવ ધર્મી કેઇ સ્ત્રી નરા, લેઇ કૂલ વધાવે; હાંહારિ લેઇં ૬.
- હવન વિભુતિ શીર ધરી, કામ કરિ ગુણ ગાવે. હાંહારિ કામં ૬.
- વેશા વૃધા તિણે સમે, દરબારથી આવે; હાંહારિ દરબારં ૭.
- શિર ફરસંતા ગુરૂ પગે, નવ યોવન થાવે. હાંહારિ નવં ૭.
- રમઝમ કરતિ પ્રેમશું, દરબારમે આવે; હાંહારિ દરબાર. ૮.
- વાત કહિ નૃપ પૂછતાં, યોગી ગુણ ગાવે. હાંહારિ યોગીં ૮.
- તે દેખી નૃપ આવિયો, નમી શીખને ભાસે; હાંહારિ નમીં ૯.
- તુમે યોગીશર કીહાં થકી, આવ્યા એણે વાસે. હાંહારિ આવ્યાં ૯.
- શીખ્ય કહે અમે શુરગિરી, ઉપર વન ફરતે; હાંહારિ ઉપરં ૧૦.
- બાર વરસ ભોજન વિના, ગુરૂ તપ કરતે. હાંહારિ ગુરૂં ૧૦.
- દેવ દેવિ રવિ ચંદ્રમા, ગુરૂ હાજર રહેવે; હાંહારિ ગુરૂં ૧૧.
- નૃપ કંચુક ધરનારિનિ, સવિ વાતજ કેહેવે. હાંહારિ સવિં ૧૧.
- તુમ ગુરૂ પાસે મોહની, હોય તો કોહો અમનેં; હાંહારિ હોયં ૧૨.
- જે જે માગો તે દીએ, ગુરૂ જાનું તમનેં. હાંહારિ ગુરૂં ૧૨.
- વશ કરવિ એક નારિ છે, નહિ કારજ દુણું; હાંહારિ નવિં ૧૩.
- નજર કરે ગુરૂ મુજ પરી, રયણે પગ પુણું. હાંહારિ રયણેં ૧૩.
- શીખ્ય ભણે શુણ રાજવી, અમ ગુરૂ નિહોલી; હાંહારિ અમં ૧૪.
- તુમ ભાગ્યે ગુરૂ જે કરે, રંભા રહે થોલી. હાંહારિ રંભાં ૧૪.
- વસ્તુ અધિક ગુરૂથી નહી, હમ કયા તુમ દેવે; હાંહારિ હમં

| | | |
|--|----------------|-----|
| એમ કહી વિનવે થકે, ગુરૂ વચન કરેવે. | હાંહારે ગુરૂં | ૧૫. |
| હમ તુમ મંદિર આપકે, કરું કામ સવેરા; | હાંહારે કરું | |
| હમ વચને જો ધીર રહે, તો હોય ભલેરા. | હાંહારે હોય | ૧૬. |
| નૃપ મંદિર જઇ ગોપમેં, ખટ મંડળ કીધાં; | હાંહારે ખટું | |
| ધુપ નૈવેદ્ય કુસુમ ભરે, બળિદાન પ્રસીધાં. | હાંહારે બધીં | ૧૭. |
| હૈંહૈં પુટ સ્વાહા જપે, પદ્માસન બેઠે; | હાંહારે પદ્માં | |
| આડંબર બહુલા કરી, દીન ચોથે ઉઠે. | હાંહારે દીનં | ૧૮. |
| મુ કેશ એક દેઘ કહે, માદળિએ રખના; | હાંહારે માદળિં | |
| નારી સવિ વશ હોયગી, મિત્ર ગઘ તુજ ઝંખના. | હાંહારે મિત્રં | ૧૯. |
| પણ એ નારી જે કહે આગે રીતે ચલનાં; | હાંહારે આં | |
| જ્યાંહાં જાવે ઉહાં જાનદે, નવિ કરની ખલના. | હાંહારે નવિં | ૨૦. |
| નિત નિત રાગ વધત હુવે, એમ દિન એકવીશે; | હાંહારે એમં | |
| કર જોડી રહેગી સદા, સુણ વિશ્વાવીશે. | હાંહારે સુણં | ૨૧. |
| યોગીકે ઘર હે બડે, મત શંકા લાવે; | હાંહારે મતં | |
| હમ તો રમતા રામ હે, ફેર વનમેં જાવે. | હાંહારે ફેરં | ૨૨. |
| રાય કહે દિન દસ લગે, હમ દરસન દેના; | હાંહારે હમં | |
| યોગિ કહે અમે વશ નહી, તેરિ ખાતર રહેના. | હાંહારે તેરીં | ૨૩. |
| એમ કહેતાં ગગને ચઢ્યા, નૃપ ઉંચું જોતાં; | હાંહારે નૃપં | |
| માહા વિદ્યા ભંડાર એ, એમ સહુને કહેતાં. | હાંહારે એમં | ૨૪. |
| રાતે રતિસુંદરી કણે, દોય મિત્ર તે જાવે; | હાંહારે દોયં | |
| વાત બની તે સવી કહી, પછી એમ સમજાવે. | હાંહારે પછીં | ૨૫. |
| રાયશું મીઠી વારતા, કરજો જેમ રીઝે; | હાંહારે કરજોં | |
| મુજ બાધા મૂક્યે થકે, તુમ કારજ સીજે. | હાંહારે તુમં | ૨૬. |
| ઇત્યાદિક સાવિ શીખવી, ગયા કુંવરની પાસે; | હાંહારે ગયાં | |
| બીજે દિન સુંદરી તણે, ગયો નૃપ આવાસે. | હાંહારે ગયોં | ૨૭. |
| ઉડી સા આદર દિએ, કરે વાત તે મીઠી; | હાંહારે કરેં | |
| નૃપ જાણે યોગી સ્વરે, કરી સાચી ચીઠી. | હાંહારે કરીં | ૨૮. |
| રાય જાણે તમે જે કહો, મંજા કરું પુરી; | હાંહારે મંજા. | |

- સા કહે સુરગિરી જાતરા, બાધા છે અધૂરી. હાંહારે બાધાં ૨૯.
 જો ઇચ્છા પૂરી કરો રે, તો રહેશું હજૂરી; હાંહારે તોં
 રચિતે નૃપ યોગી વિના, એ વાત ન પૂરી. હાંહારે એં ૩૦.
 નૃપ જઇ યોગીને નમિ, કહે યાત્રા કરાવો; હાંહારે કહેં
 યોગી કહે ધડી દોયમેં, યાત્રા કરી આવો. હાંહારે યાત્રાં ૩૧.
 રચિ વૈમાન નરશનેં, કહે સૌ જઇ બેસો; હાંહારે કહેં
 સુંદરીનેં નૃપ કહે કરો, વૈમાને વાસો. હાંહારે વૈમાનેં ૩૨.
 સા ભણે હું નવી એકલી, જઈ યોગી સાથે; હાંહારે જઈં
 રત્નભુષણ પુત્રી મિહું, દિયો જો સંગાથે. હાંહારે દિયોં ૩૩.
 મુજ કંચુક દેઇ પગ નમી, તુમ સાથ ચલીજે; હાંહારે તુમં
 તો ચલું યાત્રા નહીં તદા, અસનાદિ તજજે. હાંહારે અસં ૩૪.
 કંચુક આદે દેઇ નમી, નૃપ સજવા જાવે; હાંહારે નૃપં
 શીખ્ય કહે ફોકટ હમું, નવિ સાથ ચલાવે. હાંહારે નવિં ૩૫.
 કોટી મુલ દોય હાર નૃપ, તસ દીએ કામાધિ; હાંહારે તસં
 વૈમાને સહુનેં ઠવી, નિજ કારજ સાધી. હાંહારે નિજં ૩૬.
 નૃપ આવ્યા પેહેલાં ચઢી, ગગનેં એમ બોલે; હાંહારે ગગનેં
 રાગદિક સુણજે સહુ, મત ભૂતો ભોળે. હાંહારે મતં ૩૭.
 નૃપ કન્યા દોય અપહરી, જઈશું પૂર બાહારે; હાંહારે જઈશું
 રણ સંગ્રામે આવજો, ક્ષત્રીવટ ચારે. હાંહારે ક્ષત્રીવટં ૩૮.
 સાંભળી કોલાહલ થયે, નૃપ સુભટજ આવે; હાંહારે નૃપં
 અંદ્રશેખર વિદ્યા બળે, સહુનેં થંભાવે. હાંહારે સહુનેં ૩૯.
 કનકપુરે જઈ સાસરે, કન્યા દોય ઠાવે; હાંહારે કન્યાં
 લગન લેઇ મિહુ મિત્રનેં, કન્યા પરણાવે. હાંહારે કન્યાં ૪૦.
 બીજે ખડે એણિ પેરે, કહો ચોથી ઢાળે; હાંહારે કહોં
 શ્રી શુભવીર કહે સુણો, શ્રોતા ઉજમાળે. હાંહારે શ્રોતાં ૪૧.

દોહરા.

કુંઆર કહે નિજ મિત્રનેં, જાઓ તમે નિજ દેશ;
 પીતર અમારા અમ ધરે, કરતાં હોશે કલેશ.

| | |
|---|----|
| ખખર અમારી કાઢવા, મોકલીયા તુમ દોય; | |
| જઘ પાછા અમ વારતા, કરત સુખી સહુ કોય. | ૨. |
| દેશાંતર દેખિ કરી, સાધિ વાંછત કામ; | |
| રાજ રિદ્ધ લેઈ આવશું, માત પિતાને ગામ. | ૩. |
| એમ કહિ ધન દેઈ બહુ, કુંવર વિસરજે જામ; | |
| હાર દોય દોય રમણિને, ભૂપણશું દિએ તામ. | ૪. |
| પરિકરશું વૈમાનમાં, જેસારી ભલિ ભાત; | |
| કાશીપુરી ગંગાતટે, મૂકિ વળ્યા પ્રભાત. | ૫. |
| પગ પાળે પાછા વળ્યા, જોતાં વનગિરિ ઠામ; | |
| સિંહ તણિ પરે મત્રપતો, પામ્યા સુંદર ગામ. | ૬. |
| એક વને યક્ષાલયે, હૃદય ધરી અરિહંત; | |
| નિશિથ સમય સૂતાં સુણે, નારી રૂદન કરંત. | ૭. |
| મન ચિતે દુખ ભર થકે, રોતી કુણુ એ નાર; | |
| દુખિઆનું દુખ ભાગવું, એ ક્ષત્રી આચાર. | ૮. |
| ધમ ચિંતિને ઉઠિયો, શબ્દ તણે અનુસાર; | |
| પિત્રવને ઉભો જઈ, દેખી સુંદર નાર. | ૯. |

ઢાળ પ મી.

| | |
|--|----|
| (કુંવર ગંભારો નજરે દેખતાં જી—એ દેશી.) | |
| સાહસિક વંત શિરોમણિજી, બુદ્ધિ ધીરજ બળ ભૂર રે; | |
| ઉદમ પ્રાકમ જસ હુવે જી, દૈવ રહે તસ દૂર રે. સાહસિકં | ૧. |
| ચંદ્રશેખર કર્ણા નિધિ જી, દેખી રૂપની રેખ રે; | |
| દિવ્ય ભૂપણ શુર સાટિકા જી, ભાલ નિલક સવિશેષ રે. સાહસિકં | ૨. |
| કુંવર કહે સુણુ સુંદરી જી, રૂદન કરે શે કાજ રે; | |
| વનમાં રહિ કિમ્ એકલી જી, નિજ કુળ વટ તજી લાજ રે. સાહસિકં | ૩. |
| સા ભણે સુણુ લઘુ બાળકા જી, તુજને કહે શું થાય રે; | |
| તનની વાત બાહિર પડે જી, દુખ કશું નવિ જાય; રે. સાહસિકં | ૪. |
| જોલે કુંવર લઘુ શુર તણું જી, જોલવું એ અસરાણ રે; | |
| શદ્ધા રતન અંતર જુઓ જી, ગાય વાળે તે ગોવાળ રે. સાહસિકં | ૫. |

- બાજે કુલિત્રગિરી મોટકા જી, અકુંશ ગજ વશીકાર રે;
 તજે અધિક તે ગુર કહો જી, દીપક હરે અપંકાર રે. સાહસિકં ૬.
 સા કહે તુમ વચને કરી જી, થઇ પરતિજ મુજ સાર રે;
 પાકે સીથ ચાંપી લીયો જી, જાણિ એ ભટ આકાર રે. સાહસિકં ૭.
 વાત સૂણો એક માહારી જી, આ નગરે અમ વાસ રે;
 મુજ પતિ નૃપ સેવા કરે જી, નિશ દિન રહેતો પાસ રે. સાહસિકં ૮.
 શાસ્ત્ર રમણીને ભૂપતિ જી, થિરપણે કદી નવ હોય રે;
 વાત પિશુન મુખ સાંભળી જી, રીસે ચડ્યો નૃપ સોય રે. સાહસિકં ૯.
 હુકમ કરી ક્રોટવાળને જી, સુળી ધરો મુજ નાહ રે;
 અસન કરાવા નિશિ સમે જી, આવી ઇહાં ઉછાહ રે. સાહસિકં ૧૦.
 ઉચી સુળી પોહોતી નહી જી, હું અમળા બળ રોય રે;
 મુખ દેખી ભોજન કરું જી, ખંધ ચઢાવે કાય રે. સાહસિકં ૧૧.
 ઇચ્છા પુરણ મુજ શિર ચઢી જી, થિર થઈ કરો કહે રાય રે;
 ખંધ ચઢી તવ સા તિહાં જી, કાતીએ કાપી મંશ ખાય રે. સાહસિકં ૧૨.
 મંશ તણો ખંડ એક પડ્યો જી, કાપંતા નિજ ખંધ રે;
 કુંઅર તે લેઇ નાસા ધરે જી, મંશ મૃતક દુરગંધ રે. સાહસિકં ૧૩.
 તવ ઉચું જોઇ ચિંતવે જી, હૈ હૈ વંતરી કાય રે;
 જીવ કરીને મુજ મારવા જી, કંદ રચ્યો એ સોય રે. સાહસિકં ૧૪.
 કુંઅર વઢે રે પાપણી જી, જાણ્યું તુજ ચરિત્ર રે;
 ખંધથી નાખી ભુતજે જી, હિંસક અસુરિ અપવિત્ર રે. સાહસિકં ૧૫.
 ખડગ ગ્રહી જામ ધા દિએ જી, નાહિ લેઈ શરિર રે;
 ગજને જતાં કુંઅરે ગ્રહિ જી, ખિંચિ લિયું તસ ચીર રે. સાહસિકં ૧૬.
 સૂર મંદિર સૂતો જઇ જી, ચાલ્યો ઉડી પરભાત રે;
 જરણા પરણા ઉતરી જી, ચિત્રકૂટગિરિ જન રે. સાહસિકં ૧૭.
 તિહાં એક વનની કુંજમાં જી, દીઠો જૈન પ્રાસાદ રે;
 કલ્પતરૂ મરૂ ભુમીએ જી, દેખી લહે આલ્હાદ રે. સાહસિકં ૧૮.
 શાંતિનાથ પ્રભુ દેખિને જી, વંદા ધરિય વિવેક રે;
 રંગ મંડપ જામ આવિઆ જી, તવ દીઠો નર એક રે. સાહસિકં ૧૯.

કુંઝર પૂછતાં તે કહે જી, મણિયુડ ખેટ નરેશ રે;
 તસ સુત હું શંખચૂડ છું જી, ગુરુ સુણી ઉપદેશ રે. સાહસિકં ૨૦.
 જાત્રા જતાં ઇહાં આવિયો જી, ચૈત ઓત્રાંધ્યો અગ્નિજી રે;
 આકાશથી હું ભૂધ પડ્યો જી, વિદ્યાની થઇ હાણ્ય રે. સાહસિકં ૨૧.
 કુંઝર કહે શંખચૂડને જી, વિદ્યા લિચ્છો મુજ પાસ રે;
 સાધી કહીને સધાવતા જી, વિદ્યા કરી દેઇ તાસ રે. સાહસિકં ૨૨.
 ખેટ વિમાન રચિ કરી જી, કુંઝરનો લહી ઉપગાર રે;
 વિદ્યા વિધી બહુ રૂપણિ જી, દેઇ ગયો ગિરનાર રે. સાહસિકં ૨૩.
 બિજો ખડે રાસની જી, એ કહી પંચમી ઢાળ રે;
 શ્રી શુભવીર કુંઝર નિહાં જી, સાધી વિદ્યા વિશાળ રે. સાહસિકં ૨૪.

દાહરા.

સિંહ અને વળી પાંખ્યો, તિમ લહી વિદ્યા સાર;
 મલપતો મારગ ચલ્યો, એકજી પીંડ કુમાર. ૧.
 સાથ લેઇ પરિકર ધણે, વરીયો એક સથવાહ;
 પરવત નીકટ સરોવરે, ઉતર્યો દેખી સુછાંહ. ૨.
 સારથપતિ ચિંતાતુરે, ખેડો તંબૂ ગેહ;
 પૂછતાં કહે કુમરને, છે અમ ચિંતા એહ. ૩.
 બિલ્વની પાલિ ગિરિ વચે, વસતા સખર અનેક;
 ભીમ નામને પલ્લિપતી, હુટતો અતિરેક. ૪.
 ખખર વિના આવી ચઢ્યા, હવે કુણુ કરવું કાજ;
 તે ચિંતા ચિતમાં વશી, ઇહાં કિમ રહેશે લાજ. ૫.
 કિહાં જાઉં કુંઝર ભણે, જવું કરણાટક દેશ;
 નૃપ કેહે નિર્ભય થઈ રહો, માં ધરો ભય બિલ્વેશ. ૬.
 કેસરીસિંહની આગળે, સખરા હરણુ સમાન;
 શેઠ વદે તુમ નજરથી, જિમ રવિ તિમિર વિતાન. ૭.
 શેઠ વસુદત્ત ચિંતવે, ધૈર્ય બળી નર એહ;
 નમિ તેડિ સહ ભોજને, રાતિ વસ્યા ધરિ નેહ. ૮.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સુણ મેરી સજની રજની ન જયે રે—એ દેશી.)

- લોક સકળ નિંદ્રા અનુસરતા રે, શેઠ સુભટશું ચોકી કરતા રે;
 બિલ ધણા ગિરિથી ઉતરતા રે, વાનરપરેં કિકિઆટો કરતા રે. ૧.
- એક પોહોર રાત્રિ જળ જાવે રે, મેઘ નિરજ્યું તિર વરસાવે રે;
 સખર તિમિરભર ચિહુ દિશ ધાવે રે, ધૂઅડજ્યું ધૂધવાટા કરિઆવે રે. ૨.
- દેખિકાર દિલ કંપાવે રે, બળિઆ સૂભટ તિહાં જુઝાવે રે;
 બદ્ધલી બળતી મશાલો કરતા રે, ભટ જૂઝતાં પગ નવિ ઠરતા રે. ૩.
- કાળા બીલ્લ ને કાળી રાતે રે, બાવળ બદરી કંટક જાતે રે;
 તે સાથે રણુ કરિ ભટ જૂઝે રે, દેખી શેઠ તે ઉભા ધુજે રે. ૪.
- પલ્લિપતિ બીમસેન તે આવે રે, સખર ધણાને રણુમાં લાવે રે;
 શેઠના સૂભટ રણેથી તુટે રે, ભિલ્લ હકાર્યા સાધને લૂટે રે. ૫.
- ચંદ્રશેખરને શેઠ જણાવે રે, તવ તે રણુ મેદાને આવે રે;
 કુંઅર ઉપર બીમ બાણુ તે સાંધે રે, નાગપાસથી નૃપ તસ બાંધે રે. ૬.
- બહુ રૂપણી વિદ્યા ફેરવતા રે, રૂપ કપી જળ લાખ તે કરતા રે;
 એક એક ભિલ્લને ચાંચમેં લેતા રે, ગગને ઉડી તે સવિ જાતાં રે. ૭.
- ભૂતજ બાલ રહ્યો નહિં કોઈ રે, સાથપતિ હરખ્યો તે જોઈ રે;
 થિર કરિ લોકનેં રાતિ ગમાવે રે, પલ્લિપતિ સહ પંથે જાવે રે. ૮.
- સઘળા પંખિને સંહારિઆ રે, ભિલ્લ દશેદશ જાંખરે પડિઆ રે;
 ખંડિન દેહે નીજ ઘર પામેં રે, પંખી દેખી ધૂજતા ધામે રે. ૯.
- ત્રીજે દિન કાંતિપૂર આવ્યા રે, સાથ સહ વનમાં ઉતરાવ્યા રે;
 વિમળસેનપૂર સ્વામી આવે રે, મુક્તાફળે કુંઅરનેં વધાવે રે. ૧૦.
- ગોલં બાંનવ અચરીજ કીધું રે, પુન્યતણું ફળ પરીધલ લીધું રે;
 કીધા બહુ જનને ઉપગાર રે, મારગ વેહેતો થયો સુખકાર રે. ૧૧.
- એમ કહિ તુરંગ ચઢાવી તેહ રે, બહુ આજ્ઞવશ લાગ્યો ગેહ રે;
 નેહ ધરી કેતા દિન રાખે રે, પલ્લિપતિનેં કુંઅર તે ભાખે રે. ૧૨.
- જો જીવીતની આશા રાખો રે, તો તરકરપણું દુરે નાંખો રે;
 આપો પાકા તાસ જમાન રે, ફરિ ન કરવું એ તોજાન રે. ૧૩.

દેઈ જમાન તે નિજ ધર જાવે રે, શેઠ રજા લેછ પંથ સધાવે રે;
રાજા કુંઝરની ભક્તિ કરતા રે, દિન દિન તેહજ અધીકા ધરતા રે. ૧૪.
શ્રી શુભવીર કુંઝરશું મેળા રે, કરતા નવ નવ ભોજન ભેળા રે;
ચંદ્રશેખરનો રાસ રસાળ રે, ખીજે ખડે છટ્ટી ઢાળ રે. ૧૫.

દોહરા.

- એક દિન રાજકચેરીએ, કુંઝરને નૃપ પૂછંત;
વિદ્યા રત્નનિધિ તમે, દેશ વિદેશ ફરંત. ૧.
- મુજ માતુલ સુભગાપુરે, ચિત્રસેન છે રાય;
તસ કન્યા દો અપહરા, યોવન વય જળ આય. ૨.
- એક યોગી દોય શિષ્યશું, આવી કિયો વનવાસ;
ત્રાણે ધુર્ત શીરોમણી, રાયે કાચો વિશ્વાસ. ૩.
- વેશ્યા તરકર અગનિ જળ, ઠગ ઠકર સોનાર;
એતાં નવિ હુવે આપણાં, મંકડ બધું બિલાડ. ૪.
- વિશ્વાસે તે યોગિયા, લેછ ગયા નિગ નાર;
ગામ ગામ ગિરિ ભેવતાં, ન પડિ ખખર લગાર. ૫.
- ભે જાણો વિદ્યાખળે, ભાણો અમને તેહ;
કન્યા લેછ ધર આવિએ, જન્ય હૃદય સંદેહ. ૬.
- તવ વળતું કુંઝર કહે, અપહરિ કન્યા દોય;
વરચિંતા ટાળી અમે, પરણ્યા બાંધવ દોય. ૭.
- રાય ભણે એ ક્ષત્રિનો, નહિ રૂઝે આચાર;
પરનારી પરધન ભણી, અપહરવું નિરધાર. ૮.
- કુંઝર કહે કન્યા તણા, સહસ ગમે ભરધાર;
જંજીવતી રૂખમણિ હરી, કૃષ્ણે ક્ષત્રિ વિચાર. ૯.
- પાણુ તુમ માતુલ વર પ્રિયા, હરતાં ગઈ તસ જનત;
મેં શકશું શહતા કરી, સાંભળજે તે વાત. ૧૦.

ઢાળ ૭ મી.

(સુતારિના બેઠા તુંને વીનવું રે લો, મારે ગરબે માંડવડા લાવજો—એ દેશી.)
વચરિતું વચન નવિ વિસરે રે લો, અરિ કંટકની ગતિ દોય જો;

- બળપાદ ત્રાણે મુખ ભાગીએ રે લો, નહિતો દૂર તણ્યે સોય જો. વયરી૦ ૧.
 સદ્મીપુર અજીત નરેશર રે લો, શેઠ ધનદ કરે નૃપ કામ જો;
 દયાધરમ તિર્થ ધન વાવરે રે લો, ગુરુદેવ ગુણે વિશ્વરામ જો. વયરી૦ ૨.
 શ્રીમતિ વેશ્યા નૃપ સંસદી રે લો, કરે એક દિન નૃત્ય ઉદાર જો;
 દાન માન નૃપતિ મંત્રિ દીએ રે લો, પણ શેઠ ન આપે લગાર જો. વયરી૦ ૩.
 લોક જોલે તું સર્વને રંજતી રે લો, પણ ધનદત રંજ્યો જાય જો.
 સુણિ ચિંતે ચતુર હું તો ખરિ રે લો, લેઉં ધન કરિ કાટિ ઉપાયજો. વયરી૦ ૪.
 વણિ નૃત્યે રીજ્યો નૃપ એમ કહે રે લો, મુખ માગે તે આપું તૂજ જો;
 બણે સા નિશિ સુપન શેઠ કહ્યો રે લો, લાખ દ્રવ્ય અપાવો મૂજ જો. વયરી૦ ૫.
 જૂપ ભાસે શેઠ ધન આપિએ રે લો, બણે શેઠ દીએ મહારાજ જો;
 ધર જમને શોકાતુર ચિંતવે રે લો, કિમ રે'શે કચેરિએ લાજ જો. વયરી૦ ૬.
 શક પૂછે શેઠ મુખથી સુણી રે લો, સુખદક્ષ મતિ દીએ તાસ જો;
 લાખ મુલનું રતન લેઇ કરિ રે લો, ગયા શેઠ નરેશર પાસ જો. વયરી૦ ૭.
 આદર્શ મુખે મણિ ધારીને રે લો, બણે શેઠ વેશ્યાને એમ જો;
 પ્રતિબિંબ રતન કર લિજિએ રે લો, વદે વેશ્યા લેવાએ કેમ જો. વયરી૦ ૮.
 બણે મંત્રિ સુપન પ્રતિબિંબમાં રે લો, નહીં ફેર છઠાં લવલેશ જો;
 ગઇ વળખિ ધરે જનથી સુણ્યો રે લો, શુકરાજનો એ ઉપદેશ જો. વયરી૦ ૯.
 અન્યદા વેશ્યા નૃપ રીઝવી રે લો, કહે શેઠના શુક દિયો મૂજ જો;
 શેઠ પાસેથી રાયે અપાવિએ રે લો, લેઇ નિજ ધરગઇ અખૂજ જો. વયરી૦ ૧૦.
 લાખ દ્રવ્ય ગયો તુજ ખુદિએ રે લો, રૂળ દેખાડું તુજ પ્રત્યક્ષ જો;
 પાંખ છેદિને દાસીને કહે રે લો, કરો શાકપાકમાં બક્ષ જો. વયરી૦ ૧૧.
 કહિ વેશ્યા ગર્હ સખિને ધરે રે લો, ગઇ દાસી કામવશ ખાર જો;
 ગૂઢ હરખ્યો બયે જાનો ચલી રે લો, એક પાંખે રહ્યો ખાળદાર જો. વયરી૦ ૧૨.
 આવિ દાસી જોતાં નવિ દેખિએ રે લો, મંસ લાવી પકાવે શાક જો;
 આવિ વેશ્યા ભોજન કરતી વદે રે લો, શુક પાપિનો એ બોલો પાક જો. વયરી૦ ૧૩.
 સુણિ સૂડો બયે મન ચિંતવે રે લો, જો જાણે તો હણશે એહ જો;
 ખાળ મધ્યે અન્નાદિક ખાવતાં રે લો, સજ પાંખ સહિત થઇ દેહ જો. વયરી૦ ૧૪.
 શક ચિંતે વયર વાળું સહિ રે લો, કરિ ખુદિ પ્રપંચ વિચાર જો;

જિમ સિંહને કૃપમાં પાડિયો રે લો, શશકે કરી બુદ્ધિ ઉદાર જો. વયરી૦ ૧૫.
ચિત ધારિને શક ઉડિ ગયો રે લો, જમ વિસ્તુમંદિર કરે વાસ જો;
નિત વેશ્યા તિહાં મજરો કરે રે લો, પછે જાપ મૃપતિઆવાસ જો. વયરી૦ ૧૬.
એક દિન વેશ્યા હરિ મંદિરે રે લો, કરી નાટક માગે એમ જો;
મુજ વૈકુંઠનાં સુખ દિનિએ રે લો, મને વૈકુંઠ ઉપર પ્રેમ જો. વયરી૦ ૧૭.
હરિ પુઠે રહી શુક ઉચરે રે લો, મુજ વાક્યનો જો વિશ્વાસ જો;
જહાં દેવ દેવિ સેવા કરે રે લો, તે વૈકુંઠે તુજ કરે વાસ જો. વયરી૦ ૧૮.
ભણે વેશ્યા હરિથી ન વેગળી રે લો, શિર મુંડાવિ હરિ કહે આવ જો;
પછે મંત્ર દીયું તે જપો ધરે રે લો, રૂંડમાળા ગળે એક રાત જો. વયરી૦ ૧૯.
પછી નાય કરી નૃપ આગળે રે લો, કહો જમથું અમે વૈકુંઠ જો;
પછે નાય કરત રાજમારગે રે લો, ગિત ગાતાં મનોહર કંઠ જો. વયરી૦ ૨૦.
જાહ લોકે વરિ ઇલાં આવજો રે લો, તુજ ઇવું વૈકુંઠ નિવાસ જો;
મંત્ર આપો વહે સા સહુ કરે રે લો, સુણી મંત્ર દીએ શક તાસ જો. વયરી૦ ૨૧.
જ્યાં રૂંડમુંડમુંડ ગડગડ ગોટી થાએ મોહોટી નારાયણાયનમઃ પુટપુટ રવાહા.
લેઈ મંત્ર ધરે મુંડાવિને રે લો, કરિ કિરિયા હરી ધર આવ જો;
નમી વંદિ કરી હરી પૂજતાં રે લો, કહે વૈકુંઠ ચલો હરિ રાય જો. વયરી૦ ૨૨.
શક શક્ત ચહી તવ એલિઆ રે લો, જિમ સાંભળે બાળગોપાળ જો;
રેર મુંડા વૈકુંઠ રહ્યું વેગળું રે લો, ગયા વાળ ને થઈ વિકરાળ જો. વયરી૦ ૨૩.
શક સાથે અમે શકતા કરે રે લો, દેઉ સયણુને માન વિશેષ જો;
મુજ પાંખો વિછેદન તેં કરિ રે લો, તો મેં તુજ મસ્તક કેશ જો. વયરી૦ ૨૪.
શક ઉડિ ગયો એછિ ધરે રે લો, કરી ધર્મ ગયા દોય સર્ગ જો;
પિતા પુત્ર થઈ નર ભવ લહિ રે લો, હણિ કર્મ ગયા અપવર્ગ જો. વયરી૦ ૨૫.
કહે ચંદ્રશેખર સુણિ બ્રૂપતિ રે લો, સુણિ વાત ન રાખશે રોષ જો,
ખંડ બિખતી ઢાળ એ સાતમી રે લો, શુભવીરનો નહીં ઠાંધ દોષ જો. વયરી૦ ૨૬.

દોહરા.

કુંઅર કથા કહી ચિંતવે, ઇલાં રેહેવું નહીં સાર;
એ નૃપ માતુલ કન્યકા, સમરે રિપુ હરનાર.
જિમ દિજ સુત સમરણુ કરે, પૂંછ છેદ અહિ શેષ;

| | |
|---|-----|
| ભાગે મનસી પ્રીતડી, તિણે જાવું પરદેશ. | ૨. |
| ધમ ચિંતિ દક્ષણ દિશે, કુંઞર ચલ્યા પરછન્ન; | |
| ગિરિ પુર જોતાં પામિઆ, વિધ્યાચળ ઉપવન. | ૩. |
| ઉજ્જુકાળ જૂતળ તપે, તપતો રવિ આકાશ; | |
| કુંઞર તૃપાકુળ વન ગહન, પેઠા ધરી ઉલ્લાસ, | ૪. |
| મુકતાકુળ જળકણ્ણતતી, પંકજ ભ્રમર ઉછાંહ; | |
| ક્ષિર જળધી લઘુ બંધુ સમ, સરોવર દીકું ત્યાંહ. | ૫. |
| અમ તપતાપિત પંથીને, તરત ન પીવું નીર; | |
| કર પદ મુખ નવિ ઘોષ્યે, કરવું નસ્નાન શરીર. | ૬. |
| એમ ચિંતિ વિસમી ઘડી, સ્નાન કરે જળપાન; | |
| વૃક્ષ લતામાં જક્ષ ધર, પેઠા કરિ બહુ માન. | ૭. |
| જક્ષ શિરે મુકતામયી, અરિહંત પડિમા દેખ; | |
| ઉદક પખાલ કુસુમ દીજે, પૂજા કરત વિશેષ. | ૮. |
| સર સન્મુખ દ્રષ્ટી ગદ્ય, ચૈત્યથિ વળતાં તાસ; | |
| જળથી અળકે વિજળી, પ્રગટયો જનસ ઉજનસ. | ૯. |
| કુંઞર વિલોકિ ચિંતવે, કાષ્ઠક કૌતક એહ; | |
| યક્ષાલય પાછળ રહી, જોવે પરછન્ન દેહ. | ૧૦. |

ઢાળ ૮ બી.

(શરોહિના સાળું હો કે ઉપર યોધપૂરીની ઢાળ ૭-એ દેશી.)

| | |
|------------------------------------|----|
| સરોવર જળથિ હો કે નારિ નિસરી, | |
| રૂપ અનોપમ હો કે તેજે ઉદ્યોત કરી; | |
| ભૂષણ ચિવર હો કે ઝલકત અંગ ધરી, | |
| કુંઞર તે દેખિ હો કે ચિંતે ચિત હરી. | ૧. |
| સાગરપુત્રી હો કે વા વિદ્યાધરી, | |
| સિદ્ધ વનિતા હો કે ધંદ્રની આપછરી; | |
| નાગ કુમારી હો કે અથવા વ્યંતરી, | |
| વનની દેવી હો કે ત્રિલક્ષણુ ભરી. | ૨. |
| નયન કટાક્ષ હો કે નૃપ ચિંતા ઉતરી, | |

તેહની પૂઠે હો કે વળી એક નિસરી;
 દેવપુજ્યો હો કે દોય કરમાં ધરી,
 યક્ષને ચૈત્યે હો કે ગઘ અવનત કરી. ૩.
 દેખી પુજા હો કે કમળે આચરી,
 સખિને પૂછે હો કે કિણે પૂજા કરી;
 સા કહે પૂજત હો કે સખરાને સખરી,
 સા બણે બીલની હો કે નહીં પૂજા ખરી. ૪.
 તિણે કાઠ ઉતમ હો કે નર મન સંવરી,
 પુજા કાધી હો કે જિન હૃદયે ધરી;
 ભુતળ રજમાં હો કે પગ શ્રેણી પરી,
 સંખકળકુશ હો કે લક્ષણ રેખા હરી. ૫.
 વાત કરંતી હો કે પૂજા પડહરિ,
 કનકને કળશે હો કે સુરભી જળા બરી;
 જિન નવરાવી હો કે પૂજે પ્રેમ ધરી,
 કર ધરિ વીણા હો કે ગીત સુકંઠ વરિ. ૬.
 નાદે રીઝ્યો હો કે કુંઞ્ચર પ્રગટ થયો,
 ઉડી કુંઞ્ચરિયે હો કે તસ આદર દીયો;
 સૂરિ સાધરમિક હો કે લહિ નૃપ નતી કરે,
 નવ લજવાણી હો કે તસ આસન ધરે. ૭.
 બેસી પૂછે હો કે તુમે કુણ જાતિ છો,
 એ સરોવરમાં હો કે વા વનમાં વસો;
 યક્ષ દેવ થઇ હો કે કિમ જિન શિર ધરે,
 સુણિ તે નારિ હો કે કુંઞ્ચરને ઉચરે. ૮.
 જગનદત દ્વિજ હો કે માકંદી પુરે,
 દાગિદ્ર રાગ હો કે નિવસે તાસ ધરે;
 પ્રિયમતિ નારિ હો કે દુખમાં કાળ ગમે,
 તસ મુખ આગે હો કે નંદન તેર રમે. ૯.
 સોમ લઘુ સુત હો કે જ્યારે જન્મ થયો,

- દાદશ વરશી હો કે તામ દુકાળ થયો;
 દાનની બુદ્ધિ હો કે લોકમેં દૂર ગઇ,
 સ્ત્રી સુત વંચી હો કે ખાય એકાંત જઇ. ૧૦.
- ધાન તે અમ્હું હો કે મીઠું તેહ કરે,
 બાળક નારી હો કે વચી પેટ ભરે;
 ધર ને ધરાણાં હો કે ધાન ને તુલ્ય દિયે,
 પેટની વેડ્યો હો કે કરિ દિન નિગમિયે. ૧૧.
- ધર તજિ લાજે હો કે જઈ પરદેશ ફરે,
 વિખ ફસિા હો કે નર ને નારિ મરે;
 નર તિરિ મંશજ હો કે ખાતાં ત્રાસ નહિ,
 વિપ્ર વણિક જન હો કે અસુરના દાસ સહિ. ૧૨.
- મિત્ર વિછોડી હો કે જાયે ભૂખ સરે,
 માહા મૂછાળા હો કે દીનપાણું ધરે;
 માતપિતા સુત હો કે ચઉદે મરણ કરે,
 સોમ લઘુપર હો કે કરણા લોક ધરે. ૧૩.
- ભિક્ષા વૃત્તે હો કે કાળ તે દૂર હરે,
 ચોવન વેળા હો કે દુખે પેટ ભરે;
 જૂગટિઆને હો કે ટોળે નિત્ય રમે,
 સમશાન મોદક હો કે લાવિ નિત્ય જમે. ૧૪.
- સૂરી આશાપૂરી હો કે દેહરે રાતિ હરે,
 હેડી નાંખી હો કે સુરિનિ પૂઠપરે;
 આટો મર્દન હો કે દીપક ધૂત લેઈ,
 ભોજન કરતો હો કે સુરિ શિર પગ દેઈ. ૧૫.
- સોમની ઉપર હો કે એક દિન ક્રોધ ભરી,
 રસના કાહાડી હો કે દીર્ઘ બચંકરી;
 સોમ તે ઉપર હો કે થૂથૂકાર કરે,
 પાછિ રસના હો કે સુરિ નવિ સંહરે. ૧૬.
- લોક પ્રભાતે હો કે દેખી ભય ધરતા,

- ચિંતે નગરે હો કે અપ મંગળ કરતા;
લોક મળીને હો કે તસ નૈવેદ કરે,
તો હે દેવી હો કે જીભ ન સંહરે. ૧૭.
- સોમ લોકને હો કે કહે મુજ જો આલો,
શત સોનધયા હો કે તો હર્યે ચાલો;
સત એક પરડી, હો કે તિહારહે નિશિ ભરે,
કહે દેવીને હો કે રાંડ એ શું કરે. ૧૮.
- પાખંડ છંડી હો કે જીભ તે સમવર,
આ મુસળશું હો કે નહિતો ચૂરણ કરે;
દેવી ખીલીની હો કે રસના સંહરે,
દેખ સોનૈયા હો કે પુરજન હર્ષ વરે. ૧૯.
- પામી ઉપાય હો કે એક દિન દેવિ ધરે,
પથર મોહોટો હો કે લેખ એમ ઉચરે;
ચૂર્ણ કરીશું હો કે તુજ મુર્તિ તણું,
નહિતર મુજને હો કે આપો દ્રવ્ય ધણું. ૨૦.
- ભય પામિને હો કે દેવિએ હાર દિયો,
હવે જો માંગીશ હો કે જાણજો પ્રાણ લિયો;
હાર લેખને હો કે જાતો હર્ષવડે,
હાર સોનૈયા હો કે હાર્યો જૂગટડે. ૨૧.
- ચાલ્યો વિદેશે હો કે ધન આશા ભાવે,
કે તે કાળે હો કે વધ્યાટવિ પાવે;
લિક્ષાવ્રત્યે હો કે ચિંતે ભવ ગયો,
સુખનો દાહાડો હો કે હજીઅન કાંઈ થયો. ૨૨.
- ભુખ તરસમાં હો કે ઉજીઝતુ કાળે,
અટવિ ભમતાં હો કે સર એક નીહાલે;
જળ ગળિ પીને હો કે વનફળ ખાવતો,
લવંગલતા ધર હો કે દેખી જાવતો. ૨૩.
- તિહાં લધુ પડિમા હો કે રતનની જ્યોતિ હશી,

પ્રથમ જિજ્ઞાસુની હો કે દેખી ચિત્ત વશી,
બીજે ખડે હો કે આઠમી ઢાળ અશી,
શ્રી શુભવીરની હો કે વાણી અત્રતશી.

૨૪.

હાહર.

- સોમદેવ મન ચિંતવે, માકંદી પુરી માંહી;
દીડી હતિ પડિમાં ધશી, આજ વશી દિલ માંહી. ૧.
એહવા દેવ ન સેવીઆ, પરભવમાં એક ચિત્ત;
ભીખંતાં આ ભવ ગમે, વ્યસને ન પામ્યો વિત્ત. ૨.
કોઈ સખા ઇન મુજ થયો, એકજુ પીંડ ભમંત;
કરજી કરી પરમેશ્વરે, દરશન દીધ એકાંત. ૩.
તાપસપરે આ વન રહી, કરું સેવા દિલ ધાર;
ભક્તિ વશે ભગવાન છે, ભીતારે દુષ્પાર. ૪.
નામ ગોત્ર નથિ જાણતો, પણ એ પ્રભુ નિરધાર;
જળ કુસુમે પૂજ્યા પછે, કરશું ફળ આહાર. ૫.
ઇમ ચિંતિ પ્રભુને કહે, સાહીય હું છું અજાણ;
સર વનપ્રણીત સુધાનકે, છે તુમચુ રહેઠાણ. ૬.
તો મુજને તુમ સેવના, ફળશે નિશ્ચય એહ;
એમ કહિ પ્રભુ ઉંચાસને, બેસારી ધરી નેહ. ૭.
નિત્ય પુજીને એમ ભણે, ચિંતામણિસમ દેવ;
તુમ પુજન ફળ જે હુવે, તે મુજ ફળજ્યો સેવ. ૮.

ઢાળ હ મી.

- (માહારી અંબાના હેઠ, ભર્યા રે સરોવરે હેલ્યો લે છે રે—એ દેશી.)
સોમદેવ કરે જિન સેવ, પણ અરિહાને ન આળખે રે;
ભદ્રક પણે ભક્તિ કરેવ, વનપ્રજા માધુરતા ભખે રે;
નિશિદિન પ્રભુ ધરતો ધ્યાન, વન વસતો તપશી પરે રે;
જાણે પામ્યો પરમ નિધાન, મારા પ્રભુ રખે કો હરે રે. ૧.
એમ કેટલો કાળ ગમાય, વિષયવેળા ગઈ વિસરી રે;
એક દિન અતિઅહાર કરાય, મીઠાં વૃક્ષફળ સમવરી રે;

- થઇ પેટ પીડ માહા શળ, પણ મનથી પ્રભુ ન વિસરે રે;
તિણે મરણ થયું અનુકૂળ, ધ્યાન સમાધિ અંત્યે વરે રે. ૨.
- થયો પ્રથમ નિકાળે યક્ષ, વ્યંતરની રાજધાનિએ રે;
લહે અંવધિ નાણુ પ્રત્યક્ષ, રત્નશેખર નામે જાણિએ રે;
તિણે આવી ઇલાં નિજ દેહ, અગન દહી સોય તનુ કરે રે;
જિન આગળ વંદી તેહ, કર જોડી એમ ઉચરે રે. ૩.
- દુનીયાએ કીધો દૂર, થાનક હાસ્યનાં લોકમાં રે;
ભટકતો દેશ વિદેશ, હું રહેતો બહુ શોકમાં રે;
પામ્યો સૂરની ઠકરાઇ, તે ઉપગાર પ્રભુ તુમ તણા રે;
એમ કહિ પૂજી જગનાથ, ચૈત્ય કરાવે સોહામણા રે. ૪.
- નિજ પડિમા કરી થાપત, ઉપગારિ પ્રભુ શિર ધરે રે;
જિનશેખર બીજું નામ, લોક માંહે તે ખ્યાતિ કરે રે;
હું કર્મ કરી છું તાસ, કનકપ્રભા નામ માહરં રે;
કહ્યું છે મુજ પૂજાને નાથ, સુંદર કામ એ તાહરં રે. ૫.
- રત્નશેખરને આ દેશ, જિન ભગતિ ઇલાં આવતી રે;
લેઇ પુજાપો કરી સેવ, દાસીસ્યું ધર જાવતિ રે;
વળી હું બહુલે પરિવાર, આવું જિજ્ઞાસી પાંચમે રે;
કરં જોઇવ પૂજી નાથ, ભુતેષા દોય આઠમે રે. ૬.
- રત્નશેખર બહુ પરિવાર, આવે દરશન કારણે રે;
નીજ મુર્તિ મુગટપર નાથ, દેખે ધ્યાનની ધારણે રે;
પ્રભુ ભક્તિ કરતાં મૂજ, કેતા વાસર વહિ ગયા રે;
ચંદ્રશેખર સાંભળી વાત, મન માંહે હરખિત થયા રે. ૭.
- કહે કુંવર મહા અચરિજ, મોહોટા નાથ નીહાળિઆ રે;
તુમ મુખ સુણતાં આ વાત, નયન કાન સફળા થયા રે;
માગો ઇચ્છા અતુસાર, બોલે સુરી તે તુમને દીયું રે;
ભણે સો જિનમેળા પ્રાંત, કાંઇ નથી જે માગી સિયું રે. ૮.
- સા વદે તુમ જાણું દૂર, અટવિ પંથ વિખમો અછે રે;
કહિ કરથિ ઉતારી દીધ, વિધનહરા જડિ એક છે રે;

- લેષ દક્ષણ દિશ ઉદેશ, જ્ઞેતો ચલે તરવન ગિરી રે;
મુક્તા ફળ જળ કલ્લોલ, રેવા નદી વચ્ચે ઉતરી રે. ૯.
- ચાલંત નદી ઉપકાં, બીની રેત સુકોમલી રે;
વાતાચૂ વિમળ પદ શ્રેણુ, મધ્યે નારીપદ એક છે રે;
દેખી મન ચિતે રાય, દિસે કૈતક આગળે રે;
પગલાં અનુસારે જાય, શીઘ્રપણે જઇ ભેગો મળે રે. ૧૦.
- સસલાં હરણાં કપિ વૃંદ, ટાળું દીકું જતું મોજશું રે;
મધ્યે નવ યોવન નરિ, રૂપવંતી ચલે રીઝશું રે;
ને તાપસણિને વેશ, વલકલ પેહરીને ચાલતી રે;
એણીકા નામ ઠરાય, અંગ સુકોમળ માલતી રે. ૧૧.
- તસ આગળ સૂડો એક, ચાલે શાસ્ત્ર બાણ્યો ઠયો રે;
શુક સારીકા પરિવાર, જિમ ગુરૂ શીખ્યશું પરવર્યો રે;
ચિત ચિતે દેખિ કુમાર, કૈતક આ નવિ વિસરે રે;
ઉપસમ પામી પશુ જાતિ, તાપસણીની સેવા કરે રે. ૧૨.
- તર હેઠે લતા ધર પાસ, તે સરવે મળી બેશીયાં રે;
જઈ ભૂપ બણે હે નારિ, તે પશુઆં કીમ ઈચ્છ્યાં રે;
માણસ બચે ચંચળ નેત્ર, નાસંતાં શુક ઉચરે રે;
નહીં સ્વાપદ એ નરજાતિ, છે મનમાં બચશું ધરે રે. ૧૩.
- પંથ ત્રાંત સમાગત તેણુ, આગત સ્વાગત કિંજલ્યે રે;
તવ લાજ ધરી પૂછંત, પણ બચથી તનુ ધૂજલ્યે રે;
ક્યાંથી આવ્યા કિંએ દેશ, જાઓ દક્ષણ ઉપવેસિએ રે;
તર પલ્લવ બેશી કુમાર, કહે અમે દૂરથી આવિએ રે. ૧૪.
- જવું દક્ષણ ઉતર પંથ, સુણિ શુક વાક્યે સા જાવતી રે;
વનમાં મીઠાં ફળ સાર, જળ સાથે લેષ આવતી રે;
ખાઇ પીવિ સમંત કુમાર, એણિકા શુકશું તિહાં રે;
બીજે ખાંડે નવમી ઢાળ, શ્રી શુભર્વારે બાખી ઇલાં રે. ૧૫.

દોહરા.

કુંઅર કહે તમે કુણુ છો, કિમ રહો પશુઆં પાસ;

શ્રીમાન્વિરવિજયજી.—ચંદ્રશેખર.

૨૮૩

| | |
|---|----|
| લધુ વય તાપસ વ્રત ધરો, વૈરાગે વન વાસ. | ૧. |
| તવ સનમુખ સા નવિ જીવે, ન દિગ્ધે ઉત્તર જામ; | |
| રાજકીર તવ કુંઞરને, ઉત્તર દેવે તામ. | ૨. |
| મુણિ ઉત્તમ અમ સ્વામિની, તુમથી બહુ લજવાય; | |
| વળિ સંગતિ પથુ પક્ષિની, તિણે નરથી શંકાય. | ૩. |
| પણ અચરિજ સુણવા બણી, પૂછ્યા પ્રાર્થન રંગ; | |
| તસ ઉત્તર જે નવિ મળે, તો હોય પ્રાર્થન બંગ. | ૪. |
| તિણે તુમને માંડી કહું, મૂળ થકી અધિકાર; | |
| ગુણિના ગુણ સુણવા બણી, સજ્જનને બહુ પ્યાર. | ૫. |

ઢાળ ૧૦ મી.

(સાબરમતિએ આવ્યાં છ જળ પૂર જે, ચારેને કાંડે માતા રમિ વહ્યાં—એ દેશી.)

| | |
|------------------------------------|----------|
| નદી નર્મદા કક્ષણ ત્રટે વિભાગે રે, | |
| દેવાટવી નામે મહા અટવી વચે; | |
| એક વડનો તર શાખ પ્રશાખ વિશાળ જે, | |
| તે વડમાં બહુલા શુક માળા રચે; | |
| તેહમાં એક મોટો શુકરાજ મચે. | ૧. |
| જાનીના મેળા મળવા દોહીલા, | |
| મૂરખના મેળા પગ પગ સોહીલા. | એ આંકણી. |
| તે શુક સુડીને સુત જન્મ્યો રૂડો રે, | |
| સુડો રે યોવન વય મોહોટો બયો; | |
| ઉજળુ રૂતુને કાળે જળ અન પામે રે, | |
| તાણુ કંઠ સોસે તિમ તરસ્યો થયો; | |
| તરતળ શિત છાયા દેખિ તિહાં ગયો. | જાની. ૨. |
| આહોડી શુક ઝાલીને લેઈ ચાલ્યો રે, | |
| પલ્લિપતિને જમ તેણે ભેટ જ કર્યો; | |
| રૂપે રૂડો સુડો નીલ નિહાળી રે, | |
| રાજકિર નામ કરિ પંજર ધર્યો; | |
| તેણે ભરઅચ બૃથ નૃપને ધર મોકલ્યો. | જાની. ૩. |

રાજકિર તે હું શુક અહીંયાં બેઠા રે,
 રાજસુતા મદનમંજરી એક છે;
 તેહને રમવા કારણ મુજને આપ્યો રે,
 તેણિએ શીખાવ્યો મુજ વિવેક છે;
 થોડે દિન શાસ્ત્ર મતિ અતિરેક છે.
 થાવર જંગમ વિષે વિચિકિત્સા શીખ્યો જો,
 હય હસ્તિ પુરુષ સ્ત્રિ લક્ષણ બર્યો;
 નીતિ શાસ્ત્ર ભણાવી કર્યો ઉપગાર જો,
 જૈન ધરમ પામી હું ભવજળ તર્યો;
 એક દિન દેવ વૃંદ તે વનમાં ઉતર્યો.
 મુનિ કેવળ પામ્યા તસ આચ્છવ કરતા રે,
 વનપાળક રાયને વાત જણાવતો;
 કેવળ પામ્યા સ્વામી તુમારા તાત જો,
 સાંભળીને રાજ વંદન જાવતો;
 મુજ સાથે પુત્રીને પણ લાવતો.
 તણે સમે આવિ નમિ વિદ્યાધર દોય જો,
 પૂછતાં ભગવન સા કા એણિ પરેં;
 ભૂય નૃપ વિચરેં ખેટને કહે સા કુણ જો,
 તે કહે જીનવંદી સમેતશિખર ગિરે;
 વળતાં ને જતાં શત્રુજય ગિરિવરે.
 રેવા નદિ દક્ષણ કુળ મૃગ ટોળામાં જો,
 નારી એક દિધિ યોવન મદભરી;
 રે બાળા એકાકી રણ કિમ ભટકે જો,
 મંકાશે બોલાવિ રણમાં ઉતરી;
 પણ અમને ન જોયા નાવ કાંઈ ગિરરી.
 ભયથી પશુઆંશુ નાડી જાય જો,
 અમને રે જોતાં અદશ થઇ વળી;
 લહી વિરમય આકાશ અમ ચાલંત જો,

સાની. ૪.

સાની. ૫.

સાની. ૬.

સાની. ૭.

સાની. ૮.

સંશયજર આ વન દીઠા કેવળી;
 સા કા એમ પુછ્યું જ્ઞાનીને મળી.
 એક સમયમાં જાણે તિકાલિક ભાવ જો,
 તે વળિ સૂન જાણે પંડિત બાળના;
 તે આગે શો વાત તણો વિસ્તાર જો,
 મા આગે મુસાળ તણિ શી ચાકના;
 સા કા એમ પૂછી સંશય ટાળના.
 કેવળિ બખે ખેટ સુણો તે વાત જો,
 ઉજ્જેણીપૂરી વચ્છાભિધ રાખિઆ;
 વર્ધમાન સુત શ્રીમતિ પુત્રિ તાસ જો,
 જયપુર રાજસુત સિંહ કુંવર તે પરણિયો;
 વ્યસની જાણિ જનકે દેશવટો દિયો.
 સિંહ ને શ્રીમતિ વશિયાં જઈ એક ગામ જો,
 પ્રેમભર્યાં દંપતિ કાળ ગમાવિએ;
 શ્રીમતિ બાંધવ લહિ વૈરાગ વિશાળ જો,
 જ્ય ભૂપણ મુનિ પાસે દિક્ષા લિએ;
 ગીતારથ થૈ વિચરે એકાકિ એ.
 માસખમણને પારણે તે વીચરંત જો,
 શ્રીમતિને ગેહે ગયા મુનિ ગોચરી;
 દુરથી દેખિ સા મન ચિંતે એમ જો,
 મુજ બાંધવ રાજ્ય તથા દિક્ષા વરી;
 ધૂતારે ધુત્યો પાખડે કરી.
 ચિર દરશન ઉતકંઠીત મન હરખતી જો,
 ધરે તન ભીડિ વળગી સા નેહે બરી;
 તસ પતિ આવત ચિંતે એકા દેખિ જો,
 બિભી ક્રોધ નરતું આલિંગન કરી;
 નારી જાત રાખિ ન રહે પાંશરી.
 ક્રોધે ભર્યાં કરે મુનિનો ખડગે ધાત જો,

જ્ઞાની.

જ્ઞાની. ૧૦.

જ્ઞાની. ૧૧.

જ્ઞાની. ૧૨.

જ્ઞાની. ૧૩.

જ્ઞાની. ૧૪.

સા દેખી નિજ બાંધવને મારિયો;
 મુસળ દેઘ કપાળે કંતને માર્યો જો,
 સિંહે નારિ મારિ ખડ્ગે ઘા દિયો;
 સાધુ સમાધિ પામિ મરિ સરગે ગયો.
 સૌ ધરમે સાગર આયુ ભવ છંડી જો,
 ભરૂઆય ભૂપ થઇને તે હું કેવળી;
 સિંહ મરીને પેહેલી નરકે પાહોતો જો,
 ક્રોધ ભરી ગઇ નરકે નારિ વળી;
 રતનપ્રભાયે સાગર આયુ બિહુ મળી.
 દસ વિધ વેદન છેદન ભેદ ન પામે જો,
 પામે રે રિખિ હત્યા પાપ જ કરી;
 બીજે ખડે દસમી ઢાળ રસાળ જો,
 અંતે ક્રોધ કરતાં શ્રીમતિ દુઃખ વરી;
 શ્રી શુભવીર વયણાં જો નવ ચિત ધરી.

જ્ઞાની. ૧૫.

જ્ઞાની. ૧૬.

જ્ઞાની. ૧૭.

દોહરા.

જો મુનિની નિંદા કરે, હેલે બહુ શ્રુતવંત;
 મુનિ હત્યા પાપે કરી, પામે મરણ અનંત.
 તિમ અંતે ક્રોધ જ કરે, જાય સમાધી દૂર,
 પરમાધામી વશ પડે, પામે કલેશ પડૂર.
 સિંહકુમર હત્યા થકી, શ્રીમતિ ક્રોધ ભરાય;
 એકજ નરકવાસમાં, સાગર આય ખપાય.
 જ્ઞાની વિણ કુણ વાત એ, જાણે કરે ઉપગાર;
 ચંદ્રશેખર શુકને ભણે, કહો આગળ અધિકાર.

૧.

૨

૩

૪

ઢાળ ૧૧ મી.

(ઉંચા મેહેલ ચણાવો ઝરખે માળિયા, માહારા લાલ—એ કેશી.)

કેવળી કહે સુણ ખેચર નરકથી નીસરી, માહારા લાલ.
 સિંહકુંમર નંદિપુર પ્રાણણુ ભવ કરી; માહારા લાલ.
 તપસિ ત્રિદંડિ અલ્યા યું મરણે ગયો, માહારા લાલ.

| | |
|--|----------------|
| એતિય ચક્રે ક્રોધ ભયોં નિરજર થયો. | માહારા લાલ. ૧. |
| ક્રોધક ક્રેવળી પાસે નિજ પરભવ સુણ્યો, | માહારા લાલ. |
| ક્રોધ ભયોં મન ચિંતે પ્રિયાએ મુજ હણ્યો; | માહારા લાલ. |
| દુરાચારણિ નારિ એ કિહાં જઇ ઉમની, | માહારા લાલ. |
| હવે તે સુણ્યો વાત શ્રીમતિ નારી તણી. | માહારા લાલ. ૨. |
| ક્રોધ ભવાંતર પુન્ય ઉદયથિ તિએ મળી, | માહારા લાલ. |
| પાપતણા ફળ ભોગવિ નરકથી નીકળી; | માહારા લાલ. |
| બાંધવ મુનિ દરશનથી નરગતિમાં ગઇ, | માહારા લાલ. |
| પદ્મપુરે નૃપ પદ્મતણી કન્યા થઇ. | માહારા લાલ. ૩. |
| દેખિ વિભંગે સિંહદેવ જનમી જિકા, | માહારા લાલ. |
| લેઇ નાંખિ વંધ્યગિરિ વન બાળિકા; | માહારા લાલ. |
| નિર્દય પાપીને નહિ કરૂણા એક ઘડી. | માહારા લાલ. |
| કિસલય કામળ પત્રે પુન્યથડી પડી. | માહારા લાલ. ૪. |
| શીતળ પવનનિ લેહેરે સજક થે હતી, | માહારા લાલ. |
| દુશ્મન ચિંત્યું ન થાય રતિ જસ જગતી; | માહારા લાલ. |
| એક સગભાં હરણિ તિહાં તવ આવતી, | માહારા લાલ. |
| કન્યા પાસે પ્રસવ થયો પેટ વેદનવતી. | માહારા લાલ. ૫. |
| જાણે જાણ્યાં દોય બાળ મેં સા આર્જવવતી, | માહારા લાલ. |
| બેહુનેં ધરી સ્તન નિચિ પડી ધવરાવતી; | માહારા લાલ. |
| મોહોટાં કર્યાં દોય બાળ તિણે થાનક રહી, | માહારા લાલ. |
| કન્યા પુન્ય પસાય થયો ભય કો નહીં. | માહારા લાલ. ૬. |
| હરણાં વાનર બાળકશું ભેળી રમે, | માહારા લાલ. |
| વનફળ ખાતી યોવન પાંખી તિમ ભમે; | માહારા લાલ. |
| વન કુંજે ધર શયન વિશાળ શિળા તળે, | માહારા લાલ. |
| દેખી સંબરી અંગ ધરી ફરે વલકલે. | માહારા લાલ. ૭. |
| પંખિ પશુ સંગે રહે મણ્ડાથી નાસતી. | માહારા લાલ. |
| તે તુમે દિરિ : અગ ટોળામેં જાવતી; | માહારા લાલ. |
| કેવળી કહે અમ પરભવની એ સહોદરી, | માહારા લાલ. |

વિદ્યાધર દાય કેવળીને પૂછે ફરી.
 સ્વામિ કહો એ સમકિત પામશે કે નહીં,
 જ્ઞાની વદે આ ભવ સમકિત લેશે સહી;
 ખેટ ભણે કુણુ એહનો ધર્મગુરુ થશે,
 મુનિ કહે મુજથી કીર એ શુકથી પામશે.
 ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ એણિ નામ ટાળશે,
 મદનમંજરી મૃગ સુંદરી દોયને પરણશે;
 મદનમંજરી કેવળી એમ મુખથી સાંભળે,
 સત્ય વચન દાદાનું કરણુ મુજ મોકલે.
 તવ સુણુ ઉત્તમ રાજકીર હું નીકળ્યો,
 વન ગિરિ ભમતાં રેવાતટ તસ જર્ઠ મળ્યો;
 મૃગટોળે ભમતી આ દિદિ એણિકા,
 શુક જાણિ મુજશું ધરે પ્રેમ એ બાળિકા.
 ભક્ષાભક્ષ વિવેક મણુઅ વ્યવહારમાં,
 જૈન ધરમ સમજાવી સમકિત સારમાં;
 પૂરવ ભવની વાત સુણાવી અદભૂતા,
 પદ્મરાય પુત્રિ તું નહીં હરણી સુતા.
 પૂરવ ભવ પતિ વયરિયે વનમાં તણ,
 ભટકે કિશું વનવાસ પશુ ભેળાં ભણ;
 યોવન વય વહિ જાય અરણ્ય જિમ માલતી,
 આ વનવાસ તણ નર વાસ કરો રતી.
 મદનમંજરિના મેળા કરાવું મોજમાં,
 ગીત વિનોદ તણ શું રહેવું રોઝમાં;
 ચંદ્રશેખર પણ મળશે પુન્ય દિશા બળે,
 કેવળી વયણુ ન જુહું જો મેરૂ ચળે.
 રાજની થઈ રાણિ સુખે લિલા કરો,
 ગુરુમુખ ધર્મ સુણિ પરભવ સફળો કરો;
 એમ સુણિ સા કહે મુજને આ વન સુંદરં,

માહારા લાલ. ૮.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૯.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૦.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૧.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૨.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૩.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ. ૧૪.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.
 માહારા લાલ.

| | |
|---|-----------------|
| કાસુ મુળ ફળ પત્ર પડ્યાં લક્ષણ કરે. | માહારા લાલ. ૧૫. |
| અંપળ વિષય ખળ સંગતિ રહેવું લોકમાં, | માહારા લાલ. |
| વળી સંયોગ વિયોગે વસવું શોકમાં; | માહારા લાલ. |
| એમ કેહેલિ રહે છે પશુમેં નત જે અણુ, | માહારા લાલ. |
| શુક વદે નર તમે પૂછ્યું તે મેં સવિ કહ્યું. | માહારા લાલ. ૧૬. |
| નૃપ કહે ઉઠ્યું તુમ સાધર્મિક વંદિને, | માહારા લાલ. |
| એણીકા ભણે રાજ ન જાવો છંદિને; | માહારા લાલ. |
| વન તપ કરતાં સમકિતધર આવક મળ્યા, | માહારા લાલ. |
| જિન પુજન વનવાસ મનોરથ મૂજ ફળ્યા. | માહારા લાલ. ૧૭. |
| થઈ મધ્યાનની વેળા જળમંજન કરો, | માહારા લાલ. |
| વન ચાલે આદિશર પૂજા અનુસરો; | માહારા લાલ. |
| અમે પણ જિન પુજા કરશું વિધિએ ખરે, | માહારા લાલ. |
| એમ કહિને પ્રિય જણ જે જિન પૂજા કરે. | માહારા લાલ. ૧૮. |
| નિશિદિ પ્રમુખ ત્રિક સાયવિને નીસરે, | માહારા લાલ. |
| રાજ્ય કીર દરશિત તર ધરમાં સંચરે; | માહારા લાલ. |
| એણીકા જળ ફળ લાવીને ભેટ જ ભરે, | માહારા લાલ. |
| ખાનપાન ખિણ વિસમી એણી ગયરે. | માહારા લાલ. ૧૯. |
| સામુદ્રિક ભણિ તુમ લક્ષણ શુભ દેખીયાં | માહારા લાલ. |
| લોહ્યમકપરે મુજ ચિતડાં સંહરિ લિયાં; | માહારા લાલ. |
| એમ કહિ બાપા કળા નીતિ શાસ્ત્ર કથાવતી, | માહારા લાલ. |
| એણીકા તિહાં કીર કુંઅર મન રજતી. | માહારા લાલ. ૨૦. |
| એણિ કહે તુમ દેશ જાતિ કુળ વંશ રથો. | માહારા લાલ. |
| સાધર્મિક આગે કેહેતાં અંતર કિશો; | માહારા લાલ. |
| કુંઅર ભણે કાશીપતિ પુત્ર પિછાણુને, | માહારા લાલ. |
| કેવળી વયણુથિ નામ અમારું જણુને. | માહારા લાલ. ૨૧. |
| સુણિ વિસમિત શુક એણીકા આનંદિયાં, | માહારા લાલ. |
| સમરિ કુંઅરે ત્રિલોચના દેવિ આપીયાં; | માહારા લાલ. |
| વાત સુણિ વર ભૂષણ વસ્ત્ર મંગાવતી, | માહારા લાલ. |
| મૃગસુંદરી ધરિ નામ એણીને પેહેરાવતી. | માહારા લાલ. ૨૨. |
| વિરચી વિમાન સરવને લાલે પદમપુરે, | માહારા લાલ. |
| આગળ જઈ નૃપ પદને શુક વાત જ કરે; | માહારા લાલ. |

| | |
|---------------------------------------|-----------------|
| રાજા રાણી સજ્જન સન્મુખ આવીયાં, | માહારા લાલ. |
| નયનાશ્રુ પીતરે પુત્રી નવરાવીયાં. | માહારા લાલ. ૨૩. |
| બોળે બેસારી માય હૃદય ભેટી મળે, | માહારા લાલ. |
| જનમ વિભોગના મેળા ખિણમાં ના વળે; | માહારા લાલ. |
| માત સુતા જનકાદિક બહુ પરે, | માહારા લાલ. |
| ત્રિલોચના સમગ્રવિં લાવે તસ ધરે. | માહારા લાલ. ૨૪. |
| દિગ્ધે બહુ માન કુંઞરને નૃપ મેળા જમે, | માહારા લાલ. |
| ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય સુરીને મન ગમે; | માહારા લાલ. |
| જનમોચ્છવ કરે ધરધર તોરણ ભેટણાં, | માહારા લાલ. |
| બંધિખાનાં છોડી દિગ્ધે દાન જ ધણાં. | માહારા લાલ. ૨૫. |
| રાજકિર ભરખ્ય ભગુરાયને જઈ કહે, | માહારા લાલ. |
| વાત સુણી શુક મુખથી હરખ ધણો લહે; | માહારા લાલ. |
| રાય સુતા લેઈ સાથ પદમપુર આવતા, | માહારા લાલ. |
| પરમોચ્છવ કરી વરકન્યા બિદ્ધ પરણાવતા. | માહારા લાલ. ૨૬. |
| કુંઞરને હૃય ગય કંચન ગામ બદ્ધ દિયાં, | માહારા લાલ. |
| દેવિ ત્રિલોચના કુંઞરે વિસરજન કિયાં; | માહારા લાલ. |
| છળ કરતાં સુરીનું ક્ષિતિ ચિર તે મોકલે, | માહારા લાલ. |
| ત્રિલોચના રતિસુંદરીને આપી ચલે. | માહારા લાલ. ૨૭. |
| કામદેવ રતિપ્રીતિયું જિમ સુખ વરે, | માહારા લાલ. |
| કુંઞર ભુગલ વિશાળ તિહાં લાલા કરે; | માહારા લાલ. |
| પૂરણ બીજે ખંડ એ ઢાળ અગીઆરમી, | માહારા લાલ. |
| શ્રી શુભવીરની વાણિ ચતુરને ત્યત ગમી. | માહારા લાલ. ૨૮. |

ચોપાઈ.

ખંડ ખંડ જિમ ઇક્ષુ ખંડ, ચંદ્રશેખરનું ચરિત્ર અખંડ;
શ્રી શુભવિજય ગુર્યા લલ્લા, બીજે ખંડ તસ શીખ્યે કલ્લા. ૧.

શ્રી તપાગચ્છાધિરાજ મદારક શ્રી વિજયસિંહ સૂરિ-
સંતાનિય પંડિત શ્રી શુભવિજય ગણિશિષ્ય ભૂજિષ પંડિત વીરવિજય
ગણિભિર્ચિરચિતે ચંદ્રશેખર ચરિત્રે પ્રાકૃત પ્રબંધે કંતુક સહપ્રિયા-
વાલન કન્યાહરણ વિદ્યાપ્રહણ મદનમંજરી મૃગસુંદરી પાણિપ્રહણ
વર્ણનો નામ દ્વિતીય સ્કંદઃ ॥

ખંડ ૩ જો.

દોહરા.

- શ્રી શુભવિજયજી મુજ ગુર, સુરગુર સમ વિખ્યાત;
સમરંતા સુખ સંપન્ને, જપતાં અક્ષર સાત. ૧.
- ખીન્ને ખંડ અખંડ રસ, પૂરણ હુવો મન રંગ;
ત્રીન્ને ખંડ કહું હવે, સુંદર શ્રીતા સંગ. ૨.
- જો શ્રીતાજન મંડળી, વક્તા સનમુખ દત્ત;
અંદ્ર થકી અમૃત ઝરે, કૈવલ વન પરત્યક્ષ. ૩.
- મૂરખ શ્રીતા આગળે, વક્તાનો ઉપદેશ;
પાઠક વચણ સુણિ કરે, વ્રથા ચિત્ત કલેશ. ૪.
- વિપ્ર ભણે વ્રથા તમે, સમજી રવો છો કેણ;
મુજ પાડુ આરડિ મુઠિ, રખે તુમ પ્રગટે તેણ. ૫.
- પડિકમણે ઠાઠિ દેવશી, હું પણ ખીમસિ ઠાઠિ;
ઝઘડે પડિકમણા વિના, ખિહુ કહે નિજ ધર જાઠિ. ૬.
- અંધા આગે આરશી, કરણ બધિર પુરગાન;
મૂરખ આગળ રસ કથા, એ ત્રણે એકજ તાન. ૭.
- તિણે નિદ્રાદિક પરિહરિ, સુણજો શ્રીતા દક્ષ;
જાણુ હશે તસ રીઝવું, બાણી ન ભૂલે લક્ષ. ૮.
- એક દિન ભૂગુ નૃપ કુંઆરને, ભણે ભરૂઆચ મહારાજ;
આવો તો વાંછિત ફળે, પુન્ય અમારાં આજ. ૯.
- તે સુણી મૃગસુંદરિ કહે, રહેળ્યો પિતરનિ પાસ;
જનમ વિયોગ મટયા પછે, સાસરે કરજો વાસ. ૧૦.
- એમ કહિને સવિ સૈનયું, ભૂગુ નૃપ કુંઆર ચક્ષંત;
રાજ્યકીર પંજર ધરી, ભરૂઆચ પુર આવંત. ૧૧.
- મદનમંજરી વર દેખવા, લોક ધણા હુંશિઆર;
તિણે નગરી શણગારિને, આળ્યા રાજદાર. ૧૨.
- વાસ ભુવન સુરભવનસમ, દીધું રહેવા તાસ;

| | |
|--|-----|
| દંપતિ તિહાં સુખજર રહે, કરતાં લીલા વિલાસ. | ૧૩. |
| એક દિન કુસુમોદ્યાનમાં, વિજયસેન સુરિરાય; | |
| સમવસર્ગા મુનિમંડળે, પૂરવધર કેહેવાય. | ૧૪. |
| વનપાળક મુખથી સુણિ, કુંઝર નૃપાદિક જાય; | |
| સુરિ વંદિ દેશના સુણે, યેસી યથોચિત ઠાય. | ૧૫. |

ઢાળ ૧ લી.

(૪૩૨ આંખા આંખલી રે—એ દેશ.)

| | |
|--|-----------|
| ધરમ પરમ ગુરુ ભાખિયો રે, તત્ત્વ રતનત્રયી સાર; | |
| દુરગતિ પડતાં પ્રાણીને રે, ધરમ પરમ આધાર. | |
| સુગુણ નર સમજો હૃદય મળર. | ૧. |
| ધરમાવના પશુ પ્રાણિઆ રે, રાળે આ સંસાર; | |
| સર્થુ વિહૂણા પરભવે રે, દુખિઆ દિન અતાર. | સુગુણ ૨. |
| દાનશિયળ તપ ભાવના રે, સમકિત મૂળ વ્રત આર; | |
| મનવચકાએ સેવતાં રે, સ્વર્ગગતિ અવતાર. | સુગુણ ૩. |
| દાનાદિક ગુરુ ભક્તિથી રે, સુખસંપદ શું વિશાળ; | |
| ચિત્રસેન પદ્માવતી રે, વરિ શિવ વદ્ધ વરમાળ. | સુગુણ ૪. |
| ચંદ્રશેખર વિનયે કરિ રે, પુછે પરણુમિ પાય; | |
| તે પુન્યશાળી કુણુ થયો રે, કહિએ કરિ સુપસાય. | સુગુણ ૫. |
| સુરિ ભણે આ ભર્તમાં રે, નામે દલિંગક દેશ; | |
| વસંતપુર પાટણુ ધણી રે, છે વિરસેન નરેશ. | સુગુણ ૬. |
| રતનમાળ રાણી સતી રે રૂપવંતી ગુણુ માળ; | |
| ચિત્રસેન તસ પુત્ર છે રે, દાતા વીર હયાળ. | સુગુણ ૭. |
| બુદ્ધિસાર મંત્રિસર રે, વિનયો ન્યાય મતિવંત; | |
| રાજકાજ ધૂરંધર રે, ગુણુમાળાનો કંત. | સુગુણ ૮. |
| રતનસાર સુત તેહને રે, સાયક શાસ્ત્ર અનેક; | |
| સુશિલ સત્ય ગુણે જયો રે, ધરતો વિનય વિવેક. | સુગુણ ૯. |
| રાય સચિવ દોય પુત્રને રે, પ્રીતિ રાગ વિશેષ; | |
| નિરંકુશ નૃપ સુત ભમે રે, નગરે ઉદભટ વેશ. | સુગુણ ૧૦. |

રૂપવંતી પૂર નારિયો રે, રંજન કરતો તાસ;
 ધન આપી હીડા કરે રે, લેછ જાય વનવાસ. સુગુણ ૧૧.
 પ્રભ લોક ભેગા મળી રે, વિનવતા જઈ રાય;
 ચિત્રસેન ચિત્રક જિસો રે, દુનિયાને દુખદાય. સુગુણ ૧૨.
 પુત્રપરે પાણિ પ્રભ રે, સાહિબ તુમે ધરિ નેહ;
 તુમ સુન જગ હિનમાદથી રે, રહિએ કિણિપરે ગેહ. સુગુણ ૧૩.
 સુણિ નૃપ વચન સુધારસે રે, સિંચિ વિસન્યાં તેહ;
 ચિંતે નૃપકુળ ઊજળે રે, મશિ કુર્વક સુત એહ. સુગુણ ૧૪.
 રહિયત ઉદવેગે કરી રે, જાય વિદેશ નિદાન;
 કંચનને શું કિન્નિએ રે, જોડથી દૂરે કાન. સુગુણ ૧૫.
 આવ્યો કુંઞર નૃપ આગળે રે, ઘેઠો કરિય પ્રણામ;
 બીડાં તણુ અવળે મુખે રે, રાજા આપે તામ. સુગુણ ૧૬.
 ચિત્રસેન વિરમય લહે રે, એહ કિશ્યો ઉતપાત;
 ચિંતા ચિતમાં વ્યાપતી રે, જાણે વજરનો ધાત. સુગુણ ૧૭.
 રાય કૃતાંત સમો કહ્યો રે, રૂઝ્યો કરત વિનાશ;
 એમ ચિંતિ બીડાં મહીરે, પોહોતો જનની પાસ. સુગુણ ૧૮.
 બીડાં તણુ તાતે દીપાં રે, શું કરવું હવે કાજ;
 મા કહે દૂરે ટળો રે, તુમથી ગઈ અમ લાજ. સુગુણ ૧૯.
 એમ કહિ અંગજ મોહથી રે, રત્ન દિએ તસ સાત;
 સંબળ દેઈ માતા કહે રે, રહેશે નહિ પરલાત. સુગુણ ૨૦.
 ખડગ ઢાલ લેઈ નિકળ્યો રે, ચરણ નમી નિજ માત;
 મિત્રને મળવા કારણે રે, રત્નસાર ધર જાત. સુગુણ ૨૧.
 મિત્રને ખડે એ કહી રે, ઢાળ પ્રથમ રસ લેશ;
 શ્રી શુભાવીર કુંઞર તણો રે, પુન્ય ઉદય પ્રદેશ. સુગુણ ૨૨.

દોહરા.

વાત સુણાવિ મિત્રને, કહે જઈશં પરદેશ;
 ભુજબગથી લક્ષ્મી લહી, કરશું સકળ વિશેષ.
 મુજ અવગુણ દેખી કરી, તાતે ન રાખ્યો હજૂર;

| | |
|---|----|
| વ્યાધી વ્યસની વિપધરા, માગજીથી સવિ દૂર. | ૨. |
| આજ નિશાએ ચાલશું, સુખભર રહેજો આંહિ; | |
| મુજ માતાની સેવના, કરજો તિત ઊછાંહિ. | ૩. |
| રતનસાર એમ સાંભળી, બોલે થઈ ઉજમાળ; | |
| મિત્ર વિયોગે દેહ એ, ધરિએ કેતો કાળ. | ૪. |
| સુખ દુખ માંહિ સખાઇ જે, તે જગ મિત્ર કહાય; | |
| તુમ સાથે અમે આવશું, દેહ જિહાં તિહાં જાય. | ૫. |
| કાર્યાકાર્ય વિચારણા, કરવી મિત્રને કામ; | |
| પ્રીત કરીને જલાંજલી, દેશું સ્નેહને નામ. | ૬. |
| ખિડુ જણ એક મતો કરી, નિશિએ નિકળિયા દોય; | |
| શાખદ શુકુન શાસ્ત્રે કહ્યાં, તે પશુ સુંદર હોય. | ૭. |

ઢાળ ૨ છ.

(તમે વસુદેવ દેવકીના જયાછ લાલછ લાડડા—એ દેશી.)

| | |
|---|----|
| બણો શાસ્ત્રે શુકુન વિચાર છ, ચતુરો ચિત ચેતો. | |
| સુણો લેશ થકી અધિકાર છ; ચતુરો ચિત ચેતો. | |
| પ્રાપય વીસર્જય ગરજ છ, ચતુરો | |
| સુખે જાઓ નિમુચ નિગરજ છ. ચતુરો | ૧. |
| કરો સિદ્ધિ શખદ એ રડા છ, ચતુરો | |
| વદે વિપરિત સાતએ ભુંડા છ; ચતુરો | |
| તેલ મર્દન વમન મુંડાવે છ, ચતુરો | |
| કરી મૈથુન રોતો જાવે છ. ચતુરો | ૨. |
| મછ પય મધ તક ને દાર છ, ચતુરો | |
| તેલ ખાઇ ગામ ન ધાર છ; ચતુરો | |
| પન્નગ દેખી મંજર છ, ચતુરો | |
| કરિ કલહ રૂણસ્વાળા નારિ છ. ચતુરો | ૩. |
| ધર બળતે વૃષ્ટી અકાળ છ, ચતુરો | |
| શબ મૃતક અિ પેટ બાળ છ; ચતુરો | |
| કરિ સ્નાન રીસ મન ધારિ છ, ચતુરો | |

| | |
|--------------------------------|-----------|
| કરિ આકોસ નારિને મારી ળ. | ચતુરો ૪. |
| કહે કાષ્ઠજ્ઞૈઃ કિહાં ખાસ્યો ળ, | ચતુરો |
| વળગે વસ્ત્રે નવિ જાશે ળ; | ચતુરો |
| કંટક ભાગે પગ ઈસ ળ, | ચતુરો |
| મળે સનમુખ વિરચ્યે વેશ ળ. | ચતુરો ૫. |
| જાય અન્ન તણ થઈ સૂરો ળ, | ચતુરો |
| ધર યોગ્ય મેહેલી અધૂરો ળ; | ચતુરો |
| કેશ છૂટે નમન ને યોગી ળ, | ચતુરો |
| છંધણુ ભૂખ્યો ને રોગી ળ. | ચતુરો ૬. |
| અંધ કૃષ્ણ વધ્યા કાણો ળ, | ચતુરો |
| દ્વિજ ધોતિ ને કુળ દિણો ળ; | ચતુરો |
| સનમુખ આવાંતાં ભુંડા ળ, | ચતુરો |
| હવે શુકન કહીશું રડા ળ. | ચતુરો ૭. |
| કુંભ કન્યા દધિ ફળ ફક્ષ ળ, | ચતુરો |
| કટીસૂત નારી અનુકૂળ ળ; | ચતુરો |
| વંચ સંયુત ગા મલ મંસ ળ, | ચતુરો |
| કરિ તુરગનો રથ પરસંસ ળ. | ચતુરો ૮. |
| નિર્ધૂમ અગનિ સિદ્ધ અન્નળ, | ચતુરો |
| ધ્વજ મહ યુગલ અવિપન્ન ળ; | ચતુરો |
| વેશ્યા માટી ગુરુ ભુપ ળ, | ચતુરો |
| નાપિત કર અરિસો અનુપ ળ. | ચતુરો ૯. |
| કર દંડ જૈન મુનિ વેશ ળ, | ચતુરો |
| પંચ પરમેષ્ઠી નિવેશ ળ; | ચતુરો |
| ખરશામ અડી વામ બોલે ળ, | ચતુરો |
| કૌશિક વાયસ શિયાળે ળ. | ચતુરો ૧૦. |
| પરભાવે તેતર વામ ળ, | ચતુરો |
| અપરાહ્ને દક્ષણ કામ ળ; | ચતુરો |
| મીઝડી કપિદક્ષણ વાચા ળ, | ચતુરો |

| | |
|-------------------------------|------------|
| તિમનીલયાસ પથુ સાચા જી, | ચતુરોં ૧૧. |
| મૃગ દક્ષણ શુભ પ્રભાતે જી, | ચતુરોં |
| સંધ્યાએ ડામાં જાતે જી; | ચતુરોં |
| એક છીંકા કુતર કાન જી, | ચતુરોં |
| ગામ જાતાં ન મળે ધાન જી. | ચતુરોં ૧૨. |
| શુદ્ર ઇગ દોષ વેશ્યા નાર જી, | ચતુરોં |
| નવ નારી ને ક્ષત્રિ ચાર જી; | ચતુરોં |
| ત્રણ ખાહણ ભેગા જાવે જી, | ચતુરોં |
| ફરિ નિજ ઘર વાસ ન આવે જી. | ચતુરોં ૧૩. |
| દોષ મિત્ર શુકન શુભ દેખિ જી, | ચતુરોં |
| ચાલ્યા વર પંથ ગવેખિ જી; | ચતુરોં |
| દિન કેતે અટવી પોહોતા જી, | ચતુરોં |
| સંધ્યાએ તરતળ સુતા જી. | ચતુરોં ૧૪. |
| નૃપ સુન શ્રમ નિદ્રા લાગે જી, | ચતુરોં |
| નિશ્ચિ રત્નસાર તિહાં જાગે જી; | ચતુરોં |
| દેવગીત સુણી મન ભાવે જી, | ચતુરોં |
| પછે કુંઆરને તેહ જાવે જી. | ચતુરોં ૧૫. |
| કહે કુંઆર રહો મિત ઇહાં જી, | ચતુરોં |
| દેવ ગાય જશું અમે તિહાં જી; | ચતુરોં |
| મંત્રિ ભણે ભય નિશ્ચિ વેળા જી, | ચતુરોં |
| આપણુ બિહુ જઇએ ભેળા જી. | ચતુરોં ૧૬. |
| નહીં ભય ક્ષત્રિની જાતે જી, | ચતુરોં |
| કહી કુંઆર ચલ્યા દોષ રાતે જી; | ચતુરોં |
| આદીશ્વર ચૈત્યે આવે જી, | ચતુરોં |
| જાહાં કિન્નર સુરગિત ગાવે જી. | ચતુરોં ૧૭. |
| અઠાઇ ઓછવ મન સાચે જી, | ચતુરોં |
| સુર સુરી સંગિતબદ્ધ નાચે જી; | ચતુરોં |
| ત્રિધિયુક્ત પ્રભુને નમિને જી, | ચતુરોં |

| | |
|------------------------------|------------|
| સાધર્મિક વિનય કરિને જી. | ચતુરોં ૧૮. |
| દોય બેઠા દેવ વિચારે જી, | ચતુરોં |
| મંડપે એક પુતળી બાસે જી; | ચતુરોં |
| રૂપે રંભા અવતાર જી, | ચતુરોં |
| મોહ પામ્યો રાજકુમાર જી. | ચતુરોં ૧૯. |
| મયા દેવ તે પાછલી રાતે જી, | ચતુરોં |
| કુંભર ન ચાલે પ્રભાતે જી; | ચતુરોં |
| જેતાં તૃપ્તિ નવિ હોવે જી, | ચતુરોં |
| ભણે મિત્ર કિશું રૂપ જોવે જી. | ચતુરોં ૨૦. |
| કહેશે કુણુ રંભા નારિ જી, | ચતુરોં |
| ધડી પુતળી જસ રૂપ ધારી જી; | ચતુરોં |
| તે કન્યા મુજ પરણાવો જી, | ચતુરોં |
| નહિતો ચય કાષ્ટ રચાવો જી. | ચતુરોં ૨૧. |
| મિત્રજપે કિશું આ બોલો જી, | ચતુરોં |
| ચીતમાં કાંઈ વાત ન તોલો જી; | ચતુરોં |
| ભરો નભકજ લેવા બાથ જી, | ચતુરોં |
| મેરૂ શિખર પસાર્યો હાથ જી. | ચતુરોં ૨૨. |
| ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ જી, | ચતુરોં |
| ખંડ ત્રિજે બીજી ઢાળ જી; | ચતુરોં |
| મળે પુન્ય ઉદયની વેળા જી, | ચતુરોં |
| શુભવીરને વંછિત મેળા જી. | ચતુરોં ૨૩. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| છણે અવસર વનખંડમાં, ચઉ નાણિ મુનિરાય; | |
| રચણિ રહ્યા જાણી કરી, બિહુ જમ વહે પાય. | ૧. |
| ધર્મ સુણી નમિ વિનયથી, પૂછે મંત્રિ તામ; | |
| કુણુ કન્યા અનુમાનથી, એ પુતળીનું કામ. | ૨. |
| મુનિ જપે કંચન પુરે, વિશ્વ કરમ અવતાર; | |
| ગુણસિરિ નારીશું રહે, મુશુદ્ધ એક સુત્રધાર. | ૩. |

તસ લધુ નંદન પાંચમો, ગુણવંત સાગર નામ;
 જૈન ધરમ રતો સદા, સ્કંધ કળાનું ધામ.
 પતિ ચિંતાનુશાસિની, કામિનિ છે તસ એક;
 પતિપ્રતા પ્રત ધારણી, સત્યવતી સુવિવેક.

૪.

૫.

ઠાળ ૩ છ.

(હારે હું તો જળ-ભરવાને ગઈ તી ચમુના તીર જો—એ દેશી.)

હારે હવે રતનપુરે પદ્મરથ રાજા નામ જો,
 તસ પદ્માવતી બેટી પેટી ગુણ તણિ રે લો;
 હારે ચોસઠ કળાગમ વરસતી સરસતી ઠામ જો,
 ચરણ તણિ ચંચળતા ગઈ નમણાં ભણિ રે લો.
 હારે નિજ હિર અલધુતા ગઈ કુચ દોય ઉતંગ જો,
 રમત ખેલ વિરમી રમર ક્રિડા મન વશી રે લો;
 હારે લધુ બાળ કાળ હારે કાળ ધરી ઉછરંગ જો,
 વિનિમય યોવન વય વિકસી વલ્લિજિસિ રે લો.
 હારે એક દિવસે રાજકચેરી માંહી તેહ જો,
 ધરિ શાશુમાર જનક આંકે ઊપવેશતી રે લો;
 હારે નવ યોવન દેવી રાપ ધરી બહુ નેહ જો,
 ચિંતે મુજ પુત્રી સમ કુણ હોશે પતિ રે લો.
 હારે કુળ શીલ રૂપ વય વિદ્યા દેહ સનાથ જો,
 સાત ગુણે વર જોઈ નિજ દેહ સતા. રે લો;
 હારે પરદેશી નિરધન ગેળી મૂરખ સાથ જો,
 મોક્ષાર્થિ સુરને ન દીધું એ અદ્ભુતા રે લો.
 હારે પુત્રી ગુણ રંજિત નૃપસુત રૂપ અનેક જો,
 ચિત્રપટે મંગાવી સખિયોશુ સુચે રે લો.
 હારે તે કુંભારી દેખી માને કાહુ અવિવેક જો,
 સ્નિગ્ધ ધટે નવિ બેદે જળ તિમ નવિ રૂચે રે લો.
 હારે એમ રૂપ નિભૂંચી બહુ નર કેરાં તેહ જો,
 પુરૂષ દ્રેપણી મધ તેહથી પદ્માવતી રે લો;

૧.

૨.

૩.

૪.

૫.

- હારિ તવ રાણી દુખભર રાત્રી નંદની નેહ જો,
સનગન સાથે દુખ ધરતો વળિ ભૂપતિ રે લો. ૬.
- હારિ કંચનપુરથી સાગર નામે સુતાર જો,
નિજ નારિશું યાત્રા કરણ આવતો રે લો;
હારિ શ્રી સૌતિનાથની પૂજા કરિ વિસ્તાર જો,
વંદન કરિ કાગિસગને ભાવન ભાવતો રે લો. ૭.
- હારિ તિણિ વેળા પદ્માવતી કન્યા સવિ સાથ જો,
આગળ ભટ નર વેષ ધરી નારી તણા રે લો;
હારે હક હકારવ કરતા નરને અસિ હાથ જો,
ભય પામિ દિશિ ચારે નર નાઠા ધણા રે લો. ૮.
- હારિ તવ સૂત્રધાર અંધારી મધ્ય પછઠ જો,
સા દેખી આમોલો તે ચિંતા કરે રે લો;
હારે સુરનાગ ખેચર કન્યાથી અધિક એ દીઠ જો,
વિધિએ રૂપ અનાવ્યું પણ દુષણ ધરે રે લો. ૯.
- હારે થઇ પુરુષ દ્રેષણી તિણે નિર્થક અવતાર જો,
પુત્ર વિના કુળ દિપક વિણ મદિર યથા રે લો;
હારે વિણ રાગ નગરી-શશી વિણ નિશિ અંધાર જો,
કંત વિના સ્ત્રિ રૂપવંતિ શોભે તથા રે લો. ૧૦.
- હારે પદ્માવતિ જિન વંદિને ગદ્ય નિજ ગેહ જો,
સાગર પણ યાત્રા કરિ નિજ નગરે ગયો રે લો;
હારે તિણે પૂતળી કીધી પદ્માવતિ સમ એહ જો,
જાની વયણ સુણિ ચિત્રસેન હરખિત થયો રે લો. ૧૧.
- હારે તવ મંત્રિ મુનિને પુછે એ મુજ મિત્ર જો,
વિણ દિઠે એ હિપર રાગ દીશા ધરે રે લો;
હારે જપે મુનિ સુણિએ પૂરવ ભવ વિચિત્ર જો,
ભવ પલટાએ રાગ દીશા નત્રિ આશરે રે લો. ૧૨.
- હારે આ ભરતે અંખાપુરિ છે દ્રાવિડ દેશ જો,
તિહાં ચંપા વન તરે જળ પત્રે અલંકરે રે લો;

- હરિ તિહાં રમતા ચક્રવા સારસ હંસ વિશેષ જો,
કમળે શોભિત સરોવર નિર્મળ જળ બર્ણુ રે લો. ૧૩.
- હરિ એક દિવસે તિહાં કાષ્ઠક સારથવાહ જો,
સરતીરે મધ્યાને સાથરયું ઊતરે રે લો;
હરિ કરિ સ્નાન સરોવર જિન પુજી ગિચ્છાહ જો,
ભોજન વેળાએ અતિથિ મન સાંભરે રે લો. ૧૪.
- હરિ જેતાં ગોચરિએ માસ તપે અણુગાર જો,
વિનય કરિ તેડિ બક્તિ પડિલાબતાં રે લો;
હરિ તરે ઊપર એકાં હંસી હંસ તે વાર જો,
દેખિ અનુમોદન શુભ પુન્ય જોપાવતાં રે લો. ૧૫.
- હરિ તે હંસી આસન પ્રસવા જાણિ હંસ જો,
તે વનમાં વડ ઉપર કદિ માળો રહે રે લો;
હરિ ઇંડાં કવિ સેવિ બાળ થયા દોય હંસ જો,
ચુલુ લાવિ પોખંતાં રાગ ધણો વહે રે લો. ૧૬.
- હરિ તેહવે દાવાનળ આસે વન દાહત જો,
તાપાકુળ થઇ હંસ તે હંસલિને કહે રે લો;
હરિ જળ કારણ જા તું હું બાળક રાખંત જો,
હંસિ બાણે માતા વિશુ બાળક નહિ રહે રે લો. ૧૭.
- હરિ હું રાખું છું જળ લાવો એમ સુણિ તેહ જો,
સર જઇ ચંચુ ભરિને હે મારગે વહે રે લો;
હરિ તાપાકુળ હંસિ ચિંતે નર નિસ નેહ જો,
મૂજ મુકિ નાહો કાપર તે કિમ રહે રે લો. ૧૮.
- હરિ નિર્દય પાપી જગ પુરુષની જાતિ અશેષ જો,
મુખ નવિ જેવું પડશે આ બવ પરબવે રે લો;
હરિ ચિંતવતાં લાગિ અગનનિ આળ વિશેષ જો,
માળો બળતાં ત્રણ તણાં મરણુ જ હુવે રે લો. ૧૯.
- હરિ કરિ દાન પ્રશંસા મુનિ દર્શનપર ભાવ જો,
રતનપુરે નૃપ પુત્રી થઇ પદાવતી રે લો;

હારે પછી આવ્યો હંસ તે દેખી બળીયાં દાવ જો,
સુત નારિ અતિ રાગે જાતી ફાટતી રે લો. ૨૦.
હારે મુનિ દર્શન દાન પ્રશ્નસાથી મરી તેહ જો,
રાજકુંવર તું ચિત્રસેન નામે થયો રે લો;
હારે છે ત્રીજી ઢાળ તે ત્રીજે ખડે એહ જો,
શ્રી શુભવીર મુનિ જ્ઞાનિ જગમાં જયો રે લો. ૨૧.

ઢાહર.

મુનિ મુખ પૂરવ સુષ્ટિ, જાતિ રમરણુ લહંત;
હરખિત થઇ ચઢી નાણુને, પુનરપિ એમ પુછંત. ૧.
કિમ મળશે પદ્માવતી, મુનિ કહે પટરૂપ દેખ;
કરત ઇહાપો પામશે, જાતિ રમરણુ વિશેષ. ૨.
તવ મળશે પદ્માવતી, પ્રણશે વંછિત કામ;
મુનિ વાણુ અમૃત સમી, સાંભળી ઉઠ્યા તામ. ૩.
ચિત્રસેન કહે સચિવને, પરણુતું કિણિપરે થાય;
તે વદે રતનપુરે જઇ, કરશું સર્વ ઉપાય. ૪.
એમ નિશ્ચય કરિ ચાલિયા, જોતા કૌતક સાર;
દિન કેતે બિહુ આવિયા, રતનપુરીને બાર. ૫.
વાપિ કૂપ તડાગ વર, દેવાલય નરનાર;
વન તરે વાડિ વિલોકતાં, પોહોતા નયર દ્વાર. ૬.
સંધ્યા સમયે બારણે, સૂરધન જય પ્રાસાદ,
એકતિ સૂતા બિહુ, પામિ ચિત્ત આલ્હાદ. ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(સત્તરમું પાનનું થાન—એ દેશી).

ધનંજય ચૈત્ય વિશાળ, ફરતું વનખંડ રસાળ;
શુકકેકી રમે સહ બાળ હો લાલ. ૧.
પુન્ય ઉદય ફળ જોજો. એ આંકણી. પુન્ય.
કાળી ચૈદજની રાતે, દોય મિત્ર કરંતાં વાતે;
રજનિ દોય પ્રહર તે જાતે હો લાલ. પુન્ય. ૨.

- ભુત વ્યંતર ને વેતાળા, યક્ષ દેવી કિંનર ભોળા;
 માસ માસે મળે તિહાં મેળા હો લાલ. પુન્ય. ૩.
 તે રાત્રે નાટક થાવે, વિશ્વાનાદ મૃદંગ બજાવે;
 ગિત ગાન મનોહર ગાવે હો લાલ. પુન્ય. ૪.
 દેખિ કાતકને કુમાર, ધરિ ધીરજ કર કરવાલ;
 જર્ઘ બેઠો દેવ વિચાલ હો લાલ. પુન્ય. ૫.
 લહિ વિરમય સૂર પરિવાર, કુણુ અદ્ભુત રૂપ કુમાર;
 માહો માહિ પુછે તે વાર હો લાલ. પુન્ય. ૬.
 ધનંજય કરે પ્રકાશ, અતિથિપણે અમ ધર વાસ;
 પરણાગત કરવી તાસ હો લાલ. પુન્ય. ૭.
 પાણી વાણી મધુરાસન, વળિ આદર સાથે અન;
 એ દિને ચાર રતન હો લાલ. પુન્ય. ૮.
 ભકિત માણસ ધર ભાંખિ, નહિ દેવને એ કાંઈ દાખિ;
 પણ શક્તિ યથારથ આપિ હો લાલ. પુન્ય. ૯.
 થઈતુષ્ટ ધનંજય બોલે, સુણો કુંઆર નહીં તુમ તોલે;
 પણ માગો ઇચ્છા અમૃલે હો લાલ. પુન્ય. ૧૦.
 એમ યક્ષતું વયણ સુણિને, થઈ બિભો કુંઆર નમિને;
 તિહાં બોલે મધૂ રસ લીને હો લાલ. પુન્ય. ૧૧.
 આજજન્મ સપ્રજયયો મારો, આજનોદિન સફલોસારો;
 દોહો દેદાર તમારો હો લાલ. પુન્ય. ૧૨.
 તેથી અધિકું શું માગું, તુમ ચરણે મુજ ચીત લાગ્યું;
 તુમ દરશનથિ દુઃખ લાગ્યું હો લાલ. પુન્ય. ૧૩.
 સુર તૂક્યો કહે વર લેજ્યો, મુજ વયણ પસાએ જોજો;
 સંત્રામે વિજય તુજ હોજ્યો હો લાલ. પુન્ય. ૧૪.
 વર પામી કુમર તે આવે, નિજ મિત્રને તરત જગાવે;
 પછે સધળી વાત સૂણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૫.
 દેવ દેવી નિજ ધર જાત, રજનિ ગઈ દુઃખ પ્રભાત;
 ચઢે દોય મિત્ર પ્રયાત હો લાલ. પુન્ય. ૧૬.

- નૃપ નગરે પડહ વળવે, નર ને કોઇ દક્ષ કહાવે;
 મુગ નંદનિને સમળવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૭.
- મંત્ર યંત્ર ને તંત્ર બનાવે, નર દેવીપણું છંડાવે;
 તસ રાયસુતા પરણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૧૮.
- વળિ રાજ અરધ તસ દેશે, જગ માંહે સૂમશ વરસ્યે;
 મંત્ર વંછિત મેળા લેશે હો લાલ. પુન્ય. ૧૯.
- કોઇ પડહ છપે નહી લોક, નિત્ય પડહ વળવે શોક;
 રાવન મન ધારતો શોક હો લાલ. પુન્ય. ૨૦.
- ચિત્રસેન તે પડહ સુણિને, નિજ મીત્રસ્યું વાત કરીને;
 વળિ જ્ઞાની વયણું સમરીને હો લાલ. પુન્ય. ૨૧.
- ચિત્રકારને ધર દોય જાવે, એક પદે રૂપ કરાવે;
 વન સરવર પંખિ મેળાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૨.
- વડ ઉપર પંખિ માળા, હંસ હંસલી બાળક ચાળા;
 ફરતી લગી દીવની બાળા હો લાલ. પુન્ય. ૨૩.
- રહી હંસી બાળની પાસે, ગયો હંસ ઉઠકની આશે;
 પડિ સા દયમાં શિશુ ત્રાસે હો લાલ. પુન્ય. ૨૪.
- હંસચાંચ બરીજળ આવ્યો, પ્રિયામરણે મોહે મુઝાવ્યો;
 છાતિ ફાટિ શિખિ જંપાવ્યો હો લાલ. પુન્ય. ૨૫.
- ચિત્રપટે સવિ આલેખી, દેખાવે લોક વિશેષી;
 કરે વાત સકળ જન દેખી હો લાલ. પુન્ય. ૨૬.
- કુંઅરિની સખિયો આવે, જોઇને તસ વાત સૂણાવે;
 પદ્માવતિ શીઝ ધુણાવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૭.
- દાસીને કહે ઇહાં લાવો, નર દોય સુપદ દેખાવો;
 મુજને જોવા મન લાવો હો લાલ. પુન્ય. ૨૮.
- સુણિને સખિયો તિહાં જાવે, બણે સ્વામિની તુમને તેડાવે;
 કહે સો ભયમાં કુણુ આવે હો લાલ. પુન્ય. ૨૯.
- વદેદાસી ભય નવિ ધરશે, ચિત્રસેન સુણિ મન હરણો;
 ગયો કૂંપની પાસે તરશે હો લાલ. પુન્ય. ૩૦.

| | |
|--|-----|
| પદ્માવતિ પાસે આવે, સખિ હરને પદ દેખાવે; | |
| જેતાં મનમાં લય લાવે હો લાલ. પુન્ય. | ૩૧. |
| ચિત્રસેન શું નજર વલોવે, ચિતે નર ખેડે એ ખોલે; | |
| પરભવને રાગે જોવે હો લાલ. પુન્ય. | ૩૨. |
| પણ ચિત હરયું પદ સાથે, હંસ હંસલી ખાળ સંગાથે; | |
| વન દાવ જુએ ધરિ હાથે હો લાલ. પુન્ય. | ૩૩. |
| ચિતે આમે કિહાં દીકું, જોઈએ તિમ લાગે મીકું, | |
| હંસ હંસી ચરીત ઉડીકું હો લાલ. પુન્ય. | ૩૪. |
| લહી મુઝાં નયણાં મીચે, દોય ભયથી નાહાહા નીચે; | |
| સખિયો શીતળ જળ સિંચે હો લાલ. પુન્ય. | ૩૫. |
| મૂઝાં વળિ સખિયો ટોળે, લહિ જય શરણ એમ ખોલે; | |
| જગ નહિં કાય પુરૂષને તોલે હો લાલ. પુન્ય. | ૩૬. |
| જે દેખી મનકું હીસે, પદધર નર તે નવિ દીસે; | |
| ઇહાં લાવો વિસવાવિશે હો લાલ. પુન્ય. | ૩૭. |
| જોઈ સધળે કહેણી દાસી, પદ આપી ગયો તે નાશી; | |
| સુણિ સઃ રહે ચિત્ત વિમાશી હો લાલ. પુન્ય. | ૩૮. |
| ખંડ ત્રીજે નર ખેડે જોવે, ઢાળ ચોથી સરસ કહાવે; | |
| શુભવીર વચન રસ ગાવે હો લાલ. પુન્ય. | ૩૯. |

દોહરા.

| | |
|--|----|
| કુમરી વિમાસે ચિત્તમાં, અહો જગ પુરૂષ દયાળ; | |
| ચાંચ ભરી જગ લાવીયો, જીવાડણુ મુજ ખાળ. | ૧. |
| તણ મૃતક દેખી કર્યો, પાવક જંપાપાત; | |
| હું નર ખેડ કરી મુઝ, પણ નર જગ વિખ્યાત. | ૨. |
| હંસ જીવનટ ધર હશે, જાણું છું મતિ સાર; | |
| નહિતો પરભવ ચિત્ર એ, કાણુ દેવે ચિત્રકાર. | ૩. |
| મુજ ચિત ચેર એ કિહાં ગયો, મુજ મનમાં ન સહંસ, | |
| સખિયા લાવો એહને, પુછો તસ કુળ વંસ. | ૪. |
| પરદેશીશ પ્રીતડી, કહે સખિ તુમ ન કરીશ; | |

- આવ્યો તિમ જાશે વળી, ઊભી હાથ ધસીશ. ૫.
 એવા ધૂર્ત જગત ફરે, કરતા નવ નવા વેશ;
 તુમ સમ આર્જવ પામિને, જૂઠું દિવ્ય ઉપદેશ. ૬.
 ધૂર્તનું મૃતક ન વિસરશે, તે ઊપર એક વાત;
 સાબળતા મતિ ઊલસે, હોય ન કબહિ વિધાત. ૭.

હાળ ૫ મી.

(વાહાલોજી વાય છે વાંસળી રે—એ દેશી.)

- જૂઠો મીઠો સંસારમાં રે, સાચો જગમાં ન સુહાય;
 માન પરીક્ષક સાચને રે, જૂઠો જૂઠાને ગાય. જૂઠો. ૧.
 વ્યવહાર પથે સમાચરે રે, ન કરે તે જૂઠનો સંગ;
 ધુરત પાપે પેટ જ ભરે રે, તસ જૂઠા સાથે રંગ. જૂઠો. ૨.
 વેશ્યા ચોર ને વાણિયા રે, પરદારક ને ઘૂતકાર;
 સ્વાર્થિ ધૂર્ત નિદ્રાળુઓ રે, એ જૂઠ તણા ભંડાર. જૂઠો. ૩.
 ધુરત વાત મીઠી કરે રે, પાડે પેહેલો વિશ્વાસ;
 હાહા મહિ પેશી કરી રે, જા્ય દેહ પછે ગળે પાસ. જૂઠો. ૪.
 ખારોદકે તૃપ્તિ નહી રે, જૂઠ ધુરતની વાત;
 સુણુતાં ધર્મ દૂરે કરે રે, વળિ ધન જીવિતનો ધાત. જૂઠો. ૫.
 બાળક ચોર ને પારધિ રે, ગાંધી નૃપ નાગ ને તીડ;
 વેશ્યા વૈદ્ય ધૂર્તાતિથિ રે, નવિ જાણે પરની પીડ. જૂઠો. ૬.
 સુર્યપૂરે રતનાગર રે, નામ શેઠ અતિ ધનવંત;
 અંગજાએક વિમલાબિધ રે, એક દિન દોય વાત કરંત. જૂઠો. ૭.
 શેઠ વદે બહુ ધન આપણે રે, જે જાણે ચોર ને રાય;
 વળિ પિત્રાઇ ચાડી કરે રે, એક દિવસે સમુળું જાય. જૂઠો. ૮.
 તે માટે એકાંતે જઈ રે, ધન ગોપવવું ઘટમાન;
 દ્રવ્ય વિના રામચંદ્રને રે, વશિષ્ઠ દિવ્ય અપમાન. જૂઠો. ૯.
 એમ ચિંતી પુત્ર પિતા મળી રે, ધન લેખ ગયા સમશાન;
 ધન ગાડંતાં કહે પૂતને રે, કરો નજર થઇ સાવધાન. જૂઠો. ૧૦.
 મધ્ય નિશીની વેળા ગઇ રે, નવિ કરશે શોર બકાર;

- પરધન લેવા ફરતા ધણા રે, જગ ધૂર્ત ઘૂત ને ચોર. જૂઠો. ૧૧.
- તવ સુત ચારે દિશિ જોવતો રે, નર સુતો દીઠો એક;
બાલાઓ પણ બાલ્યો નહીં રે, પગ આલી તાણ્યો છેક. જૂઠો. ૧૨.
- પણ તે સાસ ધૂંટી રહ્યો રે, તવ જાણ્યું મૃતક નીદાન;
શેઠ કલાથી ખડ્ગો કરી રે, કાપ્યાં તસ નાક ને કાન. જૂઠો. ૧૩.
- પુત્ર પિતા ધન દાટતાં રે, અહીં નાણુ કરીશ વિશેષ;
મંદિર જમને સૂતા બિહુ રે, ન રહિ શંકા લવલેશ. જૂઠો. ૧૪.
- પાછળ ધૂર્તે ધન કાઢાડિયું રે, ચિંતે ગયા નાક ને કાન;
પણ જે દ્રવ્ય ધરમાં હશે રે, તો કરશે જગત બહુ માન. જૂઠો. ૧૫.
- કાળો કાણો ને કુખડો રે, જે નર અલંકરિયો આથ;
જગ કહે બાધ સોહામણા રે, પગ પગ નર જાણે હાથ. જૂઠો. ૧૬.
- ધન સવિ લેઈ નિજ ધર ગયો રે, વિલસ્યે વેશ્યાદિક સાથ;
મેળા ખેળા કરતો ફરે રે, ધણા મિત્ર તે વલગ્યા હાથ. જૂઠો. ૧૭.
- એક દિન શેઠ ધન કાઢાડવા રે, ગયા સુતશું લેવા રોક;
ખાલી ખાડો દેખી કરિ રે, દોય મૂકે મોહોટી પોક. જૂઠો. ૧૮.
- લહિ મૂછાં વળી રોષ કરી રે, આગ્યા નિજ ગેહે રાત;
વાહાલી નિદ્રા ગઈ વેગળી રે, ચિંતાએ થયો પરજાત. જૂઠો. ૧૯.
- બિહુ જણુ ધારી નિરણુય કિયો રે, નાક કાન ગયાં તે ચોર;
એહ નિશાનીએ જાલવો રે, નવિ કરવું અવશું જોર. જૂઠો. ૨૦.
- નગરે જોતાં ગણીકા ધરે રે, દીઠો વિલસંતો તેહ;
મહિપતિ માણસે જાલિઓ રે, મળી કીધી નિશાનીજેહ. જૂઠો. ૨૧.
- ભૂપ બણે ધન કિમ લિયું રે, હસિ જોલે રાય હજૂર;
શેઠની પાસે મેં ધન લિયું રે, આપી કિંમત જરૂર. જૂઠો. ૨૨.
- રાય કહે તેં શું આપિયું રે, કહે મેં દિધાં નાક ને કાન;
તેજે પાછા મુજને દીએ રે, કરિ દેવે હતાં તે સમાન. જૂઠો. ૨૩.
- તો શેઠને ધન પાછું દિયું રે, નથી બીજી કાંઈ ભૂલ્ય;
વાત સુણી નૃપ જોલિઆ રે, હુઆ ધૂર્ત તમો દોય તુલ્ય. જૂઠો. ૨૪.
- શેઠ ગયા નિજ મંદિરે રે, ગયો ધૂર્ત વેશ્યા ગેહ;

ધૂર્ત વાત સુશ્ચિરવામિનીરે, પટધરસ્યું ન ધરશે નેહ. જૂઠ્ઠા. ૨૫.
વાત વીનોદ અચરિજ ભયોં રે, ચંદ્રશેખર રાસ રસાળ;
ત્રિજે ખડે એ પાંચમી રે, શુભવીરે વખાણી ઢાળ. જૂઠ્ઠા. ૨૬.

ઢાલરા.

કુંઝરી કહે સખિ સાલજો, વાત કહી તેં સાર;
પણ જાણ્યાવિણ શું કરે, મુજ મન કરે વિચાર. ૧.
ધૂરત તો ફરતા ધણા, ધૂતે બાલિશ લોક;
સજ્જન રવિદર્શન વિના, મુજ ન હશે ચિત કોક. ૨.
નારિ ચરિત્રની આગળે, ધૂર્ત કળા અપ્રમાણ;
માહલાએ મહિતળ વચે, રાજ્યા જાણુ અજાણ. ૩.
તેમાં પણ સુશિલા સતિ, બુદ્ધિવતી જે નાર;
કનક કસોટીશે ધસે, વરણવતી સંસાર. ૪.
જિમ જગ રૂપવતિ સતિ, ધૂર્તાદિક સંયોગ;
યોગિ કર્યા જણુ ચ્યારને, આપ વરી સુખભોગ. ૫.
કહે સખીયો અમને કહો, બુદ્ધિ પ્રપંચ વિચાર;
પદ્માવતિ વળતું કહે, તેહ તણો અધિકાર. ૬.

ઢાળ ૬ ઠી.

(સખરમેં સખરી કુણુ જગતકી મોહની—એ દેશી.)

સુણુ હો સખિ લખી વાત પુરાણી ગ્રંથમેં,
સતિ કુમતિ ભેદ વિનોદ બડા ગુણુ પંથમેં; હાં હાં બડા ગુણુ પંથમેં,
મેરી જન બડા ગુણુ પંથમેં.
કુડ કપટકી ખાતમેં દૂષણુ ડોલતે;
વિધિ ચ્યાર નિષેધ રાગદંત એકાંત ન બોલતે. હાં હાં એકાંત. મેરી. ૧.
વિશ્વપૂરે ગુણસાગર નામે શ્રેષ્ઠ સુતા,
ગુણવંતિ ગુણાવલી નામ સતીવત અદ્ભુતા; હાં હાં સતી.
રૂપ અનૂપ નિહાળત લધૂતા ભઈ,
મેંના ચ્યાર રંભા ઉરવશી બિધર્વ ગતિ ગઈ. હાં હાં બિધર્વ. મેરી. ૨.
રાગપૂરે ધનવંત શેઠ ધર સાસરા,

- જ્યવંત કુમારકે સાથ ગમે સુખ વાસરા; હાં હાં ગમે.
 એક દીન સારથવાહ ધનાભિધ આવતે,
 તસ ગેહ ઉતારા કીધ રહે ખટ માસ તે. હાં હાં રહે. મેરી. ૩.
 ગુણાવળી રૂપવંત નધાસેં દેખતે,
 ભગિ કામ નરેંદકી ચોટ ઊસેપર મોહતે; હાં હાં ઉસે.
 માળણુ દૂતી કે સાથ સદેવે કહાવતે,
 સા નધાસે ન જોવે તાસ તથાપિ ધહાંવતે. હાં હાં તથાપિ. મેરી. ૪.
 આપકે દેશ જવાકી તૈયારી જળ્ય રહે,
 સોય તામ કહાવે તાસ અળે તૂં કયા કહે; હાં હાં અળે.
 આજ મુકામ કરી તુજપર મરણો કીયો,
 નહીતો અમ સાથ ચલો ધન માલ તુજે દીયો. હાં હાં ધન. મેરી. ૫.
 દૂતીકા વયણુ સુણિ કરી સા ચિંતે વસા,
 કામી નર અંધ ન દેખે વાસર ને નિશા; હાં હાં વાસર.
 દ્રવ્ય હરં મેં તાસ ધર્યા ફેર ના કરે,
 યું ધારિ વિચારી વાત દુતિકું ઉચરે. હાં હાં દુતી. મેરી. ૬.
 જાય ઊસે કહો એમ આવુંગી નિશા સમે,
 હુઆ શેઠ ખુશી સુણિ વાત ચલ્યો સંધ્યા સમે; હાં હાં ચાલ્યો.
 માળણુ સાથ ગુણાવલી યક્ષ નમન ગઇ,
 દૂતીને વિસરજી ગેહ ઉસે બેળી બઇ. હાં હાં ઉસે. મેરી. ૭.
 સાંઠિ ચઢિ બણે શેઠકું મોય વિસ્મૃત હુઇ,
 ચલનેકા સતાળીસે ઝાંઝર એક મેં જુલ ગઇ; હાં હાં એક.
 આ નેઝર ખિન ન ચલુંગી તુમ લાચો જઇ,
 હઠ દેખી ગણુ તસ ગેહ પિછેસે કયા હુઇ. હાં હાં પિછેસે. મેરી. ૮.
 વન મધ્યે એક તસકર સા દેખી કરી,
 રૂપ ફેરે બાણે વિંધાણો રાગે દીશા ધરી; હાં હાં રાગ.
 સાંઠિ ઉપર ચઢિ હલકારિ મારગ સર,
 સો ફેહે ઝાલિ લગામ જોર મિલિ તું સુંદર. હાં હાં મીલી. મેરી. ૯.
 બાલે સતી મન વંચિત બાઅ દિશા ફળી,

હિરા માણક મોતી બર્ષાં તુમસેં પ્રીતિ મળી; હાં હાં તુમ.
 એક પૂર પરિસરે વન તર હેઠ વિસામતી,
 દેધ વિસવાસ ને ભોજન કારણ ભેજતી. હાં હાં કારણ. મેરી. ૧૦.
 વનગાળક તે દેખી વદે નૃપ આગળે,
 યુવતી રૂપવંતી ભરી ધન એકલી ભાગળે; હાં હાં એકલી.
 લંપટી સાંઠી સહ દ્રવ્ય નારી અણાવહી;
 કરભિ સહ ભૂપસે યોલે હસંત ખડી રહી. હાં હાં હસંત. મેરી. ૧૧.
 તુમકું સ્વયંવરનેકું હમુ ઇહાં આવિયા,
 તુમે કાહેકું સેવક સાથ હમકું યોલાવિયા; હાં. હાં હમકું.
 મંદીર દેધ ઊતારી ખાનપાન મોકલે,
 મન મેલણુ ખેલણુ તાકું યોલાવનસેં ચલે. હાં હાં યોલા. મેરી. ૧૨.
 યોલે સતી રહો દૂર મેરી ખાતાં સુણો,
 કામદેવકે મંદિર યાત્રા કરણકું જાવણો; હાં હાં કરણ.
 તુમ મુખ દરશન સુખભર મેં પાયા સહી,
 જઈ રાજપુરે સોય મંદિર પુણું ખડી રહી. હાં હાં પુણું. મેરી. ૧૩.
 કાટી મુઝ તુમ ભૂપણુ પેહેરી જાવણાં,
 કરિ પૂણું અભિગ્રહ સિદ્ધ પિછે ઇહાં આવણાં; હાં હાં પીછે.
 માલ સહીત કરભીકું ઉહાં કરણી ખડી,
 કામદેવ ચરણ રજ તિલક કર પાએ પડી. હાં હાં કર. મેરી. ૧૪.
 રાય સુણી નીજ સૈન્યક સાથે મોકલે,
 કરભિ કરિ અગ્ર સુખાસન બેસી ચલે; હાં હાં સુખાસન.
 રાજપૂરિ નગરી વન સેના ઊતરે,
 કરભિ ભૂપણુ સુગુણાવળી ગઈ નિજ સાસરે. હાં હાં ગઈ. મેરી. ૧૫.
 સૈન્ય વિલક્ષ જઈ નૃપને કહેતા વળી,
 તુમે સાસરવાસો કરીને તસ ધર મોકલી; હાં હાં તસ.
 રાજ્ય તજી તસ મોલે નૃપ યોગિ થયો,
 રાખ યોળી ધરિ કર ઝોળી વનેચરમેં ગયો. હાં હાં વને. મેરી. ૧૬.
 ભોજન લાવત ચોર ન દેખી જા વને,

તવ રાગે વાણો તે પણ વન યોગિ બને; હાં હાં વન.
 સાથપતિ લેઇ અંજર દૂતિ હાથસે,
 વન મધ્ય નિહાળી શોકે બયો તે અનાથસે. હાં હાં બયો. મેરી. ૧૭.
 દૂતીકું દેઇ અંજર તે રોતે ગયે,
 નિજ અંગ વિભૂતી લગાય દુખે યોગિ બયે; હાં હાં દુખે.
 નારી ગઇ સુણિ તંસ ધવ વૈરાગ્યે બળ્યો,
 સગડી ધરી હાથ જ્યંત યોગીશ્વર થઇ ચલ્યો. હાં હાં યોગી. મેરી. ૧૮.
 આર યોગી થઈ ગામ વને ફિરતે ફરે,
 એક દિન વન સરોવર પાળે તે ભેગા મળે; હાં હાં. પાળે.
 પાઉ પરી એક એકકું અલ્લક ઝાલતે,
 યોગિ:કુળ ફેરા મંત્ર વિભૂતીકા ઝાલતે. હાં હાં વિભૂતી. મેરી. ૧૯.
 ધુણિ લગાઇ શખાઇસે રોટિ પકાવતે,
 ફેળ પત્ર સફોરે દાળસે ભોગ લગાવતે; હાં હાં ભોગ.
 હોઠા પાણી લે કર ગાંજ ચડાવતે,
 બંગોઠા રંગ કાહાડિ કરિ એક એકકું પાવતે. હાં હાં એક. મેરી. ૨૦.
 બાત કરંતા બાઇ યોગ તુંમે કિજી સિયા,
 કુંચુ ગુરૂ મિલિએ સાંઇ નામ તુમારા કયા દિયા; હાં હાં તુમારા.
 સાથપતિ કહે બાઇ મળી એક બાલિકા,
 હિરા માણુક મોતિ લે ગઇ તવ ધરિ ઝોળીકા. હાં હાં તસ. મેરી. ૨૧.
 ધરકા નખોધ વાળ કર બરમ લગાવતે,
 તીણે નામ નખોધપુરી કહિ દુનિયાં ગાવતે; હાં હાં દુનિયા.
 નારીસે ત્રાસત નાસત ધર ધર જવતે,
 માઇ માઇ કહિ કરિ બિક્ષા લે કર આવતે; હાં હાં લેકર. મેરી. ૨૨.
 ચોર કહે મેં સોર કરું કેઇ નારમેં,
 મિજે મોલ્ય લગાઈ ખરાજ કિયા સંસારમેં; હાં હાં કીયા.
 કરબિ કે ઉપર પૈસા બરેલા લે ગઇ,
 વિશ્વાસે બખાડી યોગિપણા અમ દે ગઇ. હાં હાં અમ. મેરી. ૨૩.
 રાય બણે સુણુ બાય અમો તો રાખિયા,

ઝાપ નારી ગપ લપ કોડ હમૂ તો લાજ્યા; હાં હાં હમૂ.
 સૈન્ય સુભટ જોતાં ગપ સાસરે મોજમેં,
 હમે યોગી હુવા તસ મોલે રહું રથુ રોજમેં. હાં હાં રહું. મેરી. ૨૪.
 ચોથો વિચારે નારી મળી મુજ મહાસતી,
 બણે સોય સુણો હમુ યોગી હુવા નારી વતી; હાં હાં હુવા.
 જ્યમ કહિ હઠી જ્યંત નિજ ધર જવતે,
 સહી નારી ગુણાવળી સાથ ક પ્રેમ મિલાવને; હાં હાં પ્રેમ. મેરી. ૨૫.
 સદગુરૂ પાસે ધર્મ સુણિ વત પાવતે,
 દોય દંપતિ ગુરૂ ગુણભક્તિએ સ્વર્ગ સધાવતે; હાં હાં સ્વર્ગ.
 ત્રીજે ખંડે ઢાળ એ છટી સંવરી,
 શ્રી શુભવીર વિનોદ વચન રસમંજરી. હાં હાં વચન. મેરી. ૨૬.

દોહરા.

૧. પદ્માવતિ કેહે સુણુ સખી, નહિ પટધર એ ધૂત;
 કરિય પરીક્ષા પરણુથું, મંન વંછિત વરજૂત.
૨. દાસી મુખે નરપતિ સુણિ, હર્ષ લહે સવિશેષ;
 સ્વયંવરા મંડપ રચે, કરી સામગ્રી અશેષ.
૩. ગામ નગરના બૂપને, તેડે કરિ બહુ માન;
 રાજસુતાને સ્વયંવરે, આવો સપુત્ર સયાન.
૪. રૂદ્ધિ સહીત આવ્યા સવે, રત્નપુરિ ઉદ્યાન;
 ગોરવ તસ બૂપતિ કરે, તૃણ અશ્વનાદિ વિતાન.
૫. થંભ પ્રટિકમય અગમગે, પૂતળી નાટારંભ;
 પંચવરણુ ચિત્રામણે, સ્વર્ગ વિમાન અચંભ.
૬. પંક્તિ સિંહાસન શોભતિ, ચંદ્રઆ ચોસાળ;
 ધૂપગટા ગગને ચલી, દારે કુસુમની માળ.
૭. દેખી નૃપસચિ હરખિયા, મંડપ સ્થના સ્મર;
 મદૂરત સર તિહાં આવિને, બેઠા સહુ પરિવાર.

ઢાળ ૭ મી.

(સોગડાં તે માંડયાં સોળ રે—એ દેશી.)

મળી મંડપ માંહે કચેરી રે, છુટા નાંખ્યાં પુલ તે વેરી રે; શોભા સ્વર્ગની રે.
 કહે પદ્મરથ તે વેળા રે, નીભાર્ધ સર્વ મળ્યા ઇંહા બેળા રે. શોભા૦૧.
 મુજધર એક ચાપ ઉદાર રે, નામ છે તસ વજ્રર સાર રે; શોભા૦
 તસ પશુછ ચઢી ન વિલોડી રે, તે જીપર દેવની ચોકી રે. શોભા૦૨.
 કરિ પૂજા થાપ્યું કચેરી રે, જે ચઢાવે નર એક ફેરી રે; શોભા૦
 પદમાવતિ પુત્રિ બાળા રે, તસ કંઠ ઠવે વરમાળા રે. શોભા૦૩.
 સુશ્ચિ બોલે ગર્વભરેલા રે, એ કામ માહે શી વેળા રે; શોભા૦
 ધરિ પદમાવતિ શશુમાર રે, સાથે સખિના પરિવાર રે. શોભા૦૪.
 પાલખિએ બેસી ચલંતી રે, જાણે ઇંદ્રની પુત્રિ જયંતી રે; શોભા૦
 હેમ કંબાકર અળકાર રે, ચલે આગળ દાસી ચાર રે. શોભા૦૫.
 દોય પંખાએ પવન કરેવે રે, દોય તાંબૂલ ખીડાં દેવે રે; શોભા૦
 મંડપ છાયો અંધાર રે, તિહાં વિજળીનો અળકાર રે. શોભા૦૬.
 વળિ સાથે સુભટ હજાર રે, મંડપ આવિ તિથિ વાર રે; શોભા૦
 પશુ મનમાં ચિંતા એક રે, પટધરની રહેજ્યો ટેક રે. શોભા૦૭.
 એક બોલ્યો મંગળ પાઠ રે, સા શકુનનિ બાંધે ગાંઠ રે; શોભા૦
 જીતરી સખિયોને વિચાલે રે, પૂરવ ભવ કંત નિહાળે રે. શોભા૦૮.
 એક દિશ દોય મિત્ર તે બેઠા રે, રાજપુત્રિએ નયણે દીઠા રે; શોભા૦
 દાસી વચને નૃપનંદ રે, ધરિ ધીરજ જીઠે આનંદ રે. શોભા૦૯.
 લાટદેશનો રાય અંગધ રે, ચાપ દેખી થયો તે અંધ રે; શોભા૦
 લજવાણો ગયો અણુ બાળી રે, સભા લોક હસે દેઇ તાળી રે. શોભા૦૧૦.
 આવ્યો રાજ કરણાટ રે, નાગફણિએ પડ્યો ચત્તાપાટ રે; શોભા૦
 જે જે નૃપ સત હિજમાળ રે, દેવ રૂઝા સિખી કરે આળ રે. શોભા૦૧૧.
 નિયું ભેઠ સવિ નૃપ બેઠા રે, મુનિરાજ્યું ધ્યાનમાં પેઠા રે; શોભા૦
 હુઆં નૃપ ચિંતાતુર જામ રે, ચિત્તસેન ઉભો થઇ તામ રે. શોભા૦૧૨.
 વદે મિત્રને ધૈર્ય પ્રચંડ રે, તુમ સાહજ ધરં કો ડંડ રે; શોભા૦

| | |
|--|----------|
| અસિ કર ધરી મિત્રને ભમતો રે, ચિત્રસેન ધનુષને નમતો રે. | શોભા૦૧૩. |
| ધનુ વેદ કળાએ દક્ષ રે, સમરતો ધનંજય યક્ષ રે; | શોભા૦ |
| તે શિધ સાન્ય કરાવે રે, લીલાએ ધનુષ ચઢાવે રે. | શોભા૦૧૪. |
| કુંવરી હરખિ તિથિ વેળા રે, તસ કંઠ હવે વરમાળા રે, | શોભા૦ |
| અજ્ઞાનકુળે નૃપ રૂઠ્યા રે, સાયુધે રણુ કરવા ઊઠ્યા રે. | શોભા૦૧૫. |
| રે રાંક તું નહિ નૃપ બાળ રે, તન્ય કંઠ થકી વરમાળરે; | શોભા૦ |
| ભણે કુંવર તમે શિયાળ રે, હું કેસરીસીંહનો બાળ રે. | શોભા૦૧૬. |
| કન્યાની યાચના સારી રે, નવી માગી આવે નારી રે; | શોભા૦ |
| પરનારી તણા અભિલાખી રે, પાપ પંકિલ દુરગતિ દાખી રે. | શોભા૦૧૭. |
| મુજ કર અસિ ધારા ગંગ રે, કરો સ્નાને નિર્મળ અંગ રે; | શોભા૦ |
| એણે બોલે મચ્છો સંગ્રામ રે, સૂર સાન્યથી નાહા તામ રે. | શોભા૦૧૮. |
| વીરસેન વસંત પૂરિંદ રે, ચિત્રસેન જ્યો તસ નંદ રે; | શોભા૦ |
| અણચિંતી અમૃત તોલે રે, ખિરદાવળી માગધ બોલે રે. | શોભા૦૧૯. |
| સુણિ નૃપ સહુ વિસ્મય પામે રે, બળવંત લહી શિર નામે રે; | શોભા૦ |
| વિસ્તારી વિવાહ કીધો રે, પદમરથ કારજ સીધો રે. | શોભા૦૨૦. |
| ગજ વાજિ રથાદિક દીધાં રે, ચિત્રસેન કુમારે લીધાં રે; | શોભા૦ |
| • વળી જાગ્યકને બહુ દાન રે, રાય રાણાને બહુ માન રે. | શોભા૦૨૧. |
| વિલસે આવાસ ઉતંગ રે, રસભર પદ્માવતિ સંગ રે; | શોભા૦ |
| પરભવની વાત સંભારે રે, રાગ પૂરવનો ન વિસારે રે. | શોભા૦૨૨. |
| ગીત ને નાટક જોતાં રે, સુખભર વિત્યા દિન કેતા રે; | શોભા૦ |
| ખંડ ત્રિજો સાતમી ઢાળ રે, શુભવીર વચન રસાળ રે. | શોભા૦૨૩. |

દોહરા.

| | |
|--|----|
| એક દિન મિત્રને ઇમ કહે, જઇશું હવે નિજ દેશ; | |
| વ્યસન તન્યા સુખ સંપન્ન્યા, સદગુરુને ઉપદેશ. | ૧. |
| માતા મન આશિશથી, પામ્યો રૂઢિ વિશાળ; | |
| મચ્છિ સમરણ માત્રથી, જળમાં જીવે બાળ. | ૨. |
| નાગિણ આલિંગન કરે, પત્રગ હુએ અદ્ભુત; | |
| કુર્મિ આલોકન કરે, તિણે જળ જીવે પૂત. | ૩. |

| | |
|---|----|
| તાત રનેહથી માતનો, લક્ષ ગુણો છે રનેહ; | |
| ખેહ ભરી ગાળો દિયે, તોપણુ ધૃતનો મેહ. | ૪. |
| માતપિતા ચરણે જઇ, વિનયે નમું એક વાર; | |
| માત તાત સેવન થકી, લહું શોભા સંસાર. | ૫. |
| સસરા ધર વસતાં થકી, નિરલજનો અવતાર; | |
| પીયર ભલું નહિ નારીને, દુર્બળ વર ભરતાર. | ૬. |
| આપ ગુણે ઉત્તમ કહ્યા, મધ્યમ જનકને નામ; | |
| અધમ કહ્યા માહિલ ગુણે, અધમ અધમ આ હામ. | ૭. |
| રત્નસાર સુણિને જઇ, કહે નૃપને તે વાત, | |
| ઉત્કંઠા અમને ધણી, મળવા માત ને તાત. | ૮. |
| રાય સુણિ મન ચિંતવી, રાણી સાથ ત્રિચાર; | |
| સામગ્રી સવિ સજ કરે, પૂત્રિશ્ચં ધરિ પ્યાર. | ૯. |

ઢાળ ૮ મી.

(વીર જીજ્ઞંસ જગત ઉપકારી—એ દેશી.)

| | |
|---|----------|
| પુન્ય કરો જગમાં સદ્ પ્રાણિ, પણુ સદ્ગુર ઉપદેશજી; | |
| ગુર ઉપદેશે આ ભવ સુખિઆ, પરભવ નહી દુખ લેશજી. | પુન્ય ૧. |
| ચિતે રાય જે પૂત્રી જાઇ, જાણો નેટ પરાધજી; | |
| ધેંશ શિરામણુ છાલીદુ જાણું, જેવું બદામનું નાણુંજી. | પુન્ય ૨. |
| કાંસાકુટ કરે ધનની ગણતી, પ્રાણુણે ધર કરે વસતીજી; | |
| રક્ત ચણોડીનો અલંકાર, પુત્રિનો પરિવારજી. | પુન્ય ૩. |
| રાજા રાણિ કરત સજાઇ, દેતા દ્રવ્ય અપારજી; | |
| વંદ્યાબૂપણુ રત્ન દિયે વળી, હય જય રથ પરિવારજી. | પુન્ય ૪. |
| નૃપ રાણી ખેટીને ભાખે, હંત શિખામણુ સારજી; | |
| સસરા સાસુનો વિનય કરજે, દેવ સમો ભરતારજી. | પુન્ય ૫. |
| દેવ ગુરની ભક્તિ કરજે, પાળજે વ્રત નેમજી; | |
| સજ્જ સાહેલી કરે મિલણુ, પદ્માવતીશું પ્રેમજી. | પુન્ય ૬. |
| બોલાવી નૃપ પાછા વળિયા, કુવર કરે પરીમાણુજી; | |
| નવ નવ કોતક જોતાં પામ્યું, મનોરમા ઉદ્ધાનજી. | પુન્ય ૭. |

- વડ એક મોટો વિસ્તર શાખ, ચિહ્ન દિશ સૈન્ય વસાયજી; દંપતિ મિત્ર રહ્યા વડ હેઠે, પામિ શિતળ છાંયજી. પુન્ય૦ ૮.
- સૈન્ય સુભટ સૂતા સંધ્યાએ, શ્રમ હર ગઘ મધ્ય રાતિજી; દંપતિ સૂતાં ભર નિદ્રાએ, યોદ્ધે બંતર જાતિજી. પુન્ય૦ ૯.
- મિત્ર ખડગ કર ચોકી ભરતાં, સાંભળતો તે વાતજી; ગોમૂખ યક્ષ ચક્રેસરી દેવિ, વૃક્ષે વસે દિન રાતિજી. પુન્ય૦ ૧૦.
- દેશે રાજ્ય કિંવા નહી દેવે, આ નરને નીજ તાતજી; દેવિ પુછે તે યક્ષ ભણે એમ, એ છે વિખમી વાતજી. પુન્ય૦ ૧૧.
- આપણો એ સાધર્મિક જાણિ, વાત કદં ઉપગારજી; કુંવર ચત્યા પછી માતા એહની, મરણ ગઘ નિરધારજી. પુન્ય૦ ૧૨.
- માત સપત્ની વિમળા નામે, વશ્ય થયો તસ રાયજી; ગૂણુસેન નિજ સુત રાજ્ય થાપવા, દરતી બહુલ ઉપાયજી; પુન્ય૦ ૧૩.
- ચિત્રસેનને હણવા કારણ, શીખળ્યો નૃપને એમજી; આવે કુંવર તદા એ ઘોડો, બેસણ દેળ્યો પ્રેમજી. પુન્ય૦ ૧૪.
- તુરગથી ન મરે તો દરવાજે, યંત્ર પ્રયોગે કીધજી; હેઠળ જતાં પડશે ઉપર, થાશે મનોરથ સિધજી. પુન્ય૦ ૧૫.
- તેથી ન મરે તો વિશ્વમોદક, એ ત્રણ આ વળી જાસજી; નારી પ્રેયો શુવંશ રવૈયો, કરે દધીની છાશજી. પુન્ય૦ ૧૬.
- ચોથી આવળી સળ્યા સૂતાં, ભય છે ભૂજંગનો દેહજી; જો મૂકારો મંત્રિ મતિથી, તો થાશે રાજ એહજી. પુન્ય૦ ૧૭.
- કરી ઉપગાર વાત જો કેહેશે, તો નિજ પથ્થર રૂપજી; રત્નસાર સુર વાત સુણીને, ધારી હવે મન કૂપજી. પુન્ય૦ ૧૮.
- પરભાતે સવિ સૈન્યશું ચલીયા, કરત અખંડ પ્રયાણજી; આવ્યા નિજ પુર સાંભળી સનમુખ, આવે સનમન રાણજી. પુન્ય૦ ૧૯.
- અશ્વથી ઉતરી તાતને નમતાં, દીયે આલિંગન રાયજી; કૃત્રિમ રનેહે કુશળ તે પૂછી, દુષ્ટ તુરંગ ધરાયજી. પુન્ય૦ ૨૦.
- મિત્રે ભુદિ બળે કરી દૂરે, બીજે અગ્રે ચઢાયજી; આચ્છવશ પોળ હેઠે આવત, હયમુખ દીએ મિત્ર ધાયજી. પુન્ય૦ ૨૧.

- પાછે પગે હથ દૂરે જાતે, તતખિણ પોળ પ્રતાપજી;
મહુરત વેળા પડ્યો દરવાજે, લોકતણે થયો ધાતજી. પુન્ય૦ ૨૨.
- પાપ પ્રગટ થઈ નર મુખ યોલે, રાયે કીધ ઉપાયજી;
ચિત્રસેન જીવ્યા તે સુંદર, સ્નેહી મિત્ર પસાયજી. પુન્ય૦ ૨૩.
- નિજ ધર આવી તાતને વિનયે, રંજે શંખ નિરાશજી;
નિર્મળ જળ ખારે વસ્ત્રાદિક, જાય ન ગળિનો પાસજી. પુન્ય૦ ૨૪.
- વિમળા માત નમી સુખ પૂછી, દંપતિ નિજ ધર જાયજી;
તે દિન વિમળા નિજ ધર જમવા, તેડે કપટ ધરાયજી. પુન્ય૦ ૨૫.
- રાય સ્વજન કુંવરાદિક યેઠા, જમવા ધરી ઉલ્લાસજી;
રત્નસાહાર દોય મોદક લાવી, જાના રાખે પાસજી. પુન્ય૦ ૨૬.
- પીરસવા રાણી લેઈ થાળ, મોદક ભરીયા સારજી;
રાજા લઘુ સૂત ભેગા યેઠા, પીરસતી તિથિ વારજી. પુન્ય૦ ૨૭.
- દોય મિત્ર ભેગા દેખીને, વિખ મોદક દિગ્ધે દોયજી;
મિત્ર દુર તજિ સાહાર તે ખાવે, જોરહ ધરિઆ સોયજી. પુન્ય૦ ૨૮.
- ખટરસ પાક જમીને યેઠા, તાંજૂળ ખીડાં ખાયજી;
વસ્ત્રાભરણુ લઈ સનમાને, નિજ મંદિરિએ સધાયજી. પુન્ય૦ ૨૯.
- પદ્માવતી સનમાની સાસુ, કરતી ગેહ વદાયજી;
શ્રી શુભવીર ત્રીજે ખડે, આઠમી ઢાળ કહાયજી. પુન્ય૦ ૩૦.

દોહરા.

- એક દિન નિશી નૃપ ચિંતવે, અહો મુજ બુદ્ધિ પળાય;
કુલ અવતંસ સૂતો પરિ, કીધો મરણુ ઉપાય. ૧.
- ધિગ ધિગ મુજ પૌરૂષપણું, ધિગ ધિગ રાજ્યવિલાસ;
શ્રી વશ પુત્ર રતનતણે, ચિંતવ્યો ચિત વિનાશ. ૨.
- એમ વૈરાગ રસે ભર્યો, રવિ ઉદયે ભૂપાલ;
સમવસર્યા વનમેં તદા, વીર જીજ્ઞુસ દયાળ. ૩.
- દેવે સમવસરણુ રચ્યું, તખત બિરાજે નાથ;
વનપાલક મુખ સાંભળી, આવે નૃપ સહુ સાથ. ૪.
- વંદિ દેઇ પરદક્ષણા, યેઠા થયો ચિત ઠામ;

- પ્રભુ વાણી અમૃત સમી, સુણિ પામ્યા વિશ્વરામ. ૫.
 બહી વૈરાગ્ય ધરે જઇ, મેળવી મંત્રી સાથ;
 ચિત્રસેન પદ થાપિને, ત્રિએ દિક્ષા પ્રભુ હાથ. ૬.
 વિમળા પણ સંયમ લીએ, ગણિ સંસાર અસાર;
 મહાશુ આ સેવન શીખતાં, ભૂતળ કરત વિહાર. ૭.
 ચિત્રસેન રાજ થયો, પાળે રાજ્ય મહંત;
 પંચ સયાં મંત્રીશરે, રત્નસાહાર થાપંત. ૮.
 દિન કેતે વિત્યે થકે, રત્નસાહાર કરે ચિત્ત;
 આવળી ત્રણ વળી ગઇ, પણ નહિ હુવા નચિંત. ૯.
 કહે નૃપને પુન્ય જ કરો, પુન્યથી પાપ પળાય;
 તુમ શિર કષ્ટ હે મોટકું, ટળશે તવ સુખ થાય. ૧૦.
 તવ રાજ ગુરૂદેવની, ભક્તિ કરે એક ચિત્ત;
 જીવ અમાર પલાવતા, દાને દિએ બહુ વિત. ૧૧.
 પણ મંત્રી નૃપ પાસથી, ન રહે ક્ષણ એક દૂર;
 ભોજન પણ ભેગા કરે, રાત્રે ચોક્કી હજૂર. ૧૨.

ઢાળ ૯ મી.

(મળના વાલાની વિનતી રે—એ દેશી.)

- અન્ય દીને મધ્ય નિશા સમે રે, સૂતા નિદ્રાએ રાયા લાલ;
 મંત્રી ચોક્કી ભરતે થકે રે, દીડી ચંચળ છાયા લાલ.
 અમરની વાણિ અમોઘ છે રે. ૧.
 ઉદ્ધ નજર કરી ભેવતા રે, દીઠો પતંગ કાળો લાલ;
 ખંડોખંડ મંત્રી કરી રે, ગુપ્ત ક્યો લેઇ થાળો લાલ. અમરની ૨.
 રાણી ઝંઘા ઉપર પડ્યો રે, રૂધિરનો બિંદુ એક દીઠો લાલ;
 વસ્ત્રે મંત્રી લૂહતાં થકાં રે, જાગત દેખિ નૃપ રૂઝ્યો લાલ. અમરની ૩.
 મંત્રીને કહે શું કરો રે, મંત્રી વિચારે ભય બાતે લાલ;
 હિતર શો દીઠું શંકા પડી રે, વધન દીને દ્રષ્ટાંતે લાલ. અમરની ૪.
 પથ્થર થાઉં સાચું વહે રે, જુઠે રાજ નવિ માને લાલ;
 કૃત ઉપગાર દુરે કરી રે, દુર કરે કરિ અપમાને લાલ. અમરની ૫.

પાવૈને નાવિ પાનો ચઢે રે, સોં સોં બાળક રોવે લાલ;
જન્મ લગે જો સેવા કરે રે, રાજા મિત્ર ન હોવે લાલ. અમરનીં ૬.

યતઃ

કાકેશૌચં દ્યુતકારેષુ સત્યં ॥ કલીબે ધૈર્યં મદ્યપે તત્ત્વચિંતા ॥
સર્પે ક્ષાંતિઃ સ્ત્રીષુ કામોપશાંતિઃ ॥ રાજા મિત્રં ક્ષેન દૃષ્ટં શ્રુતં વા ॥

પૂર્વં ચાલ.

સતનો બેલી છે સાહિબો રે, જૂઠાનો જમરાય લાલ;
સાચું બોલવું મુજ ઘટે રે, દીકું જ્ઞાનીનું થાય લાલ. અમરનીં ૭.
મંત્રી કહે સાચું બોલ્યા થકી રે, થાપશહું પથ્થર રૂપે લાલ;
રાય વઢે જૂઠું એ વારતારે, ખાડ ખણે નહીં કુપો લાલ. અમરનીં ૮.
સત્ત્વ ધરી તવ મંત્રી બણે રે, પદ્માવતીશું આવંતા લાલ;
વડ હેઠે તુમે નિદ્રા વરી રે, દેવી દેવ બોલંતા લાલ. અમરનીં ૯.
આવળી જીવિત થાતની રે, ચ્યાર સૂણી તુમ ફેરી લાલ;
જનનિ જતાં તાતરીપૂ થયો રે, વિમળાએ ચિત ફેરી લાલ. અમરનીં ૧૦.
સધળી વાત માંડી કહી રે, તેહમાં અશ્વની વાતે લાલ;
જનુ સમાણો પથ્થર થયો, રે, કટિસમ પોળ નિપાતે લાલ. અમરનીં ૧૧.
નૃપ દેખે પશુ હઠથી કહે રે, બોલે આગળ ચૂંપે લાલ;
વિખમોદક ત્રિજી બણે રે; કંઠજો પથ્થર રૂપે લાલ. અમરનીં ૧૨.
તોપશુ નૃપ બોલે ચોથી કહો રે, જળ અહિખિંદુ કહેવાણો લાલ;
પથ્થરની પડિમા થયો રે, દેખી ભૂપ મુરજાણો લાલ. અમરનીં ૧૩.
મૂર્છાવળી તવ રોતો ઘણુ રે, મિત્ર તણા ચુણુ સંભારી લાલ;
એ વિણુ રાજને શું કરું રે, વાત પુરી ન વિચારી લાલ. અમરનીં ૧૪.
મરણુ શરણુ હવે માહરે રે, વચન સૂણીને પટરાણી લાલ;
ચિંતે હાર્યાજ સકળ ગયું રે, લોકમેં હાંસી ને હાણી લાલ. અમરનીં ૧૫.
કરિએ કાળ બલંધના રે, નૃપને કહે શું વિમાસો લાલ;
રાંકપરે શું રૂઢન કરો રે, અવળો નાખીને પાસો લાલ. અમરનીં ૧૬.
કરિ ઉપાય સજ કીજીએ રે, મંડાવો દાનશાળા લાલ;
દેશી વિદેશી મંત્રે ભર્યા રે, કાનપટા જોગી જટા લાલ. અમરનીં ૧૭.

અનમશે કેમ આવશે રે, કરશે તે ઉપગારો લાલ;
 તતખિણુ દાનશાળા કરી રે, આવે લોક હજારો લાલ. અમરનીં ૧૮.
 ખાખી યોગી જે જે કહે રે, તે તે કીધ ઉપાયો લાલ;
 પણુ એક લેશ ગુણુ નવિ થયો રે, તવ નૃપ શોકે ભરાયો લાલ. અમરનીં ૧૯.
 એસે ન રાજ્ય કચેરીએ રે, ગીત ને નૃત્ય ન સુઠાવે લાલ,
 દંપતિ દોષ ચિંતા ભરે રે, દિવસ નીશા નવિ જાવે લાલ. અમરનીં ૨૦.
 એક દિન ચિંતે એ દેવની રે, માયા દેવ સમાવે લાલ;
 જમ વડ હેઠે કરી વિનતિ રે, કરણુએ કાંઈ એ બતાવે લાલ. અમરનીં ૨૧.
 ઇમ ધારિ શુભ વેળા લહી રે, ચાલ્યો રાય એકાકી લાલ;
 દિન કેતે વડ પામિયો રે, રાત્રે સૂતો તે પાંકી લાલ. અમરનીં ૨૨.
 અતિ ચિંતાએ નિદ્રા નહી રે, દેવી યક્ષને ભાષે લાલ;
 કુણુ દુખિયો નર એકલો રે, તવ સૂર ઉત્તર દાષે લાલ. અમરનીં ૨૩.
 મિત્ર વિયોગે એ દુઃખ ભર્યો રે, સા ભણે કીમ વિયોગી લાલ;
 સો કહે પૂર્વે આવ્યા હતા રે, પત્નિ મિત્રશું ભોગી લાલ. અમરનીં ૨૪.
 તે દીન મેં તુજને કહી રે, એહને આવળી ચારે લાલ;
 મિત્રે ટાળી તે આવળી રે, પણુ મેં ના કહી તે વારે લાલ. અમરનીં ૨૫.
 તે લોપી નૃપ આગળે રે, વાત કરી તિણે તે હો લાલ;
 દેવનું વાક્ય ન અન્યથા રે, પથ્થરમય થઇ દેહ હો લાલ. અમરનીં ૨૬.
 તાસ વિયોગે સૂતો ઇહાં રે, સુણિ દેવી તવ પુછે લાલ;
 જિમ પાછો નર રૂપે હુવે રે, તે પ્રતિકાર કીસ્યો છે લાલ. અમરનીં ૨૭.
 જક્ષ કહે જે શિયળે સતિ રે, સૂત ઉછંગે કર ફરસે લાલ;
 તઠ મંત્રી નર રૂપે હુવે રે, સુણિ રાજ મન હરશે લાલ. અમરનીં ૨૮.
 ઉડી પ્રભાતે માર્ગે ચાલ્યો રે, પોહોતો વસંતપૂર ગેહે લાલ;
 હર્ષે લોક પદાવતિ રે, દેખી રાયને નેહે લાલ. અમરનીં ૨૯.
 ગર્ભવતી સ્ત્રી વાતજ સૂણી રે, દિન દો ચ્યાર હર્ષે ભરાવે લાલ;
 શુભ વેળાએ સૂત જન્મ્યો તદારે, દિન દસ આચ્છવ થાવે લાલ. અમરનીં ૩૦.
 ધર્મસેનાબિધ થાપતા રે, ધર્મપસાએ સુખ પાવે લાલ;
 સજ્જન સાથે દીન ખારમે રે, દાનશાળાએ નૃપ આવે લાલ. અમરનીં ૩૧.

મંત્રિ મૂર્તિ તિહાં લાવીને રે, રાણી સ્નાન કરંતી લાલ;
 સૂત ઉછંગે ધરી બોલતી રે, પરમેષ્ઠિ સમરંતી લાલ. અમરનીં ૩૨.
 સ્વણને સૂર્ય વૈમાનિકા રે, વ્યંતર ને લોકપાળા લાલ;
 મનવચ્ચ કાયા નિરમળપણે રે, જો મુજ શીળ ઝાકઝમાળા લાલ. અમરનીં ૩૩.
 નૃપ અરિ કેસરીની પ્રિયા રે, રાણી અંપકમાળા લાલ;
 શિયળ સુધારસ છાંટતાં રે, વિસમી પાવક ઝાળા લાલ. અમરનીં ૩૪.
 હૂં પણ એહવી જો સતી રે, તો મુજ હાથ ફરસંતે લાલ;
 મંત્રી સાળ થૈ ઉઠજો રે, સજ્જન સર્વે વિકસંતે લાલ. અમરનીં ૩૫.
 સર્વાંગે ફરસે ધમ કહી રે, ઉઠ્યા મંત્રી તે વેળા લાલ;
 નર રૂપે જિમ નિદ્રા તણ રે, કરતા રાયને મેળા લાલ. અમરનીં ૩૬.
 ત્રીજો ખડે નવમી કહી રે, શ્રી શુભવીરે એ ઢાળો લાલ;
 ધર્મ થકી દુઃખ વેળા ટળે રે, પામે મંગળ માળો લાલ. અમરનીં ૩૭.

દોહરા.

- | | |
|--|----|
| નૌતન જન્મોચ્છવ કરે, દેતા જન્યક દાન; | |
| ચૈત અઠાઇ મહોચ્છવ, ધારતા ધર્મનું ધ્યાન. | ૧. |
| તિર્થ નમન ગુરુ વંદના, પદમાવતિ સંગાથ; | |
| સાસન જૈન પરભાવતો, મેળે શિવપુર સાથ. | ૨. |
| મંત્રી સહીત લીલા કરે, પાળે રાજ્ય મહાંત; | |
| કેતો કાળ ગચ્છે થકે, ત્રિહૂ વૈરાગ્ય ધરંત. | ૩. |
| મનેરમ વનમાં તિણે સમે, કેવળિ શ્રીદમસાર; | |
| આવ્યા સુણિ વંદન ગયા, પામી હર્ષ અપાર. | ૪. |
| કેવળી મુખ દેશના સુણિ, લહી સંસાર અસાર; | |
| ધર જઈ નિજ નિજ પુત્રને, સુપે રાજ્યનો ભાર. | ૫. |
| નૃપ મંત્રી પદમાવતી, ખીજે પણ બહુ સાથ; | |
| કરી ઓચ્છવ લેતા સવે, દિક્ષા કેવળી હાથ. | ૬. |
| ત્રિહૂ એક ધર્મ સખાઇઆ, જ્ઞાન ક્રિયા તપ સાર; | |
| અચ્યુત કદપે ઉપન્યા, કરી તિહુ એક અવતાર. | ૭. |
| સ્વર્ગથી ચવિ નરભવ લહી, લેશે પદ મહાનંદ; | |
| ભાવી કથા સુણિ ચિત ધરો, ચંદ્રશેખર નૃપ નંદ. | ૮. |

| | |
|---|-----|
| વિજયસેન સુરિ વંદિને, ચંદ્રશેખર ભૃગુરાય; | |
| ધર આળ્યા સુરિ તેડિને, બહુ વિષ ભક્તિ કરાય. | ૯. |
| એક દિન રાજ કચેરિએ, બેઠા કુંવર નરેંદ; | |
| નર એક આવી તિણે સમે, કહે નમિ પદ અરવિંદ. | ૧૦. |
| હું છું પદ્મરથ રાયનો, ભૂત્ય નામ હરિદાસ; | |
| પદ્મપુરીથી મોકલ્યો, વિકટ કામ તુમ પાસ. | ૧૧. |
| સમમ માળે ખેલતી, મૃગસુંદરી સખી સાથ; | |
| અપહરિ વ્યંતર ખેચરે, લેઇ ગયો ગ્રહિ હાથ. | ૧૨. |
| ગામ વનાંતર જોઇ વળ્યા, ન જડી શુદ્ધિ કાંઠી; | |
| સાંઠિ ચડી એક રાતમાં, હું આળ્યોધૂં આંહી. | ૧૩. |

ઢાળ ૧૦ મી.

(કામણુગારો એ કુકડો રે—એ દેશી.)

| | |
|--|----------|
| વનિતાશું ચિત વેંધીયું રે, વંઠી સાંભળી વાત; | |
| વશા વશી જઇ વેગળી રે, વિષમી વજ્જરની ધાત. | ૧. |
| વિરધ વેળા વિયોગની રે, વેધકને ન ખમાય; | |
| વિજોગી વનમાં ફરે રે, જપાપાત કરાય. | વિરધં ૨. |
| જિમ ચકલો ચકલી બીદ રે, ઉખ્યુ ઝડતુને કાળ; | |
| તૃખાવંત વિલોકતા રે, સેહેતાં તાપની ઝાળ. | વિરધં ૩. |
| ઉદક વિના રજની ગઇ રે, પડિયો વાદળ ઠાર; | |
| કુશાએ જળ બિંદુઓ રે, દેખતાં તિણિ વાર. | વિરધં ૪. |
| પ્રેમ વિયોગે દોય ચિંતવિ રે, એક એકને કહે ત્યાંહિ; | |
| તું પી તું પી કરતાં પડ્યું રે, પવને જળ રજમાંહિ. | વિરધં ૫. |
| મરણુ ગયાં દોય નિરાશથી રે, એ નરનારી વિયોગ; | |
| ધંદ્ર રિસાણિ મનાવતા રે, જો છે બહુલા ભોગ. | વિરધં ૬. |
| ચંદ્રશેખર મન ખ્યાવતા રે, રણુથી મળીયું રતન; | |
| રાંક તણે ધર પાઠવ્યું રે, ન કયું કાંઇ જતન. | વિરધં ૭. |
| ભોજન સળ્યા આસન વસુરે, રાજ્યરમણી ધર પ્રાય; | |
| સુનાં મૂકતાં એટલાં રે, અન્ય અધિષ્ઠિત થાય. | વિરધં ૮. |

| | | |
|--|--------|-----|
| એમ ચિંતિ નિજ ધર જઇ રે, વાત કરિ વિચ્છિપાસ; | વિરૂપં | ૯. |
| કરવા ગવેખણા એણી નરે, જર્ઝરૂં જ્ઞાનિને પાસ. | | |
| ગગને ગયા ધડી એકમા રે, યશોમતિ યોગણી પાસ; | વિરૂપં | ૧૦. |
| વંદિ નમિ પૂછત સા કહે રે, મ કરો ચિત્ત ઉદાસ. | | |
| મનોવેગ વિદ્યાધર રે, વિદ્યા સાધન હેત; | વિરૂપં | ૧૧. |
| નારી પદ્મણી ઝોળતો રે, ઠામ ઠામ ધરિ નેહ. | | |
| તુજ નારી લહી પદ્મણી રે, હરીને ગયો હીમવંત; | વિરૂપં | ૧૨. |
| અદ્રિમાં ગુફામાંહી જઇ ઠવી રે, કહે તસ નિજ વૃતાંત. | | |
| સાંભળ નારી નિર્ભય થઇ રે, સાધવિ વિદ્યા દોય; | વિરૂપં | ૧૩. |
| નગન થઇ સન્મુખ રહ્યો રે, જીમ અમ સિદ્ધિ હોય. | | |
| અમોઘ બાણને મોહની રે, સિદ્ધ થશે દિન બાર; | વિરૂપં | ૧૪. |
| પટરાણી તુજને કરી રે, વિલસીશું સંસાર. | | |
| સુણી મૃગસુંદરી મહા સતિ રે, પામી ચિત્ત કલેશ; | વિરૂપં | ૧૫. |
| ઝેટને સા એમ હિયરે રે, ધિરજ ધરીય વિશેષ. | | |
| લાવિ માત સહોદરી રે, નગન કરી એણે ઠાય; | વિરૂપં | ૧૬. |
| વિદ્યા સાધિ કરો રાણીઓ રે, સહજ મેળાવા થાય. | | |
| કૃષ્ણધરની મણી કુણુ લિચ્છે રે, વન્હીમેં ધાલે હાથ; | વિરૂપં | ૧૭. |
| કેસરી કેસરા કુણુ ગ્રહે રે, હં રે સતી છું સનાથ. | | |
| વાલ્હો વિદેશે નહી વેગળો રે, હરિ સમ મૂજ ભરતાર; | વિરૂપં | ૧૮. |
| તુજ સરિખાં હરણાં ફરે રે, લંપટીને ધિકાર. | | |
| પરમેષ્ઠી મંત્ર મહા બળી રે, પાઠ સિદ્ધ મુજ પાસ; | વિરૂપં | ૧૯. |
| જ્ઞાની ગુરૂ પાસે લીયો રે, જોથી શત્રુ વિનાશ. | | |
| જે મુજ સાથે તું બળ કરે રે, તો સતિ કરે શરાપ; | વિરૂપં | ૨૦. |
| બાળી ભરમ ક્ષણમાં કહું રે, રોશે પિયા મા બાપ. | | |
| ઝેટ સુશ્ચિને ક્રોધે ચઢી હું રે, બલી દીશાવે બીત; | વિરૂપં | ૨૧. |
| પણુ સા નિશ્ચળ થઇ રહી રે, રાખી કુળવટ રીત. | | |
| યોગણીનાં વયણાં સુશ્ચિ રે, ચાલ્યો ચંદ્રકુમાર; | વિરૂપં | ૨૨. |
| પલક માંહે ગુફામાં પોંચિયો રે, તવ દીડી નિજ નાર. | | |

કુંવર કહે રે પાતકી રે, પરનારી હરનાર;
 રૂઠ્યો દેવ તુજ ઉપર રે, કુણુ ધહા રાખણહાર. વિરધં ૨૩.
 સાંભળી ખેચર ઉઠિયો રે, લાગ્યો યુદ્ધ પ્રયત્ન;
 કુમર અજોય ખડ્ગે કરી રે, કાઠા ખડાખડ. વિરધં ૨૪.
 વિદ્યાબળે એક રથ કરી રે, બેસી દંપતિ દોય;
 કાતક ભેતાં ગગને ચલે રે, પોહાતાં પદ્મપુર સોય. વિરધં ૨૫.
 રાગ રાણી સજન સહુ રે, ભેઠ સુતા ભભાત;
 ધર લાભ્યા બહુ આચ્છવે રે, પુછો સકળ કહી વાત. વિરધં ૨૬.
 રંગરસે તિહાં લીલા કરે રે, સુખભર દંપતિ તેહ;
 કાઠ દિન સોવન સોગટે રે, રમતાં ધરિ બહુ નેહ. વિરધં ૨૭.
 શાસ્ત્ર કથા ગીત ગાનમે રે, કાઠ દિન નાટકશાળ;
 દેવદુ ગુંદકની પરે રે, ભોગવે સુખ રસાળ. વિરધં ૨૮.
 ચંદ્રશેખરતણા રાસનો રે, ત્રિજો ખડ રસાળ;
 શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, તેની દસમી ઢાળ. વિરધં ૨૯.

દોહરા.

એક દિન દંપતિ પરિકરે, પરીવરીયાં વન માંહે;
 કળ કરંતા મોજશ, શીતળ વન તરૂ છયિ. ૧.
 મયુર કનકમર્ધ તિણે સમે, રમતો દેખી દૂર;
 મૃગમુંદરિ મન મોહિયું, બોલિ આનંદપૂર. ૨.
 મનમોહન મુજને દિયો, આણી એહ જ મોર;
 રમવા કારણ દિલ લલ્યું, એ મુજ ચિતનો ચોર. ૩.
 ચંદ્રશેખર તવ ચાલિયો, મયુરને લેવા કામ;
 નાહો મોર વનાંતરે, નૃપ પણ પૂઠે તામ. ૪.
 આંતરિયો તવ ઉડતાં, ઝાલ્યો મોર મહંત;
 ઉપર અસ્વારિ કરી, તવ ગગને ઉડંત. ૫.
 કુંવર વિચારે ચિત્તમાં, એહ કિશો ઉતપાત;
 ભેઠ કિહાં એ જાય છે, એ પક્ષી કુણુ જાત. ૬.
 વન ગિરિ ગામ આળંગિયાં, ક્ષણમાં કાસ હજાર;

- યમુના નષ્ટ જળધિ લહી, નાંખે તાસ મળર. ૭.
 કુંવર તરી કાંઠે જઈ, કરતો ચિત્ત વિચાર;
 ખિણુ સંયોગ વિયોગ મધ, સુતધર કહે સંસાર. ૮.
 મથુરાપુરિ દેખણુ મયા, તિહાં જિન ચૈત્ય નિહાલ;
 પંચ અભિગમ સાચવી, વંદા જગત દયાળ. ૯.
 એક શ્રાવક મુખથી સુણિ, તિહુ નાણી અણુગાર;
 મનોરમ વનમાં આવિયા, વંદન જાત કુમાર. ૧૦.
 વંદિ નમી મુનિને સ્તવી, બેઠા ધર્મ સૂણત;
 અવસર પામી વિનયથી, એણિ પરે પ્રશ્ન કરંત. ૧૧.

ઢાળ ૧૧ મી.

(યાંપર વારિ માંકા સાહીબા કાબેલ મત જાને—એ દેશી.)

- પૂછે કુંવર મુનિરાજને, કૃષ્ણ મોર રૂપાળો;
 કનકમર્ધ પીછાં ઝગે, ગતિએ લટકાળો. ૧.
 વિસમય વાત ન વિસરે, જો ચતુર નિહાળે;
 મધુર રસિક પ્રજા ઔષધિ, મુખમાં યોગાળે. વિસમય ૨.
 દેખિ વને હાં શિર ચઢ્યો, ધડિ દોય ખેલાવ્યો;
 નજ ચઢિ નષ્ટ જળ નાંખિયો, ફરિ નજર ન આવ્યો. વિસમય ૩.
 જાનિ કહે ભવ તેરમે, તું સુરપુર વાસી;
 વસુદત નામે શોધ્યો, પ્રિયા ચ્યાર વિલાસી. વિસમય ૪.
 તેહમાં એક અણુમાનિતિ, નવિ નજરે જોવે;
 દુખભર રહેતી વેગળી, દિન રાતે રોવે. વિસમય ૫.
 તપ જપ કષ્ટે ભવ ભમિ, થઈ વ્યંતર દેવી;
 ભવ ભવ તે તુજને નડિ, ધણી વાત શું કહેવી. વિસમય ૬.
 મૃગસુંદરિશું દેખિને, આકાશે જાતિ;
 પૂરવ વેર સંભારતાં, ભરિ ખેદે જાતિ. વિસમય ૭.
 મોર રૂપ કરી તુજ હરિ, સરિતામાં ધરિયો;
 એદ ધણો હણુવા તણો, તુજ પુન્યે સરિયો. વિસમય ૮.
 કલેશ ન ધરવો નારિશું, ધરમાં કોઈ વેળા;

| | |
|--|------------|
| જે વંછે સુખ સંતતી, લક્ષ્મિના મેળા. | વિસમય૦ ૯. |
| લલના લક્ષ્મીરૂપ છે, નરને ધર મહિ; | |
| રીસવતાં રીસાપ્તને, જાપ અંતર દાહે. | વિસમય૦ ૧૦. |
| નારિને ધરથી કાઢાડતાં, લક્ષ્મિને કાઢાડી; | |
| સુખ નવિ પામે તે કદા, વાવિ વિખની ઝાડી. | વિસમય૦ ૧૧. |
| સંસાર દાહે ત્રણ છે, વિશ્વરામની ઝાયા; | |
| પુત્ર કલત્ર ને ગુણભર્યા, સજ્જનની માયા. | વિસમય૦ ૧૨. |
| વળિ નિશિદિન નારી વડે, નહિં ધરની ચિંતા; | |
| ચાકર સત સેવા કરે, પણ નિજ નવા હુતા. | વિસમય૦ ૧૩. |
| જગમાં દુર્લભ નારિયો, ગુણ ત્રણે વખાણી; | |
| સહસ દૂષણ દૂરે તજે, એ પંડિત વાણી. | વિસમય૦ ૧૪. |
| સુત ઉત્પતિ નારિથી, ધર ભાર ઉઠાવે; | |
| પતિમરણે ભેગી બળે, તસ કિમ દૂહવાવે. | વિસમય૦ ૧૫. |
| સરસ અશ્વન દિએ કંતને, લુપ્ત પોતે આવે; | |
| દુખની વેળા સખાઇ છે, પણ દૂર ન જાવે. | વિસમય૦ ૧૬. |
| તે સ્ત્રિ જે બળતી રહે, નહિ પુત્રના મેળા; | |
| વેપારે લાભ ન નીપજે, રહે દળદર વેળા. | વિસમય૦ ૧૭. |
| વેર દૂવે અતિ આકરં, બહુ ભવ દુખ પાવે; | |
| વીર પ્રભૂને વ્યંતરી, શિતળ જળ છંટકાવે. | વિસમય૦ ૧૮. |
| જે નર ધરનારી તજી, કરે પરધર મેળા; | |
| ધન હાણી પ્રિયા સવી, તસ વંઠી વેળા. | વિસમય૦ ૧૯. |
| એક ગામે એક રાજવી, તસ પુત્ર ભલેરો; | |
| અચ્ચર ઘોડી જનમિયો, ધર મોહોટો વછેરો. | વિસમય૦ ૨૦. |
| નામ જિજ્ઞાસે તેહનું, ધરે બાંધ્યો આવે; | |
| મધુભટ વિપ્ર તે ગામમાં, પરીકરથું રેહવે. | વિસમય૦ ૨૧. |
| જિંધ નામે મહીષિ ધરે, મણુ દૂષ કરંતી; | |
| તસ ધૃત વિક્રમતા વશે, આજીવી ચલંતી. | વિસમય૦ ૨૨. |
| ધૃત વેચણુ દરબારમાં, એક દિવસે જાવે; | |

| | |
|---|------------|
| ધૂત દેઇ નાણું માગતો, તે દૂર રહાવે. | વિસમય૦ ૨૩. |
| નાખ્યા રૂકમ ઉંચા માળથી, અશ્વ લાદિમાં પડ્યા; | વિસમય૦ ૨૪. |
| વેણી લેઇને આપતાં, દિવ નજરે ચઢ્યા. | વિસમય૦ ૨૫. |
| પૂછતાં કુંવર જણે ઇશું, લાદિ રૂકમ મધ છે; | વિસમય૦ ૨૬. |
| એક વછેરા ભાગ્યથી, અમ લક્ષ્મી ભઇ છે. | વિસમય૦ ૨૭. |
| તે કહે આજણને દિયો, તુમ પૂન્ય જ હોવે; | વિસમય૦ ૨૮. |
| નૃપસુત કહે મહીષિ દીયો, અમે તુમ હરિ દેવે. | વિસમય૦ ૨૯. |
| વિગ્ર લોભ વશ શેરબી, દેઇ લિએ વછેરા; | વિસમય૦ ૩૦. |
| ધર જઇ સેવા કરે, ઠાણો દેઇ ધણેરા. | વિસમય૦ ૩૧. |
| આજિવિકા મૂળથી ગઇ, ધર દુર્બળ કીધા; | વિસમય૦ ૩૨. |
| મંદમતિ ઉંધ વેચીને, ઉભગરો લીધા. | વિસમય૦ ૩૩. |
| નારીશું રસ પ્રેમથી, જગ શોભા વાધે; | વિસમય૦ ૩૪. |
| શિર ચિતે ગુર સેવતાં, શું એ ધર્મ તે સાધે. | વિસમય૦ ૩૫. |
| અમ જ્ઞાનિ વયણાં સુણિ, ઉઠી કુંવર સધાવે; | વિસમય૦ ૩૬. |
| નઇ ઉપકંઠ તર ધટા, વન જોતો જાવે. | વિસમય૦ ૩૭. |
| દૂર વનાંતર આવતા, દ્રાખ રાયણ મીઠી; | વિસમય૦ ૩૮. |
| એક તરે ડાળે ઝલતી, તરવાર તે દીઠી. | વિસમય૦ ૩૯. |
| કનક મૂઠ રતન જડી, લખી અહી નારી; | વિસમય૦ ૪૦. |
| ચિતે કુંવર કાઇ ખેચરે, વનમાં વિસારી. | વિસમય૦ ૪૧. |
| અથવા ખડગ આ વન ધરી, કાઇ સૂલટ પછડા; | વિસમય૦ ૪૨. |
| અમ ચિંતી વનમાં ફર્યો, પણ કાઇ ન દીઠો. | વિસમય૦ ૪૩. |
| આવિ ખડગ લેઇ જોવતો, જણે મોતિનો હાર; | વિસમય૦ ૪૪. |
| મેન રહિત કરી ઝગમગે, સ્વેત તેલની ધાર. | વિસમય૦ ૪૫. |
| અળશી કુસુમસમ છે પ્રભા, વિજળી દૂર પેખ; | વિસમય૦ ૪૬. |
| દેખી અચંબો પામિયો, લેઇ ખડગ વિશેષ. | વિસમય૦ ૪૭. |
| જેવા પરિક્ષા તે ગયો, વાંકા વંસ છે થૂળ, | વિસમય૦ ૪૮. |
| ઝુલમ વિટાણા પરપરે, ધન વંશનાં મૂળ. | વિસમય૦ ૪૯. |
| વૈશાખ ઠાણુ કુંવર રહી, એદે બળ સાર; | |

| | |
|--|------------|
| પામી અચંલ ખડગ જૂએ, દીઠિ રૂધિરની ધાર. | વિસમય૦ ૩૭. |
| વંશ જળ જોવે ફરી, ધુપ કુડે ધૂત પૂરે; | |
| નર એક કર માળા રહી, પડયું મસ્તક દૂરે. | વિસમય૦ ૩૮. |
| રૂધિર ઝરતું દેખીને, કરે પશ્ચાતાપ; | |
| વિષ્ણુ અપરાધી મારીયો, કરતો મંત્ર જાપ. | વિસમય૦ ૩૯. |
| ઢાઢાકાર કરતો ગયો, વન ખંડ વિચાલ; | |
| ઉભી દીઠી યૌવના, વળગી તર ડાળ. | વિસમય૦ ૪૦. |
| સરોવર તીરે દેખીને, ચિત ચિતે કુમાર; | |
| વન રખવાળી દેવતા, વા વ્યંતર નાર. | વિસમય૦ ૪૧. |
| અથવા જોવા ઉતરી, વિદ્યાધર બાળ; | |
| ચંદ્રવન કાંતિ ઝઘે, હોઠ લાલ પરવાળ. | વિસમય૦ ૪૨. |
| વા યમૂના જળ દેવતા, સરોવરમાં નાહી; | |
| લીલ વિલાસે ખડી રહી, તર શાખા સાહી. | વિસમય૦ ૪૩. |
| એમ ચિંતી ધૈરજ ધરી, ગયો તેહની પાસે; | |
| સા તસ દેખી મોહી રહી, ચિત પ્રેમ વિલાસે. | વિસમય૦ ૪૪. |
| વળિ ચિત ચોરી ચિંતવે, નર રૂપે રૂડે; | |
| પણ સતિ નારી ચિતમાં, એ ભાંડથી ભૂંડે. | વિસમય૦ ૪૫. |
| રાજકુંવર ભૂતો પડ્યો, આંચો એણે ઠામ; | |
| ન ધટે મુજ તસ પૂછવું, કુણુ દેશ ને ગામ. | વિસમય૦ ૪૬. |
| પૂછે પકુત્તર આપશું, તે પણ ન વિશેષ; | |
| ગુણિ જન પૂછ્યાં બોલતાં, સતિ દોષ ન લેશ. | વિસમય૦ ૪૭. |
| ચિંતી મૈનપણે રહી, નિચિ નયનની વાસ; | |
| ચંદ્રશેખર તિહાં આવિને, બોલાવે તાસ. | વિસમય૦ ૪૮. |
| ઉત્તમ રાસ રસાળનો, ખંડ ત્રિજો વિશાળ; | |
| શ્રી શુભવીરે તસ બાણિ, અગીઆરમી ઢાળ. | વિસમય૦ ૪૯. |

દોહરો

કુંવર કહે સુણ સુંદરી, તું કુણુ ઉત્તમ જાત;
ગામ નગર કિહાં વાસ તુમ, કુણુ વળી માત ને તાત.

- રહેવે તે સરોવર તટે, વન તરે કુંજ નિવેશ;
 નિર્ભય ઊભી એકલી, ચોવન બાળે વેશ. ૨.
 મેં તુંજને વન દેવતા, જાણી આવ્યો પાસ;
 ભૂપગ દગ ચળ જોવતાં, મણુઅ જાતિ વિશ્વાસ. ૩.
 વળતું તવ સા એમ બણે, મુણ ઉત્તમ ગુણવંત;
 મૂળ થકી વિવરી કહું, સધળો અમ વિરતંત. ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(સાહીબા મોતીડા અમારો-એ દેશી.)

- મધુરસ બોલે અમૃત વયણે, વૈતાલ્યે છે દક્ષણ એણે;
 વિજયાપૂરિનો હરિબળ રાજ, જાતિ કુળે જસ બિદૂ પપ્પ તાજ;
 સાહીબા મન ગમતા મેળા, દોહિલા મળવા એણિ વેળા;
 ભાગ્યને વશ્ય મેળા. સાં ૧.
- રાણી ગુણાવળી ગુણની પેટી, દોય સુત ઉપર આઠ છે બેટી;
 અડશીધી જસ વેંહચી દીધી, સૃષ્ટી વિધાતે એકાંતે કીધી. સાં ૨.
- વિકસિત વયણે પુલ ખરંતાં, લોચન જોહના અમિય ઝરંતાં;
 પૂર્વ દિશા સમ ચંપકમાળા, સાત દિશા સમ સાત વિશાળા. સાં ૩.
- ખેટ ચતુર નૃપ ચોવિસ જાણી, કન્યા મોહ તણી રાજધાની;
 ચોવિસ કન્યા શ્રીપૂરરાય, ગગન ગતિ નૃપની કેહેવાય. સાં ૪.
- કન્યા આઠ સહોદરી માહરી, તાત અમારો રાય જિતારી;
 ચંદ્રાવળી હું આઠે વડેરી, ચોસઠ જાણુની એક કચેરી. સાં ૫.
- એક દિન ચંપકમાળા બોલી, આપણુ ચોસઠ જાણુની ટોળી;
 બાળપણનાં પ્રેમ વિળુધાં, ઠામ ઠામ વરને જો દીધાં. સાં ૬.
- તો પછે મળવું ન હોય કદાપિ, તિણે ઉઠ્યો એક વાત જ થાપી;
 વર વરવો સર્વેને એક, જૈનમતી પૂન્યવંત વિવેક. સાં ૭.
- શરવિર બહુ શુદ્ધિ બળિયો સેહેજે જાય ન અટકળિયો;
 જીવે તિહાં લગે પ્રેમ નીવાહે, તે વર વરવો સહુને ઊઠાહે. સાં ૮.
- એકમતો કરિ બેળાંજમિએ, વનજળ ક્રિડાએ નિત્ય રમીએ;
 એક દિન શંખપુરિનો રાય, મણિયુથનો તિહાં દૂત તે આવ્ય. સાં ૯.

- હરિખળને કહે દેઈ તાપો, તુમ આઠ કન્યા અમને આપો;
જે ન દિગ્ધો તોયજને રણ કરવા, સર્જી અમે રણ કરવા હરવા. સાં ૧૦.
- સુણ હરિખળ કહે માગ્યું ન મળશે, અમ પુત્રિ ઇચ્છાવર વરશે;
દૂત મુખે સુણિ મણિયુલ આવે, સૈન્ય શું યુદ્ધ કરી જય પાવે. સાં ૧૧.
- હરિખળ ગ્રહી નિજ પૂર જાવે, કારાગારમેં નિત્ય વસાવે;
એક દિન વિજયાપૂરિને ખાર, આવ્યા ચૌ નાણિ અણગાર. સાં ૧૨.
- રાણિ ગુણાવળી વંદન જાવે, દુઃખ ભરી ઝુરને પ્રશ્ન કરાવે;
મુજ પુત્રિ આઠે ભરતાર, કૃણુ થાશે ભાગ્યવંત કુમાર. સાં ૧૨.
- વળિ અમ પુન્ય ઉદય કીમ થાશે, મુજ પતિ શત્રુથી કિમ મુકાશે;
વળતું તસ બાપે ચૌ નાણિ, રાણિ સુણે ચિત ધૈરજ આણી. સાં ૧૪.
- વિદ્યા વિદ્યા તુમ સુત દોય, ચંદ્રોદય વિણુ રજની જોય;
તે દોય બાંધવનો હણુનાર, જે નર તે હોશે ભરતાર. સાં ૧૫.
- તુજ પતિને મુકાવશે તેહ, તુમ શત્રુનો કરશે છેહ;
નિજ તતુ છાયા લાંબે જોહ, બાવિ બાવ મટાવે તેહ. સાં ૧૬.
- સાંભળીને ખેદ હરખ ભરાણિ, મુની વંદી ધર આવી રાણિ;
એક સમે અમે ચોસઠ બાળ, કામદેવ ધર કરિ નૃત્યશાળ. સાં ૧૭.
- સરોવર નાહી ચૈત્યે પેઠાં, તવ ભુષણુ વસ્ત્રાદિ ન દીઠાં;
ગુપ્ત રહો નર ક્ષત્રી જાતે, વસ્ત્રાદિક તેણે લીધાં. રાતે. સાં ૧૮.
- પાછાં આપ્યાં તે અમે લેઈ, ખડગ રતનમણી કંચુક દેઈ;
કિધિ પરિક્ષા સાહસિક દેખી, ધાર્યું અમે કરું એહવો ગવેખી. સાં ૧૯.
- અનુસારે લહુ તુમ જ એહ, કુંવર કહે અમે નહિં છું તેહ;
વળતું બણે સા સુણુ ચિત લાઈ, ચંપકમાળાના દોય બાઈ. સાં ૨૦.
- શત્રુ હઠાવન વળી ઉનમત્તે, વિદ્યા સાધન કરે નીમિત્તે;
યમુના કિનારે મેહેલ બનાવી, રાખી નિજ બેહેનો ધહાં લાવી. સાં ૨૧.
- પદ્મણિ લાવિ ગિરિ દરી માંહે, વિદ્યા મનોવેગ સાધે ઉછાંહે;
સાધે વાયુ વેગ ધહાં વંશ જાળે, ચંદ્રાહાસ્ય વિદ્યા ઉજમાળે. સાં ૨૨.
- તે ખટ માસે સિદ્ધજ થાશે, તવ શત્રુને જીતણુ જાશે;
મોકલી મુજને ખખર જ લેવા, તુમ શું ઉભી વાત કરેવા. સાં ૨૩.

ચંદ્રશેખર સુષ્ણિ ચિતે મનમાં, તે નર માર્યો મેં દરી વનમાં;
ધૈર્ય ધરિ નિજ ચિત્ત વિમાશી, તે આગળ દોય વાત પ્રકાશી. સાં ૨૪.

ચંદ્રાવળી સુષ્ણિ દુઃખ ધરે મોહું, ચિતે હ્રદય મુતી વચન ન ખોડું;
શ્રી શુભવીર વચન રસાળ, ત્રીજે ખડે બારમી ઢાળ. સાં ૨૫.

દોહરા.

- ખિલુભર ખેદ ભરી થકી, સા ચિતે તિલ્હિ વાર;
વિખમી કર્મ તણી મતિ, વિખમો આ સંસાર. ૧.
- કુંવર વદે સુષ્ણુ સુંદરી, મ ધરો મનમાં ખેદ;
ચાનીનું દીહું ફૂટે, તિહાં નહિ કાંઈ વિમેદ. ૨.
- સા કહે ઉત્તમ નર પુમે, રહેજ્યો ઇલાં ખિલુમંત;
ચંપકમાળાને જઈ, સંભળાવ્યું વીરતંત. ૩.
- જે પુમપર રાગિ હશે, તે વેગે ધન રક્ત;
મંદિર ઉર્ધ્વ હલાવશું, પિત્ત ધન્યે વિરક્ત. ૪.
- રહેજ્યો રક્તે થીર થઈ; પિત્તે જાજે દૂર;
એમ સંકેત કરી ગઈ, ચંપકમાળા હનૂર. ૫.
- તસ સંકેતે દોય ધડી, તદગત ચિત્ત કુમાર;
ઉપશમ ગુણ ઠાણે ચઢી, થોવશ્વરે અણુગાર. ૬.
- પિલિ તામ પતાકિકા, હાલતી દીઠી લાંહિ;
જાણી વિરક્ત નારિયો, શીઘ્ર ચાલ્યો વન માંહિ. ૭.
- કેસરી સિંહ જ્યું મલપતે, વન ફળ કરત અહાર;
કેતે કિવસે પામિયા, દેવ અરણ્ય મનર. ૮.
- શીતળ જળ નિરમળ બરું, સરોવર દેખી તામ;
જળ પીને નિદ્રા લીધે, તિલક તર તલ ઠામ. ૯.
- પૂન્ય મિત્ર બળ જામતે, ન કરે અનરથ ક્રોધ;
વન રણ મિરિ અરિ જળાધિયે, પણ મનવંત્રિછત હોમ. ૧૦.

ઢાળ ૧૩ મી.

(જરે દેશના સુષ્ણિ રહ લાગશે—એ દેશી.)

જરે જાગ્યો કુંવર જિભે તદા, જરે દેખે રિહિ વિશાળ;

- ૭રે હય મય સુભટ મળ્યા ધણા, ૭રે જોલે વચન રક્ષાળ. ૧.
 ૭રે પુન્ય કરેા જમ પ્રાણિઆ, ૭રે પૂન્યે દાણિદ દુર;
 ૭રે મનવંચિત મેળા મળે, ૭રે પૂન્યે સુખ ભરપૂર. ૭રે પૂં ૨.
 ૭રે કરત પટાવત વિનતી, ૭રે વૈતાલ્યે રેહેઠાણ;
 ૭રે કુસુમપુરી વિમળાપુરી, ૭રે અલકાપુરી સમઃજાણ. ૭રે પૂં ૩.
 ૭રે રતન કનક ચૂલ બાંધવા, ૭રે રાજ્ય કરે વર નિત્ય;
 ૭રે શ્રીમતિ ધીમતિ પટ પ્રિયા, ૭રે અવરાપ્રિયા ધણી પ્રીત. ૭રે પૂં ૪.
 ૭રે પ્રીતિ પરસ્પર છે ધણી, ૭રે જીવન મન્દ્ર સરીસ;
 ૭રે કન્યા બિદ્ધ જણની મળી, ૭રે ખટ શત ને છત્રીસ. ૭રે પૂં ૫.
 ૭રે ચૈામાસા દિન વિતતે, ૭રે રાજકચેરી માંહિ;
 ૭રે શીતળજિન પધરાવીને, ૭રે ઝાણવ આઠ દિન ત્યાંહિ. ૭રે પૂં ૬.
 ૭રે કાર્તિક વદ પંચમ દીને, ૭રે વિદ્યાધર મુનિરાય;
 ૭રે ગગન મારગથી ઉતર્યા, ૭રે વંદે સદ્ તસ પાય. ૭રે પૂં ૭.
 ૭રે દેવરચિત સિંહાસને, ૭રે પ્રભુ વંદી બેસંત;
 ૭રે રાય પ્રમુખ પ્રખદ બણી, ૭રે દેશના ધર્મ દિયંત. ૭રે પૂં ૮.
 ૭રે રતનચૂલ અવસર લહી, ૭રે મૂનિને ઝેમ :પૂજંત;
 ૭રે અમ દોય બાંધવની સુતા, ૭રે કાણુ હોશે તસ કંત. ૭રે પૂં ૯.
 ૭રે કિમ મળશે કિમ જાણુશં, ૭રે કુણુ ચાનક મહારાજ;
 ૭રે ભૂચર ખેચર ભૂપતી, ૭રે તવ બાળે મુનિરાજ. ૭રે પૂં ૧૦.
 ૭રે દેવાટવિમાં સર તટે, ૭રે સુતો તિલક તર હેઠ;
 ૭રે બનિસ લક્ષણુ કર પદે, ૭રે છાયા અચ તનુ ઠેઠ. ૭રે પૂં ૧૧.
 ૭રે ખટ શત બનિસનો ધશે, ૭રે ભૂચર ઝેક ભરતાર;
 ૭રે ક્ષત્રિ ત્રિખંડનો રાજવી, ૭રે વિદ્યા બદ્ધ બંડાર. ૭રે પૂં ૧૨.
 ૭રે માંવ ઉજળ પંચગી, ૭રે લગન દિવસ ઉચ્છાદિ;
 ૭રે દસ ધડી દિન ચદતે થકે, ૭રે જઇ જોજ્યો વન માંહિ. ૭રે પૂં ૧૩.
 ૭રે પૂરવધર કહી ઉતપત્તા, ૭રે વિચર્યા પંચ વિદ્યાય;
 ૭રે ખેટ કન્યા મંડળી, ૭રે લેધ પદાં નિવસાય. ૭રે પૂં ૧૪.
 ૭રે આજ વાત તે સવિ મળી, ૭રે ચાચો પ્રભુ અસવાર;

જરે કહિ એમ અથ રતન ધરયો, જરે કુંવર ચલ્યા તિથિ વાર. જરે પૂં ૧૫.
 જરે આગળ જાતી વધામણી, જરે આઘ્યા સનમુખ રાય;
 જરે જંગલમાં મંજળ ભયો, જરે મેહેલ રચ્યા તિહાં જાય. જરે પૂં ૧૬.
 જરે ચોરી ચિહ્ન પખ ચીતરી, જરે તેહજ રથણી માહિ;
 જરે કરિ ઓછવ પરણાવતા, જરે સધળી કન્યા ત્યાહિ. જરે પૂં ૧૭.
 જરે રસમંજરી ગુણમંજરી, જરે તેહમાં વડેરી દોય;
 જરે વૈતાલ્યે સહુ તે ગયા, જરે બિજે દીન સહુ કોય. જરે પૂં ૧૮.
 જરે ખેચર બહુ જોવા મળે, જરે ખેચરી ગાવે ગીત;
 જરે નાટકશાળા નિત દ્રવે, જરે રાગ રંગ રસ રીત. જરે પૂં ૧૯.
 જરે સાસય ચૈત્ય જુહારતા, જરે કરતા નવનવા ખેલ;
 જરે કુસુમ કદળી ધર સ્ત્રી ગણે, જરે રમતાં જળ વન કેળ. જરે પૂં ૨૦.
 જરે નંદીસર દ્વિપે જતા, જરે સાથે રમણીના વૃંદ;
 જરે સાય પડીમા વંદતાં જરે પામે અતિ આશુંદ. જરે પૂં ૨૧.
 જરે મેરૂ પમુહ સાસય જિના, જરે જાત્રા કરિ ધર જાય;
 જરે બિહુ સસરા પાસે થકી, જરે વિદ્યા બહુલ ગ્રહાય. જરે પૂં ૨૨.
 જરે પશુઆને નર ભવ કરે, જરે નરને પશુ અવતાર;
 જરે પર વિદ્યા છેદન તણી, જરે એમ સર્વ એક હજાર. જરે પૂં ૨૩.
 જરે નારીગણ તિહાં સંઠવી, જરે સુંદર નર પરિવાર;
 જરે પંચ તિરથ યાત્રા ભણી, જરે ચાલ્યા વિયત કુમાર. જરે પૂં ૨૪.
 જરે સમત શિખર જમ્બ ઊતર્યા, જરે વંદી વીસ બિણુંદ;
 જરે શિતા નાળ નિહાળીને, જરે મધુવન જાત નરિંદ. જરે પૂં ૨૫.
 જરે નંદન વન સમ મધુવને, જરે મંડપ દ્રાખ રસાળ;
 જરે સીતાકુળ દાડીમ તર, જરે જાંબુ ફળ હિતાળ. જરે પૂં ૨૬.
 જરે ફણુઆં લિંબુ હરીતકી, જરે રાયણુ ને સહકાર;
 જરે કદળી કુસુમ સુરભિ તર, જરે રામ જમફળ સાર. જરે પૂં ૨૭.
 જરે અંજર નારંગ કર્મદા, જરે કિંસુક ચંપક પુલ;
 જરે કેતકી માલતી વિકસિયાં, જરે પામિ તીર્થ અમૂલ. જરે પૂં ૨૮.
 જરે વડતર મોહોટો એક છે, જરે શાખા પ્રશાખા વિશાળ;
 જરે હંસ મોર શુક સારિજ, જરે યુગલ વસે કરિ માળ. જરે પૂં ૨૯.

જીરે જગતા ભૈરવ દેવતું, જીરે સુંદર ચૈત વિશાળ;
જીરે માનત માને તેહને, જીરે દિગ્ધે વંછિત તતકાળ. જીરે પૂં ૩૦.
જીરે યાત્રિક પરદેશી જના, જીરે રેહવાના બહુ ઠાણ;
જીરે કુંવર નિહાળી નિશિ વસ્યા, જીરે કરતા તિર્થ વખાણ. જીરે પૂં ૩૧.
જીરે સરોવર કૂપક વાવડી, જીરે પીધા નિર્મળ નિર;
જીરે ત્રિજો ખડે તેરમી, જીરે ઢાળ કહે શુભવીર. જીરે પૂં ૩૨.

દોહરા.

- વડ તર હેઠે મુનિવરા, ચ્યાર રહ્યા છે રાત;
લધુ વય યોવન તપ કરે, ઉત્તમ ક્ષત્રિ જાત. ૧.
- ચાનાણી ગુરૂ પાસથી, બાણિયા સવિ સિદ્ધાંત;
કામ વિડંબણ ચૂક્યા, ઊપસમ. શાંત પ્રશાંત. ૨.
- ચંદ્ર કીરણ અમૃત ઝરે, ઉજળી પૂનમ રાત;
દેખી શ્રાવક શ્રાવિકા, આવે તજી પરતાત. ૩.
- મુનિ વંદી હોળી મળી, કરતા ઓછવ ત્યાંહિ;
ચંદ્રશેખર તે સાંભળી, આવિ નમત ઉછાંહિ. ૪.
- મુનિ મુખ અમૃતની છટા, પામી પૂછે એમ;
લધુ વય તુમ વૈરાગનું, કારણ પ્રગટયું કેમ. ૫.
- મુનિ કહે આ સંસારમાં, વિરૂપા વિષય કખાય;
રાગ વિવશ જગ જીવડા, ચિહુ ગતિમાં રાજાય. ૬.
- કુંજર ફરશેદ્રિય વશે, બંધન પામે દીન;
ગજ પણ અજ સરિખા હુવે, મરે રસનાએ મીન. ૭.
- ભમર સુગંધિ કમળથી, નયને જળત પતંગ;
હરણ મરણ શ્રવણેદ્રિએ, એક એક ઈંદ્રિ પ્રસંગ. ૮.
- પાંચે ઈંદ્રિ વશ પડ્યા, તેહની શી ગતિ હોય;
કામ વિવશથી વેગળા, સુખિયા જગમાં સોય. ૯.
- નવિ પલટાએ રાશિથી, માર્ગિ કહ્ય ન હોય;
અભિનવ કામગ્રહ કહ્યો, સહુને દિગ્ધે દુખ સોય. ૧૦.
- શિયળવતી શિયળે સતી, સુણુતાં તસ દ્રષ્ટાંત;
ભવ તજી સંયમ શ્રી વરી, આવશે અમ પ્રતાંત. ૧૧.

કાળ ૧૪ મી.

(મન મળવા મુજ અલગ્યો—એ દેશી.)

- નંદનપુર વર રાજિયો, અરિમર્દન ગુણુ ધામ રે;
તિહાં રત્નાકર શેઠ છે, શ્રીદેવી પ્રિયા નામ રે. ૧.
- રશિયા રસભર સાંભળો, સતિય તણા ગુણુ સાર રે;
શત્રુપણું અમર્યું કર્યું, પણ અમ તસ ઉપગાર રે. રશિયા૦ ૨.
- શેઠ શક્તિ સુરી ભજી, તિણે પ્રગટિયા સુત એક રે;
વિદ્યા શાસ્ત્ર કળા ભણ્યો, વિનયવંત સવિવેક રે. રશિયા૦ ૩.
- અજિતસેન નામે થયો, પામ્યો યોવન વેશ રે;
પણુ કન્યા નહીં એ સમી, ભ્રેષ્ઠ દેશ વિદેશ રે. રશિયા૦ ૪.
- એક દિન દેશાવર થકી, વાણોતર ધર આત રે;
એકતિ કહે શેઠને, કન્યા કેરી વાત રે. રશિયા૦ ૫.
- હું આવ્યો મંગળાપૂરી, દત્ત શેઠ વસે તિહાંય રે;
ભોજન કારણુ તેડિયો, તિણે મુજને ધર માંહિ રે. રશિયા૦ ૬.
- દેખી મેં તસ અંગળ, કન્યા કુણુ તણી એહ રે;
પુછંતાં મુજને કહે, અમ પુત્રી ગુણુ ગેહ રે. રશિયા૦ ૭.
- શિયળવતી અભિધાન છે, ચોસઠ કળા નિર્ધાન રે;
થળચર પંખી જીવની, વાચાનું જસ જ્ઞાન રે. રશિયા૦ ૮.
- પણુ એ સરિખો વર નહીં, વરતે ચિત્ત કલેશ રે;
સુણી મેં મિત્રપણે કહ્યું, મ કરો ચિંતા લેશ રે. રશિયા૦ ૯.
- અમ શ્રેષ્ઠી સુત એ સમો, અજિતસેન તસ નામ રે;
મુજ સાથે નર મોકલો, ભ્રે કરવું હોય કામ રે. રશિયા૦ ૧૦.
- સાંભળિ નિજ સુત મોકલ્યો, મુજ સાથે ધરિ પ્રેમ રે;
શેઠ સુણિને આદર દિએ, તે કરે તિલક તે ઠામ રે. રશિયા૦ ૧૧.
- પરિકરસ્યું સુત મોકલે, તે જિનશેખર સાથ રે;
વરઘોડે ચડી ચોરિએ, ઝાલ્યો કન્યા હાથ રે. રશિયા૦ ૧૨.
- શિયલવતિશું નિજ ધરે, આવ્યા પરણી તેહ રે;
સુખમાં કાળ ગમે સદા, સસરા સાસુને નેહ રે. રશિયા૦ ૧૩.

- ભાગતિ રાત્રે અન્યદા, શિવા શબ્દ સૂચુંત રે;
પતિ નિદ્રાભર મેલીને, જળધટ હાથ લિયંત રે. રશિયા૦ ૧૪.
- શિયળવતિ ધરથી ગધ, એકલી પુર બહારે રે;
સસરે દીઠી જગતાં, વળિ આવી ધણી વારે રે. રશિયા૦ ૧૫.
- શેઠ કહે નિજ નારિને, સાંભળો વહુનું ચરિત્ર રે;
આજ ગધ મધ્ય રાત્રિએ, પરધર રમવા વિચિત્ર રે. રશિયા૦ ૧૬.
- કુળ મર્યાદા ગણે નહીં, તું નહીં જાણે કાંઈ રે;
મેં નજરે દીઠી સહી, પરનર ભોગ પલાયે રે. રશિયા૦ ૧૭.
- નારિ કહે કહેશે નહીં, કોઈ આગળ એ વાત રે;
ધરતું છિદ્ર પ્રકાશતાં, થાશે કોઈની ધાત રે. રશિયા૦ ૧૮.
- આયુ ધન ધર છિદ્રને, ઔષધ મૈથુનવંત રે;
દાન માન અપમાન એ, નવ નર દક્ષ ગોપંત રે. રશિયા૦ ૧૯.
- રવિ ઉદયે સુતને કહે, સાંભળ તુજ વધુ વાત રે;
જળ ભરવા મસલું કરી, આજ ગધ મધ્ય રાત રે. રશિયા૦ ૨૦.
- એક પ્રહર પરધર રહી, આવી પાછી ગેહ રે;
મેં દીઠી નજરે સહી, મ ધરે એહ શું નેહ રે. રશિયા૦ ૨૧.
- પુત્ર વીનીતે માનીયું, તાતનું વચન પ્રમાણ રે;
એમ કહિ તાત ચરણે નમી, પોહોતો તે નિજ ઠાણ રે. રશિયા૦ ૨૨.
- મનસૂચો કરિ શેઠ તે, વહુને કહે તુજ માત રે;
રોગે ગ્રહી મરવા પડી, આવી ખખર આજ રાત રે. રશિયા૦ ૨૩.
- ચાલો તુમ સાથે ચલું, તેડાવે તુમ માય રે;
વચણ સુણિ સસરાતણું, માય મિલન મન થાય રે. રશિયા૦ ૨૪.
- રથ ખેશી દોય નીકલ્યાં, મારગ ચાલ્યાં જાય રે;
જળ વહેતી નદિ દેખીને, રથથી ગિહ ઉતરાય રે. રશિયા૦ ૨૫.
- શેઠ જાણે વછ સાંભળો, મોજડી જળ વિણસેધ રે;
પગ પાળે નદી જિતરો, મોજડીયો કર લેધ રે. રશિયા૦ ૨૬.
- સાંભળી સારથથી ગ્રહી, મોજડી પગ દોય પેહેરી રે;
વાળી ખડા નદી જિતરી, જળ મોજડીનું વખેરી રે. રશિયા૦ ૨૭.

રથ યેશી ચલતાં થકાં, દેખી નગર વિખ્યાત રે;
 શેઠ ભણે આ શેહેરમાં, રહેા સુખમાં આજ રાત રે. રશિયા૦ ૨૮.
 સા કહે બિજડ ગામ એહ, નહિ વસ્તિ લવલેશ રે;
 સો ચિંતે પક જડ વહુ, હિત શિક્ષા હુએ કલશ રે. રશિયા૯ ૨૯.
 હિત ઉપદેશે વાંદરે, સુગૃહિ નિગૃહિ કીધ રે;
 ધારી એમ શેઠ તદા, પ્રિ ઉપદેશ ન દીધ રે. રશિયા૦ ૩૦.
 ચાલતાં એક ગામકું, જિરણુ કુટિર પંચાસ રે;
 નેધ સા વદે શેઠને, દેખો શેહેર આવાસ રે. રશિયા૦ ૩૧.
 શિતળ છાયા વૃક્ષની, સુંદર માણસ જાતે રે;
 રચણી એ વાસો વશી, ચાલિયું પરભાત રે. રશિયા૦ ૩૨.
 એણે અવસર કૃપને તટે, જળ ભરવાને આઈ રે;
 માતુલ પુત્રી દેખીને, તાતને દેતી વધાઈ રે. રશિયા૦ ૩૩.
 માતુલ સનમુખ આવીને, તેડિ ગયો ઉછાંહિ રે;
 અસન વસન ભક્તિ કરે, રાત વસ્યા સુખ માંહિ રે. રશિયા૦ ૩૪.
 ચંદ્રશેખરના રાસનો, ત્રિજ્ઞે ખંડ રસાળ રે;
 શ્રી શુભવીરે તેહની, ભાખી ચૌદમી ઢાળ રે.

દોહરા.

મામો મામી હરખસ્યું, શિયળવતીને દેખ;
 ભક્તિ કરે નવ નવ પરે, શેઠની વળી વિશેષ. ૧.
 ભાણેજને પૂછતો, પિતર ધરે કિમ જાત;
 સા કહે મુજ માતા રૂળ, કાલ સુણિ મેં વાત. ૨.
 સો કહે મિથ્યા વાત છે, પણ મળો જઈ ઉછાંહિ;
 પાછા વળતાં આવવું, મુજ સંભારી આંહિ. ૩.
 શિયળવતી તે સાંભળી, કરતી ચિત્ત વિચાર;
 રાતની વાત વિલોકીને, કપટ રચ્યું નીરધાર. ૪.
 સાચી પણ અવસર વિના, વાત કરી વા ખાય;
 જિમ સહ્યા સાયર તરી, ગીત કપી ગણુ ગાય. ૫.
 બીડી પ્રભાતે ચાલતાં, મિલણા કરે સસ નેહ;
 માતુલ વોળાવી વળ્યા, પંથ ચલતાં તેહ. ૬.

ઠાળ ૧૫ મી.

(કપૂર હોવે અતિ જનજી રે—એ દેશી.)

- વહુ સસરો રથ ખેશીને રે, ચાલ્યા માર્ગ નિવાસ;
મગ ઉગ્યા એક ખેત્રમાં રે, દેખી પંથની પાસ રે.
રાગ સુધુજે સતિ વડ ભાગ્ય, અમ પ્રગટે વૈરાગ રે. રાગ ૦ ૧.
- શેઠ ભણે આ ખેત્રમાં રે, યાશે મગ બહુ મૂલ;
સા ભણે હોશે શ્રેતરાં રે, ધાનની હોશે ધૂળ રે. રાગ ૦ ૨.
- વચન વઘાં તિહાં વહુ રે, અવળી ને અવિનીત;
શેઠ ચલે ચિંતા ભરે રે, વહુ પરખે દિત ચિત રે. રાગ ૦ ૩.
- નર એક નજરે દેખીયો રે, લાગ્યા અંગ પ્રહાર;
શેઠ કહે આ સૂમટ વડો રે, સા વદે રાંક એ ધાર રે. રાગ ૦ ૪.
- છંડી રથ પગ ચાલતાં રે, દીડી વડની શ્રેણ;
શેઠ ચલે વડ છાંયડી રે, સા ચલે તાપસ રેણ રે. રાગ ૦ ૫.
- શિતળ છાયે ખોલાવતાં રે, પણ ચલતી દેષ પીઠ;
ફરતી ચચળ હંસલી રે, ખોલતી નજરે દીઠ રે. રાગ ૦ ૬.
- હરખભરે રમે એકલી રે, હંસલી શેઠ વદંત;
સા ભણે શોકથી એ ફરે રે, રોતી વિલાપ કરંત રે. રાગ ૦ ૭.
- નર એક આવતો દેખીને રે, શેઠ વખાણે સોય;
સા કહે નહિ નર નારી છે રે, વેશ પુરૂષનો હોય રે. રાગ ૦ ૮.
- એક ગામે વન પરિસરે રે, યક્ષાક્ષય રહી રાત;
રથ ખેશી બિહુ જણુ ચલ્યા રે, જવ પ્રગટયો પ્રભાત રે. રાગ ૦ ૯.
- કૂપકે જળ ભરતી સ્ત્રિયો રે, દેખી ચકવી એક;
ઉંચ સ્વરે કરી ખોલતી રે, ચકવાસહ અવિવેક રે. રાગ ૦ ૧૦.
- શેઠ કહે રવિ દેખીને રે, બિહુ જણુ હરખે લવંત;
સા ભણિ શોક ભરે બિહુ રે, કૂપકે રૂદન કરંત રે. રાગ ૦ ૧૧.
- પીહર ગામ હવે રહ્યું રે, વેગળું કાસ તે આર;
પંથ વિચાલે દેખીયો રે, તરવર સિંખ વિશાળ રે. રાગ ૦ ૧૨.
- તેહ તળે રથ છોડીયો રે, ભોજન બક્ષણુ હેત;

| | | |
|--|--------|-----|
| બેઠા શેઠ તરૂ તળે રે, સા દૂર અસન કરેત રે. | રાગ્ન૦ | ૧૩. |
| કરિ તરૂ મૂળ સોવતી રે, શેઠ લિખતળ આંત; | | |
| વાયસ એક સતિ આગળે રે, વાણી મધૂર વદંત રે. | રાગ્ન૦ | ૧૪. |
| વાયસ વાણી સાંભળી રે, શિયળવંતી બણે એમ; | | |
| જાનો રહે તું મૌકુન્દી રે, પશુ વયણે મહી પ્રેમ રે. | રાગ્ન૦ | ૧૫. |
| સા કહે એકને વયણ થયો રે, કંતની સાથે વિયોગ; | | |
| વળિ તુજ વયણ ચિત્ત ધરં રે, તો મળે પૂરણ ભોગ રે. | રાગ્ન૦ | ૧૬. |
| પુછે શેઠ વચ્છ શું કહે રે, એ વાયસની જાત; | | |
| સા કહે સસરાજ સુણો રે, સત્ય વચન દુઃખ દાત રે. | રાગ્ન૦ | ૧૭. |
| કુડકપટ જગ ભોદિયા રે, તેહને જુઠ સહાય; | | |
| ગંગાજળસમ સજનાં રે, સત્ય વચન સુખદાય રે. | રાગ્ન૦ | ૧૮. |
| કંટક તરૂ કરહા રૂચે રે, કરતા જાંડી દ્રાખ; | | |
| મૌકુલિ કુળ પિયૂ મંદશં રે, તજ આંખા પ્રજા સાખ રે. | રાગ્ન૦ | ૧૯. |
| શેઠ વદે સત્ય બોલિએ રે, બૂલ ચૂક કરિ દૂર; | | |
| સા કહે લઘુ વય વિનયથી રે, રહિ ગુરૂ ચરણ હજૂર રે. | રાગ્ન૦ | ૨૦. |
| બાંધવ સાથે હું બણી રે, કાકરતમુહ અંથ; | | |
| સુગુર પસાએ મેં લહ્યા રે, પશુ પંખિ વય પંથ રે. | રાગ્ન૦ | ૨૧. |
| કાક કહે મુજને દિયો રે, ખાવા કરંબો બક્ષ; | | |
| તો તુજને આપું સહી રે, કંચન વર દસ લક્ષ રે. | રાગ્ન૦ | ૨૨. |
| શેઠ વચને તસ સા દિએ રે, કાક બખી બણે વાય; | | |
| કરિર તરૂ તળ છે ચરૂ રે, કંચન કરા સાચ રે. | રાગ્ન૦ | ૨૩. |
| શિયળવંતિ વચને સુણિ રે, શેઠ બણે શં સત્ય; | | |
| સા કહે શાસ્ત્ર ગીશ નહિ રે, હોયે કદાપિ અસત્ય રે. | રાગ્ન૦ | ૨૪. |
| શેઠ ખણાવી ભુમિકા રે, લીધા ગણિ દસ લક્ષ; | | |
| શેઠ પ્રમોદ ધણો ધરે રે, દેખિ કનક પરમક્ષ રે. | રાગ્ન૦ | ૨૫. |
| રથમાં ઠવિ રથ વાળિયો રે, તવ સા બણે સુણો તાત; | | |
| મુજ પીહર છે હુંકડું રે, પાછા વળિ કિમ જાત રે. | રાગ્ન૦ | ૨૬. |
| તે કહે બેટા સાંભળો રે, વાંક ધણો મુજ માંહ; | | |

મારી કરી ધર આવીએ રે; વાત કહિજી પછે ત્યાંહિ રે. રાગ ૦ ૨૭.
 તેં અમને સુખિયાં કર્યાં રે, તું ધર લક્ષ્મી રૂપ;
 તું તુડી થકી જે દિએ રે; તે ન દિએ વર ભૂપ રે. રાગ ૦ ૨૮.
 નિજ અપરાધ ખમાવિને રે, રથે એસારી તેહ;
 કુળ દેવીપરે પૂજતાં રે, સુખભર આવ્યા ગેહ રે. રાગ ૦ ૨૯.
 ચંદ્રશેખરના રાસનો રે, ત્રિજે ખંડ રસાળ;
 શ્રી શુભવીરની વાણીએ રે, પત્રરમી કહી ઢાળ રે. રાગ ૦ ૩૦.

ઢાળ ૨૧.

નિજ પત્ની સુત આગળે, શેઠ કહિ સવિ વાત;
 હરખ્યાં વળિ સુખિયાં થયાં, સતિપણે કરિ ધાત. ૧.
 અવસર પામી પૂછતા, નિશ્ચિથ સમય કિહાં જાત;
 જળમાં પેહેરી મોજડી, નગરને ઉજડ પ્યાત. ૨.
 ગામને નગર તેં કિમ કહ્યું, ખેત્રે મગ નહીં થાય;
 સુભટને કાયર કિમ કહ્યો, શિતળ છંડી છાય. ૩.
 રોતી હંસી કિમ કહી, નરને કિમ કહી નાર;
 ચકવા ચકવી રોવતાં, તર તલ તજત અહાર. ૪.
 એ એકાદશી પ્રશ્નનો, ઉત્તર આપો સાર;
 પંડિતને પૂછ્યા વિના, પામે ન તત્વ વિચાર. ૫.
 એમ નિસુણિ સતિ સાસુને, સસરો કંત સુણુંત;
 મળ થકી વિવરો કરી, કેહેતી હર્ષ ધરંત. ૬.

ઢાળ ૧૬ મી.

(મારા વાલાજી હો હું રે ન જઈ મહી વેચવા રે લો-એ દેશી.)
 મોરી સાસુજી હો સસરો ન સમજે સાનમાં રે લો. એ આંકણી.
 દિયર દેરાણી દિવાનિયો રે લો, તુમને કાં નવિ સાન; મોરી ૦ સસરો.
 જે કુળવંતી માહા સતિ રે લો, રાત્રે ન જાયે રાન. મોરી ૦ ૧.
 રચણિએ રણમાં એકલી રે, જાય જે સહસની સાથ; મોરી ૦
 સતિને કાણુ લોપી શકે રે લો, જે દિલ ધાવે હાથ. મોરી ૦ ૨.

| | |
|--|-----------|
| વ્યવહારથી શોભે નહીં રે, સ્વચ્છ કાષ્ઠક વાર; | મોરી૦ |
| વિધિ નિષેધ નહિ જોડતા રે, એકાંત જિન ગણધાર. | મોરી૦ ૩. |
| તુમ ધર સુખ કરવા બંધિ રે લો, શિવાનો શબ્દ સુણત; | મોરી૦ |
| મધ્ય નિશાચી હું ગઈ રે લો, ઘટ એક હાથ ધરંત. | મોરી૦ ૪. |
| કુંભવડે સરિતા તરી રે લો, જળયિ મૃતક થળ કિધ; | મોરી૦ |
| કટિએ લુપણ હીરે જડ્યા રે લો, તે સવિ ઘટમાં લીધ. | મોરી૦ ૫. |
| મૃતક શિયાળ લેઈ ગયાં રે લો, હું રે આવી નિજ ગેહ; | મોરી૦ |
| શુભ લુપણ દાટ્યાં હતાં રે લો, સાસુને દીધાં તેહ. | મોરી૦ ૬. |
| શેઠ ખુશી થઈ જોલિયા રે લો, વહુએ કર્યો ઉદ્ધાર; | મોરી૦ |
| આળ દીધી મેં પાપીએ રે લો, ધરજન સર્વ ગમાર. | મોરી૦ ૭. |
| વહુ કહે નહ જળ જાંખરાં રે લો, કંટક વેધ પાય; | મોરી૦ |
| પછે મોજડી શા કામની રે લો, પંથ વિષમમેં રખાય. | મોરી૦ ૮. |
| મોટે નગર નહિ સજના રે લો, જણ જણ પૂછે કુણ; | મોરી૦ |
| છિન્નડ આપણા ચિત્તથું રે લો, માગ્યું મળે નહિ લુણ. | મોરી૦ ૯. |
| ગામડે પણ મુજ માઉલે રે લો, કાંધાં સુખિ એક રાત; | મોરી૦ |
| ગામ એ નગરથી મોટકું રે લો, પામ્યાં જિહાં સુખ સાત. | મોરી૦ ૧૦. |
| કામળસંખ્યા લેઈ ગયો રે લો, જંતુ પડ્યા પ્રતિકુળ; | મોરી૦ |
| મૂરખ માલધણી મળ્યો રે લો, તિણે કહી ધાનની ધૂળ. | મોરી૦ ૧૧. |
| સુભટ તે સનમુખ ધા લિયે રે લો, કાયર પૂઠે ધાય; | મોરી૦ |
| તીણે રાંક નર મેં કહ્યો રે લો, નાંહો કુટાયો જાય. | મોરી૦ ૧૨. |
| વિદ્યા કરે જિ મસ્તકે રે લો, વડપરે વાયસ હોય; | મોરી૦ |
| ભર્તા મરે ખટ માસમાં રે લો, તાપે ચલત તિણે જોય. | મોરી૦ ૧૩. |
| હંસ વિયોગે હંસલી રે લો, રોતી વચનબર શોગ; | મોરી૦ |
| વચણાં સુણી મેં બાપિયું રે લો, જગતમેં લુડો વિયોગ. | મોરી૦ ૧૪. |
| કાષ્ઠ કારણ વશ નારિયે રે લો, લીધા છે નરનો વેશ; | મોરી૦ |
| વામ જિ પગ આગળ ચલે રે લો, જાણિ મેં ગુરુ ઉપદેશ. | મોરી૦ ૧૫. |
| મુગત્પહાર તારા ઝઘે રે લો, જિમુખ ચંદ્ર વિલોક; | મોરી૦ |
| રાત્રિ ફરિ બમણા બજી રે લો, ચકવી રૂચે ધરિ શોક. | મોરી૦ ૧૬. |

| | |
|---|-----------|
| કાક શકુની લિંચે રહે રે લો, વિટ અહી ગરલ નિપાત; | મોરી૦ |
| તર તળે અશન ન કીજીયે રે લો, એક દીન જીવિત ધાત. | મોરી૦ ૧૭. |
| શિયળવતી મુખ સાંભળી રે લો, હરખ્યા સહુ અતિરેક; | મોરી૦ |
| વિદ્યાનિધિ પદવી વરે રે લો, સ્વામિની કીધી છેક. | મોરી૦ ૧૮. |
| માતપિતા સ્વર્ગે ગયાં રે લો, અજિતસેન પદ ઠાય; | મોરી૦ |
| ધરમેં હુકમ સતિનો વહે રે લો, માન દિયે નરરાય. | મોરી૦ ૧૯. |
| પાંચસે મંત્રિ નૃપે ક્રિયા રે લો, જોછો છે મંત્રિ એક; | મોરી૦ |
| એક દિન રાજકચેરિયે રે લો, પ્રજા કરે નૃપ છેક. | મોરી૦ ૨૦. |
| રાયને જે પગથી હણે રે લો. કીજે કિશો તસ દંડ; | મોરી૦ |
| ઉત્તર કોપ્યે ન આપિયો રે લો, વાત થઇ પરચંડ. | મોરી૦ ૨૧. |
| શેઠ પૂછે નિજ નારિને રે લો, ઉત્તર સ્યો શ્રીકાર; | મોરી૦ |
| સા કહે તેહને દિગ્ગિયે રે લો, રત્નતણે અલંકાર. | મોરી૦ ૨૨. |
| અજિતસેને નૃપને કહ્યો રે લો, ભૂપતિ તૂક્યો અપાર; | મોરી૦ |
| મંત્રિમાં મુખ્ય મંત્રિ ક્યો રે લો, સુખ્યા સકળ અધિકાર. | મોરી૦ ૨૩. |
| સિંહસામંતને ગ્રીતવા રે લો, રાય ચલ્યા બળ લેત; | મોરી૦ |
| મુખ્ય સચીવ સાથે લિંચે રે લો, શેઠ પ્રિયાને વદેત. | મોરી૦ ૨૪. |
| એકલી ધર તું કયું રહે રે લો, મુષકને લય મંજર; | મોરી૦ |
| વિદ્યા નૃપની નારી તિહું રે લો, ધિર ન રહે નિરધાર. | મોરી૦ ૨૫. |
| સા કહે કદિય ન લોપિયે રે લો, રાય હુકમ અહનિશ; | મોરી૦ |
| હું રે સતિ સતિયા શિરે રે લો, જાણુજે વિશ્વાવિશ. | મોરી૦ ૨૬. |
| ઈંદ્ર સમર્થ નહીં કદા રે લો, મુજ શિળ કરે વિસરાળ; | મોરી૦ |
| તુમને પ્રતિત જો ના હુવે રે લો, તો દેહ કૂંડની માળ. | મોરી૦ ૨૭. |
| કરમાયે પુલ્લ માળા તણાં રે લો, તવ જાણુજે પડી ચૂક; | મોરી૦ |
| કંઠ માળા ધરી નીકળ્યો રે લો, સૈન્યમાં પોહોતો નિસૂક. | મોરી૦ ૨૮. |
| અંડ ત્રિજે કહી સોળમી રે લો, ઠાળ રસાળ શું રીત; | મોરી૦ |
| શ્રી શુભવીર સતિતણી રે લો, સાનિધ સૂર કરે નિત્ય. | મોરી૦ ૨૯. |

હાહરા.

સૈન્ય પડયું કુસુમાદવી, અરિશ્નં બન્યો સંગ્રામ;

- મંત્રિ ગળે માળા લહી, પૂછે જૂપતિ તામ. ૧.
- કુસુમમાળ નિત નવનવી, કંઠ ઠવો શે કાજઃ ૨.
- સો લણે એ વાત જ કર્યે, આવે મુજને લાજ.
- જૂપ લણે મુજ અંતરે, રાખવો ન ઘટે તુજ; ૩.
- પ્રિત પટંતર જ્યાં હુવે, ત્યાંહાં નવિ કહિએ ગુજ.
- અનિતસેન વળતું કહે, મુજ સતિ નારી પ્રભાવ; ૪.
- પ્રલમાળ વિક્ષી રહે, સરસ સદા સદભાવ.
- સાંભળી રાજ ચિંતવે, આ શી અદ્ભુત વાન; ૫.
- અિ પુસ્તક ચોખાં નહી, તો કિમ સતિની ખ્યાત.
- કરીય પરિક્ષા તેહની, કરશું પછે તે વાત; ૬.
- લોભે જગત વશી હુવે, તો પ્રેમદા કુણુ માત.
- ચિંતવિ એમ એક મંત્રવી, નામે અશોક કુમાર; ૭.
- શિયળવતીના શિયાળને, બ્રંશ કરી એક વાર.
- આવો એમ કહિ મોકલ્યો, દેઇ કનક એક લક્ષ; ૮.
- તે પોહોતો સતિ ધરસમિપ, ગુપ્ત રહ્યો લહિ લક્ષ.

ઠાળ ૧૭ મો.

(લાલ લાલ જૈસી તેરી અખિયાં રે, જૈસી જલતી મસાલ-એ દેશી.)

- ઉદભટ વેશે જોવતો રે, ખીણખીણ કેઇ વાર; ૧.
- સતિયાં ઉપર નજરાં કરે, તે અશોક ગમાર.
- ધિગધિગ વિષધી લોકને.
- સંખ્યાળ બીડાં દામિકું રે, દેઇ ભેજત સોય; ૨.
- આપિ ન લેવે પ્રેમસે, ફેર નજરે ન જોય. ધિમં ૨.
- ચિતે સતિ સિંહ કેસરા રે, લેણુ ચાહત એહ;
- નામ અશોક પણ શોકસેં, એહિ ધસ્તા હે નેહ. ધિમં ૩.
- મેં બિ નધા ઉનસેં કરેં રે, જાને સાચોહિ પ્રેમ;
- બુદ્ધિકા બળ કેતો કરે, ઘડ સિતા હે કેમ. ધિમં ૪.
- મૂઠકું કુડસેં દેખતી રે, બહિરખસે નેત;
- તવ સો દુતિકું પાઠવે, સા એકતિ વહેત. ધિમં ૫.

| | |
|--|----------|
| ભદ્રેપતિ ગામાંતરે રે, ગણ કીનો વિયોગ; | ધિગ૦ ૬. |
| જાતી ચોવન વચનિ ફળી, પિછે ક્યા સુખ ભોગ. | |
| મંત્રિ અશોક તુમ ઊપરે રે, રાગ ધરતા હે ખાસ; | ધિગ૦ ૭. |
| અવસર વેળા ન ભૂતણાં, કરો ભોગ વિલાસ. | |
| સા બણે કુળવંતિ નારિકું રે, નહીં પરનર સંગ; | ધિગ૦ ૮. |
| લક્ષ તથાપિ ધન જો દિયે, તવ કરિયે ખીરંગ. | |
| દુતિ અશોકકું જા કહે રે, મેંને કળે મનાઇ; | ધિગ૦ ૯. |
| લાખ સોવન સતાખિસે, દેન હોત સગાઇ. | |
| લાખ દિયા લેઇ દુતિકા રે, દેઇ પાઝી લગીસ; | ધિગ૦ ૧૦. |
| સા કહે પંચમ વાસરે, નિશિ આશા પુરીશ. | |
| ધરમે અવટ ખોદિ કિયો રે, ઉપર સન્યા ખિજાય; | ધિગ૦ ૧૧. |
| શિયળવતી દીન પાંચમે, નિશિ જીનકું ખોલાય. | |
| તાંબુલ દેઇ ઊપવેશિયો રે, પડ્યો કૂપ મઝાર; | ધિગ૦ ૧૨. |
| ખાનપાન ચોથે દિને, રહે ચોકી તે વ્યાગ; | |
| કેતે દિને નૃપ ચિંતવે રે, હજી ન આળ્યા અશોક; | ધિગ૦ ૧૩. |
| નિજ ધર મોઝમેં જા રહે, હરામખોર હે લોક. | |
| લાખ દેઇ રતિકલિને રે, ફેર મોકલે રાય; | ધિગ૦ ૧૪. |
| આ ખી બડે કૂપમેં પડે, લાખ દ્રવ્ય ગમાય. | |
| સુમતિ હરિદત આ રીતે રે, કૂપે મેળા મિલાય; | ધિગ૦ ૧૫. |
| જય કરિ રાજા આવિયા, પણ શંકા ન જાય. | |
| કૂપે પડ્યાં રાંકાં કહે રે, હમ કાઢો હિ ખાર; | ધિગ૦ ૧૬. |
| સા બણે હમ કલા જો કરો, હોવે છૂટક ખાર. | |
| અમે અથવા નૃપ પૂછતે રે, એવમસ્ત વદેત; | ધિગ૦ ૧૭. |
| એમ શિખાઇ પિછે કંતને, સતિ વાત કહેત. | |
| ગુપ્ત ભોજન કરિ રાયને રે, તેડે જમવાને તેહ; | ધિગ૦ ૧૮. |
| ભૂપ અજાન નહ દેખતે, બયા દિલમેં સંદેહ. | |
| બહુ પરિકરસેં ભૂપતિ રે, બેઠે ભોજન હેત; | ધિગ૦ ૧૯. |
| અવટે જઇ સતિ માગતી, બહુ ભોજન દેત. | |

| | |
|---|----------|
| આર બણે એવમસ્તુતે રે, રાજ વર્ગ સૂણુંત; | ધિગ૦ ૨૦. |
| રસવતિ ધરમેંસિ લાય કર, સખિ બાણે ઠવંત. | |
| ભોજન મન ગમતાં કરિ રે, નૃપ ઘેઠા સચિંત; | ધિગ૦ ૨૧. |
| મંત્રિ તણે ધર દેવતા, જાણું ભોજ્ય દિયંત. | |
| વસ્ત્ર અલંકાર રાયકું રે, લિયા જે લખ આર; | ધિગ૦ ૨૨. |
| દેઠ વિસરજે ભૂપકું, તવ પુછે વિચાર. | |
| સા બણે અમ ધરમાં રહે રે, યક્ષ દેવ તે આર; | ધિગ૦ ૨૩. |
| અસન વસન માગ્યાં દિયે, કરૂં પૂજા ઉદાર. | |
| લક્ષ પસાય સતિકું દિયો રે, ગણિ બેહેન સમાન; | ધિગ૦ ૨૪. |
| રાય બણે હમ દિજીએ, આર યક્ષનું દાન; | |
| બોલે સતિ તુમ આધિને રે, અમ જિવીત પ્રાણ, | ધિગ૦ ૨૫. |
| યક્ષ તણી શી વારતા, કરૂં ભેટ વિદ્યાણ. | |
| ભૂપ ગચ્છે નિજ મંદિરે રે, હુઆ જામ પ્રભાત; | ધિગ૦ ૨૬. |
| આરે નિકાલ્યા કૂપસે, જળ સ્નાન કરાય. | |
| ચંદન કેસર લેપિને રે, પુલ પૂજા ત્રિશેષ; | ધિગ૦ ૨૭. |
| વંશ કરંડ બંધીએ, રથ મધ્યે નિવેશ. | |
| વાજિત્ર ગીત મહોચ્છવે રે, રાજદારે ચલંત; | ધિગ૦ ૨૮. |
| સનમુખ આએ ભુપતિ, નિજ ધરમેં થાપંત. | |
| નૃપ કહે રસવતિ ના કરો રે, ભોજ્ય દેવેગા યક્ષ, | ધિગ૦ ૨૯. |
| વેળાએ પૂજા માગતે, દિયો ખટરસ બક્ષ. | |
| બાલત તે એવમસ્તુતે રે, કછુ દિયા ન ધાન; | ધિગ૦ ૩૦. |
| ભોજન વેળા વહિ ગઇ, હુઆ ભૂખે હેરાન. | |
| ખોળી કરંડમેં દેખિયા રે, મુખ ફાટાં કૃષ્ણાંગ; | ધિગ૦ ૩૧. |
| નૃપ વદે એ ચહિ રાક્ષસા, નહીં યક્ષનું અંગ. | |
| તે બણે યક્ષ અમે નહીં રે, અમે તુમચા દિવાન; | ધિગ૦ ૩૨. |
| શિયળવતીએ બનાધ્યા, રાંઠા વિષુ ધાન. | |
| દંપતિને નૃપ તેડિને રે, કરે બદ્ધત પ્રશંસ; | ધિગ૦ ૩૩. |
| સતકાર કરિ મર મોકલે, લહે ધર્મ નરેશ. | |

| | |
|---|----------|
| ચૈનાણી મુનિ તિહાં આવિઆ રે, જમ વદે નરેશ; | |
| ચૈ પશુ ગએ લજ્જા ભરે, સુણિ ગુર ઉપદેશ. | ધિગ૦ ૩૪. |
| સતી પતી દિક્ષા લહી રે, ગએ પંચમ સ્વર્ગ; | |
| નરભવ નૃપકુળ રાજવી, થઇ લહે અપવર્ગ. | ધિગ૦ ૩૫. |
| વૈરાગ રંગે રંગીઆ રે, લિએ સંયમ ચાર; | |
| બહુશ્રુત હુધ આએ ઇહાં, અમો સૌ અણુગાર. | ધિગ૦ ૩૬. |
| કુંવર સુણી મુનિને સ્તવી રે, કરે ભક્તિ ઉદાર; | |
| સંસારે સંગતિ સાધુની, લહે પુન્ય વિશાળ. | ધિગ૦ ૩૭. |
| પૂરણ ત્રીજા ખંડની રે, કહી સત્તરમિ ઢાળ; | |
| વીર કહે શ્રોતા ધરે, હળ્યો મંગળ માળ. | ધિગ૦ ૩૮. |

થોપાઇ.

ખંડ અખંડ મધુરતા ભરી, ત્રીજે ખંડ પુરણતા કરી;

શ્રી શુભવિજય ગુર મુખકરી, સાકર દ્રાખ સુધારસ જરી. ૧.

इत्याचार्य श्री सिंहसूरि संतानीय संवेगी शिररत्न पंडीत श्री शुभाविजय गणीशिष्य भुजिष्य पं० वीरविजयगणिभिर्विरचिते चंद्रशेखर चरित्रे प्राकृत प्रबंधे चित्रसेन पद्यावति कथा कथन मृगसुंदरीहरणे खेटमारण द्वितीय खेटघातेन चंद्रहास्यखड्गप्रापन चंद्रावलि मुखात् खेटांगजा चतुःषष्ठी वार्ता श्रवण ६३६ खेटसुतापा-
णिग्रहण शाश्वत जिनयात्राकरण सहस्रविद्याग्रहण समेत द्वौचतु-
र्मुनि चरित्रे शिखलवती प्रबंधवर्णनोनाम तृतीयखंडः ॥

ખંડ ૪ થો.

દોહરા.

સરસ વચન રસ વરસતી, મુખ તપ્તિાળ રસાળ;

નયન યુગલ કજ્જળ કળા, કંઠે મુગતામાળ. ૧.

કાશ્મિર આરત્યા બાલમે, કટિ તટ કાંચિ ધરામ.

હંસાસન કંકણ વલય, તિલક નૂપુર પાસ. ૨.

- પુસ્તક વીણા ધારણી, પરણમિ સરસતિ માય;
શ્રી શુભવિજય સુગુર તણા, પ્રેમે પ્રણમી પાય. ૩.
- ત્રીન્ને ખંડ અખંડ રસ, પુરણ થયો સુપ્રમાણ;
ચોથો ખંડ કહું હવે, સુણન્ને શ્રીતા જાણ. ૪.
- જાણજા શ્રીતા આગળે, વક્તા સફળ પ્રયાસ;
મુખ સભામે કવિ કળા, કુસુમ કુટંબી ગ્રાસ. ૫.
- શુભક કરચી ટોપરી, પડી સુણિ શબ્દ અગાધ;
નિદ્રાએ ભરી દોકરી, કરે સદસિ હાડ હાડ. ૬.
- હુધે તે સુધે મહી, ચુધે નહીં રસ ધુટ;
સાકર દ્રાખને પરિહરી, કંટક રાતો ઉટ. ૭.
- વિકસિત નયન વદન કરી, પડિત શુણ પરખંત;
ભક્તિ રૂચી નિંદા તજી, શ્રીતા વિનય કરંત. ૮.
- તે માટે સજ થઇ સુણો, આગળ વાત રસાળ;
મુનિ નામ ચંદ્રશેખર સુણે, સુદરઠાણ નિહાળ. ૯.
- રવિ ઉદયે ચલતા સર્વ, ગમને ઘેસિ વિમાન;
જિનવર ચૈત્ય નિહાળને, ઉતપાં રણ ઉદ્ધાન. ૧૦.
- વિમળ જિનેશ્વર વંદિને, કુવર નિકળિયા ખાહાર;
પાસે પંથ વિલાસમે, દિઠા એક અણગાર. ૧૧.
- કાઉસગ ધ્યાન દિઠા રહ્યા, વંદિ બેઠા જામ;
જયપુર રાજા એકલો, આવી પ્રણમે તામ. ૧૨.
- તે દેખી મુનિ પારિને, કાઉસગ ધમ બોલંત;
આવ્યા વક્તા સ્વેદ્યાં, તવ તે નૃપ પૂજંત. ૧૩.

કાળ ૧ લી.

(મધુખિંદુ સમે સંસાર, મુઝાણા માહાલતા-એ દેશી.)

ભર્યે વન વેળા સંજમ મેળા કિમ થયા,
હયોં અસ્વે હું જાણ્યા કેમ કહીએ કરી દયા;
મુનિ ભાષે તુમારે નીમિતે અમે સંજમ લિયો,
હયાં અથ તે જાણું એમ પુછે આહી થયો.
મધુખિંદુ વિષય રસ લેશ ભવકુપે પડે,

સદગુરનો સુણી ઉપદેશ વિમાને નવી ચઢે. એ આંકણી. ૧.

જિન વશિકની નારી નણદિ ઉદુર મચ્છર ભરી,
ઉદવેગ લહી તે નંદ વોળાવે સહોદરી,
કપટે શકટે ખેસારી સ્વસુર ગેહે ધરી,
જાણી વાત લહી મૂળ ધાત રોતી સુંદરી. મધ૦ ૨.

થતઃ

ધહુનું ગાડલું ને ગોળની ગોળી,
મુંજડી ગાય ને વાઝડી ગોરી;
આધજિને ચિંતવ્યું તે આધજિને થયું,
સાક્ષા સાટે મુળશું ગયું.

પૂર્વ ચાલ.

મોહે મૂઝાણી સંસારિક ફેરી ચેતના,
પાંચે ત્રિષયારસ લીન નરકની વેદના;
ચોવન મદ મચ્છર મદીરા છાકને મેં તળ્યો,
ધરવાસ થકી વનવાસ લધૂ વયમેં ભળ્યો. મધ૦ ૩.
ચંદ્રશેખર પુછે સ્વામિ કુણુ એ ભૂપતિ,
થયો કિમ તુમ નિમિત એહ ચરણ મહાવતી;
તવ બોલે મુનિવર એમ સુણો ખેચરપતિ,
મહીલાયું સુઝાણા મૂઠ વાત કહું છતી. મધ૦ ૪.
જયપુર નગરે જયરથ રાજ ત્યાંઈ વસે,
દંત મંત્રિ વડો છે તાસ મતિયુણુ બિલસે;
તસ પૂત્રિ અતિ રૂપવંતી શણુગારમંજરી,
માતતાતનો બહુલ રનેહ રાજમદે ભરી. મધ૦ ૫.
વય પામિ જવાનિ દિવાનિ બની ધર ખેલતી,
છે કુમારી પણુ નર પંથ જાતાં વેધતી;
મરકટને મદિરા પીધ ને વૃશ્ચિક ડંશીયો,
શીશી ચેષ્ટા ન કરે એહ વળી ભૂત બળગિયો. મધ૦ ૬.
અસતિ જુએ પુઠ ને ફેડ હલાવત ચાલતી,

- શશુગારી રહે દિન રાત પુરુષ હસાવતી;
જય પરધર નિશિ અધારિયે પુરુષ ધકાવતી,
એકલી ચહુટે ખડી પંથ પાન મંગાવતી. મધ૦ ૭.
- નરને રાખે ગ્રહિ વસ્ત્ર ને દારે ઊભી રહે,
એંચિ બાધે કુચ ઘેર ઘેર વળી હાથે ગ્રહે;
મારી કાંકરી નટવિટ નર સકેત જણાવતી,
હાંચે હાથે આળસ દેત તાળી વળવતી. મધ૦ ૮.
- મોચણ કંદોષ કુંભારણ નાષ સોનારણી,
સખીયો કરી નિત ધર જાત નર ખુખારણી;
ધણ રહેતી પિહર નિજ તનુ નરને દેખાવતી,
કર હાંચા કરી ધરખાર બાળ ખેલાવતી. મધ૦ ૯.
- મુખ મચકોડી કર કંકણ આછોટન કરે,
ડસે હોઠ બળવે દંત અંચળે વા ધરે;
ધર દેખ બારણે સુતી ઝાંઝર ઝમકાવતી,
દેખ ચૂંટી જગાવે કંત અંગ ધુળવતી. મધ૦ ૧૦.
- બાળ ચુબો લગાવે કંઠ અધર શિર ઢાંકતી,
કરે કોગળા ઉભી ગોખ નરને છાંટતી;
એક દિન નિજ ગોખે ઉભી નમ્રર ચિહ્ન દિશ જડી,
રયવાડિયિ વળિયો રાય તસ નજરે પડી. મધ૦ ૧૧.
- રાગ લાગ્યો સચિવશું માયું કરી નૃપ પરણતો,
સાત ભૂમિ આવ્યા શેઠવંત નૃપ નિત જાવતો;
પટરાણીને કરી દૂર રમે તેહશું અતિ,
તસ અવગુણ નવિ દેખાંત જાણે મહાસતિ. મધ૦ ૧૨.
- શેઠ પુત્ર ધનંજય નામ મેહેલ અધ જાવતી,
દાય નયને નયન મિલંત પત્ર સા નાખતી;
ચિહ્નિ વાંચિ કામાતુર તેહ ધર જાઇ ચિંતવી,
કરિ વનચિ સુરંગા એક તસ મેહેલે ઠવી. મધ૦ ૧૩.
- જુમિ મધ્ય ગતાગત કરતી રમતી તેહશું,

- સુખ માને ધનંજય નારિ મળિ મુજ નેહશ્યુ;
રમવાડિ ગયો નૃપ દેખે શેઠશ્યું ખેલતી,
સા તતખિણુ નિજ ધર જાય ગોખે ખેસતી. મધં ૧૪.
- નૃપ શંકાએ ધર જાત તથાવિધ દેખતાં,
મન હરખ્યો વાળિ દિન એક નાટક નાયતાં;
તિહાં પણ સા પરનર સંગે ભૂપતિ જોવતાં,
શંકિત ધર દેખે તામ સજ્યાએ ઉંધતાં. મધં ૧૫.
- નૃપ શંકા ટાળણુ પ્રેમે વદે આંસુ ભરી;
એકલાં નવિ મુજ રહેવાય તુમે જળ જાઓ ધરિ;
ધંતુરક ભક્ષો નરપરે નૃપ સાચું ગણી,
એક દિવસે દંપતિ જાત વન કીડા ભણી. મધં ૧૬.
- નિશિ વેલડી મંડપ સુતાં સા સરપે ડસી,
કીધા ઉપચાર અનેક મુઝાં નવિ ખસી;
જનતા મળે સા સહ કાષ્ટ ભક્ષણુ ભૂપતિ કરે,
જતો જાત્રા ખેચર એક દેખી ઉતરે. મધં ૧૭.
- કરૂણાએ નિષેધી ભૂપને તસ જળ જાંટીયો,
મંત્રજળથી કરિ સા સજ સહ ચિત હરખિયો;
સતકાર કરી ખેચરને વિસર્જે નમિ કરી,
ખિહ સુતાં નિશિ વન માંહિ નૃપ નિદ્રા પરી. મધં ૧૮.
- તિહાં આંચો ધનંજય દેખિ સા એમ વિનવે,
નૃપ ઉંધતાં સુખ હેત ચલો દેશ પુર નવે;
સો ભણે સુણુ ભોળિ નારિ નરેશ્વર જીવતાં,
નવિ રહિ શકિએ પરદેશ પગેર કાઢતાં. મધં ૧૯.
- સુણિ સા કર ધરિ તરવાર ભૂતાળને મારતી,
તવ લેત પડાવિ શેઠ ઉઘાર્યા ભૂપતિ;
ચિત ચિતે ધનંજય પાવકર્મા પ્રેમે વસે,
કરિ પટરાણી હણે તાસ માહારી કિમ થશે. મધં ૨૦.
- વૈરાગ લહી જઇ દૂર અમે વૃતધર થયા,

- શણ્ણગારમંજરિશ્યુ' રાય પ્રભાતે ધર ગયા;
વઠેલી સાથ વિલાસે વર્ષ કેતાં રહ્યો,
અમે સદગુરુ સંગે ધ્યાન જ્ઞાન ઝોલી લહ્યો. મધ ૨૧.
- અરિ ભેટ કરી વક્ષાશ્વે હર્યો એ આવિયો,
સંયમનું નિમિત્ત એ રાય મુજને ભાવિયો;
ચંદ્રશેખર પૂછે નારી મરી એ કિંહાં જશે,
મુનિ બોલે નરક મજાર ભવ બહુલા થશે. મધ ૨૨.
- નૃપ પૂછતો મુજ આગળ ભવ હોસ્યે કશ્યો,
જપે મુનિ આ ભવ માંહિ તમે મુગતિ જશે;
ખંડ ચોથે પેહેલિ હાળ સુણી ચિત્ત ધારિએ,
શુભવીર વિવેકી લોક વિષય નિવારિએ. મધ ૨૩.

દોહરા.

- જયરથ કહે ભવ નાટકે, વિષયિને ધિક્કાર;
ગુરુ ઉપદેશ લહ્યા વિના, રોળે આ સંસાર. ૧.
- નારી અસારી રાગથી, મેં ભવની ફળ કીધ;
તુંમે મુજને જીવિત દિયો, સાધુવંચિત સિદ્ધ. ૨.
- વિષય તરૂંસમ સંસાર એ, તજવો મુજ નિરધાર;
આપ સવારથ સાધશું, લેઈ સંજમ સાર. ૩.
- પણ પટરાણી એક છે, વનમાળા અભિધાન;
મુણવંતી દૂરે તજી, પામી કાચ નિધાન. ૪.
- પણ તસ કન્યા દોય છે, રધ પીધ સુંદરિ નામ;
રૂપકળા ગુણ આગળી, લવણિમ લીલા ધામ. ૫.
- પ્રાકૃત સંસ્કૃત શાસ્ત્રમાં, શબ્દવેધ અનેકાંત;
નિપુણ થઈ પણ નિપુણ વર, મળતાં સુખ અત્યંત. ૬.
- ચતુરાને મૂરખ મળે, વિણ પરખ્યો ભરતાર;
જય જન્મારો જૂરતાં, તોડળ રાગ વિચાર. ૭.
- ચતુરા ચતુર મિલાવડો, અહનિશ કરતાં ગોઠ;
પયઃમહિ સાકર બળી, કથનિ નાવે હોઠ. ૮.

- તે માટે મુજ પુત્રિએ, કીધી પ્રતિજ્ઞા એમ;
 પ્રશ્નોત્તર દિએ તસ વરં, બીજો વરવા નેમ. ૯.
 તે પરણ્યા ત્રિણુ લિઉં, જે હું સંજમ ભાર;
 તો સંસારે હેલણ્યા, કરતા અધમ ગમાર. ૧૦.
 દયા કરિ મુજને કહો, કુણ હોશે તસ કંત;
 મુનિ કહે એ બેઠા ગુણી, ચંદ્રશેખર મતિવંત. ૧૧.
 આઠ્યું સૈન્ય તિણે સમે, પગલાને અનુસાર;
 ઉઠી રાજા કુંવરને, વિનવે કરિય જુહાર. ૧૨.
 દયા કરિ મુજ ધર ચલો, મ કરો યાચના ભંગ;
 કુંવર વિચદે મોકલે, ખેટ હતા જે સંગ. ૧૩.

ઢાળ ૨ જી.

- (સાંભળ રે તું સજની મોરી રજનિ કિડાં રમિ આવિજ રે—એ દેશી.)
 નિજ પરિવાર વિદાય કરીને, નૃપશું કુંવર સધાવેજ રે;
 બેસિ સુખાસન સૈન્યશું ચલતાં, જયપુર નગરે આવે. ૧.
 જગજયવંતાજી રે, પુન્યતણા ફળ જોય. એ આંકણી.
 રાજદ્વારે ઉતારો કરતાં, એક દિન રાજ સભાએજ રે;
 મંત્રિ સેનાપતિ શેઠ પ્રમુખ સવિ, સજનન બેળાં થાયે. જમં ૨.
 રાજા રાણી તખત બિરાજે, ગાયન નર ગીત ગાવેજ રે;
 સોળ શણગાર સજી ગતિ પ્રીતિ, સખિયો સંયુત આવે. જમં ૩.
 જોશી પંડિત શાસ્ત્ર વિશારદ, સધળી સભા પુરાણિજ રે;
 પંચપચોલી તેર તિલંગ, આવ્યા ઉલટ આવણી. જમં ૪.
 કન્યાએ પ્રશ્નો જે પૂછ્યા, ઉતર કો નવિ થાયેજ રે;
 સૌ બોલે પરમન દ્રહ મોહોટો, તાગ કહો કુણ પાવે. જમં ૫.
 તેજ જળામળ બાણ સરીખો, કુંવર સભામાં બેઠોજ રે;
 તે દેખી દોષ કન્યા અંગે કામ, અનંગી પેઠો. જમં ૬.
 કુંવરને પૂછે નજર હસંતે, સૌને અંતર પાડીજ રે;
 ધરડો બ્રાહ્મણ શાસ્ત્ર બણેસો, કરતો ખેતર વાડી. જમં ૭.
 જમના નામે અંધ બણેસો, પુન્ય વિહુણી નારીજ રે;

| | |
|--|---------|
| ખિત્ર ચટી લેષ પાત્ર ભરેલી, આવી તક સમારી. | જગ૦ ૮. |
| પંદર પ્રશ્ન ક્યાં તવ પતિએ, ખીચડી કિમ બહુ રાંધીજીરે; | |
| આજ મધૂરિ મા તકે થોડી, તુજ તનુ આજ સમાધી. | જગ૦ ૯. |
| સમશ્રવતિ પાડોશણુ ધર છે, મહિષી સગર્ભા જતાજીરે; | |
| કંકોઠાં શાકે કિમ આખાં, આજ તમે તણિલાંતાં | જગ૦ ૧૦. |
| આ કિંમ કુતરિ પેટ દેખાવે, વેણી સજી કહો કાંતાજીરે; | |
| સત્રાગારે દાન દિએ છે, પંથ ચલતશ્યું શ્રાંતા. | જગ૦ ૧૧. |
| પાણી પ્રચુર ઈહાં કિમ આવે છે, કુંડળ ન ધર્માં કાનેજીરે; | |
| પંથે નાપિતનું ધર દીકું. લિએ આ ફળ બહુ માને. | જગ૦ ૧૨. |
| પુર બાહિર બકરીનું ટોળું, કહો ગણિ સંખ્યા કેતીજીરે; | |
| એ પંદરનો એકપદે ઉત્તર, પાત્રી નથી સા કહેતી. | જગ૦ ૧૩. |
| યમુના કથિત પદ અરથ જ કર્યા, યમુના તરી ઉતરવુંજીરે; | |
| કુંવર કહે સુણો રાજકુમારી, પદ ઉત્તર ચિત ધરવું. | જગ૦ ૧૪. |
| કણુમાપુ કરવાની પાલી, ન જડી ધરમાં ખોળીજીરે; | |
| ખિત્ર ચટીકામાં ન રિદ્ધણી, તિણે રંધાણી ખોલણી. | જગ૦ ૧૫. |
| કર કંધુ બાવળની પાલી, વિણુ મીઠી શી છાસજીરે; | |
| પાત્રી નથી આજ તાવચતુર્થની, તિણે મુજ તન સુખ વાસ. | જગ૦ ૧૬. |
| ધરે નવિ પાલી નામે પાડોશણુ, મહિષી સગર્ભા પાળીજીરે; | |
| તનયિ હવણાં પાળિ છુરિ વિણુ, શાક કરું શ્યે મોળી. | જગ૦ ૧૭. |
| પાત્રી શુનિ તસ બક્ષણુ પાત્રી, તે વિણુ પેટ દેખાવેજીરે; | |
| પાલી નામ ખટપટી નયિ મસ્તકે, વેણિ સજિત નિત બાવે. | જગ૦ ૧૮. |
| દાનશાળાએ દાનની પાલી, આજ નથી નવિ દેતાજીરે; | |
| ગાડિ મળિ ઘેશી આવી પગપાળી નયિ જિણે શ્રાંતા. | જગ૦ ૧૯. |
| પાળી નયિ સરોવરતિણે પ્રાટયું, વર્ષા જળ ઇહાં આવ્યાંજીરે; | |
| કર્ણુલતિકા પાળી નયિ તેણે કુંડળ દો ન ધરાવ્યાં. | જગ૦ ૨૦. |
| પાળી કહેતાં ચિન્હ લક્ષા વિણુ, નાપિત ધર નવિ દિહાજીરે; | |
| પાળી તે ઉછંગ નયિ તિણે કિહાં રાખું ફળ મીઠાં. | જગ૦ ૨૧. |
| પાળી શબ્દે શ્રેણી કહિજે, તે નહી પ્રાતઃકાળેજીરે; | |

| | |
|---|---------|
| ધરધરથી બહલી નિકળતી, અજ ગણતી નવિ હાલે. | જગ૦ ૨૨. |
| એમ પદ અર્થ સુણી દોય કન્યા, કુંવર ગળે વરમાળાજી રે; | |
| ઠવતાં પુલની વૃષ્ટિ ગગનથી, દેવ કરે ઉજમાળા. | જગ૦ ૨૩. |
| દેવી દેવતા પરગટ આવી, સોવન ચોરી ખનાવીજી રે; | |
| અનુપમ આછવમોછવ કરિને, બેઉ કન્યા પરણાવી | જગ૦ ૨૪. |
| દેવદુષ્ય ચિવર ને ભૂષણ, રત્નગડિત દિગ્ધે દેવાજી રે; | |
| ભૂપતિ હય ગય રથ ભટ દેવે; દાસી દાસ કરે સેવા. | જગ૦ ૨૫. |
| વાસ ભૂવનમાં સુખ વિલસતાં, દોશુદુક સુર જેમજી રે; | |
| દેવ ગયા અદ્રશ થઇ ગગને, જીએ કૌતક જન એમાં. | જગ૦ ૨૬. |
| ચોથે ખંડે બીજી ઢાળે, સુંદર રાસ રસાળજી રે; | |
| શ્રી શુભવીર વિવેકી દેવા. અવસર સમય નિહાળે. | જગ૦ ૨૭. |

દાહર.

| | |
|---|----|
| શણુગારમંજરીને હવે, નૃપે તેડાવી હજૂર; | |
| કહે તમ ચરિત્ર સૂણી યયો, વૈનાગ અમ ભરપર. | ૧. |
| માતપિતા ધર જઈ રહો, સુખભર કુળવટ રીત, | |
| એમ કહી એકલી મોકલી, શુભ વાત દોય ચિત. | ૨. |
| ચંદ્રશેખર રાગ્ન મિહ, નવ નવ ગોઠ કરંત; | |
| વાત વિનોદ છં શાસ્ત્રની, રસભર કાળ ગમંત. | ૩. |
| ગીત ને શાસ્ત્ર વિનોદથી, સજ્જન કાળ ગમંત; | |
| મૂરખ નિદ્રા કલહથી, વ્યસને દિન નિગમંત. | ૪. |
| દોય ચ્યાર પંડિત મળે, ધર્મ વાત શુભ વાત; | |
| દોય ચ્યાર ગદા મળે, વિકથા લાતોલાત. | ૫. |

ઢાળ ૩ જી.

(ચોપાઈની દેશી.)

| | |
|--|----|
| એક દિન રાય ને ચંદ્રકુમાર, કેલ કરંત ચલ્યા પુર બહાર; | |
| શિતળ જળ નદિ આબુ પૂર, લોક જૂએ બહલા રહી દૂર. | ૧. |
| તાર લોકની ન ચલે હામ, ઉછળે જળ કલોલ ઉદામ; | |
| જાણે વસુમતિ:દુઆવશે, શ્રીફળ લેઇ પૂજન જન ધસે. | ૨. |

- કુંવર નૃપ જોવે તિણે સંમે, સરિતા પૂર તદા ઉપસમે;
રાય ભણે નર એકને ત્યાંહિ, નાવા વર એક ભવો આહિ. ૩.
- તે પણુ લાવ્યા જોહા દોય, નદિ જળકીડા કરતા સોય;
નદિ પુર સનમુખ જળજાં એક, દિવ્યાભરણુ વિભૂષિત છેક. ૪.
- નર જતો દેખિ નૃપ ભણે, જોહને જાણિ લિયો આપણે;
નાવ હંકારી જિમ જિમ ધાય, તિમ તિમ તે નર દૂરે જાય. ૫.
- રાયતણે મન વિસ્મય થયો, કુંવર કહે સૂર ભોમ ન ભયો;
દટલો પંથ તે નાવા ગઇ, તવ ઉમો ન્હો તે થિર થઇ. ૬.
- તે નરની પુઠે નૃપ રહી, વેણિ ડંડ નિજ હાથે ગ્રહી;
ઉંચે ખેંચીને લાવિયો, તવ કેવળ મસ્તક આવિયો. ૭.
- અંગ ઉપાંગ ન દિહું જિસે, મસ્તક જળમાં નાંખ્યું તિસે;
પુનરપિ શિર સંયુત દેખિયો, પણુ દોય મસ્તક યુત તે થયો. ૮.
- લહિ વિસ્મય શંકા મન વશી, દેવ વિના શક્તિ નહિ દશી;
કૃણુ તમે છો પૂછે ભૂપ, એક શિર કહે અમે દેવ સ્વરૂપ. ૯.
- ખિળું શિર કહે તું કુણુ થાય, નૃપ વદે હું નગરિનો રાય;
નર ભણે નૃપ થઇ વિણુ અન્યાય, મુજ વીણા ગ્રાહ કિમ ખેંચાય. ૧૦.
- ધર્મી તપરી એકલિ નાર, વ્રધ અનાથ ને દુર્જાળ બાળ;
તાસ પરાભવે નૃપ રખવાળ, દયાવંત પંચમ લોકપાળ. ૧૧.
- રાજા અન્યાયે અનુસરે, તાસ ખૂમ કુણુ આગળ કરે;
સાંભળી નૃપ ધર્મિલ મુકિયો, તવ તે નર ગજ રૂપે થયો. ૧૨.
- ઊપર નૃપ અસ્વારી થયા, ચંદ્રશેખર પણુ સાથે ગયા;
વારણુ ઉત્પતિયો આકાશ, સસરો જમાઇ જોહા પાસ. ૧૩.
- લોક સવે વાચા ઊચરી, જાય જમાઇ સ્વસુર અપહરી;
કૌતક જોતાં સર્વ નગરી, એક વને સામેજ ઊતરી. ૧૪.
- હસ્તી ગયો ખિહુને તિહાં ઠવી, દોય જૂએ વન લીલા નવી;
ધર્મદોષ દેખી મુનિરાય, વંદિ જોહા શીતળ છાંય. ૧૫.
- પુછે ગુરને સંશયભર્યા, સ્વામી અમને કુણે સંહર્યા;
ગજ રૂપે ઇહાં મુકિ ગયો, તવ તે દેવ પ્રગટ પણુ થયો. ૧૬.

- સાધુ કહે સુણ જયરથ રાય, એ સુર તુજ ગુરુ બાધવ થાય;
દેશવિરતિ લહિ દેવ એ હુઆ, શ્રાવક ધર્મનો મહિમા જુઆ. ૧૭.
- અવધિ નાણે તુજને દીઠ, વિષય પ્રમાદે રક્ત વિશીઠ;
રખે સહોદર નરકે જાય, પ્રતિબોધન લાગ્યો અમ પાય. ૧૮.
- ધણા દિવસ તુમ ગેહે રહી, હોય સુતા પરણાવી સહી;
કન્યાદાન વિશેષે દિયો, બાધવ જાણી નચિંતો કિયો. ૧૯.
- દેવ કહે સંજમ સાધશો, તો અમથી પણ સુખિઆ થશો;
સાંભળી એમનું દિક્ષા લિએ, વેશ જાપાધિ સધળી સુર દીએ. ૨૦.
- ગુરુકુળવાસે બહુશ્રુત થયા, કામ વિડંબણ ચૂકી ગયા;
કેવળ પામી વિચર્યા બહુ, સાદિ અનંત વર્ષા શિવ વહ. ૨૧.
- જયપુર આવિ દેવ કુમાર, રાજ્યે નૃપસુત થાપ્યો સાર;
દેવ અદ્રશ થયો તિણિવાર, કુંવર ગયા નિજ મેહલ મગર. ૨૨.
- ૩૫ કુંવરનું દેખી વિશાળ, કવિ ઉપમા દેવે તતકાળ;
મકરધ્વજ રહે સર્ગ મગર, તેહને છે રતિ પ્રીતિ નાર. ૨૩.
- કામદેવ વાંઠ્યો જગ ભમે, દેવ નરાતિરી ધર ધર રમે;
અંગ વિદૂણો પાંડિત કહે, એ સાથે ધર કિમ નીરવહે. ૨૪.
- રતિ પ્રીતિ પતિ કલેશે કરી, રોશભરી ધરથી નીસરી;
ખીર સમુદ્રે ઝંપા કરી, જયરથ રાજકુળે અવતરી. ૨૫.
- અનંગ તાસ વિયોગે ભર્યો, નંદનવન જઈ બહુ તપ કર્યો;
કાશી તિર્થ સહ્યા અવતાર, કામદેવ ૩૫ ચંદ્રકુમાર. ૨૬.
- ચંદ્રશેખરન રાસ રસાળ, ચોથે ખંડે ત્રીજી ઢાળ;
શ્રી શુભવીર વચન રસભર્યાં, શ્રોતા લોક સુણિ ચિત ઠર્યાં. ૨૭.

દોહરા.

- સુખ વિલસંતાં કુંવરને, આગ્યો વર્ષા ઠાળ;
વાદળ ગર્જરવ કરે, વીજળિએ ઝળકાર. ૧.
- શામ ઘટા ગગને ચઢી, વરસંતો જળ ધાર;
વસુધા નવપલ્લવ થઈ, મોર કરે ટફકાર. ૨.
- પાંખિ માળા તરવરે, પાંચિ નિજ ધર જાય;

- ખેતી કરતાં કરસણી, સુખિયા સુખ વિલસાય. ૩.
 ચિત્રશાલીએ તિહ જણ્યા, ખેલંતા સુખવાસ;
 વર્ષાં વિત્યે આવિયો, શારદ આસો માસ. ૪.
 દંપતિ રમતાં એક દિને, સોગટખાજી વિશાળ;
 નગર તણી રચના જુએ, ખેઠાં સમમ માળ. ૫.
 તેહવે ગગનથિ ઊતર્યો, તાપસ એક જીવાન;
 કુંવરે આદર બહુ દિયો, તે દિએ આશિષ દાન. ૬.
 પૂછે કુંવર કિહાં થકી, આવ્યા કહો કુણુ કાજ;
 જ્ઞેષ્ઠએ તે માગો વળી, નવિ ધરસ્યો કાંઈ લાજ. ૭.
 વળતું પરિવાજક કહે, બદ્ધત મુજ નામ;
 વિશ્વદત્ત મુજ ગુરૂ તણું, ગંગાતટ વિત્રામ. ૮.
 ગુરૂદત્ત ઔપધિ કદપ છે, ઓળખાણુ મુજ સાર;
 મલયકૂટ ગિરિ ઉપરે, છે તે વિવિધ પ્રકાર. ૯.
 સાધન વિધિ મેં બહુ કરી, નવિ થઈ સિદ્ધિ લગાર;
 ખેત્રપાળ કરે વિધન તે, એ ગિરિનો રખવાળ. ૧૦.
 શત જ્ઞેજન પયલેપથી, ગુરૂ કરતા આકાશ;
 ગુરૂ આજ્ઞાએ હું કરું, જ્ઞેજન એક સરાસ. ૧૧.
 એક એક ઉતપાતથી, વસુધા માહિ બમંત;
 જસ કિતિં તુમચી સુણી, આવ્યો આશ ધરંત. ૧૨.
 શત જ્ઞેજન ગિરિ દૂર છે, સાધન છે દિન સાત;
 અષ્ટમિ આદ પૂરણુ દિન, કૃષ્ણ ચતુર્દશી રાત. ૧૩.
 કૃષ્ણ ચતુર્થી આજ છે, જે ચાલો મુજ સાથ;
 વિત્રામે પોહોંચી શકું, જે ઝાલો મુજ હાથ. ૧૪.
 કુંવર કહે જાઓ સુખે, સાતમ નિશિ તુમ પાસ;
 આવિશું એમ વચન તે, લેઈ ગયો આકાશ. ૧૫.
 નારીને કહી સાતમે, ગિરિ જઈ મળિ કહે એમ;
 મુજ સાનિધ નિર્ભય જપો, મુનિ પણુ જપતો તેમ. ૧૬.

ઠાળ ૪ થી.

(બોલી તો આઠ ચારા દેશમાં મારજી ॥ પરણી દે પાછી વાલ હો નણ્ણીરા વીરા ॥
યાસયુ નહીં બોલું મારજી—એ દેશી.)

ચંદ્રશેખર પ્રે સાયુધ રાજજી, વાણી હુએ આકાશ હો;

ગુરૂ લોપીને વંછિત નહીં પ્રણે રાજજી,

ભુતેશ રાત્રિ સમે રાજજી, બિખમ અદ કીયો હાસ હો. ગુરૂ ૧.

ઉત્તર સાધકને બખું રાજજી, અથવા સાધક બક્ષ હો; ગુરૂ

કુંવર કહે પથ્થર બખો રાજજી, પગ પગ પડીયા લક્ષ હો. ગુરૂ ૨.

મૃગ સિંહને ન બખે કદા રાજજી, મુજ પર ઈંદ્ર નિરાશ હો; ગુરૂ

તુજ જીતવાની શી કયા રાજજી, પ્રિ થઈ વાણિ આકાશ હો. ગુરૂ ૩.

પર હેતે મુરખ મરે રાજજી, દેવ ન જીત્યા જાય હો; ગુરૂ

તજિય રહે તું વેગળો રાજજી, અપરાધ વિણ કાણુ ખાય હો. ગુરૂ ૪.

મુજગિરિ ઔષધી ચોર હો રાજજી, નિશ્ચય હણ્ણયું તાસ હો; ગુરૂ

કુંવર સુણી હશિને કહે રાજજી, ફોગટ બળ પરકાશ હો. ગુરૂ ૫.

અદશ થઇ ગગને લવો રાજજી, વીરપણું જુઓ મુજ હો; ગુરૂ

યુદ્ધ કરો ઈંદ્રાં ગિતરી રાજજી, દેખું દેવપણું તુજ હો. ગુરૂ ૬.

કોડ રૂપ ધરી ગિતરી રાજજી, કુંવર સુઅર રૂપ કૂદ હો; ગુરૂ

પર ધુરાવે ગાજતા રાજજી, બિહુતું બન્યું બહુ યુદ્ધ હો. ગુરૂ ૭.

દંતિ નખે હણ્ણતાં બિહુ રાજજી, ગિટે પડે ગિરી કંપ હો; ગુરૂ

દંતિ હણ્ણ્યો સુર ભાગતા રાજજી, ગજરૂપ ધરતો અજંપ હો. ગુરૂ ૮.

કુંવર કરી રૂપે જુજતો રાજજી, નાઠો સુર થયો સિંહ હો; ગુરૂ

નૃપ સિંહરૂપે હારવ્યો રાજજી, રૂપ પિશાચ ધરેહ હો. ગુરૂ ૯.

ગંચો તાડ યુલ જંધ હો રાજજી, પેટ ગ્રહ કશ ખંધ હો; ગુરૂ

કુદ્દાલરદ નયનાગિભા રાજજી, વટ શાખા જુજ દંદ હો. ગુરૂ ૧૦.

ફણિ મણિધર કંઠે ધર્મા રાજજી, મોગર કરકર વાલ હો; ગુરૂ

જંપે મુઠ કામુધા મરે રાજજી, નહિ જસ મુજ હણ્ણ્યે ખીલ હો. ગુરૂ ૧૧.

નૃપ બણે લધુ ગુરૂ રૂપ કરે રાજજી, ગજ અંકુશને ન્યાય હો; ગુરૂ

સુણિ સુર કોધારણ થઇ રાજજી, ઠરિ કિઠિયાટો ધાય હો. ગુરૂ ૧૨.

| | | |
|--------------------------------|------------------------|-----------|
| કુંવર સવાઈ તે રૂપે રાગજી, | યુદ્ધ ભયંકર કીધ હો; | ગુરૂં |
| સહસ્રવ વિદ્યા સમરણુ કરી રાગજી, | કુંવરે જીતી લીધ હો. | ગુરૂં ૧૩. |
| તેજ પરાક્રમ દેખિને રાગજી, | તુઠો કહે સુણુ સંત હો; | ગુરૂં |
| તુજ માથે બલ કુણુ તણું રાગજી, | જાસ બલે બલવંત હો. | ગુરૂં ૧૪. |
| ચંદ્ર કહે ગુરૂ દેવનું રાગજી, | બલ સમકિત રૂપ ધર્મ હો; | ગુરૂં |
| પરમેષ્ઠી મંત્રે કરી રાગજી, | જીતું સુરાદિક પર્મ હો. | ગુરૂં ૧૫. |
| ધર્મ સુણી સુર જીજિયો રાગજી, | જોલે તજી મિથ્યાત હો; | ગુરૂં |
| હું શ્રાવક પરબવ હતો રાગજી, | સુણી મિથ્યાતની વાત હો. | ગુરૂં ૧૬. |
| વિરાધકપણે સુર થયો રાગજી, | તુમથી લલો પ્રતિગોધ હો; | ગુરૂં |
| બાધવ મિત્ર ગુરૂ તમે રાગજી, | પામ્યો સમકિત શુદ્ધ હો. | ગુરૂં ૧૭. |
| કાંઈક વર માગો મુદા રાગજી, | નૃપ કહે આપી એક હો; | ગુરૂં |
| ઔષધી સાધકને સવે રાગજી, | તો રહે મારો ટેક હો. | ગુરૂં ૧૮. |
| સુર બણે સાંભળ સાહીબા રાગજી, | એ છે ગુરૂનો ચોર હો; | ગુરૂં |
| ધૂરત હલભેદી ઘણો રાગજી, | લંપટી હરામખોર હો. | ગુરૂં ૧૯. |
| જીઠો ગુરૂનો નંદકી રાગજી, | વિશ્વાસઘાતી એક હો; | ગુરૂં |
| નીચ મુરખ સંગે ચરે રાગજી, | પંડિત શું નહી નેહ હો. | ગુરૂં ૨૦. |

યત:

લોભી મચ્છરિર્જોગભૂલકપરો નીચપ્રસંગી સદા.
છિદ્રાન્વેષકવદ્ગુરોરવિનયી દ્વેષી ગુરૂનામપિ;
ધૂર્તોસત્ય પ્રજલ્ય લંપટલલસ્નેયી કુમાર્ગઘ્યપી,
તેર્ષાયંત્રક મંત્રસાધનવિધિઃસિદ્ધંતિનો કાર્હિચિત્.

પૂર્વ ચાલ.

| | | |
|-----------------------------|-----------------------|-----------|
| લઘૂપણાથી મોટો કયો રાગજી, | ગુરૂએ ઉછેર્યો સાપ હો; | ગુરૂં |
| અવિનય દેખી ઊપનો રાગજી, | ગુરૂને આગિ પરિતાપ હો. | ગુરૂં ૨૧. |
| ઔષધી કદ્ય ગુરૂને રાગજી, | જાનો હિતારી લીધ હો; | ગુરૂં |
| ગુરૂએ પરસન થઈ કદા રાગજી, | મંત્રાદિક નવિ દીધ હો. | ગુરૂં ૨૨. |
| મહા તપસી ગુરૂ લોકમાં રાગજી, | પૂજ્ય પદે કરી માય હો; | ગુરૂં |
| ચંદ્રને વળગ્યો રાહુએ રાગજી, | એમ સવિ લોક હરાય હો. | ગુરૂં ૨૩. |

| | | |
|----------------------------------|-----------------------|----------|
| અહનિશિ ગુરને સેકથું રાગજી, | પૂરવ ભવને પાપ હો; | ગુર૦ |
| ગુર તજિ સ્વેચ્છાએ નીકલ્યો રાગજી, | ગુરને મલ્યો સંતાપ હો. | ગુર૦ ૨૪. |
| બિદ્યા ભમે ચોરી કરે રાગજી, | ધૂતી હરે પરવિત્ત હો; | ગુર૦ |
| ધર કરી રાખી બીલડી રાગજી, | તસ ધર ભરતો નિત્ય હો. | ગુર૦ ૨૫. |
| ગુર લોપી મહા પાપિયો રાગજી, | પડિત એમ ઉપરાય હે; | ગુર૦ |
| તુચ વચને મેં ઔપધી રાગજી, | દીધી પણુ ન કુળાય હો. | ગુર૦ ૨૬. |
| ચોથે ખડે ઢાળ એ રાગજી, | ચોથી ચતુરને શિખ હો; | ગુર૦ |
| શુભ ગુર વચનથી વેગળા રાગજી, | ધરધરથી માગે બીખ હો. | ગુર૦ ૨૭. |

દોહરા.

| | | |
|------------------------|-----------------------|----|
| ગુર દ્વેષી અતિ લોભીઓ, | ધરે મિથ્યા મુનિ વેશ; | |
| ગુરએ અગોચ્ર કરી તજ્યો, | ચોગ્ય નહિ ઉપદેશ. | ૧. |
| કપટે લોકના ધન હરી, | સખરી ધર સંતાપ; | |
| કરશે સા પૂરણુ ધને, | વેગે એહનો ધાત. | ૨. |
| જીમ અતિલોભે શ્રંગદત્ત, | પડિયો જલધિ મળ્લર; | |
| ધરમ વિહણો દુર્ગતિ, | પામ્યો બદ્ધ અવતાર. | ૩. |
| રાજકુંવર કહે તે કહો, | કુણુ એ દુરગતિ શેઠ; | |
| દેવ વદે સુણો મૂલથી, | કહું દ્રષ્ટાંત જ ઠેઠ. | ૪. |

ઢાળ પ મી.

(એણે અવસર તિહાં શું બનું રે—એ દેશી.)

| | | |
|---------------------------|-------------------------------|----|
| રોહણપુર નગરે વસે રે, | શ્રંગદત્ત એક શેઠ રે, | |
| ચતુર નર, | બત્રીસ કોડ સોવન ધણી હો લાલ; | |
| તોહે વણીજ કરે બહુ રે, | કરે પરાઇ વેઠ રે, | |
| ચતુર નર, | ધાસે ન કાયને ખાપણી હો લાલ. | ૧. |
| નંદન ચ્યાર છે તેહને રે, | તાસ વધુ છે ચ્યાર રે, | |
| ચતુર નર, | શેઠ કૃપણુ અતિશે ધણો હો લાલ; | |
| રાત્ર દિવસ નિદ્રા નહિ રે, | લોભ તણો નહી પાર રે, | |
| ચતુર નર, | ધરમની વાત ન ચિત્ત રચે હો લાલ. | ૨. |
| જેન મુનિ ધર નહિ કદા રે, | દાન માન સનમાન રે, | |

- ચતુર નર, પંથે દેખી દુર ટળે હો લાલ;
 વસ્ત્ર જીરણુ વહુરો ધરે રે, ભોજન લૂપું ધાન રે,
 ચતુર નર, પૂર્વે સગા નવિ ધર જીએ હો લાલ. ૩.
- આત્મણુ સરવણુ કાપડી રે, બિલાચરની જાત રે,
 ચતુર નર, ધરમાં પ્રવેશ ન કેા કરે હો લાલ;
 ખડકીએ અડકી જતાં રે, યશ્વિયે કરત વિધાત રે,
 ચતુર નર, ત્યાગ ભોગ વારતા કશી હો લાલ. ૪.
- પંચ દાન શેઠ નિત દીએ રે, હસ્ત કપોલ ન ગાલ રે,
 ચતુર નર, દોય કમાડ ને અરગલા હો લાલ;
 કરપી ત્રિહુ ઉપગારિયા રે, નૃપ ચોર અગ્નિજાળ રે,
 ચતુર નર, અદર્શ રૂપ સિદ્ધિ વરિ હો લાલ. ૫.
- દાતા જસ કરપી વડે રે, વંછે દિવસ જળ રાત રે,
 ચતુર નર, ફરસે ન ધર જિમ મ્લેછનું હો લાલ;
 યમ સમ દષ્ટિ ધન હરે રે, વક્રગતિ અહિ જાત રે,
 ચતુર નર, અવગુણનો મેળો મળ્યો હો લાલ. ૬.
- ધરથિ ઘેંસ જાખ નીશર્યો રે, વળગી ઘેંસ મુખ શ્વાન રે,
 ચતુર નર, આવી શેઠ લુશી લિએ હો લાલ;
 લુહીને મુખ ઘાવતાં રે, શ્વાન તે વળગ્યો કાન રે,
 ચતુર નર, રૂધિર જરંત મુકાવિયો હો લાલ. ૭.
- એક દિન ગગનથી યોગણી રે, બિનરી ધરીય સ્નેહ રે,
 ચતુર નર, ચ્યારે વહુ પાયે પડિ હો લાલ;
 ભોજન ભક્તિ કરાવિને રે, પૂછતી તુમ અમ ગેહ રે,
 ચતુર નર, સસરો દાર કિમ આવિયા હો લાલ. ૮.
- સા કહે ગગનથી બિતર્યા રે, વિસ્મય પામી ચ્યાર રે,
 ચતુર નર, ભક્તિ કરી રોષ પડિ હો લાલ;
 પુછે પુત્રિ કિમ રૂએ રે, સા જાણે દુઃખ અપાર રે,
 ચતુર નર, સા સુણિ કરણા ચિત ધરિ હો લાલ. ૯.
- વિદ્યા આકાશગામિની રે, પાઠ સિદ્ધ તસ દિવ રે;

- ચતુર નર, ભૂષણ દેધ વિનયે મહિ હો લાલ;
 યોગજી ગગને કૃતપતી રે, એક મતો નિશિ કીધ રે,
 ચતુર નર, કાળે ચઢી ચગિએ વહી હો લાલ. ૧૦.
 દિન ખેદે નિશિ અમ ભરે રે, નિદ્રા ભરપતિ જાણુ રે,
 ચતુર નર, રચણ દીવ જમ ખેલતી હો લાલ;
 શેષ નીશા ધર આવિને રે, સૂતી નીજ નીજ ઠાણુ રે,
 ચતુર નર, અણિપેરે દિન કેતા ગયા હો લાલ. ૧૧.
 કાષ્ટ ઠાણુ ભંશ દેખીને રે, જે ધરનો મુખ્ય દાસ રે,
 ચતુર નર, જગતો રાત્રિ વિલોગતો હો લાલ;
 કાષ્ટ કાટરે એક દિન રહ્યો રે, વહુ સાથે આકાશ રે,
 ચતુર નર, સોવન દીપે જમ દવે હો લાલ. ૧૨.
 આર જણી રમવા ગમ રે, નવનવ ખેલ તે કીધ રે,
 ચતુર નર, દાસ વિરમય લાહ નિકળ્યો હો લાલ;
 તિણે પાછા વળતાં ચકા રે, દોય સોવન ઇંટ લીધ રે,
 ચતુર નર, ધર આવી સૂતો સુખે હો લાલ. ૧૩.
 નિર્ધન ધન થોડે મળે રે, માને જગત તૃણભૂતરે,
 ચતુર નર, તિણે તે ગર્વરસે ભર્યો હો લાલ;
 કામવશે પ્રેર્યો ચકા રે, બોલે ચર્ધ ઉનમત્ત રે,
 ચતુર નર, શેઠની આણા નાવિ ધરે હો લાલ. ૧૪.
 શેઠ ધર્યું મન ચિંતવે રે, દાસની પાસે વિત્ત રે,
 ચતુર નર, દ્રવ્ય છાક મદિરા જીર્યો હો લાલ;
 ઉત્તર ન દિશ્યા પાંસરો રે, ફરતો ફરે ચલ ચિત રે,
 ચતુર નર, મીઠે વચણે તસ પશુ કંઈ હો લાલ. ૧૫.
 અવસર પામી પૂછતો રે, વચ્છ સુણો એક વાત રે,
 ચતુર નર જાય ન કિમ પશુ ચારવા હો લાલ;
 તે કહે હું પણ તુમ સમો રે, થોડે દિન વિખ્યાત રે,
 ચતુર નર, ચારે પશુ ગોવાળિયા હો લાલ. ૧૬.
 ચાર સેહેર સોવન અછે રે, નહિ કાઢની આશિયાળ રે,

- ચતુર નર, ધનવંત થયો એક રાતમાં હો લાલ;
મેવા મીઠાઈ જમાડિને રે, પૂછંતા તતકાળ રે,
ચતુર નર, વાત સકળ માંડિ કહી હો લાલ. ૧૭.
શેઠ અતિ લોભે કરી રે, ચિતે જવું એક વાર રે,
ચતુર નર, વહુના ચરીત્ર વિલોક્યું હો લાલ;
કાષ્ટ કેટલે પેશી ગયો રે, તેહિજ રચણી મળી રે,
ચતુર નર, રચણદીપ ચળે ખેલતી હો લાલ. ૧૮.
શેઠ નિકળી વસુધા ખણે રે, રત્ન જડીયા એકવીસ રે,
ચતુર નર, વહુશું લેખ ધર આવિયો હો લાલ;
એક દિન સોવન દ્વીપમાં રે, કાષ્ટાંતર ઉપવીસ રે,
ચતુર નર, ચહુ તો વદ્ધ રમવા ગઇ હો લાલ. ૧૯.
પાછળ નીકળી જોવતો રે, સોવન માટી દીઠ રે,
ચતુર નર, સરજળ શું ઇંટયો કરી હો લાલ;
કાષ્ટ કેટલે ભરી લે સહ રે, શેઠ પ્રદેશ પછઠ રે,
ચતુર નર, કળે કરી વળગી રહ્યો હો લાલ. ૨૦.
વન ફરી જળકીડા કરી રે, પાછો આવી ચાર રે,
ચતુર નર, કાળે ચડી ગગને ચલિ હો લાલ;
જલધિ વચાલે આવતાં રે, થયો અતિ ધણો ભાર રે,
ચતુર નર, વેગે કાષ્ટ વહે નહિ હો લાલ. ૨૧.
ધનસિરિ કહે વહરો સુણો રે, કાષ્ટ ન ચલે એક ધાર રે,
ચતુર નર, ચિંતિ લધુ ત્રણ એમ ભણે હો લાલ;
બહુ કાલનું જીરણ થયું રે, નાખો સમૂદ્ર મળર રે,
ચતુર નર, એક દિન સુખીર પવન બરું હો લાલ. ૨૨.
વળગી અંગૂલી ઓમે ચલ્યો રે, આપણું નગર ન દૂર રે,
ચતુર નર, કાષ્ટ નવું વાળ લાવ્યું હો લાલ;
આરે એકમતો કર્યો રે, સાંભળી શેઠ હજૂર રે,
ચતુર નર, ચિતે વણખૂટે મુખા હો લાલ. ૨૩.
વાહાલી ચહી વહુશો સુણો રે, શેઠ કહે તનિ લાજ રે,

- ચતુર નર, કાષ્ટ સમુદ્રે ન નાંખશે હો લાલ;
તુમ આજૂયણ કારણે રે, હું આગ્યો છું આજ રે,
ચતુર નર, બહુ કનકે કાટર બર્ચું હો લાલ. ૨૪.
ચારે વિમાસે ચિત્તમાં રે, દીઠો આપણો ખેલ રે,
ચતુર નર, છેડ્યો સાપ ન છોડિએ હો લાલ;
કેશ સમારણ મસ્તકે રે, નાપે ટીપું તેલ રે,
ચતુર નર, નવિન બૂષણ આશા કિશી હો લાલ. ૨૫.
રોવું કુટવું નવિ પડે રે, ખારે જલે ખસ જાય રે,
ચતુર નર, ચિંતિ જળધિ નજિ ધર ગછ હો લાલ;
શ્રંગદત્ત અતિ લોભથી રે, મરણ સમુદ્રે થાય રે,
ચતુર નર, તિમ પરિવાજકની ગતિ હો લાલ. ૨૬.
દેવ વચન સુણીને બિહુ રે, પોત્યા સાધક પાસ રે,
ચતુર નર, તાપસને સુર એમ કહે હો લાલ;
ચંદ્રશેખર સુપસાયથી રે, ઔષધિ કિચ્છો સુવિલાસ રે,
ચતુર નર, ફળશે ગુરુ ભક્તિ જિશી હો લાલ. ૨૭.
અવસરે મુજને સંભારજ્યો રે, કુંવરને કહિ ખેતપાલ રે,
ચતુર નર, ચાર ઔષધિ આપી ગયો હો લાલ;
ચોથે ખંડે પાંચમી રે, બોલી ઢાળ રસાળ રે,
ચતુર નર, શ્રી શુભવીર વિનોદથી હો લાલ. ૨૮.

ઢાહુરા.

- ઔષધી આપી મુરપદે, અમરે કુંવરને જોહ;
તાસ પ્રભાવ સુણો હવે, 'લાખ' વિવરી તેહ. ૧.
જંગમ થાવર વિષ હરે, જાય જનમના રોગ;
ઔષધિ નામ વિરોચની, પામે વંચિત ભોગ. ૨.
ચક્ષુ જનમની જસ ગર્ભ, દિવ્ય નયન હોય તાસ;
રસ ભરી પાટો બાંધતાં, બીજી બુદ્ધિ પ્રકાશ. ૩.
જીવ અજીવને સ્થિર ધરે, વંચિત બોલ દિયંત;
સજીવા બુદ્ધિ અજીવને, વન તર ફળ વિકસંત. ૪.

તુરિય પશુ તિરજંચને, સુધિ મણુ અકરંત;
 પુનરપિ મણુઅને સુધતાં, તિરજંચ રૂપ ધરંત. ૫.
 ચારે ઔષધિ લેષને, ઉતરિયા ગિરિ હેઠ;
 ભૂતલ ચલતાં પામિયા, ભુત અટવી વન રૂઠ.

ઢાળ ૬ ઠી.

(મહનમંજરી મુખ મોહિ રહ્યો—એ દેશી.)

- તિહાં તર શાખા અવલંબને, એક બાધી હીંચોળા ખાટ;
 હીંચતી દીડી અપછરા, નૃપ ચિંતે કિસ્થો એ ધાટ;
 મોહની મુખરસ મોહી રહ્યો. એ આંકણી. ૧.
- અનોપમ કુંવરી અમરી સમી, ચંદ્રવદની નયન વિશાળ;
 ચંપક સમ તનુ વર્ણ છે, વળી અધર અરણ્ય પરવાળ. મોહની ૨.
 ગજ કુંભ અંકુશ કુંડળ ધ્વજ, મેર છત્ર કમલ ચક્ર જ્વેય;
 હસમે તુરંગ જસ કરતળે, તે સ્ત્રિ નૃપ રાણી હોય. મોહની ૩.
- હોય લક્ષણ હોય કરપદ તળે, થયો નિર્દન ધર અવનાટ;
 પણુ પટરાણી નૃપ ધરે, હોય તોરણ ગઢ આઠાર. મોહની ૪.
- મોર છત્ર રેખા હોય હાથમા, સુર પુત્ર પ્રથમ જણે નાર;
 મૃગ મીન નયનોદરતાણું, મૃદુ ધનવંત હુચ્ચે ભરતાર. મોહની ૫.
- શિર રોમ સુંઆળા પાતળા, નાભિ દક્ષણ વલયે જસ;
 સુગોળ લાંબી કરાંચુલી, રૂપવંત પતિ ચિરવાસ. મોહની ૬.
- હસ્તા નિલવટ સાથિયો, પતિ ધર ગજ ઘોડાશાળ;
 મસ તિલ બદ્ધ ડાભે ગળે, સૂત પ્રથમ જણે સા બાળ. મોહની ૭.
- ઉર કેલ અરોમ પગ હાથ છે, સ્વેદ રોમ ને નિદ્રા અહાર;
 અદ્ય વિનયી કટી પાતળી, લાલ છે અર્ધચંદ્રકાર. મોહની ૮.
- ઉર ઉચું પછિમ ભાગ પૂજતાં, પ્રિયા લક્ષ્મી ભરે ધરઆર;
 અધમ લક્ષણ હવે બોલીએ, પ્રતિપક્ષે ગુણનો પ્યાર. મોહની ૯.
- પ્રિયા સાથળ હોઠ પયોધરે, રોમ રાજ બહુલિ કૂત;
 જસ મુખ પલિએ પંકુરું, વિધવાપણું સિધ લહંત. મોહની ૧૦.
- પગ જંઘા જાડી જેહની, તે વિધવા અથવા દસી;
 કે દુખણી દારિદ્રણી, રામા હૃદયે વિમાસી. મોહની ૧૧.

થોપાઈ.

- જેહને પુઠે હોય આવર્ત, તે મારે ભરતાર મહંત; નાભિ તણા આવર્તે વિચાર, માને દેવ સમો ભરતાર. ૧.
- કટિ આવર્ત હુવે જેહને, તે છંદે ચાલે આપણે; લંબ લલાટ ઊદર ભગ જાસ, સસરો દિયર કંત વિનાશ. ૨.
- લંબ હોઠ જીભ કાળો છરો, પીળિ આંખ ને સાદ ઘોઘરો; અતિ ગોરી અતિ કાલી નાર, નિશ્ચે વરજવી તે ધરખાર. ૩.
- હસ્તાં ગાલે ખાડા પડે, રામા રંગે પરનર ચડે; ચાલંતા ભુકંપ અપાર, કામણુ ઊચાટ ન કરનાર. ૪.
- પાય તણી વિચલી આંગુલી, ટુંકી ભૂ સાથે નવિ મળી; તે દો ભાગણિ જાણો સહી, અસતિ નારી શિરોમણી કહી. ૫.
- અનામિકા પગની આંગુલિ, જાય કનિકા પાસે મળી; તે ટુંકી ને ઉન્નત રહે, કંત હણીને અનેગે લહે. ૬.
- આંગુલાને પાસે અડી, કે ટુંકી કે ઉંચા ચરી; તે આંગુલિનો એક વિચાર, નારી નવિ માને ભરતાર. ૭.
- કહિ કાનજી ચિંટાંગુલી, ઉન્નત ભુમિ ન કરસે વળી; જરનિ સાથે રમતી તેહ, મનમાં નવિ આણે સંદેહ. ૮.
- અતિ ઉંચિ ને નિચિ વળિ, અતિ જાડિ ને આત પાતળિ; અતિ રોગી અતિ વક્ર નાર, તે નારી તજિએ ધરખાર. ૯.
- વાયસ જંઘા નારી મ રાખ, ઘોઘર સ્વર ને પીળિ આંખ; પરણી ધર લાવે ઊચ્છાંહિ, પતિ મારે દસ માસ જ માંહિ. ૧૦.
- અંગ અઘોર નાક વાંકડું, જાણે રોમ રાયતું થડું; ઉભિ રાખી જીસીત્રા જીએ, એ વનિતા ધર વેરણુ હુએ. ૧૧.
- પીળું વદન ને દેહ ભૂતડું, જાપર પગ ને મુખ સાંકડું; રાય તણે ધર જાઈ હોય, પણુ દાસીપણું પામે સોય. ૧૨.
- લાંબે દતિ લાડી મળી, કાક સ્વર ને ઉછાંછળી; હાથ પગે ટુંટી પાંગળી, મુજાલી રડે વેહેલી. ૧૩.
- થોપર પાછ અને થોપડી, ખાંગડ બોલી ને બોપડી;

બાડી કાણી અધર મોકળી, એઠે નાક મ પરણો વળી. ૧૪.
હડ હડ હસે ભૂંડણી જ્યું ભસે, દરગંધી પરસેવો જસે;
સુખ પામી જે દૂરે રહ્યા, નિરભાગી સ્ત્રિ લક્ષણ કહ્યાં. ૧૫.

પૂર્વ ચાલ.

ગિતમ લક્ષણવતિ હોંચતી, ધર્યાં વલકલ ચોવન વેશ;
કુસુમ દહે રમતી થકી, થઇ કુંવરને ચિત્ત પ્રવેશ. મોહની૦ ૧૨.
ચતુરાએ ચતુર ચિત્ત ચોરીયું, ચોરની પરે નાહી તામ;
કુંવર બોલાવણુ આવતો, કુંવરીની પાસે જામ. મોહની૦ ૧૩.
વન તરૂં ઘેરે અદશ થઇ, તસ પગલે ચડ્યો કુમાર;
તાપસણી ફલ ચૂંટતી, કુંવરી સહ દીડી ચ્યાર. મોહની૦ ૧૪.
પ્રણમી પૂછે આ બાલિકા, લઘુ વય તપ સાધે કેમ;
સા બણે કુલપતિને જઇ, પૂછો અમ કહેવા નેમ. મોહની૦ ૧૫.
તવ વૃક્ષ અનેક નિહાળતો, દીડી તપસી વસ્તી ત્યાંહી;
પાંચસેં તાપસ આશ્રમા, તિહાં પોહતો ચિત્ત ગિહાંહિ. મોહની૦ ૧૬.
એઠાં સુઅર એક ટોળીએ, કરે સેવા તાપસ વૃદ્ધ;
વિસ્મય પામી તિહાં ગયો, દેખી તાપસ લહે આનંદ. મોહની૦ ૧૭.
આવો આવો કુંવર સુત રાજવી, તુમ દરશને અમૃત નેત;
એમ કહિ સંબ્રમે ગિડીયા, તપસી આલિંગન દેત. મોહની૦ ૧૮.
ધરિ પ્રીતિ બેસાર્યાં આસને, તવ પુછે કુંવર કરિ પ્રેમ;
થઇ તપસી કોડ સેવના, કર્યા શું તમે છે નેમ. મોહની૦ ૧૯.
વળી સુઅર તમને નવિ હણે, કિમ પ્રતિબોધ્યો છે એહ;
અથવા મંત્રબળે કરી, વશ કરિ રાખ્યો ધરી નેહ. મોહની૦ ૨૦.
એ વાત સકલ અમને કહો, વળી આવતાં દીડી એક;
બાલ કુંવારી તાપસી, કિમ પ્રગટ્યો તાસ વિવેક. મોહની૦ ૨૧.
તવ તપસી કહે એ વાતનો, છે મોટો અતિ વિસ્તાર;
ભોજન કરિ ધિર થઇ સુણો, અમે કહિશું સકળ અધિકાર. મોહની૦ ૨૨.
એમ કહિ ગૌરવ બહુધા કરી, જળ સ્નાન કરાવે સાર;
ભોજન મીઠાં ફળ વળી, કહણી પ્રલ્લ દ્રાખ રસાળ. મોહની૦ ૨૩.

રણુ જો મહિષી પય પાચવી, પરમાન તાપસશ્ચિ દેત;
જમતાં અવર પાંખા કરે, દ્વિએ જલ કુસુમે વાસિત. મોહની૦ ૨૪.
પછે બેસાર વર આસને, તપસી વીરસેન જીવાન;
કહે પૂછી વાત સવે કહે, સૂણુજ્યો મૂલચૂલ વિધાન. મોહની૦ ૨૫.
ચંદ્રશેખરના રાસમાં, ખંડ ચોથો છટ્ટી ઢાળ;
શ્રી શુભવીર કહે હજ્યો શ્રીતા ધર મંગળ માળ. મોહની૦ ૨૬.

દોહરો.

વીરસેન કહે કુંવરને, કરમ ગતિ અસરાળ;
ચિંતિત ચિત મનોરથા, કરમ કરે વિસરાળ. ૧.
એક વનમાં તરૂં ઊપરે, માળો કરે વિલસંત;
પંખિ કપોત કપોતિકા, બાલક દો પ્રસવંત. ૨.
કંતને કેહેતિ કપોતિકા, આવ્યો તુમ કુળ અંત;
વ્યાધચાપ સર સંધિ અધ, સકરો ઊર્ધ્વ ભમંત. ૩.
આહેડી સાપે ડશો, છુટચું ધનુષ્યથિ બાણ;
લાગ્યું સકરાને તદા, બિહુ પામ્યા નીરવાણ. ૪.
રવિ ઉદયે નિશિ નિરગમે, જમશું કજ વિકસંત;
ભમર મનોરથ કોશગત, ગજ કજ આહાર કરંત. ૫.
નિમ અમ પ્રગટી વાત જગ, કેહેતાં આવે લાજ;
પણ સજ્જન પૂછે થકે, કેહેવું કરવા કાજ. ૬.

ઢાળ ૭ મી.

(સુંદર પાપ યાન તન્ને સોલમું—એ દેશી.)

સુંદર રાજપુરીના રાણ્યો, સૂર્યકાંત અભિધાન હો;
સુંદર રૂપ ધીરજ બળ વૈભવે, શોભે શક સમાન હો; ૧.
સુંદર વાત વિવેકી સાંભળો. એ આંકણી.
ત્રીશિખરો મણી તેહને, વીરસેન પ્રધાન હો.
સુંદર રાયને રનેહ અતિ ધણો, જ્ઞાનિને જિમ જ્ઞાન હો. સુંદર વાત૦ ૨.
મંત્રી નૃપ આણ્યા લહી, જત્રા ગયા ગિરનાર હો;
સુંદર તિરથ સકલ પ્રણુમી કરી, ખરચી દ્રવ્ય અપાર હો. સુંદર વાત૦ ૩.

વળતા વિજયપૂરે ગયા, ઉતરિયા ઉઘાન હો;
 સુંદર તસપુર બળ રાગ તણો, જયમતિ નામે પ્રધાન હો. સુંદર વાત૦ ૪.
 મલણા કરી ઘર તેડિયા, જમવા કારણ તેહ હો;
 સુંદર વાત વિનોદે બેસતાં બેહુને બન્યો અતિ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૫.
 અતિ આગ્રહ કરિ રાખ્યા, પક્ષ લગે નિજ ધામ હો;
 સુંદર નિજ ઘર કન્યા એક છે, રૂપાળી તસ નામ હો. સુંદર વાત૦ ૬.
 થોવન વયતનુ જગજગે, વર ચિંતા દિન રાત હો;
 સુંદર વીરસેન દેખી કરી, ધારી મનમાં વાત હો. સુંદર વાત૦ ૭.
 પુત્રી દેઘ સગપણ કરે, વધશે પ્રીત અત્યંત હો;
 સુંદર જયમતિ અવસર પામીને, મંત્રિશ્વરને વદંત હો. સુંદર વાત૦ ૮.
 અમ પુત્રી પરણો તમે, જાચના કરવી ભંગ હો;
 સુંદર એમ કહિ તિલક વધાવતી, લગ્ન લઈ મન રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૯.
 આજીવ કરી પરણાવતાં, ગજ રથ ધન બહુ તામ હો;
 સુંદર કર મોચન વેલા દિએ, રાગ પણ પૂર ગામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૦.
 કેતા દિન તસ ઘર રહ્યા, રૂપાળી ભર નેહ હો;
 સુંદર મંત્રિ કહે સસરા પ્રગે, જાણું અમે હવે ગેહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૧.
 જયમતિ મહારત લેખને, કરત સગ્ગઠ જામ હો;
 સુંદર રૂપાળી માંદી પડી, શૂળ રોગ કરિ તામ હો. સુંદર વાત૦ ૧૨.
 માત પિતા આપધ કરે, તિમ તિમ પીડા વિશેષ હો;
 સુંદર જીવ અભવ્યને ગુણ નહી, અરિહાનો બિપદેશ હો. સુંદર વાત૦ ૧૩.
 કપટ સ્વભાવિક નારીનું, કાવિદ કળિય ન જાય હો;
 સુંદર તારા ગણ ગણતિકરા, નારિ ચરિત્રે મુંજાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૪.
 વીરસેનને એમ કહે, દંભ ધરી મન માંહી હો;
 સુંદર મુજ લાગ્યે બિત્તમ તમો, મળતાં વાધ્યો બિજાંહ હો. સુંદર વાત૦ ૧૫.
 પણ માંદી પડિ આ સમે, ઉપચાર લાગ્યો ન કાંઈ હો;
 સુંદર સસરા સાસુને જઈ નમું, જે મુજ સાતા થાય હો. સુંદર વાત૦ ૧૬.
 મન ધરજા મનમાં રહી, એમ કહિ રદન કરંત હો;
 સુંદર મંત્રિ સાસુ સદહે, રૂપે મોહ્યા અત્યંત હો. સુંદર વાત૦ ૧૭.

ભોજન છાંડી સૂઈ રહે, ન સકે ઊડી જામ હો;
 સુંદર જયમતિ કહે જામાતને, રહેરથો કેના દિન આમ હો. સુંદર વાત૦ ૧૮.
 સાતા થયે અમે કહાવશું, તેડી જાને તિણિ વાર હો;
 સુંદર વીરસેન સજિ સૈન્યશું, કરતા પંથ વિહાર હો. સુંદર વાત૦ ૧૯.
 દૂર ગયા જાજી જાણિયા, તવ થઈ સાજી તેહ હો;
 સુંદર નિજ ધરના ગોવાળશું, લાગ્યો પૂરવ નેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૦.
 કામ કીડા રસ રંગશું, રમતી તેહની સાથ હો;
 સુંદર ખટરસ ભોજન તસ દિયે, યોદ્ધાવે કહી નાથ હો. સુંદર વાત૦ ૨૧.
 ધાત મુંજે સ્ત્રી ચરિતમાં, અવર રયું જાણો વાત હો;
 સુંદર દોય વિષય આસક્તમાં, સુખ માને દિન રાત હો. સુંદર વાત૦ ૨૨.
 તસ તાતે જામાતને, તેડાવ્યા તિણિ વાર હો;
 સુંદર રૂપે મોલિયા આવિયો, વીરસેન પરિવાર હો. સુંદર વાત૦ ૨૩.
 જયમતિ આદર બહુ દિયે, સા પશુ પ્રણમે પાય હો;
 સુંદર કહે સ્વામી સાતા થઈ, તે સહુ ટુમ પસાય હો. સુંદર વાત૦ ૨૪.
 પૂછે સ્યામમુખી થઈ, ચિંતે આવ્યો પિશાય હો;
 સુંદર કનક સમો ગોપાલ છે, કંતને માને કાચ હો. સુંદર વાત૦ ૨૫.
 બાહ્યથી નેહ દેખાવતી, કામ કીડા રસ રંગ હો;
 સુંદર પતિરંજન બહુધા કરે, જિમન લહે કાંઈ વ્યંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૬.
 લિધું મહુરત જાવા તણું, તવ થઈ ઘેહેલી તેહ હો;
 સુંદર મુખ લવરી બહુલી કરે, ભરમ લગાવે દેહ હો. સુંદર વાત૦ ૨૭.
 હાસ્ય કરે શિર ધૂણતી, નયણે ખિહાવે લોક હો;
 સુંદર ભાજન ભાગતી ફાડતી, ધરતિ ખિણુમાં શોક હો. સુંદર વાત૦ ૨૮.
 ગુર લધુને ગાળો દિયે, વસ્ત્રે ન ઢાંકે અંગ હો;
 સુંદર વિશુ હેણ રાવે હસે, ગાય ગીત નૃત્ય રંગ હો. સુંદર વાત૦ ૨૯.
 ક્ષણુમાં દક્ષ થઈ કહે, શું થયું મુજને અંધ હો;
 સુંદર સ્નાન કરી ભોજન કરે, ખિણુમે આળા તેહ હો. સુંદર વાત૦ ૩૦.
 જનક ખેદભર ચિંતવે, કામણુ વા વળગાડ હો;
 સુંદર મંત્રિ વિદ્યાધર તેડિયા, જોવે કરિ આજાડ હો. સુંદર વાત૦ ૩૧.

દોષ દેવી દેવ ભૂતડાં, સાકિણી પ્રેત લગત હો;
 સુંદર હોમ હવન કરતા ધણા, જ્યોતિષી ગ્રહ ચારંત હો. સુંદર વાત૦ ૩૨.
 દેવ દેવી બહુ માનીયાં, પણ ન થયો ગુણ તાસ હો;
 સુંદર દિન કેતે મંત્રિ ધરે, લાજ સ્વસુર કૃણ વાસ હો. સુંદર વાત૦ ૩૩.
 ચોથે ખડે સાતમી, નારી ચરીત્રની લાજ હો;
 સુંદર શ્રી શુભવીર વચન સૂણી, છંડો એ જંગલ હો. સુંદર વાત૦ ૩૪.

દોહરા.

પાર ન આવ્યો રાગનો, સાસરિય રહેદાણ;
 રાયની આણા પાળવી, એક દાંસી ને લાણ. ૧.
 વહુ પિયર નર સાસરે, સંજમિયાં સહવાસ;
 એતાં હોય અળખામણાં, જે મડે થિર વાસ. ૨.
 રૂપવતી ને મહાસતી, પ્રિય વચ રાગ ધરાય;
 તસ મહા કષ્ટ દશા પડી, દેખી મુજ ન સકાય. ૩.
 જમ્મશું પાછા નિજ ધરે, મુખ દેખાડીશ કેમ;
 મિત્રાદિક દાંસી કરે, આવ્યા એમના એમ. ૪.
 એકે દિશિ સૂજે નહીં, પણ જાવું નિરધાર;
 દેવ નચાવે તિણિ પરે, નાચવું આ સંસાર. ૫.
 સસરાને કહે જમ્મશું, જમ્મ ખરી સાતા થાય;
 તવ કાલાંતર આવશું, એમ કહિ પંથ ચલાય. ૬.
 દિન કેતે નિજ પુર જઈ, રૂપે મોહો તેહ;
 કુળ દેવાદિક માનતા, પૂજા કરે સતિ નેહ. ૭.
 સકુનિક જોશી લોકને, પછી કરાવે જનપ;
 મુખ માગ્યું તસ ધન દિએ, દષ્ટિ રાગનો વ્યાપ. ૮.
 પગપગ પૂછતો ફરે, કામગ્રહે પીડેત્ર;
 કુકડવેલેને નરગહિલ, માને મોહન વેલ. ૯.
 મિત્ર રવિદત્ત વણિકને, પૂછે નારી વિચાર;
 તે લણે પરનર લંપટી, નારિ ઉપર શો ખ્યાર. ૧૦.
 તુમ દેખત માંદી પડે, વળતાં હોવે સજ્જ;

રક્ત થઇ રહેશે નહિ, એ અસતી નિર્લજ્જ. ૧૧.

નારી ભમાડ્યા જે ભમ્યા, તે દુખિયા સંસાર;
અસતી ચરિત્ર કરે ધણા, લેશ સુણો અધિકાર. ૧૨.

ઢાળ ૮ મી.

(ગોવાળીયા રમો મારગડો મેલ્હીને—એ રાગ.)

સુગ સજ્જન શીખામણ કહું, અતિ સરલપણું નહિ સાર;
રસીલા રમો રમણી રસ મેલ્હીને. એ આંકણી.
તર સરલ સકળ જન છેદતાં, તો કિમ કરિ માને નાર; રસીલા રમો ૧.
કવિ વાંચે કથા જાંઘે સલા, તે સવિ વક્તાનો વાંક; રસીલા ૦
કિમ હોવે નારી પતિવ્રતા, જેહનો છે માટી રાંક. રસીલા રમો ૨.
ગુણ દેખો પરીક્ષા કીછ્યે, યુ' કરિએ કુળ રૂપ જાતિ; રસીલા ૦
સ્નેહાલીસ સંજ્રમ દષ્ટીએ, વળિ જોવી જનમની રાતિ. રસીલા રમો ૩.
કિનમાર્ગી જતિ દિજ મૂરખો, આળરાજ ને કપટી મિત્ર; રસીલા ૦
નારી ભરજેવન અન્યરતી, નરને નવિ ધરવા ચિત્ત. રસીલા રમો ૪.
એક નિલકપુરે વાડવ વસે, નારાયણ નામે સાર; રસીલા ૦
તસ કુલટા કાટિ કપટભરી, છે પદ્મા નામે નાર. રસીલા રમો ૫.

યદુક્ત

અશ્વપ્લુતં માધવગર્જિતં ચ ॥ સ્ત્રીણાં ચરિત્રં ભવિતવ્યતા ચ ॥

અવર્પણંચાતિહિવર્ષણંવા ॥ દેવો ન જાનાતિ કુતો મનુષ્યાઃ ॥૧॥

પતે ચારિકણાન્ કિરંતિ પુરુષાન્ કર્ષંતિ નાંભોધરાઃ ॥

શૈલાશાઙ્ગલમુદ્મનંતિ ન સૃજંત્યેપૂનરાનાયકાન્ ॥

ત્રિલોકયેતરવઃ ફલાન્તિ સુવ્રેતનૈવારભમેજનાત્ ॥

ઘાતઃ કાતરમાલ પાપી કુલટા હેતોસ્ત્વયાર્કે દ્રુતં ॥ ૨ ॥

પૂર્વ ચાલ.

એક દિન પરદેશે દિજ ચલ્યો, રહિ નારી ધર નિશંક; રસીલા ૦

એક નરશું રંગરસે રમતી, ગમતી નિશિ શયન પલ્લંક. રસીલા રમો ૬.

તસ પાડોસણુ લાલી નામે, નિત શિખામણુ દિથે તાસ; રસીલા ૦

તું અવળા ખેત્રે ખ્યાલ ધણા, કાઈ દિન હોય તુજ વિનાશ. રસીલા રમો ૭.

પણુ શિખ ન માને કાઠ તણી, જે વ્યસની થયાં નરનાર; રસીલા૦
 ઓ તું પયપાનથી ઓસરે, શિર લાગે ડંડ પ્રદાર; રસીલા રમો૦ ૮.
 દોય વરસે પતિ ધર આવિયો, સ્નાન ભોજન ભક્તિ વિધાય; રસીલા૦
 કટિ બાળ નિશિ વેળા ચલી, નામ પિયર સુરાલય જાય. રસીલા રમો૦ ૯.
 પૂર્વે સંકેતિત જર તિહાં, મળિયા આવી એકાંત; રસીલા૦
 સુત જુમિ ઠવિ તેહની સાથે, રંગભોગ વિલાસ કરંત. રસીલા રમો૦ ૧૦.
 સા કામાંધી પાછી વળતાં, રમે બાલક પડિમા સાથ; રસીલા૦
 તણ પુત્રને પડિમા કર ગ્રહી, ધર આવિ જુએ નિજ હાથ. રસીલા રમો૦ ૧૧.
 તવ પૂછે પતિ પ્રતિમા કીસિ, સા બોલી વિચારી એમ; રસીલા૦
 તમે દેશાવર જળ ચાલિયા, તવ મેં કરિ માનતિ પ્રેમ. રસીલા રમો૦ ૧૨.
 સુરદેવ યક્ષને એમ કહ્યું, આવશે જ્યારે પ્રાણનાથ; રસીલા૦
 સુરતિ મેળો કરશું જ્યારે, પૂજા કરશું પતિ સાથ; રસીલા રમો૦ ૧૩.
 પણુ અસુર થયું તમે શ્રમ ભર્યાં, તિણે મેં જઈ પૂજા કીધ; રસીલા૦
 પૂજારે ધરાણે સુત લિયો, તુમ પૂજન પડિમા દીધ. રસીલા રમો૦ ૧૪.
 તુમે પડિમાની પૂજા કરો, પછે જઈ સુત લાવું ગેહ; રસીલા૦
 પાછી પડિમા તસ આપીએ, કરી વિપ્રે પૂજા નેહ. રસીલા રમો૦ ૧૫.
 ઠવિ પડિમા પુત્રને લાવતી, જુઓ નારી ચરિત્ર અથાહ; રસીલા૦
 દિજ જાણે રાગી મહાસતિ, મુજ ઉપર શી છે ચાહ. રસીલા રમો૦ ૧૬.
 વઢેલીશું સુખ માનતો, ગયો એક દિન વનફળ કાજ; રસીલા૦
 તિહાં થંભ પડ્યો એક કાષ્ઠનો, દીઠો લીધો શિર સાજ. રસીલા રમો૦ ૧૭.
 વળિચુઅ ફળ લેઈ ધર આવિયો, રમે ધરમાં જરથું નાર; રસીલા૦
 બોલાવી આવી તતખીણે, ધર મધ્ય છુપાડી જર. રસીલા રમો૦ ૧૮.
 દિજ બેઠો ધરને બારણે, ચિંતાતુર ગઈ સખી પાસ; રસીલા૦
 લાલીની શિક્ષા ચિત ધરી, થઈ ગેહલી રચિયો પાસ. રસીલા રમો૦ ૧૯.
 મસ્તક ઉઘાડે નાચતી, વળી હસતી દેતી ગાળ; રસીલા૦
 જિમ તિમ મુખથી લવરી કરે, ફરે ગાથા કહે દેઈ તાલ. રસીલા રમો૦ ૨૦.
 કાંઈ લાલી કહેતી બાપડી, તું અવળા ખ્યાલ મ ખેલ; રસીલા૦
 અભ્યા બ્યાંહાંથી લાગ્યો લાકડું, તિહાં તિહાં જઈ મેલ. રસીલા રમો૦ ૨૧.

દ્વિજ ચિંતાતુર વિરમય થયો, લકડ ભૂત વળગ્યું હરામ; રસીલાં
 લોક વચણે કાષ્ટ ઉપાડીને, ગયો મુકવા તે વન ઠામ. રસીલા રમોં ૨૨.
 પદમાયે જનર નસાડીઓ, ભટજી આઘ્યા નિજ ગેહ; રસીલાં
 દિન બીજે ચામૂડા ચેત્યે, સા પૂજી કુસુમે તેહ. રસીલા રમોં ૨૩.
 કર જોડીને એમ માગતી, મુજ કંતને કરજો અંધ; રસીલાં
 નિત નિત પૂજે જઈ એમ કહે, દ્વિજ ચિંતે સ્થો પ્રતિઅંધ. રસીલા રમોં ૨૪.
 ચામુડા પૂઠે જઈ રહ્યા, દ્વિજ યુગપણે દેખાંત; રસીલાં
 સા આવી કુસુમે પૂજતી, તવ સ્વર ભેદે સ વદાંત. રસીલા રમોં ૨૫.
 હે પદ્મા નિત્ય મુજ ભક્તિ કરે, હું તુડી તું વર માગ; રસીલાં
 ભણે સા મુજ પતિ અંધ કરો, મુજ જનરનો કાવે લાગ. રસીલા રમોં ૨૬.
 કાંદે દેવી પુત્રી સાંભળો, પતિને દેખ્યો ધૃત શુદ્ધ; રસીલાં
 જીમ જીમ ધૃત ખાવે બહુ બહુ, તિમ તિમ થાશે તે અંધ. રસીલા રમોં ૨૭.
 સુચિ ધરજઈ નિત બહુ ધૃત દિએ, ભોજન માંહી ધરી પ્રેમ; રસીલાં
 તિમ દિન પ્રતે દ્વિજ કહે નારિને, નયને નવિ સૂજે કેમ. રસીલા રમોં ૨૮.
 ધારિ હર્ષ ચામૂડા નિત પૂજે, દ્વિજ પણ ધૃતથી બળ સાર; રસીલાં
 એક દિન કહે અંધ થયા અમે, નવિ દેખાયે ધરખાર. રસીલા રમોં ૨૯.
 સા જનરશું રમે નિત રંગસ્યું, નિશિ દિન આવે ને જાય; રસીલાં
 નિદ્રાભર નિશિ બહુ એકદા, દ્વિજ ડંડ લેધને ધાય. રસીલા રમોં ૩૦.
 ડંડે ડંડે કરીને હણ્યો, શબ નાખ્યું ગોખને હેઠ; રસીલાં
 ભણે નારિને એમ કરસ્યો પ્રી, તુમને પણ કરશું ઠેઠ. રસીલા રમોં ૩૧.
 એક દિવસે બિક્ષા કારણે, આઘ્યા યોગીસર એક; રસીલાં
 સા બિક્ષા દેતાં મોહ રહી, દેખી રૂપે અતિરેક. રસીલા રમોં ૩૨.
 યોગી જતાં સા સાતમે, માળે ચઢી જોવે તાસ; રસીલાં
 પૂર બાહીર ટેકરી ઊપરે, દીઠા યોગી રહેવાસ. રસીલા રમોં ૩૩.
 નિશિ કંતને નિદ્રાવશ કરી, ગઈ રાત્રે સા તસ પાસ; રસીલાં
 પ્રાર્થન કરતાં યોગી ભણે, આવી પણ જાઓ નિરાશ. રસીલા રમોં ૩૪.
 સા કહે શામાટે એમ વદો, ભણે યોગી તું પરનાર; રસીલાં
 અમે ધરનારીથી વેગળા, વશિ તપ કરિએ સંસાર. રસીલા રમોં ૩૫.

સા પાછી ધર આવી કરી, તરવારે કંત હણુંત; રસીલા૦
 યોગી પાસે જઈ એમ વદે, હું પર ત્રિ નહિ તમે કંત. રસીલા રમો૦ ૩૬.
 બણે યોગી કીણી રીતે કહો, મેં માર્યો વદે ભરતાર; રસીલા૦
 સો બણે તુજ મુખ જોવું ન ઘટે, જગમાં તું પાપણી નાર. રસીલા રમો૦ ૩૭.
 વલખી પછી ધર આવીને, કરે રોતી શોર બકાર. રસીલા૦
 બહુ લોક મળ્યા તવ જોલતી, પિઉ મારી નાહો ચોર. રસીલા રમો૦ ૩૮.
 પરભાતે સતિ થઈ નીકળિ, સુતને ઠવી પીયરવાસ; રસીલા૦
 એહમાં પતિશું ભેગી બળી, જુઓ નારીચરિત નર પાસ. રસીલા રમો૦ ૩૯.
 ચોથે ખડે કહી આઠમી, એ ઢાળનો લહિ આસ્વાદ; રસીલા૦
 શુભવીર વિવેકી પ્રાણીયા, ધરજ્યો ફલવટ મર્યાદ. રસીલા રમો૦ ૪૦.

દોહરા.

| | |
|---|----|
| મિત્ર વચન હિત શિખનાં, ન રૂચ્યાં ચિત મળ્લ; | |
| દ્રષ્ટી રાગ વશ પ્રાણીયા, માને નહિ સંસાર. | ૧. |
| વિજયપુરે રૂપાળીનો, કહું સુણુજ્યો અધિકાર; | |
| વીરસેન ગયા પછે, આપે થઈ હુંશિઆર. | ૨. |
| માતપિતા હરખિત થયાં, પણ પડ્યો બદ્ધ કાળ; | |
| જખ દ્રઢ નિરૂજ થાય રથે, તેડાવશું તતકાળ. | ૩. |
| એણે અવસર એક યોગણી, આવી બીક્ષા હેત; | |
| રૂપાળી અતિ ભક્તિશું, સુંદર ભોજન દેત. | ૪. |
| એમ નિત નિત ધર તેડતિ, રીજવીને પૂછાંત; | |
| માય પસાય કરી દિયો, જિમ હુએ દુશ્મન અંત. | ૫. |
| સુણી યોગણુ રાગે કરી, લોહનું વલયું કીમ; | |
| અરક મધા યોગે ધડી, મંત્રિને તસ દીધ. | ૬. |
| એ વલયું નરનારિને, કંઠ ધરે કપિ હોય; | |
| રૂપાળી લેઈ હરખશું, ગુપ્તપણે ઠવે સોય. | ૭. |
| દિન ફેતે જયમતિ હવે, તેડાવે જામાત; | |
| આબ્યા આદર બહુ દિયો, સહુને હરખ ન માત. | ૮. |

ઢાળ ૯ મી.

(કરમ ન છુટે રે પ્રાણીયા—એ દેશી.)

- રૂપાળીશું રે મોહિયો, વીરસેન પ્રધાન; ૧.
 પીતલ સોવન સમ ગણી, કાચ તે હીરા સમાન.
 ધિગધિગ વિષયી રે જીવને, રાગ રમાડવો નાગ; ધિગ૦ ૨.
 નારી નાગજી જે ડસ્યા, ગાર્હિ મંત્ર ન લાગ.
 કામ ક્રીડા સમે કંતને, રીજવતી ભણે એમ; ધિગ૦ ૩.
 વાહાલીને કરી વેગળી, દિવસ ગયા બહુ કમ.
 સ્વામી વિયોગ આગ્રિ બળી, અંતર દુખ ભરપૂર; ધિગ૦ ૪.
 વિરહ વ્યથાએ રે દૂખળી, અન્ન ઊદક થયાં દૂર.
 તુમ સરિષો પતિ પામીને, મુજ મન મોદ ભરાય; ધિગ૦ ૫.
 લોક ભણે એ ઘેરેલી થઈ, ખિણુ કાખીણી આજીવ.
 મંત્રી સાચું તે સદહે, વશિયો વશ થઈ તાસ; ધિગ૦ ૬.
 ચાલો ધર કહે અન્યદા, જોઈ મહરત ખાસ.
 પણ પ્રાંતમ એક સાંભળો, અમ ધર દક્ષ ગોપાલ; ધિગ૦ ૭.
 માંગી લેજો છે કામનો, સવિ કામે ઉજમાળ.
 પંથે મારગ ભૂમિયો, શીઘ્ર પમાડશે ગામ; ધિગ૦ ૮.
 ભકિતવંત સાહેબ તણો, ગોવિંદ એહનું નામ.
 નીકળતાં મુજ તાતની, પાસે માગજો એહ; ધિગ૦ ૯.
 લેઈ સાથે તે ચાલશું, માન્યું મિત્ર એ તેહ.
 મહરત શિર સસરાદિક, કીધો બહુ સતકાર; ધિગ૦ ૧૦.
 વસ્ત્રાબૂષણ હય ગજો, દાશિ દાસ પરિવાર.
 તિણિ વેળાકહે મંત્રિજી, અનુચર અમ દિવ્યો એક; ધિગ૦ ૧૧.
 ગોવિંદ ગોવાળ છે તુમતણો, અમ કામે શું વિવેક.
 સાંભળી તેડિને તસ કહે, જ રે જમાઈની સાથ; ધિગ૦ ૧૨.
 નિશિ દિન સેવા મ બૂલજો, આજથી એ તુજ નાથ.
 નિસુણી તે પણ હરખિયો, કહે તુમ વચન પ્રમાણ; ધિગ૦ ૧૩.
 વેદે મન ગમતું કહ્યું, કરતો સાથે પ્રયાણ.

- રૂપાળીને રે ચાલતાં, વસ્ત્રાદિક અલંકાર;
આપી માતા પિતા દિયે, હેત શિષ્યામણ સાર. ધિગં ૧૪.
- પતિવત્તા વ્રત પાળજ્યો, ભર્તા દેવ સમાન;
સસરા સાસુની સેવના, નણદ દિયર બહુ માન. ધિગં ૧૫.
- જમજ્યો જમાડીને સર્વને, શોકમ સહોદરી જાણ;
એમ અમ કુળ અણુઆળજ્યો, સ્ત્રિનેલજ્જ મંડાણ. ધિગં ૧૬.
- પુત્રી સ્વૈરિણી જાણતાં, પણ શિક્ષા હીત આણ;
વરસ્યે ધન અતિજળા ભર્યો, ન જુએ ઠાણ કુઠાણ. ધિગં ૧૭.
- નેડી હાથ રૂપાળીકા, સીખ ધરે નમી માત;
વંચે જગતને જે વશા, તેહને કુણ માત તાત. ધિગં ૧૮.
- મલણા લેતાં તે ચાલતાં, પંચ શિરે હુશીઆર;
વોઢાવીને પાછા વળ્યા, સસરાદિક પરીવાર. ધિગં ૧૯.
- બહુ અસવારે રે પરિવર્યો, મંત્રી સાથ સામંત;
રૂપાળી રથ બેસતી, વેગે ગોપ હાંકંત. ધિગં ૨૦.
- ત્રીજે દિન નિશિ ઉતર્યાં, શંખલપૂરણક ગામ;
વન તરે સુંદર ભેદને, સૈન્યે કીયો વિરામ. ધિગં ૨૧.
- ચંદ્ર કિરણ રજની જગે, ફરતાં જંપતી જામ;
તરતલ જતાં પન્નગ ડસ્યો, નારી પડી તેહ ઠામ. ધિગં ૨૨.
- હાહાકાર મંત્રી તણે, સુભટ સવે તિહાં આય;
રાગે મંત્રી મુઝાં લહે, શીતળ જળે સજ આય. ધિગં ૨૩.
- બોલે મંત્રી રેહા પ્રિયે, મેહેલી મુજ રણ માહિ;
પ્રાણ આધારી તું કિહાં ગઇ, મરવું નિશ્ચય આંહિ. ધિગં ૨૪.
- રોતા સુભટ સકળ તિહાં, કેઇ કરતા ઉપચાર;
મંત્ર મણી જડી આપધે, ન પડ્યો ફેર લગાર. ધિગં ૨૫.
- ચેહ ખડકી લેઇ નારિને, મંત્રી બળવાને ધાય;
એણે સમે વનમાં સાધુ રહ્યા, કરતા સુત્ર સળાય. ધિગં ૨૬.
- સાર સુણી મુનિ આજિયા, બોલે મ કરો રે દાહ;
મરે ભોવવાર્ધ સુત્રજ ગણે, આનિયો મરક ઉચ્છાય. ધિગં ૨૭.

| | |
|---|-----------|
| દેવે નામ યોદ્ધાવિદ્યો, સુશી લિયું વિખ તાસ; | |
| સજ થઇ સદ્ ચિત્તશું, મંત્રિ પામ્યો ઉદ્ધાસ. | ધિગ૦ ૨૮. |
| મુનિ ચરણે નમી દંપતી, રાત્રિ વસ્યા વન માહિ; | |
| રવિ ઉદયે સદ્ ચાલિયા, નારી ગળે ધરિ ખાંહિ. | ધિગ૦ ૨૯. |
| અરધે મારગ આવિયાં, દીઠાં નિરમળ નીર; | |
| નઇ જળ વેહેતા પ્રવાહથી, તર ગદ્ગર સુસમીર. | ધિગ૦ ૩૦. |
| ભોજન વેલા રે દેખિને, સૈન્યે દેરા તે દીધ; | |
| ભોજન સામગ્રી સદ્ કરે, દંપતિ ભોજન કીધ. | ધિગ૦ ૩૧. |
| રૂપાલી કહે કંતને, ચાલો નઇ તર વંદ; | |
| કીડા કારણ એકલા, કરશું મેળા આનંદ. | ધિગ૦ ૩૨. |
| સૂણી મંત્રી રથ ભેડીને, સારથી સાથે ગોવાગ; | |
| ખીજ ભટ નઇતટ રહ્યા, લજ્જન ભય લહી તાલ. | ધિગ૦ ૩૩. |
| દંપતિ નઇજળ ખેલતાં, રથ ગોવિંદને હાય; | |
| જળ ખેલી વન કંદરે, પેદા કાઈ ન સાથ. | ધિગ૦ ૩૪. |
| રથ ચઢિદિશિ ગોપ દેરવે, દંપતી ખેડે એકાંત; | |
| એક પહોર જળ વહિ ગયો. ચિંતા સુભટ કરંત. | ધિગ૦ ૩૫. |
| હજિય લગે નવિ નીકળ્યા, આ અઠવિ ભયકાર; | |
| રમતા મુગ્ધરસે ભયાં, ખમિએ કતી તે વાર. | ધિગ૦ ૩૬. |
| શંકિત ચિત્ત સુભટ થઇ, ગોપને કરત પોકાર; | |
| તિહુ જણ માંહે એક જણે, ઊત્તર નાખ્યો લગાર. | ધિગ૦ ૩૭. |
| સુભટ સવે વન પેસીને, પાદપ નઇ જળ ભેય; | |
| દંપતિ હય રથ સારથી, દીઠાં સુભટે ન કાય. | ધિગ૦ ૩૮. |
| મંત્રિ ખડગ પડી ભૂતળે, લીધી શંકિત ચીત; | |
| ગાય ગવેખ્યો ન દોખ્યો, જાણ્યું નખળું ચરિત. | ધિગ૦ ૩૯. |
| કરત વિકલ્પ સુભટ મળી, ભેતા પગલા તે માંહિ; | |
| પંખિ પગળ્યું ન પેખિયા, સૈન્યત નિશિરલા તાંહિ. | ધિગ૦ ૪૦. |
| ત્રીયામાં શ્વેત યામળ્યું, વીતિ પ્રગટયો વિભાત; | |
| સૈન્ય શેઠાતુર ચાલતાં, રાજપુરે સદ્ જાત. | ધિગ૦ ૪૧ . |

| | |
|---|----------|
| વાત બનિ કહી ભૂપતે, કરતા નૃપ બદ્ધ ખેદ; | |
| ગામ ઠામ ભટ મોકલ્યા, પશુ ન જડ્યો કાંઈ ભેદ. | ધિગ૦ ૪૨. |
| બાળ રનેહી વિયોગથી, કરતો રાય વિલાપ; | |
| મંત્રી કુટુંબ રદ્દન કરે, પ્રગટ્યા પૂરવ પાપ. | ધિગ૦ ૪૩. |
| દિન કેતે હવે ભૂપાત, થાપિ અવર પ્રધાન; | |
| રાજ્ય કાજ સહુ ચાલવે, ગાવે મંગળ ગાન. | ધિગ૦ ૪૪. |
| ચોથે ખડે દેખાડ્યો, નવમી ઢાળે અનંગ; | |
| શ્રી શુભવીર વચન સુણી, છડે કુલટાનો સંગ. | ધિગ૦ ૪૫. |

દોહરા.

| | |
|---|----|
| વીરસેનને ભૂપતિ, સંભારે દિન રાત; | |
| સમરંતાં ઉપગાર તસ, વીત્યાં વરસ તે સાત. | ૧. |
| બાળગર એક અન્યદા, ગીત કળા નૃત્યકાર; | |
| વાનર ટોળું લેછને, આગ્યા નર્તાર મળાર. | ૨. |
| રાજ કચેરીએ માડિંગાં, નાટક કપિનું સાર; | |
| વાનર વાનરી નાયતાં, અંતરે હું હુંકાર. | ૩. |
| વાળ વળવે કપિ મળિ, મિલણાં યુદ્ધ કરંત; | |
| ચુંબન આલિંગન કરે, નવ નવ વેશ ધરંત. | ૪. |
| રાજસભા રંજિત ચર્ધ, દિયે નૃપ વંચિત દાન; | |
| મુખ્ય કપિ વિકસિત નયન, રાયને કરતો સાન. | ૫. |
| આંસુ ધારા વરસતે, ભૂપને ચરણ નમંત; | |
| વાર વાર પય વળગતો, વિસ્મય રાય લહંત | ૬. |
| નર વાયા નવ દિસકે, ધિક પશુનો અવતાર; | |
| દયા ટેતક વિક્રય લિયું, ટોળું નિજ દરબાર. | ૭. |
| શિક્ષા રક્ષા કારણે, અધિકારી ધર દીધ; | |
| અવસરે નાય ન્યાયિને, ગ્રાસ અધિક તસ દીધ. | ૮. |
| નવ નવ ભૂપણુ કપિ તણા, નિજ ધર કરિ સોનાર; | |
| ભેટ કરી જઈ રાયને, નૃપ કરે તસ સતકાર. | ૯. |
| નિજ હસ્તે કપિ મુખ્યને, અંગ ધરે અલંકાર; | |

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.—ચંદ્રશેખર.

૩૭૬

- લોહ વલય તવ દેખિયું, કંઠ ધરંત જળ હાર. ૧૦.
 નૃપ વચને તે સોનિયે, ભાગી કાઢ્યું જામ;
 વિરસેન પ્રગટ્યા તદા, કરે નૃપને પરણામ. ૧૧.
 વીરમય સર્વ સભા થઈ, તાસ કુટુંબ મલંત;
 મંત્રિ રોતો નવિ રહે, નૃપ તસ કંઠ લગંત. ૧૨.
 થિર કરિ આસન થાપિયો, વાળે મંગળ તૂર;
 નૃપ કહે આ અચરિત્ કિસ્મો, તે બાણે રાય હનૂર. ૧૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(તોરણથી રથ ફેરવી હો લાલ—એ દેશી.)

- વીરસેન કહે રાયને હો રાજ, કરમ ગતિ અસરાણ મેરે સાહિયા;
 તિરિયપણું કરમે લહ્યું હો રાજ, કીધો તમે ઉદ્ધાર. મેરેં તિરિયં ૧.
 દાતા કૃપણને ધનપતિ હો રાજ, નીચ જીંચ નરનાર; મેરેં
 ક્ષત્રિ વણિક દિગ્ગ નૃપ પુરે હો રાજ, હું કરમે નૃપહાર. મેરેં તિરિયં ૨.
 અગોચર સત મનોરથે હો, કવિ વયણે નાવંત; મેરેં
 આવે સ્વપનમાં ડાઘ દિને હો, ખિણમાં દૈવી કરંત. મેરેં તિરિયં ૩
 સહ સગ વિટોળા વચે હો, વળગે જિમ વજ માય; મેરેં
 તિમ પૂરવકૃત કર્મજે હો, કરતાને વલગાય. મેરેં તિરિયં ૪.
 કરમ ગતિ મુજ સાંભળો હો, સુભટ મુખે સંણિ વાત; મેરેં
 નછ અંતર વનગત લગે હો, કહું આગલ જે થાત. મેરેં તિરિયં ૫.
 ગહન વને નૌતન પ્રિયા હો, બાણી સતિ રનેહાણ; મેરેં
 મીઠું વયણે મોહિયો હો, મલયાનીલ સુખકાર. મેરેં તિરિયં ૬.
 તર પલ્લવ વર વેલડી હો, સુરભિ સુમન નવરંગ; મેરેં
 કાકિલા ટહુકા કરે હો, મુજ મન વ્યાપ્યો અનંગ. મેરેં તિરિયં ૭.
 મીઠું વયણે તવ સા કેહે હો, ખિણબર રમિયે સ્વામ; મેરેં
 આવો દ્રાખને મંડપે હો, તુમ અમ મન વિસરામ. મેરેં તિરિયં ૮.
 તસ વયણે મિહુ તિહાં ગયા હો, પલ્લવ કરિય પથાર; મેરેં
 સુરત કિડા સુખ બજી હો, બેઠિ ચિત સવિચાર. મેરેં તિરિયં ૯.
 તે હવે તિહાં કપિ દેખિને હો, બાખે મુજને અમ; મેરેં

- મોદી તજ તમે જન્મ ગયા હો, બીજી વાર ધરિ પ્રેમ. મેરેં તિરિયં ૧૦.
 સજ થઇ તુમ વિરહથી હો, ખેદ બરે રહું જામ; મેરેં
 મુજ ધર બિક્ષા કારણે હો, આવી યોગણિ તામ. મેરેં તિરિયં ૧૧.
 ગઠિ ઔષધી બહુવિધા હો, દીડી તેહની પાસ; મેરેં
 વિદ્યા વિધિ લહિ મેં દિયો હો, ભોજન ભક્તિ વિલાસ. મેરેં તિરિયં ૧૨.
 આદરથી નિત્ય આરતી હો, પ્રીતિ બની તે સાથ; મેરેં
 પૂછંતા મેં બાખિયું હો, છે મુજ નેહી નાથ. મેરેં તિરિયં ૧૩.
 મેળો કિમ હિન સંપજો હો, રોગ કરે અંતરાય; મેરેં
 એહવું કાંઇ દિલ ધરી હો, દંપતી સુખબર ઠાય મેરેં તિરિયં ૧૪.
 વળિ મુજ પિઉને કાઇનો હો, ઉપદ્રવ નધિ થાય; મેરેં
 તવ સા પૂરણ પ્રીતિયે હો, વયણે એમ ઉચરાય. મેરેં તિરિયં ૧૫.
 સરવ કામ હું કરિ શકું હો, મુજ શિર હાથ ધરંત; મેરેં
 કહે તુજ રોગ ન કદિ હુવે હો, વળી તુજ સુખિયો કંત. મેરેં તિરિયં ૧૬.
 પણ વન રણ અરિ સંકટે હો, વાધ અહિ બચનાથ; મેરેં
 હેતે વલય દેઈ એમ કહે હો, તુજ પતિ કંઠ વિનાથ. મેરેં તિરિયં ૧૭.
 મંત્રશું ગર્ભિત ઔષધિ હો, છે અવયવ લધુ ખાસ; મેરેં
 શિવવંધું તુમનેં સદા હો, બીજી નહિ મુજ આશ. મેરેં તિરિયં ૧૮.
 શીતળ વન નિદ્રા કરો હો, હું બેડી તુમ પાસ; મેરેં
 વિખન હરણ વલયું ઠવો હો, ઓસીસે સખરાસ. મેરેં તિરિયં ૧૯.
 પ્રેમ વચન રાગે જાગ્યો હો, સાચું માની તામ; મેરેં
 સૂરત શ્રમ સુતો તદા હો, પામ્યો નિદ્રા જામ. મેરેં તિરિયં ૨૦.
 ઠવતી સા મુજ કંઠમેં હો, લોહનું વલયું તેહ; મેરેં
 સર્વધાતી પયડી કહી હો, પૈરણી નિદ્રા એહ. મેરેં તિરિયં ૨૧.
 જાગ્યો કપિ રૂપે થયો હો, દીડી કપિની દેહ; મેરેં
 ખે દવ લખ્યો ચિહું દિગે હો, બેતાં ન દિડી તેહ. મેરેં તિરિયં ૨૨.
 મેં જાણ્યું ગઈ છેતરી હો, કાંધો કપિ તિરિ પક્ષ; મેરેં
 મિત્રની શિખ ન શિર ધરી હો, કલ પામ્યો પરતક્ષ. મેરેં તિરિયં ૨૩.
 તજ પગલે ધાઈ મળ્યો હો, બેડી રમ સહજોપ; મેરેં

દેખી દીન જ્યું જોઈ રહ્યો હો, તવ સા બણે ધરિ કાપ. મેરેં તિરિયં ૨૪.
 રે મુઠ કપિ થઈ શું જુએ હો, એકપખો શો નહ; મેરેં
 પિશાચ થઈ કહે પડ્યો હો, પામ્યો તસ ફળ એહ. મેરેં તિરિયં ૨૫.
 જનમથા એ મુજ સાહિયો હો, તનમન સુખ્યા સનાથ; મેરેં
 ચોરપરે ચઢીરી વિચે હો, તેં એક ઝાલ્યો હાથ. મેરેં તિરિયં ૨૬.
 સ્વેછાચારણી હું સદા હો, નહિ તુજ વશ રહેનાર; મેરેં
 વિશ્વાસ દેવા કુટુંબને હો, તુજશું નેહ ઉપચાર. મેરેં તિરિયં ૨૭.
 ટ્રેગટ મંદ અથીલ થઈ હો, કાઢ્યો તને દોષ વાર; મેરેં
 જોગણિ દત મંત્રે કરે હો, કાઢ્યા તિરિ અવતાર. મેરેં તિરિયં ૨૮.
 શીખામણ લાગી હવે હો, ભટકો વાનર માંહિ; મેરેં
 અમે ધન લેછે તાતનું હો, ભોગવશું સુખ જાંહિ. મેરેં તિરિયં ૨૯.
 જારે કપિ શું જોઈ રહ્યો હો, રાય ગોવીંદ તું રાંક; મેરેં
 ત્રિશ્ત વાર શિક્ષા જડી હો, નથી અમારો વાંક. મેરેં તિરિયં ૩૦.
 એમ કહી રથ જોડ્યો હો, કોમક દિશિ ઉદેશ; મેરેં
 રીસે શાલ ભરિ દોયને હો, નખે વિદાર્યા વિશેષ. મેરેં તિરિયં ૩૧.
 ગોપે શિર અસિ ધા દિયો હો, હું મુર્છિત ભૂપાત; મેરેં
 શિત પવન નિશિ ઉઠ્યો હો, જાણું ન પંથની વાત. મેરેં તિરિયં ૩૨.
 યુથપતિ હણિ હું થયો હો, વાનરનો શિરદાર; મેરેં
 બાજગરે એક દિન ગ્રહ્યો હો, કુટપાસ રચનાર. મેરેં તિરિયં ૩૩.
 નિત્ય શિખાવી બહુ કળા હો, નચવી ગામોગામ; મેરેં
 તુમ પાસે આવ્યે થકે હો, પામ્યો નર ભવ ઠામ. મેરેં તિરિયં ૩૪.
 દસમી વીષમી એ કહી હો, ચોથે ખડે ઢાળ; મેરેં
 શ્રી શુભવીર સુખી સદા હો, ન પડે જે મોહ જાલ. મેરેં તિરિયં ૩૫.

હાહરા.

સચીવ વ્યથા સુણી નૃપ બણે, એદ ન કરવો કાપ;

ભાવિ પદારથ આગળે, ઉદમ નિષ્કળ હોય.

૧.

પણુ તું પૂરણુ આઉએ, આવ્યો નિજ ધરવાસ;

રૂઠી નારી રાક્ષસી, જીવિતની શી આશ.

૨.

- જેહ રમાંદે નાગને, તે અત્રિથી ન ડરંત;
 જે વછનાગને નિત ભખે, ધંતુર કાંચે કરંત. ૩.
 પ્રીત બની જસ જેહશ્યું, તે વિણુ તે ન રહંત;
 રાગ ધરં તિહાં એકપખે, તે નર દુઃખ લહંત. ૪.
 જેહને મેળો જિહાં લખ્યો, તિહાં મળવું તસ જોય;
 કુંવર સુદર્શનની કથા, સુણતાં અચરીજ હોય. ૫.

ઢાળ ૧૨ મી.

(બ્રુમખડાની દેશી.)

- ધનપુર નગરે નરસિંહ રાગ, પુત્ર સુદર્શન તાસ;
 મનોહર મિત્ર સુગો;
 દાનશાળે એ દાન દીએ નિત, તિણે થયો જગત પ્રકાશ. મનોહર ૧.
 નંદિ શેઠની નંદની પદ્મા, નામે રૂપની રેખ; મનોહર ૨.
 શાસ્ત્રકળા ભણવા નિત જાવે, ઉદ્યમ જસ વિશેખ. મનોહર ૩.
 દાનશાળાએ નૃપ સુત બેઠા, જાતાં દીડી તેહ; મનોહર ૪.
 દિવ ઉત્તર્યું એક એકને દેખી, નવણે લાગ્યો નેહ. મનોહર ૫.
 કરપલ્લવિ કરિને સમગવી, કુંવરે તેહ કુંવારી; મનોહર ૬.
 દરવાગ આહિર વડ હેઠે સંધ્યા વેળા ધારી. મનોહર ૭.
 મેળા મેળા બહુ જણુ આપણ, કરશું મળાજ્યો ત્યાંડિ; મનોહર ૮.
 ચતુરને ચતુરશ્યું વાત કરંતાં, સમજે બિહું સાન માંહિ. મનોહર ૯.
 એમ સંકેત કરીને પરસ્પર, બિહુ જણુ નિજ ધર પેઠાં; મનોહર ૧૦.
 કામનાં બાણુ પરસ્પર લાગત, ધાયલ થઇને બેઠાં. મનોહર ૧૧.
 શણુગાર સોળ ધરી પદ્માવતિ, લેછ જલધટ વટ જાવે; મનોહર ૧૨.
 નૃપસુત પણ તળેળા પ્રમુખ લેછ, સંકેત થાનકે આવે. મનોહર ૧૩.
 પ્રેમરસે રસ વાત વિનોદે, સુતા વડતલ જામ; મનોહર ૧૪.
 વડ તર કોટર પત્રગ ફરતો, પદ્માને ડશિયો તામ. મનોહર ૧૫.
 વિખ વેગે મૂર્છિત થઇ પદ્મા, અંગ સકળ થયું શામ; મનોહર ૧૬.
 મૃતક સખી દેખીને સુદર્શન, રોતા બેઠે ભર તામ. મનોહર ૧૭.
 મધ્ય નિશા દારૂક કરિ બેળાં, ચમ કરિ માંહિ સુઆરી; મનોહર ૧૮.

- દૂર વિલોકો અગતી લેવા, તીહાં ગયો દુખ ભારી. મનોહરં ૧૦.
 વનિહ પ્રમલિત યોગી દેખી, પાવક માગ્યો જામ; મનોહરં
 બનિસ લક્ષણવંત કુંવરને, દીઠો યોગીએ તામ. મનોહરં ૧૧.
 સોનાનો ફરસો કરં એહનો, એમ ચિંતી કહે યોગી; મનોહરં
 એ અપાવત્ર છે સમશાન અગ્નિ, નવિ લેવી સુણ ભોગી. મનોહરં ૧૨.
 બેસો ધંદાં બીજી દેડેં આણી, અગ્નિ પણ સુણ વીર; મનોહરં
 રાત્રે જૂતાદિક ઉપસર્ગ, રક્ષા કરં તો શરીર. મનોહરં ૧૩.
 એમ કહિ દવરક કાળો મંત્રી, તસ ગળે બાંધી નિહાળે; મનોહરં
 નૃપ સુત સર્પ થયો તિણિ વેળા, યોગી ઘટમાં ધાત્રે. મનોહરં ૧૪.
 જૂતલ ખાડ કરિ ઘટ મેહેલી, ઉપર પથ્થર ઠાવે; મનોહરં
 ફરસો કરવા હોમને કારણ, આપવી લેવા જાવે; મનોહરં ૧૫.
 મઠમાં આપધી જ્ઞતાં પન્નગ, ડંસ્યો મરણુ લહે યોગી; મનોહરં
 તેહવે નગરે ઉપદ્રવ ચાલે, મરકી બાળક ભોગી. મનોહરં ૧૬.
 સાકિણિ નિગ્રહ કરવા કારણ, ચિહ્ન દિસ સુભટ ફરંતા; મનોહરં
 વળિ રાજકુંવર ગયો તસ શોધન, રાયના સુભટ ભમંતા. મનોહરં ૧૭.
 એણે અવસર પદ્માવતિ ચયમાં, કાષ્ઠ ઘણાં નિશિ ખડકયાં; મનોહરં
 નગદમની જડી વેણડી પદ્મવ, સૂતાં તસ તનુ અડકયાં. મનોહરં ૧૮.
 વિખનો વેગ ગયો તસ દૂરે, આનંદ પૂરે ઉઠી; મનોહરં
 કુંવરને જ્ઞેયો પણ નવિ દીઠો, તવ જળ ભરવા પધડી. મનોહરં ૧૯.
 જળ ઘટ શિર ધરિ પુરમાં પેસતાં, પ્રત્યુષ વેળા કાળી; મનોહરં
 સાકિણી જાણી સુભટે બાંધી, બાંધીખાને ધાલી. મનોહરં ૨૦.
 નયન પટે કર બાંધી પ્રભાતે, રાય હજૂરે આણી; મનોહરં
 ભટ કહે રાખી મરકી ઝાલી, પેસતિ પુરમાં જાણી. મનોહરં ૨૧.
 આકૃતિ સુંદર વેશ લહો નૃપ, ચિંતે ન મરકી દુષ્ટા; મનોહરં
 નયન પટાદિક અંધન છોડી, વચન મધુરસે પ્રથા. મનોહરં ૨૨.
 સા ભણે તાનજી હું નહિ મરકી, નાંદિ શેઠની બેટી; મનોહરં
 કામ વિશેષે જળ ભરવા ગઈ, દ્વાર જડ્યા થઈ છેટી. મનોહરં ૨૩.
 શેષ નિશાએ જળ ભરી આવતિ, તુમ ભટે ઝાલી આણી; મનોહરં

છઠાંસગે આવત હુમ કલંકી, લોકે સાદિણિ ગણી. મનોહરં ૨૪.
 વળી તુમ સંશય બેળો ટળશે, તિણે મુજ ધીરજ કરાવો; મનોહરં
 દુકર ધીજ કરે રતિ સાખે, અગ્નિ બુજંગ મિલાવો. મનોહરં ૨૫.
 રાધ હુકમ બટ પન્નગ લેવા, ફરતા પુર વન જાવે; મનોહરં
 કાકાતાલી ન્યાયે મહ જ્ઞેતાં, તેદ જ પન્નગ લાવે. મનોહરં ૨૬.
 ઇષ્ટદેવ સમરી સા ઘટમાં, કર ધરિ નાગ નિકાળે; મનોહરં
 કુલ માળા પરે કંઠ ધરતાં, દોરો શામ નિહાળે. મનોહરં ૨૭.
 ચિત ચકિતા સા શંકા ભરાણી, દોરો દૂર કરંતી; મનોહરં
 નૃપસુત પ્રગટ્યો સહુ જન દેખે, અબ્ર પડલ રતિ કાંતિ. મનોહરં ૨૮.
 વિસમય પામી બૂપતિ પૂજે, એકાંતે દોય લાવી; મનોહરં
 પાય છબાગ્યા તર તે મિહુએ, માયી વાત સુણાવી. મનોહરં ૨૯.
 રાધ વિચારી શેઠ તેડાવી, મોકલે નિલક વધાવી; મનોહરં
 પદ્માવતિ કરી આછવ નિજ ધર, લાવ્યા નૃપ પરણાવી. મનોહરં ૩૦.
 ચંદ્રશેખરને રાસ રસાળે, ચોથે ખંડ વિજ્ઞાસી; મનોહરં
 અગીઆરમી ઢાળે શુભવીરે, દૈવગતિ પરકારી. મનોહરં ૩૧.

યત:

સુગજ જંગ વિહંગમ બંધનં ॥ શાશેદિવાકરયોઃ ગ્રહપીડનં ।
 મતિમતાં ચ નિરીક્ષ દરિદ્રતાં ॥ વિધિરહો બલવાનતુમે માતિઃ ॥૧॥

દોહરા.

વીરસેનને નૃપ કહે, નિસુણિ સુદર્શન વાત;
 ચિતથી ચિંતા પરિહરો, જો વંછો સુખ સાત. ૧.
 નારી સુશીલા લાવશું, જોઇ જાત બુનિયાત;
 સુખ વિલસો ધરમાં રહી, ન કદા હુએ ઉતપાત. ૨.
 એણે અવસર એક આવિયો નૈમિત્તિક શિરદાર;
 લોક દેવ અભિધાન તસ, જ્ઞાન રતન બંડાર. ૩.
 પૂરવધર પરમાદ્યી, પડિ ચૂહી વેશ ધરંત;
 રતિ નિમિત્ત બળે કરી, નહિ શ્રુત ધન વિશ્વસંત. ૪.

રાજસભામાં આવિયો, નૃપ દિવ્ય આદરમાન;
 જ્ઞાની રાગ્મથી વડો, પામે જગ બહુ માન. ૫.
 ભૂપતિ પૂછે તેદને, અમ મંત્રીની નાર;
 ગોપની સાથે રથ ચડી, ગછ કપિ કરી ભરતાર. ૬.
 કિણે દેશે જઈ તે રહી, સકળ કહો તે વાત;
 જે તુમ વિદ્યા છે ખરી, ટાલો સંશય વાત. ૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ગજરામારજી આલ્યા ચાકરી રે—એ દેશી.)

જ્ઞાની જ્ઞાન ઊપયોગથી રે, સુત નજર કરી નિરધાર;
 નિમીત્તીયો ભણે સાંભળો રે, કુલટા રૂપાળી નાર રે. કુલટાં ૧.
 નમ્ર તટ જળા ઉભી રહી રે, વન તરથી લેછ કુલ;
 નમ્ર જળ દેવી વધારીને રે, ભણે માન હજ્યો અનુકૂળ રે. ભણે ૨.
 વલગણ મુજ પીશાયનું રે, મેં તુમ સાખે કર્યું દર;
 ગોવિંદશું તુમ સાનિધે રે, સુખ વિલસીશું ભરપૂર રે. સુખ ૩.
 એમ કહી વાંદરને તથ રે, રથ બેડી ડાબડો લેછ;
 ધનુષ તીર તરકસ ગ્રહિ રે, ગોવિંદ તુરંગ ચલેછ રે. ગોવિંદ ૪.
 દક્ષણ દિશિ ભણે ચાલતા રે, પછુ તેહ જ અટવી મળર;
 વડ તર હેઠે ઊતરી રે, તર ફળ કરત આહાર રે. વન ૫.
 સંધ્યા પડી રથણી રહ્યા રે, રથ સૂતી રૂપાળી નાર;
 તસ ચિહ્ન દિશ ચોકી ભરે રે, ગોવિંદ લેછ તરવાર રે. ગોવિંદ ૬.
 મધ્ય નિશિ તિહાં બિલ્વની રે, પડી ધાડ કરી કિકિયાટ;
 રથ ચિહ્ન દિશ વીંટી વળ્યા રે, નાસવાનો નહિ કાંઈ ધાટ રે. નાસવાનો ૭.
 ગોવિંદ નાઠો એકલો રે, રથ વાળી ગયા બીલ નેટ;
 રૂપવતી સા દેખીને રે, કરી પલ્લિપતિને ભેટ રે. કરી ૮.
 ભૂપણુ ડાબડો સહુ ગયો રે, રહિ રાતી એકલી તેહ;
 પલ્લિપતિ કહે શે રૂપો રે, તુમે રાજધણી ધરો નેહ રે. તુમે ૯.
 પલ્લિપતિ ધર સા રહિ રે, દિન કેતા ધરી આનંદ;
 એક દિન તસ ધર આવિયો રે, બિલ્વાવરતે ગોવિંદ રે. બિલ્વા ૧૦.

- બીખ દેઘ સમળવિયો રે, રહેા ચંડિસુરિ ધર નાથ;
 રયણી સમે અમે આવસ્યું રે, લેછ પલ્લિપતિને સાથ રે. લેછ૦ ૧૧.
 ગોપ સુણી સુરી દેહરે રે, જઘ રાત્રિ રહ્યો એકાંત;
 રૂપાળી ઉદરે વ્યથા રે, શુળ ચૂકનો રોગ વરંત રે. શુળ૦ ૧૨.
 પોકાર કરતી બહુ પરે રે, ન શમે ક્રિયા બહુત ઊપાય;
 પલ્લિપતિ અતિ રાગશું રે, દુખ ધરતો ઘણું વિલખાય રે. દુઃખ૦ ૧૩.
 તવ સા સહસા બોલતિ રે, સુણો ચંડિ દેવી એક વાત;
 દુખ મટશે તો દંપતિ રે, કરશું પૂજા આજ રાત રે. કરશું૦ ૧૪.
 એમ કહેતાં પીડા ટળી રે, લાહે પલ્લિપતિ વિશ્વાસ;
 તેહ જ રાત્રે બિહુ જણા રે, ગયા ચંડિકા આવાસ રે. ગયા૦ ૧૫.
 પૂજા કરિ નમી સા કહે રે, લાવો ખડ્ગ દીયો મુજ હાથ;
 અષ્ટાંગનતિ નીર્ભય કરો રે, કરૂં રતન જતન તુમે નાથ રે. કરૂં૦ ૧૬.
 ખડ્ગ દેઈ શિર નામતે રે, માર્યો પલ્લિપતિ દેહ અસિ ધાત;
 ગોવિંદશું મળી ચાલતી રે, હરખે રણમાં લેઈ રાત રે. હરખે૦ ૧૭.
 ખાવા પીવા ના મળે રે, અને ધિંગાણા બહુતેર;
 નારી નદિ નિચ ગામની રે, તજી ભૂપ સમા સમશેર. તજી૦ ૧૮.
 માત પિતાને વંચિને રે, જે લાવી હતી ધન કોડ;
 વ્યસનીથી ધન વેગળું રે, રહ્યાં રણમાં રાંકની જોડ રે. રહ્યાં૦ ૧૯.
 તોયે કૂલક્ષણ ના ગયું રે, કર્મહીણ ને અવળી રે ભુદ્ધિ;
 નીચમતિ નિચ સંગતે રે, કોઈ કાલે ન પામે શુદ્ધિ રે. કોઈ૦ ૨૦.
 ચોથે દિન ચિકૂરા નદી રે, જળ વહેતાં જિહાં ભરપૂર;
 નદી તરતલ હેઠળે રે, દોય વશિયાં આનંદ પૂર રે. દોય૦ ૨૧.
 નિદ્રા વૈરણી વશ થયાં રે, જળ રયણી ગદ્ય એક મામ;
 નધ તટ શાદુલ આવિયો રે, ગયો ગોવિંદને લેછ તામ રે. ગયો૦ ૨૨.
 થરથર ધૂજતી સા ચઢી રે, પાદપ શિર શાખા ધીર;
 રાતી પશુ રોવરાવતી રે, વળી રાત્રિ ઘોર અંધાર રે. વળી૦ ૨૩.
 તિણે સમે બીજે નઈ તટે રે, સનમુખ એક યોગી વસંત;
 મુખ સુંદર પગે પાંગળો રે, લેછ તંબૂર ગીત ગાવંત રે. લેછ૦ ૨૪.

૫૧:

સુખિનિ સુખનિદાનં, દુઃખિતાનાં વિનાદે;
શ્રવણહૃદયહારી, મન્મથઃ સામ્રદૂતઃ;
રણરણકવિ ધન્તઃ, વલ્લભઃ કામિનીનાં;
જયતિ જગતિ નાદઃ પંચમશ્ચોપવેદઃ ॥ ૧ ॥

પૂર્વ ચાલ.

કંઠ મધુર ગીત સાંભળી રે, રોતાં ચિત વેધ્યું રે તાસ; ધુણીં ૨૫.
જોતરી નમ્ર તરી સા ગઈ રે; ધુણી જળકત યોગી પાસ રે. ધુણીં ૨૫.
દેખી યોગીને મોહી ગઈ રે, કહે મરણુ ગયો ભરતાર;
ચિત શાખે તુમને વરી રે, હવે આ ભવ તું આધાર રે. હવેં ૨૬.
યોગી ભણે સત્ય તેં કહ્યું રે, પણ હું છું પંગુળ દેહ;
કંઠ અવર કરો કામિની રે, પાંગુળ નરશું શો નેહ રે. પાંગુળં ૨૭.
લોક અશન આણિ દિએ રે, પછે તુજ દેખી ઉભગંત;
સા ભણે ભૂષણુ વેચીને રે, ખાઈશું ન કરો મન ચિંત રે. ખાઈશુંં ૨૮.
તે પછે તુમને શિર ધરી રે, ગામ નગર જઈશું મહારાજ;
મધુર ગીતે લોક રીજશે રે, તજી લાજ ત્યાં મોટું રાજ રે. તજીં ૨૯.
નયન વચન રૂપ દેખીને રે, યોગીએ જાણ્યો રે હાથ;
સા કહે મુજ ભાગ્યે કરીરે, મુજ મળિયા મોહોટા નાથ રે. મુજં ૩૦.
જળ લાવો તૂંખી ગ્રહી રે, અમલાંગી બહુત પિપાસ;
તુંબકું જળ ભરી લાવિને રે, દિએ હરખે રૂપાળી તાસ રે. દિએં ૩૧.
તવ યોગી ટુકડા દિએ રે, દિન દોયના ઠીકર માંહિ;
ચાર નયન ભેગાં કરી રે, દોય ખાય પિએ ઉઝાંહિ રે. દોયં ૩૨.
પાંચ વરસ ખરચી ચત્રી રે, પછે ભરણો લાવત એક;
માંહે ખેસાડી યોગીને રે, શિર ધરિ ચાલે બહુ ટેક રે. શિરં ૩૩.
ગામ નગર ચડુટે ધરિ રે, નરમાદા ગાવે રે ગીત;
લોક સુણી તેહને દિએ રે, અશનાદિક વર કરી પ્રીત રે. અશનાં ૩૪.
યોગી જીલમપૂરી તણી રે, થઈ યોગણી ઇચ્છા નામ;
ભાંગ પિએ હોઠા ભરે રે, ફરે વન રહે ગામોગામ રે. ફરેં ૩૫.
વિષયીને સુખ નહિ કદા રે, કામી નર જગતનો દાસ;

કામી સગો નહી કોઇનો રે, કરે વિશ્વાસીનો નાશ રે. કરે ૦ ૩૬.
 નિમીત્તીયાના મુખ થકી રે, સુણી કુલટા ફેરી વાત;
 નૃપ સત્કાર કરી ધણો રે, વિસરજ્યો નિમીત્તીયો જાત રે. વિસર ૦ ૩૭.
 ચોથે ખડે બારમી રે, ઢાળ બાળે શ્રી શુભવીર;
 વિષયથી વસિયા વેગળા રે, તે પામ્યા ભવજળતીર રે. તે ૦ ૩૮.

દોહરા.

મંત્રી-નૃપ એમ સાંભળી, વિસ્મય પામ્યા ચિત્ત;
 આ ભવ કામી દુખ લહે, પરભવ નરકની ભીત. ૧.
 મંત્રીભણે સુણુ સાહીયા, પુરવે તમે કહિ વાત;
 નવિ પરણી સુખ ભોગવો, લાવીશું જુનિયાત. ૨.
 તુમ બેઠા દુઝર નહીં, જે કરવું મુજ કામ.
 પણુ હું ભય પામું ધણો, નારિતું દેતા નામ. ૩.
 સર્વ રમણી દૂરે તથ, તપ કરશું વન માંહિ;
 ઇહ પરભવ સુખ પામશ્યું, જ્ઞાન આનંદ ગિછાંહિ. ૪.

ઢાળ ૧૩ મી.

(નદિ યમુનાકે તીર ઉડે દો પંખીયા—એ દેશી.)
 મંત્રી વયણુ સુણી રાય તિહાં મન ચિંતવે,
 રાજ્ય તજી વનવાસ લિયે સુખ સંભવે;
 સૈન્ય સખળ મુજ ગેહ સનેહિ એ સહી,
 અખળા કૃત દુઃખ ગિહરવા શક્તિ નહિ. ૧.
 આ સંસારે શરણુ રહિત સર્વી જીવડા,
 વિવિધ કરમ સંતાપે પીડ્યા બાપડા;
 દેવ તિરિ અવતારને ચક્રિ નરક ભવે,
 ઠાકર ચાકર ધનવંતો નિર્ધન હુવે. ૨.
 સુભગ દોભાગી નિરોગી સરોગીપણું વરે,
 રૂપવંત કદરૂપ સુખી દુખિયો કરે;
 ભવ ભવ કર્મ નચાવે તિણિ પેરે નાયવું,
 રહિયે સદા સુખમા જગ ઠામ ન એહવું. ૩.

- માતપિતાદિક સર્વથી જીને અધિક ગણે,
નારી આહુડી નર હરણા પાસે હણે;
રમણિને રાગે કાષ્ટ બક્ષણ કીધો જીણે,
તે પતિને કપિ કીધ ખડ્ગે વાહો તિણે. ૪.
- એક રમણીથી મંત્રી દુઃખ પામ્યો બહુ,
માહરે બહુ નારી નહિ જાગરવાપણું;
જીણિ પંરે વૈરાગ રંગે રાજ વાશિયો,
તિણે સમે ભૂપને આવી જોલે દાસીયો. ૫.
- શિર ધરિ ભરણે યોગી યોગણી આવિયાં,
ગાતા દેખી તાસ અમે ઇલાં લાવિયાં;
એમ કેહતાં સા આવી ટોપલો ભૂ ધરે,
નરમાદા ગીત ગાન મધુર કંઠે કરે. ૬.
- મંત્રી કહે નૃપને નિમિત્તિયે જે કહી,
દેખો નજરે વાત એ આ સનમુખ રહી;
અંગિત આકારે કરિ મેં જાળખી સહી,
કપિ રૂપ કરિ ગદ્ય મુજ તિણે એ જાળખે નહીં. ૭.
- રાય કહેતું પંચુને શિર ધરી કિમ પ્રેરે,
પંચુ તજી ભરતાર અવર કિમ ના કરે;
સા વદે પંચની સાખે જે પીતરે દિયો,
હું રે સતી તેણે દેવ કરીને માનીયો. ૮.
- પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ન લોપું હું કદા,
યાચના વૃત્તિએ કંત જમાડી જમું સદા;
શિયલ વિભૂષણ શોભા છે મુજ જેહવી,
સુરપતિ નરપતિને ધર નારી ન એહવી. ૯.
- એહને છંડી અવરશું નજર ન હું ધરું,
અલ્લકતું ધર ઉજળવલ કિમ મેલું કરું;
અશન વસન ભરપૂર દેધ બણે ભૂપતી,
સકલ સભાજન દેખો યોગણી મહાસતી. ૧૦.

- પરણ્યો પ્રીતમ પેહલો વાદરો તસ કયો,
કરિ અસિધા થઇ નિર્દય રણુવગડે ધયો;
ગોવાળશું ગઇ પલ્લિપતિ ચૈત્યે હણ્યો,
ગોપ હણ્યો રણુ વાઘે તર તંબુર સુણ્યો. ૧૧.
- પાંગળો યોગી કિયો પતિ નિશિ નઇ જળ તરી,
આર કિયા ભરતાર અવર મનમાં ધરી;
પતિવ્રતા વ્રત ધર્મ ભલો તું પાળતી,
નિજ કુલ અલક ધર અણુઆલણુ તું સતી. ૧૨.
- મુખપર વસ્ત્ર ધરી પુર બાહિર નીકળો,
ભણવો વેશ ધયો તિણે દંડ ન આકરો;
સુણી ચલી ગઇ ગામોતર લજ્જા અવઠાણી,
તિણે સમે દીઁચે વન પાલક નૃપને વધામણી. ૧૩.
- સ્વામી ગોવિંદ જટી તાપસ ટોળે વર્ષા,
દુઃખૂર બાહિર ઊત્તર વનમે સમોસર્ષા;
તાપસ ભક્તિ ભૂપ સુણી હરખિત થયો,
પટરાણી વીરસેનશું તિહાં વંદન ગયો. ૧૪.
- નમતા આશિષ પામી સુઠામે બેસતાં,
આ સંસાર અસાર ગુરૂ ઉપદેશતાં;
પૂર્વે વિરક્ત સુણિ થઇ અધિક ઊદારીઁચે,
રાજ્યે ઠવી સુત મંત્રી નૃપ દિક્ષા લિઁચે. ૧૫.
- પટરાણી પ્રતિબોધ લહી થઇ તાપસી,
વિધન ભયે નિજ ગર્ભ વાત ન કહિ કશી;
સોવન જટી ગુરૂ નામ દિઁચે નૃપને મુદા,
મિથ્યાત ધરમે તપ કરિઁચે તિહુ જણુ સદા. ૧૬.
- પાંચસે તાપસ ભેળા ગુરૂ આ વન વસે,
રાણી દિનદિન ગર્ભ વધ્યે તન ઊલસે;
પૂછતાં સુણિ સાચું તપસ્વી હરખિયો,
સમયે સુલગ્ને સચિ સમ પૂત્રી જનમ થયો. ૧૭.

- તાપસી લાલતી પાલતી વરલક્ષણ ભરી,
કનકવતી ઠંયું નામ અતિ રૂપે કરિ;
આઠ વરસની થઇ મતિએ જિન સારદા,
તાતે સનેહે શિખાવી કળા ચોસઠ મુદા. ૧૮.
- પદ્યંક વિદ્યા સંધાવી સોવન જટી થાપિયા,
નિજ પાટે ગુરૂ ગોવિંદ સરગ સંધાવિયા;
કુલપતિ સ્વર્ણ જટી પુછે તપસીને પાળતાં,
પદ્યંક યેસી અડસઠ તિરથ વંદતાં. ૧૯.
- ચોવન વય પામી નિજ પુત્રી દેખતાં,
સમવર જોવા પદ્યંક યેસી ગવેખતા;
એક દિન કોઇક રાજકુમરને જોઇને,
આવ્યા પદ્યંક યેસી સૂચર રૂપ લેઇને. ૨૦.
- દેખી ભય લહિ તાપસ નાસે દશેા દિશેા,
દંતીએ ભુમી લખીને સરવને વિશ્વસે;
દેઇ સરાપ કીયો મુજ સુકર નિરજરે,
ધર્મ તત્વનો જાણુ આવે તો સજ કરે. ૨૧.
- વાંચી વિચારે ધર્મજાણુ કો નહિ અમ સમા,
મંત્ર જંત્ર અમે કિધાં પણુ વિલયંગમાં;
સૌગત સાંખ્ય ઊપાય સવે નિષ્કળ થયા,
બ્રહ્મ વને વૃધ તાપસ પાસે સવે ગયા. ૨૨.
- તેહ વિભંગે નિહાળિ કહે દિન આઠમે,
આવશે તાત્વિક તે એ રૂપને અપગમે;
જાણિએ તાપસ લોકને ભાગ્યે ભાવિયા,
અષ્ટમ વાસર આજ તમે પણુ આવિયા. ૨૩.
- કુલપતિ રૂપ કરણુ જો શક્તિ તુમ પુરે,
તો કરો એ ઉપગાર કદાપિ ન વિસરે;
ચોથે ખડે ઢાળ રસાળ એ તેરમી,
શ્રી શુભવીર વિવેકી સલાને ચિત ગમી. ૨૪.

દોહરા.

- વીરસેન મુખ એમ સુણી, કુંવર કહે કરં કામ;
 પણ સવિ તાપસ જૈન મત, ધરસ્યો કહો ધરિ હામ. ૧.
- સુણિ સધળા તાપસ બણે. તુમે ગુર તુમહિ જ વાચ;
 કુલપતિ સાથે જૈન મત, આદરશું એ સાચ. ૨.
- વસ્તુ મિલાવે કુંવર તવ, આડંબર બહુ કાધ;
 હોમ અગ્નિ મંત્રાદિકે, ખેત્રપાળ બળિ દીધ. ૩.
- તસ દત જડી સુધાવતાં, કુલપતી રૂપ કરંત;
 તાપસ દેખી હરખતાં, નિજ ગુર પાય નમંત. ૪.
- કુળપતિ કુંવરને પ્રણમીને, કહે કાધા ઉપગાર;
 ચિંતામણી સમ મુજ દિયો, માણસનો અવતાર. ૫.
- નૃપ સુત તાપસ પૂછતાં, કહે કુળપતિ નિજ વાત;
 ગિરિપર ચલત ગગન થકી, પથ્યંક સહ ભૂપાત. ૬.
- જૈન મુનિ તિહાં ધ્યાનસર, ગિરિ સુર કરતો સેવ;
 મુજ ગુર માથે તું ચલે, ફળ પામે કહે દેવ. ૭.
- સુઅર રૂપ તારં હજ્યો, પથ્યંકમેં બખસાય;
 દેવ સરાપે સુઅર બન્યો, આન્યો હું એણે દાય. ૮.
- પણ તે દેવે એમ કહ્યું, જે કરસ્યે મુળ રૂપ;
 કન્યા દેજ્યો તેહને, તે છે મોહોટો ભૂપ. ૯.
- તિણે પરણો મુજ કન્યકા, દિયો જિનમત ઉપદેશ;
 તવ કુંવરે ઓળખાવિયો, દુવિધ ધરમ સુવશેષ. ૧૦.
- સુણી પ્રતિજુન્યા તાપસો, અણુવત સરવ ધરંત;
 પછે સવિ તાપસણી મળી, ગીત ધવળ ગાયંત. ૧૧.
- ખેત્રપાળ તિહાં આર્પિયા, સરવ સામગ્રી મિલાય;
 કન્યા સણુગારી કરી, ઓછવશું પરણાય. ૧૨.
- પથ્યંક દિએ કરમોચને, સૂર કરે આવાસ;
 કુંવર પ્રિયાશું તિહાં રહે, સુખભર મન ઉક્લાસ. ૧૩.
- ખેત્રપાલ અદ્રશ થયા, એક દિન સમમ માળ;
 નિશિ અંબરથી ઊતરી, કન્યા રૂપ રસાળ. ૧૪.

પૂછે કુંવર તેહને, આળ્યાં તુમે કિણુ હેત;
નામ ઠામ તુમે કુણુ છો, સુણી સા એમ વદેત. ૧૪.

ઢાળ ૧૪ મી.

(છેલ છખીલા નંદના કુંવર છેલ જો—એ દેશી.)

રંગ રસીલા રસિયા સુણુ એક વાત જો,
દેશ વિદેશ જુઓ પ્રતા દિન રાત જો;
પણુ હિમવંત ગુફાએ જાવું કિમ પડ્યું જો. ૧.
કુંવર કહે સુણુ છેલ છખીલી નાર જો,
કારણુ વિણુ પરધર નવિ જાએ ગમાર જો;
કામ વિશે હિમાચલ અમ જાવું થયું જો. ૨.
જાવું થયું તો પરવત નદ વન જાળ્યાં જો,
ચતુરપણે કરિ સુરવર ચૈત્ય નિહાળ્યાં જો;
મનુવેગ વિદ્યાધર સાધક કિમ મારિયો જો. ૩.
માર્યો તે મેં જાણી ખેટને ચોર જો,
નારિ હરિ તસ સુણિયો સોર બકાર જો;
મુકાવતાં થયો સામો ન તજી નારિને જો. ૪.
એમ નારીયો કેદ વિદ્યાધર લાવે જો,
ક્ષત્રિ ધણુ જગ છે પણ નાવિ છોડાવે જો;
સગપણુ વિણુ નર રત્ન હણિ પાપજ લિયો જો. ૫.
પાપ ન હોવે હણતાંને જો હણિએ જો,
મુજ પરણી તે નારિનું સગપણુ ગણિએ જો;
પશુ પંખી પણુ નારી પરાભવ નવી ખમે જો. ૬.
નવી ખમે તે જોહને એક જ નારી જો,
તમે બહુ પરણી ગામોગામ ત્રિસારી જો;
તેહમાં ગદ એક તે સંભારવી નવી ધટે જો. ૭.
નવી ધટે તો ઇંદ્રને ધર નહિ ખોડ જો,
સતીયો ઝાઝી બાવિસ કોડાકોડ જો;
એક રીસાઇ મનાવે તસ શેં કારણુ જો. ૮.

- કારણુ વશિ યમુના નદિય કનાર જો,
તમે મયા'તાં તિહાં વન ખંડ મળર જો;
વંશ જળમાં વિદ્યા સાધક કિમ હણ્યો જો. ૬.
- કીમ હણ્યો પૂછો છો ખીજી વાર જો,
પારકી વાતે રસિયા સહુ સંસાર જો;
પરનરની વાતોઃરે સતિયો નવિ કરે જો. ૧૦.
- નવિ કરે સતિયો પરનરનો સંગ જો,
નજર મિલાવે પ્રતનો થાયે ભંગ જો;
લીંબની વાત કરે મુખ કહુચો નવિ હુવે જો. ૧૧.
- હોવે તુમ અણુગમતો અમ ઉપદેશ જો,
જાણું કાંઈક સગપણુ લાગે વિશેષ જો;
પમ તળ બળતા વિણુ કે નવિ પૂછે ધણું જો. ૧૨.
- ધણું પોકારે નિજ ધર બળતું દેખી જો,
પરધર બળતે પથે જોય ઉવેખી જો;
સગપણુ અંતર દાહે તુમને પ્રીતિયે જો. ૧૩.
- પૂછે બલે તો ઉત્તર તમને દેશ્યું જો,
પણુ બોલો તુમ સગપણુ શું છે એહશું જો;
જે અંતરનો ધા લાગ્યો તુમને અતિ જો. ૧૪.
- અતિશે જન્મથી એશું રાગ ધરાય જો;
અઠસ્રહોદરિ બાએ બે બાંધવ થાય જો;
માડી જાયા બાપ કહો કિમ વિસરે જો. ૧૫.
- વિસરે નહિ પણુ પુછણુ આવિ શી વેળા જો,
એકલડાં ફરવું ને ઝેર બરેલાં જો;
કુળવંતિ નારિને કહેવત છે એ કારણે જો. ૧૬.
- કારણે ચાલ્યાં અમે સારી રાત જો;
વિદ્યાચારણુ મુનિ પણુ રાત્રે જાત જો;
ખેચરી વિજળી ફરતાં કુણુ વારી શકે જો. ૧૭.
- વારી શકે એક નારિને ભરતાર જો,

| | |
|---|-----|
| વિજળી પુઠે ગર્જરવ ભયકાર ને; | |
| પુરૂષ જીઆરી નારી કુમારી નવિ ડરે ને. | ૧૮. |
| નવિ ડરે તુમ સરખા નિર્દય જાત ને, | |
| વિણ અપરાધે હણ્યો થઇ ક્ષત્રી નાત ને; | |
| વાત કહો તો સંશયથી ટળિયે અમો ને. | ૧૯. |
| અમો ગયા યમુના વન ખંડ મઝાર ને, | |
| દિઠી તરે લટકંતિ વર તરવાર ને; | |
| મેં જાણ્યું વિદ્યાધર કોઈ વિસરી ગયો ને. | ૨૦. |
| વિસરિયો તે ફરી કિમ લેવા નાવે ને, | |
| મણિ રચણે જડિ ખડગ અમુલ સુહાવે ને; | |
| સ્વામિ એકાંત રહેલો એમ નવિ ચિંતવ્યું ને. | ૨૧. |
| ચિંતવ્યું નેયું પણ નાવ દીઠા કાઢ ને, | |
| લેધ ખડગને ધાર પરીક્ષા નેઈ ને; | |
| વંશતું મુળ કટંતાં સાધક શીર ગયું ને. | ૨૨. |
| ગયું અમારું ન ગયું તમારું કાંઈ ને, | |
| વાયુ વેગ ગયો મરી પરજવ તાંઈ ને; | |
| પણ તુમ ચિતમાં નવિ કાંઈ પરિતાપતા ને. | ૨૩. |
| તાપ જિતાપ થયો મુજ પશ્ચાતાપ ને, | |
| વિણ અપરાધી મારી લોધું પાપ ને; | |
| ચિંતા જાળ ઉઠી તે જાણે ફવળી ને. | ૨૪. |
| ફવળી દીઠા સર્વ પદારથ થાવે ને, | |
| પણ દોષ જાણ ગયા તે પાછા નાવે ને; | |
| આઠસહોદરી વાત સુણી રૂદન કર્યું ને. | ૨૫. |
| કર્યું એ નખળું કામ થયો ઓશિયાળો ને, | |
| પણ નથી વાંક અમારો ચિત્ત નિહાળો ને; | |
| બૂલ ચુક કરિ માફી વેર ન રાખવું ને. | ૨૬. |
| રાખવું વેર નથી તુમથું ચિત સાખે ને, | |
| જાની ગુરના સમરી વચણ વિશેષે ને; | |

- ભાષ થકી સ્ત્રી વંછે કુશળ તે કંતને જો. ૨૭.
 કંત તુમારે કીહાં છે કન્યા વેશ જો,
 સ્તાની ગુરુનો શો સુણિયો ઉપદેશ જો;
 આહસહોદરી બાધવ કિહાં રહે છે તુમે જો. ૨૮.
 તુમે જાણો છો સધળી વાતો મનમાં જો,
 ચંદ્રાવળિ મુખ સાંભળી જે મળી વનમાં જો;
 નખળું કામ કરીને પુછો કૂડમાં જો. ૨૯.
 કૂડ કપટ છળ ભેદ ધણાં સ્ત્રી માંહિ જો,
 નવી દિહા કોઇ દિન તુમને વળિ કયાંહી જો;
 જગત અજાણી નારી કિમ વિસવાસિયે જો. ૩૦.
 વિસવાસી નારી છે કપટ ન લેશે જો,
 વાંદો નર પરધર જઇ કોઇ ન પેસે જો;
 અણુવિસવાસી નર ભડકણ બીકણ બઠ જો. ૩૧.
 બહુ બિકણ ભડકણ અમને કિમ જાણો જો,
 થોડું બોલો ન કરો તાણાતાણો જો;
 પરતિત નવિ આવે તુમ જુઠા બોલડે જો. ૩૨.
 જુઠા બોલ્યાનો અમને છે નેમ જો,
 ચંદ્રાવળી વચણા સુણી ધરિયો પ્રેમ જો;
 દોષ ધડિમાં નાહાં કિમ નવિ ચિર રહ્યાં જો. ૩૩.
 રહ્યા અમે સા ગઇ હાથે દેઇ કોલ જો,
 પછે ગયા તે દેખી અવળો બોલ જો;
 નર મોટા મહિલાશું કિમ અગડો કરે જો. ૩૪.
 અગડો કરતાં વિધરે અંતર હેત જો,
 શો કીધો ચંદ્રાવળીએ સંકેત જો;
 સાચ વદો તો અમે પણ અંતર બોલિયે જો. ૩૫.
 બોલી ચિત્ત કહ્યું રાગીએ રક્ત હલાચું જો,
 તો રહેવું ધજ પીળે દુરે જાવું જો;
 દેખી ગયા ધજ હલાચ્યો પિત ચંદ્રાવળી જો. ૩૬.

| | |
|--|-----|
| ચંદ્રાવળી મુખની સુણી બાંધવ ધાત જો, | |
| પણ નવી ચિંત્યો કાઠએ તુમ ઉપધાન જો; | |
| ગુરુ વયણાં સંભારી ઉપસમ ધારિયો જો. | ૩૭. |
| ધાર્યું અમે હણી બાંધવ પ્રગટ્યા ચોર જો, | |
| વાત સૂણી ભરખેદે પડિયો ધોર જો; | |
| મુઝ સંકેતે પીળો ધજ હલાવ્યો સહી જો. | ૩૮. |
| સાંદરે હરખી ચોસઠ જણની ટોળી જો. | |
| ભાઈ મુઆ સહુને પતિ મેળો મળી જો; | |
| હખ દિવાની ચંદ્રાવળી બૂલી ગમ જો. | ૩૯ |
| બૂલી ગમ તો અમને લાભ વિશેષ જો, | |
| નવનવ ગામ નગર દિહા બહુ દેશ જો; | |
| સાસય ચેત્ય નિહાળિ બહુ યાત્રા કરી જો. | ૪૦. |
| જાત્રા કરી તો ભલે કરી મહારાજ જો, | |
| અમે પણ યાત્રા કરીને આવ્યાં આજ જો; | |
| તુમ દરશન દેખીને મન વાંછત કળ્યા જો. | ૪૧. |
| ચોથે ખડે ભાખી ચઉદમી ઢાળ જો, | |
| એક એક ગાથા અંતર વચન રસાળ જો; | |
| શ્રી શુભવીર કુંવરી આદે કુંવર પછે જો. | ૪૨. |

દોહરો.

| | |
|---|----|
| રતિમાળને કુંવર ભણે, નહિ આમ એક જ ઠામ; | |
| ખખર પડી કિમ અમતણી; આવ્યા તાપસ ગામ. | ૧. |
| વળી યમુના વન મેહલમેં, ત્રેસઠ નવસેં ત્યાંહિ; | |
| એકણુ પીડે કિમ તમે, નિકળી આવ્યાં આંહિ. | ૨. |
| કામદેવ મંદિર નિશિ, ચોસઠ કરી નૃત્યશાળ; | |
| વિનયે નમિ વર માગતી, સુંદર ચંપકમાળ. | ૩. |
| કંચુક ખડ્ગાદિક દિયાં, વળતાં વયણુ વદંત; | |
| જામથું અમે નિજ મંદિરે, અવસરે મળથું સંત. | ૪. |
| એમ કહિને તમે ધર ગયાં, અમે ચાલ્યા પરદેશ; | |
| તે દિન મેળા સંપન્ને, જે દિન લખિત વિશેષ. | ૫. |

ઢાળ ૧૫ મી.

(ક્ષેત્રમલની દેશી.)

- ચિતહર રતિમાળા કહે તામ, સાંભળો સહિઅ મનફળી;
ચિતહર તુમને કરી સંકેત, ચંદ્રાવળી આવી મળી. ૧.
- ચિતહર સાંભળી અધવ ધાત, શોકાતુર સ્નાન જ કર્યા;
ચિતહર સાચો ગુરુ ઉપદેશ, તાસ વચન ચિત સાંભર્યા. ૨.
- ચિતહર અંધુ ગયા નાવંત, ચંપકમાળા ચિતંતવે;
ચિતહર સહરો કરો પતિ શોધ, કંત વિના દુખિયાં હવે. ૩.
- ચિતહર કુણ અંધુ હણનાર, યોલાવો પ્રેમ જ ધરી;
ચિતહર ચંદ્રાવળી કહે તામ, મેં રાખ્યો છે ચિર કરી. ૪.
- ચિતહર તેડી લાવું સમજવી, હર્ષ દિવાની થઇ ચલી;
ચિતહર પીળો હલાવ્યો કેત, દેખી તમે નાહા વળી. ૫.
- ચિતહર વક્ર ગતિ ગ્રહ થાય, તુરત ન રાશી તે ભજે;
ચિતહર પાછો આવે હામ, કાલાંતર ગત તે તજે. ૬.
- ચિતહર ચંદ્રાવળી ગઇ ત્યાંહિ, વન તરખંડે જોઇ વળી;
ચિતહર દીઠા ન તુમને ક્યાંહિ, પાછી આવી અમ મળી. ૭.
- ચિતહર કીધ વિચાર તે સાથ, હાથ વિધુટો હાથિયો;
ચિતહર સંકેતમાં કાંઇ જૂલ, દેખી દેશાવર ગયો. ૮.
- ચિતહર પૂછ્યા પછે કહિ વાત, ધજ સંકેત કર્યો હતો;
ચિતહર હરખે પડિ મુજ જૂલ, પીત ધજએ તે જતો. ૯.
- ચિતહર સુણિ કહે ચંપકમાળ, હાથે ખેલ બગાડિયો;
ચિતહર હુકમ દિયો મુજ એમ, જુઓ ગિરિ પુર વન વાડીયો. ૧૦.
- ચિતહર હું ફરી દેશ વિદેશ, યમુના કિનારા જોઇ વળી;
ચિતહર જાતાં એક ગિરિશૃંગ, તિહાં ખેચર ટોળી મળી. ૧૧.
- ચિતહર અષ્ટાપદ ગિરિ જાય, અમિત ગતિ ટોળી પતી;
ચિતહર હું પણ ગઇ તે સાથ, કરિ અરિઆને જઇ નતિ. ૧૨.
- ચિતહર ભરત ભરાયાં ચૈત્ય, ચઉઅઠ દશ દોષ વંદીયા;
ચિતહર ચારણ મુનિવર દોય, તિહાં એક દિશિ ઉપવેશીયા. ૧૩.

- ચિતહર વિનયે નમી તસ પાય, મેં ચિત ભાવતે પૂંછીયો;
ચિતહર ચઢિનાણી મુનિ એક, કરણા કરી ઉપદેશીયો. ૧૪.
- ચિતહર મુનિ ભણે સાંભળ વચ્છ, ચંદ્રશેખર નૃપસુત જયો;
ચિતહર પીળી ધળ ચલ દેખ, દેવ અટવિ સરોવર ગયો. ૧૫.
- ચિતહર તિલક તરૂં તળે નિંદ, લેવે અચળ છાયા ઠરી;
ચિતહર જાગ્યો દેખે તામ, ત્રિભા સુભટ ખેટ ખેચરી. ૧૬.
- ચિતહર સાંભળી વિનતિ તાસ, સાથે ગયા તુરંગે ચઢી;
ચિતહર પૂર્વે કરી રહ્યા ખેટ, રણમાં મેહેલ કનક ધડી. ૧૭.
- ચિતહર આગ્યા કુંવર દોય રાય, તિહાં આછવ તે દિન કીયા;
ચિતહર કન્યા છસેં છત્રીસ, પરણી વૈતાલ્ય ગિરિ ગયા. ૧૮.
- ચિતહર નંદીસર વર દ્વીપ, મેરૂં પ્રમુખ નતિ આચરી;
ચિતહર પુનરપિ તીરથ પંચ, સમતશિખર યાત્રા કરી. ૧૯.
- ચિતહર જયપુર જયરથ રાય, પુત્રી રતિ પ્રીતિ સુંદરી;
ચિતહર પરણાગ્યા ધરી નેહ, સુરદેવીએ આછવ કરી. ૨૦.
- ચિતહર તાપસવિદ્યા સિધ, કરણ ઉત્તર સાધક થયા;
ચિતહર ક્ષેત્રપાળ વશ કીધ, તાપસ ગામે પછે ગયા. ૨૧.
- ચિતહર કુળપતિ સૂકર રૂપ, દેખી કરણા બહુ ધરી;
ચિતહર ઔપધી બળયા તાસ, કુળપતિને રૂપે કરી. ૨૨.
- ચિતહર રાગ રાણી સાચ, વૈરાગે તાપસ ભયો.
ચિતહર રાણી સગર્ભા ત્યાંહિ, પુત્રી સુરપા જનમ થયો. ૨૩.
- ચિતહર તે કુળપતિ નિજ રૂપ, દેતાં રાગ વધ્યો ધણો;
ચિતહર મેના રંભા તુલ્ય, પૂત્રી લહી યોવન પણો. ૨૪.
- ચિતહર કુંવરને દીધી તેહ, ક્ષેત્રપાળે પરણાવતો;
ચિતહર સુંદર મંદિર દીધ, અશન ચિરાદિક પૂરતો. ૨૫.
- ચિતહર કનકવતીને નેહ, ગેહે રહ્યા રસશ્રં ભલી;
ચિતહર મુનિ મુખ સાંભળી વાત, આવી ઇહાં ઊતાવળી. ૨૬.
- ચિતહર દેખી તુમ મુખ ચંદ, દુખના દાડા દૂરે ટળ્યા;
ચિતહર અમિએ વરસ્યા મેધ, મુખમાગ્યા પાસા ઢળ્યા. ૨૭.

ચિતહર ચોથે ખડે ઢાળ, પંદરમી મુનિ સૂચવ્યાં;
ચિતહર શ્રી શુભવીરે તાસ, મેળા વખૂટા મેળવ્યા. ૨૮.

દોહરા.

- રતિમાળા વયણું સુણી, કનકવતી કહે એમ;
નર ભમરા ફરતા ફરે, ઘર ઘર નવ નવ પ્રેમ. ૧.
- પણુ હું જૈન મતી યમ, ન કરી યાત્રા એક;
સંપ્રતિ સિદ્ધાયણ તણી, યાત્રા કરાવો છેક. ૨.
- તવ રતિમાળા કુંવરને, કહે ન કરું અંતરાય;
હું લધુ એ ગુરુ બેહનની, દય્યા સફળ કરાય. ૩.
- દોય માસમાં આવીને, રહેજો કલ્પપતિ ગામ;
વાટ જુએ સહુ માહરી, દેજો વધામણી તામ. ૪.
- ભગિનિ સવિ હરખિત કરી, જમથું જનની પાસ;
વાત કહી સમજાવિને, કરથું શોક વિનાશ. ૫.
- સ્વજન વરગ બેળા કરી, લાવું યમુના પાસ;
લગન સમય રહેશે સહુ, નિજ નિજ કરિ આવાસ. ૬.
- દુગમાસાંતર તેડવા, આવરા ખેચર આંહિ;
તેહની સાથે પધારવું, બેસી વિમાને ત્યાંહિ. ૭.
- નિશ્ચય કર કાલજી કરો, રાતિ વશી તિજો ઠાય;
પરજાતે જઈ વેગથું, બેહનને દેત વધાય. ૮.
- લેખ કુંવર કનકાવતી, બેસી નિજ પત્યંક;
જનત્રા કારથું ચાલીયાં, ગંગને દોય નિશંક. ૯.
- જાતાં ઊગ્રાટવિ વચે, છે વટવૃક્ષ વિશાળ;
અમિ કુંડ દીઠો તિહાં, ધૂપ ધટા લગી આળ. ૧૦.
- ઝગડા કરતા એક દિશે, દીઠા યોગી આઠ;
અંરચિત શિર લધુ બાલિકા, તે પણુ રોતી આંઠ. ૧૧.
- કૈતક દેખી ઊતર્યાં, કરી નારી નર રૂપ;
યોગી સર્વ બાલાવીને પૂછતાં ધરિ ચૂંચ. ૧૨.

ઢાળ ૧૬ મી.

(રાગ ખંગાલ; કિસકે ચેલે કિસકે જે પૂત—એ દેશી.)

| | |
|---|------------|
| કુંવર ભણે તુમે યોગી જાત, કાહેકું કલેશ કરો દિન રાત; | ટેક. |
| શિષ્ય સાંભળો, મોટો રોગ કલહ કાચ કામલો. | શિષ્ય. ૧. |
| કલેશે વાસિત હૈ સંસાર, કલેશ રહિત ચિત્ત ભવનિસ્તાર. | શિષ્ય. ૨. |
| તુમકું નહિ જગ કોઇકી આશ, સંસાર છોર રહો વનવાસ; | શિષ્ય. ૩. |
| સંસાર વિખ્યાતભોગી ભોગ, દૂર તજી સિયા સુંદર ભોગ. | શિષ્ય. ૪. |
| ઝગડા કરતે તુમ કુણુ કાજ, વેંદચી લેણા હૈ ક્યા રાજ્ય; | શિષ્ય. ૫. |
| અંતર ખોલી ખોલો તેહ, કુંવારિકા કીમ લાવ્યા એહ. | શિષ્ય. ૬. |
| યોગી વિચ્યારે બેશી એકાંત, ન મળ્યો બનિસ લક્ષણવંત; | શિષ્ય. ૭. |
| ઇનકું ભોળી અંતર દેધ, સોવન પ્રસે હવન કરેધ. | શિષ્ય. ૮. |
| ચિંતી કુંવરને ભાખે એમ, તુમ મુખ દેખી લાગ્યો પ્રેમ; | શિષ્ય. ૯. |
| હમેરી પાસે વસ્તુ આઠ, ચોપડીમેં હૈ તસ વિધિ પાઠ. | શિષ્ય. ૧૦. |
| મંત્ર જાપ ક્રિયા તે વિધિ જોત, કૃણદાયક એકે નવિ હોત; | શિષ્ય. ૧૧. |
| મિલિયા હમકું કપાલી એક, તીજો બતાયા એહ વિવેક. | શિષ્ય. ૧૨. |
| આઠ કુંવારિકા હવન કરંત, આઠ દિશાકું ભોગ દિય ત; | શિષ્ય. ૧૩. |
| જાપ જપે આઠ વસ્તુ સિદ્ધ, પ્રથમ કહે કરો ભાગ પ્રસિદ્ધ. | શિષ્ય. ૧૪. |
| તિન કિચે માગત ભાગ શ્રીકાર, ચોરકું આવે ભાગ ન સાર; | શિષ્ય. ૧૫. |
| ખાત લડાઇકી ભાખી એહ, ભાગ કરી દિયો અમને તેહ. | શિષ્ય. ૧૬. |
| તુમ નજરે હોય હવન પ્રયોગ, તો સવી વસ્તુકો સીજો યોગ; | શિષ્ય. ૧૭. |
| તુમ પિછે ઉત્તર સાધક જોત, સોવન પ્રસે તતખિણુ હોત. | શિષ્ય. ૧૮. |
| તુમકું વાંછિત દેધ એમ, પિછે કરણા હમ પ્રેમ; | શિષ્ય. ૧૯. |
| કુંવર ભણે દેખાવો વસ્ત, તે દિચે આઠે લાવી સમસ્ત. | શિષ્ય. ૨૦. |
| પાવડી કંથા પાત્ર ને ડંડ, કંબાદુદ્ધ બુટી અંચલ ખંડ; | શિષ્ય. ૨૧. |
| ગુટકો લેધ જોલાવી બાળ, સમચડ વરસની છે સુકુમાળ. | શિષ્ય. ૨૨. |
| નામ લખી ક્રિયા યોગી દૂર, પૂછે કુંવારિયો કરિ હજૂર; | શિષ્ય. ૨૩. |
| વિમળાપુરી ભણે તે હમ તાત, તાત રહે આલ્મણી જાત. | શિષ્ય. ૨૪. |
| નૃપ સુણિ યોગીને વાંદર કીધ, આઠ વરસની અવધિ દીધ; | શિષ્ય. ૨૫. |
| હુકાહુક કરતા વન જાત, કુંવરી પલ્લવંક ધરી કુંવર પ્રયાત. | શિષ્ય. ૨૬. |

| | |
|--|------------|
| જ્યેષ્ઠ ગતવન દીઠો એક, વૃદ્ધ યોગી રાતો અતિરેક; | શિષ્ય. |
| ઉતરી પૂછત બોલે વૃદ્ધ, મેં હુંધણે વન યોગી સિદ્ધ. | શિષ્ય. ૧૪. |
| અવિનિત ચેલા મળિયા દુષ્ટ, અડચીજ લેઇ ગણુ દેઇ કષ્ટ; | શિષ્ય. |
| કુંવરે સુંણાવી વાત અશેષ, હરખ લહે ગુરુ રાય વિશેષ. | શિષ્ય. ૧૫. |
| સર્વ ચિજ દિયે કુંવર જ તાસ, કુંવરને દિયે ડંડ કંથા વાસ; | શિષ્ય. |
| કંથા દિયે સત પંચ દિનાર, ડંડ કરે શત્રુ સંહાર. | શિષ્ય. ૧૬. |
| પાઠ સિદ્ધ લેઇ વંદી ચલંત, વિમળાપુરી વનમાં આવંત; | શિષ્ય. |
| દિયે શણુગારી બાળા પ્રભાત, હર્ષ પિતર ધરે સાંભળી વાત. | શિષ્ય. ૧૭. |
| તિણે સમે પડહો વાળે ત્યાંહી, પૂછે કુંવર જન બોલે ઉછાંહી; | શિષ્ય. |
| વસુ નૃપ પૂત્રી વિમળા નામ, અંધપણું પામી ગુણુ ધામ. | શિષ્ય. ૧૮. |
| નયન દિયે કાષ્ઠ તેજ પ્રકાશ, નૃપ દિયે કન્યા પુરસિરિ તાસ; | શિષ્ય. |
| પડહ છબે સુંણી તામ કુમાર, રાયે તેડ્યા નિજ દરબાર. | શિષ્ય. ૧૯. |
| સજ કરી પરણી ઠવિ ત્યાંહિ, સિદ્ધાચળદોય પદ્મતાં ઉછાંહિ; | શિષ્ય. |
| રીખલદેવ વંદી ભગવંત, લાખીણી એક પૂજા રચંત. | શિષ્ય. ૨૦. |
| પૂજ પગલાં પંચ સ્નાત્ર, ધન ધરે હવે ચામર છત્ર; | શિષ્ય. |
| દેઇ પ્રદક્ષણા ગઢ ગિરનાર, જત્રા કરી વળિયા નરનાર; | શિષ્ય. ૨૧. |
| અનુક્રમે આવ્યા તાપસ ગામ, તેડવા આવ્યા ખેચર તામ; | શિષ્ય. |
| તે સાથે ગયા જમુના તીર, જળ ઝીલી પિયે શીતળ નીર. | શિષ્ય. ૨૨. |
| વધામણી ગઈ મેહેલ મનર, ચંપકમાળા થઇ હુંશિયાર; | શિષ્ય. |
| સજજન સન્મુખ તેડું કીધ, જનનીવાસે ઉતારો દીધ. | શિષ્ય. ૨૩. |
| છસેં છત્રીસ ખેટી તાત, સાંભળી આવ્યા સહુ એક રાત; | શિષ્ય. |
| વરની તરપતે કરતા કામ, ચોરી ચીત્રી કન્યા ઠમ. | શિષ્ય. ૨૪. |
| વરધોડે ચઢી તોરણ સાહી, સાસુ પુખ્તી લિયે માહિરા માંહિ; | શિષ્ય. |
| ચોરી એક રમે લાવો કીધ, ચોસઠ કન્યા દાનજ દીધ. | શિષ્ય. ૨૫. |
| મંગળ વાળે પરણી ત્યાંહિ, આવ્યા વિજયાપુર ઉછાંહિ; | શિષ્ય. |
| અથે ખડે સોળમી ઢાળ, શ્રી શુભવીર રહે સુખ વિશાળ. | શિષ્ય. ૨૬. |

હાહર.

ચંદ્રજસા જસ ઝગમગે, વસંત પિંજયપુર માંહિ;

ચોસઠ નારીશ્ચં રમે, વનજળ કીડા ત્યાંહિ.

- એક દિન સા સુગુણાવળી, કુંવરને કહે ધરિ પ્રેમ;
શત્રુ ધરે સસરો રહે, નવી છોડાવો કેમ. ૨.
- વળતું જપે કુંવર તે, મ ધરો દુઃખ લગાર;
હરિજન નિજ ધર આવશે, મણિચુલ જમ દરબાર. ૩.
- કુંવરે શિખાવી મોકલ્યો, દૂત ગયો તેણી વાર;
તાંબુપુરે મણિચુલ નૃપ, પાસે કરત ઉચાર. ૪.
- સુરનર જસ કીરતી કરે, કિતરી જસ ગુણ ગાય;
ભૂચર ખેચર તુમ સમા, પ્રણમે જેહના પાય. ૫.
- હરિજનની અદ કન્યકા, છપ્પન રાજકુમારી;
લીલાએ વરી જેહને, તેજે કિરણ હગ્નરી. ૬.
- શીતળતાએ ચંદ્ર સમ, ચંદ્રશેખર તસ નામ;
તિણે મુજને ધણાં મોકલ્યો, કરણ તુમાઈ કામ. ૭.
- હરિજન રાયને તેડીને, તુમે ચાલો મુજ સાથ;
ચંદ્રશેખર ચરણે નમો, તુમે પણ થાસ્યો સનાથ. ૮.
- સાંભળી મણિચુલ કાપિયો, બોલ્યાધરી અભિમાન;
બાલ મતે તુજ મોકલ્યો, ચંદ્રશેખર નાદાન. ૯.
- નટ વિટ શં દરતો દરે, બાણું ભસે એ જ્વાન;
પણ હવે લડકવા લાલ્યો, આગ્યું મરણ નિદાન. ૧૦.
- દૂતને લણવો નવી ઘંટ, તિણે તું બન સુખમાંહિ;
જેહવું આવે નજરમાં, તેહવું કેહજ્યો ત્યાંહિ. ૧૧.
- પાછો આવી દૂત તે, કુંવરને વાત કરંત;
કાને કહ્યા તે સુણી, સૈન્ય સકળ મેલંત. ૧૨.
- સસરા સાળા બિહુ મળ્યા, ત્રિક અક્ષાહિણિ સંગ;
બિચ્ય ભુમી તટની તટે, જઈ દીએ તંબુ ઉત્તંગ. ૧૩.

યત:

સા સેનાક્ષોદિની નામ, સ્વર્ણકલ્પકર્ગજૈ: (૨૧૮૦૦) ॥ ૬૫૪૦૦
રથૈશ્વૈભ્યો હયૈસ્ત્રિધ્નૈઃ, ૧૯૬૨૦૦ પંચમૈશ્વ ૨૮૧૦૦૦ પદાતિભિઃ ૧૪.

ઢાળ ૧૭ મી.

(કડખાની દેશી.)

મુદ્ધિત મંદાર વરમાલ મૌલીધરા, બંધરા સીંધરા રૂઢ વિકસે;
 ભટ વિકટકું કુલાણુ વસન વિગ્રહાલંકૃતિશસ્ત્ર પૂજ્યંત નિકસે. મુ० ૧.
 શંખપુર ભૂપ મણિચૂલ પ્રતિકૂલ થઈ, ચ્યાર અક્ષોદિગ્ધી સૈન્ય લેવે,
 ધાવિયો નિકટ ભટવિકટ રણભુમિએ, ઝકટ કરિ દોય રણથંભ દેવે. મુ० ૨.
 મણિચૂલ સૈન્યે રણજીત સેનાપતિ, ચંદ્રશેખર તણે વિજયમહલા;
 દોય સેનાપતિ હુકમ ભટરણ મયે, જીમ નયે નટવા વાદિ મહલા. મુ० ૩.
 ભેરીકા હલ પટલ નાદે દિશિ ગાજતે, વાજતે તૂર રણ સૂર ચડતા;
 બંદી બિરહાવણિ બોલતે ટોલતે, અમલ આરંગતે સુભટ લદતા. મુ० ૪.
 હસ્તીએ હસ્તી તુરંગે તુરંગ રથ રથી, ખડ્ગે ખડ્ગગ્રહી કૃત ભાલા;
 બાણે બાણાવળી દોય સૈન્યે મળી, યુધ ચિરકાલ કરતા યુધાલા. મુ० ૫.
 ક્ષણ શસ્ત્રે ભુજન ડંડ મુષ્ટી યુધે, ચરણ ચરણે હણે દંત કેશા,
 નખ નખે મસ્તકે સુર નરકે ચના, મોખરે ભજતાં રથ વિશેષા. મુ० ૬.
 ગિરિશિખરજ્યુ ગદાવાતે ગજ નિપતતિ, અશ્વને પદગ્રહિ ખે બિઘાળે;
 સુભટ મુઠિત પડ્યા ગૃધ્રવ પદ્માનિલે, સજ્જ થઈ યુધ કરતાં સક્ષાળે. મુ० ૭.
 પતિત પતિ કરિ અશ્વરથ ભાગતે, રણ ભુદુશ્વર થઈ પ્રેત નાથે;
 ભાગતું સૈન્ય લહિ ચંદ્રશેખર તણે, સૈન્યપતિ વિજયમલ ધનુષ ખેલેયે. મુ० ૮.
 સજ્જ તસ સૈન્ય ભટ વીર વલયા ધરી, આવતાં દેખી રણજીત જોડે;
 દોય સેનાપતિ યુદ્ધ કરતા લહી, ગગન વ્યંતરતણા દેવ તૂડે. મુ० ૯.
 સૈન્ય નિજ ભાગતે મણિચૂલ કિશિયો, સ્વસુર સહ ચંદ્રશેખર સરોપ;
 ધાવિયો સન્મુખે તીર તરકસ સંગ્રહી, વદતિ મણિચૂલ ક્રોધાભિવેશે. મુ० ૧૦.
 અમ પ્રિયા આહ યમુના તટે તરકરી, તરકરા જીવે લેતા ન મુદ્દ;.
 ચંદ્ર કહે મેં વરી નારિ થઈ સીંહની, જંબુકા પાપી મરણે ન મુંદું. મુ० ૧૧.
 વદત ક્રોધે બિહુ દુર ધરારથ ચઢી, પણહ બાણ વરસે ઝગંતા;
 ઉભય બાણાવળી ગગને મંડપ ભયો, અપર રણ ભટને ધ્યાયા તપંતા. મુ० ૧૨.
 ભણત મણિચૂલ સ્વસુરાદિ પરબલ તપે, વાલુ કાંકરે તપી કિયતિ વેળા;
 ચંદ્ર કહે વન્હિતાપિત અયસ ગોલકીમું, ન દહે તૃણ પુજ ગંજ ભરેલા. મુ० ૧૩.
 ભટ ભૂજ સ્કોટાગજ ગર્જ હય દેખીને, તુર્ય સ્વવીર હક ગગન ભેદે;

વીર ત્રિહુ ઊજળે સૈન્યપતિ મિહુ તદા, એકએક સરધનુરથ ઊછેદે. મુ० ૧૪.
 રણજિત સૈન્યશું યુધ કરતો ચીર, વિજયમત્ત સૈન્ય પણ નવિય થાકે;
 યોગી દત્ત ડંડ રથ થાપી મૂક્યોતદા, શત્રુ સૈન્યાદિ ભટ ધૂળ ફાકે. મુ० ૧૫.
 સુભટ નાદા પડ્યા દેખિ મણિચૂત્ર સત, રૂપ કરિ કુંવરને વેંટી લેવે;
 કુંવર પણ લક્ષ રૂપે બની શત ધણા, ખંડ ભરિ ભૂત બળિદાન દેવે. મુ० ૧૬.
 ચંદ્રશેખર તણો જગ જશવિસ્તયો, ફૂલની વૃષ્ટિ કરિ સુર વધાવે;
 વિજય મંગળ રવે શંખપુરિ સંચરી, સ્વસુર ચરણે જઈ શિર નમાવે. મુ० ૧૭.
 તાતજી ચાલિએ ધર જઈ મહાલિએ, એમ કહી હસ્તિ સિર તાસ થાપે;
 હરિખળ રાયની આણુ વર્તાવી તિહાં, પુનરપિ રાજ્ય તસ સુતને આપે. મુ० ૧૮.
 વિજયડંકા કરિ વિજયપુર આવિયા સાસુએ મોતી થાળે વધાવ્યા;
 ખંટ બહુ કેન્યકા લાવી પરણાવતા, દક્ષણ શ્રેણી હુકમે જમાવ્યા. મુ० ૧૯.
 અન્યદા આવી કહે દેવી ત્રીલોચના, સમતશીખર જતાં કાશી પોહતી;
 નિશિ વરે દુખ ભરે સાંભળી મંદિરે, માત તુમ નારી મેં બળી રોતી. મુ० ૨૦.
 ને પાસે જઈ થિર કરી પુછિયું, તવ તુમ વિરહનું દુખ પ્રકાશ્યું;
 મેં કહ્યું માસ એકમાંહે લાવુ ધર્મ, દુખ મધરસ્યો અમે ત્યાંલિ બનઈશ્યું. મુ० ૨૧.
 નામે ત્રીલોચના હું તુમ સુત તણી, દેશ પરદેશ સાનિધકારી;
 એમ કહી આવતાં રોતી મૃગસુંદરી, દેખી બોલાવી આશ્વાએ દારી. મુ० ૨૨.
 વિરહ વલ્લભ તણો નારીને દુખ ધણો, રજની દિન વનિહિવિણુ દાદ પડતો;
 શંકરે સમર દલો વૈર શિવસેં રલો, બ્રાંતિએ રમણીને કામ નડતો. મુ० ૨૩.

યદુકિત:

જટાનેયં વેળી કુસુમશિરાસિનો શશિકલા,
 ગલે કસ્તૂરીયં ન ચ જલાધિ જાતં ચ ગરલં;
 ઇયંનાંગે ભૂતિ પ્રિયવિરહજાતા ધવલિ માં,
 પુરારાતી ભ્રાંત્યા કુસુમશર માં કિં વ્યથસિ. ૧.
 ચંદ્રશ્ચંદ્ર કિરાયતે મૃદુગતિર્વાતોપિ ષા જાયતે,
 માલ્યઃ શૂચિ કુલાયતે મલયજો લેપસ્ફુલિંગાયતે;
 રાત્રિઃ કલ્પ શતાયતે વિધિ વશાદેહોપિ ભારાયતે;
 હાહં મે પ્રમદાવિયોગસમયે કિં કિં ન દુઃખાયતે. ૨.

પૂર્વ ચાલ

આવિ તુમને કહું આપ સુખમાં પાયા, માતનેતાત મેલ્યાં વિસારી;
 શિશુ વેગે ચલો પિત્રને જઈ મળો, રત્ન રતે પિતરને સાખ્યકારી; મુ. ૨૪.
 સત્તરમી ઢાળએ ખંડ ચોથે ભણી, દેશી કડખા તણી રાગ વિશમી;
 શ્રી શુભવીર સુણી ચિત્ત ઉત્કંઠિયો, નવિ વિસરે જનનીને જન્મભૂમી. મુ. ૨૫.

દોહરા.

સાંભળી નયનાશ્રુભયો, ચિંતે ચિત્ત કુમાર;
 હું આવિ નિત માખાપને, દુષ્ટદાયક ધિક્કાર. ૧
 હરિયળ આદે સ્વસુર ઘણા, મેળવી પૂછે એમ;
 મુજને વોળાવો તાકિદે, પિતરને મળિએ જેમ. ૨
 માતપિતાની રજા વિના, નીકળિયો પરદેશ;
 પૂત્ર વિયોગે પિતરને, અહનિશ હોવે કલેશ. ૩
 તે માટે અમે ચાલશ્યું, મ કરો ધડિય વિલંબ;
 એમ કહી વર મહુરત લિયું, મળવાને નિજ અંબ. ૪

ઢાળ ૧૮ મી.

(સાહેલાં હે-એ દેશા.)

સાહેલાં હે સાસુ હવે વડી તીન, ખીજી પણ સાસુ મળિ હો લાલ; સાહેલાં.
 દીકરિયોને એમ, શીખામણુ દેતી વળી હો લાલ. સાહેલાં. ૧
 સાસુ સસરા સેવ, પતિવ્રતા વ્રત પાળજે હો લાલ; સાહેલાં.
 ખેટ સુતા તજી ગર્વ, તાતનું કુળ અજુઆળજે હો લાલ. સાહેલાં. ૨
 સોક્ય સહોદરી તુલ્ય, જાણી રહો પ્રીતિ ઘણે હો લાલ; સાહેલાં.
 ચંદ્રશેખરને એમ, સસરા મળી પ્રેમે ભણે હો લાલ. સાહેલાં. ૩
 પુત્રી જીવિત પ્રાય, તુમ હાથે થાપણુ ઠવી હો લાલ; સાહેલાં.
 સર્વશ્યું ધગ્યો પ્રેમ, જો પણ પરણો નવી નવી હો લાલ. સાહેલાં. ૪
 એમ કહી જૂષણુ રત્ન, વસ્ત્રાદિક દિએ દાનમાં હો લાલ; સાહેલાં.
 કુંવર સકળ સ્ત્રી સાથ, એસે જઈ વૈમાનમાં હો લાલ; સાહેલાં. ૫
 નવશત ઉપર સોળ, ખેચરી પરણી સવી મળી હો લાલ; સાહેલાં.

૧. અક્ષોહિણી એક સૈન્ય, દાસી દાસ પરિકર વળી હો લાલ. સાહેલાં.
૨. મોકલે દામો દામ, ખેચર એકદસ દાસીયો હો લાલ; સાહેલાં.
૩. મૃગસુંદરીને ગામ, મેલજ્યો ભૂચર નારિયો હો લાલ. સાહેલાં.
૪. વેગે કુંવર ચલંત, બહુલ વિમાને પરિવર્યો હો લાલ; સાહેલાં.
૫. પદ્મપુરે આવંત, મૃગસુંદરી મેજો કર્યો હો લાલ; સાહેલાં.
૬. નિજ નિજ સૈન્યે મળંત, રતિસુંદરી આદે બહુ હો લાલ. સાહેલાં.
૭. બીજા પણુ તિહાં રાય. બેટણાં કરિ નમતાં સહુ હો લાલ; સાહેલાં.
૮. દેવિ વિસરજી ત્યાંહિ, ત્રિલોચના કાશી ધરે હો લાલ; સાહેલાં.
૯. ભરૂચ રાય સમેત, ચાલંતા સવિ અંબરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૦.
૧૦. કાશી વન પામંત, વધામણી નૃપને ગઈ હો લાલ; સાહેલાં.
૧૧. મહસેન મુદિત નરેશ, આવ્યા સહુ ઉચ્છક થઈ હો લાલ. સાહેલાં. ૧૧.
૧૨. જનકના નમતા પાય, ભૂતલ કુંવર ઊતરી હો લાલ; સાહેલાં.
૧૩. નયરી વાણુશી તામ, શણુગારી કરી સૂરપુરી હો લાલ. સાહેલાં. ૧૨.
૧૪. રત્નવતી નિજ માય, પ્રથમ પ્રિયા ગુણસુંદરી હો લાલ; સાહેલાં.
૧૫. ત્રિલોચના દિએ તાસ, રત્ન ભુષણ પેટી ભરી હો લાલ. સાહેલાં. ૧૩.
૧૬. દિવ્ય બનાવી મેહેલ, ત્રિલોચના ગઈ નિજ ધરે હો લાલ; સાહેલાં.
૧૭. શણુગારી ગજ રત્ન, ખેસી પુરમાં સંચરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૪.
૧૮. નૃત્ય મહોચ્છવ સાથ, રાજ કચેરીએ ઊતરે હો લાલ; સાહેલાં.
૧૯. વિદ્યાધર સહુ સાથ, જમવાને ધર નૃત્યાર્યા હો લાલ. સાહેલાં. ૧૫.
૨૦. જનની ચરણુ સરેજ, નમતા કુંવર હરખભર્યા હો લાલ; સાહેલાં.
૨૧. પુત્રને દેઈ આશિશ, માતા શિર ચુંબન કરે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૬.
૨૨. વહુરો પાય પડંત, સાસુને પ્રથમ પ્રિયા તણે હો લાલ; સાહેલાં.
૨૩. નવ નવ બેંટ કરંત, પંથની વાત સકળ ભણે હો લાલ. સાહેલાં. ૧૭.
૨૪. સાસુ વહુને દેઈ મેહેલ, સસરાદિકને વિસર્જતા હો લાલ; સાહેલાં.
૨૫. ધન સાગર નિજ ગેહ, સર્વ વધને તેડતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૧૮.
૨૬. ગણિ નિજ પુત્રી સમાન, ખટરસ પાકે જમાડિયે હો લાલ; સાહેલાં.
૨૭. વસ્ત્રાદિક બહુ માન, સાસરવાસો બહુ દિએ હો લાલ. સાહેલાં. ૧૯.
૨૮. સુરપરે સુખ વિલસંત, કેતો કાળ ગમાવતા હો લાલ; સાહેલાં.

- થાપી કુંવરને રાજ્ય, મહાસેન સ્વર્ગ સધાવેતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૦.
 પૂર્વ વચન સંકેત, રવિશેખરને તેડાવતા હો લાલ. સાહેલાં.
 કરી તસ મંત્રી સૂર, દેવ સેનાપતિ થાપતાં હો લાલ. સાહેલાં. ૨૧.
 મંત્રી સેનાપતિ સૈન્ય, સાથે ડંડ રતન ગ્રહી હો લાલ; સાહેલાં.
 ત્રણ્ય ખંડના રાય, સાધી ધર આવ્યા સહી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૨.
 થાપી સોલપટ નારી, ભૂચરી અઠ અઠ ખેચરી હો લાલ; સાહેલાં.
 સાસુને વશિ ચિત્ત, ચરિત સુણી મૃગસુંદરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૩.
 ખિણુ એક ન રહે દૂર, લાગ્યો રાગ અતિ તેલશ્યું હો લાલ; સાહેલાં;
 નિજ હાથે શણુગાર, સાસુ ધરાવે નેલશ્યું હો લાલ. સાહેલાં. ૨૪.
 ભેળાં જમે કરે વાત, રત્નવતી મૃગસુંદરી હો લાલ, સાહેલાં.
 માત સુતાથી અધિક, રાગ દિશા બની આકરી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૫.
 એથે ખડે એહ, ભાખી ઢાળ અઢારમી હો લાલ; સાહેલાં.
 શ્રી શુભવીર વિનોદ, ગુણ સંગત ગુણીને ગમી હો લાલ. સાહેલાં. ૨૬.

દોહરા.

- રાજ્ય નિકંટક પાળતા, બહલાં વર્ષ ગમંત;
 એક દિન માળી સભાંતરે, આવી વધાર્ધ દિયંત. ૧.
 વિમળનાથ સંતાનિય, વિમળમતી અણુગાર;
 કેવળ નાણી તુમ વને, આવ્યા મુનિ પરિવાર. ૨.
 સાંભળી રાય વધામણી, દેધ સજી તિણિ વાર;
 હયગય રથશ્યું નીકળ્યા, નમત જ્ઞાન ભંડાર. ૩.
 સરવ વધુશ્યું રત્નવતિ, સામૈયું સજી જાય;
 કેવળી ચરણ નમી કરી, ખેસે યથોચિત ઠાય. ૪.
 સુણુવા વંછે ધર્મ નૃપ, ગુરુ સન્મુખ સુવિનીત;
 સુરિ પણુ તેહને દેશના, દિએ નય સમય વદિત. ૫.

ઢાલ ૧૯ મી.

(ચિત્ત ચેતો રે-એ દેશી)

પ્રાણી જિનવાણી સુણી ચિત ચેતો રે,
 જ્ઞાન દિશા દિલધાર; ચતુર ચિત ચેતો રે.

| | |
|--|-----------|
| મોહની છાકે જે છક્યા, ચિત્તં તે રજળે સંસાર. | ચતુર. ૧. |
| સંસાર ચરમ જલધિ સમો, ચિત્તં શ્રેતા વરત વિભેદ; | ચતુર. |
| ભૂજલ જલણુ અનિલ તર, ચિત્તં એ ભવ રસના છેદ. | ચતુર. ૨. |
| નિષ્કામ નિર્જરા જોગથી, ચિત્તં વિગલ પણ જાત; | ચતુર. |
| નાસા નયન શ્રુતિ વિણુ ભમ્યો, ચિત્તં લહિ અજ્ઞાનનો ધાત. | ચતુર. ૩. |
| પંચેન્દ્રિય તિરિ નારકી, ચિત્તં પરભવ દુષ્પ્રિયા દીન; | ચતુર. |
| વિરાત હોન ગતી દેવની, ચિત્તં લોભ વિષય આધીન. | ચતુર. ૪. |
| દસ દૃષ્ટિંતે દોહીલો, ચિત્તં લહિ માનવ અવતાર; | ચતુર. |
| ગાર સ્તંભ દુપલના ન્યાયથી, ચિત્તં ચરમોદ્ધિનો કરનાર. | ચતુર. ૫. |
| તેર મોહાદિક તરકરા, ચિત્તં સંગે વળિ ફરિ જાય; | ચતુર. |
| સુગુર ગિરા નૌ લોકતાં ચિત્તં કેતા નયન ઠરાય. | ચતુર. ૬. |
| ભક્તિએ ગુરુ વયળાં મુણી ચિત્તં તત્ત્વ રમણુતા થાય; | ચતુર. |
| મિથ્યાત મધ શિથિલ હુવે, ચિત્તં મોહનો છાક તે જાય. | ચતુર. ૭. |
| સમકિત લક્ષણ દિલ ધરી, ચિત્તં તત્ત્વ ત્રયી ફરસંત. | ચતુર. |
| દેશ સરવ વ્રત પોતામાં, ચિત્તં નિરતિ ચારે ચઢંત. | ચતુર. ૮. |
| જ્ઞાન દિશાએ જોવતાં, ચિત્તં દેખે દોય તે પંથ; | ચતુર. |
| હેય જ્ઞેય ઊપદેયથી, ચિત્તં શ્રાવકને નિગ્રંથ. | ચતુર. ૯. |
| જ્ઞાન ક્રિયા શિવ સાધને, ચિત્તં પણ ક્રિયા નિર્દોષ; | ચતુર. |
| દગ્ધ શ્રુતીય અવીધિ તજ્ઞે, ચિત્તં અતિ પરવૃત્તિ પોખ. | ચતુર. ૧૦. |
| નિશ્ચય નજર હૃદય ધરી, ચિત્તં પામે જે વ્યવહાર; | ચતુર. |
| સ્વર્ગાદિક સુખ અનુભવી, ચિત્તં પામે ભવનો પાર. | ચતુર. ૧૧. |
| દાન શિયળ તપ ભાવના, ચિત્તં ધર્મના ચ્યાર પ્રકાર; | ચતુર. |
| તેહમાં મુખ્ય તે દાન છે, ચિત્તં જ્ઞાન દાન અણુગાર. | ચતુર. ૧૨. |
| જ્ઞાનોપયોગે કેવળી, ચિત્તં શિવ સમયે સાકાર; | ચતુર. |
| કર્મનો ક્ષય જ્ઞાને હુવે, ચિત્તં જ્ઞાની વડો સંસાર. | ચતુર. ૧૩. |
| નવવિધ પૂન્ય ગૃહસ્થને, ચિત્તં બીજે અંગ વિચાર; | ચતુર. |
| અશન વસન આદે કહ્યાં, ચિત્તં સંબંધી અણુગાર. | ચતુર. ૧૪. |
| જિમ હરિ નંદન રાજવી, ચિત્તં દાન સુપાત્રે દીધ; | ચતુર. |

| | |
|---|-----------|
| વ્રત ધરી સુર સુખ અનુભવી, ચિતં પરભવ રીદ્ધિ લીધ. | ચતુર. ૧૫. |
| પૂછે નૃપ તુમ મુખ ચઢ્યો, ચિતં કુણ હરિનંદ નરેશ; | ચતુર. |
| ચગવિહ વાણી એ કેવળી, ચિતં દેતા તવ ઊપદેશ. | ચતુર. ૧૬. |
| હરી નંદરાય તિલક પૂરે, ચિતં રાણી છે તસ સાત; | ચતુર. |
| સુભદ્રા ને ધારણી, ચિતં લક્ષ્મી સિલાવતી ખ્યાત. | ચતુર. ૧૭. |
| વિજયા જ્યા ને સુલોચના, ચિતં રાયને સહુશ્યું સ્નેહ; | ચતુર. |
| સાતે રાણીશ્યું એકદા, ચિતં વન ક્રીડાગત તેહ. | ચતુર. ૧૮. |
| તિણે સમે વનમાં સમોસર્યા, ચિતં ધર્મગોખ સુરિરાય; | ચતુર. |
| પંચ સયાં પરીવારશ્યું, ચિતં નૃપ ખેસે નમી પાય. | ચતુર. ૧૯. |
| ધર્મ સુણી નૃપ રીઝીયો, ચિતં સમકિતશ્યું વ્રત બાર; | ચતુર. |
| રાણીયો સાથે ઊચરી, ચિતં પૂછતો તિણિ વાર. | ચતુર. ૨૦. |
| હેતુ કિસ્યે સ્યા તપ કરે, ચિતં સુરિ ભણે અરિહા ધ્યાન; | ચતુર. |
| મોહરાયને મારવા, ચિતં કરતા મંત્ર વિધાન. | ચતુર. ૨૧. |
| મમતા માયા નિવારીને, ચિતં તપ તપતા ધરી હામ; | ચતુર. |
| મણિ મોતિ કનકનાં ભૂષણાં, ચિતં સમથાપન તપ નામ. | ચતુર. ૨૨. |
| કનકાવળી રતનાવળી, ચિતં મુક્તાવળી દોય મોય; | ચતુર. |
| ચક્રવાલ એકાવળી, ચિતં સીંહ નિકળિયા દોય. | ચતુર. ૨૩. |
| પડિમાધર આદે ધણા, ચિતં જંગમ તીરથ એહ; | ચતુર. |
| સાંભળી નૃપ ભક્તિ કરી, ચિતં સુરિ પધરાવ્યા ગેહ. | ચતુર. ૨૪. |
| લક્ષ કનક ચરણે ધરે, ચિતં રાણીયો પણ લખ સાત; | ચતુર. |
| પડિલાભ્યા મુની પાંચસે, ચિતં અશન વસન બહુ જાત. | ચતુર. ૨૫. |
| પુણ્ય અનંતું બાંધિયું, ચિતં સાધારણ સહુ સાથ; | ચતુર. |
| વનમાં વિસરજ્યા ઓછવે, ચિતં વળિયા નમિ ગુરનાથ. | ચતુર. ૨૬. |
| શ્રાવકનાં વ્રત પાળતાં, ચિતં જીવદયા ધરી ચિત; | ચતુર. |
| અતિથિ વ્રતે સુપાત્રને, ચિતં દાન દીએ બહુ નીત. | ચતુર. ૨૭. |
| જીવ અપાર સ્વદેશમાં, ચિતં વીત્યા કેટલા કાળ; | ચતુર. |
| આગિખે સહુ ઊપના, ચિતં સોહમ સર્ગ વિશાળ. | ચતુર. ૨૮. |
| સુલોચના ચવી સ્વર્ગથી, ચિતં અંપાપુરી નૃપ ગેહ; | ચતુર. |

| | |
|--|-----------|
| પુત્રી થઇ મુનિ સંદિધે, ચિત્તં લિખે દિક્ષા ધરી નેહ. | ચતુર. ૨૯. |
| દેવી ત્રીલોચના તે થઈ, ચિત્તં ચરણ વિરાધક જોણ; | ચતુર. |
| કાલાંતર રાજા ચવી, ચિત્તં ચંદ્રશેખર તમે તેણ. | ચતુર. ૩૦. |
| ગુણસુંદરી રતીસુંદરી, ચિત્તં સુભદ્રા ધારણી જીવ; | ચતુર. |
| ચંપકમાળા ખેચરી, ચિત્તં લીલાવતીનો જીવ. | ચતુર. ૩૧. |
| લખમી ને જયસુંદરી, ચિત્તં બેહેનો રતિ પ્રીતિ હોય; | ચતુર. |
| પનર પ્રશ્નોત્તર કરી, ચિત્તં જે તુમે પરણ્યા હોય. | ચતુર. ૩૨. |
| કનકાવતી તપસી સુતા, ચિત્તં થઈ વિજયનો જીવ; | ચતુર. |
| દેખી તમે વન હિંચતી, ચિત્તં લાગ્યો રાગ અતીવ. | ચતુર. ૩૩. |
| પરભવ દાનાદિક થકી, ચિત્તં વિદ્યા રીઠિ બનાવ; | ચતુર. |
| ગુરુમુખ સુણી સાતે લલ્લા, ચિત્તં જાતીસમગ્જી ભાવ. | ચતુર. ૩૪. |
| એથે ખડે ઢાળ એહ, ચિત્તં ઓગણીસમી કહી ખાસ; | ચતુર. |
| શ્રી શુભવીર નરંદને, ચિત્તં પ્રગટ્યો જ્ઞાનપ્રકાશ. | ચતુર. ૩૫. |

દોહરો.

| | |
|--|----|
| એણીપેરે દેઈ દેશના, જામ રહ્યા મુનિરાય; | |
| તામ નરેસર વિનવે, વિનયે પ્રણમી પાય. | ૧. |
| ચરણ ધરણ શક્તિ નહીં, મુજને સુણો મહારાજ; | |
| ઉચિત કરણ તિણેઉપદેશો, જિમ સવી સીજે કાજ. | ૨. |
| જ્ઞાની કહે સુણ રાજવી, આ ભવ ચરણ ન હંત; | |
| દ્વાદશવિધ વ્રત પાળતાં, વળી મુનિ દાન દિયંત. | ૩. |
| દેવલોક દશમેં જશ્યો, સકળ ધરમ સહકાર; | |
| તિણે પનર પટરાણીયો, તે પણ ત્યાંહાં અવતાર. | ૪. |
| નર શુર અંતર ભવ કરી, સાતમે ભવ શિવવાસ; | |
| એણે સમે મૃગસુંદરી ભણે, ભૂપને ધરી ઉદ્ધાસ. | ૫. |
| આ સંસાર દાવાનળે, નહિ સુખનો ભવલેશ; | |
| મુનિ સુખિયા સંસારમેં, ચિત્ત વશ્યો ઉપદેશ. | ૬. |
| હું નહિ રહું સંસારમેં, આપો રજા એણે દાય; | |
| જ્ઞાતુ રત્નવતિ તદા, આવી એમ ઉચરાય. | ૭. |

કાળ ૨૦ મી.

(સાહેલડિયાની દેશી.)

વચ્છ સુકોમળ લઘુ વયે, સુણો સુંદરી, સંયમ કીમ લેવાય; ગુણ મંજરી.

- વદન મદન દશને કરી, સુણો લોહ ચણા ન ચવાય. ગુણ. ૧.
 કાચી પાંખે ઉડવું, સુણો ધરવો મેરૂ ભાર; ગુણ.
 તરવો અંતીમ જળનીધિ, સુણો તેલવા મહાવ્રત ચાર. ગુણ. ૨.
 સંયમ અવસર જવ થસ્યે, સુણો પુત્રાદિક પરિવાર; ગુણ.
 તમે અમે તવ લેખશ્યું, સુણો સાથે સંયમ ભાર. ગુણ. ૩.
 મૃગસુંદરી કહે સાસુને, સુણો કાળ ભમે તનુ છાય. ગુણ.
 કાલ અણી જળ ખિંદુઓ, સુણો ચંચળ નરનું આય. ગુણ. ૪.
 સુખમાં વિધન કરે નહીં, સુણો સાચા સજ્જન નેહ; ગુણ.
 પંખી પણ વરપા સમે, સુણો સુંદર તરૂં કરે ગેહ. ગુણ. ૫.
 સંજર વિણ નવિ સંચરે, સુણો પંથે પંથી ગમાર; ગુણ.
 નિશિ તરૂં મેળો પંખીનો, સુણો પ્રાત દશો દીશ ચાર. ગુણ. ૬.
 જેમ તીરથ મેળો મળે, સુણો જન વાણિજની ચાહ; ગુણ.
 કેઈ ટોટો કેઈ લાભને, સુણો લેછ લેછ નિજ ધર બાહ. ગુણ. ૭.
 પંથ શિરે પંથી મળે, સુણો કરે પરસ્પર પ્રેમ; ગુણ.
 રાતી વસે ગ્રહ ઉઠ ચલે, સુણો નેહ નિવાહે કેમ. ગુણ. ૮.
 માત પિતા સુત બાંધવા, સુણો મેળો સ્ત્રી ભરતાર; ગુણ.
 નહિ કેઈ કોઈનો સગપણે, સુણો સ્વારથિયો સંસાર. ગુણ. ૯.
 ધન ધર નારી વિસામણે, સુણો સજ્જન હરે સમસાન; ગુણ.
 ચયતનુ આખર એકલો, સુણો પરભવ જય નિદાન. ગુણ. ૧૦.
 સંસાર માયા કારમી, સુણો વિરચ્યા વિષય વિકાર; ગુણ.
 જનમ જરા મરણાદિકે, સુણો શરણ નકા સંસાર. ગુણ. ૧૧.
 ભવ ભયથી હું ઉભગી, સુણો લેશ્યું સંયમ સાર; ગુણ.
 બળિયાને અવલંબતાં, સુણો જિતારે ભવ પાર. ગુણ. ૧૨.
 નિશ્ચય લહી નૃપ સજ્જના, સુણો ગુરૂ વંદી ધરજય; ગુણ.

| | |
|---|----------|
| તિરથોદક જળ લાવીને, સુણોં દિક્ષાભિષેક કરાય. | ગુણ. ૧૩. |
| મૃગસુંદરી માત પિતા, સુણોં તેડાવે તિણીવાર: | ગુણ. |
| નિશિદિન વેગે ચાલતા, સુણોં સચણ વરગ પરિવાર. | ગુણ. ૧૪. |
| સૈન્ય સહિત તે ઉતર્યા, સુણોં ગંગા નદી ઉપકંઠ; | ગુણ. |
| પુત્રીશ્યું માતા મળી, સુણોં રોતી મોકળે કંઠ. | ગુણ. ૧૫. |
| મૃગસુંદરી કહે માયને, સુણોં આ ભવ કેરી સગાઈ; | ગુણ. |
| ભવ ભવ સગપણબહુ કર્યા, સુણોં માતા સુતા શી નવાઈ. | ગુણ. ૧૬. |
| માત પિતા સમન્નવીને, સુણોં આવી સાસુ પાસ; | ગુણ. |
| અદ્રાઈ મહોચ્છવ જીનધરે, સુણોં નાચ પુન્યશુભવાસ. | ગુણ. ૧૭. |
| શિખિકા મુંદર રચી, સુણોં લગ્ન દિવસ શ્રીકાર; | ગુણ. |
| સામંત શેઠ પટાવતની, સુણોં ત્રણસેં છત્રીસ નાર. | ગુણ. ૧૮. |
| ધર ધરથી ઓચ્છવ કરી, સુણોં આવી રાજદુવાર; | ગુણ. |
| ચંપકમાલાદિક ધરે, સુણોં મૃગસુંદરી શણગાર. | ગુણ. ૧૯. |
| શાસનદેવી અપહરા, સુણોં ગાવે ગીત ઉજાંહિ; | ગુણ. |
| સાસુ રોતી કર ધરી, સુણોં ખેસારે શિખિકા માંહિ. | ગુણ. ૨૦. |
| ગહુ શિખિકાએ પરવરી, સુણોં જંગમ મોહનવેલ; | ગુણ. |
| અષ્ટ મંગળ આગલ ચલે, સુણોં લોક જીએ રંગરેલ. | ગુણ. ૨૧. |
| છાયા ભરી ઉપગરણની, સુણોં માંહે રહે લેખ નાર; | ગુણ. |
| ખેચરી દો ચામર કરે, સુણોં એક અરીસા ધાર. | ગુણ. ૨૨. |
| પૂર્ણ કળશ જળ ઝારીયો, સુણોં ગિંચી કરીવિજયંત: | ગુણ. |
| ઈંદ્ર ધન્ય પાવડી ધરા, સુણોં દાસી દાસ ચલંત. | ગુણ. ૨૩. |
| લટિ કુંત ખડ્ગધરા, સુણોં ચામર ચાપ ને પાસ; | ગુણ. |
| પુંગી ફળ તાંબુળ ગ્રહા, સુણોં ભાજન તૈલ સુવાસ. | ગુણ. ૨૪. |
| ચિત્ર ફલક હાસી કરા, સુણોં મોર પીંછ વેહ નાર; | ગુણ. |
| વીણા વાજિંત્ર ગાયના, સુણોં યોગી જટા ધરનાર. | ગુણ. ૨૫. |
| કૈતકિ ચારણ હૃશીયા, સુણોં જય જય શબ્દ કરંત; | ગુણ. |
| કુંતિલ હય ગય રથચલે, સુણોં ધગ સય અડસવિ તંત. | ગુણ. ૨૬. |
| ધંટ ધન્ય તોરણ ધરા, સુણોં વાજે બહુ વાજિંત્ર: | ગુણ. |

| | |
|--|----------|
| પગ પગ ગૂડી ઉછળે, સુણોં ખીરૂં પહંતે છાત્ર. | ગુણ. ૨૭. |
| રાજેશ્વર ઈન્દ્ર તલવરા, સુણોં શેઠ સેનાપતિ દૂત; | ગુણ. |
| સહસ ગમે રથ સોકયના, સુણોં આલે ભટ રજપૂત. | ગુણ. ૨૮. |
| કેતા નર કર વીંજણા, સુણોં પાત્ર નાચે રહી પાટ; | ગુણ. |
| મુખ મંગળિક નરા ભણે, સુણોં મૃગસુંદરી ગુણઘાટ. | ગુણ. ૨૯. |
| યાચક દાન અતુલ લિએ, સુણોં ધુપ ઘટા મહકંત; | ગુણ. |
| કંસ તાલ ગ્રહી ધૂમતાં, સુણોં આગે નિશાન ઝગંત. | ગુણ. ૩૦. |
| કાશી માંહી ચાલતાં, સુણોં જોતાં સુણતાં લોક; | ગુણ. |
| કર જોડીને પ્રણમતાં, સુણોં નરનારીના થોક. | ગુણ. ૩૧. |
| સાસુને ચંપકમાળા, સુણોં ઢાળે ચામર દોય; | ગુણ. |
| મેચર જણ મુગતા ફળે, સુણોં વધાવતા મુખ જોય. | ગુણ. ૩૨. |
| દેવ દેવી ગગને જુએ, સુણોં પગ ધરવા નહિ દામ; | ગુણ. |
| વરઘોડો જઈ ગિતરો, સુણોં જિહાં મુનિ વન વિશરામ. | ગુણ. ૩૩. |
| રાયશાબિથી ગિતારીને, સુણોં કેવળીને વંદંત; | ગુણ. |
| રત્નવતી ગદ ગદ સ્વરે, સુણોં કેવળીને ભાખંત; | ગુણ. ૩૪. |
| રાજ્યધાની ત્રણ ખંડની, સુણોં મધ્યે રત્ન એ નાર. | ગુણ. |
| તુમ હાથે થાપણ દવી, સુણોં લેવા ચરણ હુશિયાર. | ગુણ. ૩૬. |
| નિજ હાથે ગિતરતી, સુણોં ભૂપણ વસ્ત્ર અશેષ; | ગુણ. |
| મહતરિકા સવી તે લિએ, સુણોં દેતી શુભ ઊપદેશ. | ગુણ. ૩૭. |
| વેશ દિએ શાસન સુરી, સુણોં ઉચરે મહાવ્રત ચ્યાર; | ગુણ. |
| વાસખેપ કરે કેવળી, સુણોં સાસુ આંસુ ધાર. | ગુણ. ૩૮. |
| કેવળીને એમ વિનવે, સુણોં ઈહાં રહો પંચ રાત; | ગુણ. |
| પલક કરી નથી વેગળી, સુણોં વિરહ ખમ્યો નવિ જાત. | ગુણ. ૩૯. |
| મૃગસુંદરી ચરણે નમે, સુણોં ચંદ્રશેખર નૃપ સાથ; | ગુણ. |
| કોઈ દીન દર્શન આપજો, સુણોં નૃપ બદે જોડી હાથ. | ગુણ. ૪૦. |
| સાસુ કહે વચ્છ સાંભળો, સુણોં તું દેહે સુકમાળ; | ગુણ. |
| કુલનો ભાર ન શિર ધરે, સુણોં કિમ વહો મેરૂ ભાર. | ગુણ. ૪૧. |
| પણ તું ત્રિહુ પખ જિજ્ઞા, સુણોં ચોથો ગુરૂકુળ વાસ; | ગુણ. |

| | |
|---|----------|
| દિક્ષા તુજ દુક્કર નહીં, સુણોઁ ઘણુ મુજ કીધ નિરાશ. | ગુણ. ૪૧. |
| તું નિસનેહી થઇ ચલી, સુણોઁ મુજ તરછોડી હાથ; | ગુણ. |
| જામશ ધર કેમ એકલી, સુણોઁ ભોજન કરું કિણી સાથ. | ગુણ. ૪૨. |
| નિરાગી થઈ નીકળ્યાં, સુણોઁ પણ વરસે એક વાર; | ગુણ. |
| રતનવતી મુજ સાસુ છે, સુણોઁ સંભારજ્યો ધરી પ્યાર. | ગુણ. ૪૩. |
| આ વનમાં નથી આવવું, સુણોઁ શત્રુ સમ વન એહ; | ગુણ. |
| જોતી ને રોતી વળી, સુણોઁ વહુરો શું ગઇ ગેહ. | ગુણ. ૪૪. |
| પણ રતિ ન લહે એક ઘડી, સુણોઁ જઈ સમજાવે નરેંદ; | ગુણ. |
| તોપણ ભોજન નવિ કરે, સુણોઁ નાહી નયણે નીંદ. | ગુણ. ૪૫. |
| રાતિ સમે ચિત ચીંતવે, સુણોઁ ગઈ મૃગલી વનવાસ; | ગુણ. |
| ભુમિ શયન શીત ભોજને, સુણોઁ નહિ કોઈ સેવક પાસ. | ગુણ. ૪૬. |
| બાલપણે એ ગુણવતી, સુણોઁ દુક્કર સાધન કીધ; | ગુણ. |
| વૃદ્ધપણે હું ધર રહી, સુણોઁ અવસર ચરણ ન લીધ. | ગુણ. ૪૭. |
| લીલા જવ અજ લક્ષણે, સુણોઁ સૂકો ગાયને ઘાસ; | ગુણ. |
| ગાય સવચ્છા સુખ ભજે, સુણોઁ પામ્યો જાગ વિનાશ. | ગુણ. ૪૮. |
| ગાય સમી મૃગસુંદરી, સુણોઁ ફાસું ખાશે ધાન; | ગુણ. |
| સ્વર્ગ તણાં સુખ પામજ્યે, સુણોઁ હું અજપરે દુખ ખાણ. | ગુણ. ૪૯. |
| રાગ કરી અંતે તજી, સુણોઁ મુજને પડો ધિકાર; | ગુણ. |
| રવી ઉદયે ભેગી મળું, સુણોઁ લેજી સંજમ સાર. | ગુણ. ૫૦. |
| ચિંતવી રાયને તેડીયા, સુણોઁ કહે સુણો મુજ વાત; | ગુણ. |
| કરો સજાઈ ચરણની, સુણોઁ અમે છતાં આજ રાત. | ગુણ. ૫૧. |
| એહ અમ હુકમ ન ફેરવો, સુણોઁ જો છો પુત્ર સુન્નત; | ગુણ. |
| ગામ વહુ સહુ જાગીયા, સુણોઁ પસરી સઘળે વાત. | ગુણ. ૫૨. |
| પરભાતે ઓચ્છવ કરી, સુણોઁ માતાએ દિક્ષા લીધ; | ગુણ. |
| પૂર્વ દિક્ષિત સહુ પરિકરે, સુણોઁ ગુરૂએ વહેરી કીધ. | ગુણ. ૫૩. |
| ગુરૂકુળ વાસે વિચરતા, સુણોઁ તપ જપ જ્ઞાનને ધ્યાન; | ગુણ. |
| બિહુજણ સમ સંયમ ક્રિયા, સુણોઁ એક સુરત દોષ કાન. | ગુણ. ૫૪. |
| ઉપશમ શ્રેણીએ બિહુ ચઢ્યાં, સુણોઁ કાલાંતર કરી કાળ; | ગુણ. |

| | |
|---|----------|
| સર્વારથ સિધ્ધે ગયા, સુણોં પામ્યા સુખ વિશાળ. | ગુણ. ૫૬. |
| નૃપ પણુ પૂરણુ આઉખે, સુણોં પામ્યા પ્રાણુંત સર્ગ; | ગુણ. |
| કેવળી વચને પામશ્યે, સુણોં ચરણુ ધરી અપવર્ગ. | ગુણ. ૫૬. |
| ચોથે ખડે પૂરણુ થયે, સુણોં વિસમી દાળ રસાળ; | ગુણ. |
| શ્રી શુભવીર વચને હજ્યો, સુણોં ધર ધર મંગળ માળ. | ગુણ. ૫૭. |

દાહરા.

| | |
|---|----|
| ચંદ્રશેખર નૃપતી કથા, ભાખી શ્રી જીનવીર; | |
| જીવ ભવિક સુણી વ્રત ધરી, પામ્યા ભવજળ તીર. | ૧. |
| સભા વિસરજી લોક સહુ, પોહતા નિજ નિજ દાણ; | |
| પ્રભુ પણુ વિચર્યા ભૂતળે, ભવિકજ વિકસન ભાણ. | ૨. |

કલશ.

(તુઠો તુઠો રે મુજ સાહિબ જગનો તુઠો—એ દેશી.)

| | |
|---|--------------|
| સેવો સેવો રે સંખેશ્વર સાહિબ સેવો, | |
| પુરિસાદાણિ પાસ કહાવે; દુનિયામાં દેવ ન એવો, | |
| સુરસેના જીતી લઘુ વયમાં; માય કહે ચિરંજીવો રે. | સંખેશ્વર. ૧. |
| યાદવ લોકની જરા નિવારી, જળ્ય પ્રગટ્યો જગદીવો; | |
| રેગ વિધન હરવા સુખ કરવા, નામ સુધારસ પીવો રે. | સંખેશ્વર. ૨. |
| સિદ્ધસેન સુરી વિક્રમ બોધન, અવર પ્રભૂ સ્તવન ખેવો; | |
| શિવપીંડી ફાટી સ્તવન કરતાં, પાર્શ્વ પ્રભુ પ્રગટેવો રે. | સંખેશ્વર. ૩. |
| જળનિધિ સુરવૈભાનિક પૂજી, કેતા કાલ નાગદેવો; | |
| કાલ અસંખ્ય થયો પડિમાને, પણુ મહિમા છે તેહવો રે. | સંખેશ્વર. ૪. |
| જિન ગુરજનની સરસતિ સમરી, પાસજી પંચમ લેવો; | |
| એ પાંચે પરમેષ્ટી પસાયે, ઉઘમ કૃત્ય સફળેવો રે. | સંખેશ્વર. ૫. |
| રયણુ કથા કોશે જ્ઞાનસાગર, સુરી રચનાએ ભરેવો; | |
| અહપ લઘુત ચરિત મનોહર, દેખી ચિત ઉલસેવો રે. | સંખેશ્વર. ૬. |
| ચરમ રતન ચક્રિ કર ફરસે, દ્વાદશ જોજન ચાવો; | |
| હય ગય રથ ભટ સુખમાં માહલે, હોવે સૈન્ય જમાવો રે. | સંખેશ્વર. ૭. |
| એણિ વિધિ શ્રુતપદ ઉક્તિયું યુક્તિ, ફરસને વિસ્તર થેવો; | |

અવળુ રસિક શ્રોતા મન હીસે, તો અમ સફલ ગણેવો રે. સંખેશ્વર ૮.
 એક શ્રુતપદનો અર્થ અનંતો, લાખે ગણુધર દેવો;
 પંચાંગી પરમાણે સાચો, ભવ બીર મન લાવોરે. સંખેશ્વર ૯.
 મંદમતી એ મૂરખ ટાળો, બોલે કનક લાખી જોવો,
 ત્રિપદિત્રીકિમ ગણુધર રચીયાં, આગમ અમરત મેવોરે. સંખેશ્વર ૧૦.
 દીકા ચૂરણુ લાખ્ય નિર્જુતિ, અંધ ચરીત્ર બનાવો;
 કરતા સુરિ પંડિતને લોપે, તાસ નિગોદ વસાવોરે. સંખેશ્વર ૧૧.
 પંડિત રચના બાલી સહેલે, અજ્ઞાન ગર્વ ભરેવો;
 કંચુકી કારણે નિંદે કૃષાંગી, જાણે ન ગર્ભ ધરેવોરે. સંખેશ્વર ૧૨.
 જિમ કપિ ગૂંજ પુંજ કરીને, અમિજ્યું શીત મટેવો;
 પણુ નર દક્ષ કપિ કુળ સંગે, શીતાતે ન ગમેવોરે. સંખેશ્વર ૧૩.
 અંધે ન કુશળ મુશળ મતિ બોલે, માણુક મૂલ નહાવો;
 બહુશ્રુત સુવિહિત નયણે જોશ્યે, તવ અમ અમ સફળેવોરે સંખેશ્વર ૧૪.
 પંડિત આગે શ્રોતા રાગે, સુંદર શાસ્ત્ર સુણે રે.
 વિસ્તરશ્યે વટ શાખા પુષ્યની, લેશો શિવકુળ મેવોરે. સંખેશ્વર ૧૫.
 પુષ્યમારગ શ્રુત સુણતાં જાણે, જાણે પાપ ફળેવો;
 જાણે ઉભય સદગુર મુખથી તિહાં, શુભ ફળદાયક સેવો રે. સંખેશ્વર ૧૬.

પ્રશસ્તિ.

(રાગ ધન્યાશ્રી.)

તપગજ નંદન દેવ તરૂપમ, વિજયદેવ સુરિ રાયાજી;
 નામ ડિગેદિશ જોહનું ચાવું, ગુણિજન વંદે ગાયાજી.
 વિજયસિંહ સૂરિ તસ પટધર, કુમતિ.મતંગજ સિંહોજી;
 તાશિષ સુરિ પદવી લાયક, લક્ષણુ લક્ષિત દેહોજી. ૧.
 સંધ ચતુર્વિધ દેશવિદેશી, મળિયા તીહાં સંકેતજી;
 વિવિધ મહોચ્છવ કરતાં દેખી, નિજ સુરિપદને હેતેજી.
 પ્રાયશિથિલ મૂનિ બહુ દેખી, મન વૈરાગે વાશીજી;

- સુરિ પદવી નથિ લેવી રવામી, કરશ્યું કિરિયા ઉધારજી;
 સુરિ ભણે આ ગાદીછે તુમ સિર, તુમ વશ ગછ અણુગારજી.
 એમ કહિ સ્વર્ગ સધાવ્યા સુરિવર. સંધને વત સુણવીજી; ૩.
 સત્યવિજય પન્થાસની આણા, મુનિ ગણમાં વરતાવીજી.
 સંધની સાથે તિણે નિજ હાથે, વિજય પ્રભસુર આપીજી;
 રંગિત વસ્ત્ર લહી જગ વંદે, ચૈત્ય ધન્યએ લક્ષીજી.
 સુરિ પાઠક રહે સનમુખ ઉભા, વાચક જસ તસ પક્ષીજી. ૪.
 મુની સંવેગી ગૃહી નીરવેદી, ત્રીજો સંવેગ પાખીજી;
 મુગતિ મારગ એ ત્રણે કહિએ, જહાં સિધાંત છે સાખીજી.
 આર્ય સુહસ્તી સુરિ જીમ વંદે, આર્ય માહાગિરિ દેખીજી;
 દો તિમ પાટા રહી મર્યાદા, પણ કલિયુગતા વિશેખીજી. ૫.
 અડી લજ લાસી જનના પાસી, નૃપ મંત્રી પણ ભણિયાજી;
 સત્યવિજય ગુર શિશ બહુ શ્રુત, કપુરવિજય મતિ બળિયાજી.
 તાસ શીષ્ય શ્રી ખીમાવિજય બુધ, વિદ્યાશક્તિ વિશાળીજી;
 જાસ પસાયે જગતમાં ચાવો, કપુરચંદ ભણુસાળીજી. ૬.
 તસ શિષ્ય શ્રી મુજશ વિજયબુધ, તાસ શિષ્ય ગુણુવંતાજી;
 શ્રી શુભવિજય વિજય જસ નામે, જે મહી માંહી સહંતાજી.
 પંડિત વીરવિજય તસ શિષ્યે, ચિત્રની વૃત્તિ ઉદ્ધારોજી;
 ચંદ્રશેખર નૃપ ગુણુ મણિમાળા, ગુંથી છે આરાશેજી. ૭.
 સંવત ઓપણીસ સય દોય વરમે, વિજયાદશમ પ્રસિદ્ધિજી;
 રાજનગરમાં રહિ ચોમાસુ, રાસની રચના કીધીજી.
 વિજય દેવેંદ્ર સુરી સામ્રાજ્યે, ભાખ્યો વત આચારોજી;
 દક્ષ પરિક્ષક નર જો સુણુસ્યે, તો શ્રમ સફળ અમારોજી. ૮.
 જીમ સોહમપતિ ઇંદ્રને નંદન, નામે રાય જયંતાજી;
 તિમ રાજેશરી શેઠ હેમાલાઈ, તસ નંદન ગુણુવંતાજી;
 છે યુવરાજ પદે પદ લાયક, પ્રેમાલાઈ મિરાજોજી;
 રાસતણી મેં રચના કીધી, તેહને સુણુવા કાજોજી. ૯.
 શ્રવણ સકળતા શ્રવણે સુણુતા, ભણુતાં સફળ તે જહાંજી;
 શુણિજન ગોઠે ગુણુ શુણુ હોઠે, સફળ જનમ તે દીદાજી;

શ્રીમાન્ વીરવિજયજી.--ચંદ્રશેખર.

૪૧૩

જે ભાવે એ બાણસ્યે ગણસ્યે, શ્રવણ ધરી સાંભલસ્યેજી;
સરધા બાણ ન તત્ત્વ રમણ રસ, ચિંતન વ્રત તરૂં ફળસ્યેજી.

૦.

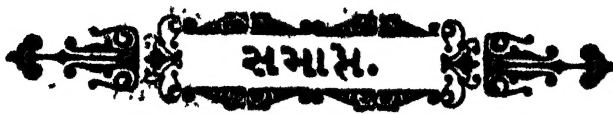
દેહ નિરામય સ્નેહિ સુખાશ્રય, અસન સુધામય કરશેજી;
મંદિરિએ પગપગ ઝળકંતી, કમળા ચપળા ઠરશેજી;
પુત્ર પવિત્ર કલત્ર વિચત્ર, નેત્રાનદે વિચરશેજી;
વાજી રાજી વિરાજીત બંધુ, સિંધર ચઢી સંચરશેજી.

૧.

રત્નમેહલમે સેહેલ કરસ્યે, જીન ગુફ ગીત ગાન નૃત્યશાળા;
આનંદ મંગલ ધરશેજી, મંગલિક માળા વરસ્યેજી;
બવ તરસ્યે હરશે વિપાતિક, સ્નાતક પદ અનુસરસ્યેજી.
સુખભર શિવ સુંદરી વરમાળા, વિમળા કંઠે ધરસ્યેજી.

૧૨.

इति श्रीमत्तपागच्छेमहारक श्री विजयसिंह सूरिसप्ततानयि पं-
डित श्री १०८ पंडित श्री शुभविजयगणिशिष्य भुजिष्य पंडित श्री
विरविजयगणि विरचिते श्री चंद्रशेखर खरिडो प्राकृत प्रबंधे पंचदश
प्रभोत्तरार्थ कथनेन रति सुंदरी प्रीतिसुंदर्यो करग्रहण क्षेत्रपाल
वशीकरण शृंगदत्त कथाश्रवण द्विजपत्नि कुलटाप्रबंधकथन सुदर्शन
कुमारोपनयप्रकाशन तापसपुत्री कनकावति चिमला पाणीग्रहण
शत्रुजय जात्राकरण चतुषष्टी खेटसुता करग्रहण जिलोचना वचनेन
मातृपितृ मिलन स्वर्गगमन संक्षोयचतुर्थ खंडः समाप्तस्तस्मात्तौ चं-
द्रशेखर रासोयमपि परिपूर्णः



રા. મનસુખલાલદ્વારા સંશોધિત પુસ્તકો.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર.

મૂલ્ય.

૨૧૦ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના વિચારોનો સંગ્રહ.

રૌપ્ય આઠ પેજ પૃષ્ઠ ૭૦૦ ૩—૮—૦

શ્રી આત્મ સિદ્ધિ શાસ્ત્ર.

૨૧૦ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રે લખેલ તત્ત્વ.

જ્ઞાનનો અંથ..... ૧—૦—૦

જૈન કાવ્ય દોહન ભાગ ૧ લો..... ૨—૦—૦

રાયચંદ્ર-જૈન કાવ્યમાલા ગુચ્છક ૧ લો પ્રાચીન

જૈન કવિઓનાં કાવ્યોનો સંગ્રહ. પૃષ્ઠ ૪૫૦ ૦—૧૨—૦

રાયચંદ્ર-જૈન કાવ્યમાલા ગુચ્છક ૨ જો... ૧—૦—૦

રાજબોધ..... ૦—૮—૦

રાજ-ન્યાતિ વ્યાખ્યાનો..... ૦—૮—૦

મળવાનું ઠેકાણું:—

શાહ. પુનઃપ્રકાશ હીરાચંદ.

માણેકચોક—અમદાવાદ.

